L. J. III. 9.
VI
69

LJS BIBLIOTHECA SCHOENBERGENSIS
24
SCHOENBERG DATABASE OF MANUSCRIPTS LJS

dividitur in duas partes idest in theoricam
et practicam. Quarum theorica dividitur in tria
idest in contemplationem rerum naturalium
et non naturalium et earum que sunt contra naturam
ex quibus egritudinum scientia procedit quando
enim cursum naturalem iiii humores ex
cesserint ex qua occasione et ex qua significatione egri
tudo habeatur.

Res vero naturales sunt vii. scilicet
elementa commixtiones compositiones
membra virtutes operationes et spiritus.
Et alii addiderunt hiis alias iiii. scilicet
etates colores figuras distantiam inter
masculum et feminam.

Elementa sunt iiii. Ignis aer aqua
terra. Ignis est calidus et siccus. Aqua
frigida et humida. Aer calidus et
humidus. Terra frigida et sicca.

Commixtiones vero sunt novem.
Octo inequales et una equalis. De inequa
libus vero iiii sunt simplices. hoc est
calidum frigidum humidum siccum. Et iiii com
posite calidum et humidum calidum et siccum frigidum et siccum frigidum et hu
midum. Equalis vero est quando cum moderatione inco-
lumitatis ... corpus.

Compositiones sunt iiii. idest sanguis
flegma colera rubea et colera nigra.
Sanguis est calidus et humidus. Fle
gma frigidum et humidum. Colera rubea calida et sicca. Colera nigra
frigida et sicca.

Flegmatis autem quinque sunt manerie. Est
flegma salsum calidius et siccius ceteris in
fectum colera. Est dulce pertinens
ad caliditatem et humectationem infectum
sanguine. Est et acre pertinens ad frigi

ditatem et siccitatem in stiptico. Est et vit
reum quod nascitur ex nimia frigiditate et coagulatione
sui sicut in senibus nullo calore destitutis. Est
et frigidum et humidum. Illud vero sapore non habet
sed propriam retinens frigiditatem et humectationem.

Colera rubea quinque
modis constat. Est colera rubea cla
ra naturaliter et simpliciter cuius origo est
ab epate. Citrina quoque est cuius exordium est ex compositione
aquosi flegmatis et colere rubee. Sed hoc minus est ca-
Et est colera similiter vitellis ovorum que nascitur
ex commixtione flegmatis coagulati et colere rubee clare quod
est minus sicca. Quarto modo est colera viridis quemadmodum
prassium cuius origo magis est a stomacho. Est
et colera viridis quemadmodum eris erugo urens
in modum veneni. Nascitur autem ex nimia adusti
one sui. que proprium habet calorem propriam atque
malitiam.

Colera nigra ii modis constat. Unus
modus est naturalis in modum fecis san
guinis et eius probationis et cognoscitur
tur ex ... colis nigris cum superius vel inferius
vel extra manat. et iste modus vocatur est fri
gidus et siccus. Est et alius modus extra natura
lem cuius et origo eiusdem est de adustione co
lerice commixtionis. et hic vocatur appellatur
niger idest colera nigra. et est calidior et levior. A
superiori modo habens impetum se prenocabilem
et caliditatem perniciosam.

Membrorum modi sunt iiii. Eorum enim
quedam sunt principalia et sunt
quasi fundamenta ut membra. et sunt
iiii. idest cerebrum cor epar et testiculi. Et
sunt alia que predictis principalibus deserviunt. ut
sunt nervi qui cerebro ministrant. Arterie que
cordi et vene que deserviunt epati. et vasa
que testiculis sperma ministrant. Sunt et
de membris alia que propriam virtutem habentia ...
eadem tamen reguntur et eorum qualitas constat
ut sunt ossa et cartillagines omnes et mem
brane que sunt inter cutem et carnem et maculi
et pinguedo et caro. Et alia sunt que propria cum
ea virtute tamen principium habent et vigorem
a principalibus fundamentis ut est ... renes.

theorica
practica
rerum nat
non nat
contra nat
egritudinum
scientia

i. elementa
commixtiones
compositiones
membra
virtutes
operationes
spiritus

Cerebrum
cor
epar
Testiculus
nervi
arteria
vena

ꝛ intestina omēs q̄ lacti. hec .n. ꝑpa ūtute
appetunt cibum ꝛ immutant ꝛ opant̄ su
os actus ꝑ ūim. hūt ꝛ alias ꝑpas uirtutes
decurrentes a ꝑncipalib; fundamentis ex
qb; ꝑncipalib; constat sensꝰ ꝛ uita aīe
uoluntario motu.

naturali / s spuali / aīa mali

Uirtutis itaq; t̄na fit ꝑtitio. Est .n.
uirtus natural. spūalis ꝛ eē aīa
lis. Uꝰ sic natural una ē q̄ mi
nistrat ꝛ alīa cui ministrat̄ tm̄. Cui mi
nistrat̄ tm̄ gn̄at. cui ministr̄ ꝛ minis
trat̄ nutr ꝛ pascat. Uꝰ uo q̄ ministr̄ mo
do appetit. retin; digit̄ ꝛ expellit que sunt
pascenti ūtuti q̄madm̄ pascens ūtus nut
bili. Et gn̄anti ūtuti deseruiunt alie .ij.
una q̄ immutat cibum. alīa q̄ informat q̄
a se differunt. ſtam ꝑ ūtus immutat ꝛ mi
nistrat ūtuti gn̄anti sine informatōe ali
q̄. Sc̄da uo immutat. ꝛ ministrat ūtuti
gn̄anti cum formatōe. Sz in formatōe
opationis ūtutis. quq; sunt. assilatīa cō
cauā. ꝑforabil. aspā. lenis. De ūtute
uo spūali. ij ꝑcedunt. unum opatiuū et

spuali

ab h̄ aliud opatum. Opatiua ūtus ē
que cor dilatat ꝛ artias ꝛ itm̄ ꝯstringit. ab
opata hec nascu̅t. Jra. indignatio. uicto
a. dominatio. astucia. sollicitudo. Tcdi
aca ūtus tria complectit̄. Est .n. una ūtus aī
mal que ordinat discunt ꝯponit. Sc̄da
que mouet̄ uoluntario. Tertia sensibil
uocatur. De ordinata ꝛ discreta ꝛ ꝯposita

2 ordinata / 1 ani / mali

ūtute h̄ ꝑcedunt. fantasia in fronte cogi
tatio ut rō in cerebro. Memoria i occipitio. Ac
tus uo uolūtarie mobil lacertos quib; ce
tera mēb moueñ̄. mō; q̄ uolūtario motu
mouentur. Uirtus itaq; sensibil ꝯstat
uisu. auditu. gustu. odoratu ꝛ tactu.
Operationes .iij. sunt m̄ls.
Sunt opatiōes quaꝝ unaq̄q; sin
gulare q̄ suū ē ꝑficiat ut ē cibi ap
petitus ꝑ caliditatē ꝛ siccitatē. retencio ꝑ f
rigiditatem ꝛ sic. Digō ꝑ caliditatē ꝛ humidi
tatē. Expulsio ꝑ id q̄ ē frm ꝛ hu. Sunt
ꝯposite que a duob; ꝯponunt̄ ut desidiū
ꝛ expulsio. ſtam desiderium ūtute duplici
ꝯponit̄ quaꝝ una ē que appetit. alīa que
sentit. Suam .n. euacuatōm sentit. Ex
pulsio uo duplici ūtute ut amplius ꝯpo
una que expellit alīa que sentit ꝛ alīa
que appetit
Spiritus g̃ tres sunt. Primus filis
stitut ꝑncipium ab epe. Sc̄ds
uo uitalis a corde. Terc̄ .i. aīalis a cereb
ro. Primus uadit in uenas. que nō hūt
pulsum in totum q̄ corpꝰ diffunditur.
Sc̄ds in artias. ꝗ uo i nuos dirigit̄. que
omīa i vij. naturalium reꝝ pte .i. i spū
cognoscitur.
Quatuor sunt etates .i. adolescen
cia. iuuent̄. senectus. senium. Ad
olescencia. ꝯplonis calide ꝛ hūi
de in qua crescat ꝛ auget̄ corpꝰ usq; ad xx
v. annum ut xxx. Hanc iuuentus insc
quit̄. que ē ca. ꝛ sic. ꝑfectum sine dimi
nutōe uirium ꝯseruans. que ut xxxvᵒ
ul' xlᵒ anno finit̄. Huic succedit senect
frīa ꝛ sicca. i q̄ quidē immui ꝛ decrē corpꝰ
incipit. Inde tm̄ ūtus nō deficit. Uꝰ l' lx
ꝑsistens anno. Huic succedit senium.
collectōe frīa humoris frigidum hūm
dum q̄ in quo ūtutis apparet defcūs q
suos annos uite t̄mino metitur.
Color cutis .ij. m̄is fit.
Calur .n. hunc intīora ꝯsumunt
aut exteriora destruunt. Ab intior
ib; aut. dicit .ij. m̄is. Ex habundancia
sn̄i ab equalitate hūoꝝ. Ab equalitate
ille ē qui ꝯpositus ē ex albedīe ꝛ rubed
ine ꝛ dr̄ roseus color. Ab inequalitate u̇
ꝑcedunt nigꝰ. citrinus. rubeꝰ. glaucꝰ ꝛ al
b; color. Color namq; rubeus ꝛ niger
ꝛ citrinus. signt calorem dominantē in
corpore. Citrinus solus. sigt colerā ru
Niger uero solus. colam nigm̄. Rube
uero solus est ex hūndancia sanguis
Albus namq; ꝛ glaucus hūnditatem f
rigiditatem clare designāt. Sz glaucꝰ ex
melancolia. Alb; ex fle sui cās dan

designat. Ab exterioribus nempe colore adueniunt sicut ex frigore scotis. ex calore ethiopibus et ex aliis accidentibus. Sunt et alii spirituales colores. aut ex timore aut exira. aut ex tristicia ut ex aliis motionibus anime.

Capillorum colores sunt iiii. niger rubeus. glaucus. canicies. Niger ex habundancia coleris incense ut adustione multa sanguinis. Rubeus ex multitudine caloris non adusti. unde capilli semper sunt rubei. Glaucus ex habundante melencolia naturali. Canicies uero fit ex nimia defectione caloris naturalis et ex effusu putridi flegmatis. Et plurimum fit in senibus.

Oculorum tunice sunt vii. humores iii. penitima tunica dicitur retina. secundina. iii sclyros. iiii aranea. v. uuea. vi. cornea. vii. coniunctiua. Primus humor uitreus. secundus cristallinus iii. albugineus.

Oculorum colores sunt iiii. scilicet subalbidus. uarius et glaucus. niger. Niger fit ex defectu uisibilium spirituum ut ex perturbatione ipsorum spirituum. aut ex penitima cristallini humoris. ut qui plurimum residet intus ipse cristallinus humor. aut ex humore habundanti qui est simul albuminum ouorum. Aut ex percussione uel perturbacione ipsius. aut ex habundancia uuee humoris. i. nigre uuee tunice. Subalbedo fit ex iii. rebus superioribus contrariis. i. ex habundancia spiritus uisibilis ut claritate ipsius. ex habundancia cristallini humoris. aut qui plurimum residet cristallinus humor. aut ex inmoratione albuginei humoris et claritate ipsius et defectione qualitatis uuei humoris. Varius uero color et glaucus fit secundum res conuenientes que accidunt nigredini et subalbedini. Glaucus uero color significat spiritum uisibilem minus habundare et subtiligosum in sua glaucedine. Varius uero color significat spiritum uisibilem magis habundare et clarescere in sua uarietate.

Modi qualitatis sunt v. i. nimia crassitudo et extenuata macies. sinthesis. et squaliditas et equalitas. habundancia carnis ex habundancia fit caloris et humoris. pinguedo corporis fit ex humiditate et superhabundante frigiditate. Extenuata macies fit ex caliditate et intensa siccitate. Synthesis fit ex frigiditate et siccitate. Squaliditas fit ex frigiditate et intensa humiditate. Equalitas uero fit ex humorum equalitate. hee sunt corporis forme.

Masculus autem a femina differt quia hic calidior siccior quod est e contrario. illa est frigidior et humidior.

Aeris mutacio fit v. modis. Ex anni temporibus. Ex exortu stellarum et occasu. uentis. terris. et earum fumositate.

Anni tempora iiii sunt. Ver equale. estas. calida et sicca. Autumpnus frigidus et siccus. hyemps frigida et humida.

Ex stellis mutatur aeris natura. scilicet cum approximat sol stellis ut ipse illi. calidior fit aer. hiis quidem a se separatis. frigiditas aeris augetur.

Venti sunt iiii. Subsolanus. fauonius. septentrion. auster. Quorum duorum unus habet uirtutem frigidam et siccam. alter calidam et humidam. Ceteri uero equalis uirtutis sunt. quorum uni. i. subsolano caliditas et siccitas. Alteri uero fauonio frigiditas et humiditas attribuitur. Sed auster paulo calidior et humidior. septemtrion uero frigidior et siccior.

Terrarum mutaciones sunt iiii. Altitudo. profunditas. uicinitas moncium et maris. et equalitas locorum seu terrarum quibus terre a se differunt. Altitudine et profunditate. quoniam altitudo frigiditatem profunditas huius contraria reddit. profunditate moncium. quoniam si fuerint a parte meridiana terra est frigida. scilicet calidis montes meridiani obstantibus uentis. Septemtrionales uero uenti frigidis eam expetunt flatibus. Si uero

septemtrion montes habunt. superiori terre contraria est. Cyanis uicinitate. quia mittiles calidam et siccam. septemtrion frigidam et tramphis. Preterea terre natura sui motu se differunt. Etiam si fuit petrosa. terra est frigida et sicca. Si uo pinguis et crassa. ca. et humida. Lutea et fra et humida est. Commutat quoque aer fumositate uidelicet paludum siue putrimis aliaru. vn fiunt morbi ac pestes in hominibus.

Exercicium immutat corpus quoniam equale prestat calorem equalem. Cum uo amplius fit. magis calefit et postea infrigidat. Ociositate corpus immutatur quia quoniam equalis est frigorem et humectorem equalem habet inequalis uo inequalem

Balnea alie sunt dulces aque aut non dulces. Sed dulces aque balneum remollit. calidum calefacit frigidum infrigidat. Non dulces uo aque balneum desiccat corpus. Et si ex aqua salsa et amara siue sulfurea fuerit. calefacit et desiccat. Si uo de aluminosa et gipsea. infrigidat.

Modi ciborum ii sunt. est enim cibus qui bonum est aut qui malum gignit humorem. bonum generat humorem quis bonum creat sanguinem et equalem in commixtione et opere ut est panis mundus fermentatus et recens et caro annualis agni et edulina. Malus uo contraria operatur. ut est panis opinionis recens et arietina et hircina caro uetusta. Preterea bonum malum quoque humorem creantium ciborum ii sunt modi. Grauis atque leuis. Grauis est caro porcina et bouina. leuis uo pullorum ut piscium caro mediocrium magis mobilium minus pinguium et squamosorum. Est et olerum genus genus quod malum generat humorem colere rubee ut est nasturcium. sinapis et allium. et sunt qui faciunt melancoliam. ut est lens caulis et caro caprina uetusta et bubulina. Et sunt qui generant flegma ut est caro scilicet porcellorum agnorum et attriplex. Preterea cibus grauis generat flegma et colera nigra. cibus uo leuis generat coleram rubeam et utrique malus est.

Modi potationum sunt iii. Est enim potus qui mediocris est quoniam potus ut aqua. Est potus qui potus est et cibus ut est uinum. Est et alius pertinens duobus superioribus ut potio que datur contra aliquod morbi uicium. ut mellicratum uel conditum. Cibus uo utilitatis est quod reparat integritatem corporis recto ordine, potus quoque hanc utilitatem prestat quia portat cibum per totum corpus. Sed illi potus que potionum dicuntur sunt pertinentes utilitatis corporis tamen ad sequitur.

Sompnus corpus immutat quia corpus infrigidat exterius et calefacit interius. Quod si plurimus fuerit. infrigidat et humectat.

Uigilie quoque immutat corpus quia exterius calefaciunt interius infrigidant et desiccant. Cetera

Coitus hoc prestat corpori. Desiccat corpus et minuit calorem naturalem et uirtutem. sed infrigidat. Consultores uo ex nimia concussione calefiunt.

Sunt quedam accidentia anime que faciunt infra corpus fiat ea que commouent calorem natalem ab interiori parte ad superficiem cutis aut impetuose ut ira aut leniter cum suauitate ut delicie. Sunt quedam et que ad se caliditatem contrahunt et celant aut impetuose ut timor ut timor aut leuiter ut angustia. Et sunt que commouent naturalem calorem intus et extra ut est tristicia. Faciat.

Febris est calor innaturalis supergrediens cursum nature. procedens a corde in arterias in totum corpus suo quia ledit effectu. Cuius sunt iii genera. vnum in aere est effimera. Aliud in humoribus quod putrescunt et putrida nuncupatur. Tercium solida ledens membra et ipsa est ethica. Quarum effimera ab accidente occasione nascitur putrida quoque a putrefactis rebus. Cuiusmodi simplices atque singulares sunt iiii. primus qui de putredine sanguinis comburentis utramque uenam scilicet interiorem et exteriorem non est sinochus. Secundus fit ex putredine colere rubee ut est terciana. iii fit ex putredine flegmatis ut est cotidiana

Tertius vero fit qui est ex putredine melie que
intermissis ii diebus affligit infirmum et dicitur
quartana. Modi preterea febrium ex putre
dine accidentium sunt iii. Est febris que
cotidie minuitur. est que augetur donec rece
dat. Est que augetur donec recedat. Est que
in eodem statu permanet donec tamen recedat
ut omotenus. Continua febris de putredine
venarum fit. declinatis vero fit extra venas in al
iquibus corporis partibus. Horripilatio fit in febri
bus ex infusione et superfluitate putredinis
in sensibilibus membris mordentis et infrigidantis
Ideo horripilatio in illis febribus fit que habent
materiam que extra venas sunt.

Apostematum iiii sunt modi sim
plices. Aut enim sunt ex sanguine et
dicuntur flegmones. Aut ex colera ru. et
dicuntur herisipile. Aut ex flegmate quod est coagulatum
et dicuntur zimie. Aut ex colera nigra et di
cuntur cancri. Flegmonum ex sanguine
signa sunt hec. Rubor. durities. pulsatio. do
lor. calor et tumor. Ex colera ru. flegmonis
signa sunt hec. calor mixtus citrino colo
ri. magnitudo doloris et velox augmentatio.
Ex flegmate flegmonis signa sunt hec. albedo
mollities vel si digitum impresseris quoddam signum
foraminis faciat. et est sine dolore. Hec quoque signa sunt
flegmonis ex colera nigra. frigens durities cum
nigredine absque sensu.

In humano corpore unaquaque res nisi sibi pro
priam tamen teneat facit sanitatem. si vero dimise
rit. aut faciat egritudinem aut neutrum.

Genera egritudinum tria
sunt. Consimilium. officialium. uni
versalium. Est ergo egritudo consimilibus membris
contingens que similia sortiuntur vocabula
cum eadem passione ut est caput dolens. Et est
egritudo que accidit officialibus membris sicut
sunt pedes. manus. lingua. dentes et cetera que
nomina sibi sumunt ex egritudine accidente
ut podagra. cyragra et cetera. Et est deinque
universalis egritudo que sortitur superadditis dua
bus ut est membrorum solutio.

Egritudines ergo que partium habent similitu
dinem viii sunt. iiii simplices
et iiii composite. Simplices autem ex
sola caliditate aut ex humiditate aut ex
frigiditate aut ex siccitate. Ex hiis inter se commu
tatis iiii sunt composite ex frigiditate et siccitate
frigiditate et hu. cal. et hu. ca. et sic. Hay vero viii
per singulas ii sunt iiii. Aut enim sunt ex qua
litate simplici aut ex humoris alicuius
immutatione. Ex simplici vero qualitate con
tingit siquidem infirmitas que solidis acci
dit membris que greci ethica dicunt. Egritudo
similis ca. que ex humore accidit est febris ex
putredine facta ut superius dictum est. Egritudo si
milis fri. que sine aliquo humore contingit
est algor ex nimia frigiditate ceu nivis. Et est
que cum aliquo humore frigido accidit ut
paralisis que fit aut in toto corpore aut in
  modus humecti   parte.
Morbi similis est illi que preter se fit in
indigens alicuius humoris humec
tatione ut est siccum vulnus aut vacuum ac
quod fetidissimum cum caliditate quemadmodum
inflata caro ydropicorum squalore vacuo
torpens. Morbus vero humidus est alium con
tinens humorem ut ydropisis. Morbus
siccus est sine humore ut spasmus qui fit ex
inanitione. Morbus siccus est cum humore
ut cancer durus et siccus.

Morbi in officialibus membris iiii sunt.
Compositi qui accidunt in plasmate et
in forma creature et in quantitate mem
brorum et innaturalibus membris superfluitate et membrorum
compositione.

Morbi officialium in forma homi
nis v sunt modis. Membri inequa
litas ut est feda capitis longitudo. In conca
vitatibus ut si manuum pedum ne concaua
vitas carne repleatur. In poris ut est stric
tura aut largitas. In asperitate ut est gut
turis ut pulmonis canalium asperitas.
In lenitate veluti intestinorum lenitas.
Morbi in quanti
tate membrorum ii sunt aut ex humi

dancia ut ea crescant amplius quam decet sicuti videmus in magno capite et lingua grossa. Aut ex ultima puritate et macie ut parvum caput stomachi et cetera.

Morbi in numero sunt aut ex augmento aut diminutione. Secundum augmentum quod est extra cursum naturae ut superfluus digitus. Aut extra cursum ut lumbrici ascarides verruce acrocordines. Secundum diminutionem vero aut naturaliter ut omnium digitorum abscisio aut particulariter ut unius.

In positione membrorum morbi sunt aut per motionem de loco suo aut ex dispositione iuncturae membrorum ut sunt digiti et labra que conglutinantur et adherent et non separantur. Aut que contra separantur et non conglutinantur.

Separatio adherentis membri vero fit aut in membris consimilibus aut in membris officialibus. In membris consimilibus ut ossibus carne nervis lacertis cute. Quod si ossi accidit fractura dicitur. Si carni ex recenti tempore plaga dicitur. Si vero ex veteri non plaga tantum sed putrida vocatur. Quod si nervis venis arteriis accidit alio quam arterie alio nomine nuncupatur. Si autem evenit in medio lacertis contusio sive concisio nominatur. Si vero in cute excoriatio dicitur. Quod si inveteratum putrida plaga nuncupatur. In officialibus vero membris penitus fit separatio ut est abscisio manuum vel pedum.

Corporis qualitates sunt tres. Sanitas egritudo et neutralitas. Sanitas est temperamentum perficiens res naturales secundum cursum nature. Infirmitas vero est intemperantia extra suum cursum unde fit lesionis effectus. Neutrum vero est quod nec sanum est nec infirmum. Sed neutralis qualitas tribus modis constat. Ut si in uno corpore sunt que notant infirmitas et sanitas in diversis membris ut est in corpore ceci et claudi. Sive in corpore senis cui nec unum remanet membrum quod non malefiat et patiatur. Et si corpus hominis aliis horis sanum fuerit aliis vero infirmum. Ut corporum que estate infirmantur hieme sanantur. Qui autem frigidi sunt hieme infirmantur estate sani fiunt. Et qui humidam naturam habent in puericia infirmantur in iuventute et senectute sani erunt. Qui vero siccam in puericia sani sunt. In iuventute autem et senectute infirmi. Cum in tribus rebus inveniuntur sanitas et infirmitas et neutrum. Aut enim in corpore in quo tum qualitatum utraque reperitur aut in notione facientem illas et confirmantem aut in significationibus signatur.

Occasionum tria sunt genera. Est enim ille que est aliud extra cursum nature. Occasiones autem naturales aut faciunt sanitatem aut conservant. Occasiones conservantes ad sanitatem pertinent facientes vero ad infirmitatem. Occasiones quoque que ultimum procedunt alie pertinent ad infirmitatem alie ad neutrum. Sed egre occasiones faciunt infirmitates et res eadem infirmitates conservantes. Ille vero que non pertinent nec ad sanitatem nec ad infirmitatem custodiunt neutrum atque constituunt.

Occasionum occasionum humanam societatem cum sanitate et infirmitate vi sunt modi. Quorum unus est aer qui circumdat corpus humanum corporis. Cibus potus. Motio requies. Sompnus et vigilie. Inanitio et repletio. Accidentia anime. Que omnia si cum decenti moderatione fuerint in quantitate qualitate tempore et ordine custodiunt sanitatem ab accidentibus. Quod si contra hec aliquid factum fuerit accidunt infirmitates et permanent.

Modi occasionum infirmitatem facientium tres sunt. Nam alie vocantur primitive que exterius accidunt corpori ut est calor et rigor. Sunt et antecedentia que admonent interius in corpore ut est inanitio et repletio. Sunt et alia que vocantur coniuncta que dum assunt et adest infirmitas his abeuntibus abest

infirmitas. ut est putredo in febribus.
Egritudinum aut[em] s[ecundu]m aliam divisionem ii sunt
modi. aut communes aut proprie. Que communiter
accidunt. accidentaliter aut necessario fiunt. Ac
cidentaliter vero. ut combustio. percussio. morsus.
discerptio. et cetere res nocive. et lesio. ut a[nte]
supius memorata que ut predictum est sunt
socia sanitati et infirmitati. Que vero proprie
sunt egritudines. aut sunt in consimilibus
membris et conservant egritudinem aut in offi
cialibus. aut in divisione continuitatis et consimilis.
Modi morborum
ex caliditate procedentium. v. sunt.
Primus. aut ex commotione spiritus aut ex
commotione corporis. Ex commotione spiritus. ut est
ira. Ex commotione corporis. ut est labor. Secundus
ut est occursus visibilis caliditatis cum effectu
ut pro pantasis ad solem. Tercius vero est ex cali
ditate corporis adveniente cum potesta
te quando recipit caliditatem ex esu acuminis.
Quartus fit ex conclusione pororum ut ex frigitate
hyemis. Quintus ex putredine ut in febribus.
Occasiones siccorum morborum
viii sunt. prima occasio visibi
lis frigitatis cum effectu ut siccitas in
venis. Secunda. ut frigiditas operis adveniens for
tis humano corpori. iii ex humiditate ciborum
corpori adveniente atque replente et exti
guente calorem solem. iiii. ex pravitate ci
borum unde calor naturalis extinguitur. Quin
ta vero ex humiditate sive humoris obturantis
poros unde naturalis calor minuitur propter
quod non possit dissolvi. Sexta ex dissolucione
et apercione corporis ad dissolvendum naturalem calo
rem et evacuando. vii ex commotione et exerci
cio nimio. unde fit multa dissolucio et dissolucio
humorum et evacuatio unde sudando attenu
atur corpus. viii fit ex tedio et ociositate
te multa.
Siccorum morborum occasiones sunt iiii.
prima occasio aliene siccitatis in
visibilis ac manifeste cum effectu
ut venenum siccitatis. Secunda. ut ex adven
tu sicce rei in corpore cum fortitudine

vi ut acetum sal. synapis. iii vero potatio sabi
ne potus. iiii commotio nimia et evacuatio.
Occasiones humidorum
morborum iiii sunt. prima vero ut
occursus rei prestantis humorem
cum effectu sicut balneum. Secunda. ut ingressio
rei afferentis humorem cum virtute in corpore
sicut recentes pisces. iii vero ut nimietas ci
bi et potus. iiii ut requies et ocium.
Modi morborum ex innaturali
malicia cum aliquo humore
occurrentium ad infirma membra
iii sunt. primus. virtus membri implentis
et debilitas membri sustinentis. Secundus multi
tudo humoris. iii. debilitas virtutis nu
trientis. iiii. largitas pororum.
Malicia egritudinis in generatione
supveniens in consimile membrum. iii.
modis. aut contingit in utero ma
tris. aut tempore nativitatis. aut cum con
stringitur fascia. aut ex malo nutrimento
suo ex aliqua infirmitate adveniente in pro
dictis temporibus ut predictum. Si in tempore con
ceptionis in utero debilitatur aliquod consimi
le membrum. fit aut ex humiditate spermatis
aut pravitate et indigentia convenientis
qualitatis spermatis. vel si fuit grossum et
pingue vel aquosum et tenue. Quando
vero nascitur infans debilitatur in eo aliquod
membrum si egressus fuit non equalis. mala egres
sione. i. aut supinus aut super genua in nati
vitate. Cum tamen stringitur fascia inconvenienti
constrictione duplicatur debilitas. Cum autem
male nutritur et indecentem lac accipiendo
vel sugendo debilitatur: hiis vero tempori
bus ut postea infirmitate accidente egri
tudinis malicia consimili membro supveniunt
ex cutis. vim inanisione. et si passus fuit ex a
liquo accidente sive debilitatem sive vulnus et
apertam prata.
In generatione egritudo consimile membrum naturale vi
aut ab obstetrice si aliquem habuit cum
teris infantem et dimisit ambulare
ante congruum tempus. Ex medico. si c[on]

fracta et collisa membra ignorant constituunt et
construxit. Ex infirmo sicut commouit a medi
co composita antequam consolidentur et firma sint.
Ex fractura. ut si super musculum uterus quod infe
riore est contorquitur coxa. aut ex contusione ut
si comprimatur nasus et accidat ut fiat simus.
aut ex malo humore qui accidit lepsis siue
ex prauitate humoris qui accidit ptisicis.

Constrictio pororum
fit iii. occasionibus. aut ex constrictione
attenuatoria. aut ex carnositate
siue ex coarctatione. Constrictio uero aut ex in
inietate uirtutis retinentis. aut ex debili
tate uirtutis implentis. aut ex habundan
cia frigoris. aut ex habundanti constrictione compa
rante aliquam partem loci ut sepe euenit ex
ligatura constricta aut ex habundancia fracta
tis. Ex carnositate uero constringuntur
pori. ut si accidit aliqua apostema et fiat carnosi
tas. aut si porus aduenit aliquod uulnus. Ex
coarctatione ut si accidit aliquid in poris. ut
humor siue lapis seu coagulatus sanguis. aut
aliquid latitans in eis ut superflua caro et
scabies.

Largitas pororum iiii fit modis aut ex
mala commotione implentis uirtutis
aut debilitate retinentis. aut ex
habundancia caloris et humoris. aut ex me
dicaminibus aperientibus.

Lenitas accidit ii. modis. aut deintus
aut deforis. Set intus ex humore uis
coso aut lienteria. foris uero ex cera
liquefacta cum unguento.

Asperitas uero fit ii. modis. intus et foris
intus uero. ex superfluo et acuto humore
foris uero. ex fumo et puluere.

Superfluitas membrorum
in numero accidit ii. modis. Nam
superfluitas si fiunt filii est ex super
fluo humore filii et bono et ex habundancia u
irtutis. Quod si fiunt ex cursum naturalem. est ex hu
more non naturali et inconuenienti. aut ex ha
bundancia uirtutis aut ex debilitate.

Diminutio membrorum in numero ii. fit
modis. aut intus aut exterius. Intus per
diminutionem humoris. Exterius. ex com
bustione ignis. aut ex frigore siue putre
dine seu incisione. putredo accidit aut poci
one mortificante et putrefaciente. aut ex
constrictione et retentione illius humoris qui
resoluitur.

Magnitudo membrorum fit iii. modis.
aut ex multitudine humoris aut
ex habundancia uirtutis. aut ex commocione
utrorumque.

Paruitas uero fit iii. modis. aut ex deb
ilitate uirtutis aut ex minoratione
naturalis humoris siue ex infirmitate exte
riorum ut est incisio uel combustio ignis seu ex
frigore et niue.

Commocio membri de loco suo fit
ii. modis. aut ex commocione uolun
taria aut ex humore uiscoso equaliter disso
luenti membrum et lubricum facienti.

Membrum ut os egredi
a propria iunctura et mutatur similiter
ii. modis. aut ex iunctura in qua
non conuenit separacio aut ex separatione in qua non
conuenit coniunctio. Set si ex coniunctione fuit
siue ex separatione. est ex humore paciente
aut ex accidenti uulnere aut spasmo. Si uero
fuit ex separatione ubi non conuenit coniunctio.
aut crasso humore aut ex accidenti uul
nere aut ex spasmo.

Separacio iuncturarum occasionibus
fit ii. Intrinsece aut extrinsece. Intrinse
cus fit. aut ex humore acuto et in
sidenti. aut ex uentositate pingui et adhe
denti uel dissipanti. Extrinsecus uero aut ex
concassura et fatigatione aut confractione aut
ex ictu nimio. aut incisione ut ensis. aut
quod distendit ut funis. aut quod constringit et
contundit ut lapis.

Genera signorum tria sunt. Alia que
significant sanitatem alia egritudinem
alia neutrum. Quorum signorum unumquodque
genus in iii partitur. Sunt que significant de con

similib; membris. Sunt et que de offici
alib; membris. Consimilium pariter sig
nificationum ij sunt in. alie .s. sunt sb'a
les. alie accidentales. Subal' uero e ut ca
lor et frigitas siccitas et humectatio. Acci
dentales uero quedam signt per tactum ut
durum molle. quedam per uisum ut co
loratum. quedam per passionem ut sunt op
ationes plene et perfecte.

Signes egritudinum membrorum
officialium similiter ij sunt. sbale
et accidentales. Subales significationes iiij
sunt. ars modus. numerus. positio. Acciden
tales signes similiter iiij. sunt bonum ma
lum. perfectum inperfectum.

Genera signum pertinentium suum ge
sunt iij. Quedam .s. sunt que signt
preteritam rem que iam abiit et dum
agnita ut uidentes corpus humidum cog
noscamus quod sudor precessit. Alia signt pre
sentia et agnoscuntur per significationes uelut cum
inuenis pulsus magnus et inuitat. in
telligimus quod signt calorem. Sunt et alia que
signt futurum et antecedit agnitio. ut cum
uiderimus labium subtius citari. papinus
uomitum accedere quod postquam accesserit. uo
catur precessio signatura. Sed inter signes et — al' p'qm
accidentia distat quoniam est diuisio cum aug
mento inter ea. Quia si unamquamque earum dictionum
sanitati uolunt. unam habent habitudinem
in infirmo hec sunt accidentia medicina
sunt significationes.

Accidentia que significata iij. sunt.
Aliud .s. ut operata mutata sic indi
gestio. aliud corporis qualitas ut yeteri
cia. Aliud exiens a corpore ut urina nigra.

Virtus operata muta
ta triplex est. aut .s. ex toto sic
est indigestio aut ex parte sic odorum ob
scuritas ut tarda digestio. aut de qualitate in
qualitatem uelut de bona digestione in fumo
sam ut accidam sic qui musca ut ligna in
oculis sunt appencia.

Corporis qualitatis mutate signatio iiij fit
modis. aut .s. per uisum sic yctericia
morphea. nigredo lingue et similia.
aut per odoratum ut hanelitus fetidus ut
sudor ut polipus ut hircus et similia. aut per
gustum ut salsum et amarum ut acidum
aut per tactum ut molle et durum.

Exiens a corpore bipartita est
significatio. una cum sonitu altera sine
sonitu. Cum sonitu. ut oris ruc
tus ut intestinorum rugitus ut pannus uen
tris que sine sonitu multiplex est. Alia .s.
quantitate ut lyenteria. Alia qualitate ut
urina nigra. Alia utroque ut sanguinis fluxus.

Embriorum mutatorum
significatio bifariam diuiditur
intrinsece et extrinsecus. Intrinsece autem
modis sex. Alia .s. cum mutatione operatione uirtutis
in membro. alia ab exeuntibus a corpore. alia
ex dolore pertinente membro. alia ex ipso loco
alia ex naturali seiunctione de loco alia
ex pacientis indicatio. Extrinsece modis iij.
aut per uisum ut nigrum ut album. aut per tac
tum ut durum molle et calidum frigidum. aut
per utrumque ut magnum paruum plus et minus.

Occasionum egritudinum
iij. sunt nature mutatio offi
cialium membrorum conueniens habitudo uniuerse
separatio

Operatio medicine triplex est officium
aut .s. custodit sanitatem in suam
similitudinem. aut facit ex infirmitate sa
nitatem aut ex neutro. — al' e'io m̄.

Regendorum sanorum triplex est modus.
Regitur ante pati incipientes infir
mari. defecti. Infirmari paratos su
peradorum ui competente ratione regimus. In
cipientibus infirmari duplicem curam ad
hibemus. aut .s. quoniam superfluitatem — al' mod'ame
subtrahimus aut in defectionem reparando paratorum
ui exhibitis papnii. Defec
torum. Alij infantes. Alij senes. Alij ex in
firmitate conualescentes.

Omnis medicina aut ulis aut ꝑticula
ris. ulis vi. ꝑcedentium recta ordina
tio. ꝑticularis. ꝑ̄ōmi sit tplex. alia
enī in ɔsimilib; membris alia in officialib;
alia in iūcturaꝝ sepacōe. Assimilatiua
memb. mutata reddimus sue similitudi
ni ꝛ in sua qualitate stare ꝯposeri colli
gendo. Concaua ꝯ si ꝑ̄t modum ampli
ata fuint ad suū modū ɔstingimus ꝛ qui
etē intuemus. Si minus ꝯtrium. Ampla
ꝯslaut. simili ꝯ addito ꝯtio cause unde in
cium acit. Foramina strictiora suo mo
do si ꝯ uirtute ꝯtentiue uirtutis ɔtigerit
fomtis ꝛ cathaplate mollimus. Ex si de
expulsiue defecte dyaforeticis ꝛ ꝯforta
tiuis. Si de stiptica ꝯa. mollicie. Si ꝯ sicca
humectacōe. Si ex ꝯstrictōe solucōne.
Ea uō que de naturali fuint mutata ꝑo
sicōe loco suo restituim̄. Si de aꝑate. a
postema maturando sanamus. Si de in
naturali iunctura. eam aptorio medica
mine aut ꝯrurgia disiungim̄. Si q̄ꝫ
nascencia. ipsam delemus. Si de asꝑita
te. lenitate. Si lenitate asꝑitate.
Superfluitatē in numō
aut tollim̄ ex ꝑte aut ex toto
Ex ꝑte. ut scrophulas. Ex toto.
ut cancrum. Sepacōem in numō. si ex
hūndancia sanguinis fuint. fomū eca
te. Si ꝯ ꝯmate. in ꝑ̄ucia t̄m cedendo
sanamus. Quantitatem membroꝝ. fom
tis ꝛ motib; augmentamus. Magni
tudinem uō ꝯp̄mendo quietib; minu
imus. Mutatiōem de loco suo restit
uimus loco ꝑ̄p̄o. ij. modis. aut. n. sepaꝑ
iungimus aut iunctum sepām. Ne
ꝯcia ad sepatoꝝ iuncturam. iiij sūt se
parata iunge. juncta custodire. ne resan
cantur. defendere. staturam loci custo
dire.
Omnis ꝯ medicina aut est cor vi
q̄ an̄ diximus congrua exhibicō
cui pocio aut ꝯrurgia.

Operacio medicine. aūt int̄ aut foris
ꝯfit. ut ea que ore ul naribus uel
auricul aut ano ul uulua. foris
ut epithimā. cathaplā. emplā ꝛ silia
que foris operantur.
Medicine interioris operacio i iij diui
ditur. aut. n. soluit ut farmaci
a. aut ꝯp̄mit ut costana. aut
mutat qualitatē ut aq̄ fr̄a in febribus.
Eius aūt effectus quadruplex ē. aut. n.
minuit hūndanciam ut farmacia
aut repl; inopiam ut carnem ꝛ san
guinem. aut ɔstingit solutum ut stipti
cum. aut mutat q̄litatē ut aq̄ fr̄a in
febribus.
Cyrurgia duplex ē. In carne
ut incidere coquere. In osse
ut ꝯsolidare ꝛ iūcture redd.
Ꝑfecta cognicio
v. modis fit. q̄litatis q̄ntitatis
temporis ordinis boni ꝛ mali.
Explicit liber Johannicij

Intentionem huius in presenti conscriptione de pulsuum negotio compendiosam exponere tractationem. Et dicemus primum quid est pulsus et quid arteria et quare dicitur arteria et unde exoritur. Incipiamus ergo a primo. Quid est pulsus? Pulsus est motus cordis et arteriarum qui fit per dyastolem et sistolem; fit ad infrigidationem innati caloris et egestionem fumosarum superfluitatum. Quot sunt efficientia pulsuum? Tria: virtus faciens motum, utilitas inducens et instrumentum obediens. Quid est arteria? Corpus oblongum et rotundum ad instar canalis duabus tunicis consistens, a corde incipiens et in omne corpus divisum, aerem et vitalem spiritum continens. Unde dicitur arteria? A paratyrin, id est servare aerem vitalem. Unde oritur arteria? Hec vero a sinistra cordis auricula que dicitur adorti exoritur. Que scinditur dupliciter, et hec quidem deorsum fertur per inferiora et dividitur dextrorsum et sinistrorsum ad coxas et ad pedes et ad digitos. Altera vero rursus sursum fertur et dividitur similiter a dextris et sinistris in manus et caput. Et que quidem ad caput fertur factarias que dicuntur potyde. Que vero in dextra et sinistra intrinsecus fertur tenditur ad brachia et cubitos et usque ad extremos manuum digitos. Intentionem vero habet presens conscriptio cognitionem a pulsuum motione et causas exponere.

Quot occasionibus mutatur pulsus? Triplicatur: ab his que sunt naturalia et que contra naturam et que non natura, velut casibus virorum et mulierum etatibus et aliis coniugatis. Hominum enim hii quidem mares, hec vero femine, et horum ipsorum hii quidem calidiores secundum crasim, hii vero frigidiores; et hii quidem graciles sunt, hii vero pingues et carnosi. Etenim quidem mulieribus omnino calidiores et fortiores. Eveniunt ergo in eis pulsus fortiores et vehementiores. Mulierum ut frigidiorum tardiores et leniores. In utrisque vero horum, dico scilicet viris et mulieribus, intensa crasis intendit et pulsum. In calidioribus quidem maiores et velociores. Calidum enim velociter mobile. In frigidioribus vero minores et tardiores. Frigidum enim tarde mobile. Habitudines vero in utrisque inveniuntur gracile et carnosum. In gracilibus enim multum subiacent tactui pulsus. In pinguibus vero et carnosis humiliores. Considerandum ergo ad coniugata velut regiones, tempora et etates et particulares constitutiones. Et est dicere quod in temporibus anni quattuor quidem existentibus, vere, estate, autumpno, hieme, horum temperata sunt duo, ver et autumpnus, distemperata hiemps et estas. Contingit ergo vere et autumpno magnos fieri pulsus et fortes valde propter temperamentum qualitatis. Manifestum vero est quoniam secundum etates proportionaliter. In estate vero velociores et spissiores secundum unamquamque etatem variatione inducente propter continentem nos aeris caliditatem extrinsecus. In hieme vero rariores et tardiores pulsus fiunt propter continentis frigiditatem aut constrictionem. Similiter autem in unaquaque regione secundum crasim illius et pulsus commutantur. Calidior siquidem et magnos et veloces facit pulsus, frigidior econtrario. Dicamus autem de etatibus. Si ergo etates differentes sunt et pulsus harum differentes movebuntur. Puerorum siquidem pulsus veloces sunt et lenes et spissi, secundum vero magnitudinem et fortitudinem medii; et veloces quidem quoniam secundum substantiam habundat in eis calor naturalis. Spissi vero propter habundantiam in eis caliditatem. Lenes vero quoniam in eis virtutes sunt imperfecte. Dicamus enim quoniam lenes ex imbecillitate fiunt. Senum vero econtrario tardiores et rariores ad pueros.

Augmenticorum vero magni et fortissimi eo quod fortes in eis magis fiunt virtutes. Similiter autem et temporum qualitas commutat causas et pulsus. Sicut enim

pacium est continens mutat contentum ad compacionem eius .i. In pregnantibus vero mulieribus pulsus parvi fiunt et spissi et veloces. propter hoc quod gravatur virtus ex fetu. Spissi vero et veloces propter inducentem necessitatem pregnantis et fetus. In sompno vero fiunt pulsus et minores et leniores. causa autem est quoniam hic fit naturali calore ingrediente ad profundum. In supervenientibus vero accidentibus ad supervenientia mutatur et pulsus. Similiter et in gracilibus ut quando secundum naturam virtus patitur aut per se aut aliquam principalem partem aut ab aliqua causa faciente et gravante eam.

Vitamus ergo ad ea que non naturalia. hec sunt gymnastica. balnea. cibi multi. vini potus. aque multe potus. Similiter et in hiis que preter naturam hoc est egritudinibus causis accidentibus. Similiter secundum predicta considerare oportet. Secundum hoc enim quoniam que secundum naturam et que non naturalia si immoderate fiant in id quod preter naturam exeunt pulsus. Cum ergo ad egrotum intraveris quem nunquam vidisti attende primum quod si masculus aut femina est. Et si masculus considera pulsus masculi. Si vero femina, femine. Deinde naturam laborantis et etatem eius et tempus anni et regionem et compacionis omnia et coniectans qualem pulsum oportuit habere laborantem quando sanus erat. tunc cognosces diligenter magnitudinem preter naturam facte commotionis pulsus.

Quot sunt genera pulsuum: decem. Primum genus pulsuum consideratur secundum quantitatem dimensionum trium, id est longitudinem, profundum et latitudinem. Conveniens ergo iste augmentatur secundum iii. dimensiones transcendens modum dicitur magnus. Secundum genus pulsuum secundum qualitatem motionis arterie diastoles et sistoles. In quo consideratur velox et tardus et mediocris. Tercium genus pulsuum secundum tenorem virtutis in quo consideratur fortis et debilis et mediocris. Virtus quinta enim accipiens magnitudinem facit validum. quando dominatur inter causas tunc magis fit validus et econverso. Quartum genus pulsuum secundum consistenciam organi. dico arterie corporis in quo consideratur durus mollis et mediocris. Quintum genus pulsuum secundum quantitatem quietis. In quo consideratur spissus et rarus. breve enim tempus quietis significat spissum. longum vero rarum. Sextum genus pulsuum consideratur propter inequalitatem et equalitatem que in uno pulsu et in pluribus consideratur. In uno quidem ut in caprizante. Quod vero in pluribus fit dicatur consistens inequalitas. Ubi vero inequalitas ibi inordinacio est ut in pluribus omnibus. Aut enim decidit una percussio aut mediat. et hoc fit gravata et afflicta virtute. Septimum genus pulsuum est secundum ordinem et inordinacionem. In inequali enim pulsu equali fit inequalis. In equalis vero secundum periodos inordinatur fit et ubi rursus considerat secundum unam percussionem et secundum rediciones per plures. Octavum genus pulsuum consideratur secundum plenum et vacuum. hoc est secundum arterie figuram. Omne enim vas plenum aut vacuum est. Nonum genus pulsuum est secundum concordiam in qua mensuratur proporcio temporis ad tempus. unde cognoscuntur deficientes et excedentes. Decimum genus pulsuum est secundum calorem qui redditur per totum corpus arterie. In quo consideratur qualitas supposite materiei corporis per tactum velut distemperata et mordax.

Dictis ergo decem generibus pulsuum dicamus breviter paucas causas et differencias earum. Si quis enim ad intelligenciam horum venire voluerit, sciat quod xvi. libri sunt de pulsuum negocio. Ego autem longitudinem preteriens in paucis capitulis paucas quasdam differencias et causas pulsus in brevi dicam. Propter quid causam pulsant arterie: ut servetur moderatus secundum naturam calor cordis et omnibus partibus. Quid differt saltus a pulsu: quoniam saltus quidem propter madentem spiritum fit et in omni corpore. pulsus vero operacione virtutis movetur et in arteriis solis. Quid differt magnus a valido: quoniam mag

nus decem secundum iii. divisiones consideratur validus
vero secundum motionem. tenorem et virtutis significat
Quid differt spissus a veloci: secundum contin
uum et discretum. spissum et continuum
dicamus. velox discretum. velut si erat
aliquis velocior altero. Quid differt
rarus pulsus a tardo: quoniam rarus ex infirmi
ori magis virtute fit. rari et pulsus difficil
liores. Quot sunt differencie in diastolo
le pulsu: viii. magnitudo parvitas. valit
udo debilitas. velocitas tarditas. duricia
mollicies. Quot sunt iudicancia pul
sum: duo. intellectus et sensus. Sensus quidem
iudicat presencia. Intellectus vero preterita et futura
Quot sunt cause efficientes pulsus:
due. virtus movens corporis vasis et utilitas
propter quam movetur quod movetur. Quot mo
dis consideratur moderatus pulsus. quadrup
liciter. secundum magnitudinem. secundum veloci
tatem. secundum valitudinem et secundum spissitudinem
Quid differt inequalis pulsus ab ordi
nato: quoniam inequalis quidem in uno pulsu con
sideratur et in pluribus. aut et secundum unam diast
tolem et sistolen. aut per plura congregata que
dicitur consistens inequalitas in multitud
ine pulsuum considerata. Inordinatus
vero fit secundum rithmos. In quo differt defici
ens ab inadvertenti. Quia deficientes ex infir
miori magis virtute fiunt. Gravata et
et deficiente virtute. deficientes fiunt. Inadver
tentes vero. pugnante et resistente. continet
et se ipsum excitans virtus volens repel
lere contraria. et videntur quasi esse deficientes
inadvertentibus. Quid differt spasmosus
a tremoso pulsu. quoniam in spasmoso quidem ar
teria tenditur ad instar corde tense. In
tremoso vero transfertur dextrorsum et sinis
trorsum. Quomodo fiunt fluctuantes
pulsus: ex habundancia contenti magis
humoris infundentis corpus arterie sicut in
perypleumonia sive ydropisis. Quid differt
caprizans pulsus a bispulsante: secundum quod
caprizans in una diastole differentes
fiat motiones ut capra sursum saliens

saltat pedibus in aere. hoc vero fit gravata et
coacta virtute ab aliqua causa tribulan
te eam. bispulsans vero bis et eandem pulsat
passionem. hic vero fit propter duriciem corporis
arterie. Repercucientе et. et rursus arterie
violentius spiritu ad secundam venit passionem
ut in cude malleus. Quid differt
vermiculosus a formicante: quoniam vermiculosus
quidem plerumque convertitur et venit ad melius
et manifestam habet inequalitatem. formicans
vero non continenti iam virtute sed dissoluta
et deleta fit. et mortem significat. Et hec nobis
sufficiant ad presenciam.

Explicit liber philareti de
pulsu.

[P]uatuor sunt mbra principalia qb'
humani corpis machina tamqm
firmis basib; & fundamtis robor
ata subsistit. Cerebrum. cor. epar. &
testiculi. Dicunt' a' pncipalia no
qa a nullis eorum imptacoe sequitur imptacio ai
malis & defectio. Sublatis n. testiculis ab hia
no corpe qmuis deformet corp' & in feminine
am deuergat nam: non tame minuit q statu
sbstancie derogat. S; io pncipalia dnr q toti
corpi pncipant' s' disposm & uirtutu modacom.
Scdm disposm pncipant' q si unio qcurrant e
ses pnapiorum pte s' eas totum corpus disponit'
In cerebro namq; pncipat' uirtus motiua pncipa
lius & sensibilis. In corde fundat' uegetatiua
& spirabilis. In epate dominat' uirtus augmentatiua
nutribilis. & i testiculis luxuriat' & locidat'
uirtus ppagatiua & gnabilis. harum uero uirtus
nutribilis e qmunior & utilior. & n podinat
uir. sllam aie an infusiom suos meat' & cor
expedit'. Cum n. corpus humanum sit flux
ibile & tributorum dissolones. uito deficer;
n uirtus nutribilis deperdita restauraret. In
toto & tpis corpis & aie opat' uniuersam cor'
existenciam qmittit'. vn uigil & insepabilis
comes e & assecla n ei q inge intrinseca & fidet.
V ai uir nutbil' no posit opari sn fundamto e nm
tum & es sic ei pncipale fundamtu qstat cpar
pus formatum alys & corpis edificaum ab epe
tamqm a pmario fundamto qsurgit. Sor epar
pma radix corpis iudicatur. Virtus uegetabilis
si dignior sit q corp' ad alacore gradum puch
tpm. n. uegetabili splendore illustrat. tn n est
prior. i. est corpi coequa. & si opet' an infu
siom aie. cedit tn & semplene suam opom ex
seqt' an infusiom aie uiu corp' no aio an aia
tione s; uegetacoe sic arbores uiriditatis ue
getantur toto tempe mutacois aie & cor
uirtus spualis ad uitam negocat'. Simili'
mbrum in quo fundat' h uir' dignitate emine
cius e epe. S; n & tpe forcois uirtus motiua po
tius & sensibil' excellencior pcedentib; placoe
dignitatis. Soli n. aie militat & tn de aia
pcedit. S; e tpe & n posterior. sla an aie infusio
ne h uirtus ypedita e. i. n h; opari. Ipsa n. ex
infusione anime qhit. sic au sensibilis u
tus posterior est & tpe & rone & nate qsidaco
ne. sic & membrum q e uirtutis sustentamtum
posterius e formatum. uni uirtus q pcreata e. i.
gnabil' cetis uirtutib; indignior tpe & n pos
terior. Indignior. q no e sbalis corpi n; adeo
e necia u ad n sperer cenam sic cete uirtute
sn qb; & alium effectib; no p qtinuari exsiste
ca. nec p durasegma humane qplonis co
ponis tempe & n posterior e q talis uirtus ad
agendo no mouet' an infusiom aie n p ei
infusiom n tempe pubtatis omib; modi'
la repletis augmtatis humorib; qfortato
calore nec amplitatis aus cohit' eqtas fuo
re qcurrentib; tunc excellent & eqre
h uirtus ad sue opois inicium ex cam hu
miditate puocat'. e tn opaco no e effre
nis sic alia uirtutum. cu n. effrenato e
su h uir' aliqnto tempe suam retin; acco
nem. eniuat' corp' & talescit & in defectu decli
nat. vn eciam e q h uirtutis n e i u sbalis
& necia cu ex sita qietate corpis pfiat de
fectum aiale corp' uigat' & indesinent' ex
purat & respirat aur' uegetabili illustrat'
qtinuo membr' appetit. retinet digerit &
expellunt ut ab aliquib; superfluis munde
tur ppetue mouet. Sunt itaq; sui
effcus magis effrenes. magis uiolenti. ma
gis necij. qm gnabil' effcus cui opacio ind
ns suspenditur. In qb; ad petm qtinencie
allicitur puuli. In alijs no pp fuum eta
sim residiorum talis acio impedit'. q cais
ad coitum qcurrentib; pfiant' vn e q h
uirtus n no qgnit n pp ppagacom u tertu
gna pp multiplicacom pticularium ne iterant
conseruentur. ho n. cum no induret qti
nu q pmaneat sbstancie uirtus ppagacoe
suum mbrum e qsimile & qformatum pnci
cetis indignius & prior tpe q fonn & spez
uindicauit. Cum g. cor & epr tanto pncipa
palitatis puilegio cetis pferant io s' cetes
horum mbrorum teste G. i teg. totu corp' dispo
nitur. io a cebro no a testicul' tot corpus
suam trahit disposm. H cordi & epi h debet
In e q ueterum philosopharum studiosa intencio ad
horum mbrorum sis & hitudines inuestigandas
maxie laborauit. S; no potuint melius pr
pendi & expressius inuestigari qm iudicio
pulsuum & urarum decoe. vnu namq; fide

h testimonio dispositionem membrorum sibi consili
entium declaradat. pulsus uero cordis hitudinem
uite tenorem spirituum consistentiam declarat. de
doctrina uero uarii et multiplices reperiuntur
quorum confusionem libellum noue conditionis conteximus
ut scolarium nostrorum eruditioni consistemus et sue v
tilitati inseruiremus qui liber incorreptus et incas
tigatus a nobis elapsus est subito cum in lucem
prodit et non expectans tempus editionis legitimum
factus est abortiuus nec tamen de facili possit reuocari
cum .x. tamen pul. ueniunt septimum tunc ali artem dedi
gnatur absolui cum .x. motipedentibus incertatur
et est in labiis singulorum qui quamuis cum palam li
uoris morsibus obstrueret ex eo tamen locuple
tat paupertatem et pretiosi intilla restaurat an
ditatem de doctrina pulsuum pauca ut nulli p
feram ut non diminutam conticuit eruditi
onem. G. namque pluralitate uoluminum et
multa uerborum pute et uerborum prolixitate confusi
onem induxit et ueritatem turbauit. omnis namque
quia confusio nouerca est eruditionis. Constantinus uero
in panteg. intendens de doctrina pulsuum mul
tas uarietates et distantias proponit que pro
sui multiplicitate uix laqueis humane
rationis possent comprehendi. philaretus autem sub s
tante breuitatis inuoluens pericula confusionis
studuit euitare que caribdim confusionis
uolens effugere lapsus est in cillam obscure
breuitatis que obscuritas papue est inimica
doctrine. unde liber philareti a catholo libro
rum huius artis dignus probatur exemptum. nos medi
am eligentes semitam. breuitatem et confusionem
abhorrentes. de pulsuum differentiis componentes li
bellum ex utroque temperamentum fecimus
ut mediocritate seruata scolarium nostrorum quod doctri
ne tenere edulio alantur intelligentie studiamus.
scripsimus autem sub artificio metri rationis ut uer
ba uerbis ligata sub sigillo memorie clauda
antur et citior doctrina comperatur. ab huius operis huius uestib
ulo planeticos et discursores fatuum copulas
et parum quidem stratores seculusos monachos qui
uariam religionis adeptam perfecte monachi
renouata in huius artis misterio prophanamus
presumentes. talibus .x. monstris hominum huius
operis secretus uolumus propalare. margaritas
.x. non sunt spergende porcis et phisice mistica
diuulganda sunt impiis. omnes quoque tales ista
sibi mouimus ut quamquam intellectum non potuit ad
ea et legenda uideantur indigni. quoniam uero magis
trum librorum principiis solebant inuestigari in
huius operis principio inuestiganda occurrunt. que sit au
ctoris intentio. que causa intentionis. que utilitas. ad
quam partem philosophie supponitur. quis modus agendi. que
libri diuisio. quis ordo tractandi. quis titulus. In
tentio auctoris in opere hoc est compendiosam de pul
sibus tradere doctrinam ostendendo inmutationem pul
sus et causas inmutationum et genera eorum et differentias. Cau
sa intentionis est utilitas omnium et humanitatis
indigentia de pulsuum doctrina. Utili
tas est presentium humani corporis cognitio dis
positionum et futurarum prognosticatio et preteritarum ratio
cinatio et hoc tam in sanis quam in egris quam in ne
utris corporibus. liber iste pro parte pertinet ad phisicam
modus agendi duplex est. diffinitiuus. diuisi
uus. Diffinitiuus quia omnia genera pulsuum hic
diffinit et singulorum diffinitionum determinat que
ad diffinitam pertinet doctrinam. Diuisiuus
quia omnia genera pulsuum in diuersa partitur et eius
inmutationum in diuersas causas partitur et species
uariat. sectiones partium huius operis diuisio. Diuiditur
namque in .iii. particulas. In prima agit de .x.
generibus pulsuum secundum diffinitam rationem et de con
sideratoribus secundum quas ratione pulsus discernitur. et de ge
nerum speciebus et de circumstanciis et causis ex qui
bus pulsus uariatur. In secunda particula et .iii. prin
cipaliter discernit de pulsuum significationibus
unaquaque tamen particula suum habet ordinem tractandi
secundum specialem et proprium. quod ex serie littere propitius
fiet et manifestius. Titulum erubesco exprimere
quia pertinet unius liuor post fata quiescat. cum
suus ex merito quemque tuetur honor. Sed ne
huius libri auctoritas in laudem detractoris
infando titulum fraudo mutationem quirat
ne alius grana que non seminauit colligere pre
sumat. demisso uultu et uerenda fronte titu
lum subponimus ut detractor filigraphus nostri
monetam ingenii et laboris alia ymagine et
adulterina effigiare non possit. Est quidem titulus talis
Incipit liber magistri de pulsibus metrice com
positus. Huius hiis ad litteram accedamus Inge
nii uires modicas et cetera. more uete sebenaium
operi suo prefabit prohemium in quo leges et debi
ta prohemii decenter exsoluit. captat .x. beniuolen
ciam ut ostendat uix metricam rationem tractatam quam

tractato uiri e ualde ad doctrinam attendendum
excitat si ariditate in 7 prolixitate insinuat
utroque dedicitate uenatur quod ex lectura prendimus
in e de pulsuum diuersitate. honorosa. i. grauis
7 difficultatis mole opprimens ingenium trac
tandi premit uires ingenii. tamquam humiles
7 debiles respectu in difficultatis. perplexa fi
guris. i. intricata 7 inuoluta ad minimum reddit
figuris. i. uariis diuisionibus 7 mutationibus 7 sig
nationibus quibus in signatur. ardua difficilis hec omnia
designant difficultatem operis. c. hic intencio
significatur nulli temptata priorum. nullus predeces
sorum meorum est ausus aggredi metricis pedibus operis ar
duitate. Qui tanti prerupta maris. i. profundi
in que mari comparatur propter confusionem. Velo freti ratis
officio. i. prosaice orationis. prosaica oratio comparatur rati
7 metrica pedi natanti. materies pulsuum mari
comparatur per quandam methaforam. Sic et. nauta in na
ui existens firma sui maris secure percurrit quam
metrice orationis si pedes ire presumeret. sic est animus
tractantis metrice confuse in remigio prosaice oratio
nis eam aggredi transmeare. fidis ingenua recusat
Alia methaphora per quam est difficultas operis ost
endi 7 recta est methaphora a cytara uel uiella 7 affi
dicula que si cordas habeat dissonas 7 inequales. i.
discordes nec plectro per artificium bene temperatas
ad tactum artificis nulla reddit consonanciam;
sic in ista tantam habet ingenuitatem operis met
rice orationis consonantas uix potest concordare sibi resulta
re. Quanto res grauior hec petit auctor ueniam
siquid peccauerit in tractando excusans se per diffi
cultatem materie.

Ingenii uires modicis conatibus impar
Materies honorosa premit perplexa figuris.
Ardua difficilis, nodosa, uirtuna prauis.
Ardua molimini nulli temptata priorum.
Qui tanti prerupta maris transire uolentem
Velo freti ratis offitio uel remigis usu
Sed pedibus metricis 7 sicco calle uadentem
Artificis tactum fidis ingenua recusat.
Verbaque iuncta non articulata decenti.
Sed rerum barbariei metrice compagis horrent.
Quanto res grauior, quanto minus apta resol
ui, ad ueniam tanto proclivior esse uidetur.
Cuius
ipsa rei grauitas siquid peccauit auctor.
Offensam culpe lauat absoluitque re
atum.

Cor uite sedes. Exacto 7 completo prohemio aggre
ditur auctor principale propositum ut tractet de diuersis
pulsuum. sed antequam ingrediatur sicut ante 7 pul
sum tractationem quedam preludia 7 conslilia pre
mittit ad operis confirmacionem quibus lector ad intelligen
ciam sequencium promptior 7 expedicior ac
cedat. primo igitur dicit complexionem cordis de forma 7
de compositione 7 de officio eiusdem quia a complexione 7 forma trahit
originem. est igitur notum quod summus pontifex qui cuncta
disponit cor qui quendam solem in medio mini
cosmi corpore collocauit. ipsum namque calidum
rotundum congruum concauum stabiliuit. calidum
ideo quia fundamentum est caloris uitalis 7 uitalis spiritus ad
inicium aut bene sit corpus totum calescit 7 uege
tatur. omne enim calidum. teste philaretho uelocius
mobile est; et non cor optauit mobilitatem acquirere
ut per eius motum infunderet e uitalis spiritus membris cuius
causa infusione uniuersum corpus habet negociari. ro
tundum est non expresse tamen sed in modum coni dispositum
quia rotunda forma est amica 7 consentanea motionis
sentit namque pulsus quod omne rotundum et non est
mobile sed uolubile potior est 7 magis incorrup
tibilius minuatur propter carenciam angulorum. dicunt namque
constantiores quod rotunda forma in lateribus est eius
articuli declinis nullos habens angulos in quibus su
perfluitates conueniant perfectura lesionem 7 san
guinem habet cor esse egonum ut alterius forme
7 angulis rubigo 7 in angulo superfluitas san
guis inherens causam dissolucionis peperit. Cor est
concauum 7 conuexum ut inter sue concauitatis am
bitum sanguinem cum spiritu illi est ab opere meliorem

vel theofile

ministrati acciperet et vitalem spiritum in se ubius
contineret. ut est aerem a pulmone expiratum postea
attraheret ad contemperandum fervorem innate estuationis
flammam si cor esset mere solidum corporis convexionis mediante
partium interpositione impediretur constrictio ex qua consequitur
dilatatio. Inde etiam constrictione nulla vitalis spiritus in
sufflatio fieret et a illi officio cor nato. Cor vite
sedes. i. universe vivificationis domicilium. Fida
mansio. i. fidelis habitatio. vitalis caloris. i. vita
lis spiritus. in quo omnia membra calefiunt. Basilium
[illegible] i. fundamentum. Sicut enim fundamento edificium
innititur. ita tota microcosmi machina cordis tamquam
firma basi et precipue roboratur. Unica non
sola sed unica principatu sunt. Sunt in quibus albe la
sol microcosmi. sed hec pollentior est ut a priori docui
mus vel minus principalium intra decimum ut desi
nimus. Sol microcosmi. Sicut enim in maiori mun
do qui macrocosmus dicitur sol beneficio sue illustrationis
irradiantur calefiunt et formantur. augmentata
augmentantur. et renascentia ad partum et conceptio
nem vocantur. quando autem a nobis absentatur illius op
positam regionem ad antarticum relegatur cardi
nem et aliquando nubes sua oppositione eius nobis fura
tur conspectum in hora suo privantur beneficio et aer
tristis et caliginosus existit dampnatus absentia
claritatis. Similiter in sole nostro cor. i. corde universitas
membrorum calefiunt. vegetantur ad nutrimentum et repara
tionem partium mutantur. Si enim nubes fumosita
tis obtenebretur ut aliquando est repentina moritur ad
eclipsim. patitur corpus humanum et luce privatur
vegetationis. Vivifici talami. In thalamo
luxuriant homines. iocantur. lasciviunt. et re
creantur tristes et importuni et superstitiosi absentan
tur. Similiter in thalamo cordis in quo celebrantur
nuptie anime et nostri vivificans spiritibus tamquam a fodiis
et vitalibus ministrantibus. Sicut enim matrimonio gau
dens ex oblectamento temperantie perlaetatur et con
fortatur. nube illic illuminatur et ex sanguine
puro et sincero sue [illegible] fortatur. ideo cor
recte thalamus vitalis vigoris dicitur. Tronus que
sicut in trono principantur reges. sic in corde regnat
et solium tenet illius calor. Et penetrale calo
ris secretior est pars domus. et cor est secretior pars
humani corporis ad quem tamquam magis clau
sam et secretam aliis extractus vis mortifi

cationis tardius corrumpit. unde mors ascribitur extinc
tio caloris naturalis in corde. Sed eque per vita debi
llari non eius turris principalior obviatur. Cetera
membra sunt que   et appendicia castri quibus
dirutis principatum vite non derogatur. In quo s.
in corde. Scaturit. i. ebullit. et eluat. Aquarum est
scaturire que de terra extra impetuose saliunt et e
rumpunt. Aqua namque feculenta limi ligatur
viscositate non scaturit. Et quod scatit in corde ad
similitudinem aque scaturizantis. ecce quod. Fon
ticulus. i. vitalis spiritus cum sanguine mundo de
fecato et defecto fons iugiter manans saliens
in corpore vitam nec arescere potest nisi cum violentia
morbi siccaverit. qui s. fonticulus membra regit
tamquam presul et patronus corporis et ea sustentat
vegetat. i. vivificat sua infusione ut nat
ura mediante per membra. Auget. quia vigore vita
lis spiritus et animalis corpus mitigatur istud
mentis pendentibus solvendum relinquitur non in modo ex
ceat. Disponit. totum enim corpus sue complexioni
assimilat et confortat vel tota calida acceptum. Sola
ossa non potest immutare a sua complexione cum sint frigida et
sicca sed per partes cor convenientis quam melius in tegit de
claravimus. Adaurat. i. eventat et refrige
rat. et attrita aeris mulcebritate obtemperat
alitur. enim totum corpus vehementia estuationis inde
dicitur. vel aer corpore attractus et inspiratus a pul
mone flagello sue eventationis ipsum demulcet. hic
i. ab ipso corde et tamquam firmamento. Hic regres
phisice firmatorum causa stabiles nervos et phisica vin
cla. i. firmas proportiones quam nervis attenduntur.
phisici enim nervos et invisibiles gomphos quibus anima
corpori est inretita. est enim certa mensura et certa propor
tionem inter in quantum qualitas cordis in qua cor ca
lorem aliorum membrorum dicitur excedere sed infra aliam
metam subsistit magis quam possit ferre non
vel sua metam supergrediatur destruitur meta. Ut
phisica vincula dicuntur. iij. spiritus. vitalis. naturalis. ani
malis quibus mediantibus anima corpori adiungitur.
Illi namque spiritus licet in diversis locis habeant gene
rari. tamen in corde generantur robur et vis confortationis eo
rum illis ex illi calore et ex illi spiritu virtute calo
ris defecto in corde vitalis spiritus reparatur et ex vita
li recreatur animatur. Ex semetipso. Dicatur cor
esse solem corporis et fundamentum caloris illius

unde assignat causam quare ita sit, quia virtus ignea, id est naturalis calor, contractus ex primis complexionibus que esse seminarie et originales habent sedes cordis et quedam sedes germana eam sedem devote amplectitur. Licet in quadam parte totius corporis sit calor qui regit totum, cor tamquam firmam et stabilem asserit mansionem. Unde dicit philosophus ex forma cordis cor esse aliquatenus habitaculum naturalis caloris. Habet siquidem formam pineatam in uno loco grossam et rotundam quadam latitudine orbiculari diffusam, superius vero tendentem in acutum. Ex [illegible] partibus et [illegible] aquosioribus et plus terrestreitatis habentibus sic in uno corde amplato aquose partes compedite a terrestribus non sequuntur motum in[illegible] [illegible]. Aliter quia [illegible] parum est [illegible] quadam orbiculatione rotundatur. Ignee vero partes et aeree superius rapte impetu caloris motu propter levitatis ascendentes tendentes in acutum cordis summitatem in modum coni constituunt. Sed obicies: quare in humano corpore cor ita dispositum est quia secundum positionem corporis cor in summitate grossum est, inferius vero acutum consistit. Unde propter istam conversionem non parva infingitur. Ad hoc dicendum est quod homo secundum Grecos dicitur antropos, id est sursum conversus et arbor inversa. Sicut enim arbor [illegible] quandam radicem inferius sursum habet et a radice ramos procedentes inferius, sic et homo cerebrum quod est quasi radix totius superius habet positum. Cetera vero membra a cerebro tamquam a radice mediantibus nervis procedentibus habent constituta deorsum. Itaque secundum ordinem conversionis cor in superiori parte obtusius, in inferiori vero [illegible] ordinis acutum. Sed illo ordine positionis inperfecto cum omnis radix debeat supponi et ramus elevari, est cor secundum hunc ordinem non in summo acutum, in imo grossum et obtusum. Edificat quasi basim, id est fundamentum sive corporis quod ex terrestribus partibus et uno residentibus compositum est.

Cor vite sedes, vitalis fida caloris

Mansio, nature basis, unica sol microcosmi.

Vivificat talamum [illegible] et penetrale caloris.

In quo fonticulis scatet et fomite spiritus

Quo membra regit, vegetat, auget, disponit ad

[illegible]

hunc stabiles nervos et physica vincla

Ex quibus humane constat fundamina vite.

[illegible]

Sed sementinus hanc incolit ista calor.

In sedem germanam recedit virtus ignea secum.

Unde datur membris species cognata calori.

In conum consurgit apex, terrestria fundat.

Edificat quasi basim, sursum leviora feruntur.

[illegible]

Effrenoque rapit. Postquam egit auctor de compositione cordis et forme eius et officio ostendit auctor quid sit motus cordis. Ad quem melius investigandum sciendum quod tres sunt motus in humano corpore. Primus est non [illegible] secundum [illegible] sed animalis et dicitur motus [illegible] et naturalis invariabilis et violentus ex quo [illegible] [illegible] nescit desistere quousque finiatur unde arbitrio non fortis compescitur nec voluntarie compescitur. Videt namque natura talem ex quo incepit necesse est perficere. Talis est motus cordis. Erravit ergo [illegible] qui asserebat motum cordis per quosdam nervos a cerebro descendentes ad lacertos per totum quos lacertos ipsi nervi movent thoracem et sic [illegible] pulmonem pulmo motus movet cor. Quod ab aula nostre speculationis arbitror esse inflexandum. Motus autem cordis ut dicit G[alienus] nullus est neque est in nostra potestate ut possit differri. Motus anime voluntarius est rationalis et voluntati subiacet et ratione moderatur. Administratur enim per nervos et animalem spiritum qui animalis est et proprie hunc motum possumus differre et retardare prout volumus sicut motus pedis et manus vel alterius membri. Tertius motus qui medius est motus pulsus et thoracis est enim partim naturalis unde ex toto differri non potest necessitate inducente legem motionis, partim voluntarius est unde ad tempus differri potest et voluntas arbitrium sequitur procedit ab anima et est animalis. In eo autem quod ex eo differri non potest necessitate respirandi in actum reducitur. Quia non procedit et est naturalis. Non est itaque motus cordis proportionalis motui pulmonis. Motus enim cordis plus duplicatur vel triplicatur quam motus pulmonis vel thoracis semel completur.

motus autem thoracis semel proportionatur motui pulmonis. Et quod motus cordis non respondeat motui pulmonis manifeste apparet si dextram manum super levam applices mamillam. Vel si pulmonis et arterie dilatationes id est compares prius replicari motum cordis quam sentit predicti motum pulmonis. Sed motui arteriarum est proportionatus motus cordis. In toto namque corde movetur tota arteria. Sicut in toto baculo in manu movetur simul baculus in summitate et in medio et in principio videtur. Et aliam arteriam prius motam. Postius vero cor enim non moveatur nisi ex motu cordis. Spiritus autem vitalis qui cor dilatat non prius sunt esse in corde et arteriis sed tractu temporis a corde in arterias diffunditur. Unde motui cordis arteriarum dilatatio sub successiva esse videtur. Quod solvet montipedales (?).

Motus autem cordis de quo assignatam rationem effrenus est et nervus (?) duplex est. Alius simplex alius compositus. Simplex qui tantum consistit in dilatatione et tantum in constrictione. Compositus qui ex constrictione et dilatatione consistit et constat ex duobus in motibus: diastole, dilatatio et arsis idem est. Constrictio et sistole et thesis idem est. Et est diastole motus cordis ad extrema. Systole vero est partium circumferentialium ad centrum reductio. Impetus quidem cordis et vehementia spiritus implentis operatur dilatationem et tamdiu durat motus dilatationis quantum permittit impetus caloris et violentia impulsionis. Diastolem itaque operatur calor ebullitionis inducens et spiritus implens cessante et languente violentia in pulmone remittitur motus dilatationis et tunc ex extremitatibus (?) substantia cordis per extremarum partium coherentiam et gravitatem fit compressio cordis et extremarum partium reductio ad medium. Motionis vero cordis varie et differentes sunt cause que a nobis visum est distinguendum. Calida cordis complexio, fortior eius et composito extremitatum substantia et spiritus cum fumosa superfluitate innatus. Certe tres cause visum assignari per virtus spiritualis que a tribus precedentibus procedit. Sed qualiter implente tamquam ministro et a calore tamquam artifice fiat dilatatio plenius ostendemus. Sanguis per concavam venam ab epate cum illi spiritu per dextram auriculam cordis ingrediens cordi ministrat in cuius concavitate sanguis receptus cor calidissimum ingrediens incipit ebullire et ebulliens rarificatur in spiritum et fumum. Differt autem spiritus a fumo quia spiritus subtilior est, fumus vero grossior. Sicut est spiritus inter aerem et ignem medius igne obtusior et aere subtilior. Fumus est inter aerem et aquam medius aere vero grossior et aqua subtilior. Fumus itaque et spiritus in corde generati vi rarefactionis ampliorem locum occupant et cordis concavitatem replent et distendunt. Unde fit cordis dilatatio. Quia autem corpus rarefactum maiorem locum occupet potest probari auctoritate et ratione. Dicit namque Aristoteles ex uno pugillo aque fiunt x pugilli aeris. Sed et ad idem arguendum potest induci: si castanea integra igni totaliter supponatur, calor ignis humiditatem castanee in fumum resolvit. Fumus resolutus multo maior est quantitate quam humiditas a qua generatur et maiorem locum occupat et locum inter corticem et castaneam replet et distendit et cum intus nequeat contineri, querit ad evaporandum exitum quod quadam violentia sursum movet et secum castaneam deportat nec eam deprimi permittit donec rupto cortice evaporet. Similiter cordis dilatatio ex fumo et spiritu locum ampliorem quam sanguis accipientibus. Sed constrictio cordis ex sola eius compositione efficiatur. Sicut ad dispositionem castanee sola eius gravitas sufficere videtur. Cum igitur motus cordis cum sit per dyastolem et systolem triplex, calor complexio spiritus et fumo innatus, sed quia ex hiis tribus virtus operativa que est vitalis eius procedit que sic describitur: Virtus motiva cordis et arteriarum et cetera. Obiicitur de compressione cordis. Videtur namque quod sit operatio virtutis. Nam quando maxime compressio definitur virtus operari non iam aliquem motum exercere. Sed virtus vitalis non potest operari nisi spiritu aliquo mediante. Similiter in compressione non modo spiritus non per ipsum fit sed potius ex coherentia cordis partium. Quia cum sit gravis substantie, virtus sue gravitatis ponderositate deprimitur. Non ergo virtutis operatio est motio cordis et arteriarum per dyastolem et systolem sed per dyastolem tantum. Quod obiicit auctor hic ad solvendum relinquimus illis qui in talibus negotiantur ut habeant materiam litigandi.

Hiis explanatis. Restat explanemus. Effreno id est violento nexu (?) et illi de composito motu intellige. Quod per partes explicat dicens sic dicit. Nunc id est quando surgit in arsim id est in dyastolem id est ex calore ebullitionem faciente et ex spiritu implente. Nunc id est aliquando completa dilatatione cessante impulsione spiritus thesim id est systolem. Adversa quando contrarius motus dyastole premit ipsum cor ex coherentia et gravitate ipsarum partium

thesis dicitur emula, id est familiaris et amica centri, id est concavitatis cordis. Continuo dilatatur cor et violento motu repitatur. Unde cum sit calidum et indesinenti et effrenato motu agitetur, posset inflammari et incandescere cum sit maxime calidum. Et secundum philosophos et methodicos quod solida corpora cum sint calida ex motu calefiunt, non tantum calida immo etiam que frigida sunt et tenera. In contingit et in molendinis circa axem ubi rota volvitur ex impetu effrenante volutionis ignem ardendi maximum. Quod si fieret in corde, corpus humanum deficeret et discrimen dissolutionis incurreret. Quod ne fiat, natura provida et discreta et in cunctis operationibus suis provida dispensatrix pulmonem constituit tamquam famulum et camerarium cordis qui ventilabro concepte aeritatis contemperat cordis fervorem et igneam eius faciem flabello blande eventationis demulcet. Sed pulmo madidus, quia ipse est receptaculum in multa aquositate humectatur. Citra humoris alumpnus, id est flatus qui est citra humorem primus indigestus, sicut dicit Haly. Unde Ysaac in libro urinarum: spumositate sanguinis pulmo est attractivus ab eo ut inde ei flammam faciat et calorem suum contemperet. Multis distinctus cavernis, id est spongiositatibus quibus cavernatus est ut intra se concavitatis ventriculos maior aeris quantitas valeat contineri et fideliter retineri et diutius. Nam si aliqua in eo esset aquositas et spongiositatis, aer intus receptus statim exiret nec stabilem haberet mansionem. Sed ex quo est in illis cavernis intricatus diutius immoratur, cuius diuturna commoratio cordi necessaria est plurimum ad temperamentum caloris in refrigerium. Spiraminis, id est aeris inspirati.

Effreno rapitur motu, nunc surgit in arsis,
Nunc adversa thesis ipsum premit emula centri.
Continuo motu res funditus pestis aduri
Deficeret, thet (?) quia sui cuspectica (?) motus.
Sed pulmo madidus, citra quam humoris alumpnus,
Multis distinctus cavernis, fomes ignei cordis,
Blando concepti spiraminis ore flabello.

Cordis forma et cetera. In hoc capitulo breviter insinuatur que sunt cause motus cordis quarum distinctio sua luculenter ex precedentibus indicatur. Forma in quantum ad rotunditatem eius et concavitatem que forma mobilitati absentanea est. Nam omne rotundum est mobile. Deinde crasis, id est calida eius complexio. Omne namque calidum velociter mobile est sicut econverso frigidum tarde mobile. Fumus ex sanguine resoluto generatus per parvam rarefactionem vim ampliorem locum occupans inflat cor et dilatat. Vis spiritualis, id est spiritus existens in corde ipso. Unula virtutis, id est vitalis ministra operatione, sed defert virtutem spiritualem vel vitalem spiritum. Tribuens spiramina membris, id est spiramina vegetationis toti corpori infundens. Hec omnia predicta cause sunt. Arsis, id est dyastole. Thesis, id est sistole. Que est extremarum partium ad centrum reductio. Perficitur ex sola gravitate, id est coherentia sibi dum deprimitur per se, id est motu proprie gravitatis nulla compulsione spiritus ad hoc operante. Hunc regit et celebrat. Dixerat auctor motum cordis effrenum esse et nativum quod sit a natura tantum. Sed quia videretur aliquis quod soli nature attribuendus esset motus cordis et quod omnino a virtute anime sit alienus, ideo ostendit quod quamvis sit a natura principaliter, tamen vigorem sue confortationis sortitur ab anima. Sed probatur quod motus cordis ab anima tamen procedit. Dicunt namque quidam inter partes quod virtutes quedam attinent non tantum et de illis. Alia est que corpus vivificat et cor dilatat et arterias et tamen restringit que ad animam pertinet et dicitur spiritualis. Alia est que sensum et voluntarium motum perficit et dicitur animalis. Sic videtur ex verbis actoris quod virtus spiritualis que motum cordis operatur tamen ab anima procedit. Ad hoc dicendum est quod cum dicatur virtutem spiritualem ad animam pertinere, ideo hoc dicitur quia vitam et principium sue essentie sumat ab anima. Sed quod ex infusione anime suam perfecti exsequitur actionem aut infusionem anime meretur tantum sub hiatu. Sed anima infusa membris facit. Unde ex anime infusione omnes virtutes corporis suis operationibus fortiores existunt.

Cordis forma, crasis, fumus, vis spiritualis,
Unula virtutis, tribuens spiramina membris,
Sunt arsis cause, thesis ex sola gravitate
Perficitur dum deprimitur substantia per se.
Hunc regit et celebrat nativa regula motum,
Cui vis anime membris infusa vigorem

Suscitat. et reliquis virtutum temperat usus.

Innatum recreat. Quid sit motus cordis et quibus causis concurrentibus fiat et quod ipsum motum operetur s. autem anima autem non. actor sufficienter exequitur. quia non ex motu cordis et ex causis operantibus pulsus procedit. ideo substitutionem sui insinuationem descriptionis pulsus. Cum enim huius operis tota doctrina contineat circa pulsum tenetur assignare eam ut descriptionem a philareto describitur pulsus sic. pulsus est motus cordis et arteriarum secundum systolem et dyastolem et cetera. hec diffinitio intelligenda est per causam non per essentiam. sic enim inter diffinitiones istius artis. pulsus enim non est illa motio que est in corde cum illa sit singularis et pulsus in arteriis et que est pulsus. Sicut enim ex motu arboris sequitur motus frondium et fructuum non tamen unus est alius sed ab alio fiat. sic et in pulsu fiat. movetur enim et dilatatur ex cuius motu vitalis spiritus impellitur et in pulsu motuum arterias quorum motus est pulsus. unde pulsum sic possumus diffinire. pulsus est motio ex diversis motibus composita in membro cordiaco et arterioso secundum quod motu cordis et quorundam arteriarum procedens virtute operante et spiritu mediante. possumus et dicere quod diffinitio philareti intelligenda est per essentiam ut pulsus sit motio composita ex motu cordis et ex motu arteriarum. Ex diversis namque motibus consistit pulsus motio una composita. secundum hoc itaque motio cordis motionis que est pulsus et motio arteriarum est simul et per se dem. Ille ergo qui tangit pulsum sentit plurimum quam ita pulsus. non enim sentit motum cordis sed ipsum perpendit ex cognitione motus arteriarum. literam expone. talis motio que pulsus facit composita est ex motu cordis et arteriarum. constat i. componitur ex arsi atque thesi i. dyastole et systole. i. motio cordis et arteriarum composita secundum dyastolem consideratur. Sequitur ut mulcebris aura. hic assignat utilitatem pulsus. unde hec clausula non est de diffinitione sed ad utilitatis expositionem annexa est sicut in diffinitione philareti iungitur hec clausula ad infrigidationem caloris innati et cetera. Est ergo utilitas pulsus ut suo motu corpus calefiat et ut aere inspirato a pulmone vitalis spiritus reparetur. illius enim aeris attracti per evaporationem per poros corporis quedam pars consumitur quedam cordis constrictione ad pulmonem respiratur. quedam retenta subtiliatur et depuratur et ex ea vitali spiritu adiuncta et convexa vitalis spiritus cooperatur. et hic est in mulcebris aura. hic est aer inspiratus recreet i. demulceat et temperet innatum calorem. i. illum quod aliter estuaret et incenderetur. et sciendum quod duplex est innatus calor. unus concretus ex primis principiis et est potentialis qui mortuo animali non recedit quia ingnis est comes et perpetuus assecla ei quem violentia in mortificationis non permittit. Caro enim leonina quamvis mortificata sit tamen colica est et calida in iiii gradu. et in corpore suscepta dissolvit et febres provocat. unde hic non ex calore ignito. Est et alius calor concretus ex influentibus i. ex infusione spirituum et humorum et est actualis tamen quod statim relinquit et iste ex aere recreatur et contemperatur. quoque umbracula nubis fumose. i. fumose superfluitatis que retenta obumbret in corde vitalem spiritum. Abstinant procul. i. exsufflentur a corde in pulmonem et a pulmone exterius emittantur. hic per quam qui flatum suspendimus et quod aera cor attrahit sed quod fumositates expellit. dicimus. inspiratione fit attractio aeris quod aer per tracheam arteriam ad pulmonem transmittitur et in pulmonis carnivalis suscipitur nec ad cor ille aer totus transmittitur duplici de causa. tum quia cor totius aeris attracti a pulmone capax non esset cum pulmo est capax tamquam maius membrum. tum quia ei parte in se contrahit ubi hic aer ab exterioribus attrahatur non tamen cor invenit aerem in pulmone quem possit attrahere. quamvis pulmo sit repletus aere et cor habeat in se sufficientem aerem in quo possit foveri tamen videtur quod longo tempore possit flatus nullo mediante suffragio ab aere extrinseco. tamen hic sic non potest. quia cor semper in constrictione quam successiva est dilatationi fumosas superfluitates emittit et transmisisse ad pulmonem quas non possent exsufflari et in corde continue revolute ad cor et recipiente vitalem spiritum ingrossaret quod subtilis debet esse subtilis. unde nimis in grossato spiritu nimia fieret cordis dilatatio et extrema ad medium prohiberet redire. sic enim nimia subtiliatio spiritus in quibusdam est causa mortis unde nutriti in grosso aere si transferantur ad calidam regionem in qua defecatus est aer cito moriuntur quia spiritus vitalis nimis subtiliatur et per eum debilitatur non per constrictionem cordis ad plenum dilatare. hinc est quod sincopizant et sincopizantes suffocantur hinc est quod pisces nutriti grosso aere aque. ab aqua extracti ad nostrum aerem qui subtilior est moriuntur quidam tardius ut anguille quidam citius ut allecia. quidam mediocriter ut lucii barbulli

et quare hoc sit. investigetur socii. Similiter nimia
vitalis spiritus ingrossatione pre nimium moris iacitur.
tur. Unde homines de libia si transferantur per glacialem
aerem non diu vivunt. nec nos vivere sub aquis pos-
sumus propter eandem causam quia spiritus vitalis propter inspiss-
ationem quam pre nimio suscipit. corrumpitur. et non in-
spissato et implente cor de spiritu inmoderate cor di-
latatur. Ex cuius motu sue dilatationis excedit
impedita constrictione facit ad incensionem animat.
Sunt enim due cause mortificationis inmoderata dila-
tatio et inmoderata constrictio. Sicut enim animale corpus vi-
vere non potest nisi post dilatationem moderatam sequatur con-
strictio et constrictionem debita sequatur dilatatio. sic
ex impedimento vel inmoderantia dilatationis vel con-
strictionis periculum mortificationis incurritur ut mortuum
corpus humanum non sufficiat inspirare vel res-
pirare nec respirare sufficiat vel inspiret. Hec autem
fiunt secundum vastitudinem dilatationis et constrictionis cor-
dis. Inde est quod ex risu et ex nimio gaudio propter nimi-
am dilatationem fumose superfluitates impedita con-
strictione non exsufflantur sed in corde retinentur retente
inspiratum vitalem spiritum qui deberet esse subtilis quasi preter
modum inspissatus extinguitur. sic ignis
etheus igniens etiam quum motus ignitionis ad
grossiorem descendit aerem dum ingrossatur na-
turam subtilitatis excedit et extinguitur. Consi-
milis ignis in stupa accensus in ore ioculatoris antequam
lesionem possit suffocatur. Si ratione ignis existente aere
nimis humido et pluvioso vix potest ardere quia
aere pluvioso ingrossatur. Ex gaudio enim fit sin-
copis alia ratione. quia impedita ex suffusione vita-
lis spiritus non potest reparari. quo deficiente cessat sensus
et motus dico voluntarius. ut calor in corde ex
superfluis superfluitatibus inflammatur. sic ex gau-
dio fit sincopis et mortificatio cordis quoniam propter
dilatationem inmoderatam. ita ex tristicia et timore
plerumque nascitur propter inmoderantiam constrictionis. Due e-
nim laterales partes cordis inmoderate constringuntur
exclusa vacuitate in corde nullus aer recipitur
non dicitur fit aeris inspiratio que necessaria est ad contemperandum
fervorem cordis. et ad vitalem spiritum reparandum.
Hec autem omnia variantur. intenduntur et remittuntur
per differentias cordis. Cor autem enim molle est et tenuem et
laxam habet substantiam. tale cor gaudio superveni-
ente obediens suavi per eum amplius dilatatur et
vehementius et homines talis cordis facilius sinco-

pizant et fortius et si constituantur in balneo caren-
te respiratione ex sincopizatione periclitantur. Ho-
mines vero durum cor habentes et terrestre et conser-
tum ex gaudio tardius sincopizantur et durici-
es cordis resistit dilatationi inmoderate. Sed ex tristi-
cia superveniente fortius sincopizantur quia per eum durities et
gravitas iuvat excessum constrictionis. Sed qualiter
et si ingrediatur fornacem vel aer subtilior est propter
afflationem metallorum vehementer sincopizant fa-
ciunt ex defectu dilatationis quia vitalis spiritus est in du-
ro corde debeat esse grossus a subtilissimo aere
valde subtiliatur non potest lata cordis ad mensuram de-
bite dilatationis replere. Inde contingit quod pueri citius
sincopizant quam viri.

Innatum recreet in membris aura calorem.
Et penitus absistat fumose umbracula nubis
Spiritus ut tigno reparari fomite possit.
Ex arsis que tesis conflatur motio talis.
Ut pulsus faciat et vite consona fiat.

In pulsu resonat. Insinuata pulsus diffinitione
dicit actor in hoc causam quod sit utilitas considerationis in pulsu.
Est quidem maxima utilitas. videlicet declaratio constitutionis vel
habitudinis cordis temperati ut distantie eiusdem
discretio passionum et affectationum anime dilu-
cidatio cuiusque accidentis et egritudinum. districtio futu-
rum eventuum vel ad bonum vel ad malum. cognitio
vite vel vite abbreviationis vel de-
lucidationum vel certificationis quod omnia ex sententia ista
melius clarebunt. Tenor et concordia vite. id est sta-
bilitas vite humane et eius concors continuatio
vel in longe cordis ipsius. In pulsu resonat. id est
manifestatur per pulsum. Sicut enim per sonum cla-
ritas metalli declaratur et cimbali. et bonitas et
malicia per sonum deprehenditur. sic per pulsum qui
per quendam sonum quia cum arterie pulsantur ex
motu spiritus implentis declaratur temperantia vel
intemperantia corporis humani et non solum per
pulsum cognoscitur sed et amor. id est pax et con-
sideratio vitalis sinzugie. id est vite humane
que per quandam sinzugiam et proportionem et concordiam

omnium elementorum vitalem syzygiam potest infligere admirabilem compaginem et matrimonialem copulam inter corpus et animam. moderato corde .i. modulatione. Intima tempories .i. temperantia non solum cordis sed interiorum membrorum que corde bene se habente fortia et contemperantiora existunt. sicut eo male se habente languent et fatiscunt. secreta voluntatis .i. passiones et affectiones sicut gaudium ira tristitia animositas timiditas avaritia quando mutant per sui et per pulsum declarantur quamvis cognitio talium sit difficilis. In gaudio etc. quia cor motu declaratur propter temperamentum et quia sanguis est huius temperamenti qui in gaudio motus calor paulatim ab interioribus ad exteriora diffunditur. unde pulsus paulatim temperato in magnitudinem augmentatur et mediocritatem inter fortem et debilem inter velocem et tardum sibi vendicat. non etc. multa refrigeratio est necessaria propter caloris temperamentum. In ira quia calor impetuose ab interioribus effunditur et colera effusa que ira movetur ex ira plus repente in magnitudinem surgit et impetuose colere maxime provocatur neglecta mediocritate fortitudinem velocitatem et frequentiam assumit unde si talis efficiatur pulsus potest iram corpus sine febre irritamento sui cordis excitatio colli propter quod talis ex ira fiat et utrumque significet. cum ira maxime sit fervor cordis et est in quo ex desiderio vindicandi cum vindicta fiat per exteriora excitat calor furiose precipite. sed vero pulsus qui fit ex ira sed fortis frequens magnus fit et velox tamen inter duritiem et mollitiem est mediocris. In tristitia et timore pulsus parvi et debiles fiunt quia calor ab exterioribus ad interiora reducitur ex motu illic que dominium habet in timore. pigritia illis calor et sanguis confortat motum illic deficit et sanguis qui congelatur efficitur unde pulsus parvus et debilis et occultus sed in timore magis quam in tristitia propter subitum motum terroris et tristitie leniorem. si timor aliquantulum duret et moveat quoad vires debilitate et vir torpeat et pigrescat fit pulsus vermiculosus deinde formicolosus. In timore vero quia calor illis subito ad interiora perpellitur. ut in quo vindicta fugit. inde defensura se redit ex duplicitate talis motus fit pulsus velox et tinens et inordinatus. Si vero perseverat minor pulsus est et similis redditur. sed si tardaverit quousque virtus debilitetur fit pulsus formicolosus ex magnitudine et audacia illi contraria. ex humida cum fuerit

cordis non tamen fiunt pulsus magni et fortes ex timidis et pusillanimes fit pulsus parvus et debilis ex liberalitate et largitate magnanimitate temperate ex audacia quod enim non solum passiones anime per pulsum innotescunt sed et tempora egritudinum que sunt .iiii. s. principium augmentum status et declinatio et quantitates paroxismorum et quantitates periodorum. In principio egritudinis fiunt pulsus parvi et veloces minus quam in augmento propter cruditatem humorum et quia calor multa materia oppressus non potest eam resolvere ad plenum. In augmento egritudinis iam adusta materia amplius resolvi incipiente. Invalescente calore pulsus maiores et fortiores occurrunt. In statu vero pulsus ad magnitudinem et velocitatem accedunt propter acumen caloris. In declinatione vero tepescente calore minores pulsus et tardi fiunt. Cum autem fit declinatio sic cognoscitur. si pertransierit crisis ut est cum materia est consumpta. quia sepe contingit eam febrili calore consumere sine aliqua purgatione et tunc eger incipit esse compos sui. et tunc est declinatio morbi et tales pulsus boni sunt. Si vero nil corpus percesserit et egrotante stupidus fuerit et sensibilitatis diminutio. tales pulsus pessimi sunt quia ex defectu morbi non fiunt sed ex defectione nature. unde dicit philaretus tales pulsus semper sunt difficiles. Augmina .i. augmentum egritudinis. In augmento intellige principium. paroxismus .i. exacerbatio que quandoque fit in continuis que vocantur acute .i. acute. ideo paroxismos habent. pulsus paroxismorum instantiam indicat quia tunc vehementior et magnitudo constituto. status .i. status. et periodicus circuitus .i. accessio interpolata quod ad interpolatas que sunt calidores et periodos exsoluunt pulsus indepositam febrem signat quia non continuus suam velocitatem et frequentiam sed certis temporibus lentescat et certis invalescat habet misterium ad signandum interpolatum morbum. certa motus .i. determinationes acutarum que dicit dominus quid fata minentur. tria sunt fata .i. tres parce clotho lachesis atropos. clotho .i. emanatio de non esse ad esse et generatio. lachesis .i. productio et continuatio existendi. atropos que est corruptio a tali statu. s. quoniam de non esse ad esse tota vis et facultas procedat in pulsu resultat. vires frangens. hoc ostendit ultima utilitas cognitionis pulsus quia vite iudicium per ipsum significat vel certificat. et per eum statas

L. I. III. 9.

Liber de Pulsu

(in Verse and prose)

urine et uitalis apparet. urina namque considerata fallit medicum ut et eius iudicium certificet per pulsum. Nam si pulsus urine consensit tunc est iudicium urine. Si autem dissensit. malum est cui non sit prorsus significatiuum iudicium. id est ad unitatem iudicii reducit genus in speciem. urina apparet rubea et turbata in colore et substantia et significat distemperantiam corporis et calorem et ideo egritudinem significat in genere. sed quia per se apparet ex multis causis sicut ex febre ut apostemate ut ruptura uene ut ex calculo ut ex colericis collectione ut ex inmoderato exercitio sanguine multo fluente quamuis significet egritudinem in genere non tamen determinate et diffinite significat. sed pulsus consideratio significat et specificat et determinate declarat que sit egritudo in specie utrum febris ut alia et si febris utrum continua ut interpolata.

In pulsu resonat tenor et concordia uite
Coniugie uitalis amor moderamina cordis.
Intima tempies animi. secreta uoluntatis
Augmina portentum stat et prodit error
Morborum etiam mors quod fata minentur
Quod possit lachesis. quod quoque parat officialis
Atropos. ense necans dum fila sorori rumpit.
Urine fraudes aperit discretio pulsus.
Certificat quoque fidem pulsus confirmat et urine
Judicium. generis in speciem censura reducit.
At pulsu dubio medici mens perdita
nubat.

Quinque modis. Execucionis quibusdam accessoriis et preparatoriis ad sequentis operis doctrinam pulsus necessariis. scilicet de officio cordis. de forma de complexione. de motione eius et causis motionis de diffinitione pulsus. de utilitate considerationis pulsus. hiis diligenter premissis actor aggreditur principale propositum ut scilicet instruat doctrinam de generibus pulsus. Sunt namque genera et dicuntur diuerse pulsus secundum diuersas differentias medici considerationes et sunt x. genera pulsuum. Prima consideratio medici attenditur secundum quantitatem motionis arterie que triplex est. Nam motio arterie talis est quod aut est magna ut parua ut mediocris. uel fortis debilis uel mediocris. Ut talis quod sit uelox tarda mediocris. Ab hac prima consideratione que quantitatis est circa quantitatem motionis. tria genera pulsus nascuntur. primum genus est magnus paruus ut mediocris ut sub uno genere contra comprehendantur ut colligamus quorum eadem est disciplina. Secundum genus est forte debile et mediocre. que similiter sub uno genere computantur. iii genus est quod ab eadem consideratione trahit originem. scilicet uelox. tardus et mediocris. Quartum genus pulsus diuiditur in longum curtum mediocre. latum strictum. mediocre. apertum occultum mediocre. quorum omnium cause et significationes et diffinitiones processione habita patebunt. Secunda consideratio uersatur circa consistentiam corporis. id est arterie que est organum et instrumentum pulsus. Circa arteriam hec consistentie quoniam ipsa est dura mollis. uel plena uacua mediocris ut calida frigida. mediocris. hec autem ad arteriam pertinent. Nam pulsus proprie non dicitur calidus uel mollis ut uacuus nisi gratia arterie que talis est. Ab hac consideratione extra sumuntur genera pulsus scilicet durus. mollis. mediocris. plenus uacuus. mediocris. calidus frigidus. mediocris. Tertia consideratio respondit secundum diastolem et sistolem. id est spatium quod attenditur inter dilatationem et constrictionem. hoc tamen constrictio non occurrat sensui. per spatium tamen et moram que est dilationis cognoscitur mora constrictionis que si magna fit. fit pulsus prius si parua. frequens. ab hac tertia consideratione elicitur tertium genus pulsus. rarus frequens mediocris. Dicitur. quod in pantegni quod unus est ex parte quietis actorum. inducat dicentis. pulsus in dilatatione et constrictione quietis habet duas unam cum pulsus dilatatione sua exteriora digitorum pauitur et hanc exteriorem uocat quietem et hanc sensualiter inuenimus. Secunda quies est in constrictione cum pulsus ad centrum redit et hec quies non est sensualis quia non facile sensu percipitur sed constrictionis motu et dilatatione cognoscitur. Quarta consideratio uersatur circa collationem tamen aperte more quam occulte more pulsus fit incidens. id est propter maiorationem in noticiam nostri sensus cadens. Si autem plus occulte quam aperte. dicitur pulsus decidens. id est a noticia nostri cadens sensus et hoc est octauum genus quod eandem sui nascitur in consideratione quarta.

ordinate et inequali. cum igitur pulsus cauda tornatica qui ab occultis et quasi insensibilibus passionibus incipiens paulatim graduali tramite sed ordinate morando procedit de minimis ad paruos, de paruis aliquantulum apertos, de aliquantulum apertis ad magis manifestos et in continuatione et ordinate quousque se recipiat in fortes motus. Hic pulsus dicitur cauda soricina quia sicut cauda soricis in finali extremitate que in animali corpore remotior est incipit a minima gracilitate et continuatim procedit usque ad grossiorem et maiorem quousque contingatur animal sic et iste pulsus. et uere sibi [?] morando procedunt de debilibus ad minus debiles, de minus debilibus ad aliquantulum fortes, de fortibus ad fortiores.

Cauda retortiua post mollescit in ictu.
In reliquis languet. sed leuis motio tria
Iudicio sensus se quarta magis manifestat.
Quinta uiget. celeri firmatur sexta uigore.
De tenebris sensus et de languoris abysso.
Tendens in excessum gradualiter [?] timide surgens.
Hic pulsu solito non recipit ictus.

Finitiua suos. Cauda soricina finitiua pulsum per intelligitur qui a fortibus incipiens per minus fortes, inde per debiles, inde per debiliores tandem ab omni descendens per gradus debilitatos quod non sentiatur; et hic assimilatur caude soricis finitiue. Sicut enim cauda soricis a parte … spissior grossior est et paulatim gracilando procedit usque ad finem caude, tunc significat confortationem non et salutis reuersionem. Cauda finitiua mortis est preuia.

Finitiua suos motus ordit ab alto.
Sensim deprimitur. declinat. nullificatur.

Se de spatulo sensus attingit in imo
Hic uicinatus affert preludia mortis.

Collectus quia medicus meticulosus forte propter mortem egri eminentem desperaret et de uita sua timeret cauens sibi imputari ab amicis. ideo auctor eum consolatur et eius animum corroborat et confortat ostendens quod non sit ei timendum. Statim cum prenuntiauit mortem egri procurat sibi comparabit gloriam et honorem quoniam prudens … et loco prophete inter homines computabitur.

Collectus fuge sollicitudo uel opifex medicine.
Sed in spera ualet [?] … nil suffragia prosunt.
Dampna resarciri nequeunt iam morte propinqua
Atropos excludens lachesim uitalia rumpit
Stamina. dissoluit quam fors uitamque relegat.
Saluator maneat fortunas reuerentia uultus
Exterre ne pereat tu mors humana pudore.
Mortiferos tua preueniat sententia casus.
Officium uatis retinens nomenque prophete
Non semper sanat medicus rethor ue probat [?].
Sed tamen officium concludit fine supino.
Signa que debes si contingentia seruet
Vitam uicturo. sed si uitam morituro
Iudicio dicat stabili quod crisis medentis.
Officium commune deum curatio morbi.

actio communis uix consumatur ab uno.

Descensu. In hoc capitulo diffinit actor quid sit pulsus caprizans et eius signum. Est itaque caprizans qui incipiens a velocitate ante digitos cadere videtur et post erigitur in complendam dilatationem et hic pulsus ad similitudinem capreoli caprizans nuncupatur. Cum enim capreolus incipit esse velox in saltu quasi descendere videtur et post in complendo cursum et saltum velocissimus est. Talis vero pulsus antequam regrediatur in centro duas habet dilatationes primam minorem et secundam maiorem sicut et facit capra que saliens in aere prius extollit una vice pedes deinde alia vice iterum extollit antequam in terra deponat vestigium. Caprizans est itaque pulsus alius sinister et alius per se. Que autem signet sunt naturalis ac in hoc capitulo exprimit et que sunt in illis.

Descensu saltum geminat caprizans in uno
More capre saliens que bis post aera pulsat.
Quem sepe solet in tanta quiete distinguere gressum
Cedit in hac spacio progressio prima secunde.
Hic signa lyasis stat dura rebellis.
Aure intalis vis in bestia notatur.
Si species talis genesi dictante resultat
Sensus eius summo precepto titubato ligatur
Cum multis revoluta minus non verba movere
Cogitus conceptum mutilata voce resolvit
Si caprizans est sub lege vel ordine pulsus
In causa mixta mali diversa dieta.
Dissona materies resolvo mixta vapores.

Vferit in eadem. Sequitur de martellino pulsu qui a martello dicitur. Sicut enim percussio martelli repetitur pluribus percussionibus propter duriciem incudis et sic martellinus in percussione sua antequam ad centrum regrediatur suum ex percussione scilicet ex duricie organi bis digitos videtur percutere et fiunt quasi due dilatationes sed precedens maior est secunda minor. Sed in caprizante sequens maior est precedente. Martellinus pulsus ex duricie sive organi contingit et propter humiditatem spiritus qui spiritus mobili arteria per duricie ipsius percussus motum facit secundam accessionem. Unde dicit philosophus quod martellinus pulsus sub bis pulsans occurrente violento spiritu in secundam percussionem venit ut in malleo. Et est differentia inter caprizantem et martellinum quia in caprizante non percutit sicut in martellino sed ante digitos percussionem quasi eadem videtur et post in complenda dilatatione vehementer erigitur. Martellinus vero pulsus si sit sinister significat cordis continuationem et permanentiam motus et siccitatem et superbiam et humiditatem spiritus. Si autem fiat per se significat suggestionem cordis et humoris defectum sicut in acutis contingit.

Vferit in eadem bis malleus et resilit ille
Cogitur obvia massa suadente metalla
Et fit divisus in se tamen unica ictus.
Sic resilit duro sub corpora rigore
Et digitos species martellina retundet
Nec redit in centrum donec geminaverit ictum.
In febre continua martellino dominante
Caumate febrili cordis depascitur humor.

Sandit. Ponit actor differentiam rumosi pulsus et eius signum ostendit. Est itaque rumosus pulsus qui primus digitis tangentis apparet

alio q̄ nō apparet reliquis digitis inequalis. Si in
quinto digito appareat velox. aliis tardus. uni spis-
sus. aliis rarus. uni fortis. aliis debilis. v-
ni magis et apertus. aliis decidens et occultus.
et attendit quantitatem motus aut maioris
virtutis aut minimum motionis. nota. variatur iste
pulsus magnitudinem pro. Improprie est. quod sub uno
digito et eadem parte organi sit magnus et in alio di-
gito ut in tercio in parvum mutetur aut in eadem positio-
ne magnus sit et sit parvus. magnus est ex nature
iiij. digitos pertransit. Similiter ramosus per att-
endit variatatem latitudinis et tactus calorus fri-
gus mollitiei aut duritiei vacui aut plenitudinis
in eadem passione in diversis digitis pulsus ramosus
est latus et strictus calidus aut frigidus. In quibusdam moll-
is aliis durus. vacuus in uno plenus in alio. Similiter mag-
nus et parvus. Sed velocitatem et tarditatem debilitatem et for-
titudinem raritatem et frequentiam per considerari ra-
mosus plus. aliquis minimum. aliquis prope minimum. per minimum frigus
significat cordis mobilitatem. prope minimum frigus in acutis
febribus humorum contrarietatem non qualiscumque significat et
ex parte labore et finem morbi declarat. Ram-
osus per philosophiam habet fieri ex aliquo superfluitate in arterie con-
cavitate contenta quod advenienti spiritui resistit
unde tota arteria propter resistentiam superfluitatis advenien-
tis spiritus non per tota dilatatur. Sed motus cordis et
motus spiritus transfert dextrorsum et sinistrorsum
secundum diversitatem rami. Hiis terminatis breviter
se clarescet per easdem diversitates ... ...
principaliter. caudam soricinam tunc licet ap-
plicare. Cauda soricina in diversis digitis in-
venitur cum pulsus sub uno digito attingentis
brachium est grossus sub digito secundo minor sub iij
parvus sub iiij minimus. Sed hec cauda soricina
est in forti et debili et raro et spisso et tardo per in-
telligi. Sed hec cauda soricina differt ab alia de
qua superius cum ipso de tractavimus. Inclina-
tus et pulsus attendit secundum diversitatem percussionum sub
iiij digitis. ut si sub duobus mediis digitis grossus
sub duobus extremis subtilis. aut in mediis ap-
tus in extremis occultus apparet aut extremitas
dorsum inclinat ex defectu virtutis secundum
organi ex parte brachii elevare nequentis cum

carne gravitatis in extremitate inter manum ex defec-
tione sola virtutis in duobus vix prominentis inclinatur
similiter cum forti et debili et tardo est intelligendus
et inclinatus pulsus et cauda soricina per ... sub
ramoso pulsus. satis per comprehendi ut communi sam
de quo dicetur in sequentibus. qui aut sub uno digito
modo sub tribus uno est quietus aut sub duobus primus
movetur pulsus. sub aliis cessat. aut sub uno
fortis sub alio debilis. sub iij debilior. sub iiij
debilissimus in quo vix sentitur et hic pulsus sub cau-
da soricina per intelligi quia gradatim debilitando pro-
cedit de primo digito ad ij. de ij ad iij. de iij ad iiij
sicut sua gradatim procedat in debilitate per iiij digitos
ut si sub uno moveatur sub aliis cessat aut sub
ij. primus moveatur sub aliis non. dicendus est ser-
rinus. Dicitur aut a serra quia dentibus serre assimilatur.

motu
Sandit in ramos ramosus et organa

Ad ruficandum fiens digitos patitur uno.

Discolor in pulsu sic confusa resultat.

Ex cythare fidibus uno sub ordine uic-
tis.

Hic species cuius ipso situ a dextre figat

Mobile propositum cordis mutabile motu

... ... mali sinthate fiat.

Morbi manifest dissona causa repugnet

... redundat

militat ex eque uirtus sinthasia repugnat

vita resorbetur materia non resurgit.

Respirante mali nebula redit aura
salutis.

Vasa porrosa. Agit de in hoc capitulo de porroso
pulsu et estuoso secundum galienum quem philosophus fluctuantem
applicat et ostendit quid sit fluc- tuans
pulsus et quid habet significare. estuosus pulsus est cum

organi pars auriculari digito supposita supi
et ante modo sub alio digito inferius et tardius pars autem
organi dextrorsum et sinistrorsum sentitur moveri
quedam pars late quodam modo stricte ut possumus vide
mus in maris tempestate fluctuans. Ergo pulsus
habet fieri ex habundancia aquosi humoris infun
dentis corpus arterie secundum magnitudinem quantitatem quod di
citur. Vel sic in arteria contentus aquosum humorem cum ar
teria existentem magis movet in loco uno arterie quam
in alio et ideo quasi quedam inundaciones sursum fiant et pulsus
sensui subiacet et ideo pulsus fluctuans dicitur. Talis pulsus
solet reperiri in quadam specie ydropisis que anasar
cha dicitur id est equalis resolucio carnium. Significat autem quia
iste pulsus maris turbacionem aut subitam. Unde autem
[illegible] autem sub his humoris significacionem. Litera per se patet.

Visa per ellos enormi caret ictu.
Fluctuat exultat fluit estuat et digitales
Vertices sursum compressos lataliter ambit.
Pars stat sursum pars rest ut ante movetur
Sic prestat subitum metus cordis quia tumultus.

Spasmosus. In hoc capitulo agit actor de spasmoso
pulsu qui alio nomine ptisicus appellatur et eius signi
ficaciones exponit tamen spasmosi ptisici quam serra
mosi ex [illegible] Spasmosus id est
ptisicus habet fieri ex carne consumpta et de
siccata per calorem febrilem unde non habet arteria ubi col
locetur sed tenditur ad modum corde tense. Unde digi
tis transfertur a dextro et a sinistro. Unde videntur
idem esse pulsus spasmosus et ramosus sed differunt per
causas differentes quia in ramoso arterie diffundunt
in spasmoso nimius tenditur et multe duricie sen
titur. Unde spasmosus dicitur propter tensionem nimiam arterie
in eo quod spasmum futurum significat. In ramoso autem
non fit talis tensio quemadmodum in spasmoso. Spa
smosus igitur significat desiccacionem cordis et consump
cionem vel humorum et inclinacionem arteriarum
ex nimia siccitate et significat spasmum de inanici
one. Est quidem spasmus de replecione humorum
plenitudine unde sentitur valde turgida et significat
spasmum de replecione.

Spasmosus vacuus rerum quia more rigescit
Funiculi ptisicas stimulat et extenuatas.
Corporis humorem sorbens depascit inanit.
Levior occurrit species spumosa replent
Organa reumaticas nimis in fundit humor
Lesa quia motivo indicat imbri rigore

Sunt gemini. Agit actor in hoc capitulo de duabus
speciebus conmixtim inordinati pulsus, de vermiculoso et
formicante. Formicosus autem pulsus more estu
antis pulsus movetur. Sicut autem estuosus maior est
et forcior, vermiculosus vero defectior et debilior mi
nus velocior et spissior est quia hic pulsus causa est magis de
fecta. Dicitur autem vermiculosus quia sub digitis sicut vermi
um motus movetur. Formicosus pulsus movetur sicut for
mica. Sed formicosus minor est atque defectior ac
quia spissior. Causa enim est virtus omnino ablata et de
fecta. Dicitur autem formicosus quia sicut formica sub
digitis sentitur. Sicut igitur maiorem motum habet for
mica quam vermis sic et pulsus in maiorem significat de
fectionem quam vermiculosus cum eius motus minimus
sit. Sic motus formice minor est aliarum rerum
motibus. Si enim pulsus aliquis deficiat usque in for
micantem et hic fiat ut in synochatis febribus a
cute et consumpcione spirituum omnino desperandum est
de vita pacientis. Si vero deficiat usque in vermiculosum
et ibi maneat et non procedat ad formicantem
non est timendum tantum, sed non est quod autem formico
sum naturaliter venit vermiculosus si de formicante
fiat regressus in vermiculosum bonum est, et contrario malum.
Formicans pulsus et vermiculosus quandoque fiunt ex sub
ita dissolucione virtutis sicut propter evacuacionem mul
tam sanguinis aut ex fluxu emorroydarum aut ex na
ribus aut ex fluxu menstruorum in mulieribus

vero paciens ex tanta virtutis deiectione propter defectum spirituum et nutrimenti sincopizare cogitatur et pulsus est formicans vel vermiculosus. De tali autem pulsu non est omnino desperandum quia ex tali causa contingere potest. Vidi namque multos qui sincopizaverunt in quibus nec pulsum nec flatum sensimus quos tamen per aspersionem aque frigide et per confortationem ex aromaticis ad priorem statum reduximus. De pulsu vero ex tali causa mutato non debet desperare medicus neque morti pacientem adiudicare. Si namque exemplum ponitur de quadam muliere habente suffocationem matricis in qua nullus sentiebatur spiritus. Cui cum flosculum lane carpinatae subtiliter apposuit et lana aliquantulum humefacta et calefacta ex anhelitu ipsius mulieris eam adhuc vivere cognovit, et post opera adhibendo ad sanitatem convertit. Quod si pulsus formicans et vermiculosus fiant in corporibus delicatis et debilis ex febre acuta non propter subitam immutationem vel propter subitam mutationem, tunc penitus desperandum est et per talem pulsum mortis sententia est indicanda.

Sunt gemini pulsus formicans vermiculosus.
Istius porrecti in febribus et pacientis.
Mortis precones fidi redolentque sepulcrum.
In febre formicans pulsus vermiculante veniendo
Si redit ad melius tamen vitam morte soporat.
Semper has species excepto caumate febris
Non vigente neces discernere sincopis instar.

Occurrit. Hic agit auctor de pulsu serrino. Serrinus pulsus duismode intelligi potest. Nam quandoque sub uno digito mollis sub ceteris vero durus aut sub duobus primis mollis sub aliis durus, aut sub uno fortis sub alio debilis vel sub uno velox sub alio tardus. Serrinus autem vocatur quia dentibus serre assimilatur que inequalem facit incisionem et sub hoc claudit serrinus ut in primo digito sentiatur debilis in secundo qui deficiet in tertio omnino non sentitur. Et autem hic estimationem quandam circa serrinum finitam expulsus serrinus.

Occurrit digito species serrina priori
debilis in reliquis fit languida nulla sequente.
Hic antitrasia cognata vocabula pulsus
Cuius cum primis inflatio dentibus acta
Est gravis in reliquis gravior funesta supinis.
Corporis hic pulsu fatalis serra vigorem
Amputat et vitam nubes letalis obumbrat.

Iunge tuo opere suo finito et completo. Alloquitur auctor musam suam et monet eam quod hic ne figat metam et opus suum claudat.

Iunge tuo metas operi satis prata biberunt
Semina luxuriant pinguis arida terra colono
Plena arridet pingui letamine gaudens.
Et nobis fructus exponens divite vena.
Iam stilus et mente philareti nomina ...

Quod in primis co
egit antiquos dis
putare de naturis
ciborum studium
fuit et investiga
tio eorum sanitatum
custodiendarum
vel egritudinum curandarum. Huic autem
studio due cause fuere necessarie. Una in nutri
endis corporibus que regant et confortent
et restaurent que ab ipso calore illi interiori
et aerio exteriori dissoluuntur. Unde necesse fuit
suple desiderativam virtutem cum cibis eidem congru
is. Altera que expellant incidentia que complexionibus
corporum sunt contraria. Cum enim dissoluta omnium
sibi similibus nequeunt reparari presertim cum
non repellantur ex toto simili a natura. quedam ci
baria que cibaria non omnino corporibus humanis as
similantur. Per se enim quedam corporibus humanis assimilantur
et hec in sanguinem mutata post traducuntur
in membra eorum nutritiva et assimilativa. Pars
autem altera id est fex cibi expellitur a corporibus. Unde ut
pote que est superflua in corporibus nutritiva. Cumque
enim humane sunt in calore. frigiditate. humiditate et siccitate et in
tutis defectione varietate et spissitudine po
rorum. quibusdam enim purus sanguis dominatur. ali
is colera id est singula seu flegma principatur. alijs pori
citius spissi et in dissolutione sunt duri. alijs
rari et cito dissoluti. Alijs omnia membra sana
alijs quedam infirma. Cum hec inquam omnia a
deo sunt diversa compulit nos de ipsa diversitate
ciborum cognoscere naturas ut singulis possimus dare
singula suis naturis convenientia. sanis similia. ex
tra naturam dispositis dissimilia. Intentio enim me
dicorum et perfectio actionis eorum regimentum est et aug
mentum similium complexionum et temperamentum inequalitati
bus earum cum similitudinibus ciborum eorum et redditione
earundem complexionum temperamentum exeuntium cum dissi
militudine vel repressione ciborum et minoratione ma
larum complexionum. Verbi gratia. Quibus sanis dominatur clarus
et purus mundificatus cibaria clara temp
erata in qualitate et quantitate dantur ut in
gnativa sanis sic assimilentur et reliquum eorum

tatur a corpore quibus colera dominatur seu flegma
danda sunt cibaria complexionibus eorum et naturis contra
ria que mutent et diminuant complexionem malam
superhabundantem et reducant ad temperatam
mediocritatem. Verbi gratia. Si colera dominetur in. dam us ci
baria refrigerativa et male complexionis humectativa.
Si vero principetur flegma damus calefactoria et desic
cativa. Si vero colera in. simul calefacientia et hu
mectativa. Sed tamen in quantitate qualitatis dandorum ciba
riorum oportet oppositam esse quantitati qualitatis malarum
complexionum dominantium non excedentem modum earum
in infra subsistentem. Si enim complexio extra tempera
mentum caloris. quatuor gradus sit dietamus
frigidis quasi a temperamento unum gradum exierint
id in ceteris qualitatibus et graduum pondibus
considerabitur ut cum temperamento exierit grad
ibus sibi contrarius ad temperamenta reducamus me
diocritatis. Palam igitur est intelligi inter ciborum
complexionum extremitates intemperatas unum me
diocre esse temperatum. Inter duo quoque cibaria
intemperate opposita unum esse temperamentum me
diocre. Temperatis igitur complexionibus cibaria temp
erata et omni mala qualitate carentia necesse
esse dicimus. Malis vero complexionibus et intemperatis
naturalis vel accidentalis cibaria intemperata et e
dissimilia dari utile est. et male complexiones me
liores reddende sunt et temperatiores. Omnes
vero mutationes rebus contrarijs et oppositis fieri necesse est
Omne igitur temperamentum. ij. modis est. Unum simile et
unum sale. Alterum accidentale et predicate unum sale
est secundum cursum similem inter ceteras mediocres extre
mitates ut medium sit inter calorem et frigus. siccitatem.
humiditatem. levitatem et asperitatem et similia. Preterea quod
temperamentum est ut ad comparationem omnium complexionum
que extra illum sunt. Unde et dicitur temperamentum quantum ad ea
ad quorum corporum reddendum est temperamentum. Verbi gratia. Si
quis colericus est cuius complexioni calor et siccitas dominatur
huic temperamento ciborum inutile est. ea et sic frigidum
et humidum utile est repugnans et refrigerans calorem
accidentalem et humectans siccitatem et ad mediocri
tatem temperamentum reducens. Temperamentum
igitur ciborum duobus dici modis palam est intelli
autem enim. quiescens et assimilans est sane complexioni
ut nutritivum et augmentativum sui sit. autem contrari
um et oppositum ei cuius complexio exivit temperamentum

ut revocet ad medioc̄tatē. Hunc aut̄
mod' intelligim' in etate t̄pib; regionib;
artificialib; ꝯsuetudib;. Nullus .n. phisi
cus ambigit temperat̄ cibū alterⁱ iuuenū
q̄m senioꝝ. In uere ꝟ aliū ee q̄ i autūp
no. In hyeme aliū q̄ in estate. In regione
septemt̄oali aliū q̄m australi. In exercitan
tib; q̄ ꝫ laborantib; aliū q̄ i quiete ꝫ si
lentio uiuētib;. Laborantes .n. ꝫ exercitā
tes expetūt cibū grossioꝝ ac digēndū du
rioꝝ atq; ad dissoluend' tardioꝝ. Quie
tis ꝟ ꝫ silentib; ecōūo dandū ē subtilior ci
b; ꝫ ad digēndū uelocior ꝫ dissolutōi de
menb's facilior. Idem ꝫ in corpib; intellig
sc̄dm oppilatōm poroꝝ ꝫ raritatē eoꝝ. Si
.n. pori sunt rari ꝫ faciles dissolutōi cib;
i q̄ntitate sūt multi dandi. in qualitate ū
grossi ꝫ uiscosi. ut ꝑ multitudinē suā im
pleāt rari pori ꝫ uiscositate tardent̄ in
dissolutōe cibi. Si .n. cib; pauus sit ꝫ subtil'
pori ū largi atq; rari nō inueni sunt q̄n plu
rimū dissoluat̄ ꝫ p poros uelocit̄ cib; egre
diat̄ ꝫ ita menb' nutrim̄to pauperent̄. Si at̄
cibi multi sūt ꝫ grossi. ꝫ rari implentur
pori ꝫ dissoluūt̄ tarde ne a corpib; egredi
unt. n̄ q̄ aīa expelli cogunt̄. Si uō corpa
sint oppilata ꝫ indissoluta ex ꝯsuetudīe
eī. damus cibum in q̄ntitate pauū subti
lem in qualitate. Cib; .n. multꝰ ꝫ grossus
i oppilatōnib; poroꝝ coadunat̄ ꝫ c̄tra di
gestionī menbroꝝ superfluitatis tanta ge
n̄at̄ mat̄ia ut n̄ securi sim' q̄n in diuersi
morbi gn̄ent̄. maxīe neruoꝝ dolores et
articuloꝝ. Si aut̄ sit subtil' cib; cito desic
tis poris egredit̄ nec remaneat in corpib; ī
q̄ntitū in nutriendis menb's an̄ expetitur
ꝫ corpa in sanitatis sue sūt statu. Cōstat
g̃ antiq̄s de n̄ ciboꝝ disputantes sic intēdē
tes ut cibi tales eēnt q̄lis sīa illa q̄ de cor
pib; dissoluit̄. Vn̄ n̄ t̄m intellige n̄ras ciboꝝ
in sanitate p̄anda ꝫ custodienda sufficat
n̄ ꝫ ꝫ corpm capientiū ea n̄a intell'ris. Na
turis .n. ciboꝝ solū perfectissīe intellcās corpum
ū suscipientiū minime nich aliud p̄us ex
quisisse p̄fiat in oplendā intentōe custo

diende sanitatis in sanis ꝫ reddende
infirmis. Corpa .n. multꝰ sibi sunt diu'
sa in oplexione ꝫ ꝯpositōe. Vn̄ ꝫ sc̄dm eoꝝ
diuersitates danda sunt cibaria diuersa ꝯpu
ut g̃ nos necc̄itas ad opm diuersitates exq̄
rendas ut intelligam' qualia sunt rara ꝫ
larga. qualia uō oppilata ꝫ stricta. ꝯplō
nes q̄; simlr̄ cuiuis corpis sūt exq̄rende. tociꝰ
ꝫ m̄broꝝ singloꝝ singlē sū m̄bꝝ singlm se
cund' q' expedit sūt siue n̄ sūt. Fit .n.
cum aliq̄ totum corp' calidi' inuenit̄. Solꝰ
ū stomachus frigidus ꝫ ec̄o. Sic ꝫ de ce
t'is menb's intelligend'. Intentio ū anti
quoꝝ in custodienda sanitate i sanis ꝫ red
denda infirmis n̄ alr̄ ead' fuit n̄ indieti
in sanitate .n. p̄anda infirmis hec i eodē
intendeb'. i. semp ēe reddenda p c̄rriū siue
de plenitudīe manendo ꝫ eōūso. siū de ca
lore refrigādo ꝫ eōūso ꝫ sic in ceteris. Indie
ta ū n̄ simile. Indieta uō intendeb̄ simile
ēe ꝫ ꝯuertible tempate ꝯplexionis ꝯuiū ꝟ
ꝯplexōni q̄ ex n̄m fuit. Item inceduit bn̄
ꝫ p̄fcē ut cibaria p̄nū insto. dein in epa
te eēnt digestibilia ut q̄ de hys ad cetera
m̄bra p̄ueniūt ad penetrandū fuit facili
ora ꝫ ꝯuertibilia singloꝝ menbroꝝ ꝯplexi
oni. cito q̄; traducabilia in assimulatōne
vniuscuiq; m̄bri. Omē .n. ꝯuertibile nutrit et
augm̄tat c̄ria corrūpit̄ ꝫ destruit̄. Vnde
q̄ntscumq; cib; cuius; aīal' ē c̄trius. ā n̄ q̄ abeo
ꝯmedet̄. an cū nulla delectatōe si cogatur
comedit̄. Vn̄ gal'. Qualiscūq; cib; cuiusl; aīa
lis seu arboris sibi ē ꝯuertibil' augm̄tatiuꝰ
ꝫ nutribil' dr̄. Vn̄ aliū nec̄e ē h̄re eum affini
tatē ꝫ amicabilitatē cum suscipiente. Vt g̃
Pullus aq̄ n̄ais arboꝝ ul' h̄baꝝ ē assimila
tiua. Feniū ꝫ ordeū equoꝝ ꝫ asinoꝝ assimila
tiuū. Caro cruda leonū. panis p̄fcē coctuꝰ
ꝫ caro hūane assimulat̄ ꝯplexioni. Vn̄ et
ellebor uidem' cibum ꝯturnicū in sham̄ pa
sser. orobū bouum siue aliq̄ nocūm̄to com̄
peul aut̄ dubio hōib; hec nociua sūt. p̄t
h aut̄ q̄sdam inuenim' hōies bn̄ digerentes
quosdam cibos alys plinis' digestibiles q̄
ꝯsequit̄ q̄ cib; ille n̄ suscipientis amicat̄

ul' ex quibꝫ ꝫ stoi accidñtibꝫ cibū ñ ꝑ boni
tate sui digere adiuuantibꝫ. ꝫ ex aliq̄
occasioē loco ꝯpetenti sibi dicenda ~

Conueniunt

Cum hec antiq̄ ꝗ cognito n' ciboꝝ duobꝫ fit
modis. expimtis ul' rationibꝫ. Jsulli. n.
dubiū ē q̄n expimto sciat' uelocitas digen
di seu tarditas. bonitas q̄ cibi seu malig
nitas si stomacho ꝯueniat ul' ñ. siue solu
bil' sit uentris seu non. ꝫ si expimtis h' sci
unt ñ sine tñ caret' ꝗnibꝫ. alioqn in dub
ium ꝛ insipientiā hoꝝ cadent. Ciboꝝ q̄ ac
tiones seu passiones in corpibꝫ tbꝫ mōis di
uisificant'. vñ ex duisis ciboꝝ qualitatibꝫ
in ñm. alr' ex simplicitatibꝫ ꝛ eoꝝ ꝯmixti
onibꝫ. Tercius ex accipientiū diuisitatibꝫ
ꝛ q̄n accipiūt. Eundē .n. cibum quibꝫ dā
sepe inuenim' ꝯgruū quibꝫ u' non. q̄bꝫdā
aut' stipticū. aliis u' solutiuū. vñ aristot'
q ꝛ Gal' ꝯfirmat. Quidā inq̄t carnē uacci
nam ꝛ silia ḡssa ꝛ ad digend' tarda bñ di
ger'. ꝛ cia' q̄m pdicū. ꝛ galline pulloꝝ seu
laudabiliū ꝑs piscium. Simil' nos uidem'
mel quibꝫ dā laudabile ꝛ ꝯuenibile infirm
itatibꝫ illud solutoīn eis face ꝛ ita sanita
tem eis pstare atqꝫ custodire. aliis v' ꝯuo
faciens dicentibꝫ sibi eē stipticū nociuuū
u' pote infinitatis gnatiuū. lentes q̄ et
caules ñ omibꝫ sunt stiptica. ꝫ q̄bꝫdam
aliqn ꝯria. vñ ñ absolute de quolꝫ ē dicend'
nociuuū eū eē seu iuuatiū solublē seu sti
pticū. amicū stō. seu inimicū ñ plus tbꝫ mo
dis inuestigat'. vñ u' ñ q̄rat' corpm cibum
illū suscipientiū. ꝛ ꝯpleroēs seu ꝯpōnes eoꝝ
Secūs diuisitates ciboꝝ ꝛ n' simplicitates q̄
ꝯplōnes ul' ꝯpositōes eoꝝ. Tēius si cibꝫ ille
laudabil' sit in suscipiente. quibꝫ suffiaē
r' inuestigatis q' q̄uīn' facile ē inuenire ꝛ q'
id' cibꝫ aliis ꝯueniat. aliis ñ. eēificari possit.

Omnium

Ohumanoꝝ cor'ꝑ nā ꝯplicat' ē diuisa. ul' n.
ex ꝯpositōē. ul' ex ñ. ꝛ ꝯploē. ul' ex accidñtibꝫ
q̄ aliū eē in ꝑrat' stōē. Ex ꝯpositōē dupl'r
in omi. n. corpe duo q̄ furcla dicuntur
ex fellis ore vnū maius alt'. alt'm min'
maius sit' ꝛ amplibꝫ ad intestina dirigit'
vñ m̄lta colā a felle descendentia in ea p̄i
ciunt' q̄ necitas expetyt ut q̄cq' de fecibꝫ
ciboꝝ aduna' expellant ab intestinis colā
mordentia intestinoꝝ sciām. ut ad eiiciēdas
feces se moueant. min' ad os uenit stōi
cui modāte colā ñicit ml'e. quibꝫ aduuet' i
digendis cibꝫ ꝛ q̄cq' grosse humiditatis ibi'
coadunat' mūdificet'. h' aut' in oībꝫ aliqn
diuisificant'. ut min' ad intestina ueniat
portans eis pua colā. vñ ꝛ actio colin defi
ciat i intestinis ꝛ dñet' in ill' locis flegma
ꝛ ingsset' in albans q' digitur ꝛ feces egdi
uelocit' phibeant'. ꝛ tpa exeundi discordent'
vñ ꝛ plimi incidūt passioēs colicas ex ḡsso
flegmate nascentes ꝛ hūndant i intestini
lūbrici ꝛ ascarides ꝛ similia. mai' at' isto
ueniens m̄lta sibi colē inicit q̄ntitatē ut
h' hñtes subtiliū ꝛ uelocit' digendoꝝ patiā
tur i stō corruptoēs ꝛ ḡssa dure digendi ue
locit' ꝛ pfeē digant'. grossis. n. cibi repugt'
m̄ltis colibꝫ ꝛ ḡ ea inducat' inobediēs effi
cit'. ut calor' illis actioēs in eo ꝯpleantur
vñ ꝛ pfeē digitur. leuis u' cibꝫ ꝛ subtil' ꝑ in
stabilitatē ꝛ uelocitatē ñ ꝑ eē repugnāe
in stō m̄ltoꝝ colin q̄ntitati. ꝛ ideo m̄lto me
li' in illa mutat' ꝛ colibꝫ ill' assimilāt' eisqꝫ
vnit'. vñ quidā eoꝝ colicam ꝯplōm ꝛ si fleg
matica sit arbitrāt' q' poss'le ē ut ꝯplō eoꝝ
sit flegmatica ꝛ q' multa de colin q̄ntitate in
stō coadunant' sint colica ꝑ furclm mai'
a felle ad stōi os ueniens. Jt' possiblē ē ut
ꝯplō corpis sit colica ꝛ calidissima ꝛ q' i stō
coadunant' colica sit pua. q' os a felle ueni
ens strictum ē ꝛ puū. Caloris. n. ꝯplōnis col'
causa ē m̄ltitudo pris colice sangui ꝯmixta
q' p toci' corpis mēbra ē diuisa ꝛ m̄ltitudo co
lere i stō ē. Largitas ꝛ oris maioris i stō a fel
le uenientis. alīn u' os largū est ꝛ colā sangui
ꝯmixta q' p corp' diuidunt' sit pua. vñ ad stō
ꝯcurrentia sit m̄lta ꝛ in ꝯplōnis eēntia pua
tñ sit colica. ꝛ alīn colā sangui ꝯmixta sit m̄l
ta. ꝛ os a felle ad stō uenies strictū ē. ꝛ q' coli
cum ad stōm uenit puū. vñ ꝛ colica ꝯplō
ē ꝛ calidissimā ꝫ stō dissimilis est ~

q̄ ore
habundāt i itestinis
lumbrici ascarides ꝛ silia
q' velociores sunt i digend'
ad vltr'
q' modo calori ad ꝯfect'
... colera
... habita
eē colericus ... capiunt
possibile ē ut ꝯplō
corpis sit colerica ꝛ calid'
...
... colerica sit pua
causa caloris corpus
causa ...
...
... flegmatica

b

Diuisitas uo corpis
secdm n̄m ul' oplōm ē duplex. quib;
dam .n. caloꝛ oplōnib; dñat̄. sui silit̄
seu actiū talē. Quorda ū oplōnib; frigi
tudo sil' seu actiū tal' dñat̄. Sz quibus
caloꝛ dñat̄ cib; subtil' ad stōm coꝛ ueni
ens a stōi caloꝛe eiciť ad stōi supiora cā
sue leuitatis ꝛ pmanz i n̄s tca ptē stōi
nūosam longe a loco coctiōis remotā;
locus .n. coctionis in stō locus ē carno
sus in sfioꝛ uicinās caloꝛ epatis ꝛ fell'
Sum g° cib; ille aliq̄ diu pmanz i stōi
supiori loco calefit ꝛ ebullit pp̄ fumū
ad ipm ab inflori pte stōi ascendentē
ꝛ mutat̄ in gen' coliciū ꝛ incendēs ge
nat̄ i oꝛe stōi morsurā doloris ꝛ siti.
fortē ꝛ fumosam eructatōm. Cū aute
hi n̄m hntib; ad stōm ueniat cib; gssius
ꝛ ad digendū dur' gsslcie sua repugt̄
calori descendēs g̃uitate sua ad infio
ra stōi ꝛ quiescit in loco coctōnis stōi ꝯ
fortans i eo coctōm caloris n̄l' ut digat̄
s; q oportunū fuit. q' si frigitudo quoꝝ
lz dnet̄ oplōnib; cib; eoꝝ i stōm ueniēs
duob; mōis corrūpit̄. aū .n. ex uiscosi
tate flegmatis ꝛ hūiditate lubricat. ꝛ
anq̄m digatur descendit i intestiā q̄ si
hūoꝛib; mūda iueniat ueloct̄ exeat n
ecesse ē. ꝛ n̄ q̄escat ibi. Si aut̄ in i testini
hūoēs q̄sdam flegmaticos inuenit i mo
rans i eis ad digendū duresit. mutās
se ꝛ corrūpēs rugit̄ gnāns ꝛ torturā do
loꝛē ꝛ iflatōm ꝛ rugitū i intestinis. aū
crudesit ꝛ stō pp̄ defectōm caloris cogn
antis ꝛ mutat̄ in acdinē ꝛ putoꝛē gene
rās inflatōm ꝛ rugit̄ acetosū ꝛ puten
tem ructatōm. Et si putoꝛ ructatōi do
minet̄ n̄i melancolica sighcat̄. Et si acē
da fleg' pncipat̄. h .n. in oīb; duisant̄
secdm spēs duisitas flegmatis. flegma .n.
v. mod' diuidit̄. Est .n. sine sapore ꝛ h n̄l'
ē spēs hntens moiīb; ueniis dulcēda
toti corpi pp̄ sui uicinitatē ad n̄m san
guinis. vn̄ ꝛ n̄ aliū opat̄ illud fleg' corp̄ in
nutmenta pp̄ necitates sibi iminētes
cum corpus sangīne minorat̄. Iuuant
aut̄ ex h flegmate corp' ut tnsglutiē
da tnsgluciat faclius. ꝛ ut articli ꝛ ꝯ
cenatōes facilius ꝛ cito ꝯmoueantur
ꝛ cib; toto corpe lubricet̄. et expellēda
expellant̄. Est altā spēs flegtis q̄ dulce
dum attinz sigeans silem caloꝛē flegti
dnānte. digen te q; ꝛ imutante illud
i dulcedinē. Est tcia spēs salsuginī at
tinēs ꝛ insicati sigcans nimiū caloꝛē
dnāntē flegti. ꝛ mutās illud in salsu
giēm ꝛ insitatē. vn̄ h spēs flegmatica
gnatiua ē sitis potande aq̄. ꝛ minorans
appetitū cibor. Est ꝛ q̄rta spēs ptinens
acdini ꝛ colē nigre uicina frigitantē
nimiā flegti dnāntē sigcans. ex q̄ q̄ndo
ipi flegti obuiās ꝛ in acdinē illō mutat̄
ꝛ io h' spēs flegtica appetit' aq̄ ē minora
tia ꝛ cibi desidij augmtatiua. Est ꝛ q̄n
ta spēs q̄ ꝯgnominat̄ uitrea q̄ albi uit̄
ē assimlatiua de q̄ disputare hic nulla;
expedit necitas. flō .n. nutt corp' neq;
mutat sucū sic cete spēs flegtice. neq;
obedit alijs actionib; n' pp̄ gssitiē ꝛ frigi
tudiēm suam. Simlr ꝛ cola .r. multipli
cit̄ diuidit̄. Est .n. vna q̄ uocat̄ rufa c'
coloꝛ rubeū ē ꝛ citrinū. ꝛ h n̄l' ē spēs cui'
inhabitatō ē fell' saccullus. ꝯsiā .n. hanc
odio huit pp̄ amaritudiēm ꝛ sui acum
vn̄ ꝛ i vnū reducit̄ locū. nz mandat ali
q' sui sangini. n q̄n̄ necitas appetit ad
appetit̄ ofortandū inq̄li pte corpis sic
ꝛ ipā n̄ melancolicos exhortut hūores
ꝛ in splene ꝯclusit neq; ꝯmiscet sangni
n ad q̄n̄ neccē fuit ad ofortandā uitu
tē ꝯtentatiuā inq̄li mēbro corpis. Est
ꝛ scdā spēs ext̄ n̄m in stō semp hitans
ꝛ h diuidit̄ q̄drifariā. alia .n. uitellīa
quia uitello oui coloꝛē ē simil'. alia ē ci
trina q' i coloꝛe eo ē simil'. ā pssina quia
coloꝛe pssino assimlat̄. Quarta ē erugi
nosa .i. erea. vitellina ū ꝛ citina mino
ris sut̄ caloris ꝛ siccitatis q' n̄l'. q' ea e
doꝛ hūiditas ē flegtica colere ꝯmixta
s; tn̄ crocea fortioꝛ ē cā. uitellina. Tunc

De cibis subtil' in calida coplexione

i supiori loco calefit ꝛ ebullit ꝛ mutat̄ i genꝰ coleri gnat ꝛ ore stomacī morsurā doloris

De cibis gssis i calida ꝯplexione

De frigida ꝯplexione

Flā dulce

Flā salsa

Flā ptinēs acedini

Flā uitrea

De colera citrina

tura . n . eius fige q hũiditas se ei cõ
misces subtil' sunt ⁊ pura . vñ ⁊ calor
offerat ⁊ liquor subtiliat . prassina aũt
et eruginosa calidiores ⁊ sicciores sunt
illis . Cã . n . eor extinens calor ẽ q cũ in
ueniat colãm insto descendente meñl'
eam ⁊ oburit . vñ ⁊ pessima sunt ⁊ mo
lestissima . sʒ tñ eruginosa peior ⁊ corrup
tibilior . vñ uelocius destruit ⁊ mortifi
cat . Cibʒ . n . corrumpit ex accidentibus
q ex ꝯnm patit stõs duobʒ mod' . aliñ . n . ĩ
sto cibʒ plus qm digat cũ digestiõe media
et ⁊ uaniet . Scd's aco medente cibʒ sustip
pore subtilior ul' equal' . g' deiecto porr ⁊ di
gesto ⁊ asto descendente . deponit cibũ sec
sedm ⁊ necc'o crudissim . Lʒ aũt cum ita
crudus ad epar deueniat . epar q ĩ ead
ẽditate ad ceta meb' corpis dimitat . n in
cã sunt qn p longũ tp̃s ydropisis q ⁊ ypo
sarcha ẽ gnet . vñ necẽ ẽ ñ sumi cibum
ñ sto mũdificato porib; cibis ⁊ reb; alys
Scd's ni cibʒ corrump cũ cibʒ accip ab ini
cio gssius ⁊ ad digendũ tardus . p' aũt
subit subtilior ⁊ digestio facil' . q ex sui
leuitate cito digestius . et exire incipi
ens agrauiori egredi phibet . remanes
g' ibi aliqntulũ mutã in fumositatẽ et
colica . quibʒ stõs sit ẽ calid' ul' ĩ aceto
sitatẽ ⁊ putredinẽ quibʒ ẽ frigidus . V
de oʒ acibis incipi leuioribʒ ⁊ ad digen
dũ facilioribʒ . postea ũ sfioribʒ crudiori
bʒ ⁊ tardioribʒ . deitare ut cũ descendat
subtil' ⁊ digat . ⁊ ñ offendit aq retine
atur . Reprhendim tñ a sophistis . Q' ĩ
qret negasti cum ĩcipiat asubtili ⁊ cibo le
uiori . p' aũt gssior succedit cibũ gssiore
ñ cũ sit egdi sicut aut asseruisti decibo;
mediato indigestiõe . cũ si supuenerit
ul' eo subtilior ul' equal' sibi amlo ĩsimil'
distinctũ . Respondend' hys sm oppositũ
se . Jlos . n . ĩ posiũ si cibʒ pore sit subtili
ul' pori eqlis ĩ subtilitate priore digesto
⁊ exeunte necẽ aliũ egredi ex leuitate
⁊ lubricitate . grossũ u cibũ leuiorẽ sequẽ
⁊ eo digesto pore expulsiua virtus q insto

ẽ exire repugnat . ex gssitie sua q nõ ac
cioni sue obediat . q ad digestiõm exp
leat ⁊ lubric' moll' q; fiat q tẽ tand' uir
tus expulsiua expellere adiuuat

Dulcitas cibor ex
natis eor . ij . sit mõis . aũ . n . simplex
ad opõita . Simplicẽ in medio situ sue
sic ⁊ sui liquoris in coctõe apparentis vnã
cõpositam cũ due sint ñ cõue ⁊ oppõite . i .
ut ñ sue oppõ . repugnãt liquis sue ñ . simpl'
sapore saporis sue simile ht sui liquis ĩ coc
tione apparentis . Sũt aũt sapores . viii . dl'
cis . vnctuosus . sals' . amar' . acut' . stiptic'
acetosus . pontic' ⁊ abusiue sine sapore .
Dulcis si pure dulcis fuit omi carẽs ma
cula acuminis sũ uiscositatis saporiosior
õibʒ alys cibis ñ erit . q nlr ẽ sangui vi
cinior mũdificãs ⁊ . q . lauãs nocumẽ
gustus ⁊ sensus . ventrẽ tempate hũtãs
sine labore ñ . vñ ⁊ actio ei' tempata est
in digestiõe asto ul' intestinis . egestione
nlr ⁊ eẽntialr . penetrat aũt venas nõ
ex ñ sua sʒ accñtalr . Si . n . mẽbra dulco
rem corpis ñ ocupierit ⁊ sĩ inte trape
erit . ñ dulcoris ex necẽe appetit intesti
na mouẽ ⁊ festinato egredi ex ea cola
tione ⁊ lotura sua . Cum g' mẽbra sp
alliciant q inde nutrimtũ accipiũt ma
ius nutrimtũ omi alior sapor ẽ . q si sũa
sũa quincta sit ⁊ solida maior erit mẽbs
confortatio sua . quia multo pl' mora
⁊ tardi dissoluit . Si aũt cum dulcore
sui uiscositatẽ ht sic dactili uelocit exit
stõm . ppea q cũ lotura sua adẽ ⁊ iam s
lubricitas . Q aũt in aduenas penetr
diute ⁊ tarde necẽ ẽ digant p uiscosi
tatẽ ⁊ gssitatẽ suam . vñ ⁊ sepe gnatur
oppilatio poror ⁊ epatis ⁊ splenis . ⁊ mu
tatio in putredinẽ ⁊ corrup'ne . fit . gnat
q in diutina febris ⁊ cetẽ omixtiões dl'
cedinis ꝯposite ex pastu ⁊ oleo . ⁊ melle
si fricta ĩ oleo . sic ⁊ ipule sunt ⁊ silia hu'
moi . Q'dam aũt dulciores nlr sũt sicu
sic mel apũ . hnt . n . acutã uirtutẽ ab alia
libʒ illud gnantibʒ sibi ꝯstitam . vñ ⁊ la

uationem et mundificationem et grosse et viscose i
humiditatis fit colatura. Ideoque si nitrositas separatas
ventris ad expellendas feces ab interioribus
ad exteriora invenerit et imbecilles ad separan
dos vel penetrandos cibos in certa membra corporis
adiuvat expulsiva virtute in expellendo
fecibus. Illa fitque causa fortis ad solutionem ventris.
Si autem virtute ventris separatam ad durandos
cibos membris invenerit et imbecillem ad expel
lendas feces ab interioribus suis acumine
suo ora venarum aperit et perforans usque ad ci
bum ut acuiusque penetrare ipsum desiccans
humiditates fecum et prohibens eis descensum
unde fit causa ad constipationem ventris. Mel quoque et di
versas in hominibus habet actiones. Quibusdam sa
lubre et sanitatis custoditivum est. Quibusdam vero
stipticum et morborum generativum. Quidam autem ciborum
sunt unctuosi sicut amigdale et similia, privi
habent ut super cibum prius innatent sicut oleum.
Commixtis autem cibis virtute ebullitionis
ingrossant eos cohibentes digerendos. Cumque
cibi digeri incipiant et pilos stomachi amigda
le sua unctuositate emollescant cibos
lubricent et velociter eliminant. Sed cum cibi il
li ad venas devenerint eas inflant et in
grossant cohibentes desiccatum ut quod non appe
tant. Cibi autem salsi virtute habent pruriam
penetrandi ad venas incisivam et morsi
vam intestinorum impellentes, ut quod con
tinent expellatur velociter. Unde G. cibaria in
quit dulcia et nitrosa proprietates habent is
tas, puritatem penetrandi ad venas et ve
locitatem exeundi ab intestinis. Sed tamen in ter
tia adhuc agenda sunt fortiora duabus ex
causis, vel ex salsitudine sua et incisione
in testinis mordentibus ad expellendum velo
cius vel quia mobilitas vel horribilitas sapo
ris et inimicicie suscipientis corporis pruritu
minimum sibi in attrahit. Unde ex mollitie sua in
intestinis remanet quantitas et ut expell
atur exigentia. Sed cibi dulces non idem sunt facien
tes. Membra enim ex delectatione sua eos sibi
attrahunt plurimum et in intestinis remanet in
parum. Unde levius feruntur et velociter expell
untur. Unde G. Dulcedo inquit provocat feces

facit. Salsitudo vero mitius intendit quia
de salsitudine sua multa fit coadunata in
intestinis. Cum parum in penetret venas ad
nutrienda membra corporis. Cibi amari iudican
tur sicut et salsi monitionibus actionibus suis. Sed
tamen minus sunt ex ponticitate sua sunt nociti
va. Acuta necesse est ut sint incisiva sicut et
laxativa. Unde G. Omnia inquit cibaria acuta
sunt et intrea virtutibus suis sunt incisiva prop
ter quod et laxativa ventrem sunt cum impetu suo
non sua velocitate solventia. Ideoque in corporibus
non statim cibos tamen sed sicut medicinam operan
tur. Acuta tamen sunt quod intrea sunt fortiora.

Acetosi cibi

Humoribus suis sunt vicissim sunt calefacti
one. Sed tamen actio sua est binaria. Si enim
in stomacho vel in intestinis humiditatem grossam ace
tositas ciborum invenerit incidit eam et de
ponit. Si vero ventrem siccum humiditateque rep
erit paupertatem desiccat feces et constipat ven
trem non dissolvunt. Cum hec actio sua sit similiter. Hoc
autem fiat cum acetositas sua sit simpliciter
sine admixtione cuiuslibet rei. Commixta enim
viscositati sicut oxiphenicia pruna semp
erunt laxativa.

Cibi vero pontici similiter sunt stiptica humidita
tis ingrossativi et desiccativi. Idem facientes ven
tri quod calx in coriis preparandis faciat.
Unde subtiliter dietare volentibus nocitivi
sunt. Quia proprietates eorum est confortare stomachum neque
dimittere a se cibum et in similiter ventrem constri
pant. Alium tamen laxativum sunt accidentaliter. Ac
cepti enim ante alium cibum descendentes ad inferi
ores stomachi confortant illud et indurescit in
primitus exire cibum. Sicque fit causa ad constri
pandum. Quod si accipiantur post cibum innatant sup
iori stomacho exprimentes eum sicut torcular quod
libet sibi appositum et eiciunt inter habita velo
citer. Unde dissolvitur venter maxime si stomachi sua
in retinendis cibis sit defecta. Et interiora
cibaris fiunt subtiliantia. Sicut herba fenu
greci et similia cocta cum obsomogaro et
oleo adoptata. Hec enim intus accepta post
pontica adiuvant et ventris solutionem
confortant. Unde G. De rethore quodam dicit

ſepe murmurāti ſibi. q̄ cū māduca
ret pontica ſic̄ pira. mala cotana;
ſolutōe ſ ſolui fortiſſimā uentrē. Quan
dieē. G. ad id ex primitū aſcādūtur. et ſō
nē excogitaui. īmutās eum ſemel ad;
prādiū ut uidet̄ q̄ tp̄e et qātitū accipet
illō ſtipticū. p̄cipiēs neq̄ mutare de
aſſueta dieta. In ipē fec̄. cū aut̄ ad bal
neū aſſuetū accedet̄. bibit par̄ aq̄ fri
gide. Deīn h̄bam fenugri comed̄ ſicū
q̄dā oſtuerūt an̄ prādiū. post aut̄ bib̄
par̄ dulcis uini ſicq̄ comedit molochi
a elixata cū opſomogaro oleo et pauco
uino. Deinceps uō accep̄ pullū columbi
nū et gallinaceū et carnē porcinā bis
bibēs uinū. p̄ accep̄ mala ſtiptica atq̄
pira unū ualde diſſolui cepit. et fortiter
magū faciēs ſibi ridiculū de medico. h̄
aut̄ oſpiciēs ut alterā die ſic̄ comederet
rogaui. Id q̄ gaudēs fecit. Exiēs autē
a balneo ſic̄ oſueuerat appoſui ſibi mala
atq̄ pira. iubēs ut illa comederet p̄ma
et ita fecit. Sic q̄ poſtea comedit ſicut
prius aſſueui. Hec cū ita fecit n̄ ſolū ſolu
tiōe caruit ſ̄ et uentrē oſtipatiſſimū ha
buit. admirat̄ g̊ fuit rethor. interrogat̄
g̊ unū h̄ origit̄. G. aut̄ ſ inq̄t. Cum aut̄ inq̄t
cibaria accipes ſtiptica et groſſa. p̄ea q̄ uē
tris ſunt mollitiua. h̄ oſtipatōis fuit
ſuit cā. It̄ G. de iuuene q̄dā accipiēte
die quodā ſcamoneā. et tm̄. v. horis ad
diſſoluendū incipiētēs. de m̄ uō m̄nās
de ſtō et inflatōe ventris. oſortat̄ ult̄ mod̄
ē dolor ylii adeo ut ſuccurrēm ei q̄ inci
pet in acclamare. ego q̄ ſuam oſīdans;
uiſiam p̄cepi ut mala atq̄ pira accipe
ret acetoſa atq̄ ſtiptica. q̄ aut̄ cū expl
eiſ̄ ruina ſuccedente ſolutōe q̄euit. huic
aut̄ iuuenē rethori illi p̄ſentaui et q̄m
paſſus fuit recitaui. Dixi g̊ rethori. ſ.
ſic. et ē otinget ſi p̄ cibū ſtiptica omed̄
cū aut̄ h̄ ē defectō ſtomachi ī retinēdis
cib. cuiꝰ ſtiptica cū par̄ p̄miūt ofera fa
cile reiciunt. R. rethor. bn̄ dixiſti ſtōm
meū ſic fore defectū. Un̄ et ſtipticū poſt

cibū n̄ comedo n̄ cū ſtomachꝰ ad uomitū
moueat̄. Si .n. p̄ p̄diū mollia comedo;
ſic̄ molochiā maluā cū obſomogaro et olo
eo ſubſeq̄t̄ uomit̄. R. G. ad uomit̄ bn̄
oſuluiſti. Res .n. moll̄ q̄cumq̄ int̄ ſtōm;
mouet. ſtiptic̄ otinz et ſtōm oſortat. Unde
nos cū plim̄ in ſtō h̄dat colā acetoſa p̄ci
pim̄ omedi et ſtiptica ſtōi os oſortantia;
et ab inferiorib; illam habūdātiā emittēcia
cibi n̄ abuſum

Cum ſapore ſic̄ cucurbita et ſimilia ue
niūt penetrāt venas. ſ̄ tm̄ aduenientis cō
ſtipatōes ſūt ſolutōes ſ̄ mediocres. cū neq̄
acumē hn̄t nec ſalſugīem un̄ faciāt ſolu
tōm n̄ ſtipticitatē un̄ ſtiptica fient. un̄ ſi
uirtutē p̄para uenis ad penetrandos cibos ī
ueniūt in mēbris. mouet̄ cucurbita cū ci
bo p̄p̄ ſui facilitatē. et liq̄ditatē et ueloci
tatē ſue mobilitatis. Q ſi uirtus uētis ad ex
pellendas feces inferiꝰ p̄para fuit lubricāt
feces. fitq̄ cā ſolutōis. Si aut̄ defectiua fuit
uentē. ut cibi neq̄ penetrare poſſit̄ nec fe
ces emitti ab inferiorib; īnatat ſtō et muta
ī corruptōm generās rugitē. h̄ aut̄ ē p̄p̄e
tas et actio ſua. cū ſimplices fuīnt cibi nō
ſaporoſi nullo alio ſapore ſibi ommixto. Si
n. opoſiti fuīnt uiſcoſis. ſic̄ ē ſalochāne.
malue. molochie. acq̄rūt uirtutē lubricātē
et ſtōm mollientē. un̄ et h̄ cibaria faciliꝰ
exeūt q̄m alia. nam ſaporoſa p̄p̄ humiditatē
et uiſcoſitatē ſuam. maxīe ſi p̄ accepta am
bulet̄ ſuſcipiētes ea. p loca decliua et in
terra arenoſa uel puluerea. Cū .n. moti exe
unt ueloci q̄m ſi q̄eſcant. Dicūnt̄ q̄ q̄
eſcendo melius q̄ ſi ambulauerīnt. Cibi;
uō hāc nāim hn̄tes ſūt dulce uinū. mora.
pruna. cochina. p̄ſica ſi ſint dulcia. It̄
molochie ſ̄ tm̄ altiꝰ p̄p̄etatis ſūt q̄ n̄ hn̄t
illa cū ſint diuretici p̄p̄ purā colatōm ſui
Saporiores. n. ſ̄ omib; alijs omī carētes
amaritudīe et acumīe. un̄ et cites mūi
dificam̄ uī lote. h̄ tm̄ oīa n̄ ſapora nec odo
rifera ī p̄parulo uel. q. dulcia et uiſcoſa
int̄ ſtiptica et ſolubilia ſūt mediocria
ſic̄ de cucurbita diximꝰ. et ſimilr̄ hec ſūt

Sapore post balneum

sue actiones ut si stom(achum) p(re)paratum inveniant
ad penetrandos cibos int(er) venas cito disso
luant(ur) et ut ad h(oc) facienda s(un)t o(mn)ino inutilia. Qu(o)d
si ventr(em) p(re)paratu(m) sit in fecib(us) eiciendis lub
ricant eas cito dissolvendas. Unde subsequit(ur)
solutio ventris. Qu(o)d si ad utru(m)q(ue) vent(er) sit de
fectus immutant morantq(ue) et in corruptionem
mutant(ur). Unde ad solvendu(m) ventre(m) h(ec) acce
pturi materia(m) videant si sit subtil(is). feces liq(ui)
de. Si .n. m(ateria) grossa et feces dure fuerint aceto
sa melius videt(ur) op(er)ari n(on) solu(m) acetosa. sed
salsa. et acuta. et amara. Unde .b. acetosa a
cetosorum in subtiliandis grossis humorib(us) actio
nib(us) acutorum vicinant(ur). Differunt t(ame)n q(uia) acu
ta subtiliant et calefaciunt. differunt aceto
sa subtiliant et refrigerant. Oportet ergo dari
acuta cu(m) m(ateria) sit grossa et frigida acetosa
cu(m) grossa sit et calida. quorum dulciora si par(um)
acetosi omisce(n)t(ur) dulce multu(m) nocent. Ac
tiones aut(em) eorum int(er) laxativa et stiptica me
diocres sunt. S(ed) t(ame)n hiis p(ro)pria ventositas est
et inflatio plus quam ceteris q(ue) videntur esse in corpora
p(ro)p(ter) abundantia(m) aquose humitatis eorum. Post hec
unctuosa sunt ventositate(m) et inflatione(m)
facientia. Multa n(on) longe hiis sunt divi
sa p(ro)p(ter) p(ro)prias humitates suas et mediocritate(m)
int(er) humida et sicca. Q(uod) aut(em) cibi ex duob(us)
oppositis sunt (com)positi ut s(ub)st(anti)a sua liquorosu(m)
o sit (contr)aria. veluti si s(ub)st(anti)a eius d(ur)a (et) t(er)restris sit
et stiptic(us) liquor acutus et subtiliativ(us) ut p(ro)p(ri)e
te videt(ur) in lentib(us) caulib(us). et t(er)re nascen
tib(us) et simil(ite)r in quibusda(m) volatilib(us) quor(um)
amborum s(ub)st(anti)a est virtute stiptica. et ad digerend(um)
dura. Iura v(er)o e(or)u(m) cocta sunt acuta sunt et
subtiliativa et ad digendu(m) velocia. unde si h(ec)
cu(m) iuribus suis accipiant(ur) insimul. iura sui
acumine et subtilitate quer(unt) exire. s(ed) s(ub)st(anti)a il
le obviant illi ex sua duricie et resistu(n)t.
Unde in illis q(uo)dam generat(ur) repugnantia que
maximorum to(rminum) dolorum torture inflationis ve(n)
tositas generatur. sunt e(nim) iure .i. clausa hec
facientes. Qu(o)d si v(er)tus ventris ad deponend(um)
p(re)parata sit. et iura (con)fortant(ur) et s(ub)st(anti)am vinc(e)n(t)
ea. descendit velocit(er). si(mi)l(ite)r (con)stat i(n)t(er)im(us)
Si v(er)o ventris apparata v(ir)tus sit (con)stipativa

confortant(ur) s(ub)st(anti)e. et vinc(e)ntes iniscilla agmi
tatis dolorib(us) diu (con)stipate i(n)morant(ur). Lo(quentes)
lentes in quib(us)dam laxative sunt. in quib(us)dam
v(er)o (con)stipative et melancolice. Ubi .n. si vir
tute ventris p(re)parata(m) solutionis invenit ad
iuvat illa(m) et cito solvit(ur) vent(er). v(er)o v(er)o aliter
(contrari)o. Accipitur ergo lens aliq(uando) q(ui)b(us) coq(ui)tur
an(te) et post aq(ua) p(ro)iecta in alt(er)a coqu(itur) n(on) in s(ua)
suo acumi(n)e p(er)dito i(n) a(qua) traducta e(st). et sic (con)
stipativa n(on) sua careat utilitate.

Mel aut(em) in q(ui)b(us)dam bonu(m)
laxativu(m). sanitatis e(st) custoditivu(m). in aliis
v(er)o n(on) simil(ite)r. s(ed) potius (con)stipativu(m) et morbiu(m)
generativu(m). conveniens e(st) ergo natis suscipie(n)tium
vel (con)trarium. Omnis .n. cibus n(on) a(lite)r agnitat su
am similitudinem et (con)fortat. Dissimil(is) s(ed)
v(er)o minuit imo destruit. Mel aut(em) in na(tura)
sua calid(um) e(st) et siccu(m). calore ergo et siccitate
suscipientis cali et sicci nec(ess)e e(st) augmentet
ut sua(m) (com)pleat actione(m). frigiditate(m) ergo et
humitate(m) frigidi et humi minuet (contrari)o. cola
aut(em) rubea e(st) calida et sicca. Si ergo colic(us) mel co
medat nec(ess)e e(st) q(uod) mel faciat i(n) eo q(uo)d suu(m) e(st)
(con)fortat .n. cola(m) et augmentat ea(m). Si ergo co
lico calor et siccitas d(omi)n(an)tur mel susceperit
utriq(ue) augmentas. in cola(m) .n. (con)tris d(omi)na(tur)
eiq(ue) vinc(itu)r. si(mi)l(ite)r fex desiccat(ur) et vent(er) (con)stipat(ur)
n(ec) i(n) intestinis invenit aliq(ua)m motionem
q(uo)d mel acumi(n)e suo mordens excoriet ea
et in solutionis sit actival(is) ea q(uo)d ex vulne
rans sit intestinis. Si v(er)o mel flegma
tic(us) accipiat e(ius) (com)plexionis frigiditas et humi
tas d(omi)n(atur). calefit p(ro)p(ter) mel (com)plexio eius et sup
fluitas desiccat humitatis. si(mi)l(ite)r n(on) h(ec) ad
mediocritate(m) temp(er)amenti revocat. et ea sit
p(er)inde et custodiende sanitatis ma(gist)r(i) si
i(n) st(omach)o humitate(m) coadunata(m) invenit q(uo)d ea(m)
lavat et intestin(um) mundificat ea movet
ad intestinorum feces expellendas. acuit
e(ni)m v(ir)tute(m) expulsiva(m) ad ventris solu
tione(m). Unde .G. q(ui)dam de ore st(omach)i sibi (com)mu
rarit. iniecdit sibi fleg(ma) coadunatu(m) i(n)
ore st(omach)i. et p(re)cep(it) s(ibi) scilam et poros elix(ar)e
coq(ui) et cu(m) sinapi manducare. q(uo)d cum
fecisset. fleg(ma) incidit acumi(n)ib(us) suis depo

nens nimias feces ad inferiora illeq; q
cuit. Ig̃ ille p⁹ paucos dies saturaui
se usq; ad fastidiū de cibarijs acutis
⁊ in iusto mensurā sistit. Arbitr̃ aut̃
ē ⁊ h accñtia vn̄ pour̄. a. G. curans
silia ⁊ māducaū siclā cū synapi sic;
antea sẽ curādi acc̃ida succedentia h
n. fiut cū cōfortanda ⁊ augm̃tanda q
uenti mensura sci. Palā g̃ ē intelligi
silia silibi cōfortari ⁊ augm̃tari. dissi
milia v̄ ectō.

Expleto tractatu q̃m uirtutes cibarior
sc̃dm exprimētū inuestigent̃. q̃m se
cūnd' rōm eligēda sint dicē cōsequñ
ḡo. n. sol' exprim̃tis intēntio nr̄a de phi
ci. cibaria g̃ sc̃dm ratōm sequunt̃ tbus
mod'. Ex sapore ⁊ odore. eor essentijs l' ex
⁊ eor cōplōnibus. Coplōnes intelligo. solid
itatē. raritatē. leuitatē. grauitatē. esen
tias. q̃ntitates chimor ab eis genator
uiscosor subtiliū. leuiū. grauiū. grossor. uel
cit̃ seu tarde digendor. Omne aut̃ cib
ariū duobus mod' dicit̃. aut. n. simplex est
passiuū. aut uero simplex illatiū. siue ac
in se'ō dupl' dicit̃. aut .n. cōpositū corp⁹
sic albugo oui ⁊ similia. aut simplex est
sic aq̃ ⁊ cetā elem̃. Et q si cor' sit cōpi
tū eqlitatē ambar̃ utriusq; figere fac
tum. q̃ sit. c. ⁊. h vn̄ ⁊ ipa albugo me
diocritatē q̃ndam h̃t. s; tñ par̃ substantie
attinet. passiōm inferentes q̃litates di
uise sut̃. sed' grossitudinē uel liquas sc̃e ⁊ su
tilitatē rei. ⁊ eid' mediocritatē. Si .n. liq
res sic terrestres sint ⁊ grosse n̄ rei sicca ē
⁊ desiccatiā. ⁊ dr̃ frigida ⁊ sicc̃. sic tuchia
emachites. cerusa ⁊ similia. Si aut̃ liq̃r
es subtiles sint ⁊ aerij. n̄ rei uentosa er̃
int̃ q̃litates. iij. medioc̃s sic olm q uo
cat̃ omfaciū. Et si liq̃res int̃ subtilem ⁊
grossiū mediocres sint̃. fiet ⁊ res inter
stringẽ ⁊ mollescẽ medioc̃s. ⁊ uocab̃ fri
da ⁊ hūida. sic albugo oui ⁊ recẽs case⁹
alū ⁊ dulsamẽ alr̃ sc̃dm sui motū t q
libus extremitatē. Si .n. sit uicinior grosit
udini. res uiscosa ⁊ lenitiua erit. sic

dragg̃. ⁊ amidū. Si subtilitati attinuit
res mollitiua erit. sic cā liqda ⁊ caro
pinguis. Illam v̄ passiōm gust' sentiu
inferentes si sint simplices. nil g̃ q̃ sit opā
tes ē sic siplicẽ. Illā res sent' opantes sint̃
cōposite. sit̃. n. cōpositi sit. simplicia v̄ n̄ fa
ciut̃ i cōpositis. q cōposita i cōpositis. Omnis
n. actō sil' n̄ opat̃ n̄ i hijs quor silitudi
nes sit̃ in potate q̃litatis ut eas attrahat
in actū. nec patit̃ n̄ silit̃. i. n̄ recipit nisi
q̃s ipa h̃t in pate q̃litates. Simplex aute
sapor nec potātē nec actu pot̃ ēe i cōposi
tis. ⁊ ideo nec sit̃. eū recipit nec i eum
mutā. sut̃ ēca cōposita q̃ s̃ sut̃ similia
mutat̃. vn̄ psilliū pl⁹ refrigat̃ ⁊ extī
guit sitim q̃ aq̃. ⁊ si aq̃ n̄ uit̃ sit frigid
ior q̃ psilliū q simplex ē aq̃. Ideoq; aut
q phylosophi cōcordant̃ q elem̃ta n̄ nutriut
corp⁹ nec m̄bris assimilant̃ aliquibus n̄ cū
mediocritate nascentiū ⁊ sanguis. Elem̃ta
n. p̄ uicinitatē sui ad nascētia mut
ant̃ i ea ⁊ assimilant̃ in aqbus. Nascen
tia v̄ ex affinitate sui ad sanguinē assi
milant̃ ⁊ i eund' mutan̄. Ex ipō. n. cō
fortant̃ ⁊ regunt̃. Constat g̃ q elem̃ta
a nutrim̃tis corpm sit remotiora cū sit
simplicia n̄ sapora. vn̄ ⁊ omnē recipi
ut saporē eis appiantē. sic calorē non
h̃ntia sut̃ oēm calorē recipiētia. ⁊ ideo
ēstalleidos q̃ uidem⁹ n̄ h̃t calorē. l' ing̃ qz
saporē n̄ h̃t. q ⁊ si h̃eret nullum aliū recipet
Sapor .n. suus alij recipiendo repugna
ret. nec sup eum aliū recipet n̄ cū ēēt ne
illū vinceret. Testan̄ h' qbus colā rubea
dn̄at̃. Sentiut̃ oēm saporē ⁊ amaritud
inē uicinātē. Qbus fleg̃ salsū pncipat̃
oīs suus sapor salsitudini vicinat̃. Ideoq;
aq̃ oēm saporē recip̄ oēm q calorē nul
lū tñ dans calorē ul' saporē. s; poti⁹ aufe
rt q; cū chiat̃ suscipientibus qz dissoluit
cōpositiōes cor. ⁊ reducit ad simplicitā
siōne. n. cō videm⁹ omnia tā dulcedinē m
norare dulcorē suū. ⁊ si horribili misc̃
sapori. sic salsitudini acredini. acum
ni. minue ea ⁊ debilitar eminuit. n̄ g̃ e

Se subtilitati attinuerit res mollitiua erit

Simplex sapor

psilium plus refrigat & extinguit sitim quam aqua

elementa sunt passionum inferentia cum sensu secundum oppositionem et ipsa simplicia. Passionum sensui inferentes sunt duobus modis. aut .n. delectatio ne faciunt. aut horribilitate quadam. Delecta tionem infert cum virtute mollitivum. laxativum colativa. mundificativum. nocivorum sensu gustus. f. frigitudinum congelatorum. sicut in dul cedine videmus mollificante mundificante Lavante que asperitatem lingue. Post dulcedi nem vero succedit unctuositas. unde et ipsa et gustum videmus delectantem in dulcedinibus et ac quiescentem in eis. sicut tactus acquiescit tempera te trepiditati propter suam similitudinem ad calo rem humane complexionis. complexio .n. humana .c. est temperate et h. Omnia ergo tactum vel gustum de lectationem facientia temperate .c. et .h. sunt. dul cedo ergo temperate est .c. et .h. Inferentes autem hor rorem operantur cum virtute sua penetrativa. incisiva. corporis separativum. Hec autem a corporis corru gationem faciunt. aut sui nimia dissolutio ne. Adunatio .n. modo excedens lingue adu nat partes intersecans alteram alteri adeo ut sep et victas et dissolvat ligamenta. hec atque siccitas si in quarto gradu sit. actionem suam ac tioni acuminis assimilat. Separatio est cum vir tute incisiva dissolvere victas et separare Fit autem hec actio duobus modis. quia .n. separat et calefacit sicut acumen. amaritudo. salsitudo aut separat sine calefactione sicut acetositas. Sapores ergo diversantur

Sapores propter suarum complexionum diversitates et propter diversas actiones qualitatum facientium .i. ca loris. frigiditatis. in qualitatibus passivis .i. siccitate et humiditate. quia inveniuntur calorem et siccitatem et in humi ditate facientem vero diversum generet in eis saporem Testatur autem hoc quia omnium sapor fructuum duplex est unum humidum et aquosum. alterum terrestre et siccum verbi gratia fructus in initio humi et aquosi inveniuntur sicut cucumeres melones et similia. aut terrestres et sicci sicut glandes. mala granata. mala persica et similia. Cum tamen antiquiora fiant et de sub stantia terre et humiditate aque subtilitatem aeris in se recipiant et calores naturales inter ea ex coquunt. Calore vero aeris exterius dilatantur et augmentantur et terrestria mollificantur

humitates constringuntur et in diversas naturas ita transducuntur secundum diversas naturas terre. unde confi ciuntur et quantitates colorum et refrigitudines eorum in nascendo et qualitates subtilium humitatum fiant in complexione. subtilitate. mediocritate. ideo quia mutationes fructuum diverse sunt. Quedam .n. a ponticitate mutantur in dulcedinem sine mediatore alterius sapore sicut dactili et similia Dactili .n. mutantur a ponticitate in dulcedinem sine mediatore. Quedam aliis non similiter sicut vine que non ponticitatem suam mutant in dulcedinem sine acetositate mediante. Quedam sine mediatore .n. modo fiunt. que .n. mutantur in dulcedinem et dura tamen sicut prius permanent sicut castanee et similia. que dura mutantur cum sapore sicut pira. mala granata et similia. Cau se eorum quia ponticitas cum naturaliter terrestris frigida sit et sicca non necessario commutatur. non sine complexionum repugnantibus .i. calore et humiditate. sed tamen aliter mutantur exactione caloris solius et aliquando ex humitatis condicione et sua similitudine talem exactionem caloris et nutrimentum dicimus humi ditatis. neque arbitreris me dicere exactionem caloris solius vel humitatis solius nutrimentum. ac si sit possibile in aliquibus fructibus. De pon ticitate in aliud saporem se mutare sine humi tate cum nutriente et calore nutrimentum coquinante. cum tamen calorem in quibusdam vite est defectissimum et purissimum. sicut in papavere psil lio et similibus et in aliis mediocrem sicut nuc[1] ficubus et similibus. Defectissimum in calorem di cimus esse rem cum multa et sola humitate dicam et multum in calore dicimus multum esse in solo calo re. Temperatum vero in calore dicimus in actio ne virtutis caloris et nutrimenti humitatis id est in humitate est multum. Cum .n. in quibusdam nascentibus multam videmus humitatem sicut cucumeribus melonibus. in quibusdam vero paucam sicut in castaneis et glandibus. In aliis moderatam sicut in malis granatis et citranis. Ubi multa est humitas sola dicitur humitas. ubi non pura so lus calor dicitur. ubi mediocres moderatum utriusque dicitur esse. quod cum ita sit necesse est quoniam hec fiant dicta. Cum inquit fructus a sua pon ticitate mutetur propter solum calorem. permanz

Marginal notes: Omnia ergo tactum et gustum delectationem facientia temperate ca. et hu. sunt. dulcedo ergo temperate ca. et hu. — multa humitas — ubi pura — ubi moderata

corporis durities. sicut fiunt propter puritatem suę ;
humiditatis. et illa humiditas mutatur in saporo
sitatem propter actiones caloris. sicut videtur in castan
eis. Cum autem sua ponticitas inmutatur propter mul
titudinem humiditatis tres sapores generantur
unus ponticus. alter parum ponticus et stipticus
tertius acetosus. humores enim nascentia nu
trientes essentialiter tribus diminuuntur modis. aut
enim grossi sunt terrestres. aut subtiles. in quibusdam aquosi
et in quibusdam aerei aut viscosi mediocres
inter grossum et subtile. Cuius autem humiditas grossa est
et terrestris permanent durities sicut sunt et sua
ponticitas sicut fuerat prius. sicut galla furfur
et similia. Cum autem humiditas est viscosa inter gros
sum et subtile mediocris substantia sua aliquantulum
emollitur et ponticitas minoratur et quasi glans
efficitur. Si autem subtilis sit nulli actioni obedit
et emollita tamen in acetosum sit mutabilis. sed tamen
variatur duobus modis. aut enim cum subtilitate liqu
idissima unde et aliquantulum fit in ponticitas
et fit res stiptica. sicut coctana mala et simili
a. aut cum subtilitate aerea unde et cum subtilita
te caloris vincitur et ponticitas mutatur
sicque res viscosa et parum acuta. unde asperior
est et ventris mollitiva. sicut oxisentia prima
et similia. Ideoque acetositas est subtilior et pororum
penetrabilior. humores enim sunt subtilissimi sunt
et liquidissimi cito corporum vel pororum penetra
tivi. et tamen actio sua talis est extrinsecus qualis interi
us. Stiptica vero non similiter. cum humores sunt gros
si sunt et viscosi. atque terrestribus vicini. pororum
non penetrativi. actiones ergo sue fortiores sunt
exterius quam interius. et quoniam res acetosa subti
lior est et penetrabilior stiptica. quia humores sunt
subtilissimi sunt et liquidissimi. Similiter et
stiptica subtiliora sunt. et ponticis est subtilio
ra et penetrabiliora. humores enim stipticorum
inter subtiles et grossos mediocres sunt. ponti
corum propterea terrestres et grossi. Ideoque actiones eorum
non penetrant extremitates corporum. Si autem
ponticitas mutatur propter fortem calorem et humidita
tem multam. v. sapores cum efficiuntur. scilicet dulcor
unctuositas. salsitas. amaritudo. acu
mina. Causa eorum fortitudo est caloris. vel de
bilitas seu mediocritas. multitudo quoque

humiditatis vel puritatis. grossities seu subtilit
as vel inter utrumque et puri grossi et subtile medi
ocritas. Si enim calor est mediocris et temperatus
et humiditas similiter complexionis ad actionem suam in fruc
tibus et perficit et temperate eadem actio digitur
atque mutatur in dulcedinem. sed tamen duobus mo
dis. aut cum mediante alio sapore. aut non me
diante. Causa quia si humores viscosi sunt
et grossi cito coagulantur. et sine mediatore
in dulcedinem mutantur. sicut videmus in dac
tilis. musa. ficubus et similibus. Si autem humores
sunt subtiles et liquidissimi coctiones eorum diu
tius morantur. et ante in acetositatem mutantur
compissati vero in dulcedinem transducuntur. sicut
videmus in uvis cocthimis. primis et cocth
inis amoniacis et similibus. unde et dactili;
musa. ficus. viscosiores sunt uvis et gross
iores. Possunt autem hec intelligi ex his que sunt
in certis. Si enim quilibet sicci accipiantur
et sole excoquuntur. si sicci subtilissimi sunt et liq
uidissimi carentes omni grossitie et viscosita
te et eorum congelationes retardantur in acetosi
tatem mutantur. Si autem grossi et viscosi velo
citer coagulantur et dulcorantur. Si autem calor
temperamentum excesserit et in fine secundi gradus
devenerit et humores subtiles sunt et aerei in
vitantur res in unctuositatem. sicut amigdale
nuces et similia. Si autem humores parum
sunt inter grossum et subtile mediocres. calor
autem eadem quantitate fuerit mutantur res in
salsedinem. unde omnis res salsa terrestris. calida et sicca
in secundo gradu est. Si autem calor hunc modum
excesserit et in tertium gradum devenerit et humo
res puri et grossi et terrestres sunt. mutantur
res in amaritudinem. unde et omnia amara calida
et sicca in tertio gradu sunt et terrestria. quod si calor ad
ad quartum gradum devenerit et humores subtilis
simi sunt et res mutantur in nimium calorem ig
neum sapor qui fit acutus. Ideoque omnia acuta calida
et sicca in iiii gradu. Palam ergo est intelligi quod sal
sa et amara dulcibus et unctuosis sunt cali
diora. Acuta autem calidiora et sicca sunt
sicciora sunt ceteris saporibus. quod dupliciter intelligi
vel ex actionibus suis vel ex passionibus suis
actionibus quia dulcia inveniuntur moderate

prop moderate complexionis sapor
quorum subtiles substantie
quorum grosse sunt
quorum inter subtile et grossum

mundificativum et exsolativa sunt horribilitate non vel mixture separatione. manifestatur autem ex delectatione sui et cum quiete non. Salsa autem et amara et acuta non similiter exsolant et mundificant non moderate. sed cum nimia fatigatione. Testatur ergo hoc horror noster ad ipsa acuta et sua et ab eis fuga. propterea quod mixturas eorum separant. acuta autem sunt fortiora ceteris quia calor eorum igneus est. Similiter salsa quia calida sunt in .ii. gradu. minus operantur et natura minus abhorret ea. Amara autem quia in tertio gradu sunt calida. mediis sunt inter salsum et acutum sunt mediocria. Unde ergo plus fugit ea quam salsa et minus quam acuta. De permixtione vero inferentibus fit actiones ignis inveniuntur in melle et [?] cum igne excoquitur. et igne magis confortato. non calor temperatum transgreditur autem sua humiditas minuitur et dulcedo mutatur et salsitudo generatur. Et si actio ignis in illud augmentetur et ad ultimitatem accedat. accedit plurimum sua humiditas desiccatur et in amaritudinem mutatur. Et si plurimum adhuc actio augmentetur in illud ignis et humiditatio sua sicut prius firmatur acutum efficitur. Universaliter autem quicumque sapor est acutus vel amarus sive salsus complexiones sunt necesse est calide intelligantur. Quicumque ponticus aut stipticus sive acetosus complexiones eorum frigide erunt. Dulces vero vel ventuosi vel ab insipidi non sapori moderate erunt complexionis. Quorum autem substantie subtiles sunt vel ventuose vel acute vel acetose erunt. Quorum vero substantie grosse vel dulces erunt seu pontice vel amare. Quorum vero inter subtile et grossum sunt moderate. eorum erunt substantie vel stiptice vel salse vel sine sapore. Cum autem grossitatis vel subtilitatis substantie diversitates et eorum modificationes componantur cum caloris diversitate. viii species saporum conficiuntur. Primum dulcedo est. ex calida complexione cum grossa substantia composita. Secunda ventuositas fit ex calida complexione cum subtili substantia composita. Tertia non saporata ex moderata complexione cum moderata substantia composita. Quarta acetositas ex complexione frigide substantie cum subtili substantia composita. Quinta stipticitas ex complexione frigide substantie cum substantia moderate composita. Sexta ponticitas ex complexione frigida cum grossa substantia composita. Septima acuitas ex calida complexione cum subtili substantia composita. Octava salsitudo cum calida complexione est moderata substantia composita. Nona est amaritudo ex calida complexione cum grossa substantia composita. Cum autem calidam substantiam vel frigidam siccam et humidam dico subtilem seu grossam ad quartam comparationem complexionis intelligo. Ceterum n. illi antiqui saporem investigantes omnem conpierunt aut saporatum aut non saporatum. Saporata esse iudicaverunt esse temperata. vel moderata et temperata humane complexioni assimilata cum non ea sunt abhorruerunt vel abhorrati fuerunt. sicut aqua tepida tactu delectationem habet. Que autem ex his sunt non assimilantur. sed quedam [?] per ea sunt patitur sicut aqua tepore excedens omnia [?]. et si parum humane complexioni omnia comprehendit hic in .i. gradu ponatur augmentata vero plus sicut aqua calida in .ij. gradu constituitur. Reliquis modis excedentia adeo ut sensus abhorreat. in non uniuntur ea congregat iii gradu attribuitur ea. Et adhuc si separantia ut in[?] et separent iuncturas et complexiones destruat. in .iiii. gradu sunt locanda. Item intelligendum est de frigiditate. humiditate et siccitate. Cum ergo antiqui graduum aliquam intensionem vel iuncture separationem non invenirent consistentem. in his tantum tamen substituuntur et gradus .iiii. ordinaverunt. In his quatuor non invenientes in occultas et incomprehensibiles divisiones. nec nomina eis imponere valentes unicuique gradui tres attribuunt partes. Initium. medium et finem. Constat ergo saporissimam rem complexioni humane esse inclinantem. sicut dulcedinem cum unctuositas salutaria est. tertia non saporata. Unctuositas enim temperamento inclinatur in calorem. unde et calor suus strictus [?] gradu primo. Non saporata vero inveniuntur in frigiditate temperamento. Ideoque hec frigida in .i. gradu sunt ponenda. horribilia humane complexioni sunt omnia quorum actiones sunt duplices. aut enim est multa adunatione in sic ponticitatis. aut stipticitatis. aut cum multa separatione sive iuncture. Hec autem duobus modis fit. aut separatione sine calore sicut sunt acetosa. aut cum calore sicut acuta. amara et salsa. Constat ergo quod unctuositas et dulcedo eiusdem sunt generis in

calore. ſ3 tn̄ differ. q2 humores dulcedi
nis viſcoſi ſ̄. ⁊ groſſi temꝑamento vicini;
humitati ſſiali ſimiles corpis humani aſſimi
lati. humores aūt ventuoſitatis ſubtiles
ſūt. ⁊ aeris humitati ſūt ſimiles. vn̄ ⁊ ca
lore nil ẽ ꝓpe ſūt nutentes. q̄ ſit palā ī
huius q̄ de oleo ⁊ pīguedīe ē vicīi extinſe
cus q̄ ꝓpe ſūt nutrimēta ignis. hūo2 .n. hu
mores humitati aeris ſūt ſimiles ꝑ col
ligantiā facientis q̄litatis .i. caloris. Sa
lſa n̄ ⁊ acuta ⁊ amara eius ſūt gn̄is ī ca
lore ⁊ ſiccitate. ſ3 differ q2 humores acuti;
ſubtiles ſūt ⁊ ignei. Salſi mt̄ groſſos ⁊ ſub
tiles ſt̄ mediocres terreſtrib3 vicinātes. vn̄
n̄ ſīo nociui ē ſic ſalſi ⁊ acuti. ſtiptici.
⁊ pontici. ⁊ acetoſi. eius in frigitate ⁊ ſicc̄it.
ſūt gn̄is. amari groſſi ſūt ⁊ terreſtres ſtip
ticitate ī ſe hn̄tes. ſ3 differ q2 humores ponti
ci ſūt. puriſſimi terreſtres ⁊ groſſi. humores v̄
ſtiptici ſūt multi ⁊ tēꝑamento vicini. aceto
ſi plimi ⁊ ſubtiliſſimi. duob3 .n. mōis ſt̄ aq̄ſi
ſic mala granata. ⁊ poma citrina. ſt̄ ⁊ viſcoſi
ſapo2 ſapoꝛis ⁊ aeris. ſic oxiſenicia ⁊ ſilia
Sine ſapore v̄ ⁊ ſi ē frigidi. ⁊ ſic acetoſi et
ſtiptici. Differ tn̄ quia acetoſi ⁊ ſtiptici ſp
ſt̄ ſiccitatis ſignum ſn̄ ſapore. alī ſt̄ humi
tatis ſignum q2 ſapores ſin ſapori aq̄ vici
ni ſt̄. aliq̄ frigā. ⁊ .h. ē. Omē g̊ frigidū ⁊
humidū. aū ſn̄ ſapore. ā mt̄ ſn̄ ſapore et dul
cedinē mediocre. Simplices g̊ ſapores oc
to ſt̄. ſleq3 huīc nūm excedentes. neq3 inſt̄
ſubſiſtentes .i. dulcedo. vētuoſitas. ſalſitu
do. amaritudo. acumē acetoſitas. ſtiptici
tas. ponticitas. Ml̄'dā tn̄ ponticitatē excep
unt. ⁊ vice ſua ſn̄ ſapore poſuinīt. dicētē
ponticitatē ſe ī ueſtre. de ſtipticitatis ēē gn̄e;
neq3 aſe ī uicē differe. n̄ ī fortitudīe ⁊ debili
tate. Si aūt necē ſit ponticitatē ī gnē ſapo
rū nūari. ⁊ ſi de ſpēb3 ſit ſtipticitatis necē
q̄3 erit acceptabilioꝛa ſapore. ⁊ ſi de ſpēb3 ſit
dulcedīs mt̄ ſapores hos ēē oputanda. Pa
lam g̊ ſit tō q2 dulcedo mediocritate ⁊ tē
ꝑamētū ſigē int̄ humitatē ⁊ calorē. vn̄ ⁊ anti
q̄ aq̄ tepide dulcedinē aſſimilauer. q̄ oplo;
humano corpi aſſimilat. ideq3 ſcd̄m nutrimēt

nutr̄ mlt̄. Secūdm medicinā v̄ groſſos hūo
res deſoluit. ⁊ mūdificat. diūſas res tē
par. Dura .n. tempat mollificat cum
humitate ſua. mollia indurat cū caloꝛis
ſui ſubtilitate. ꝗlō g̊ nocet ſenſui neq3 abo2
ret ab eo. neq3 n̄ ſibi repugnat. ⁊ id pl' q̄
ceteri ſapor aliq̄s corp' nutr̄. maxīe ſi ſba
ſua aliq̄ntulū ſit viſcoſa. vn̄ .G. Omē in
q̄t nutrībilē aliq̄m dulcedīs q̄ntitatē. ma
iorē ul' minorē oz hr̄e. ſcd̄m q̄ appriāt nu
trimētū ul' elongat. ꝗlō nutrībilē aūt caret
omī dulcedīe. multa adhuc ⁊ alia dul
cedinis ſūt ꝓpa. alīc .n. aſſimilātiā cū aſſi
milātis ſp ēē ſolet vna. q̄ ī dulcedīe otin
git cū nichil aſſimilat. n̄ q̄ ſapori vicinat
ſuo. q̄a ēē mltos ē ſapores. ſic ēē. ſalſa. a
mara. acuta. acetoſa. ſtiptica. ⁊ alia;
vn̄ nutrimēta dulcedini videnī ēē cētia
q̄dam plus. q̄dam min'. ſcd̄m q̄ dulcedi;
vicinant ul' elongāt. Silir̄ q̄3 intelligi'
de omīb3 dulcedini obviātib3. q̄ nulli'
ſūt nutrimēti n̄ cū quali3 re dulci oponā
tur. vn̄ .G. Omē inq̄t amar. ſalſū. acut.
ſtiptic. puſſimū dat corpib3 nutrimētū. Sine
ſapore aūt mlt̄ pl' nutire videnī. q2 ſapo
ri acceptabili plus vicinant. ꝓpe g̊ nutrimēti
ſapo2 ē dulcedo. max̄ ſi ſua ſba aliq̄ viſco
ſitatē hr̄. Eſt .n. ſtabil' in mībris. ⁊ n̄ tar
de tn̄ n̄ diſſoluit. forſan ne arbitr̄ē gal'
cū dic̄. q̄ cibaria acuta ſūt. ſalſa. ul' am
ara. puſſima corpib3 dant nutrimēta. ea
re ea tn̄ aliq̄ntulū abſit. ꝗlō .n. ītelexit
ſimplicia. ſ3 poti' oppoita .i. ſi n̄ aparet dl'
cedo. ī eis tn̄ latitat q̄ dat nutrimētū. ſcd̄m
q̄ntitatē ſuā. dic. ⁊ n̄ hr̄ē nutrimēta q̄ai
q3 n̄ ſūt dulcedinē hn̄tia. a nutrimētis
aūt remotioꝛa ſūt elemēta. q2 ſic dix̄i
m' ſt̄ ſimplicia. Bn̄ g̊ ſapores dulcedi i
omīs cētiꝫ. nulli' nutrimēti ſt̄ ꝓp horribi
litatē ſui. ⁊ ēēietatē humane oplōnis. ꝗd
iam machinati ſūt antiq̄ ſaporib3 ad
ſe ī uicē oponēdis cor horribilitatē aufer
re. ⁊ saporē pꝛ'are. vn̄ .G. ꝗlō mirandū
ē ſi duo ſapores int̄ ſe horribiles cū adſe
ī uicē miſceant. bon' ſapor ex huis gn̄et

ıt̃ n̄ ẽ impossibilẽ cibũ q̄dam in se n̄ sa
por alt̃ rei cibo ãmixtũ ab ea ip̃et̃
re saporẽ bonũ. G. v̄ g̃. cucurbita abhoi
nabil' ẽ n̄ sapora. q̃n̄ cũ obsomogaro
⁊ pipe ⁊ aq̃ ommixta lꝫ h̄ n̄ sint cibaria
bonũ saporẽ ei dantia bonũ tñ eũ cibũ
efficiũt. Pot̃ ⁊ alia similitudo aduocari
q̃ similal' erit. aq̃. n. calidissima ⁊ aq̃
frigidissimã singlãria sũt horibilissimi
sensu ⁊ nocitiũ. h̄ tñ ommixta tẽpamẽtũ
sensu amicũ ⁊ ȯdelectabilem faciũt
Repl̃hendim̃ tñ a sophistis nob obici
entib; inq̃ũt q̃m gal'. dic̃ omẽm cibũ
ȯnuĩ dulcedini nulli' ẽẽ nutrim̃ti. cũ di
cat alibi. q̄ cucurbita ⁊ sicla ⁊ h̄bar̃ cetẽ
elixe ⁊ dulcore carentes si obsomogo
pipe. ⁊ aceto ⁊ salib; sint mixte cibi;
st̃ apti ⁊ delectabilẽs. Qb; respõdem̃
G. cũ dic̃ cibaria dulcedini obuiãti
a n̄ ẽẽ nutrim̃ta. n̄ phibuit q̃n ȯmixt̃
eeñt bñ sapora. Jlō. n. nec̃e ẽ oẽm cib'
boni saporis nutrib'lẽm ẽẽ. Solus. n. ille
ẽ nutribil' q̄ mbra sibi alliciũt ⁊ suis
assimilãt naťis. Sapor. n. aũ nich' a' ẽ
q̄ q̄dã similal' sensu gust̃ q̃ ul' aborret
ul' delectat̃. Elixe ũ h̄ re n̄ ab obsomo
garo accepũt nutrim̃tũ. s̄ q̄dã potius
hñt ȯlitatẽm. vñ m̃. delectant. n; ń ex p
uissimo mutũnt dulcore. licꝫ hijs nō
apareat sensu p̄ nimia sui puritate
Constat g̃ ex hijs dulcedinẽm cetis sa
porib; delectabiliorẽ ẽẽ ⁊ oplōib; nut̃
endis uicinorẽ ẽẽ. p̄ huãne oplonis si
lem similitudinẽm. Omīs. n. sapor sic dix
im'. ii. mod ẽ sensu agmodat̃ siue nō.
Jlō agmodat̃ sñ sapore vocat̃. acōmod
at̃ aut̃ ꝯplicat̃ diuidit̃. aũ gustui abho
minabil' ⁊ repugnãs ⁊ iuncturar̃ sepa
tiu' ⁊ aq̃ calidissime tactu assimilãt̃
hij v̄ sũt acut̃. amar'. salsus. quibus
sensus p̄ sui mationẽm ⁊ iuncturar̃ sepa
tõni corrũpit̃. aũ sensu nocitiu' p̄ pc̃ ni
mias ȯstric̃toẽs ⁊ aq̃ frigidissime simil'
ẽ. Jſ aut̃ ponticꝰ ẽ sensu ex nimia ȯstri
tione nocitiu'. aũ sensu iocũdissim'

ex suis tempamẽtis. ⁊ sensus mollifica
tioni cũ ommodã ⁊ nocitiuã supflui
tatẽ ab eo remouentib; q̄ aũ suis acco
mit. aq̃ tepide assimilãt̃. hij aut̃ st̃ ellãs
uentiosis. Dulcedo. n. ȯdrupli diuidit̃
aũ. n. dulcedo ẽ pura qualitat̃ medio
cri. iiii. ȯtentiua. i. caloris sc̃. f. ⁊. h. ⁊. s.
h̄ ũ dulcedo inuenit̃ in zuccaro. a' g̃ssi
tudini ⁊ uiscositati ommixta. h̄ aut̃ in
dactil'. ⁊ q̄b; ex melle ⁊ pasta ȯfectis
inuenienda ẽ. aũ n̄ sapori immixta ẽ hūo
rũ g̃ssities ĩ intempamẽtũ ẽ mutata. ⁊
ex puritate ĩ multitudinẽm redacta. vñ
fit cũ puritatis caloris ⁊ puritatis dul
cedinis. sic ĩ mal' g̃natis. Jōq; min' calã
⁊ mag' ẽ hũida dulcedinis parue aũ a
cumĩ ommixta. cui' hũores g̃ssi insbtilia
tẽ. ⁊ ex multitudinẽ ĩ piuã siccitatẽ st̃ mu
tati. vñ ⁊ dulcedo sui acuminis ẽ p̄stita
sic ĩ melle apũ. h̄ g̃ dulcedo ẽ calidior ce
tis ⁊ min' hũida. Dulcedo g̃ pura acum
ine ⁊ uiscositate expedita mediocritatẽ
⁊ tempamẽtũ sigũ. ⁊ h̄ huane oplonis est
assimilanda. Huana aut̃ oplō tempa
te ẽ calã. ⁊. h. in. ii. g̃. simil' pura dul
cedo. vñ ⁊ mbra q̄dam sibi sũt affectata
plus q̄ digerẽ possũt recipientia. Jōq; alĩ
q̄dã dulcia ũ supflua cca sbtilis uenar̃
ora remanẽtia. q̃ a magnis diuidũt̃
venis. a gibbo ꝓcedentib; epatis q̄ ȯcaw
uocat̃ ab anathomaticis. ⁊ ab altã ve
na epatis infima q̄ uocat̃ porta ũ earũ
uigunt̃ extima. ⁊ ĩ eisd̄ sbtilib; g̃ssities
q̄dam ȯstipatōis g̃nãtur. mag' si ibidẽ
antiq̃ inuenit duriciẽ. ⁊ dulcedo aliq̃
habuit uiscositatis. sic in dactil' et ex;
melle ⁊ pasta ȯfectis. Dulcedo. n. uisco
sa epati ⁊ spleni mag' ẽ nocitiua dup
lici ex cã. vna q̄ oppilatio durior ẽ ⁊ g̃s
sior. altã q̄ cicius putredini ẽ uicina. v̄
augustata inflatōis ⁊ rugit' ẽ cã. ⁊ ĩt
polatōis febris ȯmotiũ facile ⁊ aliter
ĩ firmo sitatẽ. ⁊ in colica g̃nã ȯ ũ sua ac
cũtal' ⁊ in putredinẽm ⁊ oppilatōm. G.
al'. inq̃. cũ epar ⁊ splen hñt duriciẽ

q̃ calidiss̃a ꝯ aũ frigidiss̃a singularia sũt horribiliss̃e sensui ꝯ nocitiu. ꝯ tñ tempata tẽpamentum sensui delectabile faciunt et

gſſitie. peruſſio ⁊ nocumentum maius fuit p
cibi ⁊ potius dulcedinem. maius ſi in hijs m
bris duricies ⁊ groſſicies fuerit. ⁊ ideo venar
ſticta ſunt. teſtatur h q in melle apium videm q
cum ſubtiliatiõe ⁊ acumine ſuo e nocituum op
pilatõnis ⁊ ſplenis ⁊ epatis n cum dulce
dine ſua minuuntur inciſiua ⁊ ſubtiliatiua
rebꝫ ſic aceto ⁊ ſilibꝫ. vn ⁊ oximel groſſiciei
epatis ⁊ venar ſplenis valde iuuatiuum
e. Sic gal. Oximel quia n tm ht fortit
ibilitatem ſaporis qui e cetera maſtua ⁊ ſi h
⁊ q nõ ſtomacum iuuat ul ei noceat. n cum ipſi
ſed iſtis nimia ſiccitas in humoribꝫ ſubtiliand
⁊ mundificand aptiſſimum e. maius ſi ex ſqil
litico aceto fiat. Ideoqꝫ oppilationibꝫ ſplenis
vtilius e ſquilliticum oximel qz plus patitur ſple
pp dulcedinem q epar duabꝫ ex cauſis:
Vna qz vene ſplenis ſtrictiores ſunt ⁊ actõs
ſunt ſue naturales medio debiliores. ꝙ qm in epate
actiones ſunt in habitantes ⁊ m pcedentes. In
ſplene g adimatur cum ſue ſtrictiores ſint vie
⁊ hee actões ſibi ſint defectiuiſſime. dulcedo plus
s noceat nece e. Secunda qz cum ſplen naturaliter tra
hat ſanguinis feces fit maius vicium in groſſicie
e oppilatõis. Conſtat g ei ee neceſſarium
oximel ſquilliticum. vn Gal. Groſſis humoribꝫ
in corpe coadunatis vtiliſſimum e n euitand
ſquillinum acetum ul oximel ſuum q expimētis
teſtatum. q ipſe ſe pbaſſe fatetur. multi .n. inqt
fuerunt pſte ſanitatis ⁊ a doloribꝫ ſaluati
artetici eam ſquillitica aceti ⁊ ſui oximellis
pſte tm oẽ ſanos volentes multum temperato
oꝫ uti exactio. ⁊ conueniẽnti dieta ⁊ ſimilibꝫ.
Dulcedo ſi ſit ſaporitati amixta ⁊ ſuis
humoribꝫ multis dimicet ſubtilitas. fit minor ei
calas ⁊ maior eius hu. q in dulcedine pur
vn ⁊ dulcedo e minorata ⁊ aq ſaporis pp
q. Confirma h qz oẽs humor dulcis amixtum
aq minora ſua dulcedine ⁊ in fructus arbo
ris breuiſſime. ⁊ tn inferiore minor e i dul
cedine q pcere arboris ⁊ altra remote.
qz humores altra aſcendentes prius pueniunt
ad fructus pp mgraciate vie q dirigantur ⁊ co
agulentur. pcere v arboris humores altra ve
nientes n pertingunt ad fructus n cum longitudine

vie dirigantur ⁊ coagulentur ⁊ in dulcedine
deducantur. dulcedo g aquoſa minor e q pu
ra ⁊ oppilatio quam generat facilius diſſoluitur
quam q fit ex pura. Si autem aliquam rem inueni
at. cuius ſubſtantia dura ſit ⁊ viſcoſa ſic dragā
cia infuſcat ⁊ ſolidat qz membris aſſimilatur
pp groſſiciem viſcoſitatis dulcedinis. Dulce
do v acumini comixta cum eius humores ſint
puriſſimi ⁊ acuti. maioris quam pura erit
caloris ⁊ humiditatis minoris. vn . c. e ⁊ . ſ.
in fine . ii . g. Sꝫ qz viena e mediocritati ⁊
temperamento mundificandi ⁊ lauandi ⁊ ſub
tiliandi. groſſas ſtõi humiditates viriosior eſt
mundificat .n. groſſos humores ⁊ putridos. Ex
ſiccitate autem ſua ⁊ qz acumini e pp mgq pu
git inteſtinum ⁊ mouet ad cibi expellendas
feces. vn ⁊ hijs fecibꝫ e prior emittendis
quam cibis pforandis. Oppilatões autem mi
nores facit quam puritas dulcedinis. Dul
cedo vnctuoſa calore ⁊ molliciei in fine . ii .
g. ſigc ⁊ in iuuamentum dulcedini i ſaporita
te mundificatiua ⁊ mollificatiua. humores
tm ſui ſunt groſſi. vn ⁊ ſt. grauatiui ⁊ tardi
in pforandis potius duri ad digerendum ⁊ a
mbris diſſoluendum grauiſſimi. cum vnctuoſi
tatis ſue ⁊ viſcoſitatis ⁊ fluor humor groſſ
icie. vn ⁊ maius oppilantur pori ⁊ fumi clau
duntur in concauis membris interioribꝫ ⁊ venis
Ideoqꝫ ebulliunt fumi dolor grauatiui ⁊ pu
gitiui. Vnctuoſitas g pars nutritiua eſt
corpis qz pua quantitas ſui inflat moratur
quibꝫ ⁊ creſcit. Pua g e quantitas vnctuo
ſitatis tamen implet. que ⁊ multi ⁊ alij ci
bi. vn ⁊ oppilatões ſue ad ſanand ſunt
dure. vn ypo. Cibi dulces ul vnctuoſi
cito ſaturant. Vnctuoſi duabꝫ ex cauſis
Vna cum ſue vnctuoſitatis ⁊ oloſitatis et
deſpiſitatis cibi innatantis ⁊ digeri phibentis
q cum incipiunt digeri mollificant villos ſtõi
⁊ lubricat ſibi ante quam ſint digeſti. Secunda
qz q tantillum m ad venas ⁊ membra veniunt
eat concauitates implet ⁊ creſcere facit et
claudens illud parumper in appetitiua vi
tute retrahit ab alijs cibis appetitum
Ideoqꝫ appetitus aufertur deſidij. dulces cito

saturitatis. quia cum membra delectantur. cogitur ea multum plus de eis sibi attrahere. unde venas et concavitates eorum membrorum cito implent. Ideo ergo delectantur membra ad alia accipienda.

amaritudo autem calorem suum quod in iii. gradu denuntiat esse. siccitatem vero in ii. unde in suis humoribus terrestritas et grossities dominantur. Ideoque ponticitatem quandam habet. sed tamen fortitudine sui caloris incisiva et desiccativa est grossi humoris. quia in epate est et in venis. unde et amaritudo eius diuretica est. menstruam provocat. exteriora corporis mundificat a scabie et morfea. et pars corporis est nutritiva quia sapore et dulcedine remota est. appetitum tamen excitat dupliciter ex causa. una quia virtus incisiva sua venarum aperit ora. et subtiliat cibos. per plurimum quia desiccat. Secunda quia est stiptica et substantiam ciborum coadunat etiam et vacuas concavitates membrorum cum cibos in unum contrahat. Ideoque appetitivam in repletionem illam concavitatem provocat.

Acutus sapor calidus est in iiii. gradu. quia sua incensio est ignea. unde est corrodens. incidens et subtilians magis ceteris saporibus. Est ergo solubilis et excitativus appetendi. quia cum incisione et subtilitate sua ora venarum mundificet. et humiditates earum desiccat. Quod autem mutat corpus plurimum est. et tamen plus medicinis quam cibis solet attinere. Salsus sapor significat calorem et siccitatem suam esse in ii. gradu. fine quia sui humores inter grossos et subtiles sunt mediocres. terrestribus inclinantes. unde virtutem habent pungitivam. lavantem et corporis asperitatem mundificantem. et humiditatem in primis dissolventem. deinde desiccantem. molles ergo carnes indurat et desiccat.

Acetosus frigiditatem et siccitatem in ii. gradu esse denuntiat. quia humores sui subtiles subtiles sunt. et penetrabiles permixti terrestres tamen. Ideoque tamen perforat. et incidit grossos humores et appetitum commovet. Hoc autem facit ex causis. una quia frigiditate sua et stipticitate sua adunat ciborum substantiam. ut quantitatem faciat parvam. et ita locus remanet vacuus venarum et concavitas membrorum. unde fiunt necesse non cibum alium appetere ut loca vacua valeat implere. altera quia cum humores in natura et sapore consimiles sint melancolicis appetitus generatur augmentatur et confortatur appetitus acetosis his humoribus. Tercia quia incisione et sua subtilitate dissolvuntur ciborum grossicies. et ita venarum et mundantur membrorum feces. Ideoque fiunt causa indigestiva et confortanda et appetitiva restauranda. Habent et aliud proprium subtiliando grossos humores in stomacho invenientes. ob hoc solutionem ventris generant. Si autem stomachum siccum sine humoribus invenerint manentium. desiccant enim et constipant.

Sine sapore cibus

Sine sapore habetur sicut aqua. nulla actio sua vel qualitas invenitur aptior quam stomachi humectatio. et sitis mitigatio. et propter hoc ad digerendum velocior est et minus nutribilis quam alii cibi saporiores. quantitas autem sui nutrimenti in grossitie vel subtilitate. velocitate vel tarditate consideratur ex substantie sue spissitudine et raritate. mollicie atque duricie viscositate et similibus. Ex his nutrimenta sicut grossiora sunt et duriora ad digerendum quam cucurbitarum. cucurbitarum vero nutrimenta in nutrimentis coloquintide sunt grossiora. frigore non propter soliditatem et duritiam coloquintide propter mollitiem et subtilitatem. cucurbitarum vero propter intervenit quia medietatem extatem. Galienus. Omnis res non saporata si est sicut fungi sive artificialiter sicut lupini tamen habent nutrimenti et digestibilitatis in velocitate et tarditate quanta est diversitas sui substancie in duritie. sive in mollitie grossitie. vel subtilitate. Si enim substancia viscosa sit et mollis sicut coloquintida sequitur digestionis velocitas. et expulsionis non tarditas. Si autem dura et grossa sicut lupini nutrimentum durum est nutrimentum et tardius ad expellendum. Si autem mediocre est sicut cucurbita mediocria sunt et nutrimenta.

Ponticitas cum humores sui pure terrestres sint sicut frigidissimi et sicci necesse est in fine iii. gradus sint quarto vicini. unde et nutrimenta sui sunt pauca sunt plurima et grosse humectationis.

amaritudo in iii. gradu calet in ii. siccat ... hoc terrestritas et grossities dominantur ... ponticitatem ... habet

quia in epate est et in venis
amaritudo est diuretica

quia a sapore et dulcedine remota est
appetitum excitat

⁊ ſubtili diete illaudabilia. ſꝫ tn̄ ſūt uis
appetitiue excitatiua. ꝑ coadunatōnē
cibarioꝝ in unū. ⁊ locoꝝ ī anitionē. uer
n. ponticitas vim hʒ deſiccatiuā ⁊ oſtēti
uam īueniēs cib' ſtōm ex īanitū oſtrigit
⁊ ofortat foramīa ſua inferiora. vn̄ nimie
oſtipatōis fit cā. Si aūt inuenit ſtōm ci
bo plenū. cib; ſupnatat ex gᷓſſicie ſua ⁊
ſupiorē ſtōm coadunat exp̄mēs ſicͭ torcu
lar exp̄mit a ſupiori oliuas. vn̄ ſua fo
ramina dilatant' inferiora. ⁊ emittunt'
int' hīta. ſicq; fit ſolutōis uent's cū ac
cītal' maxᵉ ſi ūtute ſtoī deſtām ul' mol
licie inuenit ī retinēdis cibarijs et ci
baria in natā ſuā mollitiua ſunt. vn̄. G.
Ponticitas deſidium cibi ⁊ n̄ ſiu excitat
q2 in p̄mis ſtoī ſtigit ſupiora eiciēs oten
ta. vl' alr'. Ponticitas ī n̄ ſiu cibos excitt'
q2 ī p̄mis ſtoī ſtigit īriora eiciēs otenta
vn̄ paupat' in allicien dis cibis ſibi alijs
ſtōs. pueniēs ꝰ eadem ponticitas uſq;
ad uenas. ſuccos cibo2 coadunat. ⁊ locͤ
m̄broꝝ euacuat. cogēs m̄bra appetē alia.
Jt' ypoc'. dic'. Amara. acuta. acetoſa. pōti
ca om̄ia ſūt appetit' excitantia. amara ⁊
acuta. q2 venat' apiūt ora ⁊ gᷓſſa ſbtiliat'
cibaria. ad plenū deſiccantia. ⁊ loca exina
nientia. Pontica q2 ſbām cibarioꝝ coad
unat' ut ſtōm euacuet ⁊ venas. vn̄ oſeq̄
t' ut exinanita ſatagat' ī explendis ſuis;
uacuitatib;. Acetoſa ū ꝑ utrūq;
Eupticoꝝ actio ſiue
paſſio ead' ſūt q̄ ⁊ ponticoꝝ. ſꝫ tn̄ ſbtili
ora ſunt q2 ſiu hūores int' ſbtiles ⁊ gᷓſſ
os ſūt mediocres. vn̄ ⁊ poros penetrant
ponticoꝝ hūores q2 ſūt terreſtres dure in
teriora ſūt corpis penetrātes. exīſecͤ at co
r opantes.
In odorandis cibis diſcordati ſunt antiq
qdā. n. dicūt hijs mᵒ diſtin. ſicͭ in ſaporib;
ſpēcis. alij nullām diſcretōm ī odorandis
ee iudicant. alij ofirmāt ſigficatiuā aliq̄
ee. ⁊ ſi nq̄m poſſim' eā alū ctificare q' in
dē odoratu teſtant' ꝑpi ſicͭ ex ſpēcis ſapo
rib;. ⁊ dicūt ſe uidē tn̄ dē odatū in hijs
odorandis facē dif' ⁊ ſapores ī guſtādis
ſ lō. n. acuta ⁊ acetoſa nun' odoratu q̄
guſtu ꝑcipiunt. vn̄ ⁊ ctificauit actu
truq; ſitum. inuſſem. obuiātes ꝰ hijs;
talit' uident' reſtrigari. fundamētū ī q
unt q̄ ī niūt' h' rō n̄ ē ſolidū. ⁊ ꝑpoſitio
qua ſiilari debuit q̄ſtio. falſificat' h' m̄
Cū. n. acetoſitati cibaria ⁊ acuīm' aſſi
milātetis eaq; q̄ odoratu ꝑpi. ſicͭ aceto
ſa ⁊ acuta affirmaretis. neq; negare
poſſitis q' actōes acetoſitatis ⁊ acuimīs
nil aliud q̄ puncta q̄dam ⁊ morſo ⁊ i
ſſiſu ſunt. h' aūt odoratu n̄ attinet' ſed
potius tactui. Omīs. n. ſſ. ſuū hʒ ꝓpium
actū ſibi. ſicut uidem' q2 uiſ' diſcretōnē
coloꝝ ⁊ figat' hab;. Audit' voc' ⁊ ſonoꝝ
Odorat' fumoſoꝝ odorandoꝝ. Tactus ī caſi
onū. punctionū ⁊ ſiliū. vn' q̄ſꝫ hoꝝ ꝰ me
bra hʒ ſuis officijs deſtinata. excepto;
tactu. q' in om̄ib; m̄bris officialib; ē. vn̄ ⁊
oculus ſētit colores ⁊ formas ſilit' ⁊ ſſiſu
alit'. ſentit ⁊ morſuras ⁊ inciſuras ꝑt'
ūtutē tactualē neruoꝝ ī ſe hītoꝝ. Cō
ſtat g° q2 vn̄ ſētit colores ⁊ fōſs ſilr' in n̄
ſētit morſuras ⁊ inciſuras. Colores. n.
⁊ figās ex ūtute ſua uiſuali ocipit. inci
ſurā ū ⁊ morſurā ex ſſiſualib; n̄uis ſu
is. videm'. n. morſurā colliroꝝ eū ſētī
tire. ⁊ ſi clauſus ſit oculus neq; uideat
ſꝫ pot' tactu ſētit q̄ ſit. Jt' ⁊ ling'. ⁊ au
res. ⁊. nares hoꝝ q̄lꝫ ſētiut' q̄ dā ꝓpiū ad
q' poſita ſūt. ſētiut' ⁊ ꝑ id caſin ⁊ frigi
morſurā inciſurā punctura ⁊ ſilia. tacti
b; q̄b; dā nūoꝝ ſuoꝝ ſſiſibiliū. Palam g°
ſit q2 ſi nares acumīa ſſiſiūt ⁊ acetoſ
itates n̄ ex ꝓpo ſuo ſſiſu ſil' ſētiut'. ſꝫ po'
ex tactu nō nūoꝝ ī eis otentoꝝ. vn̄ ꝓpō
ūtā emiāt' q̄ n̄ attribuenda dēt narib;
Q' aūt dant ſigcantiā eis ſꝫ n̄ facile cti
ficanda dicūt. q2 odorat' ī ſi ſigeet ciboꝝ;
nās n̄ tn̄ mᵒ ut guſtus. ad linguā. n. ſer
lacti uenīūt a cēbro quib; ſſ carent ceteri
quib; lingua ofortat' in diſcernēdis ſ uel
entib;. vn̄ ⁊ guſtus n̄ ſolū ſapores diſc'
tos intellit. ſ; ſ ogrua ꝑcipit ⁊ ī ogᷓā. Odo

ratus aut̄ n̄ simil̄r. cū a cerebro solus n̄
uus un̄ sibi ueniat. p q̄ certificare ē solū
negat. nā ꝯphēnde q̄ q̄ o. n̄ tm̄ gn̄alia .i.
aromatica ⁊ fetida. Specialia q̄ sūt me
dioc̄a in hijs n̄ p̄t certificare. vn̄ eis n̄o nō
posuit nōa. Sensus .n. ex debilitate sua
g̃lla n̄ potuit p̄̄naliati deferre. ē ta ut
ponere poss̄ noīa. Generalr̄ g̃ noīauit ea
ponēs eis sapoꝝ noīa. bonū q̄ sui malum
odorē dicitur. Mediocra caruerūt noīb;
cū nullatenus certificent. Asuetis g̃ suis
tm̄ ea noīauit sic dicim̄ odorē dicēs cam
phore. ambre. ⁊ similiū. Jdq; ex diuisis nō
potū ꝯpositos discernē odores. sic uisus ꝯpli
ces ꝯpositos discernit colores. Compr̄hēditur
g̃ solos simplices q̄ sba simplx̄ ē. Cū q̄ odo
rat sensus inuenitur cerebri licet longe ab i
stē um̄to suo remot. Certificam̄ h̄ q̄ si q̄
lz sbam fortis odoris suspendim̄ ⁊ i naribus
sui ueniunt eis apposium̄. nil tm̄ discernere
possim̄. n̄ cū aer mot odorē cerebro ferat
cū flatu. vn̄ sensu odorat. nil ḡ de sba il
la venit. n̄ solus ille fumus q̄ sibi in̄ as
cendit. q̄a aer rē ꝯ cōuteges. neq; fum
osē se ꝯmiscēs. ⁊ i eo se tradiuēs. ad cerebrū
cū flatu deferr̄ eund. q̄ q̄ cū spū aīato red
dat. q̄ q̄ in cerebro ꝯtinē. ⁊ simplices sbe si sit
simplx̄ bonī q; odoris lētat. ꝯueniūt ⁊ assimi
lant. ⁊ ab eod spū suscipiūt. Si aut̄ odor
sit horribil uelit nolit vim patiēs eum
suscipit. Sic ignis uiolentiam p̄ualē uide
t aq̄ frigidā. v̄ g̃. Si duos lignos accen
sos accepim̄ vnū q; extinguā. calore tm̄ i
eo ⁊ rubore manēte ignis si in aq̄ extitit
duob; digitis ⁊ remoti ardenti sbiciat̄. ig
nis ardens uisualr̄ ad extinct̄ redit. ⁊ con
mixt calori ⁊ rubori. extinctū eund acce
dit. Si si rubor ⁊ calor ab extincto recessiit
ad eund redeūt n̄ realit. ⁊ q̄ q̄ndā vim;
ab ardente reaccepit. sic ab hoste quol;
uictor hostis. Palā g̃ intellige odoratum
ꝯuenientia. ⁊ q̄. quadā assimilatōe bonū
odorē cape. malū v̄ odorē quadā passibi
litate uictorie. vn̄ ⁊ de ꝯposito odore ex di
uisis odoratus inuenitur cereb simplx̄ tant̄
q̄dam uenit. max̄ si ex bono odore ⁊ malo
ꝯpositus sit. Sbonus .n. uirtute sua añ q̄m
malus penetr̄ duplici ex cā. Vna q̄ sba
boni odoris uirtutē caloris in se sigeant cō
tinē nilem q̄ ꝯsticiē el mūdificauī ⁊ sbti
liauit. ut leuitate sui facilis dissoluta ;
flatu aeris ad spm̄ aīatū cito ualeat pene
trare. De malo v̄ odore n̄ simil̄r ꝯtig̃. actio
n. n̄. i eo deficit. vn̄ superfluitas ei g̃lla ne
cesse ē i eo coagulata remaneat. Jdq; n̄
tam facile s; dure potuit cū fumo dissol
ui. Non g̃ ad spm̄ aīatū valuit penetrare
q̄ sbē sbtil ē ⁊ longe remot inuenitur
cerebri. ⁊ ideo n̄ n̄ sbtilia ad eū sūt odorem
p̄tingentia. sola q; rei spūalitas n̄ earū
corpitas eum p̄forat. Gustus n̄ simil̄r q̄
ex sbē sue corpalitate ⁊ rei corpalitatem
⁊ spuōda totem tangit. discernēs ꝯ ꝯga ⁊ in
ꝯgrua. similia. ⁊ dissimilia. certificās similia
lr̄ ear actoēs. añ q̄m ad aīat sensum q̄ ē i
uentrelis cerebri p̄foret ul̄ p̄ferat. vn̄ ⁊ g̃l
plim̄ augmitant. si ꝯuenientia sibi n̄ ꝯueni
entib; sint admixta. sensus .n. lingue ⁊ si
ꝯuenientia recipiat citissime pati. tm̄ ex
causis ꝯtrys ꝯuenientib; āmixtis. añ q̄ ad
spm̄ aīatū ꝯuenientia ab eo mandentur
Jdq; res ex eo apparent odoratu ⁊ alit
q̄m gustu cū odoratum cū solus veniat
fum' iacere dissolutus. ⁊ spū aīato tm̄
mutat sbtilissim. max̄ q̄ ē ꝯgruus in quo
acquiescēt ⁊ tact delectat. Gustus v̄ cū sin
sor corpalitates ⁊ diuisor in sibijs ꝯpre
hendat. quor actoēs p̄ualent ꝯuenienti
b; q̄ sit acquiescit ill' ꝯuenientib; ex suis
i uicē assimilatōib;. Cont̄ aut̄ i ꝯueniētia
tota sua vis moue ⁊ disturbat ut eis re
laret. Testat h̄ tota. q̄ ⁊ si odoratu ꝯueni
at. gustu tm̄ ē in ꝯga. de q̄ nō dissoluunt
uelocit n̄ ꝯuenientia. ut ad odoratū p̄ueni
ant sbtilior ⁊ ꝯueniētior. Grossicies v̄ sue
sbē. horribilitas q̄; atq; p̄nicitas q̄ insunt
q̄. ē recta ad dissoluendū i odoratū cū sunt
sit difficilia. n̄ gustus totā suā sbam ꝯphē
dit. Ar' i libro de aīa. odorat magr̄ n̄ sensi
b; assimilat ceteris. cū ceti delectabilitatem

horribilitatem capiant rei. et mediocritatem
sic visus albedinem et nigredinem et eorum me
diocritatem. Gustus similiter dulcedinem et amaru
tudinem et eorum medium. Odoratus non sic. quia non
nisi subtilem suscipit et delectabilem odorem et fe
tentem non eorum medium. unde non discernit inter muscum
cum et aloen nisi quia unum est convenibile. et alterum incon
venibile. Medium vero horum non percipit discernere. Cum enim in
comprehendendis deficiat non potest notare ea et cum
nocent. nec ideo nominare potest nisi quod bonum et malum
odorem vocatur. quod perpetitur in animalibus palpebris
carentibus. quorum oculi non clauduntur. ut spiritus
visibilis adunatus confortetur. et quiescens recreetur.
unde et parum eorum est visus quia oculi sepissime
aperiuntur et foras emittuntur. Spiritus visibilis ergo
valde dissolvitur. cum splendori solis opponitur quia
in marinis bestiis inveniuntur. carentibus sicut dixi
mus palpebris. Inde et odoratus non discernit. cum
nares et patule et ab odoratu longe rem
ote sint. Reprehendemus tamen adicientibus odoratus
maxime comprehendi minime nisi aeris tactu. Cum
non ergo adorant quedam animalia cum nares non habent
Respondemus. nares quedam non habentia nulla ad
cerebrum seu ventriculos habent obstacula. unde et
sine tactu aeris habent odoramenta. Naribus vero non
carentia in supremis narium habent pelliculas
que aerem sine flatu recipere non permittunt. quod
aer odoramentum ferens penetret ut ad spiritum ani
malem perferat. Itaque quemadmodum animalia palpebras habentia
oculos claudentia non videt. nisi cum oculos apri
ant. et palpebras erigant. non habentibus palpebras
hec non sunt necessaria. quia semper apertos habent oculos. Defici
ergo in eis spiritus visibilis. neque colores videt nisi tamen
albedinem et nigredinem eorumque extrema decer
nunt. Media nulla discretione separant propter colo
rum subtilitatem et visus sui defectionem. Sem
tamen nos reprehendendos. Sed in quantum spiritus in palpebras
non habentibus est defectus. quare non similiter deficiat odor
atus in naribus carentibus. Respondemus. debilitatis obi
cimus. splendor enim visibilis cum a palpebris eri
eritur. in aerem extenditur et videnda comprehenduntur
Itaque cum in pluribus dividitur maior est eius defectus
Sed spiritus odoratus faciens non exiens neque a quiete se
removens in ventriculis cerebri moratur ex spiritus
que ad sensus deferatur sine defectu. Ideo ergo eum
deficere oportet. Cum igitur inter gustum et odoratum
differentiam fecimus. oportet ut fumorum species in
geram et virtutes eorum actiones quas investigemus
hominis generaliter dividitur

His modis. Unus est quietus nullius odoris citius
neque motus. Secundus velociter movetur. fortis
odoratus et aeris passivus. Tertius inter hos du
os est mediocris. scilicet enim moveatur et aliquid sit odo
ratus et aeris passivus. temperamento est vicinus
Qui autem quietus est et nullius odoris neque motus
substantiam terrestrem grossam et in aere graviter signi
ficant dissolvendam. et in eo tarde formandam
in quo hic nec calor neque frigiditas efficaciter
possunt. Sed tamen ex se licet nichil signet. nec natu
ram suam monstret. propter suum tamen motum defectionem et
nullius aeris passiones consimiliter tamen suam et frig
iditatem suam necesse est prevalet unde non ab eo dis
solvitur quin in aerem diffundatur. Qui velociter
se movens forti odoratu et aeris passivus
substantiam suam monstrat esse subtilissimam penetra
tivam. ad id perforandum poros velocissimam
et calidissimam. Omnis enim fumus velox in mo
tu fortis aeris passivus in dissolutionem et subti
liationem sui calorem habere significat. Qui fumus in du
o dividitur. Quidam enim fumus sua virtute et aeris
perforatione complexionis est temperate. et animato spiritui est
convenibilis. Alter intemperate complexionis et ani
mato spiritui est inconvenibilis. Hic malorum multitudi
nem humorum et corruptorum significat habere subiectum
eo quod naturales exierit qualitates. et complexionibus
humani corporis repugnet. et percipitur odo
ris horribilitate et sue corruptiones
que contingunt aut propter calorem innaturalem. aut propter pu
trefactam humiditatem. Si propter calorem innaturalem
erit fetens. Calor enim in huiusmodi humiditatem
ebullitionem facit. unde fit causa putoris. horum
nutrimenta sunt corrupta et pessima. putredi
nem in se generantia. et pessimitatem fumorum
caput ascendentium. Probatur hoc quia tale quid
non nisi facit calor. cum animalia calorem naturalem am
mittant. et a motu suo cessent. sicque putre
dinis perdunt mundificationem. Si autem propter humi
tatem putridam non odorem reddit fetentem si generantur
quorum nutrimenta tamen sunt pessima. Sicut vero Galenus
cuique inquit cibus gravis est in odore sui ab hominibus

bil' in sapore ē nutrimti pessimi. minoris
tū ē nutrimti. q̄ q fetēs fuit. Inuenit h ipi
sab; q2 si recentes sint ⁊ caloris adhuc silis
grauis sit odoris. ablato aūt calore nli q̄ fe
tentes. nutimti tū melioris ī odore grau qm̄
fetenti. Si aūt fumꝰ oplom aial' opetens
fuit tempamtū sīe sue potendit. ⁊ uirtutē
ī ea caloris nlis. ⁊ mūdificatōm defectibus
suis. Testat h aromaticꝰ odor sui ⁊ delectabi
l' q̄e suis aial'. Gal'. quicq; aromaticū odorē
ul saporē hnt. sīa eoz pculdubio calida ē
⁊ sbtilissima. sz tū sine horribili odore ⁊ mi
nꝰ calida. ⁊ minꝰ acuta tactu mordenti
modata oīa. Iōq; sīc achesat ē ⁊ delectā
de tribil' ū se remouēs oturbat. Si ū illa a
romaticitas q̄ndā sbtilitatē hnt. ē melius ai
la. ⁊ ē ofortatioz odore aroromatico. atq;
spui aīato ouenietioz duab; ex causis
Vna q2 huitas sumi sui ingssat retbes
ne ad spm ueloat tū seat. scda q2 n̄ spēa
aīati attiun; sbtilitati. Vn̄ ⁊ si camphora
fuit sit frigidissima. ex sbtilitate tū sua ē
aroaticissia. Tcia spēs q̄ int' duas ē meth
a h motu sit defecta ⁊ actiōe odoris pau
ca. methetatē tū int' gssi ⁊ sbtilē sign.
Si .n. huores īmodātos ⁊ sup fluos ht. hor
rida fit odore. ⁊ sīe sue corruptōm. ⁊ defec
tōm actōnis n̄ in ea sign. sz tū par ē calā
Testat h motꝰ sui puritas. ⁊ actio sua in o
dore pua. Si aūt huores huit ⁊ sup flui
tate caruūt odore aromatico erit temp
amtū sui. ⁊ uirtute sue actōnis mse ond
nl'. Est tū .ii. mod. aū .n. frigida ē ⁊ p
ue actionis ī aere. sīc uiola. sandali ru
bei ⁊ similia. aū tempata sīc camomilla
⁊ similia. Rephndimꝰ tū a sophistis obici
entib; nob quare hat spēs aromatice
sit frigide. horribiles ū calide. cū tū ñ sb
tilē ⁊ gssi methocres sint utreq;. Remꝰ
horribilitatē odoris eē ex calore n̄ nli sup
fluitates reī n̄ mūdificatas pmouēti
aū huitatē putfactā disturbanti. quoz
qualecūq; flat calorē sign. q2 frigiditas
n̄ pot eē ū ebullitio ⁊ omotio inceedit
cū nūqm̄ īueniat. n̄ ū quies ē ⁊ nllꝰ mot

Vniūsalir g° odor .ii. mod diuidit gnalr.
aū .n. nllꝰ motꝰ n; ex se odoris alicꝰ ⁊ sign
sbam suā tresurē eē atq; gssam ⁊ ī aerem
dissolui   durā. Vn̄ ex se n; calorē n;
frigidorē mōstt se habē. aū aliꝰ ē motōis
⁊ aliqꝰ ī aere ag. Qd si fuit n̄ fecit temp
amtū sign sue actōnis. Si aūt fuit calo
ris sui uirtutē denotat ⁊ fortitudiēm. Qe
si odor sit tempatꝰ sue sīe tempantia mōst
tur. Si aūt horribil' fetidus erit seu gus
Si fetidus destūs caloris nl' sigcat. ⁊ uirtꝰ
caloris n̄ nlis. Si gūis ebullitio ⁊ putre
factio huoris denotat. Obiciūt tū sophiste
qm̄ inquit in qbīdā reb; calor extīeꝰ sep
dn̄abit. cū oms res calorē nlem hat sb
stantialit. ⁊ sbalia acciītib; talib; sint ātu
dora. ex necctē oīs sīe fetide calorē sbalē
hat q̄ aromatica fiat. Vn̄ oseq; ut calorem
pus huit nlē. q̄ remoto extīeꝰ sb intrierit
calor. q̄ successit ibi fetor. sīc in aīalibus
uidet. quoz cū oplō sit tempata ⁊ calo
rē nlē fuit hat eoz sba bona ē ⁊ n̄ feti
da. Calore aūt nli amisso corruptio succe
dit atq; fetor. Remꝰ hijs. dxiusꝰ in mino
tempamtū .ii. mod intlli. aū .n. nlē ⁊ in
ē duo extrema mediocre. q2 ī neutrā p
tem extremoz se uitit. ā puatū n̄ huic;
simlē. sīc uidemꝰ res q̄sl; tempamta. sua
hre. ⁊ si nlr n̄ sint tempate. ū g°. pip. ⁊⁊
piretrū ⁊ similia. ⁊ si natal' sint ītempa
ta pp caloris sui fortitudiēm ⁊ sbtilitatem
flegmaticis tempata sit. q2 adeo eis ouel
entia sit ut restaurent p ea. Similr ca
lor fetentiū. ⁊ si nlr exierint tempmtū;
mse tū tempata sit. ⁊ in sbalit distint.
Sign̄ huc usq; oīsa de odoratis qb; h suffīcē
possit. q q̄ n̄ ī extrema reī onēē possit. Vn̄
neq; in medijs noīa sīc dximꝰ ponē potuit
Jr sophiste de coloib;. Cr inquit colores
n̄ ondut nās reī. cū sī. usual' sit sbtilior
⁊ penetrabilior cetīs cunctis. Testat h aūt
q2 colores distinꝰ medios ⁊ eoz ītitudīne
rōi detulit ut noīa eis imponēt. Iōq;
horū media n̄ pdiciūt noīa. Remꝰ. Vi
sus ⁊ si sbtilior ⁊ pfortior cūctis ut—

chylus sit. similib; n tn ophendit rerum
i sbam n colores tm 7 figure. Colores aut
7 figure separabilia sut accntia sm sban sive cor
ruptela. Illo. n. filia sut neq; sbalia. Or
cu ita sit nas rer onde impossibile erit.
Pba li q; eandem rem duisi colores 7 dui
se forme 7 figure inueni nlr. q tn nliter
una eademq; e. sic rosa q rubea e 7 alb
a. utq; tn friga e 7 sicca. 7 hmoi multa
Jtid de for. uidem n. eand rem duise for
sic una q longa e 7 rotunda 7 pinea q
tn sut cala 7 humida. Color g 7 for accntia
les s qualitates n ualentes naturas sbe
tor suor monstrare. Sapores n simlr. Et
si n. tn sut accntales unq;q; tn hor sub
tm sui custodiet firmas suas spes. sic et
calor sum ignis. frigitudo sum aque. hu
tas aeris. siccitas tre. sic Gal' dic i libro
de elemtis. Confirmat istud qa induabit re
bi nlr duisantib; unus sapor n inuenit
nec ead res duor sapor. Duisor e. n. n.
duor dulcu altm calm. altm frigidum
neq; duor frigidor. altm pontic. altm sal
sum. Istud 7 rocinam incertis saporibus
Licz ite sophiste obiciant. Illo ne dulcedo
7 i mal' granatis 7 i melle apii inuenit
ut nlr duiser. Mel. n. calm 7 s. in. ii. g
mala g. in. i. g. cala. in. ii. h. Rem. ma
le inuitioni nre obiecistis. Finitas uborum
nror inuit uos intendisse. q; p eentias
rer sapores sirmant. Dulcedo. n. simplr
semp signu e q; calor 7 huitas sit tepa
te ubicuq; fuit. Duisitas g rer dulciu
ex sola quarietate e cetor sapor. Mel. n. 7
mala granata 7 si i siccitate 7 huitate
dissideat. indulcedine tm unu sut. n q alter
altro min' ht dulcedinis
Cibaria. iii. mod' diui
duntr. aut. n. mollia 7 tenra atq; liqda
sic melones mora 7 silia. aut sicca 7 du
ra. sic milium lentes. a mediocria. sic pfecti
panes 7 bn cocte carnes. Mollia 7 tenra
digestibilia sut facile 7 in sanguinem guti
bilia. 7 i mbris facili' assimilanda. Sz i cor
ruptoem traduci leuissima. 7 no diu ime

bris pmanentia. Ideoq; pua utus tm corpi
attbuit. Qualis. n. cib; sbtilis e. puissim
7 debilissimu mbris nutrimtu tbuit. Ci
baria u dura ad digendu gua sut 7 i
sanguine traduci 7 mbris assimilari te
diosa. Vn non sut corpis nutentia n cu
iltus nlis super ea pp grossitie 7 ad terest
a uenenanti. Sz tn cu utus nl ea super
7 pfecte insto 7 mepare digant. grossu sa
guinem purit 7 mult dant nutimti. Vn
G. Omis cib; dur ex grossitie sua terestbi
uenat. Vn si n eum uincat plima et
grossiora q sbtilis dat nutimta. It grossus
cib; 7 durus p' longitudinem sue diges
tionis grossu sanguinem offert. Subtil' u
7 moll' molle 7 sbtile gignit. Qd. n. de
eo corpi dat. n mltu a n sua elongatur
q; n nil aliud de quali re mutat n qd
sue silitudi adaptat 7 uenat. Vn de le
tib; 7 carne uaccina impossible e sbtilem
gnari sanguinem. 7 si optime digeat et
pfecte illic excoqtur. Illo. n. de melonib;
7 piscib; grossu 7 terestre gnat nutimtu.
h e intelligenda utilitas. q cibaria grossa q
sbtilia dant nutimta. Si aut cib; uisco
sus sit 7 grossus. 7 saporissim' sit solidati
uus 7 magis nutitiu' ad dissoluendu
de mbris dur. pfecte qfortas cu sba eius
sbe mbror assimilet. Qz ex saporitate
sua monstrat. Vn. G. Qz cib; dur corp'
ht. n acutus nz ponticus. Si 7 saporissim'
nece e utute sua solidatiu' aspitati m
bror mollitiu' q; sba sua de mbror est
gnib;. Si aut grossus cib; dur e 7 siccus
sit pessim' 7 omib; q durim' grauis. Vn
Gal'. Inlaudabil' inqt e cib; q dur e 7
siccus carens uiscositate 7 uetuositate
q; sba sua mbror sbis e qria. Qz int du
ritie 7 mollitie e mediocr cib; laudabi
lior e omib; alys. cu 7 sua digestibilitas
7 assimilatio ad mbra sedm sua tepanti
am sint tempata. Vn. G. It duo qria cib'
mediocris un' extat. q cu ad neutra
extremitate uigeat se. melior e q si al
tutru declinet. Vn cibi int. c. 7. f. h. 7. s.

subtile et grossum molle. et durum temperatissimum et durissimum sunt magis si saporati sunt. facili
ores .n. ad digerendum et utiliores in sanitate
custodienda. et infirmis reddenda. non sapo
ritos cibos abhorret natura. unde non sunt digesti
biles. et sunt nocentes. quos propter suas horribilit
ates. neque digerit nec retinet. Si cum horribi
litate leviores sunt. et inferius natatiles vomi
tum faciunt et abhominationes. Si graves velo
cius petunt inferiora et exeunt indigesti. quia
sicut vinum post facilius et propter nocentia expellit
a superioribus sive inferioribus. Ioh. Gal. Si duo ci
baria in natura sua vel qualitatibus equalia sunt sa
poriora. sunt sunt utiliora. et ad digerendum ve
lociora. Similiter non saporita. quanto minus sapo
rita tanto minus utilia et econverso. Item si duo cib
aria sunt equalia in sanitate custodienda. et
infirmis reddenda. sunt delectabiliora sunt et
utiliora.

Diversitates vero ciborum in subiis et nutrimentis
triplices sunt. aut .n. subtilia. aut grossa sunt. aut
mediocria. Subtilia sunt triplicia. aut .n. in
actionibus subtilia. et in substantia sua sunt illauda
bilia. sicut rapa agrestis. radix. et similia. aut in
passionibus suis subtilia. et in actionibus nature
obedientia. sed in substantia sunt illaudabilia. sicut
coloquintida. cucurbita. bliris. et similia
aut in passione et substantia subtilia. sicut de grano pa
nis bene coctus et carnes perdicum et pullorum
propterea quod actioni nature obedientia. et laudabi
lissimus sanguis est quem generant. et similiter nut
rita. Ideoque hoc cibarium utilissimum est in sanita
te sanis custodienda. et infirmis reddenda. sed
tamen quia de membris facilius dissolvuntur quam alia cib
aria grossa. sicut caro vitellina. porcina. pe
corina. minorem virtutem dant membris quam grossa
unde 6. Dieta subtilis et si sanitati custodi
ende conveniat. non tamen membris fortitudinem pre
stat vel grossitiem. et ideo cum aliquis exercita
tus carnes pullorum vel perdicum dietet. cito
dissolvitur generantur debilitates. Subtilia in ac
tione sola sunt que grossitiem subtiliant humorum et
feces ciborum cito dissolvunt. hec vero cum virtute in
faciunt incensiva vel contraria. Intelliguntur
autem in odore. sapore. vel in utroque sicut inveniunt

in radicibus et similibus. hec et si virtute habent
subtiliandi humorum. et opilationes aperiant;
epatis et splenis grossos humores et viscosos
pectorum mundificent et pulmonum tamen has ac
tiones consumunt. ut sanguinem incendant et
corrumpant. Ideoque corpora non sufferunt nisi cum
flegmaticis humoribus grossis et viscosis plena
sunt. G. cibaria inquit non iuvant acuta
nisi quibus flegmatica humiditas habundat. viscosa et
grossa et similes vitreis. unde semper sunt cavenda
nec frequentanda ne sanguinem incendant
neque accipiantur nisi elixa et prius aqua electa;
excoquitur malitia. ut sua perdant acumi
na et actiones sue deficiant. nec et ita ac
cipiantur non ordinatim sumere sciant. secundum etate
tempora et oppiniones. Et si negligis non sumens ine
ita quin cibi tales exeant et noceant. quia in
primis sanguinem subtiliant ut aquosum faci
unt partem nutrimenti membrorum et ita virtutes
deficiunt. sicque sanguinem incendunt et in melan
coliam traducunt. Et si sepius insequantur
maxime consumunt subtilitas sanguinis et desiccant
atque in melancoliam eum acutam mutant. Si
autem invenerint hic grossos inveniant et visco
sos. incendunt et putrefaciunt eos. Ideoque natura
hec refutat. neque ut cibum recipit. sed medi
cinam eam esse diiudicat. Hec que mixtum calide
complexionis sunt nociva. et maxime iuvenibus. Sub
tilia tamen sunt incensiva. iiii. modis sunt dulcia
aut. ponticitas. et aromatica. aut acetosa
aut salsa. Dulcia mundificant. lavant. disso
lvunt. et nocumentum sensu auferunt. Diversa tamen
sunt in calefactione. et refrigeratione. humiditate
desiccatione. unde mel apium ex fortitudine sui
e. et vicinitate siccitatis desiccat et cale
facit ordinem ex defectione dulcedinis et vi
cinitate humiditatis refrigerat et humectat
sic est intelligendum de ficubus. malis granatis
et similibus dulcibus. Aromatica in duo sunt
divisa. aut .n. sola aromatica. aut vinosa. Sola
aromatica humorum superfluitatem desiccant
opilationes splenis et epatis aperiunt. stomachum confor
tant. Cibaria penetrabilia faciunt ap
petitum et excitant. humiditate .n. ciborum desic
cata eorum minorant quantitas. unde et loca

durissi sit

remanet uacua. sed ipa tamen uirtus sua con
fortat stom aromaticitate sua. G. aromati
ca pter stom confortant non debilitant. Vino
sa et aromatica lauant mundificant et confortant
uirtute digestiua adiuuant. cordi audaci
am prestant. calore naturalem excitant. uirtutem
suam augmentant. sic uidemus in albi uini
actionibus et rubei. maxime si clara et odorifera
sint. Ideoque antiqui elegerunt ut sanguinis mi
nutionem potum augmentare et cibum minoz
are. quia cum sanguis calori illi subducitur necesse
est exiens calorem minuat naturalem. Vinum et uirt
et desiccat in corpore inferioribus et ad restaur
andum preparatur. Oportet ergo ut potus multip
licetur et cibus minuatur. quia uinum calorem augz
naturalem et confortat. cibus uero fatigat. Acetosa
incidunt et subtiliant atque refrigerant. Sicut
in malis granatis acetosis uidemus. et pomis
citrinis et similibus. Unde et acetositas cale oplo
m est bona. Salsa dissoluunt. subtiliant ca
lefaciunt. Ideoque actiones sue in iuuamento et
nocumento acutis sunt uicine. sed modo non
excedunt sicut acuta. quia propter actiones sue in
stomaci mundificatione intestinoz lesione. uen
tris mollicie leuioris. et temperatiores sunt
acutis. quod contingit ex uicinitate caloris
et temperamento suo. et omnis cibus in conditus
cum opsomogaro et aceto mundificatior est
et laudantior. quia qui conduntur cum oleo et aceto
quia obsomogarus multum adiuuat in subtilia
dis grossis. hoc. omnino uero non solum non dissoluit uero
et uiscositate sua et uentuositate uirtutem
dissoluendi debilitat. Subtilia in passionibus
uelociora sunt ad obediendum naturalibus actio
nibus. et indigestionem et sanguinem uelocitatem
mutationis. sicut spinachie. atriplices. malua
sed tamen sanguis quem generant subtilissimus est et aquosus
et illaudabilis. et ideo parum nutriunt. uelo
citer dissoluuntur ambobus. parum confortant. Unde
Gal. Subtilia cibaria omnino parum nutriunt.
cito ambobus dissoluuntur. Ideoque frequentia su
a uirtus debilitatur. Quoniam tamen arbitrium sunt
quasi isti cibi subtiles sunt in suis actionibus. quia
sanguis generatur grossius ab illis subtiliatur. aut
male arbitrati sunt. Si enim omnia cibo aquari

grossum sanguinem substantia in actionibus
suis sunt subtilia. nunc ex necessitate grossum generanda
una sanguinem uocabuntur actiones subtiliantia
sanguis enim generatur in uenis inuenitur subtilis
et aquosus ingrossatur et ad temperamentum reducitur.
Quod si sunt cibaria grossa et subtilia in suis pas
sionibus unam actionem faciunt. hoc autem arbitrari
stultoz desipientia erit. quia enim aceto uinum
comixtio est potus. Quod cum ita sit. oportet ut
dicamus grossa cibaria tribus modis diuidi. alia
enim grossa sunt in suis actionibus et tamen non sangui
nem grossum generant. alia grossa in passionibus quibus
non illaudabilis sanguis generatur. alia grossa in suis
substantiis et ab eis generatis. Que autem grossa sunt
in suis actionibus sed non grossus sanguis abe
is generatur sunt simplicis nature. alia enim frigida con
gelatiua secundum caloris illis et repugnantia
digestioni sicut papauera. cucumeres. citruli et si
milia. alia pontica habitatores ciboz desicca
tia et actioni illi obedientia et obediam
contrahentia. sicut palmarum flores. dactili non
maturi et similia. alia uentuosa cibi inflata
tia. quibus commixta et eos in grossantia. digestio
nem sunt prohibentia sicut pinguedo et similia
Grossoz in passionibus suis duo sunt modi:
alia enim dura et sicca. et ad digerendum dura uel
tarda. sicut milium et similia. alia uiscosa et illi
actioni obedire grauia. sicut panis azimus
lactentes porcini et agnini. pisces non
perfecti sicut ostrea in conchis habitantia. hec enim cibaria
propter uiscositatem et grossitiem sunt ad digeren
dum dura. sed tamen si si preualeat. et perfecte digeratur
in stomaco et epate. cibaria laudabilia sunt hec tar
de ambobus dissoluenda. exercitantibus optime
et sanis uisceribus salubria. aliis uero hominibus
et uisceribus naturalibus defecta. uel accidentalibus habentibus
huiusmodi cibaria sepe sunt uitanda. Illos enim si
semper sepe comedant certum sunt quod miseraica
et porta epatis opilentur. Ista enim loca naturaliter
sunt stricta. Iterum hec eadem generant in renibus
aliquid grossum et uiscosum. hoc. Si autem renum nimium
naturalis inuenitur calida calefaciunt et desic
cant. et in lapidem conuertunt. sicut calore estiuum
solis lutum desiccare est uidere. si autem miser
aica sint opilata. diarrie prisanarie si

unt causa ⁊ cibi siccũ cũ fece sigeant
descende ⁊ n̄ ad epar puẽiře. si pori epa
tis sint opilati grauitatẽ ipi lateris gen
ant ⁊ epatis. ⁊ aliũ ex ipsis cibarijs c̄
di hũores aduna̅nt ĩ hijs locis q̄ n̄ cti
sim⁹ n̄ putrefi. ⁊ ita p ea apostemat
mala gnãri. Omẽs. n̄. hũores c̄di in
corpe adunati n̄ hos duos effugiũt mo
dos. q̄ calor n̄l eos vincit. ⁊ in sanguĩe
n̄ uicit. q̄ uice g̃ssi ⁊ uiscosi nutrimẽti
corp⁹ nutrit. q̄ q̄dẽ nutrimẽtũ tñ ꝯfortat
mẽbra. aũ n̄ desic̄ digendis ĩ eis. vñ in
morantia ebulliũt ĩ calore corpis ⁊
putrescũt. ⁊ in corruptoẽm ꝯuitunt. ꝯfir
mã istud ex h̄ q̄ uidem⁹. q̄ oĩs grossus
hũor sẽ calido ĩ maiori loco ebulliẽs fit
putridus. Jõq; moliti sũt antiq̄ uti in
medicis sanitat̃ custodiendis titulati
diureticis dissolutis ⁊ mũdificatis mi
seraice ⁊ cetor poror corpis. sic oximel
elle mgr̃ scillitico ⁊ anndotis cetis. diu
reticis miseraicas ⁊ poros epatis ⁊ spl
enis mũdificatis. ĩmo toci⁹ corpis mũ
dificatis de hũoribꝫ hijs ⁊ de h̄i gnãtis
cibarijs appone accipientes tñ h̄ me
dicamĩa n̄ sp oportet freq̄ntare ea
si. n̄. sp ⁊ ĩmodãte sũpsim⁹ ⁊ ĩordiate
n̄ securi sim⁹ q̄n hũtatio sangĩs dis
soluat̃. p̄stim in hũoribꝫ flegmaticis
⁊ fiat aquosus deniq; paulatĩ desiccã
⁊ ĩ melancolicos hũores ꝯutit. q̄ cale
fit in colicis ductus desiccans. ⁊ disso
luẽs hũtatoẽm corpis s̄balem. ⁊ fit cõ
sumptoĩs ei⁹ cã. aũ si inueit in renibꝫ
g̃ssos hũ. desiccat eos ⁊ fac̃ eos lapides
cibaria v̄ g̃ssa insba sua ĩplicia sunt
q̄dã. n̄. melancolic̃ ⁊ g̃ssũ sanguĩe gene
rat. sic capne carnes ⁊ uaccine vetẽs
⁊ ciune. Q̄dam n̄ dur̃ ⁊ siccũ faciũt
nutrimẽtũ. sic miliũ ⁊ lentes. q̄dã uis
cosũ sic fungi ⁊ azim⁹ panis. melã
colicũ sanguinẽm gnãntia sanitati
insanis custodiende ⁊ infirmis redden
de sũt illaudabilia cũ ad digendũ du
ra sint n̄ laboriosa. ⁊ ad assimiland⁹
mẽbris dura. q̄ ab h̄i⁹ sangĩs gnãt. pes
sim⁹ ẽ ⁊ incensus. si tñ bñ digant̃. et
mẽbris assimilent̃ ĩ istũ nutrit. ⁊ a mẽ
bris tarde dissoluũt. ⁊ ideo ista non
sunt laudabilia q̄etis ⁊ n̄ h̃ntibꝫ exe
citia. in hijs. n̄. calore q̄ete ꝯgelato ta
lia n̄ digunt̃. Jõq; caueant cũ tñ uolu
tates hoĩm dulce sunt. ut pote q̄dã
g̃ssicie ꝯuenientũ ⁊ fortitudinẽ. instant
ꝯuitunt̃ hijs cibarijs. s; hij ab hijs cau
eant s̄. neq; accipiant n̄ cũ g̃ssicie ⁊ for
titudiẽ. uł utiq; careant. neq; corp⁹ cur
are negligant. sed q̄ dicti sum⁹ in xx. ca
pitulo de s̄bali dieta regimĩ sanitatis
utilissĩã. Sicca v̄ cibaria sũt pessĩa q̄a
cũ duricie digendi nutrĩmta faciunt
sicca. vñ p medicinã n̄ sũt danda scdm
nutrimẽta. l; minoris nocumẽti sit q̄ pma
sangĩs. n̄. hijs gnãtus min⁹ ẽ corrupt⁹
q̄ g̃ssiciei ⁊ uiscositatis ablatoĩbꝫ. Siq̄s
aut̃ q̄d int̃ g̃ssicie ⁊ uiscositate differãt
q̄rat cũ utrq; sint g̃ssa. differũt tñ. R.
⁊ si ab utraq; dura indigendo. ⁊ tardi
sunt ĩ coctione. sangĩs tñ q̄ gnãnt grosse
siccitati ptinet. vñ cũ atro mẽbris assim
ilã. q̄ siccitas sua coagulatoĩ ẽ uicina
viscosa licet sint g̃ssa. sangĩs tñ q̄ gnãnt
flegmatic⁹ ẽ. ⁊ dure mẽbris assimilat̃ ꝓp
longinq̄tatẽ sui ⁊ coagulatoĩm. G̃ssicies
g̃ uiscositate ẽ vniũsalior. Sic. n̄. omẽ
uiscosũ g̃ssũ ẽ. g̃ssũ tñ n̄ oẽ uiscosum
obi. q̄r int̃ ea differãm posuisti. cũ. g.
sanguĩe q̄ utrq; gnãnt equalẽ ĩ grossic̃
posuit dices. Cibarior n̄ uiscosor ⁊ ge
nãntiũ sanguĩe g̃ssũ sic fungi. ⁊ n̄ g̃ssor
g̃ssũ tñ sanguĩe gnãntiũ sic miliũ ⁊ c.
Ex hijs ũbis suis ĩnuit̃ q̄ g̃ssa uiscosa
⁊ uiscosa g̃ssa h̃nt. licet q̄dã g̃ssa ĩ uel
ant. ⁊ n̄ uiscosa. ⁊ q̄dam uiscosa ⁊ nõ
g̃ssa. Jllos aut̃ diuis̃ ꝯtrario. Si ĩuestig
ans intẽtoẽm. G. ꝯsidares. ⁊ si sanguĩe
ab utroq; gnãt eq̄lẽ in g̃ssicie notaret
n̄ tñ in g̃ssiciei s̄ba equalẽ. in infimam
g̃ssiciẽ in s̄bo suo dicitat. Cibꝫ. n̄. uisco
sus g̃ssus cũ dr̃. hũor suor g̃ssicie et

uiscositatem intendunt. et quia tarde conuerti
et membris assimilantur. In grossis grossities intelli
gitur siccitas et sine siccitate duricia. et olectietas
non longitas. hec ex siccitate sua uiolenter
sunt membris assimilanda. Uiscosa quoque in humori
bus sunt grossa. grossa vero in corporibus siccitate sua
a sunt dura. quia nutrimenta in se subtilia
grossa. Palam igitur est quod subtilium grossities in grosso
rum ut subiectum est uiscositatis in uiscoso.

Fructus generaliter
in duo diuiditur.

Fructuum enim terrestres sunt continui duri sicca
ti diu permanentes postquam fuerint separati
ab originibus suis. sicut triticum. ordeum. et
similia que communiter uocantur grana. Alii molles te
neri qui postquam ab origine sua segregantur
non durant quin putrescant. sicut melones
cetrania. mora. et similia. Hi autem proprie dicuntur
terreni fructus. quorum vero qui molles sunt
et teneri non diu permanent postquam fuerint collecti
et parum corporibus dant nutrimenti. non enim diu per
manent in membris in tantillo tempore quo dissol
uantur et eiciantur cum sudoribus et urinis
et similibus egestionibus. unde uelocius a corporibus quam
grana emittuntur. maxime si sint prouo
catiua aut sapore insipida. hii peiora quam
in sapora. sapore enim non habentia in humoribus
sunt subtilissima. unde fit eam ut uelocius pe
netret uenas. et cetera membra lauatiua.
In sapore vero intrea humoribus sunt efficaciora
et ad penetrandum uenas duriora. Inte
stina enim mordentia cogunt ea expelli an
tequam perueniant ad uenas. cum autem enim fe
tus. et si mala nutrimenta largiantur quia ci
to in corruptionem mutantur et putredi
nem inflationem et ructus generant. maxime si
ad digerendum morentur. unde non sunt inimica
tiua in laborantibus in nimio estu et lon
ga uia. tamen enim tantum infundunt corpus et re
frigerant. et temperate humectant. maxime si antequam
accipiantur cum aqua frigidissima refrigerentur
quia humectationem habent naturalem. Refrigerationem vero
proprie non habent tantam ut fortiori calori repug
nare ualeant. Ideoque refriganda sunt extrin
secus cum aqua frigidissima uel niue. in calori

stomachi. splenis et epatis repugnet. et refri
geret. Quia autem fructuum terrestres continui
sunt super originem suam desiccantur et diu per
manentes postquam sunt collecti sunt duobus modis.
Quedam enim colliguntur recentes non perfecte desic
cati. sicut fabe. cicer. et similia. Quedam enim in sua
origine exsiccari permittuntur perfecte. sed collecta
bene sicci. in digerendo et egerendo sunt cum ter
uelocitate siccitatum recentium et grossiorum per
fecte siccorum sunt medii. quia contingit quod adhuc
quandam humiditatem aque retinent. Ideoque
generant in stomacho superfluos humores et in intes
tinis ad dissoluendum duri. facientes in
flationem et rugitus. et si sepe accipiantur
lumbricos. ascarides. et similia generantur. Si autem
in stomacho perfecte digerantur non tamen in membris corporum
perfecte uertuntur ab eis attributum. nec bonum san
guinem generant. sed potius flegmaticum et uis
cosum. Que autem perfecte et secundum quod oportet sicca
ti sunt et duri. meliores sunt et laudabilio
res. quia non quasi artificialiter sunt etiam et ex
industria facti. cum adhuc in origine sua fuerint
perfecte exsiccando et excoquendo et humiditatis
et officii superfluitatem quam habere non debuerant
auferendo. et ideo sunt ueloc[i]ores in sanguinis
mutationem et membrorum assimilationem. tamen uis
cositatem naturalem habent inseparabilem. unde arti
ficialiter auferenda est. autem perfecte massando siue
masticando. quod perfecte explanabitur in .xx. capitulo
huius libri.

Quidam fructus
sunt dulces. quidam amari. quidam sunt duri
quidam molles et similia. Concordati sunt quidam
philosophi quod omnes fructus terre nascentium ex subti
liori substantia humorum ad eos uenientium sunt. Dicunt
enim omnia formata intra cadentia humiditatem
aque et terrestriam sunt trahentia. que sunt sicut corpori
sunt similia. unde sui constructionem sunt et nutrimenti.
Insipidi autem et inflata fiunt fundunt. que terre in
figuntur. a quibus quedam radix egreditur
quasi quasi os animalibus animal eius arborum esse philosophus
quo in sui nutrimenti exsugat aera. Con
fortatis autem et augmentatis calor solis
sibi attrahit subtiliores humores ad nu
trimentum sui conuenientes. et sursum aera euo

catur. Quanto magis autem calor solis in eis augmentatur et confortatur, humiditas illa desiccatur. Unde et magis attrahitur quanto magis plus exsiccatur, quia in parte terrestre fit et aereum in parte. Quanto magis autem humores augmentantur calore suo intrinseco et actione extrinseca excoquuntur et ascendendo alligantur, rami siccantur et rami exsiccantur et frondescunt. Et quanto plus caloris actio confortatur et rami confortantur et indurantur, et foramina unde cibus accipitur hinc dilatantur, et florent atque fructuantur. Sic et in animalibus videmus cum in pueritia complentur: corporis enim compago perficitur et pori dilatantur et spermatis profluxio completur. Cum enim in eis actiones sunt completiores, donum potestate hic operante. Item idem et in omnibus terre nascentibus. Cum autem fructus terre complentur humorum subtiliationibus in cibum eis venientibus, tandem excocti a terrestri ponderositate commutantur in multis saporibus et diversis secundum numerum diversorum graduum, sicut iam ante diximus. In fructibus quoque de terra nascentibus, infra caloris temperamentum transierit et quod ad siccitatem propriam pervenerit, si humores subtiles sint et aquosi a ponticitate in fine in aquosum saporem mutantur. Si autem calor sit hic et humores sui in universo inter calidum et subtilem medium, fructus in confectione malignam saporositatem sunt mutandi. Si autem calor augeatur et confortetur et in medietatem et temperamentum deducatur quasi in secundo gradu, non humores sui inter calidum et subtilem mediantes et in dulcedinem mutantur. Si vero calor supergrediatur parum quod in fine secundi gradus, et humores subtiles et aerei sunt in unctuositatem sunt traducendi. Quod si calor plus transcendit et humiditas sit propria inter calidum et subtilem sit media, sed tamen terrestri non vicina, humores huiusmodi fructuum calescunt et in insulsitatem et salsitatem transeunt. Calore autem tunc transcendente et ad tertium gradum tandem pertingente, humiditate autem propria calida et terrestri existente, fructus in amaritudinem mutatur. Si autem adhuc plus transierit et usque ad igneam incensionem pervenerit, quod fit in quarto gradu, humiditas perussima et siccissima, fructus in acuitatem et accensionem traducuntur et mordacitatem. Frigiditate autem terre nascentibus dominante et in primo gradu permanente, humiditate autem inter subtile et calidum mediocri, et quando in viscositate huiusmodi fructus in saporositatem in primo inter simplicem saporem et dulcedinem transeunt medii. Quod si frigiditas transierit et usque ad medietatem secundi gradus pertingit, humiditas vero subtilis multa et aquosa fuerit, sed tamen aliquantulum terrestris, fructus in acetositatem mutabuntur. Si vero transiens in finem secundi gradus pervenerit, et humiditas perussima inter subtile et calidissimum media, fructus in stipticitatem mutantur. Quod si frigiditas ad finem tertii gradus pervenerit et humiditas calida propria, quia terrestris fiat, permaneatque fructus in terrestritate et sua ponticitate, et sue originis appropinquat sapori, ut glandes anthereas ponticitatem et ceteros sapores. Preter sue originis saporitatem, unde et canna mellis et que alia dulcissima non intra nascuntur frigidissima, quia dulcedinibus calor fortis in secundo gradu est necessarius ut suum nutrimentum, id est humores excoquantur et coagulentur. Palam ergo est quod virtutes fructuum originibus suis vicine sunt, sed tamen calidiuscule et sicciuscule sunt, unde et subtiliores suis originibus sunt. Et certa hic nutrimenti sui subtilitas. Non enim alimentum suum est aliud quam quod de terra sibi venit subtiliatus. Calor quoque et siccitas sua sunt, quia terre ab humiditate elongantur et calor magis aeris eis dominatur. Ideoque de semine fructuum subtiliat magis et mundificat et aperit plus quam sue origines unde nascitur. Hic autem intelligitur ex semine papaveris, quod frigidum minus invenitur quam illud unde oritur. Non enim tantam dormitionem, tamen soporem inducit quam sua origo. Unde et lac quod ab origine sua educitur et opium vocatur fortioris est actionis in sopore faciendo. Item idem de lactucis et similibus. Quod autem de ramusculis plantatur, cum longum illa terre mittuntur in fimetum, findunt atque humiditatibus in fimetibus vicinis terre radicantur, quia radices non eis pereunt, quoniam et ora in nutriendis animalibus, per eas enim nutriuntur. Cum autem humores in lignis illis augmentantur et calore suo intrinseco et actione extrinseca excoquantur

inflant porrique sui dilatant. vn et fro
deseit. florescit et fructificat. Quare aut
dure fructificant sic olive. elxn? et
silia. diuci intra durat non marcentia
qr de hmoribus terrestribus et celsis continius et
ad dissoluendu et ad rarificand du
ris sit nata. Jdoque elen du mag dur
at. ut non marceat. Que vero velociter crescit
et fructificat sic psica. mala. et similia
par durat intra. qr de huoribus sbtilib
et raris. et ad dissoluend citis sit orta
Si aut intrrogem qr quedam fructuu du
ri continui. quedam molles et teni. quedam vero
mediocres sit. Dicimus qr huores fruct
nutrientes diuisi sit sic dirim. quedam. n.
terrestres sit et celsi. quedam sbtiles et aquosi a
lij leues et aerij. alij hor medij. Cumque
ergo fructibus terrestres dnant huores. dure
et sicce sit oplones eor ul coaglatioes
sic et coagulatoes ossiu in aialibus. q. ifu
sil iuenit et silib. Si aut terestribus aq
sitas admisceat. et aqsitas par modu
excedat. coaglm fructuu sit mediocr
sic in aialibus carnes. hoc e unde in malis
coctanis et silib. Si aut terstate mi
nuta aqsitas habudat. coaglatoes fe
tuu molliores sit sic pinguedies aialiu
in pore ficuu et siliu. Et si terestitas plus mi
nuat. minuit qntitas. et huitas sbtilis
sit aqsa. sz tn aliquantulu uiscosa. continu
at fructus. et q. huitas coaglata effici
sic in moris uidem et silibus. huitas aut
si fuit uiscosa. et int sbtile. et c. media
et a terrestribus elogata effluit et plongat
sic muza et silia. Jdoque muza elongat
qr huores in celsitae mediocres effluentes
et infius sit descendetes. Sz si huoribus
uiscosis pars ungat aerea contrahit leui
tate aeris supius. viscositate v cogit
descende inferius. et sic ab omnibus suis p
tibus equalr mouet. Vn ca rotunditatis
effici. Reprhndam tn ab obicientibus
Qr inquit galla e rotuda. et glans oblo
ga. cu huores utiusque sint celsi et terrestres
R. Galle huores pure sit terrestres et celsi
et ideo adunant ptes sue continuant. et
rotundant. Glandis v huores int sbtile
et celsu sit mediocres q eius monstrat sapo
ritates. vn et huores sui effluentes eam
elongant.

Constat ex ubis huius
omni libri qr nutrimta arbor
et cetor tre nascentiu ex. iiii. elem
tis sit. huores eas nutrientes. aut terres
tris gravitatis et aqsitatis effluentis et ae
ris leuitatis. ignis qn sbtilis ex ptes. qr
ecentie aliu sit eqles in huoribus fruct
nutrientibus. alii v diuisant. Si ergo fruct
ui terestris et celsa sba dnet. huores vero
sbtiles et aqsi nuelant gravitate poris
hij penetrat intus et ibid coaglant et os
sa continuant. cu aut mala nutrimta;
unctuositate et spualitate sit caretia
vn q nutrienda est si sit gignenda pene
trnda tuant. et unctuositas et spualitas
cu pte terestri et adunant in medio eid
ptis terrestris. q locus prius eor e custodien
dor. sic in aialibus uidemus quor medul
le int ossa continent. vn et oia nascen
q ossa sit huitia ex ossibus suis possunt
gnari. ps. n. vnctuosa et spual q in
teri contine id in eis q sprma in aialibus
gnand facit. hoc e ca ossiu. et eor q ab os
sibus sit gnanda. ossibus caretia par ter
restris par aerie sic admixtom hnt q
leuiq facit ea et natatilia. Cu aut huo
res celsi et uiscosi inueniut celsitae et uis
cositate penetre phibet pte terestrem
ideoque sup innatat. et inter extremitatibus
se dilata. et calore solis desiccata cortices
fac et gnat. Ps v unctuosa et spualis
qbus fruct gnat. cu ossa v lateat non repl
ant p tot corp intus se dispgt. vn omis
fruct ossa hns ex ossibus suis gnat. q v
non ht ex radicibus et ramis nece e arbori
zet. et hec nob obicia possit qr quedam;
arbores hnt caducas frondes. quedam
v non. quedam v rotudas. quedam logas. q
dam filas. quedam v non. Dicimus frondiu ab ar
boribus cadentiu e ca ablatio alor. Cu

n· frigus in hiemali tpr̃e extrinsecus
arboribꝫ circũstetur calor fugiens ꝰ interi
um latitat in radicibꝫ· q̃ cũ i au
gmẽtet a supioribꝫ ramis ⁊ extremita
tibꝫ sibi humorẽ trahẽ studet· ut multi
tudo sui caloris tempet ne inferiora i
cendant· a supioribꝫ g̃ cibo suo fugiẽ
te· nece ẽ frondes cadẽ· Dicet̃ illi h
ut calor inferiora petat oibꝫ vniu͛salr
gnẽ ẽe arboribꝫ· Sꝫ quibꝫdã qr̃ cadãt
quibꝫdã v̾ n̄ dicendũ ẽ· Q̃d duobꝫ mo
dis spãlr̃ fit· vno q̃ radices sue illi
forte͂ virtutẽ hnt̃· ĩhendũ ꝰ sepe humores
atrã· ⁊ tante st̃ multitudis ⁊ efficaci
ut multã humitatis q̃ntitatẽ q̃ atra
supsunt suare ꝰ possint· qr̃ ad regẽ
dũ calorẽ illiũ sufficit· n̄ oportet ut
a supioribꝫ auferat ramis· ideoqꝫ frõ
des n̄ cadunt q̃ ĩ eis n̄ aufert̃ suum
nutrimẽtũ sic frõdes palmar̃· Sunt ⁊ iã
arbores q̃ radices hnt̃ rarissimas q̃
bꝫ cũ n̄ sufficiat q̃ t̃ra eis admĩstr̃
q̃ ita paupent̃ ut uelit̃ nolit̃ ad re
frigẽndũ calorẽ· humorẽ extrahat a sri
oribꝫ· ⁊ sic fiunt eã casuris frondibus
Sc̃do v̾ m̃ q̃ iam dixim᷒· q̃ q̃dã arbo
res oriunt̃ ex humoribꝫ sb̃tilibꝫ ⁊ rari
ficantibꝫ· ⁊ cito dissoluentibꝫ· sic ma
la gnata ⁊ similia· Q̃dã de humoribꝫ
ẽssis t̃restribꝫ ꝯtinuis ad dissoluẽd
duris· Q̃ aũt de sb̃tilibꝫ fiunt ⁊ cito d
dissoluentibꝫ· ut̃ appetitiua q̃ ẽ in ra
dicibꝫ· q̃cq̃ a ramis trahit facil̃ sibi
obedit ꝓp sui leuitatẽ ⁊ sb̃tilitatẽ· q̃
g̃ sepe ꝯ fugiũt ꝰ· ⁊ facil̃ m̃ cogũtur
frõdes cadẽ· Vñ ⁊ hĩ arbores par̃ in
t̃ra durãtes st̃· Q̃ humor v̾ ẽssor t̃res
triumqꝫ sũt uictor v̾tuti appetitiue
in radicibꝫ manẽti ab hĩ n̄ obedũt;
humoribꝫ· q̃ ĩ ramis sũt extremitatibꝫ
ꝓp efficaciẽ ⁊ sui ⁊ t̃restitatẽ resistẽrẽ;
neqꝫ pot̃ t̃hẽ virtus n̄ q̃ ĩ eis ẽ sb̃tilis
amor aũt ps remanẽs nutrimẽtum
frondibꝫ ne cadat pbꝫ· Ideoqꝫ arbores
iste diu infra sũt duratiue· sic oliue
eleemus ⁊ simil̃· Q̃ sic pot̃ certificari· pã
n̄· n· p mediũ scissus si p̃tem sb̃tilem a
q̃ p̃tem ẽssã ĩfundat sic portulacea et
silia· ⁊ ut utrãqꝫ pars soli siccanda ex
ponã· sb̃tili aq̃ infusa ci᷒ desiccabit· Q̃r
aũt q̃dã rotũda q̃dã longa folia hnt̃· e
lemẽta frondiũ ⁊ humores eas nutriẽ
tes sũt cẽ· q̃ elemẽta aliq̃ sb̃tilia ⁊ le
uia st̃· aliq̃ ẽssa ⁊ g̃uia· humores sũt aliq̃
liq̃di ⁊ fluidi· ⁊ leues aliq̃ ⁊ aerij· Si
g̃ m̃ sb̃tilis fit et leuis· humores v̾ liq̃
di ⁊ fluidi· moueñ m̃ sursũ leuitate
humores v̾ deorsũ liq̃ditate· sicqꝫ fron
des dilatant̃ ⁊ elongant̃· Si aũt ma
dia ẽssa· humores v̾ sb̃tiles· g̃uat̃ m̃ ex
efficacie sua ne sursũ ascẽdat· humores aũt
ꝯfundunt̃ sb̃tilitate sua p eas ⁊ ita
rotũditatis fit cã· Q̃r aũt scissa st̃ ut
integ̃ siccitas ⁊ h· sũt cã· v̾ v̾ frõdibꝫ
diiat̃ siccitas calore solis mag̃ desicc
ate fundũt̃· v̾· n· humitas supẽ calori
repugñt ⁊ iõ integre remanẽt frõdes

Grana duobꝫ
modis pbãt̃· aũ· n·
Q̃r sic forme· aũ ex artificiali pas
sione· Ex sb̃a t̃plicit̃· q̃dã· n· ꝯuicta so
lida· g̃uia· farine mult̃ hñtia· ⁊ pau
ca furfura· Q̃dã tenia rara ĩ farina p
auca· ĩ furfẽ v̾ multa· ⁊ st̃ mediocria· Q̃
v̾ st̃ ꝯuicta solida ⁊ g̃uia· multũ fari
nosa· ⁊ par̃ furfurea· calorẽ n̄lẽ sig̃
cant· tm̃sisse coctoĩn· q̃nt̃ oportebat·
⁊ humitatẽ accĩtalẽ fingisse· Sĩalẽ v̾
opari ĩcepisse· Ideoqꝫ nutrimẽtũ h̃ spẽi est
multe q̃ntitatis forte dur̃ a m̃bus dissol
ui· ad ꝯfortanda g̃ m̃bꝫ h̃ spẽs ẽ opti
ma· pl᷒ q̃m ĩ sanitate regenda ⁊ custo
dienda· m̃bus· n· ꝯfortandis cibi sunt
necc̃arij ẽssi· ⁊ ad dissoluẽdũ duri· Re
gimĩto v̾ ⁊ custodiẽde sanitatis leues;
cibi· faciles· ⁊ actioni n̄ obediẽtes q̃n
tũ oporteat dissolubiles· Q̃ aũt grana
ult̃ tempamẽtũ st̃ g̃ndia· rara· tenia·
ĩ farina pauca· ĩ furfẽ multa· signãt
humitatẽ supfluã· Vñ calor n̄l̃ coctionẽ

nō expleuit suam. Ideoq; cauendū
ē ne dū nouellū ē accipiendū nā
h'ntibꝫ suꝑfluitatē h'itam amit
tant calore aeris h' facientē. huīora
n. ⁊ uiscosiora ꝑoribꝫ sūt. Intellige;
aut̄ qm̄ calor aeris h' explē possit si co
lores inꝑfectas et⁹ntitates inuenit. ⁊
ꝯtinua sint ⁊ uicta. Q.ꝺ' q̄d̄a ī. vii. m̄
sibꝫ. q̄dam ī anno integ' opant̄. Jn ā
tiquis Athemēsis dix̄. q' gal' ꝯfirmauī
Granoꝝ nouoꝝ inq't añ. vii. m̄ses nu
trīm̄ta ēssa sūt ⁊ uiscosa. ad dissoluend'
dura. ꝫ tn̄ cū bn̄ digestiua sint. ⁊ m'
tū dāt nutrim̄tū. ⁊ ambris dissolu
sūt dura. vn̄ eoꝝ nutrim̄ta ad ꝯfor
tanda m̄bra q̄ in sanitate regenda ⁊
custodienda meliora q̄ ad m̄bra ꝯfor
tanda. Inuetāntia ꝫ n̄ corrupta in
nutrim̄to sūt minora ad digendū et
a m̄bris dissoluendū facilia. Ideoq; ī sani
tate custodīeda meliora q̄ ad m̄bra cō
fortanda. Inuetāta adō ut h'itatis su
e s'ialis ꝑs defecit. sicciora sūt q̄ opor
teat. ⁊ ideo illaudabilia. hec aut̄ ue
tustatis mod' excedētia. ut ⁊ saporē
⁊ odorē ꝯmutet. amittat n̄lē suā h'u
tatē. s'ilē mat' sigē eē finitā. ⁊ peiora
tn̄ sunt q̄ nouella. ⁊ si sit inflatiora
⁊ uiscosiora. ꝫ tn̄ n̄ oībꝫ illaudabilia
h'oibꝫ. ꝑ'serti huīs cū deficient̄. Si aut̄
ꝑ nimiā vetustatē tota deficiat h'ita
tio s'ial'. ⁊ calore ⁊ sapore grauia sunt
Cū aut̄ frangant̄. ⁊ q. puluis ꝯficiant̄
tīe. pessimā sūt oībꝫ mod' aīalibꝫ. Sic. G.
Ecciq; inq't grana ī odore pessimā ī sa
pore sūt abhoiabilia. nutrim̄ta eoꝝ du
obꝫ mod' sūt aboꝛrenda. ul' q; n̄ ex g'
uitate sui saporis recusat ea digerē
⁊ cruda remanēt ⁊ corruptibilia. ul' q;
sangis q̄ ex eis gn̄at̄. siccus ē ⁊ pessim⁹
melācolic⁹ ⁊ uenenosꝰ. vn̄. G. E inq't
gn̄a ꝑ tam longa durāt̄ tp̄a ut nō
suas exeant n̄as nutrim̄to ⁊ regēde sa'
tati sūt ꝯtiora. Contrie aūt gn̄a. q' at te'
duo sūt extrema h' media ī sua actione
⁊ passione sūt in temꝑam̄to ⁊ medio
c'tate. ꝑ sc̄a in' s'ilitatē ⁊ ēssīaē dige
rēdi uelocitatē. ⁊ tarditatē se h'ītia. ⁊
ideo laudabilia sūt. ⁊ in ꝯfortādis m̄
bris ⁊ sanitate custodīēda. q; n̄ veloc'
n' obediūt ut dissoluāt̄ añ cibi diges'
tionē. nꝫ nīm ī tarditatē digendi fati
gant. ꝫ ꝑoti⁹ actōm suā ⁊ passiōm me
diocres faciūt. Jn. G. E inq't n̄lr gn̄a
sūt magna ul' ꝑua. ꝫ tn̄ gn̄a ⁊ ad ma
turandū ⁊ marcēdū dura mag' sūt
farinosa. q̄ fur furea ⁊ nutbiliora. ⁊
m̄broꝝ ꝯfortātiora. ū ꝑore ad digend'
dura. ⁊ ad dissoluēdū longa. Rara te
nā ⁊ leuia. ī farina pauca fur furibꝫ
multa par' nutiūt. ꝫ sanitati custodien
de bona sūt. facili⁹ n. digunt̄. ⁊ ambrꝫ
cito dissoluūt̄. media utrūq; ⁊ m̄bꝫ
ꝯfortandis. ⁊ sanitati custodīēde optim̄
sūt. Jn suis g' actoībꝫ gn̄a talr̄ tempte
t. Si gn̄a ul' semīa ul' q̄h sicca ꝓbare
uoluis ī funde ī sūcēda aqs. elixa. elix
anda. assa assander. E uelocit̄ īflāt ⁊
duriciē amtut̄ suā laudabliora sūt. nō
duo obedientibꝫ. ⁊ ī duricie ul' siccita
te ꝑmanētibꝫ. Velocitas. n. mutatōis
signū ē ꝑfcē actōis nālis caloris in coc
tione sui. dū in ougiē sua fuint. ⁊ q;
mūdificata sit de oībꝫ acūtalibꝫ suꝑ
fluitatibꝫ suis. Vn̄ ⁊ raufican̄t ⁊ mūdi
ficant̄. ⁊ usq; ad intiora sui calor ⁊ aq̄
penetrāt. hi digestiōs sūt insto. ⁊ epate
ueloaores ⁊ mutabliores ī sangīē. et
m̄broꝝ assimlātiores faciliores. neq; so
lū in h'ys bona sūt. ꝫ ī eoꝝ laudablē ē
nutrim̄tū. q; q̄cūq; facile digūnt̄ sāgis
ē laudabil' q̄ in gn̄at̄. vn̄. G. Null⁹ ē a
bꝫ utilioꝝ in laudabli sangne gn̄ando
q̄ q̄ ꝑfcē digit̄ insto. ū si bn̄ digit̄. ī e
pateq; simlr̄ et' digend⁹. q' fiat intelligi
restat. q; in ceteris m̄bris ꝑfcē digit̄
⁊ m̄bris uelocit̄ assimlāt. talr̄ ē intellig
endū de h'ys q̄ et' coꝑ⁹ ꝑ artificiū fi
ut. Coctiōē. elixatiōē. assatiōē. Si. n. būz
ꝑfcē ordinētur. facile dentibꝫ mastican

⁊ inſto digiunt. h v̄o ꝓbant̄ ex hys q̄ i
actiōe n̄ uidēn. Multa .n. n̄ ꝑpat ꝯſū
pare ut oportet. ſic lac i mamill' ⁊ fru
tus i arborib;. q̄ gña inſ'ia eluricie ⁊
ſiccitate cocta. elixa. aſſata. ⁊ fuſa p
maſmt ſupfluitates hūor ē ſdor ⁊ uil
coſor ſe h̄re inuu'. in q̄b; ſb'tiliādis;
⁊ digēndis n̄ deſiē. ⁊ iō eoz ſbē t'reſtres
ſūt ⁊ ēſſe. ſic panis azim⁹ frigid⁹ ⁊ cou
a n̄du apparata. vn̄ n; caloz n; aq̄ ea
penet'ire pot̄ hi ſt illaudablia. n̄ .n. in
ſanguiem n̄ difficilit' mutablia ſt. ſ;
añqm̄ n̄ ieis actōm ſuā expleat ſt coz
ruptiblia. ⁊ in ēſſum flegm̄ ꝯūtiblia
q̄ p⁹ multoz ⁊ diuſoz morboz ſūt m̄tia
ma'r accepta ab hys quoz coz' ſt deſec
ta ſic ſenioz. ⁊ ex egitudinū exeūtiū
Jn̄. G. De gr̄nis aſſandis ⁊ elixandis co
q̄ndis de ordeo. ſu' tritco dix. Cū h' ſt app
aranda naſclā n̄ coqnt̄ opila cū paſta
⁊ cū ſuā foco coq;. neq; moueas donec
fiūnt b̄n cocta. Si .n. añ mouis extre
ma eoz calefacis ⁊ icendis añqm̄ co
cta ſint. Jn̄. G. Oīa gr̄na aſſata uētuoſi
tates ⁊ iflatoēs amiſſūt ſuas. ſ; tn̄ du
re ſt ad digēndū ⁊ cōſi ſt nutimti. Obi
ciet̄ forſan ſophiſte. q̄r. G. in h' loco trāt
cū alibi iā dixiſſ. gr̄na elixa. ul' aſſa. q̄
uelocit' diguint̄. ⁊ multū fiunt iflatiua
n̄ p'ea ſt iflantia. ⁊ inſtō ⁊ i epate dig
eſtibilioza. R. G. h' loco. Grana aſſata ⁊
inflatiā ꝯpat hys q̄ ſt elixa dicēs. aſſa
ta ⁊ ſi n̄ ſit iflatia. ad ꝯpatōm tn̄ elixo
rū ad digendū durioza ſt. Jn ā v̄o loco
⁊ aſſata ſi n̄ ſint iflatiā. aſſatis ⁊ ifla
tiuis ſt uelocioza ad digendū. Alr̄ .n. v
nū q̄ ꝯpat̄ diuſis duab; reb;. ⁊ cū ꝯ
patū n̄ mutet̄ ad q̄ ꝯpat̄ tn̄ diuſant;
v. g. hō ad prēm relat̄ ē filius. ad filiū
v̄o pr̄. n; tn̄ vnū ē pr̄ ⁊ fili⁹. n; vnū ē
fili⁹ ⁊ pr̄. Jud' ⁊ h' loco n̄ ē necē ſi aſſata
⁊ inflatiū ꝯpam⁹ elixis. ⁊ durioza
inueniantur ut aſſata ⁊ non in
flatiua aſſatis ⁊ inflatis durioza
dicantur

Cortices granoz
Ad ꝯpatōm farine duri ſt ad digēn
dū doloris ⁊ inflatōis gn̄atiui. q̄ ſit
cā ſiniti hūoris. ⁊ dnātōe t'reſtis ptis. ⁊
ſiccitatis. vn̄ eoz nutimta illaudablia
ſ; tn̄ diuſa. Ordā .n. farine ſue aſſim
lant̄. ſic ordei. tritici. q̄dā n̄ farinaz ꝯūj
ſt. ſic ſt lentiū ⁊ fabaz. Cortices .n. leti
ū acumie ſui ſolubles ſt. medulle aūt
ſiccitate ſua q̄; ſtipticitate ſtiptice ſūt
Cortices v̄o fabaz ſtiptici. medulle v̄o ſo
lutiē cā ſopoutatis ⁊ lauatois ſue. Qui
aūt cortices medullaz n̄ais ſt ſiles ſūt
laudabliores. ꝯūj aūt illaudables ⁊ peſ
ſimi cū ad gnandū toxtām ⁊ iflatōne
ſit ꝑpi. q̄; diſcordāt medullaz ⁊ cortici
n̄. Altm̄ .n. laborat ut diſſoluat ⁊ ex
eat. altm̄ obuiat ū ſtingat. Farinarū
n̄ in duo diuī. Alia .n. uiſcoſa ⁊ ālia n̄
ſi. ā .n. artificialr̄. q̄; oīs farina mult
i ultimitate maſſata. ⁊ ſi auiſcoſitate
remota ſit. ſic milij farina. ex arte tn̄
uiſcoſitatē ꝯpat. farina v̄o n̄lr̄ uiſco
ſa mlt̄ ē nutitiua. ⁊ uiſcoſi ſanguinis
gn̄atiā. artificialr̄ v̄o uiſcoſa minus
nutr̄ ⁊ ſiccū ſangnē gnat. p'fcē v̄o mol
lita ⁊ furfē ⁊ corticib; mūda melior
ē ad mutandū i ſtō ⁊ ad uenas toci;
corp⁹ penetrandū facilioz. ⁊ mbroz toci;
corpis nutibilioz. Que v̄o n̄ bn̄ mollitur
n; mūdant̄ n̄ ſilr̄. ſic indem⁹ q̄; ū aq̄
n̄ cito admiſcē. ſic n̄ inſtō facil' digitur
vn̄ ē dura ad penetrandū venas ⁊ tar
da uelocit̄ tn̄ exit ſic ſuāt idigeſta du
plici ex cā. vna q̄; n̄ digit̄ nec uenas
penet'. ioq; i inteſtinis pmanēs gra
uat ea. ꝯpellēs ut ſe pellant foras. altā
q̄; furfā cū ſint colatiā mouet ut ea
expellāt inteſtina

Fructus gn̄alr̄ i duo
diuidūt. ā .n. ſilueſtres. ā domeſtici
ſt. Quoz ſingli i alios duos ſt diui
tendū. ā .n. bn̄ ⁊ p'fcē i arbore ſua ma
turant̄. ā mali in collei. Peiores v̄o ⁊ ad
nutimtū illaudabliores ſunt q̄ i arbore

sua ñ maturescũt. maxĩ si siluestᵃ
cruditas .n. dat eis siccitatẽ ⁊ cõstᵃ
rictiõn. G. fruct᷒ magᵗ crudi ⁊ ĩma
turi sᷓ pessimi ⁊ illaudabiles maxĩ
siluestes. Q̃ ũ mollioꝛes ⁊ matuꝛioꝛes;
maxĩ domestici sũt laudabiles. Cõstã
gᵒ qꝛ fruct᷒ laudabilioꝛes domestici sᷓ
quoꝝ cortices subtiles sũt ⁊ molles hñt
tatẽ .n. subalem mõstrãt subtilioꝛẽ ⁊ le
uioꝛẽ cito penetrãtẽ uenas. ⁊ actõi
nᷓ obedientẽ. Idoqꝫ ficus laudabilioꝛes
sᷓ ceteris fructib; cortices hñtib; . vue
sũt huis sedᷓ. vñ. G. Quoꝝ fructuum
cortices sᷓ molles. cortices duros ha
bñtib; sũt laudabilioꝛes. ⁊ ideo qui
fruct᷒ bñ matũ sᷓ ñ bñ matis meli
oꝛes eẽ. qꝛ facillime digũnt ⁊ auerᵗ
cito dissoluũt. Nõ matũ sũt duri ⁊
stiptici. maxĩ siluestes fiũnt. tñ omes
fruct᷒ parᵘ nutriũt ⁊ illaudabiles sũt
ĩ nutrimto. parᵘ quid nutriũt ꝓp tenu
tatẽ ⁊ mollitiẽ ⁊ ambᵒ citã dissolu
tõm. Non laudabilᵉ nutrimtũ ꝓp uelo
cẽ oũsiõm incorruptõm aduũcte pu
tredis. vñ. G. Omis fruct᷒ puissimũ et
malũ dãt nutrimtũ. Cũ .n. digũnt sã
guis gnãt. q̃ facilᵉ ẽ corruptõi putre
dis adiungi. vñ ⁊ inflant ⁊ cõstĩ. hu
gnãnt. Idoqꝫ astõ ⁊ intestinis difficiles
⁊ maxĩ si cito ñ sunt digesti. Si .n. di
gãnt ñ ĩ malas q̃litates mutantur
q̃ uenenis uicinant. ꝑcipue si pᵒ cibũ
accipiant. Q̃ ũ fructuũ cõsib; ⁊ siccoꝝ
duroꝝ qꝛ corticũ sᷓ. cortices molles et
tenõs hñtib; peioꝛes sᷓ qꝛ duricies ⁊
cõsities corticũ subam cõsam ⁊ terestrem
ondũt. insũ duraĩ digi. ul locũ ad suo
sitatẽ ouñtibil insũ sicce oplõnis et
ex inanito cibo. cito qꝛ oũtĩt inputre
diẽm ⁊ uentositatẽ insũ frigõ maxĩ;
cibo pleno. Omis .n. fruct᷒ corticis ẽ
restis ñ car; olositate ⁊ ũctuositate ñ
lᷓ. Ventositas aũt ⁊ olõsitas ad ouer
tendũ ĩ fumositatẽ ⁊ gnã colica sũt
pcliua ⁊ inputrediẽm ⁊ gnã veneno

sa. vñ suprad̃cã. In. G. Q̃ fructuũ in
qꝛ cortices hñt duros ⁊ siccos peioꝛᵉ
nutrimtũ sᷓ. sic amigdale ⁊ nuces. ⁊ nu
ciole ⁊ silia. maxĩ si sᷓ siluestes qꝛ sᷓ sic
cioꝛes. ⁊ ad digendũ durioꝛes ꝓp a
cuñ suũ a caloꝛe aerio nutriaxĩ. ꝑci
pue si ñ ĩ suis arboꝛib; bñ matati fu
erit

Oportet gᵒ in
comedendis fructib; mala cibaria
Ontinura caueant ouib; tpibus
ñ cũ magn᷒ laboꝛ comitetᷓ ulᵉ itinere
nimio ulᵉ estu fatigẽ. Tũc .n. necẽ est
tpᵃri siccitatẽ corpis ⁊ caloꝛẽ suũ refᵉ
gerari. q̃ cũ assũnt bonũ ẽ fructus
huoᷓs dari. sic moꝛa. pruna. vuas. ficᵒ
ꝑsica. cucumẽs. citrulᵉ. melones ⁊ cetõs
h. fruct. ñ tñ ñ cũ extrĩs refrigãtorie
aparentᷓ. ut. salᵉ aq̃ frigida intrõcẽs la
uentᷓ ⁊ aliq̃ndiu aq̃ infundantᷓ. qꝛ tẽ
caloꝛi repugnet tpis. Nõ .n. hñt nlr
q̃ caloꝛẽ stõi ⁊ epatis refrigentᷓ. q̃nto
minᵒ gᵒ totᵃ corpis. vñ opoꝛtet aq̃ fri
dissimã ꝑi niue refrigentᷓ fruct᷒ ipi. hu
tatio ũ oĩm tpĩe bona ẽ iñeis. ⁊ si cõs
sit nlᵉ tñ osidãu queũt tpẽ ⁊ osuetu
diẽm cuiqꝫ hois. ut sic sicut osuetudini
fiut nũ ĩ niue. sic aq̃ friga maq̃. Cui;
.n. ñ fuit mr osuetudiaria nlr ẽ fugi
enda. ⁊ si incoꝛpib; iuuenũ ñ apareat
tñ nocumtũ nimis paulatĩ se adunat
lꝫ ipi ñ sentiant. Exeũtes aut a iuuen
tute ⁊ senẽtes sentũtẽ ĩ multos ⁊ diũ
sos moꝛbos incidũt. q̃ ĩcurabiles sᷓ et
duri. ĩ uisib; articlis. nius. Nr .n. sp
imbra parit debilia. ul nlr sensibilia.
herbe gnalit

Hi duo diuidunt. a .n. siluestes ĩ a
lijs locis nascẽtes ⁊ siccis. aũ domesti
ce ĩ ortis orientes. ulᵉ locis aq̃sis ⁊ h. do
mesticaᷓ nutrimta melioꝛa ⁊ citᵉ dige
stiblia. facile penetrãt venas. sꝫ tñ me
bris assimilari tardioꝛa. qꝛ cito mbus
assimilanda q̃ndã hẽe siccitatẽ debent
ut facilẽ coaglentᷓ. Siluestes ad opatõm

domesticar̃ sicciores sunt. Jdoq; ad digen
dū duriores. ⁊ ad penetr̃ndas uenas tar
diores. s; tn̄ siluā digant̃ cito mb assilan̄
⁊ siccitati ad coaglandū inclinant̃. Jn
.6. siluestr̃ hēe ī nutrīmto sūt male cīacu
minis ⁊ siccitatis fortitudīe. ypoc. hēe
⁊ aīalia q̄ insiccis st̃ locis ⁊ calidis nu
trīnti st̃ sicc̃ ad digendū ⁊ duri ad ue
nas penetr̃ndū. s; tn̄ cā siccitatis sue ui
cina st̃ in mēbror assimilatiōe. huis ī lo
cis ⁊ t̃ra c̃sa ī morātia ad digendū et
duri ad uenas penetr̃ndū. s; tn̄ cā sic
citatis sue uicina sūt ī mēbror assimila
tiōe. huis in locis ⁊ t̃ra c̃sa ī morātia ad
digendū. ⁊ ad penetr̃ndū uenas st̃ fa
ciliora. s; tn̄ hūitatis cā ad assimiland̄
mēbris dura. ⁊ sangs q̄ gnant̃ utraq;
sbtilis ⁊ aquos̃ ē. ⁊ cito ambs dissol
uend̄. Vn̄ hor nutrīmta pua st̃ ⁊ illau
dablia ⁊ utq; siluestrā ⁊ domestica ista
tōnis st̃ ꝑpa ⁊ rugit̃ mar̃ ī intestin̄
⁊ insto morent̃. Jn .6. De nutrīmto her
bar̃ pauca incorp̃ uenimt̃. laudables
v̄ hēe in bono gnando sangne. lactu
ce. n. sangnē gnant̃ uicinū illi. so lo
co alactucis st̃ molochie. trio atriplices
blites. portulace. hēe acetose. Jn .6. C
nlr̃ st̃ dure ⁊ mollescūt ⁊ cocte faciles
st̃ ad digendū. Jtalr̃ terre cū cognitur
sunt dure. ⁊ ad digendū tarde. sunt q;
sic corrigē. q̄ in pous ē uidē. ad huc
alit̄ diuidūt hēe. sūt. n. quar̃ sba to
ta st̄ t̃ram eminēs ē. ⁊ ad manducā d̄
bona. i. frōdes ⁊ rami. sic lactuce. feni
ole. caulina ⁊ siles. har̃ radices n̄ ītra
fire st̃ fortit̃. st̃ ī quar̃ tota sba ē bona
s; tn̄ in tota sba nutrīmta in radicib; st̃
sb t̃ra. sic banrie. radices. colucasie. ra
pulor ⁊ siliū. Cause q̄ n̄ solos ramos
⁊ frondes nutrē studet. q̄ ostr̃at ut fa
ciat boū nutrīmtū radices v̄ ad super
fluitates faciendas. in quib; rami sūt
maiores ⁊ longiores mlt̃ fruct̃ aliqn̄
ī sol̄ radicib; nutrendis laborat n̄ q̄s
ostr̃at ad meliora ⁊ fortiora ⁊ maio
ra cibaria sumēda frondib; ⁊ ramis
mittit supflua. sic ī aīalib; quidā; nā
q̄ supfluitates cibor expellit ad ext̃io
ra. ⁊ q. supflua gnāt. sic cornua. la
nas. pilos. pēnas ī aīalib;. in piscib;
sqamas ⁊ silia. Vn̄ ⁊ nutrīmta piscīu
sq̄mas hn̄tiū meliora ⁊ laudabliora
sq̄mas n̄ hn̄tib; st̃. supflua. n. ad sq
mas expllit n̄. ⁊ ita cibos de ipis mu
dificat. Jdoq; hēe n̄ oī durāt tpr̃e q̄ sūt
magne. Rami v̄ ⁊ frōdes ī uere tm̄;
crescūt cū cete arbores cresct̃ atq; flo
rent. Os g̃ hēe q̄r radices st̃ nutbil̄
spinata n̄ hnt̃ nutentia. Ct̃r̃ v̄ spina
nut̃ radices st̃ n̄ nutriue. Sic .6. Slon
inqt̃ radices oīm omedunt̃ hbar̃ sic
nec frōdes nec ramos comedim̃ oīm
radiciū. Silr̃ micisseus Athenienss. Os
inqt̃ hēe quar̃ radices omedunt̃ spina
nutrīmti hnt̃ nlli? ⁊ quar̃ spina in adu
car̃ radices n̄ silr̃. Vn̄ singlās hbas g̃
tu ⁊ odoratu oportz expiam q̄tenus
oplōnes eor̃ ēuficem?. ⁊ bonas a no
bonis ēnam? V̄ g̃. Si acuta nascenti
īuenim? illaudablia ēē intelligamus
Sic dixim? acuta sangnē flegmaticū
sbtiliare ⁊ aquosū facē. Colicū v̄ des
care ⁊ melancolicū facē ⁊ huores in
renib; ⁊ uesica restant̃ ut lapide fa
ciant̃. Jsd sapora st̃ illaudablia. huor
es. n. flegmaticos ⁊ crudos gnant̃;
stōm emolliunt̃ abhorātōm faciūt. Vi
cosa intelligunt̃ c̃sa ⁊ ad digendum
dura. Cr̃ cū sicr̃ oīa acuta hbar̃ nas
centia ostr̃at ēē illaudablia ⁊ radices
car̃ peiores sūt. Radices oīm nascen
tiū calidiores ⁊ sicciores. ⁊ ad digend̄
suis frondib; sūt duriores. St̃ aūt di
uisa acuta ī puritatē ⁊ magnitudinē
corruptōis sue. sm̄ magnitū ⁊ puita
ī mollicie ⁊ duricie. q̄r q̄dam st̃ in aug
mto adhuc. q̄dam v̄ iam augmtata
s; tn̄ adhuc tenia. q̄dam iā desiccant̃. ⁊
durescē incipiūt. q̄ ad h̃ augmt̃ut nu
tritis sūt debiliora cum aq̄ dnēt teis

Ideoq; nō sic cetā acuta nāl' sūt subtiliantia. tñ frondes adh' sūt multo meliores
frondes. n. oīm nascentiū nāl' omib'
radicib; sius mīn' acute & sicce sūt. Et
ī augmēto sūt p̄fcā. lz tñ adh' tenā hūi
tatis sue eā p̄oris minorate ūtute sūt
fortiora. & a subtiliatē mutata calefa
cīt & desiccant. Vñ nō queīt ea accipe
nī ī maiorū neccītē. medicina cognīte. ad
īcidēdos eīsdē hū. incoque. Sumāt at
elixa cū aceto & aqua mixta ut sua |
mitigent cū oleo acumina. q̄ iā desicca
ta induraūe. acib' & medicinā remoue
ad calefactōm. n. & incensiōm. & iunc
ture sepatōm deuenet. vñ nz radices
nz frondes sūt tollende. Nascentia. n.
nō sapora hūitatē ḡ dñantē sugeāt. Ideoq;
eoz frondes peiores. q2 hūitas nāl' fro
dib; dnāt. Jn stōm emolliūt. abhoīa
tōm faciūt. hūores flegmaticos gnānt;
ē g° neccē ingnandis hūor natis ūbo°
sapar hys apparet & insapore aceto ob
somogaro. & forti mixpsio. i. amixtione
cinini desiccati admixtis carni & simil'
q̄ren' abhoiatio & fastidiū aufāt. Jtē
nascentia alr' duob; mod' sūt diuidēda
aū. n. intra siccissima & īaq̄sa sic cheme
& simil'. aū intra molli hūida & aq̄sa &
putida sic fungi & silia. q̄ intra sicca &
aquosa nascunt' meliora & laudablio
ra sūt cetis intra hūida nascentib;. Ideoq;
cheme meliora & a corruptōē remoti
ora q̄m fugi q2 intra sicca nata & aq̄
pluuiali nutita. fungi intra molli n
ascunt'. & aq̄ putida qeta nutiunt'. V. G.
Oīa inq̄t nascēntia insapore ul' acumē
nō apparētia. nz morsura. ul' aliq° alio sa
pore nāl' sūt peiora. hys aūt fungi sūt
peiores ꝓp̄ tre malignitatē & corrupti
onē hūor q̄b; nutiunt'. Sūt g° pessimi
mar' si iux' oliuā nati fuint. utpote no
cibiliores. q2 oliua ēstitīē & uiscositatē
& acumē dat eis. & ad dissoluendū tar
ditatē. q̄ cū ab oliua q̄litatē mutuent'
& ex sui pte sint mali. q̄nto peiores sūt

dicendi. Ideoq; fuit eā acutoz morboz
& mortifi' sunt.

Animalia
Tribus mod' diuidunt'
Aut. n. alia terrestria. alia aeria. alia
aquatica. Nulli. n. phisici dubitaunt
qn̄ . iiii . elemēta . oīm aīaliū arboū
hbarū sint exordia. quorū duo sūt leu
ia & sursū se mouētia. i. ignis aer.
& duo grauia & deorsū descēdētia. i. ter
ra aqua. Vnūq'q; v° hoz duo extīna
hab;. vnū supi° & altm inferi°. vnū
int' h' mediū hētur. Supiora v° extre
ma duoz leuiū subtiliora & digniora
& motu ueloctiora sūt sursū. Jnfiora
v° min' subtilia & digna. & ad motum
sursū tarda. Media hoz ab vno q̄z ex
tremoz q̄litates sibi sumūt. Supiora
v° duoz grauiū. & si leuiora sint ad co
plemētū tñ motus sui nāls tardiora
sūt. Subtilitas. n. sua atq; leuitas co
hibet ea ne ulocit' descendat. Vñ & dicūt'
grauia q2 ad mouendū tarda. Jnfiora
v° extrema. & si grauiora sint & crassiora.
tñ ad oplemētū sui motus nāl' sunt
ulociora. q2 grauitas cog' ea descēdē
& ideo dicūt' grauiora supiorib; extimis. q2
ulocit' mot' suū oplent' nālem. Horum
media ab una q̄z extremitate sua ac
cipiūt ꝯ opetentia. Cū g° sibi īuicē co
misceāt. & digniora indigniorib; interse
rant'. grauiaq; leuib;. frigidis calida. hūi
da siccis exetant'. Jn q̄libet exetāda sūt
& diuisant' diuisanda. scdm q̄ntitates co
mixtoz intempaimtis & nō tempami
tis eoz. & multiplicitate seu paucitate;
peiū. V' g°. Et oponūt' ex in eu grauia
duo dnānt elemēta. tñ illa fiūt q̄ ītra
sunt stablia. sic arbores. hbe. Et ū ex
iīi eu p'ncipant' duo leuia. fiūt in mo
bilia. & motu localia. sic aīalia aloco ī
locum mobilia. Et aūt ex iīi eu equalr'
iiii. elemēta dnānt. in grauia & leuia co
mixta fiūt aīalia. ad mouendū dura
sic testudiēs & simil'. Vñ in testudiē q°d

dam ſẽſiblē· qddam inſẽſiblē hẽt· Jtē
aĩalia ad ſe inuicē ſũt diuiſa in gñuit
ate ⁊ leuitate· ul' ſũt ſecundũ loci vnitꝫ
deſtinata ſupioꝛib; ul' inſiorib; ex tre
mitatib;· leuiũ ſri grauiũ elemẽtorũ
origina· Oꝫ· n· ſiut de m̃ aĩaliũ cui do
minat̃ ſupioꝛa leuiũ· ⁊ extrĩa· leuioꝛa
ſũt· ⁊ ſbtilioꝛa uolantia· ⁊ aerē inha
bitantia· Oꝫ v° de m̃ cui dñãnt̃ inſio
ꝛa· eoꝛdē leuiũ ⁊ extrema· debilē ſũt
mobilia· ⁊ ſũt reptilia· Oꝫ v° de m̃ ē le
uiũ inſũt media· ex m̃ mediocrẽ mo
uentia· ⁊ ſũt aĩalia ambulãtia· Oꝫ v°
de m̃ ſiut cui ſupioꝛa p̃ncipant̃ grauiũ
extrema ⁊ leuiũ inſioꝛa inhitãt aq̃s
⁊ flumĩa ⁊ ſũt natatilia q2 eis dñãt̃
aq̃· quoꝝ v° aĩaliũ oplõnes quib; na
centib;· ſeu aĩalib; uianãtes de eiſdē
ſe nutiunt atq; regũt· Oꝫ v° naſcẽtia
ſeu aĩalia· quoꝝ dñ aĩaliũ oplõib; ſũt
c̃ria· ſiut eis inimica· nocitiua· ul' inſ
ficientia· Reſpõndim̃ tñ a ſophiſtis ;
nob obicientib;· qm̃ ingent aĩaliũ ꝯ
plõnes naſcentib; ſũt ſimilẽs· Cũ aĩa
lia ſiẽ dixim° de m̃ ſiant cui leuia ele
mẽta dñãnt̃· naſcentia v° de m̃ ē dñ
ant̃ grauia elemẽta· Re· de ſiis ⁊ eos
ꝯfutantes q̃ſtioib;· Cũ· n· nos dixeris
dixiſſe leuia· ul' grauia dñãri ñ negat
ti qn aliq̃ ñ dñãntiũ c̃rioꝝ ĩ eis ſint·
Si· n· m̃ vñ ſiut aĩalia aq̃uib; elemẽ
tis eẽnt aliena· vñ eis eẽnt oſſa q̃b;
dñãnt̃ t̃reſtia· qm̃ ſoꝛent hũida quib;
p̃ncipat̃ aq̃· ⁊ quom° dtutẽ hẽnt ꝯtẽ
tiuam· frigidã ⁊ ſiccam t̃re aſſimilãdã
⁊ expulſiuã· frigidã ⁊ hũidã aq̃ repre
ſẽtantẽ t̃m· Cum g° dñãri dixim° ñ
tñ oppõ in eis õino negam° in eẽ· Jlg
g° dubiũ ē qn inſit aĩali hys q; naſſ
naſcẽtiũ aſſimiletur· ⁊ q eis ĩ noceat
⁊ repugnet· Joq; q̃dam aĩalia ſeu naſ
centia hõim ſẽ nutimẽta· q̃dam v° moꝛ
tifẽ· q̃dam v° nocitiũ· vñ ꝯcoꝛdantur
antiq̃ q2 aĩalia gñalr̃ in duo diuidũ
r· aũ; n· coꝛpũ hũanoꝝ ſũt nutitiua
aũ ñ nutitiũ· Non nutitiua ul' c̃ria et
repugnantia cũ calore nimio ſiẽ tyri
e ſerpentes ⁊ ſilia· ul' frigoꝛe magno ſiẽ
aranee· ſcoꝛpiões ⁊ ſilia· aũ ñ hũane ñ
ſilia· ſꝫ ñ repugnantia· ſiẽ yric' wlpes
lepus ⁊ ſilia· Quoꝝ nutimẽta ſẽ peſſim̃
ſꝫ tñ ñ moꝛtifã· h̃ teſtat̃ grauitas odoꝛ
is ſiie carnis· ⁊ uicinitas ſetoꝛis· Jn
b· Quoꝝ aĩaliũ carnes ſũt graues ul' ſe
tentes· huãis oplõib; ſũt deſiſtẽtes ul'
deſidentes· Quoꝝ ñ ſũt naĩs hũanis
ſũt uicinioꝛes· Carnes g° q̃dam hũanã
nutiũt nãm q̃ ſiie oplõni ſẽ uicine· ſicut
poꝛcine· agnine· hedulline· q̃dã ſũt moꝛ
tifẽ ſiẽ ſupradcẽ· q̃dam ſũt ſ̃ medicina
refrigãntes ul' calefaciẽtes ul' tẽpa
ntẽ· ſiẽ yrcine lepoꝛine· ⁊ ſilia· Nutien
tes in duo diuidunt̃· ul'· n· ſiluatice ul'
domeſtice· Siluatice calidioꝛes ſẽ ⁊ ſic
cioꝛes· ſꝫ tñ· hñt· iiii· ꝓꝓetates· q̃dã lau
dablẽs q̃dam v° ñ· vna ex caloꝛe aeris
inhabitati· ⁊ dñãtõe ſiccitatis ſiie cõ
plexiõis· deſiccat ⁊ calefacit· ſbtiliat ſan
guinẽ ⁊ alleuiat· ſcdã ex paupertate
hꝫe ⁊ aq̃ par̃ comedit ⁊ bibit· v' ſit
ei pinguedo pua ex ſupfluis hũoꝛib;
minuta· Tercia ex nutimẽti ſiu ſiccit
ate ſit durities carnis ⁊ auſfert grauitã
odoꝛis h̃ teſtat̃ ſiie carnis pmanẽ
tia· ne p° qm̃ aĩal occidit̃ caro ei' cito p
utreſcat· Qrta ex multitudiẽ ſiu moꝛ
⁊ laboꝛis· vñ coꝛpus rarificat̃· ⁊ plima
ſua hũitas ſbtal' amittit̃· ſit g° caro ſicca
⁊ dura· ⁊ ad penetrãdũ venas tarda;
vñ nutimẽta ſiia ptim ſũt laudablia· p
tim illaudablia· Laudablia duob; mo
dis ſẽ· vno q2 ſi bñ in ſtõ ⁊ in epate di
gãnt̃ gnãnt nutimẽta mũdificata hu
moꝛib; mal' q̃ cito aſſimilant̃· ⁊ tarde ab
ipis diſſoluũt̃· amũdificant̃ mal' hũo
rib; ꝓp puritatẽ pĩguetũs ſiie· q2 cũ la
boꝛis ⁊ motus diſſolute ſẽ ſupfluita
tes ſiie· vlcat' mẽbris aſſimilant̃· ⁊ tar
de ab eis diſſoluũt̃ ꝓp puritatẽ hũita
tis ſiie ⁊ duritiem carnis. Jn ꝓpoſ·

Qarumq; aīalium ⁊ nascentium in calidis
⁊ siccis innascūt͛ locis. calidiora ⁊ siccio
ra sūt. ⁊ assimilandū mēbris uelociora
s; ad digendū ⁊ ad penetrandū corp͛ du
ra. vn̄ sūt illaudabilia. q͛ caro ē dura
⁊ sicca. fac͛ nutrimēta sicca. vn̄ minꝰ sunt
saporita q̄m domestica. S. omīa siluati
ca aīalia n̄ saporita nec nutrbilia sūt. sic
domestica. p͛t͛ capriolos. q̄ cū sint siluatī
ci sunt saporiores ⁊ laudabiliores ⁊ nu
bliores. ex nimio .n. motu ⁊ labore sb
tiliat͛ sanguis ⁊ corpꝰ rarificat͛. pori apiū
t͛ humores q̄ sūt grauitatis cā odoris diss
oluunt͛. ⁊ saporitatē quandam hn̄t q̄ nō
inuenies ī domesticis. It ypoc͛. Caro capri
na illaudabil͛ ē nec nutrimēto neq; degesti
oni abil͛. maxime si masculinū aīal fit. San
guis .n. q̄ gnat͛ calidior ⁊ siccior ē tēpa
to. n̄ cū castrat͛ ul͛ lactens fuit si silua
tica. q͛ in castrato acumē minuit͛. Caro
hūitat͛ ⁊ attenuat͛ saporiorq; efficit͛. lac
tens .n. q͛ n̄dū ablactat͛ ē calorē n̄alē
⁊ hūitatē laudabilem nanciscit͛ adeo ut
sua siccitas tempet͛ ⁊ saporitas acq̄rat͛
vn̄ ⁊ bn̄ digitur ⁊ queit͛ calide ⁊ sicce
oplōni. siluatica ex nimio labore ⁊ sepis
simo motu ⁊ aeris sui sbtilitate sanguis
suus sbtiliat͛. corpꝰ attenuat͛. pori api
unt͛. De humor sūpfluitate ex quib; gra
uitas odoris ē mundificat͛. yp. Has in
q͛ ꝓrietates hn̄t capriolus. n̄ hn̄tas ceteris
aīalib;. Domestica aūt aīalia saporissi
ma ⁊ nutrbiliora sūt siluaticis ⁊ ceteris;
capriol͛. s; minoris sūt caloris. maior hūi
tatis siluaticis ⁊ m̄ laudabiliora cum
.iiii. ꝓrietates hn̄t. Vna ꝓp defectonē
sui aeris in hūitati ⁊ multitudinem sue
hūitatis cā umbre a calore solis ea opi
entis sb arborib;. seu in casis. Calor .n.
eor minuit͛ ⁊ hūitas augm̄tat͛. Vel ex
uiscositatis ⁊ efficiēi carnis cā gsteit
⁊ ad actōm .n. in stōi ⁊ epatis digesti
one indurat͛. Secda q͛ ex nimia quiete
pori sui claudunt͛. n̄ cēa sua hūitas dis
soluit͛. vn̄ ⁊ caro mollescit ⁊ attenuat͛

sicq; nutrim̄tis eor facil͛ uene pene
trant͛. Tcia q͛ cū nimiū comedant
atq; bibāt pinguedines crescūt ⁊ multi
plicant͛. sicq; sūpfluitates humor aug
m̄tant͛. Qrta q͛ ꝓp hūitatē calidior
⁊ aq̄sitatē eor carnes emollescūt. Te
tat͛ hoc q̄ occisor carnes paulo post
putrescūt. q͛ ꝓrietates prim laudab
ilia. prim faciūt illaudabilia. Lauda
bilia q͛ digesta in stō ⁊ epate multum
nutriunt ⁊ saporita sūt. facile venas
⁊ totū corpꝰ penetrnt͛. Illaudabilia q̄a
ex multitudīe uiscositatis ⁊ hūitatis
sue sūpfluos humores gnantia ī stō et
epate ad digendū dura. ad m̄bra as
similandū tarda. in dissoluendo facilia
m̄bra tarde assimilant͛ ex nimia hūit
ate sua. Oīa .n. humida ad congelandū
dura ⁊ indurandū q͛ n̄ in desiccādo
diu laborat͛. facile a m̄bris dissoluuntur
q͛ mollis sūt nutrim̄ti. vn̄ antiq̄ dome
stica aīalia accītalē dn̄t prine ad pa
uca nutrim̄ta. Siluatica accītalē ad
multa. Domestica .n. si mlt̄ nutriunt n̄
lit͛ q͛ cito a m̄bris dissoluūt͛. menbra
semp īaniūt͛ ⁊ aliis cibis ad explem
tum q̄rūt͛ ⁊ sic par͛ nutrim̄tū acq̄ritur
m̄. Siluatica v͛ ⁊ si par͛ nutriant na
lit͛ tm̄ q͛ dura ⁊ ad digendū dura ⁊
a m̄bris dissoluendū tarda. sufficiūt
tm̄ m̄bris ut n̄ paupent͛ ī aliis cibis
q̄rendis ⁊ m̄ antiq̄ mlt͛ nutritiua di
xiūt. Siluatica g͛ aīalia bona sūt ad
ofortandū m̄bra. Domestica ad sani
tatē custodiendā ul͛ regendā. Ex ꝑli
cit͛ dixisse da sūt. Qdam .n. in humidis lo
cis ⁊ aq̄sis sūt pascētia. Qdam ī mon
tanis ⁊ siccis. Qdam ī domib; nutrim
t͛ ⁊ mēssant͛. In humidis ⁊ aq̄sis locis
pasta oīa hn̄t sūpdcā. minꝰ nutriunt
⁊ in stō ⁊ in epate uelocit͛ digunt͛ cito
dissoluūt͛. In m̄tanis ⁊ siccis locis
sūt mediocria in oīb; ꝑdcis int͛ si
luatica ⁊ domestica. Ideoq; carnes eor
ceteris laudabiliores ⁊ queleniores sūt

et perfectiores in custodienda et regenda sa
nitate. in confortatione et membris assimilatio
ne. Que in domibus nutriuntur et incrassa
ntur carnes habent viscosiores et grossiores propter
multas commestiones. et sunt cibi corruptio
nes et grossiores. unde et duriores. et in stomacho
vel epate ad digerendum tardiores. Si tamen
bene diriguntur minus nutriunt. membra confor
tant. et ad dissolvendum de membris indu
rant. propter grossiciem suam et viscositatem. unde
ypocras. Non solum naturas quorundam animalium
scire sufficit et quantitates nutrimenti et
qualitates digestionis in quibus febribus sunt
non et investiges loca et pascua et aerem;
humidus vel siccus. et quantitatem
sui motus atque quietis. De animalibus et eorum
diversitatibus. et que quidam mortificant quedam
nutritiva sunt satis dictum est. Que animalium
nutrimenta sunt bona vel mala. que indigestionis velo
ciora vel tardiora dicemus.
Diversitas nutrimenti
De animalibus boni vel mali. vel velocis
vel tarde digerendi dividitur vii modis.
unde ex est natura sua. secundo ex etate. tertio
ex natura ciborum suorum et pascuorum. Quarto ex
complexione seu materie. quinto ex anni temporibus
quale in quibus horum commedatur. sexto ex artificio
o apparatorum. Cum tamen de singulis horum
disputemus de differentiis maris et femine
et neutri. i. castrati dicamus. Non dubi
tavit phisica quin horum masculus calidi
or et siccior et siccior sit. minus quam viscosi
humoris et subtilioris quam femina nutrim
enti. femina vero econtrario. Ideoque omnis masculina
caro laudabilior est et digestibilior. non so
la caro caprina que in feminis melior est quam
in maribus et humidior et hoc naturaliter. quod fit quia ca
prina naturaliter est sicca. masculina autem omnium ani
malium caro est siccior. In caprina ergo hiis
ex causis siccitas adunatur. una ex natura sui
altera ex sui sexu. Tercia quia masculina caro
caprina est siccior. Ideoque caro sua quia tetre
pituite animal est humida. feminina vero quia naturaliter est
humidior temperata sua siccitas sexuali cum hu
miditate sua feminali proprie et ideo lau
dabilior est et ad digerendum melior. Sed tamen
si lactens masculus fuerit non post dicitur il
laudabilis propter laudabilem humiditatem lactis
femine ergo horum meliores multo sunt. Si enim
laus lactis simpla masculos bonos fa
cit. multo magis feminas et laus lactis. et
laus feminietatis bonas facit
Redarguentur tamen
Re vaccis dicentes. quia femine in bobus
non meliores fuerint suis maribus. cum
vaccine naturaliter caprinis sint sicciores. Re. car
nem vaccinam duriorem indigestione esse tar
diorem et actionem non solutione lentiorem. Cum ergo
femine omnium animalium similiter se habent et vacce
quia femine in grossicie et indigestibilitate;
duplicia ex causa est male. masculini autem
quanto plus sunt calore in omnibus animalibus in cor
pali sua sexe meliores sunt indigestione
tanto plus masculus bos femina erit levior
in bonitate tamen nutrimenti non melior erit
quia humiditas femine naturaliter siccitatem temperat ista
sexe. unde et masculus bos lactens melior et
laudabilior est non lactente. quia humiditas lac
tis complexionem suam temperat. Castrata vero anima
lia inter complexionem sunt maris et femine mediocria
in sexe sua tamen. Ideoque actiones sue et passio
nes feminis sunt vicinantes. quia et si mas
culus nascatur quibus nobilissima tamen membra que
naturaliter caloris sunt fundamenta amisit. et non ca
lor deficit. et complexio sua atque actio femine
appropinquavit. quia minus calefacit masculus plus
quam femina atque tardius maribus velocius fe
minis digitur. Sanguis autem quem generant meli
or est quam quem femine. peior quam quem masculi. Hoc tamen
in capris sicut diximus. Castrata autem mino
ris sunt masculis nutrimenti. et feminis minoris
bonitatis. Expletis autem dictis maris
et feminis atque neutrorum redeamus ad primus
sa et incipiamus a complexione naturali antiquiore
Animalium ergo temporalis est complexio
Aut enim mediocris in humiditate et siccita
te est. et hoc duplex est. enim frigida sicut lactentium
caprinorum carnium est. et calida sicut agnorum an
nualium. aut est cum siccitas dominatur. que iterum
dupliciter dividitur. vel enim calida est sicut veteris

pecorina · ul' friga sūt iuuenis capna
aū ē cui dñat' hūitas. Jt dup' diuidr'
q̄ ē calā sic agna ānual' · aū friga sic
uetus porcinū · Concordant q̄ antiq;
assimilantia ⁊ hūani corporis nutritiua;
porcinis sūt frigidiora · Ex aut' aīaliū
inf'. h. ⁊ sicca medioca sūt ī ulacitate di
gendi ⁊ boītate nutriīti int' meliora
sūt cetis · max' si iuuencla fuīt · n̄ ue
tā ui lactentia · Vetā · n̄ · sūt sicca et
mac' ⁊ caro eis ē durissima · lacten
tia hūida sūt ⁊ ad digendū dura · vis
cosa ⁊ flegmatis gnātiua · ēsa n̄ cum
nlr' aīalia sint siccissima sic capna et
bouina · h. n̄ · ī iuuantitate lactis lauda
bilis sc hūitatis q̄ sua tempat' siccitas
ōa q̄cūq; sūt siccissima nlr' pessimi sc
nutriīti · n̄ cū in lacte sint ul' ī iuuanit
ate lactis. Jdq; capna ul' bouina lactē
tia iuuēclis ul' uetib; sūt laudabiliora
q̄ si n̄ sua sicca ⁊ iuuēcla e' duplic'
ēsa ⁊ sicca · ⁊ melancolicū sanguinē
gnāntia · Si tū frigā sūt aīalia sicut
sicca capna ⁊ bouina ī corruptōe e'
minora · Siccitas · n̄ · calori uīcta incē
dit ⁊ uloci' desiccat cito in corruptō
nē mutanda · hūida nlr' in carnibus
sc mollia tenā asto ⁊ intestinis cito
descēdentia · ⁊ iō uiscosi flegmatis p
pa sūt · Si tū calidiora sūt aīalia sicut
iuuencla pecorina frigidiorib; sic por
cinis sc meliora · q̄ porcina cetis aīali
b; mīn' calā ⁊ hūiora sc · Vn̄ ⁊ omfa
cio oleo antiq̄ assimilauīt infrigitudi
ne · Jdq; sc ēsa ⁊ ad digendū dura · ⁊ ad
penetrādū uenas tarda · Aliam · n̄ · hu
miditatē necē ē penetrē calor aduuw;
Sin aut' oportet ut conglet · ⁊ ad dige
rendū induret.

Diuersitas nutrientiū ex etate quadru
plex ē · Sūt · n̄ · puissima sic natiui
tati uicina · ul' a natiuitate remo
ta · tū adh' crescentia sic aīalia ul' iu
uencla iam opleta · ul' decrepita · Lac
tentiū carnes sūt hūiores · ⁊ iō asto

lubricatiores · uentrū solubiliores · sangnē
flegmatic̄ ⁊ mlta supfluitatē gnāntes
n̄ sicce sunt nlr' sicut bouine · capne · q̄u
nutriīta cetis sc laudabiliora · max' bo
nū lac sugentia. Jn̄ G. Ex aīalia sunt
lactentia ⁊ bono lacte nutrita laudabili
a faciūt nutrimta · Quidicē' atheniēsis ·
edulina ⁊ uitulina cū laudabili lacte
nutrita · carnes hnt laudabiliores ⁊ sa
poriores · Diuitā aut' lactentiū carnes
in saporitate ⁊ digestiōe sūt meliores
hedulinē tū oīb; laudabiliores ⁊ melio
res q̄s dixim' · Vn̄ ⁊ sangs q̄ gnānt sb
tilior ē ⁊ nutbilior · ⁊ omib; hoīb; quē
entior · max' euadentib; ab egritudine;
Vitulinē n̄ sīlr' · Qz · n̄ · sangnē gnānt c'
siorē faciūt · q̄ boues ēsiores ⁊ durio
res sūt nlr' · Vn̄ uitulinē c'nes ⁊ si sīt
laudabiles · n̄ tū queniunt exeuntibu'
egritudiēs cū mbra eo indigēndo ēso
cibo desiciūt · Si aut' lactentia nlr' sūt
hūiora sc pessima · q̄ hūitas sīlis eta
tis in eod' se colligiūt · ⁊ in sunt ēsa ⁊
uiscosa · ad digēndū dura · corruptū
nutriīntū facientia · hūc aut' oplones;
flegmaticos gnānt · hūores ēsos · calid
os · fumosos · uiscosos · ⁊ corruptos · Vn̄
lacten̄ · porcina ⁊ agnina sc pessīa · sed
pl' porcina ex nl' calis puritate · ⁊ uis
cositatis ⁊ hūitatis clītatōe · ⁊ ideo ca
uenda · Jn̄ michilc' ath · porcina nul
lam hnt boītatē ad nutriīta · max' si
si sint lacten̄ · ypoc' · lactentia porcina
dura ⁊ ad digēndū ēsa poc' q̄m iuuē
cula · h. n̄ · aīalia nlr' uenas hnt strictī
ssimas · sangnē puissimū · pinguedinē
mlta · q̄ lactentib; flegm̄ dñat' · ⁊ ido
nimiū caueant n̄ cū necēite cogant'
comedentes ea · Si calās hnt oplones
⁊ siccas bn̄ fortes excitantes ⁊ laborā
tes freqnt' · in etate scda · i · ad h' cresc̄e
tia · minoris sūt hūitatis ⁊ uiscosita
tis q̄m lactentia · q̄ auulsa matis ⁊
lacte sūt remotiora · ⁊ tū sūt duriora
min' supflua · in nutriīto tempata · ad

digendum uelociora. ad digendum autem
u's duri. maxime si aialia nature sunt humi
da. sicut pecorina. porcina. quia nutrimenta
sua inter h. et s. sunt temperata. cum sue
complexionis humiditatem siccitas temperat etatis
eius. et ideo non iuuenibus neque fortibus. non la
boriosis et non exercitantibus est conuenibilis. In
antiquis. conuenientiores porcine et pec
corine carnes atque laudabiles sunt ergo
a lacte sunt separata. quousque perueniant
ad nutrienda aialia. Si uero aialia nature sunt
sicca carne. sunt duriora carne. et ad dige
rendum tardiora. quia in eis augetur siccitas.
Ideoque bouina et caprina in hac etate sunt
illaudabilia. In etate tertia. i. iuuentutis
siccitas nimia dominatur. Ideoque carnes duri
ores. et siccores. et ad digendum tardiores
Sed tamen in stomacho et epate bene digesta nutri
menta sua dant fortiora et multa. et non sunt
superfluitatibus mundificata. ambobus tarde
dissoluenda. ex paruitate sue humiditatis
et uiscositatis. In si aialia nature sunt humi
dora bene digentium sunt nutriua sicut
iuuenum exercitantium. Ideoque carnes peco
rine et porcine iuuencle. et si sint humita
tis esse. bene tamen digeste laudabiles in me
brorum confortatione. et indurtie plus quam in
regenda sanitate. Si autem aialia nature
sunt sicca. nutrimenta sua sunt pessima. ex
siccitate sua duplici. Iuuencula ergo cap
rina bouina sunt pessima. carne dura in
digestione tarda. digesta crassum generant
sanguinem. et melancolicum. In etate quarta
i. decrepita omnia aialia sunt pessima dupli
ci ex causa. una quia caloris nature exticioni
sunt propinqua. altera quia ceteris carnibus sunt sic
ciora. ex humiditate sua uicinitatis fumen
da. unde ad digendum durissima. quia
carnes sunt neruosa. et fere numquam dig
estibilia. maxime si aialia nature sunt sicca.
sicut bouina et caprina quia dupliciter sunt
pessima. ex natura siccitate et sua etate. In
6. Ex aialium nature sunt sicca. priorum carnes
meliores. et nutrimento laudabiliores est.
Ex uero humiora sunt sicut pecorina et porcina
quanto perfectiora. tanto meliora. In 6.
Que magis sunt annosa. in quibus sunt sic
ciora et ad digendum duriora. quanto autem
minora. tanto membra sunt teneriora. et
ad digendum uelociora. Si tamen lactentia
et flegmatica. maxime si nature sint humida
In omnia uolatilia. uel ambulabilia dum
sunt crescentia carne sunt laudabiliora;
quam que iam sunt declinata. media inter
hec duo extrema laudabiliora sunt in u
laudabiliora sunt extremum ad quod sunt
magis precedentia
Diuersitates in aialium
nutrimentis iam diximus
Postea hoc que pascuntur. oportet tamen ad me
moriam reducamus. aialium quedam siluati
ca quedam diximus domestica. Siluaticorum
uero sanguis subtilior est et acutior. quia minus
comedentia. et sunt sicciora ex nimio motu
et calore aeris non aluntur. semper. n. solent
opprimi. unde pori rarificantur. superfluita
tes humorum dissoluuntur. et quia parum comedunt
atque bibunt. sanguis quoque domesticorum datus
est grossus. quia durior et siccior est. et uisco
sior atque mutabilior ex paruitate aeris
et defectione mouendi. et multitudine come
dendi et bibendi. unde pori opilantur
et nutrimenta sua incessanter. Diuiduntur
autem inter. Quedam. n. maiores herbas
pascentia sicut boues et similia. quedam par
uas et minores sicut pecudes et similia.
Quedam tamen ramorum extrema sicut capre
et similia. Pascentia herbas maiores pes
sima et macilenta ex corruptione sui
nutrimenti et yeme sunt. et usque ad medium
ueris. quibus in temporibus macra sunt. cum bo
na s non inueniunt pascua. a medio
ueris in autem cum iam se inuenit conueni
entia incessanter augmentantur. et saporit
atem nanciscuntur. et laudabile nutrimentum
faciunt. In 6. Omnia namque aialia si ci
bos sibi competentes. i. sue complexioni unde la
turent inueniunt. carne saporosiora et
laudabiliora fiunt. Non inuenientia
his est. paruas et multas pascentia sunt

h'bas bonitate carnis laudabliora;
ab ĩitio ueris usq; ad mediũ estatis
hijs .n. tpib; ɋpetentes cibi inueniũ
t. vñ ⁊ in hijs tpib; ɋssiora teniora ⁊
laudabil' nutimti ɋe uident. ex trem̃
pascentia ramoꝝ. ab initio estatis;
usq; ad medietatẽ hiemis sꝫ bona.
ɋuc .n. rami arboꝝ teniores sꝫ ⁊ hũi
d' ꝑ. Et inq̃t aĩaliũ in ꝑtis ⁊ campis
pascunt̃ sꝫ carne leuiora ⁊ faciliora
ad digẽdũ. pl' qm̃ ea q̃ in domibus
nutriunt̃. ex sui freq̃ntia exercicij atq;
mot'. ⁊ subtilioꝛ ⁊ siccioꝛ aer ab eis t̃
hit̃. vñ sup̃fluitates huioꝝ minuũt̃
⁊ sue oplõnes temp̃ant̃. Et h'bis par
siccis ⁊ minutis pascunt̃ meliora sꝫ
q̃ q̃ h'b' humidissimis nutriunt̃. Et ra
mos comedũt tenõs ⁊ frondes mel
iora sunt. q̃ q̃ bonis fructib; eoꝝ aliũt̃.
Et aũt par ɋmedentia ⁊ bibẽtia mĩ'
cũ ɋmedentib; ⁊ bibentib; sũt melio
ra

Pinguitas aĩaliũ in macilẽta ⁊ ɋssia
est ipsi. ã .n. ɋssissima aũ macri
ma. ã mediocria. Crassissima sꝫ peiora
q: pinguedis ꝑietas sꝫ stõ ⁊ digestiõi
ẽ nocitiua. ꝑrimũ .n. in cib' inatat ⁊
facit cibos inflantes ⁊ app̃ stantes;
Cũ aũt alii cibo admisce sua uiscosi
tate ille alt' miscet. ⁊ digestiõi ɋt'hit
Digi incipiẽs pilos stõi emollit. ⁊ uisco
sitate ⁊ lubricitate eis tenuit. vñ ɋtẽti
ua u'tus deficit. ⁊ expulsiua ɋfortat̃;
in plim licentia gñatur. quib; stõ' est
humid'. q'b; ṽ calid' fumositas fit cala;
De colicis gñib; q: caloꝛ stõi ex pingue
dine mi' incensiu' fit. sic extrius caloꝛ
ignis pinguedie ⁊ oleo accendit̃. Jdeo q;
studuie antiq̃ artificialr̃ adaptare. cũ
mlto sale assari. ꝑcipue fortĩ ⁊ ear bono
so igne ut mali humores sui pl' sit de
siccari. ⁊ ut accedant temp̃amẽtis. ꝑ
hibuẽ aũt iũngi carnes extius olõ ul'
alijs cũ assent̃. ne forte ꝑou clausi ma
los humores exire ꝑhibeat̃. Jt' ĩmutere
ne de ɋssissimis aĩalib; ñ sola rubra ca
ro ɋmedit̃. Caro .n. sola ⁊ pinguedie
nuda ⁊ si de ɋssissimõ sit aĩali melioꝛ et
laudablioꝛ est. q̃ q̃ ɋmixta ẽ pingue
dini. licꝫ sit de ñ ɋsso aĩali duab; ex cãu'
vna q: caro pinguedĩñ ẽ nuda. ⁊ si nĩhĩ'
sit ɋssa ⁊ unctuosa. ñ tñ hꝫ de pinguedi
nis ɋssitie q' stõ possit ĩnatari. ⁊ lubrica
ri. mutare q; ul' corrumpe q: adõ subtil'
⁊ ad digẽdũ facil' ẽ ut ꝑpata sit. vñ
mlt' hꝫ nutrimti ⁊ fortitudinis. ⁊ tam
tarde dissoluit̃ a mbus ut corpib; tam
bõa ut' ꝑſet' huãis. Scdã q: hꝫ unctuo
se subtilitatis ɋmixte carni q̃ ꝑſet' inde
sangũi nutrimtũ ⁊ caloꝛi sui ⁊ augm̃t
atio sui. Caloꝛ .n. nĩl' ñ nutrit ñ ex ṽc
tuositate sanguis. vñ ⁊ uctuositas sẽp
nutrimtũ ⁊ fundamt̃ caloris ẽ nãĩ. ⁊ io
ꝑhibuer' antiq̃ infirmos febricitantes ct'
nib; nutri. ul' alijs uctuosis q̃ cã aug
mtandi febs sũt. ⁊ eas ɋfortandi. Jtẽ. b.
dic' olm ⁊ alia uctuosa sũt cetis elemẽ
ta ignib;. sic ⁊ intioꝛi caloꝛi pinguedo
⁊ alia uctuosa. aĩalia ṽ macrima car
ne sꝫ niuosa. ⁊ par sanguĩs hñtia ⁊ par
humida ꝑui nutrimti. ꝫ tñ cã sue ꝑue ui?
cositatis uloc'ia sꝫ digi ⁊ venas penet'
re. mag' carnes ɋsse. ⁊ longe sꝫ remo
te a stõi ⁊ intestinoꝝ lubicatõe. min' ca
lefactõne. ⁊ longe a ɋũsiõe ingñia coli
ca. a lubicatõe stõi ⁊ intestinoꝝ lõge sꝫ
remota duplia ex cã. vna q: nꝫ lubicata
tẽ hab; nꝫ uiscositatẽ stõi pilos emol
lientẽ cũ siccitas ẽ dñet̃. vñ antiq̃ et
max' rufus ꝑcepit ut carnes macre
nullam pinguedinẽ hñtes accipiãtur
elixe. ul' in tusclo cocte. q̃m' ab aq̃ fiãt
humide. vñ siccitates tempent̃ sue. Scdã
ṽ q: ex ꝑforatõis uenat' uelocitate ñ
diu ĩ intestinis ꝑmanet. ut nec ea;
gñent ad expll'nda uloc' par cale
factoria sũt in stõ. ⁊ tarde mutant
ingña colica ⁊ ablatõne sue uctuo
sitatis ⁊ pinguedis. q̃ maria sꝫ colice
incensionis. Et aĩaliũ mẽ ɋssice ⁊ ma

ciem sunt media · in n̄ actionis ⁊ passio
nis sue sunt mediocra · ⁊ q̄nt̄ carnes pin
guissimorum aīalium ⁊ pinguedine nude ·
ualentia · Jsaac · eiectorum carnibus tempan
tiora · ceterorum carnibus ⁊ laudabiliora ·
sunt · cum n̄ tm̄ pinguedinis habeat q̄ calorem ince
dat · atque pilos suos lubeet · neque adeo ma
cra ut carne fiant neruosa · ⁊ sanguinis
pauperrimi · ⁊ ideo antiqui instituerunt non
tm̄ sal adhibendum · vn̄ sua desiccatur
humiditas · neque tantum fortitudo eius preualeat ut
sua desiccet uentuositas · exteriora g° inga
tur cum oleo ⁊ sale · ⁊ assentur temperato
igne · quatinus oleo opitulente cutis ⁊ hu
mor custodiatur · sic g° fiat in carne
pinguedine nuda · ⁊ de pinguissimis aīalibus
fcā · macrime tm̄ carnibus h̄ soli conueniet
cā sue siccitatis · Paulus · Caro inquit eius
aīalis impinguedine temperata melior ē q̄ pi
guissima siue macrima · Nutrita ab cibis di
gestibilibus melior ē q̄ q̄ cetera nutrit · Ex
aut̄ nl̄r sunt humida masculina q̄ feminina
meliora sunt · ⁊ in etate perfecta meliora q̄
in inperfecta · Sicca nl̄r femina masculinis
sunt meliora ⁊ etate inperfecta meliora q̄ per
fecta ·

Diuersitates

Diuersitatum aīalium dicimus ex temporibus an
ni · cum quedam aīalia dicimus esse quibus
siccitas ⁊ calor dominatur · sicut camelina ⁊ si
milia · Sunt ⁊ quibus calor ⁊ humiditas sicut peco
rina · Sunt frigida ⁊ humida sicut porcina · Sunt
frigida ⁊ sicca sicut bouina ⁊ caprina · Sunt ⁊
temperata sicut hedulina lactentia ⁊ ui
tullina · ⁊ annales agni · Ex v° calida ⁊
sicca illaudabilia sunt · s; hyemi conpeten
tia · G. calida ⁊ h. in uere sunt bona · ⁊ in autu
upno contraria · frigida v° ⁊ sicca illaudab
ilia · tm̄ a principio estatis usque ad medi
um bona sunt · ad h̄ n. aer tm̄ h̄r humi
tatis q̄ temperet siccitatem sue conplexionis · Ex
aut̄ frigida ⁊ h. a medio estatis usque in
finem sunt optima · Jn hieme v° sunt pessi
ma · in uere ⁊ autumpno mediocra · Que
temperata in ue bona sunt · in estate secla ria
y p̄ · Caro inquit porcina in uere · in hie
me · autumpno n̄ ē laudanda · in esta
te g° tm̄ bona · Caprina in estate bona · pe
corina in ue · bouina in fine uis · ⁊ in in
itio estatis erit laudabilis · Di

Diuersitates

Diuersitatum aīalium

Diuersitas artificialiter sunt tres · aut n. sunt assan
tur · ⁊ elixtrant · q̄ cum aq̄ ⁊ sale elixant
q̄ in uasis cum aceto muripslo ⁊ aliis
coquuntur · assata ⁊ elixtura in nutiendo
mito sunt eliora · ⁊ ad digendum dur
iora ⁊ siccissima · quia humiditatem suam amit
tent · quia sunt mediocritate ab igne tacta
sunt · Jn̄ · G. q̄ assare carnes uoluit
q̄ hu hindres illaudabiles sunt · sicut carne in
mic pinguedinis oportet inter salari ⁊ diu ig
ni apponi · ut sua humiditas illaudabilis
sumat · Carnes g° laudabilis humiditatis
assande · sicut aīalium mediocrium carne uel
pinguedine nude · n̄ forti foco · nec diu sunt
apponende · ne consumatur assia laudabilis hu
tate · Oportet g° de forts imgi · ⁊ ita pero
opilari · ut sua humiditas ualeat conuni
sso g° caro pinguis ds omedi n̄ assata ē
multo sale sup carbones ignis · ut plurimum
sua humiditas quat exsiccari · Si n. humi
tas illa remaneat · lubricandi in stō et
intestinis erit ca · Si aut̄ calorem in stō
superflui inueniat · ⁊ fortis fuit ut conten
tiua eruunt ⁊ in flositate colica muta
Si aut̄ carnes cum sale ⁊ aqua elixan
ex aq̄ humectant ⁊ tenant ⁊ facilius dige
runt · vn̄ antiqui preceperunt ne caro macra
n̄ elixa comedatur · quia aq̄ humectat eā ⁊
tempat quam ipsa nl̄r sit neruosa ⁊ siccis
sima · Jn ieculis v° cocta inter has duas ē
media · ⁊ si n. ex aq̄ humectat · ex conti
nuo desiccat ⁊ io in uasis n̄ sunt coquende
n̄ q̄ de aīalibus sunt inter mac ⁊ elixa medi
ocribus atque ex pinguibus sicut dicimus descen
dent · Jura n. si coillaudabilia fuit custo
dunt humiditatem · s; tm̄ in uiribus coquata m̄
ē diu sunt l q̄ conatur · Sunt n. conditura q̄ carnes
custodiunt in ⁊ bonitate sua · quedā n̄ edu

cunt an͡ sua. q̄dam dū cocta cū sale ⁊
aq̄. oleo. coriandꝛ̄. cepis. cumino. q̄da
aut̄ cū aceto ⁊ obsomogaro. uino. ⁊ acu
to muripsso. q̄dam cū aceto. q̄d cū zu
caro. maloꝝ dulciū succo. aq̄ rosata ⁊
coriandꝛ̄ succo. q̄d cū aceto vue acbe. ⁊
acbo aceto pomicitrin. ul' mali g̃nati q̄
cū aq̄ ⁊ sale. ⁊ olo ⁊ aliis elixis uicinant̄
q̄ hūitas eoꝝ custodit̄. Que cū aceto ⁊
obsomogaro. uino ⁊ acuto muripsso
s̄btilius in calore ⁊ siccitate sūt uicine
medie int̄ h̄ sūt p̄parata. Sꝫ q̄ cū aceto ⁊
zucaro. ⁊ maloꝝ succo. vel q̄ cū aceto
mali g̃nati ⁊ maloꝝ succo coquant̄ me
diocres sūt. ⁊ tēpate int̄ cal. ⁊ f. hūi
dū ⁊ s. Que u͛ cū uuis acbis. ul' aceto
pomicitrin. ul' mali g̃nati frigidiores ⁊
sicciores sūt ⁊ sp̄ōi ꝯfortatōres. vn̄ ⁊ di
arriā ⁊ colicā sꝫ rumātes q̄ ex defectio
ne ē ꝯtītiue in sto ⁊ epate. Que cū ace
to ⁊ obsomogaro vino ⁊ acuto murip
sso. caliores sūt ⁊ s̄btilius cū acuto mi
ripsso uicine. ⁊ īō oꝫ ut q̄lꝫ carnes sin
oportet p̄pande sint. Quedam aīalia di
ximꝰ eē sicca. q̄dam. h. q̄d. f. q̄d u͛ cal.
Que u͛ nl̄r sicca ⁊ macra cū sale ⁊ aquā
sūt elixanda. ā cum aq̄. sale. ⁊ olo. co
riandro. cimino. ⁊ cepis coquanda. ut
h̄ artificio suo t̄pet̄ siccitas. Que hūide
assent̄ ⁊ s̄btiuent̄ ⁊ cū olo. ⁊ calido
muripsso ꝯdiant̄ ⁊ sua hūitas t̄pet̄
⁊ desiccet. max̄ si pinguia fuīt. Que ca
lida cū uua acba ⁊ aceto pomicitrin ul'
mali g̃nati. ramis portulace apparēt
si n̄ accipientis sicca fuit cū aceto et
cucurbite succo. cucumer̄ citruloꝝ corde
lactucar̄ suū calorē t̄pantū. Que frig
ida cū succo m̄te. apii. rute. obsomo
garo. ⁊ calido muripsso. ⁊ t̄pent̄ ui
no. q̄ t̄parata sic custodiēda erit. ā cū
aceto zucaro. ⁊ maloꝝ succo. aq̄ ro
sata. coriandro recenti. ⁊ succo pip
auis. cepis. ēco. pauco pip̄. cimino
ā cū succo mali granati dulcis. ul' suc
cis malou. ⁊ aq̄ rosata. Dande aut̄
carnes sunt statim oplom accipientis. si
sunt cal̄e cū aceto. mali g̃nati succo ⁊ si
mil̄r sunt accipiēde. Si frigide cū obsom
ogaro. uino. ruta. appio. m̄eta. frōdibꝰ
cit̄. ⁊ ⁊. pipe longo. Si uētres solubl̄es
sint. assate sīt ⁊ cū odorifō uino ꝯdite
si oploꝝ tempate sīt ī artificio de appa
randis carnibꝫ dixīmꝰ erūt carnes d
ande. Suffic̄ nob̄ disputasse. q̄m car
nes artificialr̄ sunt dande. ⁊ q̄ cū cali
dis. h. f. siccis sūt ⁊ ueld͛ sunt
apparande. ⁊ īō duoꝝ diūsoꝝ aīalium
n̄ eod͛ m̄ sūt p̄pande. cū n̄ sīt eq̄lr̄ lau
dande ul' n̄ laudande. Alīi. n. cū vnū
sit laudable. altin illandable eī ⁊ eo
n̄so. v. g. Si pecorinā assam ⁊ capnā
elixā tam ꝯpemꝰ artificialr̄ eq̄li laude
sunt essenda. Pecorina. n. sua ex hūitate
ē bonū assare. ⁊ capnam ex sua siccita
te elixare. Jt̄ si ꝯparemꝰ bouinā assa
tam ⁊ porcinā elixatā. eq̄lr̄ illaudabi
lia. q̄ bouina ex sua siccitate nimia a
ssata ē mala. Porcina ex nimia sua h
ūitate mala ē elixa. Jn̄. 6. Jsō sīt ꝯpa
da assata quoꝝdā aīaliū cū elixis ali
oꝝ. sīc nec ꝯfenda sunt ēēa eiusdē gn̄is
cū altiꝰ gn̄is mac̄s. Jlon. n. ex petit
ꝯparatō m rō. Confenda g̃ duoꝝ aīalīū
diūsoꝝ. cū in ead͛ q̄ntitate sint esficaci
⁊ macie. ⁊ ī eadē sp̄ē artificiali. ut me
liora eligi possint. v. g. Si pecorina et
capna sint ꝯfenda ⁊ ambo ēēa. capna
est meliora. hūitas. n. sue pinguedis
t̄pat siccitatē carnis, p̄pam sue oploꝝ
⁊ carnē hūstat. hūitas. n. pecorina la
udablioꝝ ē assata. Sicutis capna me
lior ē elixa. Simlr̄ si ꝯpet̄ uaccina ass
ata ⁊ porcina elixa. Jnuenīunt utrāqꝫ
pessima equalr̄. q̄ uaccina ex nimia
siccitate sua ad assandū illaudabil:
porcina ex hūitate sua illaudabil' est
elixa. Jn̄. 6. Carnes aīaliū. altiꝰ gn̄is
elixe ⁊ altiꝰ asse. n̄ sunt ꝯpande. sīc n̄
cīsoꝝ alioꝝ ⁊ macroꝝ alioꝝ c̄opande
eī. Jlon. n. h̄ expetit rō. ul' ī ꝯpatio

Duor. n. aialiū carnes diuersor cō
pande ū sꝫ. n̄ eiđ q̄ntitatis sit cōplexi
oi. uł magis ⁊ eiusđ q̄litatis artifici
al. V̄. g̊. si opant̄ pecorina ⁊ capⁱna
⁊ uterq; assa ⁊ elixa capⁱna q̄ꝫ pecorina
est melioꝛ. qꝛ ab aq̄ capⁱne tꝑat̄ sicci
tas. humitas u͛ pecorine ī essitate mu
tat̄ ⁊ uiscositate. Vn̄ fit illaudabilis
Simlr̄ pecorina ⁊ capⁱna si opant̄ assa
ta pecorina est melioꝛ. qꝛ humitas sua
desiccat̄. siccitas u͛ capⁱna auget. Ita
g̊ opatō faciendā ē. si pecorina elixa
⁊ assata. qm̄ assata elixa melioꝛ erit
si u̇ capⁱna assata ⁊ elixa opent̄. elixa
qm̄ assata melioꝛ īuenit̄

Animaliū
Mēbra cōplicat
Asunt diuisa. Prim̄ ex cōplōne sua
Secō ex locis. Tertio ex quiete ⁊ motu
suo. Complō ē cplx̄. alia dura ⁊ n̄uosa
sicͭ uent̄ cutis nui. intestin̄ uł car
tillagines ⁊ silia. alia moll' ⁊ tenā
sicͭ medulle. pinguedo. cebꝛ. nucha ⁊
silia. alia u͛ media sicͭ caro musclorū
⁊ lacteoꝝ. ⁊ carnes cetē pinguediē nu
de. maẋ si de aialibꝫ sunt ī estiuo tpa
ris. Ex mēbroꝝ sicca sūt ⁊ n̄uosa fri
giditō sibi dn̄at̄ ⁊ siccitas. Vn̄ ad di
gerendū dura. sꝫ laboriosa. in sang̊
nē diu ⁊ tarde q̄uertibilia. Cibꝫ. n. nā
lr̄ sicc⁹. par̄ sanguis ⁊ humitatis hns
diu in sto morat̄. ⁊ tarde excoq̄tur
⁊ iō ad nutriment̄ pauus. maẋ si de ma
cris. siccis uel ribꝫ sit aialibꝫ. sicͭ boum
uis capⁱnis. si aut̄ de iunioribꝫ p
uis ē. uł nlr̄ humis. sicͭ pecorinis;
⁊ porcinis. si bn̄ possint digi. multum
dant nutrimtū. ⁊ ad dissoluendum
de mēbris dur̄. qꝛ siccitas cōplōnis eo
rū mēbroꝝ. humitate ⁊ cōsticia tpatur
Ex mēbroꝝ mollia ⁊ tenā sꝫ. calor ⁊
humitas eis dn̄at̄. humitas u͛ pl⁹ q̄ in
ta diuidūt̄. Alia. n. liq̄da sicͭ ping
uedo int̄ carnē ātmixta. q̄ ē uctuo
sa. alia coaglāta sicͭ pīguedo. circa
renū. dorsor. ⁊ locoꝝ sinuosoꝝ ⁊ silia
alia media sicͭ cebꝛ. medulla nucha
liquida ex liq̄ditate sua nutire se ī
subtilem ⁊ cōstri sigcant. coaglata ex
coaglatōe ⁊ cōsticie. gēm̄ nutrimt̄ sui
demonstrē. Jn̄. 6. Pinguedo ē duplr̄
alia. n. moll' ⁊ liq̄da. calore aūt ig
nis dissoluta ⁊ infrigidata remoꝝ
q̄i. olim uel remanꝫ coaglata. alia. n.
dissoluta cito infrigidat̄ ⁊ coaglāt̄
q̄ in duo diuidr̄. aū. n. de aq̄tis aialibꝫ
ē sicͭ piscibꝫ. ā de t̄restribꝫ. Ex de aq̄tis
cito dissoluūt̄ neq; tn̄ cito coaglānt̄
Ex de t̄restribꝫ n̄ cito dissolūūtur. ⁊ ci
to coaglānt̄. Vn̄ aq̄toꝝ pinguedo ē
pl⁹ q̄ꝫ uctuositas. Terstium aialium
maioꝝ ē uctuositas q̄ꝫ pinguedo. qu
duobꝫ mod intellig̊. ex sensu ⁊ rōe. sen
su qꝛ si tangunt̄ pinguediēm t̄restiū
aialiū manibꝫ uctuositas sua īuisca
q̄i olim. si saporem⁹ uctuositatē cū sa
pore nichil sentim⁹. Jn aq̄tis n̄ simlr̄
si. n. tangat̄ nulla uctuositas manibꝫ
īuiscat̄. nꝫ ī sapore sicͭ t̄restiū uctuo
sitas sentit̄. Jōq; de aquosoꝝ pīgue
dine pl⁹ comedit̄ q̄ꝫ de pīguediē t̄re
stium. qꝛ t̄restria mlta. ⁊ ex nimia unc
tuositate sua cito saciant. Ex rōe q̄a
aq̄tsa nlr̄ sūt humiora. humitate aūt
sua in corpe augmātata p⁹ qm̄ mēbra
tn̄ nutriunt̄. q̄dam supfluitas remanꝫ
q̄ꝫ mēbra expellūt ad corpis interiora
ū ē loc' ad q̄ supflua expellūt̄. ī q̄ cū
adunet̄ ⁊ augmētet̄. ⁊ a n̄ secō exco
q̄nt̄. ⁊ in̄ de in cōlatis pinguedo q̄dā
q̄ficatur. De t̄restribꝫ n̄ simlr̄. qꝛ humita
s ad opatōm aq̄tsoꝝ minoꝝ ē. Ex cū
pua sit mēbra paupioꝝa sūt ī nutri
mētis. ⁊ n̄ ab eis separat̄ humitas. sꝫ p
totam cōrp' nē diuidit̄ inq̄ calor nlr̄
eā dissolui ⁊ uctuositatē liq̄dam fac
Jōq; omīa aialia q̄ nlr̄ humida sꝫ. pi
guioꝝ ⁊ min⁹ uctuosa sꝫ. Ex autē
nlr̄ sicca. uctuosioꝝ ⁊ min⁹ pīguia
Jōq; in porcis auget pīguedo. quia

complexioni sue nisi humiditas contrariatur. Unctuo
sitas autem in duobus existit quia siccitas
principia sue complexioni. Facile igitur intelligitur
unctuositatem esse calidiorem et humidiorem
quam pinguedinem quia calorem naturalem habet per
vicinum sibi carnis calorem. Pinguedo
frigidior est unctuositate et siccior quia ca
ro a calore est remota et humiditate. Si autem
pinguedo et unctuositas in simul sunt
pares et illaudabiliter nutriunt. Unde non ad ci
bum sed solum ad condimentum danda sunt. Unum
quoque enim horum primum stomachi est inflans satu
rans cito et corrumpens quia quecumque cibum
invenerit in stomacho super innatans. In myrta vero ille
invisitat et recessat eos et ad digerendum con
hibet. Sicque stomachus in morando non alios cibos stomachus
appetit. Cum autem incipiat cibus ille digeri
a spiritu stomachi emollitur lubricans igitur fit
et cito emittitur. Cum igitur ad intestina devenerit
subtilitas cibi ibi inclusatur et penetrationi
epatis per miseraicas committitur. Unde minus per
unum et pessimum accipitur nutrimentum
pessimum quia opilationem facit et inclusum vero sub
tile flegma per qualitatem suam se reducat.
Si enim est crassus et coagulatus sicut arbus
et pinguedo renum flegma generat crassum. Si
unctuositas liquidus sicut carni admixtus sub
tile flegma generat. In Ruf. meb inquit non
de pinguedine vel unctuositate accipi
untur tantum nutrimentum quantum plenitudinem et
satietatem faciunt. Intendens autem quod satietas
sua maior sit quam membrorum nutrimenta. Ad
stomachum enim velocitate inflant. Implet et ci
to satiant. Cum digeri incipiat cito eiciuntur
ab intestinis. Sicque vene parum inde recip
iunt nutrimenti. Is. G. Et membrorum crassiora sunt
plus satiant magis et iuvant. Minus crassa
minus sunt satiantia tarde et minus nutrientia.

Diversitas

Diversitas autem nutrimentorum pinguedinis et sue acci
onis est quia pinguedo calefacit et humectat
si inunctur et in minus calefaciant quamquam ex rebus
una et animalium generibus. Secunda ex naturis et
complexionibus. Tercia ex etatibus. Quarta ex
novitatibus vel pinguedinis vetustatibus.

Quinta ex artificialibus. Ex quibus complicat
aut masculina aut feminina aut neutra. Masculina calidi
or et siccior ad comparationem feminine sui generis.
Feminina minus calida et magis humida ad ma
sculina sui generis comparata. Castratorum non me
diocris. In. G. Pinguedo feminina omnium animalium
humiditatis minus calida et humidior est. Masculina cali
dior et siccior quam castratorum est.

Diversitas ex naturis

Diversitas ex naturis dicitur modus quia cum omnis pingue
do assimiletur naturali complexioni animalis sui ge
neris si natura est calidior plus calefacit. Si frigi
dior minus. Si mediocris mediocriter ad augmentum
similiter de humiditate dicimus et aliis. Si humidior magis
humectat. Si siccior minus. Si mediocris medi
ocriter. Unde pinguedo porcina magis cunctis
humectat corpora calefactione nulla apparente.
Pinguedo leonina plus calefacit quam cetere
et minus humectat. Humidior enim porcus fuit ceteris
animalibus et calor eius temperatus sicut naturalis calori
nostro est. Enim sicut saporosissima omnium in calore
solum in humiditate autem non. Pinguedo enim por
cina humida omnium aut siccum. Unde unctuosit
as porcina liquida est et cauda et pingue
do inmatura forti tenasmo et in intestin
is immite morsure. Sua enim nobilitate
et liquore poros membrorum magis penetrat et
mordentium nocumentum humorum mitigat.
Hec enim hec eadem humiditatis proprietas in pingue
dine invenitur anserina ex nimia humi
ditate sua. Leonina naturaliter ceteris calidior et
siccior est. Ideoque pinguedo sua dissolutis
sima et inflatissima. Sicque tortis non novum
inmaturissima ad durum et ad diuturnum vali
apostema. Bovina mediocris est inter porci
nam et leoninam. Caprina et si minus sit
calida quam bovina calidior tamen est quam porci
na quia caprina et si ceteris ambulantibus sit
frigidior tamen ad comparationem temperate complexionis
calidior est et siccior. Siccitatem suam testatur
quia postquam dissolvitur cito coagulatur. Unde vul
neribus in intestinis est inmatura si clistere in
flatur quia cito coagulatur et solidatur. Iuvat
quoque sicut superfatio coquitur. Vulnera pulm
onum et intestinorum similiter in omni passi

one cum opus ē solidatōe. pecorina et
si capina ⁊ porcina calidior sit tn̄ sicci
or. porcina .n. ⁊ capina hūior erit. et
io mag̃ iuuat ī intestino. q̄ colō no
cat̃ passiōes malas qm̄ pinguedo por
cina q̄ ē sicciōr ea. porcina .n. ex liqui
ditate sua fluida ē ⁊ n̄ manz sꝫ ultiā
porcina ex medioc̄ hūitate sua melior
ē. ⁊ si tardius qm̄ capina coagletur nlr
Jn̄. 6. de pinguedib;. Pinguedo inq̄t
leonina siccior ē ⁊ calidior canina. can
ina siccior bouina. bouin̄ siccior capina
capina siccior pecorina. pecorina siccior
porcina. porcina siluatica calidior et
siccior ē domestica.

Diuisitas

D pinguedis ex nimia etate ⁊ uet⁹
state erit duplx̄. Ex aīaliū etatib;
iiii. mod̄ diuisat̃. Ē st. n. pīguedo p
ui ⁊ lactentis. ē ⁊ iuuena lactēti. est
aīal̄ iuuenis. ē ⁊ decrepiti. Et lactē
tis aū iuuena lactenti tempata in ca
lore erit. in hūitate erit nīsta. Juni
oris calidior ⁊ min⁹ hūida. decrepiti
pīguedo frigidior ē ⁊ siccior ceteris. mas
clina calidior ⁊ siccior. femina tn̄ iu
nioris calidior ⁊ siccior ueteris.

Diuisitas

D pinguedis ex nouitate ul̄ uetus
state erit duplx̄. Est. n. recēs nuā
itis ab aīali separata. uet⁹ iam diu sem
ota. Recēs min⁹ calā ⁊ mag̃ hūida. ve
tus calidior ⁊ minus h̄. ⁊ q̄nto uetus
tior tanto calidior ⁊ min⁹ hūida. q̄ in
calore aeris q̄nto plus elongat̃ tanto
mag̃ calor s̄ p̄atur. ⁊ hūitas desicca
vn̄. 6. pinguedo uetustissīā mag̃ est
calā ⁊ nīsto min⁹ hūida. ⁊ io mag̃ qm̄
recēs dissolutiū erit. Euristhoud. Oīs
inq̄t pinguedo sic ⁊ vīn⁹ uetustissima
hūitate minora. ⁊ calore maiorātur
testā h̄ uini. ⁊ mel. Aceti. q̄ q̄nto plus
sūt uetera tanto pl⁹ ꝯfortiātia ⁊ acu
tiora.

D iuisitas pinguedinis ex artificiis
duplx̄ erit. ā .n. simplx̄. ā ꝯposita. Sim
plex ex n̄. ꝯplōne ⁊ cētis ꝯsidāda con
posita ex admixtis aliam nanciscit̃ nām
vn̄ pinguedo salsa calidior ⁊ siccior n̄
salsa ē. q̄ sal calorē s̄ p̄at

Medulla ossiū saporosior

M ⁊ melior pinguedīē. ⁊ uictuosita
te. q̄ media int̃ eīam pinguedi
nē ⁊ sotilē uictuositatē ⁊ io actio sua
media ē int̃ pinguedinē ⁊ uictuositatē.

Cerebrum

C ⁊ si nlr cal̄ sit ⁊ h̄. q̄ ex gnib; ē pin
guedini ⁊ medullar̄. tn̄ accītalr̄
est f. ꝑ int̃ aere frigiū cap̄ cedantem
⁊ puritatē carnis ⁊ pingdinis sꝫ capiū
extantē. vn̄ quidā arbitrati sūt nlr ēē
cebr̄ f. dicētes illud sic flegm̄ ēē cūiū et
uiscosū. testantes h̄ ex actionib; ⁊ suis
passionib;. Jnuenim⁹ inq̄t cebr̄ agg
uans stōm indigestiōe dur̄ cibi debili
tatē appetitū. vn̄ intellig̃ ēē frigiū. com
ꝓbant ex ub̄ gal̄. putātes sua intītōm
in actiuitati. 6. n. dr̄. Cū ꝯmonē uis
ulis uoitū da p⁹ cebrū cibū. vn̄ ⁊ n̄ ē
dandū cū appetitus defic̄ cibor. Ex acti
onib; v̄ ꝯfirmant ita cebr̄ ēē sīsiuum
⁊ motus fundamītū. vn̄ .f. monstrā ēē
⁊ h̄. Si .n. calid̄ cū mot⁹ sinis sic sepiss
imus cal̄ faceēt. incendēt aīal q̄
Cuor̄ intītio dup̄ falsificat̃. artificialr̄
⁊ rōnablr̄. artificialr̄ q̄ cebr̄ ⁊ si durū
sit insto ad digendū ⁊ corrūpēs appe
titū n̄ ex frigitate. s; p⁹ fac̄ ex hūitate
⁊ uiscositate. ⁊ int̃ pinguedinē ⁊ uic
tuositatē medioctate. Si aūt h̄ ēēnt ex
fritate cebri tūc duplo accidēt pīgue
dini. q̄ ꝑe appetit̄ corrump̄. digestōm
ꝯfundit sic aū dixi. Qr aūt ex ul̄ ꝯfir
mant gal̄. si uel ul̄ uoiū. mouēt. da p̄
cibū ꝯmedē dicētis. si vn̄ h̄ intellr̄ int̄ c
tificabunt intītōm fuisse ēē. Gal̄. n̄
ex h̄ q̄ faciat frigitudo. s; potī⁹ hūitas
⁊ uiscositas operentur h̄. imo magis
h̄ hūitati attinet. q̄ frigitudo nlr̄ ad
imat. ꝯtinuat. ⁊ appetit̄ ꝯfortat. vn̄ ⁊

aqua appetitum auget cum uinum minu
at. humiditas et uiscositas cibo admixta
i cessat eum uehementius et prohibet eum dige
rendi. Si autem calorem habet cibus uel unctuo
sitatem innatat cibo et cogit sursum exire.
Si frigidus aggrauatur et inferius exit. sicut in
aqua et aere uidemus. aqua enim que frigida ag
grauata descendit infra. aer quia calidus leuis
sit et ascendit sursum. Ex ratione omnium
sicut Aristoteles in libro de naturis animalium testatur
cerebrum cum fundamentum sit sensuum et motuum
sensus autem ex uirtute caloris nisi sint. im
possibile est frigidum esse. quia frigiditas naturaliter humi
ditatem claudit et incessat. sensum soporat m
otui repugnat. Inde si cerebrum frigidum sit. a
uferuntur memoria. fantasia. et ratio hominis
quod cum frigiditate impossibile est esse. quod monstratur
ex hijs que palam uidentur. Cum cerebro fleg
ma dominatur uel frigiditudo. durities memo
rie. turbide discretionis. et in ordinate
rationis. Ex uerbis igitur Aristotelis bene potest intelligi
quia cum cerebrum calidum et humidum temperate sit non tamen studium
et accidentalem sibi frigiditatem prestituit. ne sep
issimus ipsum incenderet motus. Denuda
tur autem frigiditatem suam testam de pingue
dine et carne. ut exterior aer subtilis ad cere
brum possit penetrare et accidentalem calorem
ex nimio motu refrigararet. sicut cordi
influit ex pulmonis anhelitu. per quem
calidam et calam a se expellere fumositatem
et naturali reddere temperamento. ne suffocaret
calore naturali. Similiter uero quod medulla est spon
diliorum est sicut cerebrum. unde et de substantia cerebri dicitur
esse. est tamen durior maxime pars eiusdem inferior
uicina. Quanto magis a cerebro seiungitur
tanto plus indurescit. et ideo non nutrit sicut
et cerebrum. et medulle ossium et pinguedo. cum
minus humiditatis habent et uictuositatis. si
cut bene digitur. Ut pars nutrit

Membra inter dura et mollia

media sunt lacerti et caro pinguedine nuda. sunt temperatissima in om
nibus qualitatibus. et ideo ceteris membris temperantiora
et ad digerendum uelociora. et ad penetran
dum uenas faciliora. et ad confortandum corpus
laudabiliora. Et in duo diuiduntur. aut
enim pura et eadem perfecta. sicut cor media et si
milia. aut que caro sicut uuula. testiculi. guttur
colla et similia. Et pura caro sunt sangui
nea eis substantia dominatur. cum sanguis sit coctus
et coagulatus. delatus uenis. neruis. ar
terijs subtilibus et sensu in prohibitis subtilibus
Et igitur sanguinolentiora ceteris membris sunt
temperantiora et a uiscositate et calidiate re
mota. non igitur inflatant cibo. nec inflat stomachum
nec cito saturant sicut uictuositas et pin
guedo. Descendunt igitur grauitate sua in lo
cum coctionis stomachi. quibus cum calor continua
tur naturalis sua actio completur in eis. unde potest
de ipsis comedi plus quam saturitas expe
rierit. Secundo quia non tantum habent uictuositatis
ut lubricet. et eiciatur eodem intestinis
prius quam uenas penetrare possint. Set propter
facilitatem et leuitatem naturalem morantur in
intestinis. quousque epar se contrahunt quantum
sibi non sufficit. et ideo uiam in perfectum san
guinem mutantur. quod ad sanitatem custodien
dam et ad membra confortanda est utilissimum
Et que caro sunt minus sanguinolenta est. et in
carne tenriores. quia iam secundo coctus est sanguis
et non sua uirtute carnem et sanguinem mediocris
ideo quia minus habent sanguinis quam carnis. et ma
ioris uictuositatis et uiscositatis et plus
sanguinis quam pinguedinis. et minoris uictu
ositatis et uiscositatis et ideo caloris inter
pinguedinem et carnem. Set tamen magis pingu
edini attinentis. Ad operationem igitur pingue
dinis subtilior et nutribilior sunt. Calidior uero
et uiscosior ad operationem carnis. Diuiduntur
enim autem in duo. Sunt enim quedam que pauca et ad
generandum humiditatem. unde actio compleatur ut
uitis generantur. sicut uuula lacerti et testiculos
spermati. Sunt et alij quidem ita pauca ut gene
rare humitas ad humitandum membra se uicina
sicut eos que sunt in lingua et in testiculis. et in
alijs locis.

Quantitas ex motu

Diuiditur et quiete est duplex. aut enim sp
sunt que sciencia sicut uentris. cor. epar. et
ea cauidantia. a se mouentia et hec du

plicia. aū. n. ñlia. a᷉ accñtalia ꝯſıa
lia q̄ ꝑ ſe ñ ꝑ aliud mouent ſıc lab
ia riđe pedes. ꝑ aliud ſicut carnes
collo uicine. dorſo. core. Vñ ḡ ꝑote
intelli q2 q̄dam c̄r nes ꝑ ſe ſemꝑ mo
uentes. q̄da ñ mouentes. q̄dam ꝑ
aliud mediocter. ſemꝑ mouentes ad
digēndū faciliores. ſaporoſiores. ve
nas ſꝫ penetrabiliores. Motu .n. huđc
ſubtiliant᷑. caro leuigat᷑. calor tempat
ſemp q̄eſcentes huis ſūt ꝯue. Q2. n.
refrigat carnes gnat᷑. ⁊ ad digēnđ
induratur uł aliud ſe mouētes medio
c̄r int᷑ has ſꝫ mediocres.

Diuiſitas

Dimbroꝝ ex loco ſuo duob2 mođ ſunt
aū .n. ſunt q̄ in ſupficie ſꝫ exterioꝝ
uł interioꝝ. Q2 exterius duob2 mođ ſūt
q̄ oſſıb2 uicine. ſıc oſſa dorſi ⁊ colli. aū
ñ uicina ſıc umbilic᷒ ⁊ cetꝫ exterioꝝ
uenis. Oſſıb2 uicine ſūt cluuſo .v.
q̄ncuple. ſıc pectus cōdantes ⁊ cetera
mb᷒ int᷑ cor ⁊ caput media. Q2da ſꝫ
in inferiori pte corporis. ſıc q̄ ab epate uſq;
ad candam. Q2dam int᷑ h̄ duo media
q̄dam inderta pte felli uicine. alie i
ſimilr̄ ſplem ꝓpinq. Q2 exterī᷒ ſūt imed
io corpe meliores ſūt interiorib2. q2 ex
uicinitate poroꝝ corporis. quib2 flum᷒ et
ſudor diſſoluit᷑. alleuiant᷑ ⁊ ſeporant᷑
⁊ ad digēndū faciles efficiunt᷑. Interio
res equo. Q2 v᷒ inpte dext᷑ uicine ſunt
fundamēto caloris nł .i. epati et felli. m
leuiores ⁊ ad digēnđ faciliores. De ſi
niſt᷑ v᷒ pte ꝯue q2 ſplem uicine. ſilr̄
anteriores poſterioribus ſunt meliores ex tib2
cauſis. Vna q2 nutriunt᷑ ſanguīe mūdi
ficato i corde. Ideo q2 pectus ⁊ ipm̄ caldā
tia cetis mb᷒ inceto ſꝫ meliora. uł lau
dabiliora. Scđa q2 pectus uoce ⁊ flatu
ſp mouet᷑. ⁊ io q2 caro ſua leuiat᷑. mūdi
ficat᷑ facile digitur. Tcīa q2 i pectore cor
morat᷑. Cor aūt fundamētū ē caloris nł
⁊ in ſupđca carnib2 ꝯtingit. In poſterio
rib2 cluab2 ex cāis ñ ſilr̄. Vna q2 ſanguis

uñ nutriunt᷑ in corde ñ mūdificat᷑. ali
a q2 longe ē a fundamēto caloris nlis
vñ actio i eis eſ defiat᷑. ñ .n. boni ſūt
saporis nec leues. nec cito digeſtibles. me
dia int᷑ h̄ ſꝫ mediocria. ſ; tm̄ poſteriorib2
q̄ anteriorib2 uiciniora. ⁊ ſi .n. uicina
fundamēto caloris nlis. ſang᷒s tm̄ unde
nutritur. ñ in corde ſcđo ſuit mūdifica
tus. nec ſunt i uia caloris nlis ad cē
bra a corde aſcendentis q̄ mūdificent ⁊
ſubtilientur

Volatilia

Fpollia aūt uniuſalr̄ · ⁊ Volatilia.
ad ambulabilia ꝯpata. minora faciūt
nutrimēta. ad digēndū tñ ſubtiliora
⁊ faciliora i mbris par ī morantia. que
tñ i nutrimēti bonitatib2 ⁊ malignitatib2
iiii. mođ diuſant᷑. Prim᷒ ex ꝯplonib2
⁊ etatib2. Scđs ex ſubtilitatib2 ⁊ groſſıcieb᷒
Terci᷒ ex groſſıcie ⁊ macie. Q̄rtus ex loco
mbroꝝ poſitoib2. Ex ꝯploib2 .v. modis
depbēndunt᷑. Alia .n. tempata ſıc gallīe
galli ⁊ ſilia. Alia frigidiora tpamēto. tñ
puinētia ſıc ſtarni pulli. ⁊ ſimil᷑. Temp
ata aūt dicim᷒ h̄. q2 carnes cū nlr̄ ca
lide ſint. hat᷑ q2 calor debil᷑ ē ⁊ ſubtilis
⁊ ad digēndū faciles ſūt ⁊ tpata ꝯuī
ꝯplo đr. Alia. calā. ⁊ .ſ. corrupꝯs ſtōm ⁊
a tpamēto longe ē. ſıc paſſer ⁊ iuuenū
colūbar᷑ ⁊ ſimil᷑. Alia .n. ē cū dicatur
ſiccitas. ſıc turtur᷑ ꝑdicē ⁊ ſiml᷑. a. n.
cū dicat᷑ hūitas. ſıc anetū. ſtrucioꝝ
pulloꝝ columbar᷑ ⁊ ſilia. Q2 in calore
defecta. ⁊ tñ tpamēto ſꝫ attinētia ſıc ſtar
ni. pulli ⁊ ſilia. ad digēndū uelociora
ſꝫ facile uenas penetrātia. cito i ſang
nem mutabilia. max᷑ ſi in groſſıcie ſūt
tpata. Si .n. ñ ſint groſſıſſima. ſtōm ſūt
ꝯfortantiora. laudabilem ſanguīe gnan
tia. omī etati ꝯplōni ꝯgrua. ſ; tñ ex ſb
tilitate ⁊ diſſolutōis ſue uelocitate nō
multam uirtutē mb᷒ preſtāt. Vñ ad re
digendā ſanitatē ſūt meliora q̄ ad mē
bra ꝯfortanda. Meliora aūt h̄ gnis ſūt
cum iam cantare incipiūt. max᷑ maſ
culina q̄ in tpi calor eoꝝ nł ꝯfortatur

et humores mundificant. Item si comedatur
cocta cum aceto et zuccaro stomachi extin
guit incensionem. Ius vero eius si coquatur cum
piret. ʒ. ʒ. et pauco cinamo soluit ven
trem. gallina quod naturaliter siccior est quam pulli con
tra pullos agit. quia pulli ventrem humectant
gallina aliquantulum stringit. gallus quia non
calidus quam gallina atque pullus. quandam
salsitudinem inclusam caro sua acquirit
unde fit solubilis. maxime si vetus sit et decre
pitus. Unde G. galli veteres et decrepiti cum sal
e forti cocti et cimino. aneto. porris. se
mine cocco. ortulani. humores flegmaticos
deponunt. et colice passioni prosunt. et dolo
rem stomachi de ventositate grossa et infla
tionem mitigant. doloremque arteticum et tre
morem. Et istud non est inconveniens. galli
enim calidiores sunt naturaliter et calidiores sunt
salsiores. dictis modis ex duobus. Cum enim ca
lor et salsitudo horum sint fortiores. siccae
digestionis sunt cum quia carne duriora. Decre
piti cum salsitudo sit preparata et caro mol
lior fit cum lubrice solutionis. Item G. galli
decrepiti salsitudo levis non desiccativa ca
ro mollior. unde facilior descensio et ven
tris emollitio. maxime si floribus siccis nutri
ti cum lacte pistatis. Item G. galli albi et anse
res si nutriantur siccis et pistatis floribus
non saporitas pariunt. et velocius digeruntur
et exeunt. quod volatilia calida sint et sicca. non
sepe sunt accipienda. maxime passeres non ca
lefacientes et inflammantes et coleram ru
beam traducentes. perdices silvatici et
mares quia digestionem desiccant. ventrem
constipant. Ideoque non sunt accipiendi in commu
nitum et ingestum sunt. Ex opposito sicce
sunt neque calida nimium. sicut turtures pavo
nes. perdices et omnia paludes inhabitantia
carne sunt nervosa. grossa et ad digerendum
dura. tamen bene digesta multum sunt nutritiva
ad dissolvendum de membris dura et in ma
chinando est ad mollificandas carnes eorum
in anni tempore sunt comedenda. si prius sunt
occisa per diem et noctem dimittantur ut car
nes emolliantur. Tertia hic quia intemp

carnes occisas una die estiva dimis
sas esse et molliores et teneras. hec tamen
carnes ad digerendum velociter sunt bone. non
generando bonum sanguinem. cum sanguis suus
sit mutatus. sic a calore non elongatur
et caloris extranei permissionibus. Quod patet
sit quia si carnes diu dimittantur putrescunt
et mutantur. Cum autem ex longo fiat tempore
ex parvo ad opus est necesse. Ideoque illaudab
iles sunt carnes iste si recentes sint. maxime
si nimium carbonibus assentur et teneantur qua
lis in membra convertentur tamen tarde ab eis
dissolvuntur. quia ex recentia sit sanguinis et
longinquitate putredinis et vicinitate cal
oris naturalis. Unde G. Ex animalium vel terre nasc
entium recentiora quam oporteat sunt. animali
mata quando conveniat. aliquamdiu et reservata
sicca teneantur et mollia eorum indurantur
et cruda maturantur. sicque velocius digeruntur
Obiciet tamen quidam antiquus galienum dixisse
carnem duram diu dimissam emollescere et
tenerari ex calore aeris. nec tamen de recenti
aliquid iudicasse. ut si moraretur quantum te
neret. Dicimus G. universaliter dixisse de
animalibus et terre nascentibus cum diceret carnem
duram diu dimissam calore aeris emo
llescere. et post de nascentibus subintulit. Quod
fructuum molles tenerique sunt. cum magis mo
rentur. indurantur et desiccantur et sunt tem
perati. Qui autem duri sicci et vincti tenerantur
et emollescentes preparantur. hic autem constat quia
si magis sumuntur substantialis sua humiditas con
sumitur. et in peiorem reducitur. palam ergo fit
non debere nutriri carne naturaliter dura et sicca
in inhabitantibus paludosa. nisi cum ante per
duos dies sint occisa. ut carnes sue e
mollescant. et facile digerantur. Ex autem
volatilium sunt humidiora et calidiora. sicut anat
es. pulli columbini. struthiones carnes
sunt dura. et grossiora ad nutriendum et ad
digerendum duriora. et ceteris struthiones
sunt peiores. quia plus stomachum fatigantes
in sole ale et cauces sunt dande. unde ex
omnium animalium generibus teneriora sunt pre nim
ium motu. Anates sunt subtiliores struc

tionib; ⁊ saporiores. mag̃ si sicibus
nutrant͛. Quor tn̄ ale meliores. In ẏpo
volatiliū leuiores c̄n̄es q̄m q̄ amblan
tiū sunt. ⁊ min⁹ huīde. leuiores q̄; min⁹
q; huīe. pdicū. turtur̄. starnor. huio
res domesticor c̄n̄es anserū paludes
inhabitantiū. anatū. pullor columbe
sbtiliores q̄m anat̄. ⁊ ad digendū faci
liores sunt. q͛ fit ex puritate hūitatis et
tenuitatis sue c̄rnis. ex mixto tn̄ suo ca
lore sang͛ incentiūt. mag̃ siluatica. q̄
caliciores ⁊ min⁹ hūi. vn̄ facile ī inc̄
sionē ouiunt͛ ⁊ ingria colica. Ideo an
tiq̄ cū frigidis pepuūt dari sic cū ace
to uue acerbe. pomi citrini. portulaca
lactuca. coriand͛. scariola. ⁊ silia. hūi
ores. iuniores. leuiores ⁊ sbtiliores st̄
pull̄. ut pote minoris hūitatis.

Diuisitates
De volatiliū ex etatib;

Que siciores pulli meliores mag̃ l. ca
lor huor maiores. meliores sunt mag̃
frigor. Diuisitas aut̄ ex g̃ssicie ⁊ sub
tilitate ē quadrupl̄x. alia. n. sbtilissiā
q̄. in. iiii. gradu. a. q. mixto sic star
ni. pdices. pull̄. ⁊ silia. a. in. ii. sicut
t̄urres. coturnices. a. q. ī. i. sic pauones
⁊ grues. Et ī. iiii. faciliora sunt ⁊ leui
ora. ⁊ min⁹ nutritiua. Et. q. in. i. c̄tho
ra. ⁊ duriora sunt plus q̄m nutritiua.
q̄ int͛ h͛ media medioc̄a sunt. s; tn̄ q̄ in
iii. gradu leuiora ⁊ sbtiliora sunt q̄m q̄
in. ii. q̄ tenuis. iiii. ē uicinior ⁊ sctis p̄
mo. Coturnices v͛ certis sunt peiores. sic
nec ī nutrimto. n͛ indigestiōe laudabi
les. Dicit̄ tn̄ aliq̄ q̄r. G. passeres ⁊ pl̄
los assimilauit ī nutrimto. cū tn̄ sibi sic
neget hec. Qa pulli hūiores g̃ssiores
⁊ carnosiores. Et v͛ sunt huiusmoi maio
ris debet ēē nutrimti. R. G. ilō monst̄
asse misturaciem ⁊ puritatē nutrimti
illem. s; pot⁹ q̄d accītalē. Intend͛ enī
ondē g̃ssicie ⁊ sbtilitatē. uel uelocitate
digestiōis ⁊ tarditatē. Monstrauit q; q̄
facilia ⁊ sbtilia volatilia. cito ambus
dissoluenda. Grossa u͛ tarda ⁊ ad diss
oluendū dura. Et cum clarificauit intelli
gimus sbtilia. ⁊ amb⁹ cito dissoluen
da. ⁊ si nlr̄ mixtū nutritiua. accītalr̄
tn̄ par͛ ex͛ nutritiū. Si. n. cito ambus
dissoluūt͛ uelocit͛ euacuant͛. ⁊ aliū ap
petend͛ cibū cito festinat͛. vn̄ par͛ dant
nutrimti. g̃ssa ⁊ amb⁹ dissoluta tarde
⁊ si par͛ nutrant nlr̄. mlt̄ tn̄ nutriūt ac
cītalr̄. q̄ duricies sue dissolutionis
ambus n̄ cito aliū cibū expetit. ⁊ io
q. mixtū ē nutribil̄. Ideo grues. pauones
nutribliores anatib;. ⁊ anates tn̄ st̄
nutrbles. pp sue hūitatis ⁊ sanguis
mixtas q̄litates ⁊ grues pp hūitatē
minorē. ⁊ sanguis paucitatē nutribi
liores. q̄ carnes sue n̄uose. sic ⁊ oīm
volatiliū ale. Dicent tn̄ aliq̄ q̄r c̄n̄es
gruū. pauonū alis assimilasti oīm;
volatiliū. ⁊ grues tn̄ ⁊ pauones g̃ssa
sunt ⁊ tarde digestiua. g̃l. aut̄ oīm vo
latiliū sbtiliora ⁊ ad digendū facilio
ra. alas ⁊ c̄uices ēē dicat. R. sbtili
tates mbror duplices sunt. a. n̄lr̄ sicut
c̄n̄ium lactor. a. accītales sic c̄n̄ium
ossib; uicinar. alas aū sbtiliores sunt
accītales cū n̄uose sint ⁊ dure c̄n̄is
q͛ n̄ fecit ut assiduū motū ⁊ laborē
possent pati. s; tn̄ ex nimio motu et
labore sbtiliant͛ c̄n̄es. ⁊ fac̄ saporosi
ores ⁊ ad digendū faciliores. Inse g͛
q. c̄n̄es ille gruū sunt ⁊ dure. s; ex
nimio mot⁹ labore tenant͛. ⁊. q. lacto
rū ex tinuitates efficiuntur.

Diuisitates
De nutrimtor volatiliū

De ex macie ⁊ g̃ssicie st̄. Et volatili
um nlr̄ sunt hūida. laudablior ē ma
cies q̄m g̃ssicies. q̄ macies sua mul
tam aufert hūitatē ⁊ sicam repar com
plom. q̄ nlr̄ sunt siciora g̃ssa. macies st̄
meliora. q̄ g̃ssicies siccitatē mag̃ tem
par inuenit. g̃ssicies ⁊ huor ⁊ nut̄
mcā diuisitantur scdm anni tp̄a. Ideo
n. g̃ssa in hieme ⁊ u͛e sunt laudablio

sic sicut turtes et alia. Quedam enim tan
tum yeme et estate
Diuersitates
Diuersitatum horum ex diui
Diuersitatibus membrorum tpis est. a. ex cplexioib(us)
aut ex moribus a locis. Coplores iam dix
imus sunt innosdeni .i. cutis et intestinorum
mollium et tenior sunt pingdo et cerebrum. q
dam temperata sunt lactior carnes et pinguedine
humida. Neruosa dura et par nutentia m
axime si aialia mac fuint. au nihil sicc
si. n. gssa et nihil humida. h digestiua m
ta dant nutimta et ad dissoluendum
dura. mollia et tenia sunt pingdo cerebrum
cal. et h. sunt. max nihil huius. vn parum
nutentia et illaudabilia sunt supdeum est.
Diuersitates
De pinguedini uolatilium
Diuersitatum cplones eorum sunt. si. n. calliora
erit calida pinguedo et apemans diss
olutoua. Et frigidiora est tpantior. Et
sicciora eorum pingdo minus humidatur. humor
magis humidatur. max si de humido nihil est
animali. Ideoque pingdo anseris nihil ualet a
sure stoi et intestinorum. cliste in facto
Juniorum pingdo humor. veter est siccior
Nouit infectorum minus calida est et humor lo
ge occisorum. calidior et minus humidior
Diuersitates
Diuersitatum membrorum uolatilium sunt multiplices
Quedam. n. membra sp se mouentia nihil sunt
sicut ale. colla. pedes. Quedam quieta sicut
uentres. Quedam mediocra sunt uentri
uetina. et ossibus dorsi. mobilia sp teni
ora. saporosiora. et ad digerendum uloci
ora. sicut sepe iam diximus. Ale tamen uo
latilium saporosiores sunt. primo loco ga
llinarum. secundo anseris. aliorum et si boni sunt
sapores. nulli sunt nutrimenti tamen. Vicine
spinal et costis. partes ex motu tamen suo
saporosiores et digestibiliores sunt pecto
ra. et si caloris fundamento nil uicina
caro tamen sine pinguedine nullius saporit
atis. quia calor illis desiccat plurima pre
sue unctuositatis in nutrimenti suum. Vnde

puritas est saporitas et unctuositas. O
bicient tamen aliqui. quare carnes costarum ma
ne aliter non sunt se habent. quia calor illi ma
nant. Ad dicimus. Costar carnes et a
lar fundamentum puram carnem sunt humi
da. ideo autem sunt concaua ut unctuositas ibi
colligatur materia quam calor illi et sapori
tas unctuositas quia carnes facere suffici
at. Ossa vero pectoris subtiliora sunt
et non adeo concaua. quia unctuositatem non re
cipiunt calor illi sufficientem. Ideoque inu
trimentum suum et caloris illius. et unctuosit
ates aliarum carnium attrahi. sed tamen bon
nutrimentum propter uicinitatem caloris et bonam
mundificationem suam. carnes natium sapo
rite et unctuose sunt duplici ex causa. Vna
ex sua remotione a nihil calore suam unc
tuositatem non sequente. alia sunt unc
tuose. a. quia cum ossa sunt concaua in pin
guedine multa recipienda sunt ydonea
Carnes coxarum saporite laudabilius nu
trimenti. et cito digestibiles sunt duplici
ex causa. Vna quia ex nimio motu et lar
gitate concauitatis ossium multam unc
tuositatem recipientium. Alia quia caro
lactosa et cum subtilissimis membris uel n
uis telata. lactior aut carnes et m
axime extremitates sunt ceteris carnibus lau
dabiliores. propter nimium motum. Cerebrum et
si ad operationem ceterorum ambulabilium mi
nus nutrimenti non sunt. tamen laudabilem ha
bet cibum. quia minus humida sunt. max sil
uaticorum. In. b. Et inquit uolatilium
montes inhabitant. cerebra et ceteras car
nes laudabiliores habent cibi. Castrata
uolatilia. ad operationem ambulantium
sunt meliora. max floribus et lacte nutri
ta. laudabilem. n. sanguinem generan
tia. uictum est tamen si solubilia sint uel
stiptica. Gallus autem campo natus plus
est laudandus. quia cplo sua. in. iiii. qualit
atibus est temperata. et in nutrbiliore. et co
itus augmentatior. Jecorum coturnices i
niores non comedunt. si tamen desiccati et pl
uerizati. ad colorem stoi ualet. calidi

et sicci · vesice constrictorum · dissurie ad
urinatum · carnes eorum dure sunt ad dige
rendum · sed digeste bene nutriunt · anserini
autem et gallinacea · meliora maxime si cum
farina et bene et lacte nutrita · sicut omnium
animalium durum est et non laudandum · anserinum
et gallinaceum melius est · intestina apli
bus non comeduntur nisi anserum et gallinarum · Jo.
dicit · Intestina gallinarum et anserum et anatum
cum farina et lacte nutritorum tantum
confortant et potentia valent · Ceterorum vero et fr
uctionum laudantur intestina lingua et rostrum
vulgus autem novit parum esse valentia · San
guis eorum durus est ad digerendum · sed tamen gal
linarum et gallorum · columbarum · saporosus est sic
et porcorum · Jo. dicit · sanguis gallinarum et colum
barum non minus laudabilis est quam porcorum ·

Ova generaliter

Omnia volatilia dividuntur · aut enim
de campestribus et sanis animalibus · aut de castratis
aut de gallis sive maribus · aut de masculos habe
ntibus · aut sive non coeuntibus · aut de veteribus sive
iunioribus · Si de sanis nutrimentum sunt lau
dabilioris et item de castratis maioris et sa
porioris · Similiter de coeuntibus cum mascu
lis · cum calorem similem maiorem habent coeuntia
quam non coeuntia · Similiter de iunioribus quia plus
caloris similis in eis habetur · Quorum autem in
universali temperate sunt · medioctres humiditate
complexioni vicinantes · sed tamen albugines fri
gidiores ad vitellorum comparationem · quasi in
· i · dicit · restat · q · aqua eorum saporositas et ideo in
ordine vitelli grossiores et indigestibiliores
maxime de veteribus volatilibus · aut masculi
lis non coeuntibus · Vitella sunt temperata et ca
lore vicinatiora et ideo ad digerendum velo
ciora et facilia · maxime si de iunioribus
sunt volatilibus · masculos habentibus · ut con
fortant membra ab eis tarde dissoluenda · sed et si hoc totum ovi coquatur · quia medium est ovi
volatilium et nutrimentum · Jo. ypocras · Sperma
ti et lacti assimilantur · quia quasi manifestum
et nutrimentum ut omnium ambulantium animalium
non · Ova magis cum · m · et nutrimentum sunt vo
latilium animalium necesse est fortissimum et mi

nus sunt nutrimenti · aquilarum quia totum assimilatur
sanguini · confortant membra · quia quanto plus
caloris similis in eis operatur · tanto magis
operatur et indurantur · Sicut cum externo calore in
magis coquitur · tanto duriora efficiun
tur · et ideo durius a membris dissolvuntur et confor
tant · v · tamen modus nutrimento distinguntur · Uno
ex diversitate sui animalis · Alio ex etate · Ter
tio ex castratione et macie · Quarto ex novita
te et vetustate sui · Quinto ex artificiis
Ex quibus animalis quia si de sanis sunt animali et
temperato sicut perdicum et gallinarum · laudabile
est nutrimentum facile digestivum et maxime de
iunioribus · vel masculos ambobus habentibus · a
membris tamen facilius dissolvuntur · unde ad regimi
na sanitatis custodienda · meliora sunt
quam ad membra confortanda · Et de castris sunt
animalibus ad digerendum dura et nutrimentum
illaudabilis · sicut struthionis · anseris · mali
sunt nutrimenti · ad digerendum dura grossius
ceteris · maxime de veteribus · vel de masculis
carentibus · sed cum tarde dissolvuntur a mem
bris · meliora sunt ad confortandum membra · quam
ad sanitatis regimina ·

Ex etatibus

Ex triplici dividuntur · aut · n · de pullis sunt
aut de veteribus · aut horum medioctribus ·
leniora de iunioribus · grossiora de veteribus ·
temperatiora de medioctribus · quia caloris sunt
perfecti · et minoris plus humectantis et du
riora vetanis · et tamen ad sanitatis re
gimina et membra confortanda valentia
Sic et intelligendum est de castris et masculos
habentibus · Crassa · n · et alia masculos habentia
a caloris maioris similis sunt et humectantis
animal · Similiter de veteribus et novis ovis ex
euntibus intelligatur · Jo. dicit · Ova gallina
cea perdicum temperatiora et laudabiliora ce
teris sunt · maxime masculos habentium bene nut
riunt · Juniora · n · meliora quam veteres · et
sereni · quam maciorum vicinius frixorum quam ve
teres durioris

Ex artificiis qua

Ex triplici aut · n · assata · aut elixa
aut frixa · et in iure cocta · assata elixe

is essiora et ad digerendum duriora. quia
fere substantialem eorum humiditatem dessiccat. unde de
siccatoria sunt et minus refrigerantia. Refri
gatoria duobus tamen modis fiunt. aut enim cum
corticibus mittuntur calidis cineribus ponuntur. aut intestis
franguntur. Intestis fracta peiora. calor
enim testam consumit et dessiccat substantialem humi
ditatem et aut ibi extrahitur. antequam undique
excocta sint. ad comparationem in calidos cineres
positorum hec peiora sunt. Ex manibus lau
dabiliora preparantur modis fiunt duobus. aut enim
mittuntur cineres ponuntur tota. aut super carbones
parum discooperta. quae manibus tota sunt peio
ra. quia cum calor foci circuit fumositatem su
am exire prohibet. Super carbones posita fumo
sitatem emittunt et mundi sunt. Elixa in
aqua meliora sunt quam assata quia aqua humi
tas caloris foci in dessiccanda humiditate
sua repugnat. et ideo sunt minus dessicca
tiva. et caloris refrigerativa. Fiunt autem
duobus modis. aut enim cum corticibus elixantur.
aut mittuntur aqua franguntur. Cum corticibus pe
iora. quia fumositati et crossiciei cortices
repugnant exitus exituris. quae quidem sepe con
mediunt ventositatem inflativam et gravitatem
patiuntur stomachi et totius ventris. In aqua frac
ta calor aqua temperate penetrat. et crassiciem sua
subtiliat. et aufert sibi gravitatem sui odoris
unde hii laudabiliora ceteris. Sed tamen sola vite
lla plus sunt dessiccativa. et minus solidat
iva. sed cum albumine minus dessiccant et ma
gis solidant. Alia elixa sunt assata mixtum co
quuntur ut indurentur. et alia parum foco ca
lefiunt. Indurata dessiccatoria sunt. et a
stomacho dure exeuntia. venasque tarde pene
trantia. sed tamen digeruntur dure dissolvuntur. et
ideo stomachum gravant et intestina. parum quia et essa
tamen ad membra pervenitur. bene tamen confortant
Parum coagulata minus sunt dessiccativa et cito
digestibilia. et venas penetrantia. pectus
humectantia. parum tamen membra confortantia. In
ter dura et mollia media in actionibus sunt et
passionibus sunt mediocria. Ysaac. Ad excoquendum
dura sunt illaudabilia. cum et prava dant
nutrimenta. tamen membra confortantia. Cito cocta

et parum facile digeruntur et penetrant maxime in
aqua fracta. quia gravitatem odoris amittent
cia. tamen asperitatem membrorum pectoris emolliunt
vocem et mitigativa sunt asperitati gutturis et
meri pectoris. mitigatoria caloris. cata
ractarum a capite ad pulmonem descendentium.
vulnera pulmonis solidant et emolliunt. Inde
et ceterorum membrorum. maxime vesice. stomachi et intesti
norum. quia in eis inviscantur. et quia unguentum
cum oleo et cera apparatum eis faciunt. ideo soli
dativa sunt. Unde quidam antiqui dixerunt. Si
non gravis sint odoris tamen valent contra pulsum
solum. vel parum plus calida non adeo sunt laud
abilia. quia in odore gravia. Idem tamen quod et pu
ma preter odoris gravitatem faciunt. Frixa ce
teris peiora. quia plurissime in stomacho moranti
a in fumositatem et corruptionem sunt muta
bilia. Quecumque in ciborum invenientur corrumpentia.
gravitatem stomacho generantia. fastidia peiora quam
alia quibus faciunt ova. et maxime frixa. In vas
cellis cocta mittuntur assata et magis fracta sunt
mediocria. tamen in vitre odoris remanet gravi
tas. et mittunt ea gravant condimenta. Ysaac. Ex
mittuntur cinerem calefiunt graviora sunt quam magis
elixa. frixa pessimos generant chimos. et
fastidia. In aqua elixa laudabiliora maxime
medie cocta. quia ex toto cocta mutantur
in assatorum formam et ideo non sunt danda nisi cum
te digestivis sicut opsomogaro. oleo. forti
vino.

Hac generaliter dividitur et explicatur. aut enim
dulce vocatur mamillare exiens. aut a
cidum iam diu mulsum. aut horum est med
ium. Dulce minus est calidum. quia in medio in gradu
et in initio secundi. quod monstrat saporis sua et
sanguinis sui saporis vicinitas. et facilis in
eum nutribilitas. unde et minus humidum quam
piscis. et a flegmate longe remotum. ideoque
laudabile est nutrimentum suum. et carnem cetiris
membris facile assimilandum. ex tribus tamen substan
ciis compositum invitute et actione diversis. Una
subtiliativa et mundificativa. altera vero
crassa et oppilativa. butirata mollitiva et
unctuosa. Tertia mollitiva et extenuativa
que est aquosa. acutum et subtiliativum. Caseata

Lac ex tribus substanciis compositum in virtute et actione diversis ... oppilativa ...

subst(anti)a aut(em) frigida c(on)t(r)a est (et) oppilativa. bu
tirata mollitiva (et) unctuosa. un(de) cu(m) subst(anti)a
sua aq(uo)sa (et) acuta. incidit c(on)t(r)arios humores;
(et) subtiliat. lavat viscera. mordet intestina
et movet adhibita ulcerib(us) explendis. Jo
q(uod) ventris dissolutiva (et) aquositas lactis;
e(st) laudabil(is) in his q(ui) sciaverit vis mundifi
cari. max(ime) si in corpore interiore. vel cute exteri
ore. humores sint putridi (et) corrupti. vel
acuti. melancolici. de incensione cole(re) ru
bee. vel sanguis. Ite(m) val(et) putredo flegm(a)
ti. sic pustul(is) cute(m) excoriantib(us). Diversitas
actionis sue aq(uo)sitatis. ex diversitatib(us) e(st)
a(n)i(m)aliu(m). un(de) erit. Si .n. ex calidis sic ex cam
elo in pustul(is) cutis. (et) oppilatio(n)ib(us) epatis
(et) splenis. (et) humorib(us) c(on)t(r)ariis inseratis su
btiliandis. (et) poris venar(um) (et) epatis p(er)fec(tis)
(et) p(ro)pte(r) valebit. un(de) camelinu(m) lac p(ro)pte(r) yd(ro)
picos e(st) iuvativu(m). si ydropisis ex oppilatio(n)
ib(us) sit epatis (et) splenis. cu(m) multa sit a
q(uo)sitas (et) acuta. q(uo)d si ex a(n)i(m)alib(us) c(om)paratis hu(ius)
aliq(ua)ntulu(m) t(ame)n frigidis humorib(us) val(et) me
lancolicis de cole(ra) rubee incensione (et) san
guis. un(de) ser(um) capr(inum) de lacte e(st) iuvativu(m)
scabiei. morfee. impetiginis. lentiginis.
cataractar(um) in oculis. si s(ecundu)m q(uo)d oportet
datu(m) fuit. Si g(ra)t(ia) clist(er)e fiat. intestina la
vat (et) mundificat de putredi(n)e pessima
(et) vulnera intestinor(um) de sanie mundificat
In .G. Si vulnera corrupta pessime sint sa
niosa. cu(m) sero lava bibendo. si sint supio
ra sicut in pectore. cu(m) clisti. si sic (et) intestinis
inferioribus. Cuiuscumq(ue) g(ra)t(ia) lactis maior e(st) aq
sitas. salubrius e(st) alio. (et) minoris nocume(n)
ti. (et) si sepe accipiat(ur). q(uia) a calido sangui(n)e ge
nando removet(ur). In .G. Utrumq(ue) lac subti
le e(st) (et) aquosu(m) sicut asininu(m) (et) caballinu(m)
n(on) sangui(n)e(m) generant calidi. q(uo)d u(ero) plus habun
dat ad caseu(m) sic vaccinu(m) (et) pecorinu(m) sa(n)
gui(n)e(m) facit calidu(m). t(ame)n n(on) sic plus vaccinu(m).
Ovium (et) in suis reb(us) subst(ant)ia e(st) t(em)p(er)ati sic e(st) fe(m)i
ninu(m) (et) caprinu(m). p(ro)pt(er) h(oc) generat nutrimentum
(et) t(em)p(er)atum. un(de) antiq(ui) elegerunt ser(um) capri
num. In artificiis t(ame)n diversificat(ur) ser(um). aliud
n(on) cu(m) ori zachia. aliud cu(m) medull(is) semi

nis cit(ri) ortolani. aliud sup(er) calidos cineres
aliud cu(m) aq(ua) calida. aliud cu(m) oxisemia. e(st)
orizach in subtilitate augmentat(ur) (et) mun
dificatio(n)e. adiuvat g(ra)t(ia) ad aperiendas op
pilatio(n)es splenis. (et) epatis (et) mundificati
o(n)e cutis (et) scabie. (et) pustul(is) de incensi
one sanguinis iuvat (et) dolor cataractas
q(uo)d de medull(is) seminis cit(ri) ortolani calore(m) s(er)
acquirit. (et) acumi(n)e adiuvat. S(ed) in putredo(n)e
flegmate mundificando valet. (et) febrib(us)
flegmaticis (et) diutinis. mundificat (et) ex
t(er)iora a pustul(is) salsi flegmatis. Q(uo)d cu(m) aq(ua)
sit calida frigiditate(m) sit (et) humiditate(m) minu
at(ur) ab ea. un(de) calore(m) (et) incensione(m) s(er)i
extingit. Serum de acumi(n)e cole(re) rubee
tollit. Simil(ite)r facit q(uo)d cu(m) oxisemia par(a)t(ur)
plus t(ame)n hi incidit (et) mundificat. (et) ventre(m)
solvit. s(er)o(rum) (et) intestina lavat ex (con)tra
rib(us) superius cu(m) oxisemia. q(uo)d sup(er) calidos
cineres apparat(ur). ei q(uo)d cu(m) aq(ua) c(alida) fit minuat
Plus t(ame)n desiccat. neq(ue) s(er)um aut(em) buti
rosa s(ubst)a(nti)a n(atur)a(liter) c(alida) (et) h(umida). viscosa (et) ventuo
sa. c(om)plexioni humane e(st) t(em)p(er)ata. e(st) q(uia) vetus:
olim in calore n(on) in siccitate. q(uia) olim sic(ca)
max(ime) vetus. Butir(um) v(ero) humidu(m) max(ime) rece(n)s
un(de) si sepe c(om)mestis s(tomacu)m humectat. ventre(m)
solvit. (et) id(e)o assimilaverunt antiq(ui) cum oleo
myrto pinguissimi. (et) dicentes quia siquis
acceperit valet screatu(m) de pectore. (et) pul
moni. max(ime) si ibi apostema fuit. vel in
costar(um) pelliculis. q(uia) p(ro)pte(r) maturat. (et) h(umores) res(tituit) dis
solvit. Si t(ame)n solu(m) acceptu(m) maturat (et) par(um)
screare facit. Si cu(m) melle (et) zucharo;
minus maturat. (et) plus screatu(m) adiuv
at. S(ubst)ancia v(ero) caseata friga (et) c(on)t(r)a est
ad digendu(m) dura. tarde descendit a;
s(tomac)o. mag(is) attinens stipticati. q(uo)d s(ecundu)m solutio(n)em
s(ubst)a(n)ti(a)m au(tem) digesta g(e)n(er)is e(st) mixto (et) dura. (et)
in epate. (et) id(e)o illaudabil(is) p(ro)pte(r) ingnian
da oppilatio(n)e(m) epatis (et) splenis (et) renu(m)
uncis. max(ime) si loca ista invenit oppilat
ioni p(re)parata. sic si in e(is) s(e)c(un)d(u)m u(e)l c(om)pa
te n(atur)al(ite)r fuerint. (et) max(ime) si accipiat(ur) cu(m) me
lle. q(uia) mel sibi s(e)p(ar)ocitate(m) p(ro)parat. idq(ue) m(ulti)
vta sibi sumunt. plus q(uam) digere possint

⁊ ſic calorē inuenit· uel tempamentū
inuenit· n̄r ul' accidental' augmētat et
lapidē gnāt· Palam g° ē michi lac inq̄
dam laudabilem ēē· ⁊ quodā͂ ꝟ illaudabil'
Laudabil' duob; mod'· Si bn̄ digitur in
ſtō ⁊ epate· inteſtina lauat aquoſitate
ſua ⁊ mūdificat· buttiroſitate ſua uen
enoſis repugnat· mēbra hūctat· aſpitat
ōcior ūn locam emollit· apēma ī diſſolui
caſeitate ſua· Vrina pectoris iuuat· ⁊ pl'
monis· guttis· renū q; ⁊ inteſtinor et
ueſice morſurā· acuior mēbror ī inteſti
nis mitig· q: ulcib; iniſcat· huiorum
plurib; moſti· vſī cū ſcāpticū daᵗ tenaſmō
fiet medicam̄ pſtm̄· ⁊ diarrie marie;
aſſat cū lapide ut pdat aquoſitatem
ſuā· ⁊ adhuc plus pdē ſi caleſtin ē cū;
ſto mdanico· ⁊ ſi lacti tantū d apponat
aq̄· de in̄ fiat uſtula ferri calidi· ū aq̄
et ī tanta ſolū lac remaneat· Scḋa lau
lactis ē· cū in̄ nutrimi ambilabil' aial'
ſit pſtā ī nutrimēto ſuo· ⁊ uena mutati
om ſanguis· ⁊ uelor ī aſſimilatōe cētn̄
⁊ cetōr mēbror accepta· ꝶ· q oportēat;
i· ſtō mūdificato cplone tpata tēpe
nli· Tpē nli ſic iuuēre nli· Cur uer n:
ñle in· iiii· qualitatib; ē mediocre· b·
diſſicām facit in ē ū ñle ⁊ ū ñle in lib
ſuo de cplone· Et ſi qs accipiat ſtō īmū
dificato· ſiū corpē ū mūdificato ul' tpē
ū modato· cito mutat ī fumoſitatem
colicaq; gnā· cplone calis· ul' in aceto
ſitatē ac putredinē frigidis· h autē ſe
pe ul' raro cōtingit· Si· n· cplom ſtōi to
tam mutatā inuenit· et ē ſīm ſepe;
mutat· q: ſi accidental' pp abū ul' qūli
occaſiōm fit raro· Jn̄· b· lac ⁊ ſi in ſuba
ſit laudabile· cā leuitatis ⁊ ſbtilitatis
⁊ digeſtibilitatis ſue· aliū ul' ſp ex mut
atis qlitatib; ſtōi coagulat· ⁊ mutatur
ī fumoſitatē· ⁊ colica gnā· aū aliū ul' ſp
in acetoſitatē· ⁊ flegmaticā putrīmē
ſedm accīncia h facientia· Cā· n· aceto
ſitatis ſp ē minim' calor ⁊ maria hui
tas· Sedi ē fumoſitatis ꝟ minimis hui

ditas ⁊ maīm calor· lac nō muta
tur in hec duo ſca iam dcm̄ eſt ſolū; de hōc
ſua aquoſa butiroſa ſubali humiditate
⁊ caſeitā groſſa· Cum g° ſua ſba butiro
ſā in fumoſitatē mutat ⁊ gnā colica· q:
butirum naturalē nutrimētū ē caloris·
groſſicies ūo caſei in acetoſitatē mutat
⁊ putredinem Vñ nō ē lac accipiend' ū cor
pus ſit cpātum ⁊ ſtōs ex manit' de colicas
⁊ aliās humorib;· Corp' n· ſi in hiis ſit
mundum ⁊ lac bn̄ digeſtum: multum
dat nutrimētum· laudabilem ſanguinem
gnāt· carnē augmētat· totū corp' laud
abiliter humectat exteriora tenerat ⁊
pulch· Jn̄ Ruf· lac bibentes ieiunos ēē
oz ⁊ bibāt calidū cū exeat ubera n; aliq
comedat quoadusq; digāt· ⁊ labor ⁊
nimius motus caueat· Si n· cū nimio
motu ſtōi inuenit defectōem· cīat lac añ
qm̄ digeiat· Si ūo fortitudinem· muta
tur in corruptiōem ū cū quieſcēdo q̄ a
bulatōe ſi deambulando ſuauit' q ad
uſq; in ſtōi fundamentū deſcendiſſe ſētia
at· Digeſto a illo ſcdō accipiat ⁊ tēo
itidem faciat· Sic eni facienti ſolōēm
preſtat uentis cum aquoſitate ſua ꝟ
tute aut' aquoſa deficiente· maiꝰ caſ
eata laborare ſtringens ſoloem ⁊ corp'
nutriens· augens q; carnem q: amabi
liſſimum ſanguinem gnāt natē Sele
tum aut' lac iiij· qlitates ht colorem o
dorem· liquorē ſaporem colorē· albiſſimū
clarum a cēnitate ruborē ⁊ liuiditate
liberum· odorem odoriferum ab or
ore ⁊ fetiditate alienum· liquorē int' ſb
tilem ⁊ groſſum medium Si gutta
ſup unguem ut aliud ſolidum corp' p
iciat' remaneat; cōtinua ū liq̄da inferius
lata ſupius acuta Saporem acceptab
ilem· ab amaritudine ſalſitate· acet
oſitate liberum· Omniū aū laudabiliſſi
mum lac eſt q cumq; ſbtiliſſimū ē ue
lut feminīnum· Scdo· nō tn̄ adeo ī ſbti
litate uicinum· ē aſininum Groſſiſſi
mum ⁊ plus nutritiuum uaccinum

dehinc vero pecorinum. magis vero caseatum
pecorinum et non vaccinum plus aquaticum po
rcinum plus aquaticum porcinum. plus
hoc camelinum tercio caballinum et asin
inum temperatum et inter ista sunt mediocre
femininum. secundo caprinum. Causa quod om
ne lac non et complexionem animalis cuius est imita
tur. Si igitur de grosso ali. grossum erit. Si de
subtili. subtile. Unde lac vaccinum grossius et
nutribilius est et unctuosius corporibus quod confortat
bili et frigidi. Camelinum subtilius et mi
nus unctuosum et peius nutrimentum. ma
gis calefactivum et diureticum quod camelinum
naturaliter calidissimum. Calor enim unctuosi
tatem totam trahit sanguis. Quoque sine
unctuositate remanet sanguis. Lac autem
nil aliud est quam sanguis secundo coctus et ie
circo sapor huius lactis salsus est et acutus in
de maxime huiusmodi et subtiliat efficaces cor
cum vaccinum est contrarium. Cum enim vacca in
tantum caloris habeat ut unctuositatem sui san
guinis trahat. fit ei lac unctuosissimum
et nutribilissimum. Obiecit tamen nobis de lacte
porcino. Quare inquirunt non similiter ut
unctuositatis plus lac porcinum habet quam
porci ceteris animalibus ambulabilibus frigid
iores sunt. Respondeo. Si interius calidi sint re
tinent naturaliter lacti id auferunt coctio
nes unctuositatis quia cum coctio et diges
tio sunt copulata. Si igitur adeo est subtile
inquirunt ut fatis. quare non camelino in ac
tione diuretica et mundificatione simile fu
it. Dicamus. Subtilitas lactis porcini
propter frigiditatem est longe et remota ab actione
coctionis cameline ex nimietate calo
ris et fortitudine coctionis. Dicunt iterum
quare pecorinum caseatius est quam vaccinum
vaccinum vero grossius et unctuosius. Respondeo.
quia cum pecorinum sit calidius calore su
o dat nutrimentum magis. Unde plurima unctu
ositas sibi dempta et siccitas augmentatur
vaccinum enim cum non tantum habeat caloris pro
ut sibi sufficiat unctuositas. Unde unctuo
sitas in lacte remanet tota et unctuosi
tas ista ideo grossitatem excusat et mag

nutrit quia ista unctuositatis nutribilior est case
ata ut potest calidior et humidior et calori sang
uinis vicinior et in mutatione sanguinis facilior.
Concordati sunt autem omnes antiqui et moderni cer
tantes nulla re melius nutrire corpus quam in qua fa
cit in sanguinem mutatur tamen de pinguedine nil
obiacet. Quare inquirunt pinguedo non cito in sang
uine mutabilior et lacte nutribilior cum sit unc
tuosior. Dicimus pinguedo et si unctuosior sit
ceteris nutrientibus. non tamen habet aquositatem sub
tiliantem liquidam in corpore penetrante. Unde gustatur et
in ab innatat et cito coagulatur et induratur
lac non similiter cum et aquosum sit liquidum
et penetrativum. Testatur id quod in butiro et caseo ui
detur quam cum ab aquositate separentur aggravant
et tarde digeruntur. Cum igitur lac bibitur ut caro
augmentetur. cum in siccitatibus suis ebibatur vac
cinum. pecorinum seu caprinum. Qui vero qui bibit
ad refrigerationem caloris et ad restaurationem c
pitis auferatur butirositas sua et cum cas
eitate bibatur aquositas et solum accipiatur
vaccinum. Qui autem mundificare velit humo
res auferantur duo illa et bibatur sola aquosi
tas. Si autem frigidi sunt accipiatur camelinum
si calidi caprinum. Lac enim in subtilitate gros
sitate v. modis dividitur. Est enim subtilissimum
et minus subtilissimum. Est et grossissimum et mini
grossum. est et horum medium. Subtilitas
autem lactis dupliciter intenditur aut in substantia aut
in actione. In substantia. sicut quod complexioni assimilatur
humane naturaliter ut potest femininum
secundo caprinum. In femininum temperatum est
et nutribilius ceteris et morbis succurrens ve
nenis. dolori quoque diafragmatis. vulneribus
pulmonis renum et vesice maxime si
suggatur a mamillis. Melius enim quam si mu
lsum aerem tangat et mutatum calore
naturalem auferat. Subtilitas in actione est cum
butirositas et caseitas auferantur et aquosi
tas et actum augeant sicut camelinum est in
vero minus nutritivum et iuvativum tamen
hydropicis de corruptione epatis de frigiditate et
humiditate. Quidam medicorum asserunt
quod corruptionem epatis et splenis de calore
adiuvat quod ex subtilitate sua dicunt

illis fiacte ꝛ aquositate. Est aut̃ possibile
ꝗ salsitudine caret ꝛ acumine. Lac ꝰ g̃ſ
ſiſſimū ꝛ a temꝑamento ē remotū lō
ge sic̃ uaccinum ꝙ minus ceꝛis ē aq̃
sū ꝛ mag̃ butirosum ꝛ caseatum ꝫ tñ
pecorinum sic̃ durius mag̃ ē caseatum.
Monstrat̃ aũ h̃ ex grauitate sui odo
ris. ꝑñ G. lac pecorinū grauius ē in odo
re q̃m uaccinum ꝛ iō mag̃ fluū. Jde
lac uaccinum minus ceꝛis ē aquosū ꝛ
acutum ꝛ mag̃ nutritiuū. ſtō quenit in
b̃ ꝯfortat calorem eꝑis ꝛ ſtōi refrigerat
est ꝛ bonum ad alia butirositate abl
ata ꝛ ad bibendū data mesinā caloꝝ
humoꝝ mitig̃. calorem natalem ꝯfor
tat ꝛ tempat carnem augm̃tat. Diar
riam colericam aufert thenasmō colic̃
uulnia intestinoꝝ. uesice ꝛ mñas adiu
uat. Est aut̃ sic dand̃ ꝛ optimū ū tm̃
aque frē apponat̃ q̃nt̃ ex lactis ꝛ tam
diu coq̃tur donec aqua auferat̃ ꝛ q̃cies
h̃ feās tanto meli hũs actoib; ex. Si a
q̃m nō apposiuis. lapis sū ferri inda
tum calefcm̃ totiens ex apponendū do
nec sibi sua declinet̃ aquositas. Lac ho
rum ē medium ꝙ in iꝫ sbꝛis ex tēpat
sic̃ caprinum ꝛ iō ꝑ femininū mag̃ oı̃
lacte ē tempat̃. Si g̃ coq̃tur ad medi
um ꝛ cū zuccharo sit ebibitum. uulni
b; iꝫ pulmonis renum uesice. Si aut̃
butirositas ꝛ q̃ntū lactis tñue aq̃ frē ap
ponat̃ ꝛ cū lapide seu ferro ertoq̃t q̃ ad
aq̃m deuentat̃. iꝫ colicas egōib; ꝛ inte
stinoꝝ uulnib;. plimū aut̃ una lib̃
det̃. Sꝫ caueat accipiens ne in ſtō coa
glet̃. Coaglatū n̄ grauitatē g̃nat in
ſtō. fumositatē mittit epi. vñ suffoca
tio ꝛ angustia sp̃c g̃nat̃. Cm̃ g̃ coagl̃
abit̃ unciam unam mlis sū ꝛ ꝛ S. ꝛ
puri sal gēme accipiat. Lac inni sbti
le int̃ grossum ꝛ subtilissmū ē tpatū
sic̃ asininū ꝛ sicut caprinum ꝛ iō ꝑ fe
mininum mag̃ omni est tempatum. ca
ballinum q̃ ē medium int̃ camelinū
ꝛ caprinum. Sꝫ tñ caballinū ꝛ asininū

differunt q̃ caballinum ē calidius ꝛ
camelino uicini. asininum tempati ꝛ ca
ꝑno ꝑpinqui. vñ si det̃ asininū ad bibe
dum caliditum nō adeo coaglat̃ i ſtō ut
caprinum. Si aut̃ mel ꝛ puri sal appo
nat̃ nūq̃m coaglabi. ſocp̃ caprino sbtili
ꝛ feminco in sbtilitate ñ i tempamento ē
uicini. q̃ caprinum laudabili dat nutri
m̃tum ꝛ feminco i tempamto uicinū.
vñ lac asininum solubile uentris ꝛ ē mol
le ñuosis memb̃s calore ꝛ siccitate idmi
tis. mitigat g̃ branchium. orthomiam
tussim. aũ cū catharacta ē acuta. Jtm
iuuat ꝑtoris renum ꝛ uesice uulnera.
Caballinum ꝑꝑ uicinitatē ad camelinū
ꝛ in subtilitate ꝛ acumine ē iuuatiuū.
in apatib; mīctis apiendis ꝛ menstruis
puocandis. Si calor ꝛ siccitas sit cā coꝝ.
Cm̃ ꝑetatē h̃t ustiuū ab omni lacte re
motum. Lac inni grossum int̃ grossis
simum ꝛ tempatum sicut pecorinū ꝙ
ē medium int̃ uaccinum
vnde nutbilius q̃m caprinum ꝛ fortioris
actōnis in egestionib; stringendis ꝛ uulni
ib; pulmonis renum uesice dissintie ser
tamen minus nutrit q̃m uaccinū ꝛ strin
git minus uentrem. Jnde G. lac uacciū
fortius est omni lacte in stringendo uētm
maxime ablata butirositate ꝛ ex cocto
cum lapide aut cum ferro. Secdm̃ huic
est caprinum. Sꝫ porcinū ē sbtile ꝛ aquo
sum q̃ ex siccitate sua ē icoctum. Jo; si ꝑ
medicinam accipiat̃ est pessimum
sui iuuamtū. Si ꝑ cibū. cū succo ordei
coctum bonum g̃nat nutrim̃tum et
coꝛꝑ humectatissimū. Aliter aut̃ lac
iiij. modis diuisat̃. Aut ꝑ sim alias au
iiij. modis. Aut ex no
paschue. aut ex tpib; anni. aut ex no
uitate ꝛ uetustate sua. Ex si alis. iiij
tis modis. vt n̄. ex tpamento alis bn̄
carnosi ꝛ eꝛ lac melius ē max̃ si ab ub
ib; nouit̃ emulgeat̃. vel ex alib; ma
le ꝯplonis infirmo q̃ ꝛ macro lac pe
ius est ꝛ illaudabilē sanguē g̃nab̃ si
diu emulsum fuit. Ex paschuis.

asininum ꝑ p̃m
Si aũ mel ꝛ puri sal apponitur nunq̃ coagulabit
lac asininum solubile est
caballinum ꝑꝑ uicinitate ad camelinum i subtilitate ꝛ acumine ꝛ menstrua ꝑuocat
lac uaccinum forcius ē ō lacte i stringendo

multis diuersificatur modis. Alia enim teneris et
recentibus pascuntur herbis. Alia ex siccis
ramorum summitatibus. Alia herbis stip-
ticis. Alia laxatiuis sicut scamonea. titima-
llo. cucumeribus siluaticis. Que teneris et re-
centibus herbis sunt pasta. aquosum et
subtile lac habent et stomacho nociuum. Siccis et
extremitatibus ramorum pastorum minus est aquos-
um non solutiuum et stomacho est congruum. Sed ca-
prinum magis stomacho est uicinum et congruum quia
capre siluaticis herbis pascuntur et ramorum ex-
tremitatibus. Constat ergo quod que ram-
orum extremitatibus stipticis pascuntur uel
frondibus. lac habent stomachi confortatiuum et stri-
ctiuum. Laxatiuis ergo pasta: lac suum nocet
stomacho mordicando sui iuuos et est
laxatiuum. Non ergo lac est dandum nisi alias cum
ex laudabili cibo sit pastus nec cito in cor-
ruptionem mutetur stomachi. Unde G. lac malum
non solum corpus corrumpit sed et omnes laud-
abiles chimos confundit. Dicit etiam se uidisse
lactentem puerum cuius nutrice mortua suc-
cessit altera pessimum lac habens quia siluaticis
utebatur herbis. Fames enim fuit in uere in illa ci-
uitate. Corpus ergo pueri pessimis pustulis re-
pletum est. hoc inde G. certificauit quia quot-
cumque eisdem herbis uescentes reperit pus-
tulatos esse uidit. Aliquando autem capre fron-
des glandium uel similia stiptica pascuntur
et ita fit lac stomacho confortatiuum et stipticum. Alia
laxatiua et stricta et ideo lac laxatiuum et stomacho
nociuum. ¶ Ex temporibus anni lac diuersificatur na-
turalis temporis quia lac in uere subtile est in initio
et aque assimilatur. In fine ueris et in initio
estatis temperatior et laudabilior cibus est.
In fine estatis et in initio autumpni grossi-
us et minus aquosum fit. Causa quod in
initio ueris alia sunt uicina putrefactioni
et ideo subtilius et aquosius est quia aquosi hu-
mores adunantur in aliis tempore post quem
os inferne claudit. Ex quo fit et uariatur
iam putri uero est lac humoribus commiscea-
tur et ideo aquosum est hoc in tempore. nociuum
est stomacho. fastidium mouens et uomitum. stomachi
emolliens asperitatem et lubricans et in uen-
trem laxans. Set post dies xl. usque in finem ueris
et in initio estatis illa humiditas grossi-
or consumitur et obediens actioni nature tempera-
tur. perfecte enim in mamillis iam digeritur et lau-
dabilius et nutribilius efficitur. In fine uero
estatis et in initio autumpni calor aeris
augmentatur et per eum subtilis desiccatur humi-
ditatis sic et humiditas minoratur et ingros-
satur lactis temperamentum excedens. fit enim gros-
sum et durum et ad digerendum stipticum. Unde
hec lactis species in stomacho magis coagulatur et per-
stomachi infirmitates generantur quia fumo ad
caput ascendente fiunt suffocationes
hanelitus et doloris capitis cause. Si autem
ad finem deuenerit autumpni humiditas su-
a subtilis penitus consumitur et ita ingrossatur in-
iam liquidum efficitur. Unde Hermes ait. Lac
tamen est humidum cum putrizatur et post pau-
latim induratur et ingrossatur et quasi coagula-
tur. Dicet tamen aliquis quare coagulatum gros-
sius et tamen putrientibus aliis uicinum cum
ante diximus subtilius esse quia est uicinum pu-
tri. Dicimus. coagulatum in mamillis
tam diu moratur donec calor illius confortet
membri et calore aeris exterioris humiditas consumi-
tur. Si enim cum ad mamillas uenit et post unum di-
em emulgeatur liquidius alio lacte inuenie-
tur. sed tamdiu in mamillis immoratur donec
quousque humiditate consumpta sua quasi ca-
seus grossius efficiatur. ¶ Ex nouitate et ue-
tustate lac diuersificatur tripliciter. aut nouiter mul-
sum aut iam diu aut medium. Nouiter
mulsum magis est calidum et temperatum cum non
sanguinis sit uicinum. Ad comparationem ergo
aliorum lactis laudabilior et nutribilior cibus
est maxime acceptum secundum quosdam. lac enim tamdiu
mulsum a natura dulcis lactis egressum ad
siccitatem accessit iam et siccitatem similem
sic acetum exit uinum. Ad quod cum lac de-
uenit ad digerendum stomacho contrario durum est.
Quanto ergo durius et frigidius calido tanto
stomacho secundum suum purum prodest. coagulum enim accep-
tum grossum et malum dat nutrimentum.
In renibus et et in uesica harenam et la-
pidem generat. maxime si stomachus a cibis non

Lac diuersificatur ex temporibus anni

sit mundificat. non tamen sicut dulce coag
ulatur in stomacho quia iam due qualita
tes sibi ablate sunt: humiditas & calor
unde aufertur & coagulatio. Lac inter hec
duo medium tardius quam dulce ad di
gerendum & uelocius quam acidum. Ablata
ergo butyrositate nutribilius est alio lacte
& maxime uaccinum. Coagulata ex gros
sitie sua ad digerendum sunt dura & pe
iora cibi quam aliud lac. grossos humo
res generant cito faciunt fastidia. maxime
si sine melle & dulcedine comesta. Ad in
testina uero uenientia grauant ex grossi
cie sua & cogitur expulsiua ad expellendum
ea uelociter & inde fit accidentaliter lenitiue
ca. Que autem aquosa sunt & calida me
liora sunt & humidiora quam per focariam in
durata. Quare si quis aliquantulum comederit
ut ubi fuerit. pessimum dat nutrimentum.

sine melle & dulcedine comesta

Caseus ex tribus substantiis
componitur. una est lactea. altera ex
coagulo. tertia ex sale. Lac quod sic diximus ex
tribus componitur caseitate butyrositate a
quositate. patet quoniam & diuidem caseum iam dictum
in triplicem. aut enim recens aquosus aut
uetus & parum aquosus. Coagulatio uirtu
te sui acuminis & caloris atque siccitatis
sibi dominatur quibus sua humiditas finitur.
Et si enim coagulum separabiliter cuilibet caseo
insit recenti. tamen insensibiliter propter
multitudinem sue humiditatis. Caseus inter
humiditatem recentis & siccitatem ueteris
medius. Expleta autem casei diuisione.
de singulorum singula occurrit respondere parte. Re
cens humores non generat malos. cum me
diocris sit inter lac & caseum siccum. Re
tinet enim partim dulcedinem & aquosita
tem lactis & ideo ad digerendum facilior & ad
nutriendum laudabilior & uenter solu
bilior. maxime si sale caruerit. multo quam
saporitatem que auferat & dulcedinem unde
ipso. Quantumque caseus tantam sapori
tatem saporitatem habet laudabilior est
eo cui salsedo & acumen dominatur. Sal
sus enim. nimius est desiccatus & stomacho nocens

Carens sale est nutribilior & humectans corpus
magis carnis augmentatior & non stomacho no
cens. nisi mutetur stomachi complexione ex calitate
in fumositatem uel in acetositatem si stomachus
est frigidus. Sicut tantum est salsus ut sa
poritas lactis non mutetur. est medialis &
minus stomacho nocens. In G. si caseus sit sapore
omni malo sapore carens laudabilior est
Quod si caseus salis tantum habet ut mutet lactis
saporem. utilior est non salso & multo sale tec
to. Salem enim non habens in acetositatem mu
tari suspicabitur. Quoniam sal habens sit siccus
& mordens stomachum incendens stomachum sangui
nem. parum salis habens nec amittens saporem
lactis subtilis nec mutabilis facile & cito di
gestibilis est. Adhuc caseus recens aliam habet
diuersitatem. s. lactis aquositatem. Si enim
aquosior est minus nutribilis est & uelo
cius egeritur. maxime cum melle comestus. pa
rum aquosus magis est nutritiuus & magis
si sine melle sit. ad digerendum durus. Vetus autem
caseus est acutus siccissimus. unde ad nutrimen
tum est grossus & corruptibilis ad exeun
dum de stomacho durus quia lactis aquositas sibi est
ablata. Acumen autem & siccitas coaguli domina
tur ei & in subtilitatem exiit & incensionem
subiit. Sed superfluitas corporis non ita inde
subtiliatur sicut quibusdam aliis subtilian
tibus. duobus tamen modis ei nocet. Uno quia cor
ruptio & grossities nutrimenti superfluita
tem suam ingrossat & corrumpit. Secundo
quia propter acumen coaguli repugnat omnibus
aliunde iuuantibus & in nocimentum per
ipsa iuuantia traducuntur. unde si in grosso
corpore inueniantur humores in renibus & ue
sica parit lapidem. Causa enim lapidis aduna
tio est grossorum humorum calidorum & incensorum quod
duo caseus in se habet. Multo magis ergo noce
bit si aliam grossitatem apparatam ha
buerit. Est ergo uitandus caseus ita uetus. nul
lum enim affert iuuamentum nec nutri
mentum. nec cito digestibilis nec bonum sangui
nem generat nec uentrem humectat. nec urinam
prouocat sed plurimum humiditatem desiccans
stringens urinam cito in incensionem se

mutans et inde humores corporis incendens et rebus subtiliantibus conveniens. Caseus inter veterem et novum medius multum et fortiter est mutativus. multum quia grossicies lactis facit caseum. fortiter quia calore nisi induratur velociter. cum enim magis calor illius dominatur tanto plus durescit. Diversitas tamen inter novum et veterem mediocritatem et cum attingit per extremitatem. ypo. caseus inquit triplex est diversus. durus est et grossus est et adeo siccus ut cito in pulverem redigitur et est per siccitatem sua spongiosus peior ceteris qui faciliter frangitur. Sue enim unctuositatis et substantialis humiditatis consumptiones significantur. Secundum malignitatem est durus si tamen unctus multam unctuositatem se habere testatur. laudabilior caseus unctus sed tamen rarus et spongiosus. Si tamen sit recens. Inde D. recens humectat ventrem vel stringit maxime elixatus. et si aqua ab abstractus assetur. G. Caseus mollis subtilior et ad digerendum ceteris facilior. Durus atque grossus tardius digeritur ut intelligimus ex ructuationibus. Cuius enim ructus paulatim et cito minuitur et cito digeribilis est et exire velociter significatur. Cuius autem dure ructus dissolvitur grossiciem significat et tardam digestionem. Vetus ergo caseus naturaliter durus est et ad digerendum tardus.

Pisces universaliter parum nutriunt. et cito dissolvuntur et subtiles sunt sanguinis fiunt generativi. Subtiles ad comparationem ambulantium. Quod autem ad comparationem dixi absolute dico. a subtili hoc subtile segregavi. Sicut G. Cum subtiliorem grossiorem duriorem et leviorem absolute dicam: ad temperamenti comparationem semper quod respiciam et ideo dixi ego ad comparationem ambulantium subtile ut absolute differre faciam. Sanguis enim duo habet extrema et unum medium. Est enim grossissimus sicut pix ut est ille qui a camelina generatur vel cervina vel caprina ac vetere vaccina. Est et subtilissimus aquosus ab herbis et fructibus generatus. Est et horum medius qui a perfecto pane et carnibus predictarum sturnorum pullorum conficitur. Edorum quod carnibus lactentium est inter singulos extremorum et prius medium alterum medium sicut inter grossissimum et extremum prius medium alterum medium sicut sanguis agni annualis et vituli lactentis. Item inter subtilissimum et extremum suum medium alterum medium sicut sanguis quem generant pisces de pelago et de claro flumine et petroso. hec enim duo genera piscium et si sanguinem generent temperatum subtilitate tamen pertinet ad albedinem propter frigiditatem et humiditatem ad ceterorum piscium comparationem et complexionem.

Pisces autem generaliter dividuntur in tres. Quidam enim in dulci aqua habitantes dicuntur fluviales. Quidam in salsa et dicuntur marini. Qui autem in salsa multotiens ad dulces confluunt aquas quia delectantur in saporitate sua. Dulces inhabitantes aquas e contrario se commutant ad salsas propter horribilitatem salsi saporis. unde si eas intrant in qui litoribus maris inveniuntur et nimius impetus fluminis cogit eos mare intrare. Discernuntur autem ex odore et spinis suis quod marini qui fluviales sunt. Qui marini sunt minus graves odoris sunt et pauciores habent spinas et grossiores. De aqua autem dulci graviores sunt odoris et plures habent spinas et subtilissimas. In natura et complexione differunt quia marini calidiores minus humidi et minus viscosi sunt. Salsitudo enim aque inhabitate calefacit eos in siccitate humiditate et grossiciem unde et pinguedo sua immutatur pueri quia sunt nutrimenti sed tamen laudabilis. dure quia descendunt a stomacho et intestinis causa sui saporis puritas est pinguedinis puritatem nutrimenti facilitas facit dissolutionis a membris. Dure descendunt a stomacho et intestinis II. de causis una quia non tantum humiditatis et viscositatis habent ut lubricare et cito descendere possint. Altera quia non tantum grossitatis habent et grossiciei quod venas penetrare possint. et non adeo gravant stomachum et intestina ut cogantur ad expel

lendum. Pisces fluminum in actione et
passione contrarii sunt marinis quia fluminales
aque frigidiores sunt et humidiores. unde
pisces fluvialis aque frigidiores sunt et
humidiores grossiores atque pinguiores et ideo
nutrientes plus. mali tamen stomacho et ad digeren
dum duri. minus sunt saporati ad penetrandum
venas duri et ab ipsis ad dissolvendum tar
di. a stomacho velocius descendunt et intestinis. Ca
usa mali nutrimenti est multitudo viscosi
tatis et duricies digerendi pauciorem saporita
tem facit. grossitas scilicet pinguedo quia
et teneritas sui multum nutriunt quia ad disso
luendum a membris duri sunt quia non co
gunt membra ad alia appetenda. veloci
tas exeundi a stomacho et intestinis. ideo fit unius
modo quia ex multitudine humiditatis et viscosi
tatis emolliunt villi stomachi et ita emittunt
eos lubricos. alio quia cum venas tarde
penetrant gravitate sua cogunt stomachum
et intestina ad expellendum. unde G. Omnes
inquit pisces fluviales et laciales et si
teneras habent carnes cito tamen sunt corru
pentes stomacho nocentes humores crudos
generantes. Rufus. si eiusdem sint pisces
speciei marini tamen minus sunt gravis o
doris faciliores digestioni minus nutrimenti ci
to in sanguinem conversum velocius a mem
bris dissolvendi. ad exeundum tamen tardio
res a stomacho et intestinis. Singule autem species ma
rine medium et fluviales multas habent
diversitates. Marini enim principaliter duo
bus dividuntur modis. alii inhabitant pela
gus et maris fundum. alii semper litora
et maris petunt plagas. pelagus inhabi
tancium alii petrosa et dura loca. alii
mollia et lutosa inhabitant et harenosa
litoribus insistencium. alii claras mun
dasque aquas a fluminibus remotas. alii pu
tridis fluminibus petunt vicinas. flumi
nibus enim civitatum influunt maxime
balneorum lavature ut vini infusiones que
omnia fiunt cause corruptorum fluminum.
alii in horum morantur medio equalitate
minuuntur ab utroque. Dulces aquas inhabi
tantes dividuntur tripliciter. alii enim fluminibus
alii in lacu et fossibus fluminibus inmorantur
alii in maioribus spaciosis currentibus longe
a civitatibus et ideo aquis claris mundi
ficatis existentibus. alii in parvis fluminibus
tarde fluentibus vicinis civitatibus et immun
dis civitatum predictis putredinibus
insistentes lacubus dupliciter dividuntur. a
lii enim in lacubus quibus flumina illabuntur et quo
rum aque in mare ingrediuntur. sicque fluminibus
in eo currentibus elevantur. alii in lacubus
palludosis et longe a mari remotis luto
sis et putridis. Expletis piscium diversi
onibus generalibus et specialibus. omnium singulorum diver
sorum naturas explicemus. Marinos igitur pis
ces alios diximus aptiores quam fluviales quia sal
sitate enim humores et viscositatem auferunt
sive maxime si loca fuerint petrosa. assi
duo enim motu suo et collisionibus saxo
sis carnes emolliuntur et teneriantur et pi
guedo minoratur. viscositas que diminuitur
unde ad aliorum comparationem isti sunt sapo
rosiores et a corruptionibus remotiores.
Ideoque antiqui assimilant hos hominibus
pelagi. Sanguis enim quem generant est
temperatissimus non grossus neque turbidus
neque subtilis neque aquosus. Sed tamen subtilis et a
quoso vicinus. quia sanguis et si noceat tempera
tus quam diu duas extremitates egreditur a
lium tamen ordinem nanciscitur. vel
enim duabus mediatur equaliter extremitatibus vel
uni plus parum vicinatur. Sanguis igitur
qui a petrosis piscibus generatur et si sit tem
peratus naturaliter tamen subtilitati proximus
et velociter a membris dissolvitur. Est
igitur melior in regenda sanitate quam in mem
brorum confortatione. Pisces de pelago
vicini sunt petrosis quia aqua in salsitate
bona equaliter est et clara. unde et nichil dif
ferunt nisi quia qui de pelago pinguiores
et carne sunt duriores. Horum sanguis quem
generant et si sit temperatus ad comparationem
tamen petrosorum grossior et sanguinum quem
statim et pedices et pulli generant vicinior
tamen in liquore non in nutrimenti lauda

pisces flu[illegible]

pisces marini pisces aptiores

[illegible] petrosi

pisces de pelago [illegible] pisces [illegible]

pisces [illegible] [illegible]

bilitate q2 sanguis quē generant pisces. natā
liter est frig. Cuem starni atq; pulli. p dictē
siliter tempat. Monstratur hoc q2 piscium sī
gidior ꝫ humidior ē. ambulanciū uo sī uol
atilium calidior ē ꝫ humidior ꝫ ideo hij
pisces plus nutrunt. tarde a mēbris dissol
uunt. q2 omnis cibꝫ cui duriaes dominat
ptiꝫ terrestribꝫ vñ nutribilior ꝫ ad dissoluē
dum durior maxīe si tēpat sit. ꝫ quēiens
nutrimento. Littorales pisces multas
hñt diūsitates p diūsoꝶ locoꝶ disċtēdes
Q'dam n. loca incolunt clara atq; mun
da qui pelagiis sunt assimilandi. meli
ores tamen carnis ꝫ ad digerend faciliores
q2 litoribꝫ sunt uicini ꝫ estu mouentur
maris. In turbida ꝫ īmunda morantes
aqua ꝫ putridis fluminibꝫ ciuitatium et
putredines ferentibꝫ uicina uiscosiores
ꝫ alijs piscibꝫ fluminеis ut marinis gr
siores ꝫ ad digerendum tardiores uicina
siliter fluminеis cum mich ad comedāt
q̄m q2 flumina de putredibꝫ ciuitatuū eis
affert. vñ pisces maris ruſſhe peiores sūt
cetīs marinis q2 aq̄ ē immunda ꝫ mul
ta flumina eam intrancia putredines
ciuitatum eis inferūt. In medio hoꝶ lo
coꝶ inhitantes utrasq; mutuāt qualit
ates ꝫ dnr mediocres inē hos fluminei
pisces maiora ꝫ cito currencia clara atꝫ
munda flumina inhitantes ad cōpōm
ceteroꝶ fluminum sunt laudabiliores
q2 claritas aufert eis grauitatē odoris
fortis fluuij impetu carnes tesstant et
grossicies aufertur maxime si sup petro
sa currant loca. petre n. plus carnes te
nerant ꝫ piscibꝫ litoreis ꝫ in aquis claris
nutritis assilant. Set tamen litorei ex
salsitate aque minus sunt uiscosi qm
in puis stant fluuijs pūm fluentibus
īmundis ꝫ uicinis ciuitatibꝫ pinguio
res sunt ꝫ grossiores atq; uiscosiores ad
digendū duriores mali saporis q2 defec
tio motꝰ aque carnes unctuosas ꝫ uis
cosas atq; grossas facit. Inmundiū uo
nutrimentū grauiorls odoris eos reddit

q2 plerꝰ q2 abstracti ab aquis cito putr
fiunt. quos sepe comedentes multos pes
simos frigos humores corpibꝫ suis aggre
gant. Pisces de lacubꝫ uiscosiores sūt ꝫ
grauiores odoribꝫ q̄m qui in fluminbus
nascuntur. Quia aqua lacuum limosior
ē ꝫ pinguis nec mouet ꝫ ideo pisces sūt un
ctuosiores minus sapoii grauiorls odoris
ꝫ mali nutrimti ad digendū dun ꝫ ī cor
uptione ueloct mutandi ñ qui ī flumbꝫ
eos intrantibꝫ ꝫ ad mare currentibꝫ eleua
tur. Pisces lacunaꝶ siē piscinaꝶ ꝫ palu
dum peiores sunt cetīs grossiores ꝫ ī odore
grauiores ꝫ ī corrupcōe mutabiliores ue
locter ad digendum q2 aq̄ quieta ē ꝫ in
mium lutosa vñ maxime sunt īmundi.
G. dicit hī pisces se uidisse cuidam piscinij
cc. cubit longi. lati cc. aq̄ a' illa ī mora
ta fuit. iij. annis sī cū singuł iij. sī uij
mēsibꝫ illa auferebatꝰ ꝫ alia inducebatꝰ Creuit
autꝰ limus ꝫ putredo ꝫ rane pꝰ iij. ut iiij
annos aq̄ ablata ē oio. Inuenti sunt au
pisces qui pre uiscositate sui teni manibꝰ
nō poterant. ēcteri illo sūt mortui. fisso
rum autꝰ carnes inuente sunt uiscose et
putide insipide. pinguedo uentrū mollis
ꝫ nō coagulata colore curiosa. Pisces dul
cium aquaꝶ ꝫ ad salsam transeuntes ꝫ a
salsis ad dulces se mutantes inē litoreos
ꝫ fluuiales sunt mediocres. Sūt tñ in
duo diuidendi. Alij n. a maioribꝫ ꝫ mul
tum fluentibꝫ mare ingrediuntꝰ aut de
mari ī maiora flumina atq; munda tē
ducuntꝰ. Alij de puis ꝫ īmundis flumi
bus ī mare illabuntꝰ sū a mari ad eād
relabuntꝰ. Q' uo de maioribꝫ ꝫ multū
fluentibꝫ ad mare siue a mari ad eadē
flumina cōduntur meliores illꝰ s' op
positis piscibꝫ. Pisces amari dulces aq̄s
subeuntes illis qui de dulcibꝫ ad mare rec
runt sunt meliores. Omnis n. sunt uisco
si ꝫ litoreis assimilandi q2 ī salsis nati sūt
ꝫ salsitudo desiccat humores illꝰ q a dul
cibꝫ aquis ī salsas sūt traducti ꝫ uiscosi
ores sunt ꝫ grossiores q2 aq̄ dulcis humec

tat et emollit. Unde ergo ex predictis intelligitur quia
marini pisces minus uiscositatis habent et hu
miditatis maxime in petrosis morantes
locis. Post hos illi qui sunt de pelago. Tercio
loco erunt litorei. Si aque clare et munde
fuerint laudandi sunt hiis maioribus et
currentibus innatantes fluuiis. Peiores
et hiis qui in fluminibus paruis et ciuitatibus in
creti sunt. Omnibus autem peiores et uiscosi
ores sunt qui in lacubus piscariis et palu
dibus nascuntur. Hiis ergo causis precedentibus ge
nera piscium multis modis diuersantur
que tamen .x. esse uidentur. Alii enim ex diuersitatibus
suorum generum. Alii ex diuersis causis aquarum su
arum. Tercium ex mundicia et immundicia earum.
iiii. ex motu et quiete ipsarum. V. de exercicis
piscium. VI. de naturis uentorum et eorum que
secum ferunt uenti. VII. ex cibariis. VIII.
ex etatibus ipsorum. IX. ex anni temporibus. X.
ex suorum membrorum diuersitatibus. XI. ex ar
tificiis apparandorum. Diuersitates generum
ii sunt. Aut enim mollium sunt carnium aut
durarum et grossarum. Molles carnibus aut
sunt uiscosi sicut sunt litorei et maxime
marini dure cutis. Aut non sunt uiscosi
nec grossi sicut petrosi et parui et qui subtilis
sunt cutis. Duri uero carnibus aut uisco
si et grossi ut qui sunt de fluminibus ciuita
tibus uicinis et de lacubus et paludosis locis.
Aut sunt duri et non uiscosi sicut qui de pe
lago et de litoribus sunt claris. In nutrimento
et temperamento laudabiliores omni complexione
et ad digerendum faciliores sunt qui carnes
habent molles nullius uiscositatis nec gros
sitiei neque grauis sunt odoris sicut qui de
pelago et petrosis locis. Sanguis quem
generant temperamento est uicinior et ideo
non nimis exiccatis est congruus et defectis
sicut senioribus egritudines exeuntibus et
sanitatem custodire magis quam membrorum
fortitudinem amantibus. Sic enim melius
ad sanitatem custodiendam quam bonus san
guis laudabilis. Qui mollium sunt car
nium uiscosarum et grossarum sicut litorei
quibus flumina influunt magis nutri

biliores et unctuosiores sed tamen illaudabiles
ut pote ad digendum duriores et malo san
guini generando uiciniores. Unde non comeden
di sunt nisi ex necessitate cum synapi et sili
bus. Qui duras habent carnes sed tamen uisco
sas sicut magnorum pisces fluminum et circa
ciuitatem ad comparationem petrosorum illaud
abiles quia grossiores et ad digerendum duri
ores et ad dissoluendum tardiores atque nutri
biliores ad comparationem litoreorum meliores
cum sint minoris uiscositatis. San
guis ergo quem generant est uicinius sangui
ni quem generant pisces pelagi et tamen gros
sior. Idcirco conuenibiles exercitantibus et calorem
naturalem habentibus fortem et confortationem mem
brorum magis quam sanitatem custodire amantibus.
tibus duras et uiscosas et grossas carnes
habentes grauiter quia olentes sicut fluminum par
uorum pisces ciuitatibus uicinorum minus sunt
saporiti et magis nutritiui et ad digendum
duri. Insipidi sunt et cum grauitatibus odo
rum dure digeruntur .ii. modis. Vel quia car
nes habent duras uel quia pingues et uisco
sas. Diuersitatem piscium ex naturis aquarum
diximus iam cum quosdam in salsa quosdam
in dulci habitare dicemus. Qui in salsa sunt
minus uiscosi et minus grauis odoris a
corruptionibus longinqui ad digendum citi minus
que nociui quia aqua quam incolunt calidior
et minus humida naturaliter est. Qui in
dulci aqua uiscosiores odore grauiores
in corruptionem cito se uertentes dure dige
stibiliores que nocentes. Unde eorum nutrimen
tum malum est. G. omnes pisces flu
uiales et lacuales et si carnes molliores
sunt grossiores tamen et que nocentes sunt
in corruptionem cito conuertibiles. Diuersi
tates piscium ex turbida et clara aqua sic
quia qui de clara laudabiliores sunt et lon
ge minus corruptibiles maxime petrosa loca inco
lentes. Uel si aqua salsa est quia odore minus
graues sunt. In turbida aqua morantes pe
iores sunt et magis corruptibiles maxime si sit
quieta et lutosa quia hii grauioris sunt odo
ris. Ex aque motu dicitur quia morantes in for

tier currentibus meliores sunt quam qui in
quiescentibus. Similiter qui habitant ubi
venti semper flant meliores sunt nutri
menti et melioris carnis quam si nullus ventus
sufflaverit et maxime si septentrioni sit
opposita loca illa quia ventus septentrionalis
naturaliter sicut est et secum odorifera
habet seque piscibus gravitatem odoris aufert
Qui vero habitant loca ventis occulta pe
iores sunt quia venti ablatio motum
aque tollit et quietam reddit. Sic
pisces vero austri flante illaudabiles sunt
cum naturaliter austri humidi sint et quia sec
fetit abhominabiliter et gravis odoris est unde
et in piscibus augmentat gravitas odoris.
Pisces se semper moventes et laborantes ha
bitis sunt mediocribus quia multus motus et exer
citia eorum clarificant corpora emolliunt carnem
viscositatem et grossitiem aufferunt. Sed
diversitatem nutrimentorum quia pascentes herbas
recentes et radices laudabiles oppositis
hiis sunt meliores maxime si aque fuerint
clare. Diversitates piscium ex etate et ma
gnitudine quia mediocres inter parvos et ma
iores sunt hiis magis laudabiles quia par
vi et si in uno sunt laudandi in altero
tamen non efferendi maiores non laudan
tur in hoc unde parvi magnificantur ma
iores efferuntur unde parvus deprimitur quia par
vus et si pravitate viscositatis et grossitiei
efferatur et quia velociter digeritur in stomacho sit no
cens in hoc tamen non laudantur quia cito in cor
ruptionem mutatur. Maiores et si non lau
dandi quia grossi et viscosi stomacho nocivi tamen lo
nge quia non corruptibiles sunt. Mediocres
ergo laudabiliores utpote inter utrumque ex
tremitatem se habentes. Quia item diversitatis
triplicatur. Alii enim carne duriores. Alii in
genere suo sunt meliores alii mediocres.
Qui in genere suo duriores fiunt parvi erunt
laudabiliores quia parvitas etatis sicut
autem temperat carnis. Qui vero molliores
maiores erunt meliores quia maioritas
etatis mollitiem eorum temperabit. Qui me
diocres in mediocritate fiunt meliores.

In hiis pisces parvi melioris sunt carnis
ad digerendum faciliores et minus stomacho no
civi sed cito in corruptionem mutandi. Ma
iores carne sunt grossiores et ad digeren
dum difficiles stomacho nocentes sed non cito
corruptibiles. Horum medii sunt laudandi
quia ab extremitate utraque se sumunt
quod magis est laudandum. Diversitates pisci
um ex anni temporibus et eorum crassitie et
macie ad digerendum sunt duri stomachum
emollitum grossum generantes flegma et
viscosum. Si macie sunt ad digerendum
duri et non utroque de utroque malo non sunt
laudandi. Mediocres ergo sunt meliores.
Temperatiores et laudabiliores sunt cum
ova facere incipiunt. Quia quidam ovis
pleni incrassantur et cum iam ovaverint
macie afficiuntur. Quidam vero cum ova
emiserint incrassantur et cum incipiunt
sunt macri. Ambo tamen non laudandi cum
ovare inceperint. Incrassantes autem ovis
pleni illaudabiles sunt propter multitudinem
sue pinguedinis. Similiter et non laudandi
cum ova emiserint ex multitudine pingue
dinis illaudabiles sunt. Qui vero macri
sunt ovis pleni non sunt amandi ex
quantitate maciei. Meliores ergo horum
medii. Diversitates piscium ex suis
membris multe sunt. Alia enim sunt naturaliter
pinguia sicut umbilica auricule oculi. Alia
minus crassa sicut lata dorsum et ossa dor
sum circumdantia. Alia naturaliter visc
osa sicut capita. Alia naturaliter movencia
alia in motu rariora sicut umbilicum
et coste. Pinguiora ad nutrimentum ill
audabiliora quia pinguedo facit ea vis
cosa et a stomacho et intestinis lubrica ad pe
netrandum venas dura cito corrup
tibilia maxime si pisces crassi fuerint na
turaliter. Que enim membra piscis naturaliter
magis pinguia fuerint minoris sunt nocu
menti quia macies naturalis temperat pin
guedines illius membri. Que autem membra
non talia sunt ossa sicut lata ad exeundum
a stomacho et intestinis sunt tarda propter pravita

te sue uiscositatis. Sed tamen ad digendum uelo
ciora et non cito conuertibilia. nutrimento laud
abilia. maxime si pisces crassi fuerint. piscis
enim propter pinguedinem nutritur et in uentre suo
adiuuatur et ideo dorsa et lata minus sunt pin
guia. Cum uero sed membra pinguis piscis fu
erint. teneriora et saporosiora et unctuo
siora. cum macre fuerint. dura et grossa et
ad digendum tarda sunt. Que autem mem
brorum sunt mobilia sicut cauda et dorsi os
sa et ale. sunt peiora et pinguia minus. ad
digendum uelociora. nutrimento lau
dabiliora maxime si pisces crassi fuerint. Que
minus sunt mobilia. sicut umbilicus et costa
uel uiscosiora sicut capita sunt grossi
ora et ad digendum duriora et ad nutri
mentum corruptibiliora. Unde G. caro um
bilici et capitis omnium piscium illaudabilis
est quia stomacho innatat propter uiscositatem et unc
tuositatem suam. unde et dure digeruntur. In
fundum enim stomachi descendentia. uillos suos
emolliunt. qui lubrici facti uelociter eiciunt
unde plurima generatur lienteria. Caro caude
ale et ossa dorsi. a capite ad caudam circum
dantis. tenerior et ad digendum uelocior et
nutrimento melior ex nimio motu suo et
ossium frictione carnem tenuat et mollitiem
atque saporositatem prestat. Sed lata uero et coste
ad comparationem umbilici meliora et minus
uiscosa. Ideo ad umbilicum comparata sunt sapo
rosiora et ad digendum meliora. et nu
trimento laudabiliora. Diuersitates
piscium ex artificiis in duo principaliter
diuiduntur. Aut enim recentium piscium
aut siccorum. Recentium duo sunt modi.
aut ex naturis piscium aut ex qualitatibus
accipientium. Ex naturis piscium. iiii sunt
modi. aut enim carne molles sunt et non uis
cosi nec grossi sicut petrosi. Aut molles
et uiscosi sicut maiorum fluminum et litor
ei. Aut duri et parum uiscosi sicut de pela
go. Aut carne duri et nimium uiscosi si
cut de paruis fluuiis lacubus piscariis.
Qui molles sunt et non uiscosi. ad tem
perandas eorum carnes nichil est necessarium sed lau
dabile est eorum artificium cum sale et aqua et
aneto et paucis porris et oleo et pipere pau
cissimo. Unde G. hii confectio temperatior est
et digestibilior neque nocens stomacho. Sed tamen pi
sces dari expetit ratio maxime exeuntibus
ab egritudine. Si tamen aliquid aliud sit faci
endum ut sicut cum sua mollitie pisces
uiscositatis fuerint et humiditas et uiscosi
tas plurimum sit minuenda pisces hii assi
aut oleo frixi dandi sunt. Hoc enim et olim calidum
desiccant humiditatem et uiscositatem au
ferunt. non tamen sine oleo comedendi sunt et ob
somogaro ut fastiditatem excutiendi adiuuent
et digestionem. Sed frixo parum olei est addendum.
pisces enim cum oleo frixi stomachum mollit et
tamen necesse est ut detur cum uino odorifero. Si autem
mollitiem stomachi et abhominationem inde
paciatur. oximel squilliticum detur. nec post non cum
aceto. obsomogaro et uino odorifero prebeatur.
Sed enim uelociter eiciunt nec stomachum emolliunt
Si uero pisces duri et non uiscosi sint. cum aqua et
sale et aneto et porro et oleo. uino quoque for
tissimo et cum obsomogaro dandus est. Si uero
cum duritie uiscositas et grossities au
ferende sunt. calido apponatur cineri uel uis
cositatem et grossitiem et grauitatem amittat
odoris. deinde cum aceto detur et synapi et ca
lamento. pipere quoque et zinzibere. Unde G. Si quilibet
piscis coquinandus est. uiscerum suum
cum aromatibus prius excoquatur et tali de
ebullienti detur apponatur piscis. Sed enim
saporosiorem reddit et sanguinem laudabi
lem facit. Ex qualitatibus accipientium
diuersa sunt artificia. Quidam enim tempera
te sunt qualitatis quidam intempera
te. Temperatis assari assati et cum oleo
frixi. et obsomogaro et uino. meliores tamen as
sati. non temperatis repugnent quali
tatibus dominantibus cum sibi oppositis
Si calide nature fuerint. da uiscera frixi
ma ut eliqua eos condiens cum aceto et pau
co obsomogaro. frixi. cum forti uino condias
ut synapi zinzibere pipere calamento. humidis
assati dentur condiendi cum aceto synapi
obsomagaro forti uino origano. Sic

Salsi pisces

cas aut͂ cum aq̃ ⁊ sale in scula fac ⁊ aceto
Salsi pisces uel seruati cum uino ul' me
lle sū cum aceto uel sale seruant᷑. Qm
cum mille· a melle calorem hn̄t ⁊ sicci
tatē a uino· maiorē siccitatē ⁊ caliditatē
q̄m a melle· ab aceto frigitatē uice calor
is cū uino dati ⁊ sale insimul hn̄t siccitatē
sal dat calorem uino maiorē ⁊ siccitatē
aceto forciorē· nō tn̄ sic̄ in aceto custodi
ti stringunt uentrem s; poci' subtiliāt nā
salis custodia emollit sp̄ ⁊ tenuiat. s; alius
plus indurat· Sal .n. opat᷑ in reb; f'm
rerum pacientium non f' suam sic̄ i ac
tiōe ignis uidet᷑ qui plumbum liq̃facit
⁊ lutum ↄstringit· Causa qꝛ cū corpa in
siccitate ⁊ humiditate. subtilitate ⁊ gss
itate ⁊ uiscositate eēnt diu̇sa· sal aūt̄ ex di
u̇sis ūtutib; ↄposit' sit. q̄dā .n. calidus
ē subtiliatu. quidam sicc̄ ⁊ induratiu· nc̄e
ē ut i corpib; actōes sue diu̇sent᷑ f' eēn
cias corpm ⁊ passiōes eo꞉ nō f' f'm suā
⁊ eēnciam ⁊ iō idē q꞉ focus i corpib; fac̄
q꞉ calid' ⁊ sicc̄ ē illīc s; tn̄ calor agit ⁊
forcīor est. Manifestat᷑ g' h' q꞉ ut̄ut ual
ligus facile capit tactus calorē liquido
sentit. nescit᷑ tn̄ eē sicc̄ q꞉ siccitatis acō
occultat᷑. Cum g' forcior ⁊ dignior sit ca
lor ignis· cū corp' aliq' opposit' fuit p'
calefacit ⁊ p' hūitatē dissoluit ⁊ expl
sa humiditate siccitate sua desiccat ⁊
destruit. Idē ⁊ sal facit· Cum .n. hūidi
tate liq̃dam alicubi inuenit· soluit ⁊
liquefacit. Si aūt̄ corp' pue hūitatis fu
erit· ↄtinuatur ⁊ durescit. Sale g' ap
pata si sint tenuia ⁊ subtiles ⁊ liquidos
humores naturalit᷑ hn̄cia dissoluunt᷑
ab hūitate sua vn̄ mollicies corpm il
lo꞉ augmentat᷑ ⁊ cū mag' sit subtilis
humiditas· tanto plus emollescūt cor
pa ⁊ tenuant᷑. Si aūt̄ pua sit humiditas
⁊ nō naturalis· i qua opat᷑ pue hūitati
dominatur ⁊ uelocit᷑ desiccat. Sic q꞉
duricies desiccat᷑ sic̄ i corijs ⁊ de natu
ra cibi aufert᷑. Si aut̄ durū fuit· tn̄
naturalis humiditatis ⁊ uiscositatis li

quefit humiditas illa ⁊ dissoluit᷑. sicq꞉
corp' leue fit ⁊ tempatum· Qd̄ si corp'
molle sit s; tn̄ pue humiditatis· ea dis
soluit᷑ ⁊ corp' desiccat᷑. ⁊ corpi duricies ⁊
tempamentum dant᷑. palam g' intellr q꞉
omīa alia quib; ↄuenientia adunāt᷑
extrema .i. mollicies carnis ⁊ multitudo
humo꞉ sic̄ lactenciū porco꞉ agno꞉· ul'
duricies carnis ⁊ medioctas sic̄ iuueñ
boum ⁊ porco꞉· illaudabilia sunt ad
saliendū· Quib;cumq꞉ corpib; due ex
tremitates opposite adunant᷑ sic̄ mollicie
carnis ⁊ puitas humo꞉ sic̄ edulo꞉ lac
tencium aut duricies carniū ⁊ multi
tudo humo꞉ sic̄ iuuenum porco꞉· lau
dancia sunt ad saliendū· corpa .n. mollia
⁊ multū hūo꞉ hn̄cia si eis accessit sal
dissoluit hūores ⁊ liq̃fiunt ⁊ p' totas
ptes diuidunt᷑ corpm illo꞉· sic q꞉ fit
cā augmentande mollicie sue. vn̄ nutr
mentum dant illaudabile q꞉ .n. co꞉ ē fca
sicut fca salsum incendens p'p' qualita
tem uiteam a sale hitam. Foq꞉ dupli
ci ex cā sunt pessima· una· q꞉ sanguinis ft
incensiua ex acumine suo. Secdā· q꞉ ex
mollicie sue carnis cito ⁊ tarde assilant᷑
membris· maxīe si sua hūiditas subtilis
sit ⁊ liquida. Si aut᷑ i corpib; duricies
⁊ puitas hūo꞉ adunantur ⁊ sal eis ue
niat nā i humorib; q꞉ opet᷑ īuenīat re
ūtit᷑ ad subtiles humiditates ⁊ ↄsumit
eas ⁊ sic duricies augmentat᷑ carnis ille
⁊ a natā cibi eiciat᷑. Corpib; ū ū duric
es ⁊ puitas humo꞉ adunant᷑ s; sal eis
ueniat nā naturalē humorē ū opet᷑
inueniat ad eorū pluos hūores ueniat.
⁊ plima p's eo꞉ desiccat᷑ sicq꞉ duricies
corpib; ad tempamentū reducat᷑· Silit᷑ ū
duricies ⁊ multitudo hūo꞉ adunant᷑
sal accedens ⁊ multos humores iueniens
dissoluit ⁊ liquefacit eos ⁊ desiccat q̄n
tum potest. Si aūt in desiccandis hūo
rib; nō puali; ex multitudīe eo꞉· necce
est p's remaneat ↄsicanda· que p's a'
remanēs· adiuuat corp' .i°. ut ad tempa

mentum reducatur. Palã g̃ ē molli lacte
tes porcos ⁊ agnos illaudabiles eẽ salsos.
Juuenes ũo ⁊ ueteres utriusq; gñis eẽ bonõ
salsos. Veteres boume ⁊ capre carnes sal
se sunt illaudabiles. eoꝝ ꝑui salsi sunt
boni. q̃ omĩa ꝑua alia ad ꝯpõm iuue
num ⁊ uetum molliora ⁊ teñiora st̃.
Si ãt de humidis natãlit̃ sunt sic porcẽe
carnes ⁊ agnine si fiunt salse. dissolũũ
tur humores sui. cum sal s̃btilitate et
uirt̃ sal deficiat ex illoꝝ ꝑlima desicca
tione ⁊ ꝑ sua humoꝝ multitudĩe vñ
ꝯ remanere ⁊ fit causa molliende car
nis ⁊ corrumpende. q̃ salis acũm acũ
vñ ⁊ sanguis incendĩ ⁊ tarde membis
assĩtant. Veteã oĩum aliũ sicciora ad
ꝯpatiõm sui gñis ⁊ duriora sunt. Si
aũt de alib; natãlit̃ humidis fiunt
sic pecudib; ⁊ porcis ⁊ sal eis neñt tñ
ñlis humiditatis hñt q̃ sal totũ desic
care nõ potuit. Illud g̃ q̃ remanz illoꝝ
corpm temꝑat duritiem. Si ãt de ali
b; natãlit̃ siccis fiunt sic bob; capris
⁊ sal eis uenit. cito humiditas eoꝝ de
siccat̃ ⁊ ꝯsumit̃. ⁊ durities ⁊ siccitas ĩ e
is augmentant̃ ⁊ nutrimentũ corpis eg̃
diuntur. Juniora ãt aĩalium omniũ.
duriora ⁊ mĩn̄ humida q̃m ꝑua sũt.
Si aũ de aĩalib; fiunt natãlit̃ hũis
sic pecudib; ⁊ porcis ⁊ ad salẽ deueñt
deficit sal ĩ eis desiccandis ꝑ multitudi
ne humiditatis vñ aliq̃ntulũ remanz
emollitiuum duritiei illius corpis ⁊
ad temꝑamentũ reducat. Si ãt de ali
b; ñlit̃ siccis fiunt sic bob; ⁊ capris ⁊ sal
affuit nz hũitatẽ ĩ q̃ opet̃ inueñt de
siccat̃ corpis s̃ba ⁊ induraẗ plus q̃ fuit
vñ fit ut ĩm exeat cibi. Juniora tñ
bouina ⁊ capina ad saliend̃ sũt uili
ora q̃m ueta q̃ durities eoꝝ corpm ex
duritie ẽ mẽbroꝝ suoꝝ ⁊ fortitudinẽ
caloris natãlis. Dura ũo corpa sunt
uetm ex desiccatõe s̃balis hũitatis eoꝝ
⁊ appĩacõe sue ꝯceptõi. vñ sũt illaud
abilia. Dicet tñ aliquis. Quare ue

tera omnium aĩalium sicciora ⁊ minus
humida natãlit̃ sũt ⁊ senũ oĩa fũt̃
tñ. q̃ seniores decrepiti molliores inueñ
iuntur carnis ⁊ teñioris cutis. maioris
hũiditatis q̃ ꝓbatur ex semꝑ fluentib;
saliuis ⁊ oculoꝝ lacrimis semꝑ apparatis.
⁊ humiditate nariũ ⁊ liquiditate. Rñm.
d̃m eẽ diuisa q̃ ita est ut asseris nõ tñ
eis ẽ naturat̃. s̃z poci accidentalis. q̃ calor
eoꝝ naturat̃ defectus fuit̃ in digerendo e
oꝝ nutrimto deficit ⁊ sup̃fluitatib; suis
dissoluendis ⁊ ꝑ poros corpis emittẽdĩ
maxime ĩ sup̃fluitatib; t̃cie digõis defi
cit. vñ hũiditas dõiat̃ ĩ eoꝝ corpib;
⁊ cutis emollit̃. saliue. lacrime ⁊ muco
sitates ĩ eis augmñtant̃ semꝑ ⁊ ad huc
plus dcũti sumus. Calores suoꝝ c̃bꝝ
natãles defecerũt vñ q̃ s̃ supest suo
rum nutrimentoꝝ s̃btiliare pigrescit. ⁊
ideo remanencia ĩ ꝯcauitatib; suis sunt
clausa. Q̃ cũ uĩr expulsiua tam defẽa ad re
motiora expellere nõ possit loca. ipa per se
dissoluunt̃ ⁊ locis sibi ꝯgruentib; ⁊ uia
nis emittũt̃ sicut oculis ⁊ narib;. G. Q̃
animalia bona sunt ad saliend̃ dix̃ ñ du
ra. nz crassa bona si fiunt salsa. q̃ ma
la dant nutrimenta. Dura intendit sic
ueta aut̃ aĩalis. Grossa. y. tñl intellexit
Q̃ aut̃ nõ sũt sic lactentes agni ⁊ porcel
li multe hũitatis atq; mult̃ pinguia st̃
pinguedo n. natãlit̃ grossa ⁊ uiscosa est
que cũ ad sal ueniat. fit in acuta ⁊ stom
nocũa veniens ãt ad uenas sanguẽ ig̃
sat ⁊ incendit ⁊ corrumpit. Iuxem ĩtel
ligend̃ de piscib;. v̓ n. mollicies carnis
⁊ multitudo adunat̃ humiditatis aut̃
durities carnis ⁊ puitas humoris ad sa
liendũ nõ sunt boni. ex eisdẽ rõib; sup̃
dictis. Q̃ aut̃ duri corpis ⁊ ꝑui hũoris
boni erũt salsi. G. aut̃ dix̃. Q̃ autq;
pisces molles sunt corpis illaudabiles
erũt salsi sũ multi humoris sũ ꝑlici
sint s̃z tñ ꝑui humoris. meliores sũt
salsi in mollicie n. corpis ⁊ hũorib; mul
tis deficit uirtus salis ĩ eis desiccandis. Q̃

aut in tenam & augt molliciem corporis et
corrumpit sic quod illaudabiles facit par
ui uero humores & si sale non consumantur
tota quod tamen tenam non auget mollitiem
corporis. Quod cum sit non pisces sunt salliendi
nisi qui corporis sunt sicci & hii eciam ad hoc
sint mobiles & recentes quia tunc corpora eo
rum duriora sunt uel calidiora & cal
or naturalis forcior.

Cibaria in duo diuiduntur. unum est quod natura adeo
decoxit & apparauit ut nullum
alium apparatum oporteat adhiberi ut
in lacte uidetur & maturis fructibus. Aliud
est in quo natura actiones non expleuit su
as. quibus artificiali succurrendum est
ut in bonos mali sui mutentur sapores
odores. durities quoque & asperitates quibus na
tura eos abhorret. In 6. Oportet inquit tali
bus nullos habere sapores malos scilicet noci
tiuos nec odores horribiles unde cerebro no
centes prauitur fumositates nec durities
stomachum fatigantes nec morsuras quibus
neruos eius mordeant. Quibus euitandis et
nature amicandis studeri conuenit. Quod
quidem fiet modis. aut solo foco aut aqua so
la aut cum utroque. siue cum sale aut ace
to uel oleo & aliis condimentis. Pauca sunt
cibaria quibus solus ignis sufficiat de quo
triplex intencio. Aut enim subtilia in grossitudin
em mutantur & duriciem sicut oua assata.
aut grossa & continua in tenuitatem & subti
litatem ut assatam carnem & similia aut spi
ssa & dura in raritatem & molliciem sicut gra
na & legumina assata ut desinant esse
uentosa. Dura quoque & spissa ut & si ignis se
ea faciat stiptica & a stomacho ad exiendum du
ra quia focus eorum humiditatem desiccat & corpora
sua rarificat unde stomachi humiditatem desicca
re adiuuat & poros suos inferiores opi
lat. Foci autem duo modi sunt. Alius enim ad as
sandum fit & panificandum. Alius ad elix
andum & coquinandum. Focus panificandi & ass
andi mollior. quietior & sine flamma
in calore temperatur bonum est ne ad exteriora
corpora preualeat & suam humiditatem consumat
& dura & sicca faciat antequam interiora sint
cocta. Si autem assatorum humiditas non est laud
anda. igni diucius inmoretur. ut sua humi
ditas consumatur & siccitati succedat.
Focus elixandi & coquinandi calidior sit
ad comparacionem assantis propter aquam que inest coqui
nandis que foco repugnat. Ideo non tamen
multam habeat flammam sed potius carbonibus in
census carbonum enim focus certus habetur la
udabilior quia in calefaciendo equalis est utrobique
unde actio eorum in omnibus coquinande
rei partibus equaliter continuatur. Flamma
non similiter quia ascensio pineata est sua &
acuta nec uascula undique pertinet equaliter
unde fit ut in coquinandorum sit coctio equalis.

Aque intencio duplex est ut uel siccam te
neret & emolliat sicut fabas & cetera leg
umina que teneantur ad comedendum in
fusa aqua ueluti fortem sapora & amara
saporem amarum amittant cum & infun
dantur aqua & indulcorentur sicut lupini
& similia. Salis quoque quadruplex est natura in
tencio. aut enim uiscosa & grossa in uis
cositate & grossicie subtiliat & temperat
sicut pisces & similia. Aut non saporis sicut
cucurbitis & similibus saporem dat aut
humida desiccat. aut odore grauibus
grauitas sua aufert. Grassis grossis & pinguibus
plus oportet salis apponatur.

Aceti duplex est intencio.
Aut enim abhominabilibus & stomachum cor
rumpentibus acetum appositum abhomina
tionem aufert & sapora reddit & stomachum con
fortat. Aut cum sine calefactione subtilia
tiua facit uelimus sicut in ptisano aliquid
faciamus aliquantulum aceti apponimus ut rei
subtilitas sine calore augmentetur.

Olei triplex est natura
intencio. aut enim saporitatem cibo
dat aut cui siccitas dominatur molli
ciem & lenitatem apparat sicut milio
lentibus & similia. Aut acutis & morden
tibus ex sua uiscositate acumen & mors
uram temperat.

a bos nullos habere sapores malos scilicet nec odores horribiles cerebro nocentes nec durices stomachum fatigantes nec morsuras quibus neruos eius mordeant

modus assandi

modus coquendi

Morsie uero complex est intentio. aut ut
magis fiat et ad putrandum uenas du
ra naturaliter que ideo sunt subtilianda ut
facile penetrent corporis uias. aut quia sa
pora multum humida abhominabilia
quibus auferenda est sua horribilitas et dan
da saporitas. aut ut odore grauibus repug
net. sed non multum morsie apponendo
non quantum sufficit ad malum saporem
mutandum quia sine humiditati multitudo
cibi obuiat ingrossat et indigestionem appar
unde non condimentur solo herbarum succo appla
dum est cum grossi sunt corporis et ad di
gerendum duri. Intentio nostra comple
ta est quoniam cibaria sunt apparanda di
cendum restat que et quomodo sunt reficien
da et a saporibus incipiamus quia antiqui
ores esse inueniuntur. Sapores igitur non accep
tabiles in temperamento sunt .vi. aquosi
acetosi. salsi. pontici. amari. acuti.
Si igitur cibus aquosus sit et insipidus optime a
ceto. sale. et conuenienti morsia con
dietur. Si acetosus. solum sal sufficit. Si
salsus acetum. horum enim duorum sapores quasi
contrarii sunt quorum unumquodque alterum
suam mutat cum tamen qualitates sint
fortissime singulorum tamen solo sibi opposi
to possit obuiari siue cum qualitates a
lie inseruntur. sed gustum has sentire
non patiuntur cum aqua primum mitiganda
sunt et post subinferendum condimentum. Dicet tamen a
liquis. Si aqua horum acumina mitigat.
quare sola aqua non sufficit ut non alia ap
ponantur contraria. Dicimus aqua insipi
da est. Si igitur sola uellemus aqua mitigare
saporem potius auferret quam decet. Quilibet
autem horum saporum commixti saporem accepta
bilem largiri uidetur. Si ponticus est cibus bo
num est aqua dulci infundatur et emolliatur
et cum altera aqua elixetur. Si uero aliquantulum
ponticitatem remanere uelimus: non multum co
quinetur. Si omnino auferenda est excoqua
tur donec dissoluatur. Omnia autem in aqua
elixa. uirtutem suam amittunt in ea. Item G.
omnia inquit in aqua cocta: uiribus suis debi

litantur in ea. Que si in ipsa diu excoque morentur
tota uirtus sua amittitur. maxime si de aqua in aquam
mutentur. sed uiscida cum in eis coquntur salsa
et ipsa efficiuntur salsa quia fortis subtilitatem e
futuro exhit. Grossities uero et salsitas re
manet in eis. Si autem cibaria sunt ama
ra et talia sunt que fiant elixa. cum aqua sunt
elixanda et tracta ab aqua cum aceto et ce
teris sibi conuenientibus sunt condienda. Si uero non
possunt elixari sicut aquose oliue in aqua frigida
et sale ponenda sunt et sic amaritudi
nem suam amittunt. deinde in aliam aquam
et salem cum aceto reducenda sunt. Si autem
amara sunt et unctuosa sicut oliue unde
oleum conficitur solum sal sufficit quia et suam
humiditatem sal desiccat et ea ne pereant
indurat. Si acuta et simplicis acumi
nis sicut cepe et synapis. uirides tamen
aqua et sale infundantur et paucum eis
acetum apponatur. Si autem cum acumi
ne suo amaritudo et ponticitas inmix
ta sunt. cum aqua et aceto equaliter positis e
lixentur et post cum oleo dentur. ut ab acu
mine suo mitigentur. Item ea. acuta et du
ra et aspra non nisi cum oleo sunt danda ut que
libus alia re unctuosa. Unctuositas enim
lenit acumen et mitigat et uiscositatem
induat et compat. Simpliciter inquit ap
parantur cibaria dura et acuta et mundi
ficantur ex oppositis sibi rebus cum non
bona sunt ut comedantur. unde legumina
grana et similia sunt apparanda ut sint ad
comedendum idonea. Que si sicca sunt sa
pora. apparentur sicut diximus danda. Sed tamen ole
um est apponendum. sed naturalis apponatur
accipientium et rei quam dandam intendimus
Aliquando enim sapor est dandus. aliquando aspra le
niuntur. aliquando dura emolliuntur. aliquando
apta efficiuntur. urinam prouocant. uentres
mollificant sicut constipant ut compositum pro
stat. sed quas nos olim dictatur. Que cognata
cum suis uiscatis comeduntur quoad co
medantur: et in ipsis demittantur. Que si
non exhalant. Si in estate caro coquinatur.
multa aqua apponatur et carbones supponantur

Si cibaria sunt amara

Si amara et unctuosa sal sufficit

Si acuta simplex aqua et sale et paucum acetum

Si cum acumine amara et pontica aqua et aceto equaliter ... post cum oleo dentur

Nota

Cibi aquosi et insipidi optime aceto et sale conueniunt
Si acetosi solum sal sufficit
Si salsi acetum
Si pontici et cibus bonum est aqua dulci infundatur et emolliatur
Si cibaria sunt amara cum aqua sunt elixanda etc.

tur uel uasculum cooperiatur ut quantitas sui odo
ris emittatur. Si autem grauis odor fuit si
lic ut in quem mutata sit: auferantur ossa
quia illuc prius pus putredo influit ad me
dullas et ideo excidenda sunt ne musculla fi
ant mali odoris. Si uero carnes siluati
ce sint coquinande post occisionem una di
e uel pluribus dimittende sunt ut sint te
nere. Pisces uero recentes et adhuc moue
tes sunt coquinandi quia ex molliae sue
carnis non nisi salsi sunt seruandi. Si a
duitorum carnes sunt coquinande animali
um antequam occidantur multo fati
gentur motu ut ita carnes dure te
nerentur. Indigestibiles uero et dure nature sic se
moribus et egrotantibus si grosse carnes dentur
tur ad comedendum uerberentur et cum pau
co sale thimo quod et calamento in aqua appo
nantur et aliquandiu dimittantur. Sicque tan
dem nimium lote coquuntur. Idem facit in pis
cibus quia a sale humiditas et uiscositas aufe
runtur. Unde sal oportet augmentet in carnium pi
guedinibus sic G. Quando inquit carnes sunt
pinguiores et humidiores multum quam san
guinem habentes multum sunt saliende et le
ni foco flamma carenti permittende.
Si uero macre non humide nec sanguinole
te pauco sale sunt sint condiende et leui fo
co committende et assande et uix uascula
sunt apponenda plena aqua ut fumi eorum
ascendens tempet siccitatem.

Regimina sanitatis
et custodia sunt iiij secundum
modos. Unum est ut dieta
sit subtilis temporibus suis et quibus
competit. sicut delicatis et quietis et caue
atur in temporibus non suis et in hiis in quibus
non conuenit. Secundus actio est grosse die
te suo tempore et complexione competenti sicut
in exercitantibus et laborantibus. Quod etiam
teneatur non suis temporibus et non congruis complexio
nibus. iiij. ut suis contraria dentur temporibus et
secundum quod oportet ordinentur ne aduersa hiis fiant
fugiatur. iiij. ut a cibis malos humores
generantibus scilicet quia corrumpentibus cus

todiamus epar et splen opilantibus. Res
tauremus et et reficiamus cibis et medicami
bus horum nocumenta remouentibus. Sub
tilis autem dieta triplex est. Prima cum ab
atra in passione actione quoque et substantia sua sit
subtilia passione sicut facilis digendi
et uelocitate et in sanguinem mutabili
tate. actione cum laudabilis ab eis generatur
sanguis. sicut pane perfecto carnibus predictis
et similium lactentium edulorum et pe
trosa in colentium piscium. Secunda subtilis
dieta in passione est sola et si sanguinem il
laudabilem generat sicut atriplices et spi
nachia et similes herbe que uelociter
diguntur et in sanguinem mutantur san
guis tamen qui ab eo generatur subtilis est et aquo
sus et cito a membris dissoluitur. Tercia sub
tilis est in actione in essentia tamen illaudabi
lis in humoribus subtiliandis mundifi
candis et uiis aperiendis. Sanguis tamen
qui generatur ab ea est acutus et in nutrimen
to non laudandus sicut de aromaticis sal
sis acutis. aromatica sunt sicut forte
et purum uinum. acuta. sicut radices
synapis et similia. Grossa quoque triplici
est diuidenda. una grossa in essentia et pas
sione sua. In passione: quia ad digendum
dura et in sanguinem mutari tarda. In
essentia. quia sanguis quem generant gross
est. sicut de camelinis carnibus. caprinis
ceruinis uetere bouina. Secunda grossa est
in passione sola. In actione uero est laudan
da sicut pecorine carnes. panis non bene
fermentatus quia ista et si sint grossa et
ad digendum dura ex uiscositate tamen
sua et humiditate sanguinem generant
non laudabilem. Tercia est grossa in acti
one et passione sua. passione. sicut indi
gestionis duricie et in sanguinem mutatio
nis tarditate. In actione: quia quos sue
nit humores ingrossat et coagulat et
facit crudos et indigestos. Est autem
triplex. aut enim soluit mundat et con
gelat sicut cucumeres citruli lactuce
et similia. Aut unctuosa est et uiscosa sicut

pinguedo. aut utrique sicut gelatina mas
ex piscibus bestialibus ut durissimis carni
bus sine aceto ut aromatibus. Temperata
et mediocris dieta est sicut panis qui coctione
est perfectus. eduli lactentes et vituli lac
similiter. Mediocritas tamen ciborum non est
unius modi. Sunt enim cibi inter duo extre
ma mediocres sicut hic dicti. Sunt et alii
id est temperati tamen uni extremitati plus
vicini sicut annuales agni qui etsi sint
temperati. aliquantulum tamen attinent calo
ri. ptisana vero et medulla panis cum a
qua frigida ter aut quater loti et si exsiccata fu
erint. tamen attinet frigiditati. Adhuc est
mediocritas aliter esse potest. duo commixta que contra
ria quedam generant cibaria ad compara
tionem unius solius mediocria sicut est
cibus ex ordeo cum lentibus compositus quia mo
llicies et humiditas ordei temperant du
riciem et siccitatem lentis. Simile fa
cient lentes cum bletis cognate quia frig
iditatem et siccitatem lentium temperat
calor et mollicies blete. Dieta autem ex
temporibus anni ordinanda est ut in vere con
venienti suas accidens naturaliter. demus di
etas similes temperatas et mediocres. hie
me et estate autumpno naturalibus oppo
sita naturis eorum dieta detur. et sic quod naturas
suas egredientur. In dieta opposita ascenda
mus sive descendamus. Si enim vero sanitatem suam
non custodierit et ad extremum qualitatis perpenderit.
similitudo fugiatur. et ad sibi opposita tamen
sequatur ut si ad calorem transierit. temperata
dieta debet dari. sed tamen attinens frigiditati sicut
perdices vitellos pullos pisces petrosos p
tisanam panem lotum. Si ad frigiditatem se mu
taverit. temperata danda sed tamen calori at
tinencia sicut annuales agni. Si ad h
umiditatem temperata sed tamen parum desic
cativa dabimus sicut obsomogarum piper et et
calamentum et silia. Si ad siccitatem. hu
mectancia dentur. sicut agni lactentes et
herbe humide. Concordati sunt antiqui
et quia que cibaria velociter sunt descen
dencia facile venas penetrancia ante
cibum primum danda. que autem ad hec tarda.
postrema. Cibus enim facile digestus si extremum
accipiatur et digeratur et exire festinus sit re
pugnat sibi gravis anterior cibus et exire
non permittitur. Cum autem exire non possit in
natat in et calore grossi cibi calefit et ebul
liens velociter corrumpitur. Si autem ante accip
iatur et digeratur nichil contra exeunti repug
nat. Similiter solubilia ante accipienda
sunt stiptica autem post. liquida antea.
Subtilia autem absoluta et si corpori utilitatem in
grossiciem tribuat sicut grossa. grossam
autem intendo mentem viscosam et laudandam
habentem substanciam. utilius tamen est in custodienda
sanitate ex facilitate digestive et veloci
tate a membris dissolvendi et cum laudat
sanguinis. non solum sanitatem custodit sed et
sanitatem revocat infirmus. Multociens
enim diuturni siti morbi auferunt quan
to magis graves acuti. aliquando et sufficiat so
la ad infirmitatem sanandam sine aliqua
medicina. Unde omnis medicorum studere in mor
bis sanandis subtilem dietam habere et me
dicinam raram et maiori necessitate dari
Quidam antiqui dixerunt abstinenciam
studiosis et subtilem dietam habentibus
calorem refrigerari et siccitatem humectari
que ex nimio calore et forti fit in exercita
tibus labore. est autem primum intrare bal
neum aere temperato aqua dulcem esse nec
ibi diu stare. Exiens vinum accipiat im
mixtum et bibat plusquam oporteat deinde
totum evomat et aliquantulum quiescat
paucas deinde accipiens lactucas. hec
herbe sunt refrigeratissime sine grossitie
aliqua. post ptisanam accipiat et expec
tet quousque a stomacho digeratur. Deinde pullo
rum comedat et anserum alas. pedes quoque
edulinos bene coctos cum pauca obsom
ogaro et aceto et ovorum vitella elixa.
De herbis accipe eas que laudabiles sunt
cibi sicut molochia atriplices. blite.
Vinum mixtum bibat cum aqua frigidissima
G. multociens inquit non sufficit in temporibus
bus calidis sola ptisana cum ordinamento

to tam̄ cibo(rum) (et) potuum (con)suetudinē
quorlibet hominum uinum mixtū
cum aqua frigida siue niue prout assueti
sunt bibentes. Alij aut(em) i(n) estu laboran
tes (et) nimium calorē sencientes pa
rum quiescētes (et) aquam frigidissimam bi
bentes solent euadere infirmitates.
Subtil(is) u(er)o dieta cu(m) cibis in acc(i)ōe sua
subtilib(us) (et) si (con)tinua eo(rum) illaudabil(is)
sit. multum iuuat in corpib(us) suis
hn̄tes cibos multos q(ui) grossos (et) uis
cosos humores (et) eos qui hn̄t opil(ati)ōes
i(n) epe (et) duricies splenis. In G. Subti
lis inquit dieta opil(ati)ōnes ep(at)is apit (et)
splenis duricies dissoluit ip(su)m q(ue) mi
nuit (et) i(n) n(atur)am suam reducit. Id(e)m G.
Scio inquit homi(n)es hanelitu(m) habē
tes se dietantes s(u)btilit(er) qui talit(er) ad
iuti sunt ut euasiſint hanelitū non
p(er) hitum nisi puum (et) rarum. Id(e)m G.
Scio multos nefreticos arthiticos nō
tm̄ in articulis lapidosos. passiōem
eusse ut alleuiatos cu(m) diete s(u)btilita
te. Intendit aut(em) dietam s(u)btilē hu(m)o
res subtiliantē. sic(ut) oximel (et) radices (et)
simil(ia). Epilia q(uo)q(ue) (et) si sit pu(er)a (et) aliq(ui)s
ab inicio occurrat cu(m) abstinencia (et) s(u)b
tili dieta p(er)fecte sanat(ur). Si aut(em) indu
rata (et) elongata (et) si nō sanet(ur). t(ame)n mul
tum iuuat(ur) ex dieta. S(ed) nō semp(er) est
freq(ue)ntanda si salsa sit ut amara (et) a
cuta (et) si grosso(rum) humo(rum) sit s(u)btiliatia
maxie si (com)plo sit colica. nō (enim). h(ec) dieta
eos iuuat (sed) (et) aliquos n(on) i(n) quo(rum) corp
ib(us) f(ri)gida humores adiuuant(ur). Calidis q(uo)q(ue)
e(st) nociua h(ec) dieta q(ui)a i(n) p(ri)mis sangui(n)ē s(u)b
tiliat (et) p(er) h(u)miditatē desiccat (et) i(n)cēd(it)
mlicu(m) q(uo)d facit. In G. op(or)tet (com)pantē
acetū (et) acuta cibaria (et) humo(rum) g(ro)sso
rum s(u)btiliatia ut p(er)fecte (quan)titatem
dandi sapiat. (et) quo temp(or)e quib(us) ue
hominib(us) sint danda. Grossa u(er)o di
eta. id est uiscosa. (et) ad digendu(m) dura.
licet p(er)fectam nō det sanitatē t(ame)n dat
grossiciē (et) u(ir)tutē (con)tra dissoluendi a m(em)
bris longitudinē. (Pro)p(ter) solis (ex)ercitantib(us)
sufficit (et) laborantib(us) ne cito a m(em)bris
dissoluatur. (et) eo(rum) deficiat u(ir)tutis. Cu(m) q(ui)
dam u(er)o desiderent plus g(ro)ssiciē (et) for
titudinē cum i(m)p(er)fecta sanitate q(ua)m
maciem (et) membro(rum) e(ne)ruositatē cu(m)
p(er)fecta salubritate. nece(sse) e(st) hanc freq(ue)nta
re. (sed) cum acceperit ociosos (con)tingit ab (ex)erci
o(rum) temp(or)e an(te)q(ua)m cibum sumant. (Et)
facientes. uix possunt grossis maxime
si uiscera eo(rum) sana si(n)t. Si h(ec) sana (con)ti(n)g(at)
(com)p(ar)ant(ur) si grossis (et) ad digend(um) duris v
tantur. neq(ue) grauitatē (sed) duriciē sen
serint in lat(er)ib(us). Ite(m) o(portet) ut grossa sint
p(er) (ex)ercicia (et) labores. Sepe (enim) (et) fortit(er)
(ex)ercitati sic(ut) athlete (et) similes gross
issimam (et) uiscosissimam cru(n)t pacie(n)
tes. nimi(um) laborantes e(ss)e. Sic ergo (et) ascen
dendum (et) descendend(um) est s(ecundum) q(ua)ntitatē
(ex)ercicio(rum). Qui nō possu(n)t (ex)erceri q(ui)a neq(ue)
etas patitur (sed) (con)suetudis su(n)t sibi. g(ro)s
sam (et) uiscosā fugiant dietā si raro
(et) h(oc) u(ir)icio si uel cu(m) p(er) caballizaui(n)t ut
pedites ieri(n)t ut tu(n)c ualeat (quan)titū (ex)
ercicia. Nichil (enim) inimicabili(us) regend(e)
sanitati e(st) q(ua)m ociositas (et) quies max(im)e
grossa utentib(us) (et) uiscosa dieta. (Pro)p(ter)
nō pacientib(us) (sed) (ex)erceri ualentibus.
dieta in passiōe s(u)btil(is) (et) (con)tinua accipi
atur laudabit. Grossam (et) uiscosā ca
ueant q(uan)to plus possunt. (sed) sol(um) hec fa
cienda s(unt) (et) corpa sunt mundificanda (con)
uenibili farmacia (et) tempancia et
sepe accipienda digere adiuuātia et
sanitatē custodiencia sic(ut) oximel mixe
squilliticu(m). Quib(us) grossi humores (et) uis
cosi sunt. (sed) negligant electuaria hu(m)i
ditatē s(u)btili(ter) mundificancia (et) ep(at)is (et) sple
nis opil(ati)ōnes apiencia. Q(ue) si neglexe
rint. cito diutinos incident morbos
quo(rum) causa hu(m)o(rum) e(st) multitudo. Ex
ercitantes a(utem) (et) laborantes hijs opposite
erunt facientes q(ui)a i(n) magnis (ex)ercicijs
si dieta accipiatur subtil(is) (et) cito disso
lubil(is). uelocit(er) deficiu(n)t (et) (con)sumu(n)t(ur) car

no sep(er) e(st) d(ie)t(a) salsa t. amara (et) acuta (et) digest(io)... maxi(m)e ... (et) calidis ... aceto ...

g(ro)ssa ... dieta ociosis ... (ex)ercitantib(us) (et) laborantib(us) opposite ...

nes et pressim madidi. Multi ergo homines
studiis aliis occupati cum dietam et ex-
ercitia secundum quod oportet ordinare non possint: cibaria
non accipiant nisi que digerere valeant
nec mundificare corpus cum catarticis et
electuariis et similibus negligant. Sic ergo ex-
ercitia ante cibum ad regendam sanitat-
em optima sunt: que post cibum est
maxime sanitatem impediunt quia ante
accedentem cibum calefaciunt et ebulli-
entem antequam excoquatur eiciunt. Qui est
ad epar crudus et indigestus veniat. In ve-
nis epatis humores adunantur grossi
diversorum membrorum et dure dissolvendorum ca-
use fiunt. Si autem calore stomachi et epatis virtuosus
fuerit: mutantur in sanguinem non tamen laudi-
bilem quia de grosso fleumate existentem. Unde
plurimi artheticum dolorem incidunt et similes
alios dolores. In G. Oportet inquit post
cibum exercicia et labores vitari sicut req-
uies ante cibum fugienda est quia exercicia hu-
mectationem exinaniunt carnis et corpora
dissolvunt cum fumo et sudore. Sangui-
ne ex minuto carnem humectante re-
pletur cibus a stomacho crudus et indigestus. Sed infir-
mitates incidunt. Unde ante senectutem
moriuntur. Idem inquit. Multi sanos se
esse stomacho confidunt et ad grossam et ad dig-
endum duram dietam illum sufficere
estimant sicut cytrulos et cucumeres et si-
milia. Nec sentiunt donec infirmitates sub-
eant diras et cito moriuntur. In venis
enim sepe hec comedentium necesse est adun-
ari grossiciem et fortitudinem humorum dure
in sanguinem convertibilium, quia prava ex ca-
uso putrefiunt et pessimarum sunt causa fe-
brium. Et calorem naturalem epatis minu-
unt et digestivam sive virtutem auferunt. Unde
fit ut succedat et cito ydropisis. Oportet
autem nobis maius esse studium regende
sanitatis cibos dari laudabiles [illegible]
chimos generantes [illegible] subtiles
sive grossi sint. G. [illegible] Omnes inquit
cibi in essentia sua non laudandi sunt maxi-
mo studio evitandi subtiles seu grossi

sint cum morborum non sanitatis sint gene-
rativi. Soli ergo exercitantes et laborantes gros-
sis indigent. G. Grossi cibi et ad digeren-
dum duri non tamen in essentia mali non omnibus ho-
minibus sunt fugiendi quia exercitantibus
et fortiter laborantibus et perfectis in stomacho et epa-
tis complexionibus non nocent. Et si sepe comed-
antur: tamen boni inde chimi generantur.
Generaliter ergo dicitur qui grossis uti debeant seu
subtilibus. Nunc restat dicere quomodo ac-
cipiantur. Molles cibi et liquidi faciles
sunt digestioni ideoque ante duros accipiendi.
Sin autem postea digerantur a duris exten-
permittuntur. In essentia mali ante bonos
sunt sumendi. Si non post stomacho immorantur et
bonis secum corruptis corrumpuntur. Qui in essen-
tia non laudandi non tamen humidi vel vi-
scosi: nec ante cibum nec post. Tantummodo cum
sunt sumendi. Qui vero non sunt cibi il-
laudabiles nec tamen lubrici nec mundifican-
tes et hii nec ante nec post sed accipiantur in
medio. Qui nec solubiles sunt nec stiptici
sed tamen mundificativi nec non laudandi
sicut amigdale ventribus strictis ante ci-
bum sunt sumendi mollibus vero post.

Expliciunt diete universales.

Compleuimus in pri-
mo libro uniūſalem
ſignificationem geñ-
iſ cibarij ⁊ ſperum eiuſ
oportet ut in ſcd'o ſin-
gulariter de unoq̄q; cibo
tractemus. Jnicium ꝗ.
huius libri ⁊ finiſ de granis erit ⁊ fetib'

De diūſiſ accidentib; cibarioꝝ in ſua ſubſtancia.
De gen̄e tritici.
De diūſitate tritici ſ ciuam in q̄ naſcitur.
De diūſitate tritici ſ regionem.
De diūſitate tritici ſ temp'.
De diūſitate tritici ſcd'm uet'tatē ⁊ nouitatem.
De ſubſtanciali natā tritici.
De natura furfuris.
De pane.
De diūſitate fariñ
De diūſitate panis.
De artificio paniſ.
De try.
De zipuliſ.
De grano fracto.
De amido.
De zizannia.
De ordeo.
De kiry.
De milio.
De panico
De fabis.
De lenticulis.
De robelijſ
De cicibus.
De faſeolis.
De orobis.
De lupinis.
De fenugreco.
De ſiſamo.
De ſpuere.
De agno caſto.
De lini ſemine.
De ficu.
De uuis nō matūſ.
De uuiſ matūſ.
De uuis ſine carne.
De moris celſi.
De prunis.
De ceraſorum.
De p'ſicis.
De maliſ p'ſicis geminatis.
De maliſ citoniis atq; ḡnatis.
De coꝝ dē natura.
De citoniiſ maturiſ ⁊ imatūs.
De piris.
De piris dulcib;.
De maliſ granatis.
De meſpil'
De ſylocaractiſ.
De glandib;.
De caſtaneis.
De oliuis.
De olo.
De iuiubis.
De mertillis.
De pomiſ citrinis.
De dactilis.
De muſa.
De canamellis.
De zacara.
De melle.
De amigdalis.
De nucib;.
De auellanis.
De fiſticis.
De pineis.

Cum cibaria in sua sta
tu diversis subiaceant ac
cidentibus in qualitate
bono et malo in quantit
ate multo et pauco et
in natura calido et
frigido humido et sicco du
ro et molli spisso et raro. necesse est ge
num tritici accidentia similiter re
ceptare. Ysaac maximum quod pabulum est que
bus ad humanam corporis nutrimentum et ei
naturaliter complexioni simile prout antiqui
pabuli quod pitagoras consenserunt et sua
sua tritici diversarum existentie qualitat
et quantitatum vi modis. primo secundum suum
genus. secundo propter terram ubi nascitur. iii.
propter regionum naturam. iiii. propter aeris
qualitates. v. propter tempus sui incrementi
vi. per sui novitate et vetustate.

Genus vero huiusmodi
sunt ii. Unum est spissum
et grave frangi difficile coloris vero cetri
exterius albi interius. superficie leve et lucidum.
Aliud leve et rarum frangi facile. interi
ora eius albissima superficies non levis. Et quod
superius diximus spissum et grave. farina et
medullam exuberancia sui corticem vincit
et furfures. melius est faciende simile quam
farine. frumentum amplius. decoctio
e stomocho tarda. digestio eius dura quam
inobediens est accionibus nature. ad confortatio
nem membrorum quam ad sanitatis custo
diam magis valet. quam ad confortationem me
brorum et vires dandas necessarius est cibus durus
non levis digestio tardius dissolui. ad sa
nitatis vero custodiam necessarius est cibus levis
digestio cicius dissolui. Granum quod leve
et facile frangi cuius levis est furfur et
cortex faciam superat et medullam. hu
ius rei gratia ad nutrimentum minus est corporis.
ad dissolutionem facilis. scilicet ad sanita
tis custodiam quam ad membrorum confor
tationem magis valet.

Diversitas grani
secundum terram ubi nascitur. terrarum

diuiditur. Est enim terra grassa et pinguis
atque putrida. Est macra et sicca naturaliter
sive accidentaliter propter herbarum multitudi
nem in nascencium unde et a sua dessi
catur humiditate et pinguedine desti
tuitur. Est autem et naturaliter sicca et
macra huic si assit ustio herbarum exsic
catur dupliciter et marcescit. unde in superficie
infusa fit salmuria. Quod granum in crassa et
pingui nascitur granum grossius et pin
guius gravius quod in pondere nutribili quod ex
istit. Quod in macra et sicca naturaliter sive accide
taliter cum macrius sit et siccius levius quod in
pondere minus nutrit. macra vero naturaliter et in
censa pene numquam deinceps fructum est
ferax. Si quos autem ferat siccissimi est
ac macrimi et a frumenti natura de
generes medulle nil habebunt et zizania
nia dominatur. Egressi vero de terra cibarii
in virum venenosam sunt ingressi unde et
corporibus humanis nocivi valde sunt.

Diversitatum tritici
ex regionum in qua nascitur.
iiii sunt modi. Est enim regio naturaliter
calide et sicce orientalis. Est frigide et sicce
septemtrionalis. Est calide et humide
meridionalis. Est frigide et humide occiden
talis. Grani qui in calida et sicca nascitur
humores pauci sunt. unde nutrimentum caloris il
lius est defectivus quoniam regionis calor sub
stanciales desiccat humores corporis quod
rarificat unde caloris interioris virtus mi
nor est. fit et siccum et durum parum quod nu
tribile. Granum in calida et humida humo
res multi sunt. unde fit causa defectionis
caloris est substancialis. Calor non substancialis et ex
aere veniens extrinsecus eius humiditatem
substancialem exhaurit. unde ut rarum et leve
sit necesse est. Terra que frigida est et humida
quod vero necesse est ut umbrosa sit et turule
ta. hinc multiplicandorum humorum est causa
quibus triticum inutiatur ex qualitate ae
ris. Cumque hoc sit et aeris superaddat fri
giditas perforans calorem eius natura
lem extinguit. hinc medulle est causa in

nuende z furfuris augendi. Regionis
aut' frē z sicce si nimiū nivis hūmidet z
glaciei aer densissimus ac frīssimi. sea
exorti tritici interiora nō pñtrat. exteriora
claudit z spissat. fit q̄ h̄ cā ut quic
tum z ponderosum medulle sit plu
rime corticis pauci pfecte nutr̄ z ci
to digitur.

Diuisitatum tritici s' temp' nascen
tie eius diuisi sunt modi. aliqñ
quippe moderatū temp' ē atq; inuale
i calore z humiditate eq̄le. aliqñdo a
moderatione deficit. i aliqñ qlitates
egssum. aliqñdo in inicio moderatū
i intempantiam p̄ corruptōm mu
tatur. Si triticum moderato nascat'
i tempore i q̄litate z q̄ntitate pfīm
est z grossum medulle plime corti
cis pauca. In imoderato tempe exor
tum. īpfectū est z mac' male nutri
ens. Intelligimus hoc ex aeris mutatōe
quemadm ex regionū qualitatib; di
uersis. Nascit' tn̄ aliqñdo i tempore
modato s; messis iam pximo tp̄e gra
ues culmi iam supuenientib; ībrib;
humectant'. exterior q; aeris calor igi
tur est desiccat humiditatē. fit itaq;
ex accidētib; causis macū z siccum
minime q; nutbile. Idē patit' si eodē
i tempore uenti calidi flatib; attra
ctetur.

Diuisitatis tritici p uetustate ac
nouitate sua. modi sūt mīpli
ces. vetustum siquidē ac longi tēpis
triticū siccū est z pum nutr̄ ad dige
rendū z durū quī cū accidētalē eius
humiditatē aeris penit' calor exha
uriat naturalē quoq; plimū sbtra
hit. Nouū est breuis q; tp̄is p hūidi
tate simul ac uiscositate tre. hūidū
est atq; uiscosum. densum. digi dur'
z inflatiuum uentositatē z rugitū
faciens uentr'. Siā' sit medium ut
uidel; nz uet' sit nz nouū. hūidita
tis p tp̄e mt' multam z paucā me

die est. Exhausta n. humiditate ac
cidentali sbale q; ptem aeris calor ex
siccat. p̄ptea h̄ spēs media laudabilior
existit z melior. Bn̄ namq; nutr̄. z ci
to digit'. qm̄ q; lōge ē a uiscositate tē
re. p tempore uiscositatē amittit z
densitatem. Aeris uo calor si acciden
talem eī humiditatē exhausit sba
lem put expedit tempauit. Sz tn̄
hec plus minus ue ptingūt s' qlit;
tempor; q̄ntitatum. Pertracta
tis diuisitatib; tritici extrinsec' accid
entib; ut de natā eī p̄pa z eēntiali sb
sequamur oportet.

Secūm sui fīm sbalē tri
cum i pmo gradu calm ē
humidū z sicci mediū. Panis ex eo
fcus calidior est. Calor eī i ii g°du ē
adipiscit' id ex calore ignis z coctiōe
t estat' h̄ elementor; i reb; actio. v. g'
meclones cum in natā sui frigidi sit
z humidi i ii. gradu. eor; semen desiccat' & efficit' sicca
ad solem. Ordeum aut' z faba i p̄pa n̄ fine sit gd.
sbe sicca. si coqūt' in aq̄. humiditatem
assumunt. Si g' sicca ex aq̄ humidita
tem. humida ex sole siccitatē. ncē ē
ut ex calm ex niue frigescat z frīn
ex igne calefiat. Habet pt' hec gra
num tritici ppetate ex omib; granis
exceptam q; nutbilius z laudabili' ē
p̄p similitudinē corpis hūis hūani.
Habet z cetīs pmixtum atq; pmu
nem q; uidel; colatiuū est. mundifi
catiuum uel lauatiuū. Asserit hoc q;
patenter de eī actionib; s' medicinaz
apparet. Ius n. de eī farina pfectum
purgatiuum ē pectoris z pulmonis e
or; q; lenit aspitatē. Idē facit si pti
sanum faciamus sicut de ordeo fieri
solz z plus ordiaceo ad tussē z sang'
nis sputum ualz. z si coqūt' eū cū olō
z duro apati supponam. dissoluetur.
Et si aceto z melle mixta fistulis appōa
tur que nascūt' in facie remouentur.
Cum aq̄ z ruta si coqtur z mamille

supprimant̃ dure ꝑ lactis coaglõnem
interit̃. i mollicieм duricies ɔmitabẽ
Temꝑatum cum succo iusquim ⁊ cat
haplasmate ex eo fc̃o sup̃ nuces. ħũo
res noxij i eos descendẽ ꝓhibent̃. Gra
num masticatum aꝑ̃ti q̃ ex rabidi
canis morsu ɔtingit suppositũ. mor
bum fugat. De g̃no olim fc̃m ad im
petiginẽ ⁊ ꝑpiginẽ aufendã ualz. añ
tamen eor loc̃ aspo fricat̃ panno. ꝑ
olo supungat̃. Si de tenuissimo pul
uere qui ex molendino eicit̃ ius fi
at. ad fluxum sanguinis ⁊ sanies ꝑ
os egestum. emoptoycis ualz.

Ortex triticeus
Cnature ẽ calde ⁊ sicce colatiue
ac mundificatiue. mag̃ farina. nutri
mentũ tñ eis ꝑuissimũ est. In aq̃ ca
lidam missa ⁊ ꝑfricat̃ atq; colatus
coctus q̃; ut ius fiat. pectora ⁊ pl̃mo
nes a uiscosis humoribz purgat ⁊ si ui
ce aque mittat̃ in lac. nutbilior efit.
⁊ ex sc̃o cito eicit̃. Si furfuris aceto
mixti cathapl̃a calim pustulis ⁊ uul
nibz ⁊ scabiei adhibeas. ualz atq; mũ
dificat. Si cum uino aque mixto co
quat̃ ⁊ cathpl̃a de eo mamille ꝑ lac
tis coaglãtionẽ dure supponatur.
dissoluit. Valz itidem ad serpentũ mo
rsus. Tritica recentis ⁊ noui nutri
mentum ꝑuum exsistit ⁊ crudum. flic
⁊ inflatiuum. rugitum ⁊ dolorẽ latib
ɔmouz. in putredinẽ cito ɔu̇tit̃. q̃ali
festat h̃ q; uidem̃ lumbricor. cucurbi
tinor gñatio. Ad Assatũ ad ignẽ. ma
gis nutrit. uentositatẽ mĩus facit et
stipticum est. In aq̃ coctũ g̃uissimũ
ẽ ⁊ inflatiuũ. digestũ durũ. ⁊ rugitũ
mouet. humores densissimos gñat
⁊ uiscosos maxime si g̃num ẽ farĩe
multum furfuris ꝑum hñs. Si tñ
bñ digitur multũ nutrit ⁊ mẽb̃ ɔfor
tat ⁊ tarde egitur. ꝓpea oz dari q̃ ma
gnis laboribz exercentur.
Panem tritico calidiorẽ et drim̃

chrisa tñ sunt nutrimenta eius iiij istis
ꝑmo ꝑ farinã unde fcus ẽ. scdo ex ar
tificio. iiij ex igne ꝟ coctus ẽ. iiij. pro
q̃nta'te ul' qualitate q̃ sumit̃. farine
mod' trifarie diuidit̃. ꝑmũ ẽ ꝑ ɔtingẽ
scdo ꝑ q̃litate molitionis. iij. ꝑ bui
tatem aũ l'ogitudinẽ temꝑis ex quo
mola ɔfcta ẽ. Essencie mod' i ij. ɔios
diuidit̃. aut n̄. granum ẽ uiscosum
⁊ graue ⁊ medulle multum. corticis
ꝑum hñs. nutrimentũ eius multũ. digestio
e sc̃o tarda. egestio eius dura. multitu
dinis nutrimenti eius duplex ẽ cã. ꝑma.
q̃ memb' q̃ntitatẽ multam ex eo re
cipiunt ꝑ medulle multitudinem
uel spissitudinẽ. scda. q̃ in eis ꝑp'
uiscositatẽ ⁊ duriciã suam diuc' de
morat̃. Tarditatis eius rursum electionis
e sc̃o. uel intestinis. duplex est causa.
vna. q̃ eo multam recipiunt q̃ntitatẽ
membra quippe plurimum eius assumũt
vñ nc̃e ẽ ne intestina grauata cogat̃
ad egerendum. altera. q̃ furfuris ꝑũ ha
bet q; ꝑ sui n̄ excolet ⁊ purget. vnde
Ruf' panis q̃nto mundior ẽ tanto
plus ẽ nutrimenti duriores egonis tar
diores q̃ digonis. Leuis aut̃ farina ⁊
rara medulle corticis plurim ꝑũ nutr
egit̃ facile leuit̃ q̃ digit̃. ꝑuitatis eius
nutrimenti egonis duplex est cã. pri
ma. q̃ q̃ntitas ex eo ꝑua mẽbris accedit
ꝑ furfuris ⁊ corticis multitudinẽ. ij.
q̃m mora eius i membris ꝑua ẽ raritatis
leuitatis q̃ cã. Facilis aut̃ egonis ex
intestinis. bifaria ẽ ratio. Cum eius pa
rum memb' recipiãt. magna ꝑs itesti
nis accedit vñ g̃uata coguntur cito e
gerere. Rursus cum cortex colatiue
sit nature h̃ũdanicã eius facile intestina
eiciunt. Singli a' ẽ duor medij mo
dos diuiduntur i iij. Est n̄. cum subti
li simul adepto cortice. grossum ⁊ den
sum relinquit̃. q̃ simila appllat̃. Est
cũ grosso tenui q̃ relicto solũ abicitur
furfur. Est cum in unũ grossũ furf'

⁊ simila relinquit̄. Est cum simila so
la ablata: furfur remanet ⁊ sbtale. p̄
mus hoꝝ ⁊ iiij. q̄ij sut. p̄m̄ .n. nutribili
ssimus ē. dur̄ ⁊ ad digendū tard᷒. iiij.
minime nutr̄. leuis ē ⁊ ad digerendū
ct̄. sc̄ds ⁊ iij. medij.

D iūsitates farine ex mo
litione diuidūtur bifariā. Est .n.
mollis ꝑfecte trita ⁊ tota eq̄lis. hui᷒ i
stō q̄ustio facil̄ ē. nutrimēti facit. Est ē
nō ꝑfēc trita sit nec tota eq̄lis s; ꝑ
tim grossa ꝑtim tenuis. hec itaq; ꝓ
has molitionis diūsitates demoratur
in stō ⁊ digi dura ⁊ egi tarda.

D iūsitatū farine ꝓ
temp᷒ triplex est mod᷒
aut .n. uicinum est molic̄ōi aut lō
ginquū aut mediū. Q̄ᵉ uicini ē tp̄is
calefacit corp᷒ uentrem q; q̄stipat. Ig
neam .n. sim ex molendini uolic̄ōe
acepta ē. vn̄ stōm calefacit. egōnis
humiditatem exsiccat. Q̄ᵉ ūo lōgīq̄
tempis est. ꝑum calefacit ⁊ tarde e stō
eiatur. Q̄ᵉ ūo medij tempis ē. ꝑodcu
est media potestatum.

D iūsitatis panis ex
artificio sui sunt .ij. modi. Aut
ex forma aut ex artificio. forma tp̄lex
ē aut magna aut ꝑua aut media.
Magna. medulle plus h̄t. cortice sb
tiliorem aridiorem. Cortex ꝓtea ꝑ
rum nutr̄ q; ad digend᷒ dur᷒ humidi
tatē egōnis exsiccat. vn̄ ⁊ uentrē q̄sti
pat. Medulla grossa ē uiscosa ⁊ h̄ inde
vn̄ inflata. flā uiscosum gn̄ans. panis
ꝑui ⁊ subtil᷒ interiora ignis ꝑforat ⁊ hu
miditatē medulle exsiccat. vn̄ ꝑū nu
tr̄ tarde digit̄ ⁊ uentrē q̄stipat ꝓcipue
si frīs sit. ⁊ uno ut a .ij. dieb; a coctione
3 longinq᷒. Unde ꝓx. panis magn᷒ ⁊ grs
medulle ē multe nutrimenti pluris uē
trem soluit. panis ꝑuus ⁊ tenuis me
dulle ē pauce nutrimenti pauci. eiectio
eī tarda. uentrem q̄stipat. Q̄ᵉ ūo mē
sure ē medie i forma. medie ē ⁊ potesta
tis.

A rtificium panis
i iiij. diuidit̄ mod᷒. Est .n. panis
q̄tui expedit fermenti h̄ns ⁊ salis ⁊ bn̄
q̄fectus ⁊ sic or coct᷒. Est ⁊ ꝑum fermē
tatus atq; q̄fcūs ⁊ i coc̄ūs a nāa repā
ta iminus. Est fermētū ⁊ sal ult̄ q̄m
satis est h̄ns. Est ⁊ azim᷒ ⁊ sale carēs
Q̄ᵉ modat᷒ ē i omib; supadcs. i stō ꝑfēc
digitur ⁊ sanguem i corꝑe clarissimū
gnat. vnde natē q̄fortat actionem ꝓ
terea comod᷒ ē omib; qui in quiete sͭ
⁊ delicatꝝ delētatiōe ⁊ eis quoꝝ digestō
defectum patit̄ ut senioꝝ ⁊ egritudinē
exeuntium. Ars .n. adhita exciuis su
fficit natē minus laboranti. Exercitan
tib; aut̄ ⁊ laborantib;. nō adeo i q̄ue
mens est ꝓ suam subtilitatē ⁊ facili
tatem dissolucionis ex membris corꝑ.
panis fermiti ⁊ salis ꝑum h̄ns si bn̄ coc
tus uiscositatē creat atq; grossiciē ꝯ
durior ē tardior q; priore. ꝓ h̄ apt᷒ est
exercitantib; atq; laborantib; h̄ndi
cie caloris eoꝝ cā fortitudis q; digōnis
Q̄ᵉ fermenti salis q; supfluum h̄nt.
minimū nutr̄ ⁊ nō q̄fortat. Uris enī
sal᷒ humiditatē eius desiccat. fermītū
q̄iunctionem eī rarificat. Azimus m
inimum nutr̄ ⁊ durissime digit̄. tardis
sime q; egit̄. ꝓpetatē h̄t opilōm ⁊ uē
tositatē generandi. Jdeo omib; natūs
inq̄ueniens est n̄ raro eis q; qui max
imis laborib; exercent̄. ut sūt messores.

E x foco
cum panis exco
quitur. fōs duob; mis diūsus ē.
aut ex n̄ sui aut ex artificio cocti panis
Ex sui n̄ tp̄lx. aut .n. magn᷒ ⁊ fortis aᵗ
debilis ⁊ lenis. aut mediocris. Magnus
⁊ fortis. desiccat ⁊ indurat exiora pa
nis. Jnteriora ūo nō bn̄ cocta remanent
q; cortex uelocitē mouit̄ nō ꝑmittit
focum interiora ꝑeīrare. Jn duab; ex
causis est illaudabil᷒ ut q; cortex ē du
rus nō nutriens interiora sicut fere ig᷒s
ul᷒ q; uiscosa ē ⁊ grossa mica ⁊ ita utq;

est indigestum cruditas humor generatiua
duricies corticis & retensio sui. siccissimum
sanguinem parit. & constipat ventrem. viscositas
& grossicies mice humores crudos
& frigidos facit & solidum ventris adiuuat
Debilitas fori ex defectione sui pistoris in
fiora pigrescat. vnde diucius debet immorari
donec quousque excoctus sit extrahi. viscosus
sui est fortius digentibus & excitantibus
tamen est nociuus. Similiter dum coquitur
dimissis. siccius est & durius digeritur & stipticus.
mediocris focus temperatus est quia totum panis penetrat corpus equaliter. Excoctio
vero .iii. sunt modi. aut .ii. in furno aut
sub testis. In furno siccatur & qui omnibus digeritur
& bene penetrat foc totum panis cor
pus. & mica cum cortice excoquitur. Sub testis
peior est quia foc in una tantum parte operatur. alter
ra grossa remanet & viscosa & ideo ad
digerendum durus est. Si igitur sepe comedatur
per multum tempus inflationes & dolores
lateris generantur. Similiter sub cineribus aut
super cineres vel carbones coctus. velociter
extrinsecus desiccatur. intrinsecus vero grossus re
manet & viscosus & multum cinerum & terre
ei admiscetur maxime si ligna mollia
sunt & cito incendantur. Inde inflationes
grauitates membrorum & visus obscuritatem
multe fiunt.
Diuersitates panis ex qualitatibus acci
piendi sunt vii. Alius .n. calidus
accipitur sicut quia a foco exhibetur. alius tenuis sed
tamen eadem die comeditur. alius post unum
vel duos dies. alius post quem est siccissimus.
Calidus autem magis est nutritiuus & penetratiuus. quia mollis est & cito dissoluitur. sed
tamen a stomacho & intestinis cito durus est accidentaliter non simpliciter. a stomacho. quia non descendit infe
rius per leuitatem suam. ab intestinis.
quia tamen venas inde penetrat ut ad intestina primum transeat quia grauet ea. accidentaliter autem. quia naturaliter ventrem
humectat. feces dissoluit. Qui eadem
die comeditur. minus est nutritiuus. vel
cito digeritur tarde descendens quia extrinsecus
infrigidatur & poris clausis & calore reclu
so intus fumus remanet & non exeunt per
pro exteriorem pororum opilationem & retentis intus
aliam fumositatem quibus grossities ve
tositatis & inflationis conficitur. & non durius &
indigestus & inflatus stomacho redditur. Qui post .i.
vel .ii. vel .iii. dies accipitur fritus in iuncturis &
ex commatur. hic laudabilis est nutrimenti. ad comparationem tamen calidi. minoris & velo
cius dissoluitur. a stomacho & intestinis cito eicitur.
penetrat venas durius. a stomacho eicitur. quia
grossus et viscosus est. ab intestinis. quia
durius venas penetrat. adiuuatur generatiua
intestina & eicitur. Siccissimus leuis est &
fit causa ablate humiditatis. vnde
humiditatem desiccat stomachi. durus a stomacho e
icitur cum diu oportet immorari ut infun
datur causa sue siccitatis. & non generatur sitis
per desiccationem stomachi & multa humiditas vero
infundatur sibi est necessaria digestionem & desiccat
ventrem quia constipat.
Fermentum diuersis compositum virtuti
bus existit. Calorem habet parum & siccitatem
vnde subtilem habet virtutem humores ex corporis
interioribus extrahendi & si cum sale & o
leo temperatum carbunculis apponatur ma
turat.
Tri. est viscosum & grossum ad
digerendum durum ventris constipatiuum
iecoris & splenis opilatiuum lapidem in re
nibus & in vesica generat quum factum est ex ma
ssa azima non sal habente nec cocta. Qui
tamen digeritur in corpore grossum generat sangui
nem sed ex aqua non coquitur humiditatem adi
piscitur. vnde humidus est & calidus. plus autem
humidus. Inde pectus humectat valet ad
tussim & dolorem pulmonis qui ex cal
ore & siccitate natus est. Si autem portulaca
coquitur aut bleta aut coloquintida aut
cucurbita. emoptoicis & empiticis valet.
Similiter aliquando cum oleo comestum aut bi
bitum aut cum amigdaleo aut cum
carne galline vel carne alia ut pe
corina siue porcina. multum nutrit.
humores tamen viscosos generat & opilationes

facit. Q' uero ne aliquo m̄ sibi noceat
curam gerit ꝑ illum accipiat mentam
aut origanum aut calamentum ꝛ mer
sinum bibat aut mellicratum cum aroma
tibus ut ꝫꝫ conditum.

Tipule grosse ē cibus ex ij. causis
epati nocet splenem q ac renibus
una. ꝑ uiscositate olei. altera ꝑ uiscosi
tate farine. Sed ista grossum ꝛ uiscosum
generat ꝛ uenarum uiam opilat ꝛ epatis.
Q' aut̄ nocumenta hec cauet. eas cum
melle manducet. Ab eis precipue se ab
stineant splenetici ꝛ epatici.

Granum fractum ꝛ simila si
cum lacte coquntur sanguinem lauda
bilem generant ꝛ nutriunt multum. Si tamen
sepe sumantur. opilationem epatis faciunt et
duriciam splenis lapidem in renibus ꝛ ue
sica maxime si renes calidi inueniuntur
naturaliter siue accidentaliter.

Amidum frigidum ē ꝛ siccum durum
ad digerendum. digestum tamen non ma
lum generat sanguinem. Et uiscositatem
quandam habet. propterea asperitatem lenit pec
toris ꝛ pulmonis. solidatiuum ē uulnerum
eorum ꝛ si cum aqua coquitur ꝛ zuccaro ꝛ amig
dalis. multum ualet ad tussim siccam.
ꝛ ad humores qui tenues sunt ꝛ aca
pite in pulmones pectus qui descendunt
aliquando coctum cum simila bene nutrit
ꝛ sanguinem generat temperatum. Sepe tamen
acceptum lapidem in renibus ꝛ uesica cre
at. precipue si calidos renes naturaliter siue
accidentaliter. ualet item ad repellendos hu
mores in oculis descendentes ꝛ ad uulnia
in eis nascentia si odorum mixtum sit me
dicine.

Lizannia nascitur triticum. siccis corrup
tis que temporibus uim acutam uim habet ꝛ
uenenosam aliquam mentem turbat ꝛ in
ebriat. Si farine ordei misceatur inter
churi ꝛ croco ꝛ mulieres inde fumige
tur uuluam aperiunt ꝛ conceptionem fluxum ca
myrta ꝛ sulphuri uino ꝛ aceto. ad impe
tigine ꝛ serpigine ualet. Cum uino coc

ta ꝛ stercore asinino ꝛ lini semine cataplasma
posita sic. apostemata dissoluuntur ꝛ scrofulas cor
ta ꝛ cum radice urtice. uulneribus iam pu
trefactis apposita sanat ꝛ mundificat.

Ordeum frigidum ꝛ siccum in i. gradu.
Uirtutem habet mundificatiuam ꝛ exco
latiuam plus tamen quam faba exsiccat. preter
ea nutrimentum eius ab mixtione liberum
ē fabarum uero non similiter. plus tamen ordeo
nutrimentum accidentaliter non similiter. Unde G. or
deum ceteris granis nutribilius ꝛ laudabi
lius ē. Rufus uero. triticum inquit ꝛ ordeum
ceteris granis nutribiliora sunt ac laudabi
liora. nutribilius ē tamen triticum. Sic arbitreris
horum disputationem quod ordeum granum. G. ut accide
taliter. Rufus uero similiter inclinat ꝛ naturaliter
ubi. G. si nutrimentum rizi ꝛ ordei comparamus
unum ē naturaliter ordeum nutribilius inuenimus
plus tamen sibi ꝛ medulle habet. Si uero compona
mus unum accidentaliter. reperimus triti
maioris esse nutrimenti propter grossitudinem
suam ꝛ moram in stomacho longiorem. Or
deum accidentaliter minus nutrire uidetur
propter digestionem citam ꝛ facilem ex membris
dissolutionem. Sic G. de ordeo ꝛ faba sed
medicinam dixit. Ordeum ꝛ faba quum
temperamentis uicina sint in multis lo
cis ꝑ medicinam in usu habentur sic cera ꝛ
oleo in unguentis ꝛ cataplasmatibus. fit ꝛ de
ordeo confectio utilis. Elixatur. n. ordeum pri
us aqua ꝛ exsiccatur. deinde assatur in farina
facta cum zuccaro conficitur. hec estiuo tempore ad stomachi
refrigerium ꝛ epatis multum ualet. sitim
aufert cum aqua temperatum sed coctum
ut cum coclearis edatur siue liquidum uel
si cum multa bibatur. Inde fit ꝛ ptisana
hoc modo. Confricatur ordeum donec cortex
auferri possit ꝛ mensura sumatur ordei
una aque x. ꝛ tam diu coquitur donec
redigatur ad unam deinde coletur ꝛ potui
detur. hoc ualet ad sanitatem custodien
dam corporis qui humectandi Si ꝛ refrig 3
erium ex eo plus appetet. aceti parum ad
misceatur. Q si fuerint calide nature. parum
addatur seminis papaueris albi. ptisanum

sanis cerebro usum. clarissimum ⁊ pf
cissimum ī eorum corpe sanguinē generat
nec minꝰ q̄m panis nutit. h̄ ptisanum
sanis ē dandum. Infirmis uo diuersis
modis ē dandū ꝑ ut unicuiqꝫ expedit
infirmitati. Si uelis sitim ⁊ epis ca
lorem extingue bibe ut sup̄ dix. Sic
excolatiuum mundificatiū qꝫ ptisanū
eē uoluis. cū cortice illud q̄r. Si laxati
uum ⁊ refrigatiuū ī aq̄ cocto manna
suppone ⁊ mel uiolat̄. Si ꝑ epis con
stipatiōm uelis accipe. coque simul ra
dices feni. apii. ⁊ accipe illud cū extract
plurimos ꝑ uentris solutiōm. G. dicit risi
accipe nō tū quantū ordeū opinat̄ uale
re. Constipatiū ē nisi cortex eius sit rubeus
ꝓpterea stipticum mag̃ ē albo risi rubeū.
Natura risi calida ē ī .i. g̃.
sicca ī ii. Diuersis autē modis homines
illud accipiūt ⁊ sc̄d unūquemqꝫ actio ei ī
plus minus ue mutat̄. Aliquando namqꝫ
illud mola terūt ⁊ farinam eius uelut tri
tici coquūt. Valꝫ ita coctum eis q̄ mor
sionem patiunt̄ in stō ⁊ itestis. Sunt
qui integrū coquūt cū aq̄. h̄ ⁊ ualet
ad colicam diarriam. Sunt alii cum lacte
coquūt ⁊ amigdaleo. h̄ nō amittit con
stipatiōm suam ⁊ ꝑfc̄e nutit ⁊ sangnē
bonum gnāt. spma augmentat. hic risi
asperitatem q̄ si cum ipso ut cū aq̄ ipsi le
tigine laues. aufert eam ⁊ cuti mu
dificat.
Milium frīm ē ī .i. g̃. siccū ī ii. Ges
tat̄ h̄ leuitas ei ⁊ grauitas et
uiscositatis unctuositatis qꝫ absentia.
Siue minꝰ q̄m cetera omnia grana ex qb;
panis fit. Sanguinē minimū nec laud
abilē gnāt. Sue tū cā siccitatis confor
tatiuum ē stōi aliorum qꝫ membrorum corporis
sed uentrem constipat. D. miliū diure
ticum eē dix. assatū ad torsiōm dolo
rem qꝫ uentris calidum suppositū ualꝫ. Ca
dit nutrimenti minimi est. siccitas eidē
sed ab eis accipiend̄ ē qui carnes suas
augmentari ⁊ pinguescē uolūt. h̄ eis

qui laudabilem sanguinē suo corpi ac
ciunt generari. Sed illis solū qb; stōi ref
rigeratio ac confortatio humorum qꝫ eius super
fluorum desiccatio appetitur.
Panicū ī natura ⁊ forma ē siļe milio mi
nus tū eo nutit uentrem uero mag̃
constipat. Accipit tū diuersis modis ⁊ ꝑ eo
rum diuersitate accōes suas imutat. Quo
cumqꝫ tū modo panic̄ accipiat̄ semper
melius ē milio. Coquit autem sepe aut cū ping̃.
aut cum olō. sepe cū lacte. aliquando uo cū
apozimate tritici corticis ⁊ amigdaleo.
Coctū aut̄ cū ping̃ aut cū olō laudabile ē
quia siccitatē suam amittit. saporitatem
ab eis bonum qꝫ nutrimentum adquirit con
stipatiōe ē sua priuat̄ ꝑ lumbricitate
⁊ mollitiem pinguedinis olei. Cū lacte uo
ut apozimate supradicto coctum. ē laud
abilius eo q̄ cum aq̄ coquit̄ sola. Coc
tionis autē cū aq̄ ii sunt modi. Coq
tur aut sanum aut mola confractum
Sanum ablato cortice ⁊ ad unā mi
lii ut prima mensurā xv. apponatur
ex aq̄. Ita coctum grossum est ⁊ dur
ad digerend̄ nec est uentris constipatiuū.
Grauat n. stōm ⁊ ex eo integrū exit
ad intestina. h̄ ⁊ grauat. ideoqꝫ cito eg
itur. hac g̃ rōe stipticū nō est. Mo
la tritum coquitur ita. Farine mundate
decies tm̄ aque adiungat̄ ⁊ p̄ q̄ bis
ter ue bullierit. fricatū digitis ex
colat̄. Colamentū suscept̄ donec du
rescat excoquatur. Sicqꝫ comedi u
tile ē ⁊ decis subtilius. digi qꝫ facilius. ma
gis uo stipticum ē ⁊ durum.
Fabe ī n̄ri sui frē sūt. ī siccit
tate diuse. Comedunt̄ enī ui
rides nec dum messiōis sue copleto
tempore. Comedunt̄ sicce ac ꝑfecte
suis tempib;. Virides. frē sr ⁊ hu.
ī .i. g̃. nutrimentum earum minus. hu
mores gnāt grossos ⁊ crudos infla
tiuam uētositatē faciunt ī superiori
b; uentris. ꝓpterea stō ualde nociue sūt.
Sicce uo suis tempib; ꝑfc̄e frē ⁊ sic.

in .i. g. nō laudabilem sanguinē creāt
ordeo mag nutriunt accidentalit ti illud
ij. ex causis. vna. ꝓpter sue sbe grossitatē
et tarditatē dissolucōis ex mēbris. subtili
tatē uo sbe ordei et dissolōem ex mēbris
citam diximus uñ minus nutrit. Scd'a ꝓpter
sue uentositatis multitudinē et grossi
tudinē est. vñ carnē inflat et dilatat et
opat' i ea q' fermētum i pasta. ꝓpter ea i su
piorib; uentris uentositatē plimā gñat
gñat et inflatam ex q' fumus i cap' ascē
dit cerebro nocēs et sompnia multa et cor
rupta inducens. Cum g' illud h' heant
fabe. eis nō aliquo coctiōis mō possunt
auferri. vñ G. fabe. si nimium coquāt uē
tositatē et iflationē suam sic' ordeo aufer
re nequimus minuere tñ possumus. Expi
mento aut' h' pbat' in eis q' fabis utētes
assidue techinationē paciunt' et iflati
onem et si sanissimi fiunt. It' G. fabe
p cibum accepte inflatōem faciūt et du
re sunt digi. Scd'm medicinā. adiuu
ant humores exscreare de ptore et pl'
mone qm colamentū hñt ideo nō morā
tur in stō sic' alij grossi cibi. Manifestat
h' colamentū eāz et mundificatio qua
autem exterius mundificant enim cū ea
rū far' abluit'. Ideo ad lentiginē ualet
Qui g' cutē sui corpis mundificare uolūt
ex farina fabaz assuescant lauari. Ap
temati i mamill' ut testicul' apposite l'
cathaplate inde fcō. dissoluunt. Orda
q' dix' eaz infunt medulle tm̄ m̄ corti
ci aut' nich. Cortex q̄ ꝓpter est stiptic' est
et colamentū nullm hñs. vñ aliqñ fabā
cū cortice coqmus i aceto. dam' q' diar
riam patientib; ꝓpter defectionē cōtentiue
uirtutis in intestinis. Electior ē mag
na et alba nō uet'. Diuisio q' coct' ifus'
vñ et diuse sunt eis i corpore actōnes
Sunt namq; cocte aq'. Sunt assate
igni. aq' cocte laudabiliores sūt qm a
qua eis plimum auft' uentositatis
et grossitatis. maxie si eiecta aq' pori
alia adiūgat'. Hec q; coctio ij. mōis
fit. aliqñ cū cortice aliqñ sn̄ ea. Cū
cortice cocte grosse sūt ad digendū du
re et inflate. Stipticitas. n. corticis. e
gestiōm phib; uentris mora eis diutina
in uentre uentositatē necce ē et ifla
tionē gnet. Sn̄ cortice cocte. minus ē
inflate cito digunt' et si ex eis ius fi
at. calefactiuis reb; appositis ut ꝓpter lō.
ꝑz. olō ut amigdaleo pfcā ē medicīa
ad choil' opōem. Sunt qui uescant'
eis elixis aliqñ cū cortice aliqñdo sine
cortice. Et de elixis idē q' sup' dix' iudi
camus. Cocte tamen aliqñdo cū ruta
origano. cimino et simulib;. sua uēto
sitate inflōeq; minuūtur. Assate mī'
hñt inflōnis et uentositatis et ad digen
dū nō durissime sūt. Verūptm̄ si aqua
infundant' p' assatiōm. et cū cimino m̄
ta. origano comedant' cautiore ptē am
tunt. D. fabe marc uentrib; noue stō et
mag' nocue. Fabe mixte farine fenug'
a cathaplate fcō apati retro auricl's
ualēt. Ad liuorē sb' oclis similit' cum
rosa mixte. thure ruta oui q; albugi
ne ad excoriatōem ocloz et hippitudiez
cathaplē fcō ual'. Masticate et capit'
apposite. humorib; a capite i oclis des
cendentib; resistunt. Cū uino cocte
si cathaplā fiat ex eis. testicloz apāta
dissoluunt. Farina eaz puoz apposita
lubiditatem inguinū stringit. Locis i
quib; pili sunt nascituri supposite
subtile ac defectū pilum faciunt. Sa
ssa unaq; i ij. ptes cathplate sup' ꝑ
ructiuum morsus fcō. sangnē stri
gat. Mamillis lactis coagltōne indur'
atis apposite. dissoluunt et lactis fluxu hi
bent exitum Sicam alumine et oleo
ueti miscens. scrophulas dissoluūt. aq'
eaz lanam tingit.

Lentiscā ē f. i .i. g. sic. i .iij. In
uestigata tñ est nata ex .ij. cais
cōtrarijs cōposita inuenit'. vna. i me
dulla. altera i cortice. cortex. n. eius
acuitatē hñt vñ uentrē ad solutiōm

monet. Medulla eius stiptice ē uirtutis
confortatiua stomi ⁊ intestinorum. Vn̄ ad colicam
diarriam ualꝫ lentis simul cocte cum
cortice. aquam tolle ⁊ colare. olim cū sale
commisce potum q̄ stipticū dabis. Et si
aq̄ prior eiecta in qua decoquitur. alteram
aquam adiungas solutio minuitur. ⁊ si
cortice ablato coquitur ⁊ prima aq̄ eiec
ta secunda addatur. melior fit ad dirigendum
⁊ ad egrotum colicam refrigerandā fortis.
Vlterius dico nutrimentum lentis grossū
est ad digerendū durum. melancolicum san
guinē generat. maxime si cū corticibꝫ
comedantur. Cerebrum fumo grosso im
plent ⁊ inlico. vn̄ cā ē doloris ⁊ falla
cium ⁊ formidolosorum somniorum. Stomachum
⁊ intestina uentositate implent ⁊ in
flationem ⁊ constipationem faciunt. propterea
ceteris generis suo nociuior est. ⁊ pulmoni ⁊
dyafragmati ⁊ plurimum cerebri. ceterisque
nimis. plurimum propter oculorum quem hurta
te corum desiccat ⁊ distemperat. sanis o
culis officit. quanto magis infirmis. Sue
desiccationis cā uentrem ⁊ intestina constrin
git ⁊ ingrossat. ut exire nō possit ex
uenis urinas. Lens itē cū cortice cocta
sicce ē noxia complexioni ⁊ passionē ī ea ge
nerat mlicam sicut nigram morpheam
impetiginē. serpiginē cancrum elefanciā
⁊ leoninam. Eis tn̄ qui humide sunt com
plexionis. aliquando prosunt. Jdo si sine cor
tice edantur. ydropicis ualent. Cum cor
tice uo nimis nocent propter inflationem ⁊ uē
tositatē quam creant. Lenticula ē laud
abilis grandis ⁊ noua atque coquibilis.
Accipitur ⁊ sine cibum ⁊ sine medicinam. Sed
medicinam. aut propter contentiue uirtutis
confortationē ⁊ calefactionem aut propter uen
tris solutionē. Qui ob confortandā contē
tiuam uirtutem accipiunt ut restringē
de egrotus colice cā. cortice mundet
⁊ prior dum coquitur eicia aq̄. secundam adi
ciant. cocte q̄ acetum immisceant ⁊ ar
noglosse frondes ac mala citonia. ma
la acria. mespila ⁊ similia. Qui propter
confortandū ⁊ calefaciendū stomachum illam
accipere uoluit. aceti uice uinū rufum o
doriferum q̄ admisceant. Propter uentris autem
dissolutione accipienda cum sicla coquā
tur aut crisolocanna aut cucurbita si
ue molochia. Jtē sine cibū diuerse accipi
aliquando sol' cum olō ⁊ aceto. aliquando cū
carne recenti aliquando cum sicca ⁊ sal
sa. Que cum aceto sol' ⁊ olō. minoris ē
nutrimenti. Que cum carne recenti. maior
is est nutrimenti. Que uo cum sicca ⁊ sal
sa. pessimi ⁊ nociuissimi ē cibꝫ. Natura
namque carnis sicce ī se grossa ē ⁊ ad di
gerendū dura. mixta cū lente. malici
am duplicat. vn̄ cā ē calefactionis in
censionis q̄ sanguinis eum q̄ ī mela
cos conuertit humores. Jdo pessima ē ma
xime si cum cortice cocta fuerit. Lente
ut nō noceat si temperare uoluerit. mun
da a cortice ⁊ aq̄ elixa. priorem q̄ eicia
ens aquam secundam admisce ⁊ cū aceto cū
condit origano. menta. ac pipere cimino
⁊ olō ro. uel amigdaleo aut sysame
leo. D. cū milliloto ⁊ celidonia. olō ro.
ex lente cathaplasmate facto. sup oculos paci
entes ca. apostema dissoluit. Cū malo granato
cocta ⁊ rosis siccis. prodest uel apostemati in
clunibꝫ in cunibꝫ apposita. ualꝫ. Va
let item ad hisipilam ⁊ fissura ī pe
dibꝫ propter frigus. cum aq̄ marina cocta. si
mamillis apponatur lac coagulatū liqui
ficat. ualꝫ.
Robelie. frigide ī .i. gradu. medie inter
siccum ⁊ humidum. Cortex earum sti
ptic est. Cortice g° mundate laudabi
liores generant chimos nec inflationem
aut uentositatē sicut fabe faciunt.
Ad usum edendi bone sunt ī estate ⁊ ī
calida regione. Cathaplasma ex eis membris
fractis appositum. ea solidat. ⁊ dolorem
aufert maxime si cum sapi fuerint tēpa
te. Jus ex illis uelut ex faba factum. ualꝫ
ad cardiacam ⁊ cordis pulsum. ad cor
rizam ⁊ tussim ⁊ dolorē in pectore.
Cocte cū ordeo aut crisolocanna au

blechus febrē pacientibꝫ ꝓdest q ex sā
guine nascitur ⁊ colā rubia. Q᷑ s̄p dy
arrie ł fluxum refrenationem illas uolunt accip
ere coctas una aq̄ eiecta ⁊ altā addita
admixtis portulace ramis ⁊ succo ma
loꝝ punicoꝝ aceto ⁊ oleo sumāt.

Cicer pluris ē nutrimenti
ventrem humectat. urīam mouꝫ
menstrua ꝓuocē. ventositatē tñ ēat
⁊ īflōm. Iccirco sp̄ma augꝫ. choitū ꝯ
fortat. Est eñ uirid̄ n̄ dū ꝯpletū. Est
⁊ siccum atqꝫ ꝯpletū. virid̄e ad fabaꝝ
potes mensurare ꝯpatōm. Ead̄ ħ. dif
fērēcia que fabaꝝ ē siccaꝝ ⁊ uiridium
acis ē uiridis ⁊ sicci. Sicciū ıȷ. modis di
uiditur. Est ħ. ciē albū. Est ⁊ nigrū
albū. calīn ē ī. ı. ģ. humid̄ ī medio
p̄p̄ea nutrimentū eī q̄m fabaꝝ meli᷒ ē
nō tñ bonum ꝫ ad digendū dur. uen
tositatē ⁊ inflōnē faciens in tm̄ ut car
nem inflet ⁊ dilatet ⁊ ī ea idē faciat
q̄ acetū in sicco luto. aut fermētū in
pasta. vnde qui ea utunt̄ fiunt p̄lch
critis. Dilatata ħ. ⁊ extensa caro luces
cit atqꝫ clarificat̄. Idē q̄ choitum adiu
uat. q̄ ıȷȷ. hc̄ cās ad choitū ꝑtinētes. ı.
calorem. nutrimentū ⁊ inflōm. vn̄ ypo.
Ciās potestates sunt ıȷ. diūse atqꝫ ꝯ̄
rie. Cū coct̄ eas amittit. ⁊ ī aq̄ ū coct̄
redeunt. vna dulcedinis. altā sallugi
nis. Cum dulcedine uō sua. mundificat
⁊ excolat ⁊ nutr̄. nutrimtū dat bonū. lac
augmentat. uentrem humectat ⁊ ap̄
temata dissoluit maxime que ī tes
ticulis ⁊ retro auriculas sunt. Cū sal
sugine rursus humores grossos dissol
uit ac minuit. vr̄ ⁊ mstrua ꝓuocē ue
trem q̄ humectat. Vꝫ itm̄ ẏcīas ⁊ ẏ
dropicas. valꝫ it̄ ad corpis toci nigre
dinem capitis q̄ pruriginē si eī iute
lauent̄. Impetiginē ꝯpiginē q̄ mun
dificat. G. hc̄ inquit cicer q̄sdā ama
ritudinēquibꝫ apriuum est ⁊ mstrua
ꝓuocans facultatē faciens p̄uis ex u
tero exeundi. lumbricos cucurbitinos
q̄ educat. ad ẏcīcos de opilōne epis ⁊
fellis ualꝫ. lapides frangit ī renibꝫ ⁊
uesica. Ꝯfortatiuū ē tñ renum uesiceq̄
ulcībꝫ. Nigrū uō calidī ē albo humidū
minꝰ. p̄p̄ea amaritudo eī dulcedīe maī
festior ē. Iō ꝫ plus albo ī apcione epis ⁊
splenis atqꝫ lapidū fractura ac lumbās
cucurbitīs q̄ ualꝫ ad epis opilōm p̄a
pue si cū apio coq̄tur ⁊ radice ius q̄
bibat̄ ipius. In augmtatione cū lacti
⁊ sp̄matis ⁊ ꝓuocatione urīe album ē
melius sue dulcedīs saporositatis q̄ cā.

Fasceoli calī sunt ī medio
sc̄di ģ. humidi ī fine. Testat̄ ꝫ
q̄ plimum nō ꝑfīc. ut ġña cetā p̄ de
siccari. ⁊ si desiccet̄. nō multū tempis
ꝯseruari ꝑualet. Iō humores gignit grossō
inflatiuam uentositatē sumnū q̄ pli
mum caput implentē sompnia pessi
ma turbulēta q̄ faciunt ⁊ corrupta In
ꝑtes diuidit̄ ıȷ. Sunt ħ. albi. Sunt ⁊
rufi. albi minus calī. humidi magis.
In eoꝝ grossius ē nutrimentū ⁊ ad dig
endum durū. humores fac̄t frigos ⁊
grossos. Extenuare uolentes grossitu
dinem eoꝝ eos elixent ⁊ elixatos cor
ticibꝫ mundent. mundatos cū obsom
ogaro ac p̄pe comedant ⁊ olō ⁊ cimīo
virides albi. ablatis corticibꝫ cū sale
sunt sumendi ⁊ synapi ⁊ origano ⁊
pipe ꝯditi. meum uinum cum illis ⁊
forte accipiant. Rufi. caloris plus. hu
miditatis minus albo hn̄t. Iō ⁊ ī suī
fortiores sunt opibꝫ. Ius eī ad mstrua ꝓ
uocanda ualꝫ si ex hijs ıȷȷ. accipiāt un
cias oli q̄ nardini ʒ. ı. ⁊ galbani ʒ. v.
illud calīm bibāt. 3

Orobum ē calīn ī. ı. ģ. sic. ī ıȷ. vīı
mundificatīn ē ⁊ excolatiuū
⁊ apitiū. mundatum corticibꝫ uīte q̄
de eius farīa fit uentrē humectat vr̄
⁊ mestrua ꝓuocē cutē q̄ clarific̄. nec tñ
illo plimum assuescāt ne forte sang
nem mingē faciat. efficit ⁊ aliqñ per
nares sanguis fluxum. farīa orobi cocta

at. sc̄do

at. mas.

cum sepotis q̄ ē gen̄ thuris ydropicis ꝑ
ticis q̄ ualet. Q̄ibꝫ uitis ꝯtingit ex epatis o
pilone infirmitas. Temꝑata cū uino
⁊ sup rabiosi canis morsum apposita iuuat.
Temꝑata rursus cū melle lentiginem
mundificat. Vulnibꝫ ⁊ apātibꝫ silr̄ ualet.
Lupini in .ij. g̃ cali sic̄ ⁊ sicci.
Farina eorꝫ cum melle temꝑata ⁊ po
tata lumbricos extinguit ⁊ expellit omi
q̄ putredinē uiscera expurgat. Si cum
ruta bibat̄ ⁊ pipe ualet spleneticis. Aq̄ i
qua cocte fuīnt. lote pustule auferū
tur. Si cum mirra ⁊ melle ꝯficias ⁊ pes
sarium facias menstrua ꝓuoc. Dulcora
tor in aq̄ nutritū grossum ē ⁊ ad di
gerendum durum. humores grossos
generat. Ppea nec uim hr̄ egestiuam
sic expolatiue nec stipticā sic ꝯforta
tiue stiptice q̄ natē abarra. Antiquo
rum quidam inquiunt farinam lupini
si pilorum nascenciū loco apponat̄ eis e
uellendi ē cā. flatos ꝯ adimit ⁊ exs
ge alios ulterius nō ꝑmittit. Aq̄ u dt
coctam si loca cancri abluas morū.
Fenugrecum ca. ē i ij. g.
Fasic. i. far eius cum melle temꝑata si
potetur mobilitatē facit. ⁊ grosso ab
intestinis uiscosos q̄ humores expur
gat. In aq̄ cocta ⁊ melle mixta idē fac.
Ite cum ficubꝫ ⁊ dactilis coctū. colame
tum si recoquitur donec inspisset a ieiu
nis sumptum dolori ꝑtoris ualet. Tus
sem q̄ diuturniam grossorum ac uiscoso
rum flicorum q̄ humorum nocumento ꝑ
tus expurgat. farine rute ʒ. v. ē melle
temꝑate si cum fenugrā bibat̄ apozi
mate. iniñas opilom apiūt. uiscosis
illam grossis q̄ humoribꝫ expurgāt
⁊ apā eius dissoluit.
Sysamum i. i. g. calin hu. i. ij.
Est aūt sysamum cum cortice. est
⁊ sine cortice. Quod sine cortice est. unctu
osius est. ⁊ ideo q̄ grossius duris q̄ ad
digerendum q̄mole ꝯstat. sed ꝑser
tim eius ⁊ utilis. Sua namq̄ uiscosita
te eos mollit ac desicē cogit. Virtutē ite
ꝯtentiuam digestiuam q̄ defetat et
i fumositatē ⁊ humores colicos ꝯuit
tio. sitim generat ⁊ fastidiū. odorē oris
bonum i fetorē ꝯmutat. maxime si re
maneat inter dentes. Cū melle sumptū
minus nocet. Papue si assum edat̄. Quod ē
cortice est quocumq̄ m̄ acceptū mīn
nocet. Aq̄ u sysami coquit̄ si conaris si
caput ablueris. cines elongat furfibꝫ
q̄ mundificat. Apozima sysami ꝯstā
ꝓuoc. Antiquorum quidam dixerunt ꝯ uenen
sysamū eē. id q̄ nō impleo ego dico. Su
a. n. uiscositate ⁊ unctuositate poros cordis
omnes opilat nec ad cor uenenū ꝑue
re ꝑmittit. Dyas. nullam inter sysamleon
⁊ musceleon diffñam facit. ⁊ sic inde le
on. illud ualere testat̄. G. uo id nō affir
Papauis .ij. sunt spēs. mat.
Vna siluestris altera domestica. Do
mesticam .ij. modis diuidit. Est n. al
bum. est ⁊ nigrū. Nigrū ē unde opiū fit.
Album. laudabilius ac nutbilius ē nig
quare minus ē frīn. Frigiditas eius ē i ij. g. D.
de ꝓpuerib. ait. Quidam ꝓpuere uesō
pum uo nutr ⁊ dur ē digeri. si assueti
dormitionem obliuionē q̄ ꝯgnāt. Si ex
aqua qua coq̄t̄ caput abluas. temꝑate
sompnum ⁊ bonum in febbꝫ ꝑstat. Fa
ciunt ꝯ de ꝓpue electuarium ⁊ syrop.
ualet ad tussim que ex calidis subtilibꝫ
q̄ ꝓcedit humoribꝫ qui ex capite in
pulmonē pectus q̄ descendit. It ad coli
cam ⁊ diuturnam egrōm. Nigrū uero i poti
one ē non in cibo. Frigiditas eius ē ⁊ siccitas
i iiij. g. Ppea uis illius in omnibꝫ actoī
bꝫ maior est albo ꝑsertim in sompno
ueniēs q̄ ꝯstipatione maxime si syro
ꝑ illius cum aq̄ pluuiali ꝯficiat̄. Sonq̄
cauendū ē ne sepe sumat̄ quoniam assuefa
ctum maximū stuporem infert cerebro
natalem .n. calorē extinguit. Succus aūt
illius ⁊ lac. opium dr̄. Ex lacte tamen frīn. co
mellis est q̄ fit ex succo. Papaū siluatice
comestio i omnibꝫ ē siccior ⁊ mltor.

Agnus castus ca. e. et sic. in iij. g. ppe
tas eius e desiccare et extenuare libidinez
et concupiscenciam mortificare inflationem
aufert. Sperma quod desiccat. Illo solum si in cibo
sumatur ut potu sed et si iacenti alicui sub
sternatur. Unde G. athenienses suarum temporibus fes
tiuitatum agnum in delubrorum suorum
pauimenta proiciebant ut omnem ab
eis libidinem excluderet. Hanc quoque herbam greci
pentafilon appellant. Illam autem supradictam i.
agnus sytre e. dicunt et castitatem munditiam
que significat.

Lini semen in i. g. e. ca. sicci uero et humi
de medium. primum nutrit durum e. dige
ri. inflatiuum et nociuum stomacho tamen diure
ticum est. assum et cum melle acceptum mel
est. ad tussim siccam uz. pectus quod a flica col
lectione mundificet. Cum melle mandu
catum et ppe libidinem auget. Ex ap
ozimate eius cum oleo ro. clistere factum ad the
nasmon morsionem quoque uz intestinorum. Si a
pozimati eius calido mulieres insideant. eorum
uulue apostemata dissoluuntur.

Ficus ceteris fructibus laudabilior e.
humiditatis tamen sue causa grossos cre
at humores. Ficus ea. e. et sic. quantita
tes in caliditate et siccitate diuerse sunt. sin
sui diuersitates. Est n. ficus domestica. e.
et siluatica. domestica. in uiridi bipartitur et sic
cam. In uiridis duplex e. modus. Quum est
perfecte maturata et rursus cruda. nec perfec
te maturata. Cruda nec perfecte maturata.
minus e. cala. magis uero e. grossa propter dominati
onem terrestris partis in ea. habet tamen humores lac
teos qui acuitatem ei prestant et siccitatem
in ij. g. ideoque illaudabilis est. Unde ypo. ficus
quanto longinquior e. a maturitate tan
to minus eius cala et magis grossa. Valet hinc
per medicinam. Cocta n. et cathaplasmate facto
scrofulas glandines quoque dissoluit. Sic
et aceto commixta pustulis in capite uz.
mixta cum melle ad morsum rabidi ca
nis et pustulas que uiscosos habent humores
uz. Pueris siluestris frondibus mix
ta. ossa fracta de uulneribus eicit. Item

cera adhita. apostemata dissoluit. Si pista
ta formice uulneribus apponatur. sanat.
perfecte maturata uiridis ficus sicca est
minus cala uero magis. Calor n. eius in me
dio primi g. humiditas et siccitas in ipsa
temperate sunt. Ex eorum itaque terum
compositione consistit. corticis uidelicet seminis et car
nis. Seminis nutrimentum e. nullum n. eius ita
tene ut lapidis. cortex sicce e. ut carnis
asperior e. ad digerendum. Caro nutri
bilior ac solubilior existit. Super hac D.
Calorem inquit extinguit. sitim auf
ert. sudorem prouocat. Sicca uero ficus cala e. in
inicio secundi g. sicca in medio primi Quamobrem
calefacit et sitim creat. et in colicos humo
res mutatur. ceteris tamen fructibus nutribilior e.
minus quod inflationis habet. Sed si superfluos humo
res in stomacho inuenerit. citius fit ad dige
rendum in corruptionem mutatur quod inflationem
uentositatem quod generat et pessimum san
guinem. In superficie quoque corporis pediculos ge
nerat. Si autem stomachum a malis mundifica
tum humoribus inueniat. bene digeritur ac
laudabilem sanguinem creat. corpus quod
mundificat humoribus malis urinam pro
uocat pectus quod purificat et pulmonem re
nes atque uesicam a grossis hu. et malis.
non tamen uentositatis inflationis que e. liberat.
Quoniam nocietates eius omnino uitare cupit
ieiunus accipiat et post illam calamintum
manducet. aut anisos seu ysopum. ut pipe
seu zz. et similia. Colice post illam oriza
ceam accipiat. Quia pro maiori et nutri
mento uolens accipere uelit ideo ut laud
abiliorem sanguinem generet. nuces sunt
aut amigdalas manducet. Item per medi
cinam ualet si cum ysopo coquitur. pectus et
pulmonem mundificet. ac tussim diutur
nam curat. Gargarisma cum apoziate
eius in canalibus pulmonis dissoluit. et in la
certis qui sunt in latere lingue. Cocta in
uino si clistere fiat. uz ad dolorem uentris qui
ex grossis fit humoribus. Ficus cocta cum
ordeo et fenugreco cathaplasmate facto. apostemata
dissoluit. pistate et sinapi commixte apo

[Sc]ima ad tinnitus aurium p(ro)dest.

Uva in ij. diuidit(ur). Est n(am) acerba n(on)
matura (et) est matura in sui co(m)pleta
dulcedine que digna est app(ell)ac(i)one uue.
Acerba e(st) frig(id)a i(n) iij. g(radu). sicca i(n) ij. s(ubst)a(n)cias i(n) se. iij.
h(abe)t diu(er)sas. granor(um) unam. corticis alia(m). e(t)
eciam humoris. Granor(um) s(ubstanci)a sicca e(st) (et) du
ra co(n)u(er)sionis nulli(us) in dig(esti)o(n)e (set) e(st) ideo i(n)te
gra egreditur cu(m) sua forma. pistata tam(en)
(et) ex eis farina f(ac)ta si bibat(ur) stom(achum) co(n)fortat
colicam stringit egestionem maxi(m)e si assetur.
Cortex grossus e(st) (et) neruos(us) nec co(n)u(er)tit(ur) p(ro)p(ter)ea
nec nutrit. humor u(er)o p(ro)p(ter) suam stiptici
tate(m) (et) po(n)ticitate(m) durus e(st) dig(estion)i. Co(n)forta
tiuus tam(en) e(st) stom(ach)i (et) ep(at)is calore(m) extinguit. si
tam(en) aufert(ur) aq(ua)m cole ru. mitigat uo
mitum egestio(n)e(m) q(ue) colicam stom(ach)i uel ep(at)is p(ro)
u(er)titis co(n)tentiue defectione(m) stringit ocu
lis appositu(m). palpebr(arum) grossos hu(mores) atte(n)u
at (et) desiccat. Val(et) e(ci)a(m) ad pruriginem oculo
rum (et) asp(er)itatem. Vinu(m) acerbe uue p(ro)p(ri)e p(re)p(ar)at(ur)
succu(m) an(te) dies caniculares ad sole(m) po(nendo)
donec inspisset(ur) ut mel. H(oc) ual(et) humo
rib(us) descendentib(us) in gulam (et) ad gingi
uas (et) auriculas. Cu(m) cl(ist)ere facias. ual(et)
uulnerib(us) in intestinis durioris q(ue) humo
rib(us) ex uuula descendentib(us).

Uva matura sanguine(m) lauda
bilem facit (et) ceteris fructib(us) q(ua)m(uis)
ficus melior e(st) alb(is) plus tam(en) fic(us) q(ua)m uua
nutrit. Ha(bet) (et) h(aec) iij. co(m)posita s(ubst)anci(a)s ex
istit. Ossa sunt f(rigid)a (et) sicca (et) stiptica g(ra)
nis acerbe uue in dur(ic)ia uicina. H(ab)et tam(en)
acumen q(uo)dam ob q(uo)d cito exeunt a stom(ach)o
an(te) co(n)u(er)sionem. Ha(bet) (et) cortex fr(igid)us e(st) (et) sicc(us)
(et) ad digend(um) dur(us). G(alenus). Cortices inquit
uue (et) ficus similes sunt ad digend(um) du
ri. p(ro)p(ter)ea uua si cu(m) cortice simul edat(ur)
(et) ossib(us). indurat egestionem (et) inflac(i)o(n)em uen
tositate(m) q(ue) generat (et) humores longinq(uo)s
a sanguine laudabili. Rursu(m) G(alenus). ficus et
uuam ceteris fructib(us) asserit laudabiliores
esse. (et) sunt dure dig(estio)nis (set) p(ro)cul co(n)u(er)sionis
faciles maxime si in sua arbore sint p(er)
fecte maturitate. hoc testantur ortholani
qui fic(us) (et) uuas h(abe)ntes temp(or)ib(us) suis p(er)
ne eis utuntur. Vn(de) pingues (et) clare fi
unt cutis facilitate ear(um) dig(esti)onis. Illi aut(em)
desistentes ab usu. facillime macrescunt
Caro q(ui)p(p)e uue (et) fic(us) inflata e(st) i(n) sui s(ubstanci)a
(et) i(de)o comedenciu(m) carnes inflant. Accip(itur)
aut(em) uua diu(er)sis modis. Vn(de) nutrim(en)ta ei(us) et
acciones i(n) corp(or)e sunt diu(er)se. Accipi(tur) a
quib(us)dam hora ip(s)a q(ua) ex uite carpit(ur).
Sunt qui eas suspendunt donec ex eis
aer plurimu(m) humoris eliciat. Sunt qui
eas in uase cum musto uel sapa repo
nunt. hora sue carpcionis accepte si
stom(achum) mal(is) humorib(us) inueniant uacuu(m)
(et) albis (et) fortis e(st) stom(ach)i dig(estio). dig(er)untur b(e)n(e)
ac bonum co(n)u(er)tunt(ur) in sanguine(m) (et) uen
tr(em) adiuuant solutione(m) corp(or)is q(ue) a malis
hu(moribus) purgant. Q(uo)d si stom(achum) h(umor)ib(us) ac escar(um)
reperiunt plenum (et) digere e(st) imbecill(is)
i(n) eo morant(ur) (et) inflac(i)o(n)em generant (et) rugitu(m)
(et) in humores malos co(n)u(er)tunt(ur) (et) s(i)m(u)l m(u)n(do)
noriu(m) plurimu(m) creant. Suspense (et) ab aere
ab humorib(us) sup(er)fluis desiccate. ceteris v
uis sunt laudatiores (et) s(ub)tilib(us) dietis co(n)
uenientes. ab inflac(i)one longe sunt (et) uen
tositate nec tamen stiptice sunt nec solubi
les. In musto misse aut sapa. grosse di
ete sunt (et) ideo minus co(n)uenientes (et) a
tenui dieta longinque uentositates i(n)
flac(i)o(n)em q(ue) p(ro)ducunt p(ro)p(ter) extraneos humores
ex musto uel sapa prestitos.

Uue sine carne humores
laudabiliores faciunt. minu(s) tamen q(ua)m
que cum carne nutiunt (et) cito dig(er)unt(ur).
Ideo uue que carnis plures sunt q(uam) hu
moris. nutribiliores duriores q(ue) existunt
eis que humoris q(ua)m carnis plus h(abe)nt.
Ideo uue modis aliis sunt diu(er)se aut sa
pore aut calore aut subtilitate gros
situdine. Sapor alius e(st) aquos(us) uicin(us)
acerbitati. ali(us) grossus (et) dulcis mell(is) q(ue) ui
cin(us). ali(us) medi(us). i(d est) uini saporis. Grossus
(et) dulcis calidior e(st) (et) siti(m) forciore(m) generat
grossioris e(st) nutrim(en)ti ad digendu(m) e(st) du
rior. inflac(i)one(m) faciens ac rugitu(m) op(pi)lac(i)o(n)em

epati et splenis. Subtilis et aquosus frigidior est et digestioni levior confortativus stomachi et mundificativus a colericis humoribus sitis mitigativus et conveniens complexionibus temperatis. Medius qui videlicet vinei est saporis medius est inter grossum et subtilem. Sicut etiam medius est sapore ita et potestatum. Diversitates uve ex colore considerata provenitur in album scilicet qui clarus est et aquosus modici carnis huius cortices subtiles ossa exigua. In nigrum grosse carnis et corticis humorum minimi ossium ingenium. In citrinum et rufum superiorum medios. Alba levius nutrit. facile digeritur. venas cito perforat. urinam provocat. Nigra dura est digestioni sed confortativa stomachi. urinam non provocat. tamen si bene digeratur nutrimentum plenum prestat. Rufi vel citrini. sunt medii superiorum secundum Aristotiles. Alba uva minus nutrit et cito digeritur. Quamobrem vini eius ebrietas velociter transit. Nigra grossa nutrimenti est plus digestionis aut tarde. Ideo vini eius ebrietas sero venit et tarde discedit. Rufa vel citrina. harum medie sunt. Cuius cumque vini ebrietas cito venit. velociter et transit. Rursus cuius cumque tarde venit. diu manet et tarde recedit. Passus ad uve comparationem ut est ficus sicca ad comparationem viridis levior quam est ficus. Diversitas tamen est iii modis. quoniam est dulce perfectum in dulcedine. Est acetositate huius. est ponticitate convenies et asperitate. hoc secundum virtutibus compositum eruitur. vina maturandi et dissolvendi altera stringendi et confortandi. Confortatio procedit ex ossibus. Dulce calidum et humidum est maxime si nigrum sit. Ideo medium est inter mollitivum ac constipativum. Si malos invenit humores in stomacho. temperat et mitigat corrosionem presertim si carnosum sit et corticis tenuis exiguorum aut ossium. hic valet ad dolorem pectoris et pulmonis tussim mitigat. renes mundificat et vesicam. Incommodum tamen est epati et splenis propter

acuitatem si duriciam habet et grossitatem. Passum aut acetositatem huius. minus nutrit et cibus frigidum est. humidum autem minus maxime si album sit. Ideo stomachum confortat. calorem extinguit. ventrem constipat. Passum duobus modis accipitur. Cum ossibus videlicet suis et sine ossibus. Sine ossibus itaque acceptum convenientius est tussientibus et ad pectoris dolorem atque pulmonis. renum ac vesice. ventrem dissolvit. sed epati nocet et spleni. presertim si duriciam habet. Cum ossibus acceptum stomachum confortat. splenem et epar maxime si acuitatem habeat et carnem pinguem ossa vero magna.

Mora celsi ii. modis sunt aut grida et immatura et acida. aut matura perfecte dulcia. Acida nec matura. frigida sunt et siccitatem habent stipticam. confortativa stomachi et intestinorum ventrem constipant. propterea hic decocta multum valet ad diarriam et dissinteriam maxime si colice sint. Item eorum succus ad guttis dolorem ut faucium vel uve multum valet et dissinteriam maxime si coctus sit cum sapa et modico zuccaro. Matura ac dulcia ad calorem pertinet et humiditatem plus autem ad humiditatem que re a stomacho exeunt cito. ventrem humectant urinam provocant. Si tamen cibos acceptos ante se in stomacho invenerint et eis existentibus commorantur in corruptionem conveniunt et stomacho ac capiti nocent. Si autem stomachum vacantem invenerint bene digeruntur sed modice nutriunt. Jeiunis accepta refrigerata in aqua frigida autem nive refrigerata sunt valde sitim auferunt incensionem caloris similiter extinguunt. Radix mori cum aqua cocta et potata ventrem humectat lumbricos et cucurbitinos expellit. Si frondes et radix simul coquantur et aqua eorum teneatur in ore ad dencium dolorem valet. Si autem cum vino coquitur et gargarismum faciat valet humoribus ad uvam et guttur descendentibus. Pistata mori radix in aceto ponatur et ad solem xliii relinquatur et desiccata redigatur in pulverem. hic

pulius dentes pforatos aut putridos appo
sit euellit.

P[runa] una prim mitunt. Eorum dupl[ex]
e modus. Sunt enim alba et nigra.
alba. dura sunt digestioni nociua sed exigu
um solutiua. Hec quando grassa sunt coe
di non debent in grandia et cum bene sunt
matura. Item pruna nig[ra] bifariam diuiduntur
in domestica et agreste. Rursus domestica t[ri]
plex e. s[cilicet] nigrum perfecte maturatum dulce.
Crudum uiride durum ponticum. Rursum
medium maturati et crudi in sapore q[uo]
dam habens acumen. Nigrum quod perfecte maturatum
et dulce minus est frigidum magis humidum. frigiditas e[ius]
est in .i. gradu media. humiditas in fine. stomachum
humectat et mollit. uentrem dissoluit.
co .i. p[ro]phiat. Si sepe tamen utatur nimium
stomacho nocet. Crudum durum uiride ponti
cum pessimum e in cibo et medium durum enim
est et stomacho noxium. minime nutrit atque stomachum
fatigat. Rufum nigro frigidum magis est
humidum minus. ideoque minus refrigerat. Op
tima sunt carnosa subtilis corticis et in
sapore quemdam acorem cum ponticitate
habentia ante cibum sumpta non nocent. A
grestia sunt stiptica minus ualent ad dy
sinteriam et dissinteriam. Gummi eius ualere q[ui]
dam dicunt ad lapidem in uesica si cum
uino accipiatur. Si autem cum aceto te
ratur ad impetiginem ualet. De cera
sis eadem que de prunis maturis. sentimus.

C[ere]risomila frigida et
humida sunt in ij. gradu. conuertibilia
grossum flegma generant et uiscosum in concauis
epatis et splenis. Ideo causatiue sunt cum febris
hec omnibus modis sunt pessima. Ideo ante
cibum accipi debent semper stomacho ieiuno
post cibum pleno stomacho in superioribus natant
et in aciditatem cito putredinemque conuertuntur.
Si igitur noxietates eorum uitare cupimus
ieiunum accipiamus et post illa anisum mastic
et uinum uetus odoriferum. Oleum ex
nucleis eorum expressum ualet emorroydis.

P[er]sica frigida sunt et
humida. in ij. gradu plurimum similia
crisomilis sed saporosiora. stomacho conuenien
cia. Ideo enim conuertuntur ut crisomila. Criso
milis similia quoniam eodem modo flegma generant
si prius calidus sit stomachus. persica ieiunis stomacho
uacuo sunt comedenda et post uinum uetus o
doriferum potetur. persica diuiduntur in duo.
Est enim grande album pilosum rubo
ris habens quiddam. Est et paruum lene. ru
fum ut citrinum. Grande saporis est dul
cis aciditatis quemdam huiusmodi humi
ditas est ac uiscosius quia conuertibile est in flegma
grossum atque putredinem. Manifesta
tur in hoc quod si persicum ferro fissum per
paululum naribus apponatur odorem quasi
putredinis sentiet. Paruum odoracis
e a conuersione longinquum. Frontium eorum
succus potatus lumbricos cucurbitinos qui
erat. Idem facit si ex eis cathaplasma
ta umbilico fecerit. Si uerminose apponatur
auricule. uermes occidit.

P[o]mum diuiditur in ij. In completum
maturatum perfecte in sua arbore et
in crudum non maturatum durum et lig
neum. Crudum male nutrit et stomacho nocet
dolorem generat propter laborem quem stomacho efficiat
Ex quo crudum uenas ut ossa non pu
tiat. Assuefactio eorum causa fit febris diut[ur]
ne. Dure dissoluuntur quia et de ceteris intelli
gendum est fructibus qui non sunt perfecte
in suis arboribus maturati. Perfecte mat
urum in sua arbore dulcium est per suo
rum dulcitate sapor. Est enim stipticum
est et ponticum. Rursus est acetosum est
dulce. Est et sine sapore. Ponticum frigida
gida est et sicca terrestris conueniens est
eis quorum stomacho calor et humiditas dominatur
quoniam in ponticitatis sue uirtutem stomachum pre
mit et de humiditate eius plurimum in inf[er]
iora deponit et quod remanet desiccat quare
stomachum confortat et intestina. In se tamen gros
sum est digestioni durum tarde penetrat in
uenas. inflationem facit. neruis no
cet. Sed enim maturatum est in suo corpore. liquor u[er]o
eius est laudabilior subtilior ac leuior. Se
cundo stomachum confortat et intestina ualet ad

sanguinis fluxum ⁊ dissinteriam co
licam egestionem ⁊ uomitum colicum ꝓp̃
ea pomorum huiuscemodi succum opor
tet mandendo exprimi carnē autē
phici aut ingeniari quomodo eorum duri
cia ⁊ aspitas auferatur. h itaq; tribz
modis fit. aut illud elixando in aq̃
ut ex aq̃ humiditatem attrahat ⁊
mollicię aut sup fumū aq̃ calide
suspendendo ut maturet ⁊ humiferet
aut dissecta p medium granis inte
rioribz duris electis. eorum locis mel aut
zuccarum reponendo secundum simm accipientium
ita coniunctum pasta est induendū
⁊ in cinere calido aut furnis dimittē
dum donec pasta exterius excoquatur. hi
ars mollicięm ei prestat ac matur
itatem sui saporitatē ⁊ ad digendū
uelocitatē noxietatē eius in iuuos auf
ert. Stiptica substantia ē terrestris ⁊ sicca a
quositatē hñs. ꝓp̃ea frigitatis ē maio
ris quam siccitatis. Liquor quippe eius su
periori subtilior ⁊ corpus ē mobile. quare con
uenit ei quia stomachum cui nō multa humi
ditas dominatur. uis namq; eius debilis
ē humiditati plurime repugnare. Ideo
acceptio eius ad confortationem stomachi ⁊ uentris
constrictionem. egestionis ⁊ uomitus ualet
sed ad confortationem appetitē ut digestiue
suauis est sine labore nature. Acetosi
nature aquosa substantia dominatur cum
terrestri exiguo hac de causa frigitas eius et
siccitas temperaciores sunt stipticis ꝓp̃
uicinitatē liquoris aceti naturē inde
humores generat frigidos tenuissimos et
penetrabiles. acceptio eius est conposita quoniam con
stringit ⁊ confortat stomachum ⁊ uentrem ⁊ eg
estionem colicam ⁊ uomitum prohibet
h cum sua stipticitate operatur. Cum fri
giditate uero ⁊ tenuitate liquoris si
tim extinguit ⁊ acumen colere. Cum
acetositate. cardiace colice uirtē au
fert. ⁊ humores grossos qui calidi nō
sunt in stomacho destruit ⁊ chimos dulces
quorum dulcedo sine acumine existit. hu
mores grossos dividit. egestionem humec
tat ⁊ expellit. dulces uero chimos atte
nuat ut totum corpus penetrare possit
huiusmodi poma ⁊ ante cibū ⁊ post cibum
bona sunt edi preter pira sola quemadmodum
D. asserit quoniam pira ante cibum nociua
sunt ⁊ de hiis in loco suo tractabimus.

Cytonia ⁊ mala g̃

Quata ante cibum cum stiptica
sint aut pontica aut acetosa stomachum con
fortant substantiam ⁊ intestinorum. egestionem
colicam auferunt incensionem quia in
testinorum. post cibū autem ad inferiora stomachi
de superioribz escas deponunt ⁊ fumum
salientē ad caput uomitum quia coli
cum reprimunt. Dulcium substantia nō con
plexione aquosa ac temperata aliquid
caloris optinet ideo refrigerat parum ⁊ stomachum
confortat exigue. Unde stomacho calido aut molli
nō conueniunt. nociua ē eis qui colicam ege
stionem hñt ⁊ uomitum. Insipida sapora
pessima sunt in omnibz qualitatibz quia
frigide sunt nature ⁊ humide. magis autem
humide quam sicce ꝓp̃ea nec secundum cibum ua
lent nec secundum medicinam. saporitatem
quippe nō hñt ut expedit cibo neciu
uamentum ut medicine quoniam pontica nō
sunt ut stomachum confortent egestionem quia inhibe
ant. nec acida. ut acumen colere ru
extingant ⁊ uomitum. nec dulcedinē
hñt ut nutriant sed humores frigidos cru
dos ⁊ pessimos gignunt.

Quoniam de malis piris citoniis ⁊ g̃
natis uniuersaliter diximus. oportet
de singulis particulariter dicamus cum in
sui ⁊ substantia mala sint diuersa. quedam
quedam pontica sunt ⁊ terrestria. quedam
stiptica ex terrestri substantia conposita ⁊ aquo
sa. Item acida ex aquosa modico quia terrest
conposita sunt. Rursus dulcia temperata
media inter iiij. qualitates. rursus insa
pora aquosa. Oportet itaq; frondes ⁊
extimos cortices quia eorum parte esse diuersa. pon
tica itaq; ⁊ stiptica frigidiora sunt ⁊ gros
siora atq; tardiora ad digerendū. magis
autem confortatiua sunt stomachi ⁊ constrictiua sunt e
gestionis. porro acetosa quamuis eciam sint
sicca minus natura ē subtiliora sunt ac
penetrabiliora. quare acumen co. rubee ex

tingunt. defectionem cordis ex calore con
fortant. sitim mitigant. It stomachum con
fortant. vinum excitant appetitum. ege
stionem vomitum q colicam inhibent
maxime si a ieiunis accipiant q ab ali
is comesti phibent ea ad loc descende
coctionis et ideo in superioribz natant. os
et stomachi super comprimendo inferius relaxando
solutionem faciunt. In his acidibz poti
ca stiptica q sunt fortiora acidis. hunt
n. acida acetatem a stipticis ponticisq
discretam. Si n. in stomacho humores gros
sos non frigidos inuenerint dissoluunt. acci
dunt et ad inferiora deponunt atque ex
pellunt. Rursus si chimos dulces non aci
tos nec grossos reperint. acuunt et ui
am faciunt totum penetrandi corpus.
Syrop ex eis confectus idem valz. dul
cia vero q temperata sunt inter ista. qualit
ates media. frigido stomacho minime nocent ad
constrictionem sui laxationem ventris in manifes
ta non mutant. Sunt et alia inter du
lce et acidum media que mira appta
tur. acrio et media est dulcis et acidi. ad
sitim tamen mitigandam et cor. t. extingue
dum acumen. acido est vicina. Cardiace
vero q ex calore contingit. palam post
quam vinearum saporem que habet. Insapo
ra eo q illis aquosa humiditas domina
tur. nec saporitatem habent nec iuuamen
tum. Ideo abhominabilia sunt et fa
stidium faciunt nec stomachum confor. nec ve
trem soluunt. Frondes et rami cor
tices q eorum q stiptica sunt et acida. con
fortatiua sunt stomachi. uulnera solidant
humores malos ad ea currentes inhi
bent.

Cytonia in ij. generaliter diuiduntur
videlicet in pomum maciaruni et cruditum lig
neum. Cruditum itaque ligneum pes
simum est q grossum est et terrestre et
durum ad digerendum. humores ge
nerat grossos et crudos sed nichil nutrit. ide
o ea vitari oportet. Maciarum uero frin
e in fine i. g. sic. in medio si. propterea sti
pticitas sic ac ponticitas maior est quam
in ceteris malis. Ideo uz ad sanguinis flu

xum et egestionis ac vomitum. confortati
uum est stomachi et si morentur in eo. multum
tamen acceptum fastidium facit. preser
tim post cibum et maxime si cibz uiscosi
sit aut grossi. Rursus citonia spaliter
diuiduntur in vi. In ponticum. stipticum
acetosum. muzum. dulce. aquosum
uel insaporum. Ponticum vero cetis grossius
est et terrestrius. durius digeri. magis con
primens membra. preparue neruosa. Que cau
eius pessima est. multitudinis quippe sue
compressionis diuiditur membra que acute rei
actes. Ideo phisici acutum illud accide
taliter asserunt. propterea assuescentibz
colicam generant passionem dolorem q
neruorum. Umpticum liquor eius non similiter
sed stomachum confortat urinam prouocat. egestionem
vomitum q colicam stringit. ad sa
guinis fluxum valz. hac de causa sucum
manendo exprimi oportet. carnem autem
phisici aut carnem ingemari ut eius duri
tia et asperitas auferatur aut elixando
aut super aquam calidam imponendo aut
sessio mel imponendo duriorbz eiectis
sicut superius diximus. Stiptica vero si
et acetum vicina est pontico. debilior tamen te
nuior namque est liquor ipsius. Ideo uelut
pontico ut papiri confectus contulit. Ca
acidum subtilissimum est et penetrabile. ideo
sitim extinguit et acumen colere ru. car
diace ex calore valz. egestioni vomitum q
colico. urinam prouocat. vini appetitum augz
odor eius vomitum cohibz. sucus post vinum
bibitus. fumum deponit vini salientem
in capite. compressione aut sui ventrem dis
soluit. unde post multum cibum accepte
laudabile est. Stomachi. n. superiora comprimens
indigestas escas crudas q deponit con
Dulce temperatum quiddam caloris habet
Inde uis eius non mest manifesta ad si
tim extinguendam ut calorem. Muzum
medium est acidi et dulcis ideo nec sol
uendi nec stringendi ventris virtutem habet
differentia muzi et acidi eadem est que pon
tici et stiptici. De aquoso ut insaporo
sufficiat superius in uli dicta disputatio.

Diffia malo; ac coctano; ꝑetas du
plex est· una est q̄ cum stipticita
te sua ē diureticū· alt̄a q̄ ī corruptiōe;
mutat̄ in sto̅· Mala aut̄ ideo corrum
puntur in sto̅ q̄ʒ humiditatis sunt sr̄
flue ꝛ crude· Si coctana accipias mun
dificato sto̅ cibis ꝛ humoribꝫ uentrem
ꝯstringunt ꝛ sto̅m ꝯfor· unde Ruf̄· cocta
na nō ꝯutunt̄ in sto̅ infirmo q̄ntom
agis in sano· diuse tn̄ sunt sūe eorū
actōes ꝑ diu̅si temꝑis acceptione q̄ʒ si
sto̅ cibis uacuo ꝛ humoribꝫ puro acci
piantur ꝯfortant ꝛ ꝓsunt ad digen
dam solutionē ꝛ uomitū ꝛ sanguinis fl
uxum· ꝛ urīam ꝓuoc̄· Si uo cibis sto̅
pleno accipiantur· ꝑmanent natan
cia in superioribꝫ sto̅i os q̄ʒ ei ꝯfortāt
ꝛ exꝑmunt superiora eius atqꝫ ad inferio
ra deponunt uelociter cibum· magis q̄
ita accepta ad stringend̄ uomit̄ ꝓsunt
ꝓp oris sto̅i ꝯfortatōem· Ꝑpea stiptica oīa
p̄ cibum accepta· solutiōem faciunt
ꝓp superiore sto̅i ꝯstrictiōem ꝛ inferio; di
latatiōem· Qui aut̄ uolunt coctana
accipe ꝓp sto̅m ꝯfortand̄ ꝛ egōem strin
gendam· ieiuni accipiāt sto̅ sanito
Qui uo ꝓp egōm laxandam· ꝛ sto̅m ua
cuand̄· p̄ cibum accipiant· nō tn̄ mul
te q̄ntitatis· q̄m si mult̄ accepit· sto̅m
grauant ꝛ egōni repugnāt· Solet
quidam repꝛhendere ꝛ ꝯdic̄e q̄ ī ceteris
malis nō idem iudicauimꝰ de eoꝝ u̇
tute iudicauim· Quibꝫ respōdemꝰ q̄ʒ ma
la humiditate hn̄t suꝑfluā crudā·
nec bn̄ digestam· hec eis ꝓstat lubri
citatem nec sinit sto̅m exꝑme ꝛ ꝯfor
tare· Eligenda sunt g̃ citonia pura
bn̄ rotunda ꝛ odorifa ut Rufus dix̄·

Piro; fico
r
Pdes ꝛ ramni stiptica sūt solū·
pomo; uo stipticitas cum aquosa dl'
cedine mixta est· Diuidunt̄ aut̄ in
ij· domesticum scilꝫ ꝛ siluestre· Do
mestic̄ diuidit̄ in crudum ꝛ maturū
Q; est crudum· est ponticum gros
sum ꝛ dur̄ nec ꝓdest sto̅ nec saporis
ē boni· Matur̄ aut̄ ī ꝑmo g̃· ē frin

sticum in sto̅· ꝯnat̄ ī sto̅ humorem
laudabiliorē q̄m mala ꝛ coctana ꝓp̄
temperamentū suum· diuisum tn̄ ē ꝛ ꝑ
saporem ꝛ ꝑ ꝯplōnes suas· Q̄m d̄ ꝯ ē
ponticū terrestre ꝛ grossum ꝛ est stipti
cum ꝯpositum ex aerea sba ꝛ terrestri
pura· ꝛ est dulce temꝑatū ad calorē;
quedā ꝑtinens ꝛ aquosum ꝛ insapo;
ponticum aut̄ mīn' ceteris nutr̄· sꝫ plꝰ
ad egōem ceteris facit· uomitū q̄ʒ coli
cum stringit· mag̃ q̄ sto̅m ꝛ intestina
ꝯfortat· ꝑ sua tn̄ asꝑitate ꝛ grossitu
dine ut duricia· nocet nimis sto̅i· unde
nos oꝫ ingeniari ut mollescat ꝛ amittat
asꝑitatē ut uidelꝫ aut elixet̄ aut sup̄
calide aque fumum suspendat̄ ut ma
turata asꝑitatem duriciē q̄ʒ suā dese
rat aut optimum pasta assēt̄ aut ē mite
ꝯdiat̄ in frusta ꝯscisum ꝑ ꝯplōem accip
ientis· D· aut̄ dixit· pira ieiunis nociua
ēē nec q̄r ut quō exposuit· inꝫ q̄ eoꝝ ge̊
nosa dn̄is q̄ D· uituꝑauit pira ieiunis
accepta si nō ꝑ sanitatē ꝛ medicinā sꝫ
si ꝑ gule appetitum usqꝫ ad satietatē
sumant̄ ꝓpue si pōtica sint quo; ꝓp
tas si multū ieiunis accipiat̄· colicam
generant passiōem duram ꝛ incurabilē;
maxime si ebrio assuescāt· Sꝫ ꝑ medici
nam a ieiunis meli' q̄m saturis comed
untur· Saturis n· solubiliora sūt ex sto
machū debilitāt ꝓp superiorē sto̅i exꝓssi
onem ꝛ ꝯtrusionē ꝯtentiue uirtutis inferio;
Stiptica uo q̄ ex terrea ꝛ aquosa ꝛ ae
rea sba ꝯposita sunt subtiliora ꝛ temꝑ
atiora sunt mag̃ q̄ nutrīt· idꝫ minꝰ
nocēt sto̅ nꝫ h̄ ingeniari nec̄e ē sic pon
tica· Mizum uo q̄ ad aciditatē per
tinet· subtilius ē ac leuius sto̅ q̄ꝫ ꝑ calī
ad digend̄ acumen ꝛ cole r· extinguit
ꝛ sitim aufert· ꝓpm̄ ad uomitū q̄m ad
egōm cohibend̄· laudabili' ē ponticum
plus illo stiptic̄ ē· In hoc sophe argum̄
tantur· Cur sitim pontica nō extiguīt
cum frigida sint magis ꝛ nata sīt frigiditati
sitim extinguere· Quibꝫ Ꝝ· iij· ex cāis
oriri sitim aut ex siccitate ī quibꝫdā
mbꝰ remotis a sto̅ ꝓp caloris ignei uim

illius insertam. aut ex calore nimio in
stomacho ipso. aut ex salso ut nitreo flegmate. Ex
quocumque autem horum sit sitis exorta: con
trarium utilius est et laudabili quam li
quor eius tenuis est et acer in sapore g
tus. Si autem in membris procul a stomacho ex ni
mio calore sitis nascatur: liquor acidi te
nuis aperit et perforat concava membrorum et
ad eum usque locum penetrat ubi calor
latet unde extinguit incendium et siti
mitigat. Rursum si ex calore stomachi sitis
incendeat: movetur et dispergitur liquor aci
di atque calorem eius ubicumque sit mitigat
Item si ex salso flegmate oriatur per tenuitatem
suam liquor acidi flegma dividit et quod con
mixtum salsuginem dividit. sicque fit causa
sitis extinguende quoniam aciditas salsugi
ni opposita est. Oppositorum autem intrinsecus
semper opposita sunt sicut in prima parte huius
libri ostendimus. ponticum autem non similiter
liquor eius gravis est et durus digestioni unde
perforare nequit et pervenire ad locum sitis
propterea si ex calore procul a stomacho in membris oriatur
sitis et eo liquor pontici nequeat
pervenire. auget calorem atque sitim. Si autem
ex calore in stomacho generetur: ponticitas stomachum
desiccat et cogit. unde fit causa augende
sitis. Rursum si ex salso flegmate cogit pon
ticitas partem flegmatis et solui quod prohibuit et in
fit causa augendi flegmaticas actiones.

Pyra dulcia tempe
rate complexionis sunt quoniam nimium ceteris
frigida sunt. quapropter calefaciunt et augent
digestionem valent quia in hiis quibus frigidus stomachus est
et siccus. ponticitas eius inest hiis. quoniam si cum
fungis comedantur: omnem auferunt lesionem
precipue si silvestria sint propter ponticitat
em suam. arboris eorum agrestis cinis
bibitus in hiis qui fungorum sunt comesti
one suffocati. multum valet. Insapora pi
ra pessima sunt quoniam propter insaporitatem
abhorrentur a natura. Ideo laboriosa sunt et
confusiva stomachi

Mala granata utiliora sunt medi
cinam esui. sunt enim complexione eorum et
si laudabilis sit et bonum: tamen parum est propter
subtilitatem eorum facilem quia digestionem. Qua
tuor partibus composite sunt que tamen omnes sti
ptice sunt. prima cortex est eius. Secunda
caro. iii liquor. iiii grana. liquor frigidus
est sed divisus modis .s. secundum suos sapores et
liquiditates. Sunt namque pontica stip
tica. acida mixta dulcia et insapora sed
liquor est tenuissimum et aquosum et grossum
et parvus est et mediocris. pontica autem et stiptica
impossibile accipi secundum cibum quia propter asperita
tem et duritiam abhorret ea natura nec re
cipit ea nisi secundum medicinam. primum hiis mala gra
nata si parum in superficie exonerent et ci
torum succus aut cum vino aut cum syrupo
potetur. laxativo: superiora stomachi exprimit et
expellit humiditatem putrefactam de
interioribus precipue si colera sit. acetosum vero co
mune est in stomacho sicut mirabolanorum citrinorum
et per mundificationem stomachum confortant
absque lesione nervorum eius. Ideo valet ad febrem
diuturniam que ex putrefactis humori
bus paratur. pruriginem quoque et scabiem de pu
tredine salsi flegmatis nata exstirpat. acid
orum et si minus ceteris sit nutrimentum melior
malis. pulsus et complexionis: propter tenuitatem ti
liquoris et aquositatis. acceptabilius li
nis et temperatioris sunt nutrimenti atque
facilia esui. huius autem potestatis sunt propter
puritatem terrestris substantie. unde in multis re
bus meliores quam cetera sunt actionibus et sicut
aliis communis eis est potestas colere: ex
tinguende sitis et egestionis et vomitus. propter
etatem tamen habent tenuandi humores et
quia cum virtute extendi calores corporis extin
guunt membra confortant et presertim o
stomachi. corpus et cor. unde valet ad colicam dysen
teriam vel cardiacam et ad dolorem qui
nascitur in ore stomachi ex colibus rubeis unde
ypocras in iii particula epidimie de muliere
paciente in precordiis veteres vero os stomachi
precordia nuncupabant. patiebatur enim
morbum continuum ex acutis ortum humo
ribus inherentibus ulcus stomachi et nullum repertum est
ei quod ei inferret remedium nisi fa

ordei cum succo mali granati acetosi. et iure id quod farine ordei proprium est superfluos humores exsiccare. Mali vero granati succus acetosi humorum acumen habet extinguere et stomachum confortare habet et hoc proprium quod in oculis yctericorum instillatus citrinum ab eis abigat colorem. Preterea ablato cortice si mala granata acetosa omnia pistentur et succus extractus cum melle coquatur ut quandam unguenti similitudinem habeat. valet ad unguium oculorum expulsionem purificat quoque aciem a grossis viscosis quoque humoribus. Qui si naribus infundatur carnem superfluam corrodit. et si ex eo gingive iungantur rosuras et omnem fetorem expellit. Malignati vero dulcis liquor grossior est et calidior et digestibilior. propter caloris aliquantulum stomachum ingerit cito quia in colera vertitur et mutatur et hac de causa nature calidis inconveniens est et maxime febricitantibus. humectat autem ventrem. pectoris lenit asperitatem tussi tribuit mitigationem maxime si fuerit assatum cum oleo violato. hoc modo. agatur foramen in summitate mali granati in similitudine latitudinis denarii et impleatur oleo violato et super prunas ponatur. quantumque oleum cortice minuitur tantum a[liud] semper adhibeatur quousque videatur nil ultra posse suscipere. deinde ab igne tollatur et ablato cortice interior pars tollatur et teratur et quod succus tussientibus ad bibendum detur. Ista a[utem] confectio ventrem humectat ut provocet. et quia calorem pectoratam mitigat. Qui si mali granati dulcis succus cum succo acetosi commisceatur bibentibus ventrem humectat et ... [illegible] ... calorem quoque febris extinguit. Sed si dulcia et acetosa mala granata insimul cum pulpis pistentur ac succus bibatur fit ad confortationem utilis et colericos humores ac putrefactos expellit. ceteris atque eminere [illegible].

Mixtum vero quod est inter dulce et acetosum medium ad eius calorem et stomachi non valet quantum acetosum sed et vim compescendi vomitum ac ventrem stringendi non possidet. sine acetositatis ventrem solvere [illegible]. dulcedinis quidem propter stipticitatem solvit. fit ut inter stipticum et solubile consistat medium.

Insipidum autem quod est qui sapor aque propter sui liquoris et aquositatis copiam ad frigiditatem pertinet. unde inconveniens est secundum medicinam et secundum cibum. Secundum cibum quia cibi saporem non habet ut ad membra corporis attrahatur. Secundum medicinam quia propter aquositatem nec stomachum confortat nec vomitum nec solutionem inhibet. Ideo fastidium facit. stomachum mollem reddit. cibum in stomacho digeri non permittit. unde fit causa rugitus et inflationis. Sed tamen malorum granatorum nuclei si a succo sint expressi sunt utiles ad extinguendum colicum vomitum et egestionem maxime si assentur eorum quoque pulvis bibatur. Calorem et stomachi atque eorum rubee acuitatem extinguit. Eorum vero cortices frigidi et sicci sunt ac terrestres. Qui si cum aqua coquuntur vel cum ordeo post assis et ex omnibus clistere fiat dissintericis et dyarriticis commodum est. Similiter ex eisdem corticibus apozima factum gingivas confortat. Ano quoque ex eo loto emorroydarum sanguinem stringit et sanguinis fluxus in vulneribus cessat. Cortex autem mali granati radicis in vino coctus et potatus lumbricos ascarides et cucurbitinos de ventre abicit. Nuclei quidem mali granati stipticiores sunt succo. cortex stipticior est nucleis. flos autem omnibus stipticior est et siccior. De flore inquit granatorum aliquantulum ad solem desiccatus et vitreo in vase conditus et vase ex oleo omfacino impleto tribus quoque diebus ad solem posito. valet quantum oleum [illegible].

Mespila fresca et sicca sunt in i. gradu. Stipticitatem habent confortandi stomachum colicam egestionem vomitum quoque auferunt urinam provocant. magis quoque ad medicinam pertinent quam ad cibum. parum enim nutriunt et grossum faciunt chimum. Que meliora sunt si ante cibum sumantur quam post cibum quia stomachi sunt confortativa et ventositati stomachi non nocentia.

Sicocrata modicum habent dulcedinis multum quoque stipticitatis. quorum substantia grossa est et lignea digestioni quoque inobediens. Sed tamen viridia sunt solubilia stomacho nociva.

Sicca vero sunt stiptica et minus nobilita
tis stomachi infestiva. Hac de re quia liquores eorum
corporum habent acuminis. unde videntur ventris
fiunt soluta. Cum autem desiccantur. liquorem cum
acumine amittunt et fit eorum substantia terrestris et
lignea. propterea fit constipationis causa et urine provo
cationis. Est tamen eorum pessimitas quia tarde de
stomacho descendunt. propterea fiunt causa generande colice
passionis si assuete comedantur. unde G. vera
non xilocaracta non venissent in nostris pro
assyrie regionibus. sibi enim soluta et ut ad
nos veniunt fiunt stiptica et corpori no
civa.

Glandes frigide sunt in i. gradu sicce in ii. Ideo
sunt difficiles digestionis quia inobedientes ven
trum et constipative. sed tamen provocant urinam et
corporis sunt nutritive quamvis quedam gravitate. tarde
quia de stomacho descendunt capitis dolorem quia faci
unt propter eorum fumum in stomacho et diafragma
te clausum. porro earum superficies multum
est stiptica. unde valet ad sanguinis fluxum
maxime mulierum. Apozima decoctionis earum conve
nit intestinorum vulneribus. Est et convenientia
Glandes et si urantur et earum pulvis in
vulva mulierum mittatur. humores pu
tridos de vulva fluentes desiccat.

Castanee calide sunt in
medio i. gradus sicce in ii. Significatio calo
ris earum est dulcedo earum quia saporitas et
ponticitas minuit siccitatem. sed tamen ad
glandium comparationem sunt ad digerendum
faciles et nutribiles. Sussientibus non mul
tum nocive nec multum stiptice nec di
uretice. Que plurimum non comedantur quia
crebro esu dolorem inflationem et capitis faci
unt dolorem propter digestionis duriciem et firmum
in stomacho conclusum. Sed ut ab eis nocumentum
auferatur stiptiores que fiant. assari eas
oportet ut earum corpus rarificetur que et siccitat
em pectoris temperat et difficultatem
urine dissolvunt si in aqua tepida infundantur
quia earum complexio temperatur ex aque mollicie
et humiditate propterea sunt boni chimi
in corpore generative. Coquant tamen cum zuccaro
eas comedant. Alii vero cum melle. Que

quia secundum medicinam virtutem habent laudabilem
quia abhominationis et vomitus sunt constipa
tive ieiunum quia intestinum confortate. Preterea
si cum modico sale terantur et cum melle tempera
te fuerint. ad rabidi canis morsum seu
humanum prosunt. Nec non cum vino decocte
sapa temperate et in magdalionis formam
tractate et in mulierum vulvam misse san
guinem menstruum currentem stringunt. Catha
plasma quod ex eis cum ordei farina et aceto
sive vino factum et super mamillarum tumo
rem impositum. eis potenter auxiliatur.
Castanearum quidem corticibus ustis et pulveri
zatis. et cum sapa temperatis capiti quod ad
olescentis in modum cathaplasmatis posi
tis. eorum capillos confortat et augmentat et
contra allopiciam valet.

Olive ii. modis dividuntur. Sunt enim
domestice et silvestres. Domestice iii.
modis dividuntur. Uno cum sunt pontice et
non dum ad maturitatis tempus pervenerunt. Se
cundo quando sunt nigre perfectam quia habent matu
ritatem. Tertio cum sunt inter maturitatem
et immaturitatem mediocres rubeum habentes
colorem quas D. appellavit iacinctinas. Silve
stres que sunt pontice et immature in ii. divi
duntur. In agresticas que propterea hoc nomine fun
guntur quoniam nichil unctuositatis in eis
reperitur nisi pervissimum. quod nullo modo ab eis pre
manari propter sui liquoris acuitatem et agrestatis
subtilitatem. Sunt et alie que abusive vo
cantur agrestice de quibus fit oleum omfacinum.
Olive vero que recte aquatice nuncupantur
sunt terrestres quia ponticitatis sua conunc
tuositatis indigentia testatur et ob hoc ad
frigiditatem et siccitatem pertinent. unde magis
terrestris oliviis sunt stomachi confortative. veruntamen
tamen constipative et corporum minus omnium
nutritive et ad digerendum tardiores. Par
vitas nutrimenti fit propter sue unctuosita
tis indigentiam et ob digestionis tarditatem
ac frigiditatem earum quia duricie. Quas multi pre
parant cum sale et aceto. quidam vero cum
sale et aqua non nulli cum aceto. Sed cum sale
et aqua condite. a sale quidam vim acuminis

ꝛ siccitatis ptem accipiunt. vn̄ sanguini
acetum prestant ꝛ stōi nuos quod inr
dent. Sunt ꝛ difficiles ad digendū ppt
cstrictionē suam q̄ duriae. Eaꝝ tn̄ aci
men pungit intestina vn̄ acus egit.
Que aut̄ sunt cum aceto tempate. fiut
tenuiores ꝛ frigide. pim colē ru. acumē
extingunt uirtutem excitāt appetitam
maxime si ī medio prandij accipiant
que uirtuti obedientes digestiue opti
me stōm cfortant ꝛ uentrem reddunt
stipticum. Alie uo que abusiue uoc
antur aquatice poribꝫ sunt nutbiliorē
minus q̄ stōm cfortantes ꝑꝑ eaꝝ unc
tuositates un̄ facile a stō descedunt.
Nigre aūt que ad matitatē pueniunt
calide sunt ꝛ mediocres int̄ siccū ꝛ hu
midum. q̄s tn̄ d. dixit siccitati ptin
ere. G. uo testat̄ eas hre humiditatē
possibilē ē q̄ dx̄ G. Eaꝝ q̄dē saporositā
ac unctuositas ī nuit illas hre huīdi
tatem. hac de cā eaꝝ cibꝫ ē multum
nutbilis ꝛ grossꝰ mollificās stōm. ta
rdus ad digend facil q̄ ad egend. Ta
rditas digōnis fit ꝑꝑ unctuositatē ci
bum faciētē natare ī summitate stōi
ꝛ phibentem eum in loc̄ coctōis des
cendere. Facilitas sue egōis ē ꝑꝑ unct
uositatem in stō lubricantē. vn̄ pus
q̄m digeratur de stō descendit. Itē ꝯo
ad por. s. terrestriū cparatōem sūt illa
udabiles. q̄m inquenientē ꝛ abhomīa
bilem gen̄ant chimum pserti si sint
sale cdite. Stō numq̄m ꝛ. ī colam ru.
cūtuntur. Iacintine aūt minus in
g̃s sunt nocibiles ꝑꝑ unctuositatē su
e q̄ ponticitatis paucitatē. pim alīq
tulum stōm cfortāt. Chimus tn̄ q̄m
iste rubee gen̄ant oliue fit ꝑ eaꝝ co
lores. de nigris videlȝ niger. Ex rub
eis aūt rubeus chimi color ī nalcat̄.
G. Rubee inquit oliue colores faci
unt. sī oui uitllum. Itē rubee oliue
nō dum nigredini nec matitati acce
dentes stōm cfortāt ꝛ uentrē cstri

pint. qꝫ nigre pfēc matē cito ī humoꝝ
corruptionem tractuantur. stōm q̄ mo
lliunt ꝛ uentrem humectāt. Nec nō ꝑ
medicinam sunt utiles q̄ si terantur
ꝛ sup loca igne ut aqua ca. exusta po
nantur uesicas ibidem nascitas rep
rimunt.

Oleum bifarie diuid. Est n. re
cens q̄ nouit de oleaꝝ fructibꝫ ē expsss
sum. Est ꝛ uet̄ tarde de eisdē fructibꝰ
manatum. Recens uo si sit de oliuis 3
ponticis ꝛ ī maturis. uocat̄ olm omfaci
num. vniusaliter aūt olm laudabi
lius cognoscat̄ in odore si sit odoriferū
In sapore si sit optimi saporis cuius
s. ponticitas in lingua sentit̄ acumini
indigens q̄litate q̄ q̄nto ponticitati
hr̄ tanto frīati ꝛ siccitati ptinet ꝛ
ob h̄ stōm cfortat. pim antiq̄ cum lau
unt illud ros. olō. illud q̄ multis pas
siōibꝫ in uicē rosati dedē. Olm q̄dē
recens nouit ab oliuis manatū nigs
ꝛ matis calm ꝛ humid ē mediocrē stō
mollitiuū uentrem humefaciēs cito
q̄ in rub colām ī tituat. Olm uo q̄d
longe ab oliuis exist si ex oliuis fuit
ī maturis omni carebit malicia q̄ad
aliquid retinebit ponticitatis. qꝫ ablata pe
nitus ponticitate fit nocibilē cito q̄ ī
malos humores cūtiblē atq̄ mollez
faciens stōm. digestām uim tn̄ nī ī
pedit. Que si multo mag̃ inueterauit ꝟ
saporis fiat aspioris ac honorabilioris
mouement ex esu. medicine tam
ex utile.

Iuiube cale ꝛ hu. sūt ī. i. g̃. pū nu
triunt ꝛ ad digendū sunt difficiles
stō q̄ nociue ꝛ sanguinis flīci gn̄a
tiue. Que tn̄ sunt pontice ꝛ ī matē.
sanguinis acuīm extingūt. Que si
ad matitatis temꝑs puenint. ꝑ
toris ac pulmōis aspitatē humec
tant. G. Iuiube nec sanos custodi
unt nec sanitatē egris restaur
ant.

videlȝ

Myrtilli diuiſiſ cõponunt̃ ſbīſ ſec
dm̃ eoꝝ frigitati ꝛ ſiccitati ꝑtīne dia
mus. hñt n̄. põticitatẽ ꝛ modicã ama
ritudinis tenuem q; dulcedinem. Jdo
q; ꝑ ſue dulcedīſ tenuitatẽ ualẽt ꝯ̃
tuſſim de calore ortam abſq; ꝑtoris
pulmonis q; nocumento ꝛ ꝑ ſuã pō
ticitatẽ ſūt ꝯ̃ ſanguinis fluxum ꝛ co
licam ſolutiõm ꝛ ſtõi atq; ueſice ꝛ ī
teſtinoꝝ ſunt ꝯfortatī. Rurſ ꝑ eoꝝ
põticitatiſ ꝛ dulcedīſ ꝯmixtiõm urīã
ꝓuocãt uentriſq; dolorẽ mitigant. Co
tium ꝛ ſuc̃ nõ minus fructib; ual;
myrtilloꝝ tñ illi qui ſunt mg. citriſ ſr
meliores.

Poma citria ex iiij. reb; ſūt ꝯpoſi
ta. ꝑma cortex. ſcd̃a ē caro. t̃cia
medulla. iiij ſemen. Cortex q̃dẽ calĩ
ē ī. i. g. ſic. ī ij. Qd acum̃ eī q; odor oſ
tendit. cui tñ ſb̃a dura ē ꝛ ſolida. Jdeo
ſi ꝑ cibo accipiat̃. difficile digit̃ tardeq;
a ſtõ deſcendit. Qr ſi ꝑ eī acumen ac odo
ris ſuauitatẽ exigua pſ ꝑ mediana ꝯ
ſumat̃ ſtõm ꝯfortabit ꝛ digeſtiõm iu
adiuuabit. bonum q; ori odorẽ p̄ſtab̃
atq; eſt ꝯ̃ uenenum. Qꝛ ſic ꝛ īt̃ pã
nos miſſ⁹ eos a tineiſ ſeruat īcolũes.
D. Cortex pomi citrini cum uino ꝑpa
tus mortiferũ potent̃ deſtruit ueno
num. Rurſũ idẽ cortex ꝑgnantib; da
t̃ eſiu. eaꝝ irrõnabilẽ curat appetitũ.
Caro ꝯ̃ frĩa ē ꝛ hu. ī. i. g. cui tñ fri
taſ maior ē hũitate. vñ ꝑ ſuã frĩta
tem ſtõi ē refrigatiua ꝛ ĩutui ſobedi
enſ digeſtiue ad egend̃ ꝯ̃; difficiat ob
eiuſ corpis duritiem. Quãꝑ nẽce ſtõe
maniũ añ omnẽ cibũ accipiat̃. Quia
ſi ī medio ꝑndij aut in fine eſiu done
tur fit cã ac m̃ dure ac groſſe febr̃ u̇
bonum ē añ omnẽ cibũ cũ melle ꝛ zu
cc̃ accipiat̃. Medulla uõ ſbtilis ē ꝛ aꝗ̃
ſa omni q; caret nutrimto. Eſt ꝛ ad oī
um medullaꝝ qī ſimplex. duob; tñ
modiſ. Eſt n̄. quedam ſine ſapore nõ
numqñ ꝑum hñs ſaporitatis. Eſt ꝛ a

cetoſa. Inſipida uõ frĩa ē ꝛ hu. ī. ij. g. du
mag̃ cũ frĩtati ꝑtinet q̃m humiditati
vñ calorẽ refrigerat. ſitiſ tribuit miti
gationem. Acetoſa frĩa ē ꝛ ſicca ī ij. g.
u̇tutẽ hñ inciđentẽ ꝛ extenuantẽ ꝛ re
frigantem. Jdeo fit caloꝛiſ epiſ mitiga
tiua ſtõm q; ꝯfortatã u̇tutẽ ꝛ excitãt
appetitum. Rubee colẽ acumini ꝑbet mi
tigõnem. ſitientib; ꝑfcẽ ſubuenit. Suſ
picioẽm atq; cithiacam de colica cardia
ca ꝑceratam remouz. Extiõnem uomi
tum q; colicã ſedat. Impetigines ꝛ ac
lentigines cum ea ligatas fricatas deſt̃
it q; teſtificat̃ q; ꝑmu incauſto made
fcã ſi cũ eo fricent̃. ad ꝑſtinum redẽt co
lorẽ. Semen ꝯ̃ calim ꝛ ſiccũ ē ī ij. g.
q; ſua amaritudo oſtentat. Jdō ſ cibũ ē
inquenienſ. ſ medicinam ē laudabilẽ. a
poſtematũ q; diſſolutiuũ ſuauiſq; odo
ris donatiuum. Eſt ꝛ ꝯ̃ uenenũ. Siam
uino ꝑpinet̃. Frondeſ quidẽ arboꝝ po
ma citrina ꝓducenciũ q; ſunt odorife
ꝛ q̃dam hñt acuminis cũ corticib; po
moꝝ citrioꝝ ꝓpinque in iuuaminſ actoẽ
Dactili cali ſunt
ꝛ humidi ī ij g. groſſi ſanguiſ
generatiui ꝛ difficiles digõi. ſiccib; tñ
ſiccis ſūt digeſtibiliores mag̃ q; urãm
ꝓuocantes. Sz illis aſſuetantes. epiſ
ac ſpleniſ ꝯſtipatõm. duriciem. ꝯſtic
em ꝛ tumorẽ patiũt̃. Gingiuiſ ac den
tib; ſunt nociui. dolorẽ ī ore ſtõi faci
unt. diuſaſ tñ actiones ꝑ regionũ uari
etatẽ. Quidam. n̄. in frĩa quidam ī cali
naſcũt regione. alij ꝯ̃ in medioc̃. Calid
am hñtes regiõm ſunt dulciſſimi et
uiſcoſi. ꝑmũ ꝑum nutriunt. cito tñ digẽ
unt̃ ꝛ uentrem humefaciunt. plus ꝛ
citriſ ꝯſtipatiõem epiſ ꝛ ſpleniſ ꝛ nocu
mtũ capiti ori q; ſtõi faciũt. Rurſq;
q̃ in cĩa frĩa naſcũt in ſua põticitate ē
dicitate ꝛ ſiccitate ꝑmanẽt q̃re citiſ ſr
ſiccioreſ ꝛ mĩ omib; nutriuj ac du
ri ad digendum tardeq; de ſtõ deſcẽ
dunt. Citiſ tñ amplius ſtõm ꝯfortãt.

al' liquor

In medioc̃ nascẽtes regione. lz ĩ ꝑfc̃a cõ
stent maturitate. tanta tñ illis abest sicci
tas ut ĩ maturitate sua durari queant
qm̃ in eis ẽ quedam liquoris superfluitas
vñ corpa replent de copia crudoꝝ hũoꝝ
qui sunt materia diuturne ꝓ̃ducere febr̃
ad dissoluend̃ inobedientis.

Mora ca. ẽ in me. ꝑ. g̃. hũida in
eadem fine. uentrem humectat. ꝑ
toris ꝛ pulmonis lenit aspitatẽ. Est ꝛ
nutrimenti multi ꝛ grossi. que assuefca
stom̃ gñat g̃uitatem ꝛ splenis ep̃is q̃o
pil̃om. vñ nccẽ ẽ illam sepe edentibꝫ ꝑ
comestiõm eis ʒʒ. oditum accipiat aut
oximel si manducantes fit sũt natẽ.
Si uo calide. oxizacc̃ sumatur.

Cannemillis nata ẽ
Cqĩ muse que tñ mag̃ hũanis cõ
grua ẽ corpibꝫ q̃m musa ꝓ̃ sue dulce
dinis hũiditatẽ ꝓ in uiam ꝓuoc̃. re
nes ꝛ uesicam mundific̃. uentrẽ hu
mectat. pectoris pulmonisq̃ aspita
tem lenit. ꝛ subtiles extenuat hũorẽ
susflom tñ facit. pserim ꝑ cibũ sup
ta. Q̃s si redatẽ assata. fit ad pectoris
pulmonisq̃ aspitatẽ utilior. ꝓ̃ũ tñ
uentr̃ inflatiua. Porro si multa can
namillis ꝓ̃ mec̃ q̃ntitas. decñ aq̃ calãe
modico sale potet̃. uomitum irritat
ꝛ stom̃ grossis plenum humoribꝫ m̃
dificat. Scd̃o multũ ẽ utilis ad febrium
curandas putredines si m̃ pdo sumat̃.

Tacara calã sũt ĩ fi. 1. g̃.
Thu. ĩ me. colãm. ru. dissoluũt ꝛ
extenuant ꝛ uentrem humectãt abs
q̃ ulla morsura. Stõm mundificãt
nõ iniq̃m tñ ĩ co. r. mutant̃. si colicas
nata donent̃. ꝓ̃ coꝝ dulcedinẽ. Sicut
n. acetositas acum̃ cole r. extinguit
sic dulcedo rei acetose ẽ ꝯ̃ria. ꝛ augm̃
tat regit q̃ co. rubeam.

Mel calim ẽ ꝛ sic. ĩ ij. g̃. aliq̃ntim
h̃t acumĩs q̃ ab apum ñ accq̃si
uit. Scd̃o corpum inscidit ꝛ mundific̃
ancochimiã. ꝛ de interioribꝫ corpis ma

loꝝ humoꝝ copiam ꝑ cutis poros abiciat
uenaꝝ q̃ sordes optime detegit. Sꝫ fris ꝛ
humidis n̄ ꝯuenit. ꝑcipue senioribus
cito n. ĩ eoꝝ corpibꝫ ĩ sanguinẽ mut
at̃. Calidis uo ꝯuenieris ẽ maxĩe si eo
rum ꝯplo sit sicca. q̃z eoꝝ acum̃ corpi
bꝫ incendiũ donat. atq̃ ĩ colicos mu
tat̃ humores. Si uo mutat̃ ĩ hũorẽ
sangneum. facit enim caliorẽ nl̃ĩmq̃
ĩ eoꝝ corpibꝫ dat nutrimentũ. Diuse t̃
q̃litatis ẽ mel ꝑ tp̃is uarietatẽ ꝛ reꝝ
apes nutrientiũ. Est n. mel ũnale. au
tumpnale ꝛ yemale. Q̃bꝫ laudabi
lius ẽ ũnale. autũpnale peĩ. yemale
uo pessimum. q̃z ẽ grosse q̃litatis vñ
ꝓ̃ sue sbe duritiem. vẽ ĩ sua defutac
tione. Diuisitas rerũ apes nutriencium
multiplex ẽ. de q̃bꝫ ẽ flos amigdali
nus ꝛ huic similes. Est ꝛ calamitũ ori
ganũ. thim̃ ꝛ similia. Est ꝛ absinthim
eupatoriũ. ysop̃ p̃silium ꝛc̃. Mel aũ
apum amigdalaꝝ flores pascẽciũ.
certis ẽ tempati ꝛ saporosis humidt̃
mĩn q̃ acuminis hñs. vñ mĩn certis
ẽ pectori stõ q̃ nociuũ. valꝫ ad gu
le ꝛ branchoꝝ dolorẽ atq̃ suffocõm
si ex eo fiat gargarism̃. maxime si fu
it dispumat̃ mixtũ q̃ cum olõ am
igdalino. Vtile ẽ ꝛ ad suffocõm ex
uenenosis fungis paratam. Durs
rõ mel calefim si cũ olõ misceat̃ ro. t̃
sis fit mitigatiuũ. ꝛ urĩe difficulta
tis dissolutiuũ. ac uentr̃ humitatiũ
Q̃z si decoctum fuit ꝛ colatũ ꝛ sup lo
ca impetiginosa ĩponit̃. ea ꝑfect̃ ub̃
mundific̃. Si cum farra fabe tẽpat̃
lentigines ũcũq̃ fuint abstergit. Mel
q̃d apum calamentũ certa q̃ edeciũ
calidius ẽ certis ꝛ sicci. sꝫ ꝯuenit eplẽ
ticis. paliticis ꝛ putrefcõs dissoluit
humores uulña saniosa mundificat
maxime si putrẽdo sit ĩ auricła. Rg̃
apes absinthim abrotanũ ꝛ silia pas
centes. faciunt mel certis mag̃ mũ
dificatiũ aptiuũ maxime ꝯstipõis

stōi 7 splenis. Jdeo ydropicis fit uina
tiuū. sicut camelorum lacte seu cum sero
caprino potetur. Quod si dispumatū po
tui donetur. ualet ad canis rabidi mor
sum. preterea mixtis aceto et sumendū di
uersitates uariat. Quidam autem illud acci
piunt crudum quidam coquunt cum mul
titudine aque. deinde spumam eius auferūt
ponunt quod illud ad primas quousque
uideatur ad suam redisse spissitudinem
aliquando coquunt prius absque aqua. deinde in
coctione cōpletam et dispumatū ab eis
accipitur. Mel autem susceptum in sua uidelicet
cruditate remanens manducantibus
uentositatem atque inflationem generat. asp
iratem pectoris augmentat. propter suam acu
men. vomitum et egestionem prouocat. Mel est
copia aque sufficiente coctum tenuis est
et humidi. Quod autem de re in eo nichil acuminis
inuenitur. Primum a suauitate dulcedinis
sue minuitur et uentum humidum
facit. ventus tamen non est inflatiuus uel uoi
tus prouocatiuū sed edencium corpora
cito perforat ac uelociter nutrit. preterea que
lenit aspiratem et urinam adducit. Mel
quod est coctum sine aqua et dispumatū. minus
certus habet acuminis. est tamen acceto eius uici
na uirtuti tollis cum aqua cocti. vrine
tamen non dissoluit difficultatem.

Amigdale dulces calide
sunt et humide in medio .i. gradus
unde G. habet in quo amigdale amaritu
dinem sensui occultam propter suam sapori
tatem. Semper tamen amigdalarum amaritu
do uetustati accidenciū. palam osten
ditur. Fit et earum accio uelut nucum corp
um nutritiua. dure tamen sunt ac gros
se sub eius digestioni inobedientes propter sue ue
tuositatis egestate. primum tarde colias
assilantur humoribus uel sicco ceu nuces
sunt nociue. Hec de eam dictus earum secundum
medicinam quod est amigdalarum amar
arum. pectoris et pulmonis. renumque mun
dificant sordes. vrinam prouocant. epatis con
stipationem reserant. Jdeoque amare autem
per medium dulces uero per albo. Quibus quippe olim
melius est quam ab eis efficiatur quod earum corpus
durum est. Sed si sufficienter excorticen
tur et sui quod dentur. fiunt digestibilio
res maxime si cum comixte accipiantur.
Amigdale autem uirides sunt temperate
et laudabiliores propter earum aquositatem. Jdeo
si in aqua calida excorticate una nocte ia
ceant. fiunt in actione uirtutibus uitate
porro si uirides prius quam cortices habeant edan
tur. gingiuas confortabunt. stōi quia ca
lorem refrigabunt.

Amigdale amare calide et sicce in fine
ii. gradus. extenuant. perforant. sunt que diu
retice et grossorum humorum ac uiscosorum dissol
utiue. vnde pectus mundificant et plino
nem ex humoribus. Nam epatis opilationem ac sple
nis aperiunt. grossam uentositatem in
colon intestino habitam dissoluunt
urinam prouocant. renum et uesicam sordes
mundificant. corpus et constipationem aper
iunt. Quod quidem interiori cortice ablato
si putate in uuluam mittantur. men
strua potenter adducunt. Puluis autem corp
ibus putidos expellunt humores. uentris
dolorem mitigant. sompnum inducunt.
Quibus et cum amido et menta potui da
tis sanguinis fluxū omnium celitates
coartant. Quod si cum sapa potentur diffi
cultatem urine dissoluunt. lapides omnino
frangunt. Quod si cum aceto temperentur.
faciei lentigines abstergunt. potui et
date cum uino. diuturnis febribus mi
tigationem prestant.

Nuces dupliciter diuiduntur. Sunt enim
uirides et sicce. virides minus sic
ce sunt calide. aliquantulum tamen humoris ha
bent propter maturitatem ipsarum. Vnde pu
sicce sunt. primum tamen sicco sunt nociue.
Quod si a ieiunis comedantur cum aceto et
obsomogaro. uentrem humefaciunt.
Cum ruta manducate fiunt contra uene
num. Sicce uero nuces sunt temperate. Quod
dam sunt uicine tempori eas producenti.
quedam remote et alie sunt inter

has mediocres. ꝓpinque aut sunt hu
de. modicam unctuositatis hntes atq;
quidam ponticitatis in eis est. que quanto
ab arbore elongantur tempore. tanto eorum
humiditas consumitur. eis q; unctuositas
dominatur. Que tunc manducate. cito in
humores convertuntur colericos. Quibus itaq; vete
rioribus existentibus et unctuositate et ven
tositate earum multo magis dominante. fit
earum sapor quasi vetustissimum olim et cibi n
amittunt. Certe quidem nuces que difficiles
sunt ad digendum. corporibus nocent et stomacho
colericas et. assimilantur humoribus calide q;
minimantur tussim. Que si nuces comparantur aut
lanus. invenimus avellanas maiores nutri
menti propter sue substantie spissitudinem et unctuo
sitatis puritatem. Nuces vero id minus
avellanis nutribiles sunt propter sue substantie rarita
tem et unctuositatis et viscositatis copiam.
Unde nullus stomachi sunt convenientes nisi cum invenerint stomachum
temperatum aut tantum fortitatis habentem quan
tum calori nucum repugnare valeat. Ec
contrario tali stomacho fiunt boni nutrimenti bone
q; digestionis. Calidum vero habentibus stomachum p
stant nocumentum et in colericos humores ac
fumosos mutantur. capitis q; dolorem facia
unt et oculorum vertiginem. Sed ut ab eis au
feratur omne nocumentum. mundari eas oportet
et per noctem unam in aqua ca. poni ut per re
humiditatis aque que imbuerent fiat q
quasi viride. Secundum medicinam vero que si ante
cibum cum ficubus edantur contra venenosam
nosam corpus defendunt. Que si ex eis cata
plasma fecimus cum cepis sale et melle, proficiet
morsum rabidi canis. Virus cataplasma ex
eis cum ruta melle facto et super apostemata ex
co. nigra vel fle nascentia imposito im
re dissolvuntur. Que et cum suis tere corticibus
et super umbilicum imposite. desiccant apo
stemata intrinsece nascentia in corpore. Co
rtices que vel frondium sue arboris unum
exagium esui datum cum vino. stringit
ire optime subveniunt. et si cum aceto potentur
I trepugnat febribus rigorem habentibus.
vellane nucibus sunt frigidiores et ponticia

ores. Earum et corpora sunt solidiora et spissi
ora unctuositate carentia. Hinc est quod cum plus
nucibus sunt corporum nutrimenti tardiore tamen
ad digerendum et corpore tarde ad descendendum
ventris inflationem generant maxime si cum interiori
cortice comedantur. Que ablato interiori corti
ce melius digeruntur. utiles vero sunt an
tiquam habentibus tussim precipue si pistate cum
melle edantur. Quibus et cum modico piperis assi
reuma patientes celeriter adiuvant. Que ite
rum non asse ieiunis sumpte. fiunt contra
venenum. Preterea si cum exteriori cortice asse
pistentur cum veteri adipe suis vel ursi.
fiunt allopiciam habentibus iuvative locis
que denudatis capillos revocat et restitu
unt.
Pistacia calida sunt et sicca in medio ii. gradus. Lo
pium prestant comedentibus nutrimentum
quoddam cum amaritudinis habent et ponticita
tis. Unde sunt epatis confortativa et ii. oppilationem
aperiunt. pectus pulmonem que mundificant
Que si cum vino cocti potui dentur. fiunt contra
venenum. Ipsi quoque propter se fistica convenientur. Ol
eum quoque ex eis capiti dolenti mitiga
tionem prestat. q. D. dixit esse stomacho iuvativum
G. hoc non affirmat. dicit et nec iuvamentum
nec lesionem stomacho facere. nec ventrem solvere nec
constipare. Sed tamen calorem habentes complexionem
modicum ex eis comedant. Que si assi fue
rint. comedentium stomachum confortant.
Pinee sunt calide
Pin[...] ii. gradus. sicce in eiusdem medio. Quarum
due sunt species. masculine videlicet que parve
sunt et feminine quarum forma magna est. Ma
sculine autem sunt calidiores et sicciores femi
nis quarum calor est quasi in medio i. gradus. siccitas q; ea
rum in eiusdem gradus fine. Que si in aqua ca. infun
dantur prebent corpori laudabile nutrimen
tum et collectionem in pectore et pulmone haben
tibus subveniunt atq; tussientibus ex hu
morum putredine mitigationem tribuunt. Que
cum semine cucumeris si date fuerint. renum et
vesice dolorem et ardorem urine provocando au
ferunt. Feminine vero masculis nutribiliores
sed grossum ac difficile ad dissolvendum

Ut ab eis feratur omne nocumentum mundari eas oportet et per noctem unam in aqua ca. poni.

faciunt nutrimentum. Sunt tamen utiles per medicinam. Sunt et lenitive membrorum asperitatis. humores putrefactos dissolvunt et extenuant. propter hoc sunt utiles ad mundificandam pectoris saniem et expellendam cum tussi. Quod cum sapa propinatae purificant renes atque vesicam ab omni sanie urinam provocant lapides expellunt.

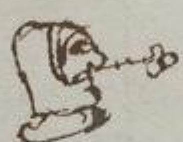
De melonibus
De cucumeribus
De cytrulis.
De cucurbitis.
De lactucis
De endiviis.
De apio.
De cerefolio.
De petrosilino.
De eruca.
De porris
De feniculo
De menta
De boragine.
De portulaca.
De atriplice
De spinarchiis.
De blitis.
De malvis.
De siclis.
De caulibus
De rapis.
De radice.
De sparago.
De baucis.
De alcasiis.
De melongianis
De fungis.
De capparis.
De porris cepis et alliis
De coriandro.
De ruta.
De cimino.
De aneto.
De carvi.
De pipere.
De zinzibere
De cinamo.
De croco.
De mastice.
De synapi.
De aceto.
De oxisomogari
De sale.
De natis am malum vinisa liter.
De perdicibus
De capris.
De arietibus
De yrcis.
De carne bovina.
De carne cervina.
De carne leporina.
De hericio.
De carne porcina.
De carne asinina.
De ecstra camelina et mulina ulteri.
De ursina.
De leonina.
De dulcitate complexionis membrorum
De extremitatibus animalium.
De cerebro.
De medulla spondilis.
De pinguedine.
De oculis.
De naribus.
De lingua.
De gutture
De corde.
De pulmone
De epate.
De splene
De renibus.
De lacte.
De butyro.
De caseo.
De volatilibus.
De
De pullis columbinis.
De extremitatibus volatilium.
De ovis.
De dulcitate ovorum.
De piscibus.
De aqua.
De nive.
De vino.

Quia complevimus in secundo libro de granis leguminibus et fructibus prout oportuit et de custodienda in sanis sanitate et egrorum valitudini recedendis. oportet in hoc tertio libro complere que dimisimus. olera videlicet et condimenta carnes et pisces et similia. Sed ab herbis est incipiendum.

Melones citrini duobus modis sunt. rotundi scilicet et longi. utrique vero frigidi et humidi in medio secundi gradus. Rotundi tamen sunt viscosiores et grossiores. Causa rotunditatis eorum hec est. liquor enim eorum quia grossus et viscosus fuerat. natando in superficie corporis diffundit se circa lata. longi vero liquor quia subtilis et aquosus fuit. effluit et discurrit inferius. ideo et ipsi elongantur. quod certificatur hic ratione. Sapor enim rotundi aliquantulum dulcedinem vicinatur. longi vero in sapore quasi aquosus est. Sapide autem dulcia quia rei grossitudo et viscositas comitatur. Unde longius minus nocibile est prout quod colatius et mundificativus. Rotundus vero nocencior et magis colativus et urine provocativus. harenas et ac lapides a renibus et vesica expellit. quod eius sapor testatur. videmus et enim corpora ex eo fricata ab omni mundari sordicie

Utque tamen ad corruptionem pati. Mutatur
et in humorum qualitatem in corpore existentium
sive colerica sive flegmatica sint. Secundo stomachum
nocent. Nervos etiam eius omnes mollificando
eius que lubricitatem prestant. Quod si cibum in
stomacho invenerint miscentur cum eo et cum lubricitatis
cibus egredi prius quam coquatur. Intestinis
et rugitum et ventositatem faciunt. Non numquam
vomitum et abhominationem. Sed necesse est
illos comedi ante omnem cibum. Stomacho humoribus
tibus manito nec aliud accipiatur cibus quousque
videantur esse digesti. Si ita comedentibus
properantur digestive obediunt utili
et bonis chimis assimilantur. Et eorum conversio
flegmatica sit. Quibus datis e contrario frigidi pessimique
generantur humores. Fiunt que malarum generandarum
febrium maxime eis qui colerica et
calidi naturae sunt. Quod fit per sue conversionis
velocitatem et mutatione sui in colericum humorem.
Sed ut ab eis nocumentum auferatur donec
in fine eorum extractum maratur ut mastix
flegmatica vero accipiat oximel. ʒʒ conditum aut
ʒʒ succi et thuris masculi amborum ʒ .i.
aut dragmam et putum unum bibat.
Semen melonis atque radix mundi carnes
gida sunt. Sed cum desiccantur fiunt sicca in
fine .ii. gradus. Secundo plus carne colata. Semen
vero aut urinam provocat. Renes et vesicam
ab harenis et lapidibus mundificat. Majorem
tamen in renibus facit actionem quam in
vesica. Renes enim carnosi sunt unde lapides
et harene in eis nascentes sunt molles.
Vesica quidem quoniam est nervosa duros generat
lapides et harenam. Quod de re necesse est fortior
medicina detur vesice quam renibus. Cortices
autem melonis pulvis oris fetore tollit
si ex eo lavetur. D. Semen intra melonem
in superficie mundat et cum carne melonis
et ciceris et fabe farina temperatum et in modum
confectionis tivalsa compositum et ad solem desiccatum
ut ad faciem mundandam et cutem
extenuandam. Rursus radicis eius pulvis
.ii. ʒ. pondus cum oximelle bibitur irritat vomitum.
Est etiam aliud melonis genus
quod palestini vocant quod dicunt sarracenica
humiditas illius minor est ceteris. Frigidiores
tamen sunt illis. Propterea sunt tardiores etiam
que ad conversionem. Dicimus et eos corruptioni
esse inobedientes. Unde calorem habentibus in stomacho
atque febricitantibus conveniunt quam frigida
eius eorum que frigiditas repugnando febribus ardorem
earum extinguit.
Cucumeres frigidi sunt et humidi in .ii. gradus. Grossi sunt
et duri ad digerendum et tarde a stomacho descendunt.
Stomacho sunt nocivi. Nervositatem eius et corrumpunt.
Qui cibum in stomacho aliquem invenientes
cum sui frigiditate illum servant crudum
nec diminuitur a stomacho dissolvi. Sed tamen
minus stomacho nocent quam melones quia cucumeres
digestive inobedientes utiliter faciunt in
stomacho laborem. Melones vero statim stomachum
offendunt et convertuntur in venenosos humores
quibus stomachus patitur. Semptum melonem
si bene digesti fuerint meliores quam cucumeres
et chimos generant. Quod cucumis chimum est grossus.
Semen vero urinam movet. Unde et sperma. Cucumeres
sunt grossi et difficiles ad dissolvendum et ad digerendum
magis quam melones urinam provocant et
ventrem humectant.
Citroli sunt frigidiores. Grossiores graviores
cucumeribus. Frigiditas enim eorum est
in fine .ii. gradus. Propterea grossum generant flegma et
magis cucumeribus nocent nervositati stomachi.
Rursus propter suam duritiem et frigiditudinem sunt
grossorum et frigidorum humorum generativi. Quod certificatur
quia citruli in stomacho moram facientes corruptionem
venenosorum suscipiunt humorum.
Citroli quidem magis ceteris nocent stomacho. Medulla
tamen eorum perfectiorem chimum generat.
Cucurbita frigida est et
humida in .ii. gradus. Flegmaticum chimum
generat. Proinde calidis natura convenit et econtrario
frigidis. Colericis et melior est quam sanguinolentis.
Quia eius humiditas stomachum humectat
atque sitim colericam extinguit. Si
multum detenta intelligitur eam esse nocivam
flegmaticis plus quam melancolicis. Quod quidem melior est
si colericis talis sumenda detur. Coquitur scilicet cum oxymelle
et malis granatis succo aut agrestis uve aut
aceto malorum citrinorum aut cum oleo amigdalarum

dalmo ut olo omfacē· ꝯdiat̄· ſtiaſ· ſic
dēt· Elixa ⁊ ab aq̄ expſſa cum ſynapi
pipe· apio· ⁊ menta ꝑparet̄ ut ex ho
rum caliditate ꝯdimentoꝝ temperet· ca
liditum· in q̄ generet chimū· ⁊ ꝯdime
tum eius ſit cum cortanis ⁊ ceteris ſup
ſcriptis· ut temperiem accipiat ad exti
guend̄ calorem ⁊ ad ſtōm ꝯfortand̄·
ꝑparetur· Que q̄ h̄t actionem medici
ne ꝯgruam· Que ſi optat̄ piſta ⁊ aſſet̄
⁊ ſuccꝰ inde ſec̄ i piſta inuent̄ potui
detur· calorem febꝛ mitigat ſitiq;
extinguit· Preterea ſi cū caſſia f· ma
na uiola ⁊ ač· ad potand̄ tribuat̄ ſot
m̄ colā r· purgatur· porro ſi i aqua
elixetur eius q̄ ius cum melle ⁊ modi
co mir̄ potui detur eis ſcilꝫ q̄bꝫ flā ſeu
colā dominari uidet̄· eos ſumma celi
tate adiuuat ⁊ tuet̄. Corticis ei᷑ ſuc
cus cum oleo ro· mixt̄· dolorē capitꝰ
de colica ꝯplone ortum amputat
Burſꝰ ſi euiſdē ſuccꝰ in aure calin̄
aq̄ā h̄nte cuiuſllet̄· mire dolorē pla
cat ⁊ apiti repugnat· Sꝫ tn̄ coſice pa
ut lubricatis ſſionē nocent ꝑp ſue ſubtilitatis ſch
genciam.

Lactuce ij· ſunt gn̄a· Eſt· n· dome
ſtica ⁊ ſilueſtꝛ. Domeſtica· licet ſit fri
gida ⁊ humida· nō tn̄ ei ultime dn̄at̄
et· n· qualitates ſi q̄ntitate lactuce
dominaret̄· natura cibi careret· ſet
actio eius ſoli medicīe ꝯueniret· maxie
in fine ſui temporis cum induitat̄· Jōꝫ
antiqui dixunt eam eē frām i ij· g·
⁊ aquis lacuum eam aſſilaue q̄ꝛ ꝯ
plexio n̄ni aquis fluminū frā ē ꝑp
ſolis calorē eam uſꝫ in profund̄ pſor
antem ⁊ ꝑp uicinitatē terre ⁊ ꝯmixti
onē ſui cum luto. Lactuca uō cū ſit
mediocriter frā ⁊ hu· melioꝛ ē ceteris h
bis ad gn̄andum bonū ſanguinē in
q̄ntitate ⁊ q̄litate· Que ſi nō lauet̄ aq̄
melioꝛ eſt· aqua. n· ſue hūitati ⁊ frita
ti tribuit augmentū· Lactuca cito di
geritur· urinam puoc̄· ſtōi morſionē

de cō· ru· ortam extinguit· vn̄ ſitim
tuſſim placans. Sanguinis ebullitio
nē refrigat· Sompnum uigilias h̄n
tibꝫ pſtat laudabilē· capitis dolorē de
rubea cō· ſeu ſangne frīn amputat
Cathaplā in timpibꝫ ad ſupſcripta o
patur· Sꝫ cocta pluſq̄m cruda ſit e
ſui ꝯueniens· q̄ꝛ eius lac calore ignis
minuitur· p q̄ ſompnū erat inducē
ꝯeris· ꝑp hoc gꝰ lactuca in exordio ſuo
cum lacte indiget· ſit utilioꝛ ſtō et
ad augmentand̄ lac mulieris ⁊ uiri ſp
ma ꝯuenientoꝛ· Cauſa ſtōm uiuaſ
putas ē ſui acuminis ꝑp humiditati f
giditatis q̄ꝫ ſue temperiem· Sp̄ma ⁊ lac
augmentat· ꝑp ſanguis bonitatē q̄
gn̄at in q̄ntitatis ⁊ q̄litatis pfecti
one· B· urꝰ eius nec uentū ē ſoluti
ſi ꝯſtipata· Indiget· n· acumine· ſalſi
tate ⁊ dulcedīe· vn̄ ſit ſolubil· Stip
ticitatem aut ponticitatē nō h̄t p
que ꝯſtipatā iudicet̄· Sꝫ tn̄ cum iđu
ratur ⁊ lactis copiam h̄uerit· eꝰ hu
miditas minuitur ⁊ ſit amari ſap
oris· vn̄ ſit uenax apita· ſanguinē
tn̄ gn̄at peſſimum· Jdō ea aſſueta
tibꝫ ſit nociua q̄ꝛ tenebroſitatē coꝝ oc
ulis facit· ſp̄maris ūnn corrumpit·
Cauſa uiſum obſcurans ē mortifi
catio ſenſꝰ vn̄ ſpꝰ extinguit̄ uiſib
ilis· Cum ſua ꝯ ꝑpietate calorē ſuffo
cat ſitē· Jōꝫ ſp̄ma coagl'at· hac de cā
ſemine lactuce ſepe pollutōm h̄n̄tibꝫ
potui dato· ſūma eis ſuccurrit celita
te. Cathꝑlā frondiū eaꝝ· hiſipilaꝫ
h̄ntibꝫ ſubuenit· Calin ⁊ aq̄a delitt.

Lactuca ſiluēſtris

Aſimilis domeſtice in forma eſt
Frondi tn̄ ſiluētis ſūt longiores et
frondes ſubtiliores ⁊ aſpiores minꝰ
q̄ uirides ꝑp ſue h̄uiditatis puitatē
q̄ꝛ teſtatur ſue amaritudinis ⁊ pō
ticitatis multitudo· Jdō minoris ē
fritatis domeſtica· Eſt. n· q̄ſi medio
cris int̄ calīn ⁊ frīn i· 1· g· Cui' acto

est inuata qui eupatorium. lac. quod est
est quasi lac nigri spiritus minus tamen firm
vii. ʒ. lactis lactuce siluestris dimidia
ʒ. cum succo domestice et aceto mix
ta et potui data. humores crudos ex
pellit. Solum etiam lac bibitum sompnum
inducat. Alii dicunt mēstrua prouocare propter
suam amaritudinem.

Esticuta duplex est. domestica
et siluestris. Domestica uero lactuca
est. habet enim amaritudinem ponticitatem et
insipiditatem. Que frigida in ii. gradu dicitur
dicitur propter. Est enim hiemalis et estiua
hiemalis autem insipida est propter sue amarit
udinis et ponticitatis paucitatem. In
sipiditas est propter temporis frigiditatem in hu
miditatem. Unde frigida est in fine i. gradus. Qui
dam autem eam et humidam dicunt in pri
mo gradu. quod sensui non patet. Eius enim sicci
tas palam est propter amaritudinem suique
ponticitatem. Secundum medicinam uero est uti
lis. quia cathaplasmata super stomachum mire
eum confortat. ualet quia cardiacos confic
Estiue autem est amaritudo maior et minori
est frigiditatis. s. frigida est in i. gradu. sicca in me
eiusdem. peiorem generat sanguinem
G. lactuca sine endiuia que maioris est
amaritudinis. ipsa deteriorem facit san
guinem. Estiua tamen per medium est mediocris quam
plus est apritiua maxime constipationis e
patis. Que si elixa detur cum obsonio oleo
et oleo ad edendum. minus est nocibilis
Si uero cum aceto. stomachum confortat et uentrem
constipat. Succus quoque eius coctus et despumatus
atque cum oxizacara bibitus constipationem aperit
et humores putrefactos mundificat. Sit
quoque conueniens diu febricitantibus. Sil
uestris quidem frigida est in medio primi gradus. sic
ca in eiusdem fine. Ideo habet ponticitatem
stomachum confortantem. Que si manducetur aut
succus eius potetur. morsui scorpionum
subuenit. Cathaplasma etiam eius similiter ut operatur.
Radix eius si bibatur facit contra uenenum.
Que cum mirra mixta et in uuluam missa
menstrua prouocat.

Apium duplicis modi est. domesti
cum uidelicet et siluestre. Domesticum in
ii. pertiue. Est enim quoddam in aqua nascens
et aliud in ortis. Aquatile autem minus calidum
calidum est et siccum. Propterea digestibi
lius et minus est stipticum. Unde conuenit
calidis natura et ualet per medicinam. quia
cathaplastum cum mica panis super
stomachum mitigat eius dolorem. Quod uero in ortis
nascitur. calidum est in principio iii. gradus. sicc
in medio. hoc testatur amaritudo eius quia a
cumen. Ideoque coctum seu crudum esui da
tum oppilationem aperit. urinam prouocat. uentrem
stringit. properitatem tamen habet constipationem
soluendi et uiam humoribus faciendi e
osque ad stomachum uuluam et caput attrahen
di. Unde fit epilenticis nociuum maxime
fetum in uulua existentem. Unde G. pregnan
tes inquit apium assuetantes. fit ca
generantur in corpore feruens aparata et pustulas
pustulas. Sufficienter non debemus per abos a
pium laudare quia humores toci corporis
ad stomachum coadunant. Unde uomitus genera
tur. Semen magis frondibus est diureticum.
Radix autem magis omnibus est diuretica
Quod si cum lactucis comedatur. non adeo co
rporibus nocet. quia de lactucarum humiditate
te temperie aliquantulam suscipit. Solo nunc
quam in medicina mittitur. Semen et pistatum do
lorum mitigationem atque tussientibus remed
ium fit quoque contra uenenum. Sed tamen apium ulic
nocet epilensiam habentibus. Succus eius ualet
contra amphimirinam febrem si solus aut
cum succo maratri mixtus bibatur. Est
et aliud genus apii quod uulgo cerefolium
uocatur calidum in iii. gradu siccum in ii. Quod
potui datum cum mellicrato urinam et menstrua
prouocat. latum dolorem renum atque ue
sice placat. Uentris torsionem de grossa
uentositate mitigat. stomachi etiam uentosi
tatem et omnium dolorem dissoluit et opil
ationem aperit.

Petrosilinum calidum est et siccum in fine iii. gradus.
Ideoque est diureticum inscidens urinam
et menstrua prouocans uentositatem et

diureticum inscidens. Calidum est in fine iii. gradus
urinam et menstrua prouocat
uentositatem et inflationem dissoluit
[illegible] cathaplasmatum super [illegible] stabie a [illegible]
[illegible] mundificat
ydropicis [illegible]
[illegible] febre prouocans renum dolorem et uesice pla
[illegible] aperit [illegible]
[illegible] apostema [illegible]
[illegible] uuluam mundificat oppilationem [illegible] aperit
[illegible]
uentositate [illegible] dissoluit
[illegible] uulua missa [illegible] prouocat
[illegible]

ut ardore

ut apiis

inflationem dissoluens. Propter hoc enim sperma facit. Unde G. petrosilinum inquit catha platum super pustulas scabiem ac mor phream ea mire mundificat. Unde fit ydro pisis iuvatur et pyroticam febrem patien tibus. Renum dolorem ac vesice placat quia corporis poros aperit. Vias quoque rarificat et humores extenuando cum urina et su dore procurat. Epar et vulvam mundificat opilationem eorum aperit et aspera eorum curat ma xime que sunt in renibus. Ventositatem colice passionis dissolvit. Quod pistatum et in vulva missum menstrua provocat. Secundinam et mortuum fetum expellit. Quod et potui da tum mundificat fetum ab humoribus viscosis et grossis.

Eruca calida est in ii. gradu humida in i. Sola comesta capitis dolorem generat. ventositatem et inflationem facit. Quod si cocta manducetur. sperma augmentum tri buit et venerem erigit. Augmentatio sper matis fit propter calorem eius cum humidita te. Ventri inflatio propter calidam quam generat ventositatem. Sed tamen quia dolorem capitis fa cit. Nocet colericis et sanguineis ab ea ca veant. Diligentibus eius comestionem detur cum endivia lactuca. portulaca. Sola vero accepta generat calorem digestionem corrumpit ventrem constipat. Spermatis humidita tem desiccat. Coitum valde debilitat. Fri gidis convenit. Sibi quia eorum virtutem digesti vam adiuvat ventrem humectat. Sperma et coitum augmentat. D. Eruca inquit urinam provocat. Quod Ypo. negavit. Dixit vero ventrem humectare urinam non provocare et Constantinus. Non vero virtutem aperitivam habet. Sperma vero eius non est inflationis generati vum quia humiditate indiget sed cum calo re suo coitum augmentat. Sperma non fa cit crescere.

Porrus est calidus in medio iii. gradus siccus in fi ne. Quod certificat sui potentias unde sanguinem manantem e naribus constringit. Sed si album illius est. nocet vero stomacho. Infla tionem ac ventositatem facit et cum sui a cumine fumos eius mordet. Habet et proprietatem faciendi fumum nigrum pertinentem melancolie qui caput ascendens visus tenebrositatem facit et sompnia terribilia ac timorosa inducit. Unde cavendus est ab omnibus nisi lesionem eius aptas habentibus maxime colicas. maniacis et opilationem in capite habentibus. Cum comedere diligenter accipiatur post eos lactucas. endivias et similia ut eius calor ab istis temperie accipiat. Aut elixetur. deinde bis aut ter lavetur et iterum priore modo donetur. Quod tamen per me dicinam valet. Eructus vero comedens ca nales pulmonis de grossis mundificat humoribus. Epatis opilationem aperit. Stranguriam habentibus tribuit mitigationem. Succus eius cum aceto. oleo rosaceo et thure naribus missus. sanguinem de eis fluentem constringit eius folia quando fracte sunt naribus. In aure distil latus dolorem placat de frigiditate et humi ditate ortum. Crudus cathaplasmatus super morsus serpentium. bene prodest. Elixus quoque si pistetur et super emorroydas cathaplasmetur tumorem de humiditate factum dissolvit. Caput eius coctum et cum scameleon vel amigdaleo conditum. venenum suscitat et humectat ventrem valde quia quoque colicam passionem que fit de grossis humoribus et vis cosis.

Semen porri siccius est et fortioris actionis. de quo ii. 3. potui date cum ii. aliis seminis mirthe. sanguinem a pectore screantibus fluentem stringit. gule et dentibus nocet. Quod si assetur et cum na sturcii semine misceatur emorroydas patientibus prodest. Ventositatem intesti norum dissolvit ventrem non constipat.

Silvestris vero calidus in iii. gradus siccus in ii. propter de grossos dissolvit humores. opilatio nem aperit. urinam et menstrua provocat. Succus et eius suppositus idem facit.

Feniculus bifariam dividitur. est vero silvestris et domesticus. Domesticus calidus est in medio ii. gradu siccus in medio i. Inobediens est digestioni. Sed tamen per medicinam valet. Suc cus eius. Eius coctus et dispumatus aqua est

oximelle potu dat̃. ualz ꝙ̃ diutinas fe
bres. ⁊ uiam puoc̃. Qͣ desiccat̃ ⁊ cum
collyrio mixtus fit utile oculorum lumi
ni. Semen eius calidum ē in ii. g̃. sicc̃ in fi.
primi. lactis est augmentatiuū opil
ationis epatis. renum ⁊ uesice apitiuū.
lapides frangit. ꝯ̃ puoc̃. ualz q̃ꝫ ꝯ̃
diutinas febres. Esiuris ⁊ strang
uriosos iuuat. lapides frangit. uirtute ⁊
ꝯ̃. plus domestico curat. D. Radix
feniculi cum suo semine potata. ua
let ꝯ̃ ydropisim ⁊ ꝯ̃ uenenū.

Menta ca. ē ⁊ sic. in ii. g̃. hr̃
ponticitatem ⁊ aromaticitatem odo
rem. vn̄ stom̃ conf̃. appetit̃ irritat
abhominatiōem de putridis humoribꝫ
amputat. Succ̃ eius cum malorum
granatorum succo mixt̃ ⁊ cum aceto pomi
citri. singultum ⁊ uomitum colicum se
dat. lingam ⁊ asperam lenit si ex eo f̃
cetur. Cathaplasma sup mamillas
lacte tumidas tumorem oīo dissolū
Esui assueta. coitum suscitat.

Borrago ca. ē ⁊ hu. in i. g̃.
hr̃ proprietatē leticiā generandi
si in uino missa potu detur. Cor ē
confortat. pisi antiqui miscebāt eā
medicinis cardiace ualentibꝫ passioī
Qͤ q̃ꝫ cum aq̃ cocta ⁊ cum melle aut ē
oxizacc̃ potui data. canales pulmonis
⁊ gutturis optime curat.

Portulaca frig̃ ē in iii. g̃. hu.
in ii. Ramī aut̃ eius hn̄t aliquan
tam ponticitatis. vn̄ ꝑ frigiditatē fron
dium. uꝫ ad incensiōem stom̃ ⁊ intrā
renum ⁊ uesice morbiōm calorē ⁊ fe
brium acumen extinguit. ꝑ ponticitatē
quam rami hn̄t stom̃ ⁊ intestina confor.
⁊ ꝯ̃ uulnera in eis ut in uesica nascen
cia ualz. Sanguinis fluxum uniūcūq̃ꝫ
fuer̃ constringit. Succ̃ eius bibit̃. cucur
bitinos de uentre excludit. Qͣ si capiti
fronti timporibꝫ ue iungat̃. dolorē ca
lorē q̃ꝫ aufert. Ramorum eius comestio
dissinteriam ⁊ colicam egrōm hn̄tibꝫ
subuenit. Preterea portulaca mastica
ta. dentibꝫ congelatis occurrit. lenit
eos eorum q̃ꝫ asperitatem de acetosis humori
bꝫ nata. Cathaplasmata sup emor ut nata
royda eius sanguinē stringit.

Atriplex frig̃ ē in i. g̃. h. in ii.
parum nutrit. Eius ꝯ̃ liquor est
aquosus. cito eicit̃. quenit ⁊ medicinis ꝑ
suam uiscositatē q̃ꝫ cataplasmata sup
calidum apā. 1ͦ refrigat maxiē si s̃
herisipila. Semen eius mundificatiūm ē ⁊
colatiuum. pisi utile ē ꝯ̃ ycteriam hn̄
tibꝫ q̃ nascitur de epatis opilatione. De q̄ ii.
ꝫ. cum melle ⁊ aq̃ ca. potui datis. colic̃
uomitus puocabitur.

Spinarchia frig̃ sunt ⁊ hu. in fi.
i. g̃. uentrem humectant ⁊
gule de sanguine ⁊ co. r. dolenti ualent.
⁊ meliora sunt sto quam atriplices.

Blitus frig̃ ē ⁊ h. in ii. g̃. laudabile
generat chimum. uentrē humectat.

Malua frig̃ ē in i. g̃. h.
in ii. G. Malua inquit intē frig̃
⁊ calidum ē mediocr̃ q̃ꝫ testat̃ eius actio q̄
flegmonem dissoluit ⁊ apatis saniem di
gerit. Eius radix ⁊ semen hoc agit. Ap
ozima eius sanguinis fluxui ualz. Qͣ d
dam ꝯ̃ ponticitatis hr̃. Qͤ si cum uino po
tui detur. dissoluit grossos hu. renum
⁊ lapides frangit. Cathaplasmata cum an
serino adipe uulue apposita dissoluit ma
turans ⁊ ad saniem id pducens.

Secla quam uulg̃ bletam
appellat. ca. ē ⁊ sic. in i. g̃. illauda
bile pstat sto nutrimentum ꝑ quoddam
sui acumen ⁊ humiditatis sue multi
tudinem. que tn̄ si in aq̃ coquitur ⁊ condia
tur cum aceto ⁊ obsoniogaro. caruy
⁊ oleo omfacino aut amigdalino. fit di
gestionī facilis. parum tn̄ nutrit ⁊ uentrem
humectat. epatis opilationem apit. max̃
si sit de grossis uiscosis q̃ꝫ humoribus
Qͤ cocta in aq̃ ⁊ sine aq̃ fit stiptica comesta
vn̄ ypo. apozima blete solutiuū ē cor
ꝑ eius constipatiuum.

Caulis frigidus est ⁊ siccus in i. g. turbidum
⁊ melancolicum generat sanguinem
horribilem odorem dantem. Caulis dup
lex est. Unus est blecthis similis qui uo
catur caramba. Alius dicitur caulis ue
rus. Carambe eiusdem actionis sunt cum
ceteri caules. plus tamen duri ⁊ indigesti.
Veri quidem caules ii. modis sunt. yem
ales scilicet ⁊ estiui. Estiui ultra quod generant
sanguinem colere nigre ustionem quia
monstrat eorum acumen. pinde sunt co
latiui ⁊ mundificatiui. hiemales uero non
tanti acuminis sunt. Jus eorum uent
rem humectat ⁊ urinam prouocat. Eorum uero
corpus est siccum unde est constipatiuum. Quo
rum si ius bibitum uentrem soluit
⁊ si uire comesti eundem constipant. Jdeo
ut ab eorum temperentur nocumento. elixentur
⁊ aqua proiecta in alia recoquantur aqua cum
pinguissima carne peccudum siue suis
⁊ condiantur cum coriandro. piper cimino
⁊ allio. esui dentur.

Rapa ca. est in ii. g. ⁊ h. in i. quod mul
tum plus ceteris herbis nutrit
dure tamen digeritur mollem ⁊ inflatam
facit carnem propter suam uentositatem ⁊ in
flationem. pinde coitum suscitat. sperma
augmentat. que si in aqua coquitur ⁊ il
la eiecta in alia recoquitur. duricies
sue sibi temperatur ⁊ mediocriter inter bonum
⁊ malum nutrit. Que non bene cocta. di
fficile digeritur. uentositatem generat ⁊ in
uenis corporis ⁊ poris opilationem facit. Se
cundo utilius est si bis cocta ⁊ utraque aqua pro
iecta. tertio recoquitur cum pinguissima
carne. Preterea secundum medicinam est congrua
3 quia in eius uire pedes podagricorum ⁊ ar
teticorum si loti fuerint. dolori mitiga
mentum prestabit.

Radix ca. est in iii. g. sicca in ii.
Rafinus quam rapa nutrit propter suum
acumen quod est fortius acumine rape. Nu
trimentum eius grossum est ⁊ durum di
geri. stomacho scilicet nociuum. Est ⁊ iguem
ens odiis dentibus ⁊ gule ⁊ omnibus uuu
le doloribus. Secundum medicinam uero conuenit. est
enim lauatiua renum ⁊ uesice de grossis hu
moribus. urinam prouocat. lapides frangit. Que
si cocta comedatur. tussi de grossis humo
ribus facte subuenit. Secundum cibum man
ducata. torsionem ⁊ inflationem generat et
stomacho fit illaudabilis. Que dilatatum ructatur
eius putridus ⁊ hoc maxime si sit ante cibum.
Jeiunis enim esui data. eleuat cibum ⁊
prohibet ne descendat ad locum decoctionis
unde fit causa indurande digestionis ⁊ illem uir
tutem inhibet cibum in superiori parte ex
pellere quare fit causa uomitus maxime eis qui non l' ex consuetudine
licet habent uentositatem in stomacho. Que tamen post
cibum accepta. minorem agit uentosit
atem superius ascendentem ⁊ cum sua
grauitate descendit inferius. deponitque
cibum in loco decoctionis ⁊ digeritur ut oz
unde fit causa secunda digestionis confortandi
hec est gratia sue actionis quia non habentibus uento
sitatem digestionem impendit. post cibum ac
cepta. pinde uolentes eam per uomi
tum accipere ante cibum sumant. Set
propter suplementum secunde uie digestionis
post cibum manducetur.

Sparagus cal. ⁊ humidus in primo g.
Genus domesticum est ⁊ siluestre. domes
ticus temperatior est ⁊ ceteris herbis nutribili
or. Pinde sperma augmentat. stomacho conuenit
⁊ urinam prouocat. Siluestris uero calidior est ⁊
siccior. Jdeoque plus est colatiuus. opilationem epatis
aperit ⁊ renum. urinam prouocat. Atque spleni
eis ualet. Cuius radix ⁊ semen ualent in
initium. quia eorum apozima bibitum mor
sibus aranearum succurrit. Elixus esui da
tus. uentrem humefacit. ualetque contra dor
si dolorem ex humida uentositate or
tum colicos quia dolori mitigationem prestat
Bucca quoque eodem apozimate lota. dolor den
tium amputatur. Quidam tamen nouiorum
dicunt sperma coitus esse augmentatiuum.
Quod G. ⁊ D. negauit. Ego dico quia si coitum
augmentaret. non esset nisi ex copia sui nutri
menti firmiorum enim calorem non habet nec uen
tositatem unde uenerem suscitet.

Baucia ē ca. in fine. ij. g. hu. i me
prim. Q̄ ij. modis est. Est n. dom
estica z siluestris. dura grossi q3 nutrim
est z minus qm rapi nutr. ht quid
dam acuminis. vn est attenuans et
diaforesim faciens. fortior urinam z cū p
uocat. ht z aliqntulm inflationis vn co
itui sit iuuatiua. Q̄ assueta illaud
abilem gnat sanguinē. Jg̃ ut tēper
bis ea eam elixari. z aq̄ eiecta. tūc
coq̄ cum lactuca. coriandro. cepa z
cdiatur cum omfacio oleo. aceto pi
pe z caruy.

Colcasia ē radix plurimum i pte
Egipti nascens. aliqntulm pōti
citatis ht cum acumine vn molest
ca. z sic. Q̄ si elixet. acumen penit
amittit. z uiscositas qm pus hue
rat latentem i ea patefiet. Jdoq3 g̃s
si dura q3 nutrimenti ē gnatiua. s3 cum
sua ponticitate stom confortat z ue
trem constipat. z tn̄ si moderate com
editur. bonum gnat nutrimentū
ualz q3 dissimilias cū uiscositate z
ponticitate qm ht.

Melongia ē ca. z sicca. i fine. ij.
g. Q̄ testificat cī amaritudo
z acumen z morsus. quo lingua tāt.
Jdeo gustabit ē cito i co. in. usta. hec
est ei ppetas vnde cutem corpis cor
rumpit. lentigines. impetigines can
crum. elefanciam. dura q3 ad dissol
uendum asprita gnat z opilones at
q3 similia faciat. Q̄ ut minoris fiat
nocumenti z temper. findat z iple
at sale. deīn i aq̄ ca. dimittat. p ea i
alia mutat. z bis aut ter lauetur
vt aq̄ qua lauat omni careat nigre
dine. deīn elixet z aqua eiecta cum
pingui carne bouū seu pecudum por
corū z similium recoquatur. Jlla aū abs
q3 carne comede uolentes. coquant cū
aceto z oleo omfacio z obsomogato.

Fungi fri sunt z h.
i iij. g. Q̄ mollicie sui q3 humi
testificat. Q̄ duplices sunt. mortifi
s. z nō mortifi. Jllo mortifi grossam
hnt humiditatem uiscosam acci
nate z digōi inobedientem vn sunt
illaudabiles ut pote timorosi. Jdoq3 i
bonum ē ut oīo caueantur. Alios co
mede uolentes. eos q3 nocumitū ptu
nō respuentes. eos elixent atq3 cū eis
pira aut calamentum misceant. q a
iure expssi. i alia aqua recoquant z cū
pipe z z caruy. z calamto origano z
similib3 cdiantur z esum sbuant z i fi
ne merum z uetus uinum potentur
fri uo nata accipiant i fi. eos z3 cdi
tum. dyalaminit. dyacō ypon sotu
genem z tyriacam magna. Mor
tifi uo sunt cause accōis s. eos diu
sitatem. Sunt n. quidā morte inf
entes cum sui fritate z huit. uelud ē
sunt i iiij. g. Sunt n. occidentes cū
nimia uiscositate z opilone qm i
poris z uenis faciūt z q3 hūores eos
ad dissoluend inobedientes. Sunt
z quidam cum mala occidentes q le
qm de loco hnt ubi nascutur. sic illi
qui iux erugmosum ferrum aū pa
nos putridos aut foramen reptilū
ut arbores grossos uiscosos q3 humo
res hntes. Mortifos signa sunt h
mollicies. s. uiscositas. hūiditas. z g̃s
situdo. Q̄ si p medium diuidantur
z aliqntulm i aere dimittant. putri
di pauldubio inuenientur. Jgnorā
ter eos comedentes. ita curentur. pi
ra eis esum dentur z nitrum cū oleo po
tui detur. aut anis cum aceto ut sal
cum aceto. stercus galli ut galline ē
aceto z melle. Apozima z calamenti
origani ysopi z similium iuuat.

Cappari sunt cplia
modo. Est radix. frondes. z fruct
omnes sunt cali z sic. i ij. g. Q̄ test
atur eos amaritudo ponticitas z a
cumen. Jdeo inscidunt. dissoluūt et
mundificant stom a supfluis hūori

bz. opilaciones epatis splenisque diureticam aper
iunt. urinam et menstrua prouocant. Que utiliores sunt
secundum medianam quam secundum cibum. quia illaud
abilis sunt nutrimenti. ut porte coli
ci nigri quam sanguinis generatiui. nisi qui a
stoi paciunt assuefacti. unde chyros
oportet eos manducari. ablata eis aqua et con
ditos cum aceto et oleo. Que si cum carne
uel alia re comedi optantur. absque
coriandro non manducentur. Quia
coriandri natura nocumento eorum
tempiem prestat.

Horum trium uero acumen
habet. quia de substantia acuta mix
ta cum grossa et terrestri. hu. et aquosa
subtili et aerea componitur. Que sic poss
unt intelligi. si et. aliquis horum pilles et
colet et aliquantulum in quodam ua
se dimittatur in fundo calicis in
fundo calicis fex terrestris acumen
habens inuenitur et succi liquorem habet cum
proprio calore aereo. Que inter se dif
ferunt. quia cepe calida est in iiii. gra
du. hu. in iii. allium calidum et siccum in
iiii. porrus calidus in iii. et sic in ii. primi
cepe penitus comesta cum sui acumi
ne et humiditate malos in stomacho ge
nerat humores. sitim. inflationem et
uentositatem. capitis dolorem atque insa
niam facit fumo eius capud ascenden
te et cerebrum percuciente. unde assuescen
tes illam in maniam cadunt et so
mnia terribilia ac mirica cernunt.
presertim si egritudinem generantes il
lam manducaverint. Si autem propter media
nam moderate sicut oportet manducetur
calorem inducit et extenuat et inci
dit humores grossos et uiscosos. ora
uenarum aperit. urinam et menstrua prouocat. oxi
remiam mitigat. appetitum aug
mentat. cutem ratificat. sudo su
dorem et egestionem prouocat. uentrem cum
sua calore irritat et siccitate. sper
ma cum sua humiditate augmen
tat. malum tamen facit nutrimentum. Cruda uero

comesta. nichil nutrimenti corpori tribu
it. Sed si elixetur et aqua proiecta in alia
recoquatur. dat nutrimentum bonum
et plurimum maxime si cum pingui
ssima carne et cum bono condimento
et odorifero condiatur.

Alia autem porrum nutriunt. no
cua sunt colicis et calidam complexionem
habentibus. Que comesta frigidis et humidis
naturaliter urinam prouocant uentrem
humectant. Et ideo sicut nata faci
unt. Sed uolentes ut eorum calor nil
nocumenti inferat. elixent ea bis
deinde condiant ea cum aceto et obso
mogaro. Sunt et secundum medicinam. quia
morsibus canis rabiosi remedium pre
stant. Que si forte unum post comestionem
eorum bibitum fuerit. ualebunt contra mor
sum serpentium. prosunt et eis qui ue
neno sunt infecti et frigidas passiones
habentibus ceu tyriaca magna.

Coriandrum dulse uir
tutis est. hoc sui uarietas ma
nifestat. habet enim amaritudinem et ponti
citatem. Sequitur ypo. pro sua amaritudine
et calore habere dixit. propter sui uero ponticit
atem. stipticum esse testatur. unde igitur
coriandrum uiride calidum est et uen
trem constipans. et oxiregmiam mi
tigans. post cibum sumptum so
pnum prestat. Sed D. intendit illud
frigidum esse. dixit et eum scrophulas dis
soluere. Quod G. negauit. Impossibile est in
quit scrofulas re frigida dissolui. quia
scrofule sunt grossi duri quam tumo l. humores
res. Dixit Jo.m. Intentio D. intelli
gere non ualeo coriandrum frigidum esse
dicentis. cuius sapor est amarus. amari
tudo uero significat calorem extenuantem
Sed secundum cibum est durus digestioni quia inobedi
ens. Que si misceatur cum aceto uel ma
li granati agrestis succo. tempore sum
mo calorem extinguit stomachi. Secundum
medianam uero congruit quia succus eius
mixtus cum cerusa. aceto. litharg

⁊ oleo ro. fit ꝯ͂ calida apata ⁊ collicas pustu
las. Que si misceat' cum mica panis et
farina lentis. ualz ꝯ͂ hisipilam de gro
ssis humoribz ortam. vn̄ D. q' G. aff'
mauit. Opt' inquit h' cathaplasis cōf'
tionem in statu apatis ⁊ nō ī pn̄ poni
qm̄ in inicio nc̄cā ē res infrigidans ⁊
dolorem mitigans nō dissoluens ⁊ ul
nera apiens.

Ruta duplex ē. domestica ⁊ silues
tris. Siluest's ca. ē ⁊ sic. ī iiij. g.
domestica ī iij. vn̄ domestica mīor ē
ad digend' q̄z ū'tutē hr̄ incidendi ⁊ g's
sos humores uiscosos q̄z extenuandi. ue
tositatē ⁊ inflatiōm dissoluit. uentrē hu
mectat. p'n̄ iuuat inferiora intestina. Cū
si coq̄tur ei q̄z apozima potui det'. tol
lit torsionem uent's q̄z dolorē de uētos
itate uiscosis q̄z humoribz fc̄m. Rur
sus si coquat' cum oleo ⁊ cristere ex ea
fc̄m fiat. grossam dissoluit uentosit
atem grossis ⁊ globosis intestinis sus
pensam. In uino cocta potui q̄ data
sit ꝯ͂ ypostarcham.

Ciminum calidm ē ī iij. g. sic. ī
iij. uentositatē dissoluit. dolor
em ⁊ uent's torsiōm placat. Coctum
cū cibis uentositatē gn̄antibz tēp'at
eam. Similit' faciunt nigelle. hn̄t ⁊ a
liam p'petatem nigelle. Occidūt n. lu
b'cos potate.

Anet' ca. ē ī fi. ij. g. sic' ī me'. ven
tositatem ⁊ inflatiōm ⁊ tumorez
dissoluit. Cuius ramī ī oleo cocti. fiunt
diureticē ū'tutis. Inflatiōm dissoluunt
laboriosos dolores mitigant sompn̄
p'stant. humida apata ad sanitē per
ducunt. Semen eī bibitum p'uocat
urinam ⁊ lac augmentat. uentrē de
humore putredine mundific'. dolo
rē tumorē laborē q̄z dissoluit. hr̄ ⁊
p'petatem extinguendi singultū de
plenitudine. Que si urat'. fit calidm ⁊ sic.
in iij. g. ⁊ ualz ꝯ͂ uulnra putrefc̄a ⁊ di
uturna in ueretro nata.

Caruy. ca. ⁊ sic. ī iij. g. hr̄ aliq̄ntu
lum acuminis. vn̄ ꝯgruit stōm
hn̄tibz humidum. uentositatē expl'
lit. digestiuam uim ꝯfor. inflatiōm di
ssoluit. urinam p'uoc'. lumbricos ⁊ cuc
bitinos expllit.

Piper c. ē ⁊ s. ī iiij. g. frīos ⁊ hu.
stōs hn̄tibz ualz. adiuuat n. u'
tutem digestiuam. Est ⁊ h' medicinā
q̄ si misceat' in electuario optimū fit
ꝯ͂ diuturnā tussim que de grossis hu.
ē. stōm. pectus ⁊ pulmonē de uiscoso
mundat frīc. uentositatē ⁊ uentris
inflatiōm aufert. urinam p'uoc'.

Zinziber c. ē ī. iij. g. ⁊ hr̄ humidi
tatem lz sensui nō appareat. Que
sic testificatur q̄ putredini ē appa
ratum. vtile ē frīos stōs hn̄tibz. uen
trem soluit humiditatē desiccat. di
gestiuam ū'tutem adiuuat uentrm̄
humectat.

Cynamomum c. ē ī iij. g. lz q̄
aromaticū ē. stōm ꝯfor. opilatiōm
epis apit. urinam ⁊ m̄ȷ p'uoc'.

Croc' c. ē ⁊ s. ī. g. i. stōm ꝯfor.
epis ꝯstrictiōm apit. hictericos
iuuat ⁊ mb' debilia ꝯfor.

Mastix. ca. ē ⁊ sic. ī ij. g. stōm ꝯ
for. urinam p'uoc. ⁊ digestiōm adiu
uat ⁊ memb' debilia ꝯfor.

Synapis c. ⁊ s. ī me'. iiij. g. hui'
capitis ⁊ stōi desiccat. Que si cū ble
tis esui det'. stōm de g'ssis mundat hu.
uiūs se admittentibus.

Acetum modate infrigidat ⁊ for
tit' desiccat. Causa sue defectiōis
frīgitatis ē q̄ de ij. ꝯponit' natūs frīate
uidelz ceni' que ē p'p' sui acetositatē ⁊
accidentali humiditate acq̄sita de e
bullicōe ⁊ putredīe. Omne n. acetos'
ē in inicio dulce. sz cū coq̄t' calore sol'
⁊ aeris ⁊ bulliens cum nō hūerit ui
qua custodiat'. putrefit eī liquor ⁊ in
acetositatē ūtitur. Ideoq̄z acetum īfg'
dat. ī. i. g. ⁊ desiccat in ij. vn̄ p'p' sue

frigiditatis debilitate pforat uelocit'
corp' usq; ad loca remota ꝛ facit i q' ī in
no nō fecerat. Causa subtilitatis ē ca
lor que desudat a bullicione. Ceti uo
liquores non hnt illam subtilitate simili
modo sicut uue agrestis liquor ꝛ mali
granati pomi q' acetum ꝛ similiū. hor' n
actio plus in uicinis q̄m in remotis op
atur locis. Vñ G. volens inquit refrig
erare calore stōi aut mb' uicina sibi in
malor' g'. sucum. aut uue amare ac
acetum pomi accipiat. vtilis n. ē s' q' in
sto morat' ꝑ simplicitate substantis cor'
volenti q̄de mb' refrigerare a sto remo
ta. queniens ē acetum. hr n. uim faci
entem uiam que ad loca lōginq' dirig
itur. Jdeo ē dissolutiuū ꝛ extenuatiū
q' calefaciū ꝛ potui datum orthomnaz
hntib; subuenit ꝛ sanguinem ꝛ lac ī sto
coagulatum dissoluit. fit g̃ uenenosa
ꝛ mortem inferencia sic ē opiū. iusqa
mum euforbiū ꝛ similia. diutine tussi
entib; ex sūe occurrit. nocet tñ noue t'
si maxime sicca exagitatis. Q' si coqt'
cum abis ut cum aliq' re manducet'.
stōi est confortatiū. appetibilem uim ex
citat ꝛ augmentat malis q' repugt'
huorib; ad stōm fluentib;.

Obsomogar'. c. ī. i. g. sic. ī ij. vir
tutem ht lauantē mundantē
ꝛ colantē pectus n. purificat. plone
atq; stōm de grossis ac putridis humori
b;. Sapore cibis pstat uentrē humec
tat. Jn femore dolorem ut scia hntib;
mitigōm si manducet' si clistizet' tri
buit. vulnera sordida de eo lota mundi
ficantur. nz p sanas ptes dilatantur.
Gar' ē de piscib; minoris ē caloris q̄m
obsomogar'. pisces n. om̄s frī sunt ꝛ
humidi.

Sal calefacit moderate multum
q' desiccat. q' oppositū ē ex ij. q̄litatib;.
vna ē colatiua ꝛ incisiua. altera uo co
adunatiua ꝛ constrinctiua que utreq; sut de
siccantes. Jdeo sal desiccat ī ij. g. calefa

cit ī ij. Q' tñ ij. modis ē. metallinum
uidelz ꝛ marinum. Marinum. aut fit
ī lacub; quos salinas uulg' uocat. vel
fit de aquis maris coctis estiuo calore.
Metallinum laudabilius ē maxime si
cuter lapidib; ꝛ fuit clarum obtusū
ꝛ equale. Marinum uo bonum ē si sit
candidum nō quale metallinū. D. Jn
quit. Sal metallinum forci' ē mari
no. Q' G. negauit. Dix' n. cor' actōnez
fore eqle. vtriq; n. sal ī hac actōne ē
equale. Jn cibo dissoluunt ꝛ mundifi
cant supfluitate grossor' humor' et
putridor'. Deinde q' ex eis remanet. desic
cant ꝛ consumunt. Q'b; finitis ille corpis
humiditate coadunant ꝛ cons̄titā con ser
uant ꝛ poros cutis claudunt ut illa h
humiditati sipuitrectiūi nō appareatur.
Scdm medicinam uo confert. Dat eni
cibis condimentum atq; sapororitatem.

Hic ꝑma ꝑticla

Licet conpetent' de anima
lium naturis dixissem ꝛ co
plexionib; ꝛ de iuuamine ꝛ nocu
mento eor' uniuersalit' scripsissem o
portet tñ in hac ꝑticula spālit' de
singulis apte tractare ut hui' ꝑti
intencio. cordib; legentium tena
cius insigat'. Fit g' nob necesse q̄dam
supiores ꝑticle repetere. i. de omnib;
singulis que sub elementis constāt
disputare. Q' uidel; omnia. aut sut tre
nascencia aut aīalia. vtraq; ī aut st
humane natē repugnancia utpote
mortifera ueluti. de aīalib; sut ser
pentes. de nascentib; tre. lolia. Aut st
humane natē conpetencia ꝛ nutrimcia
sicut de animalib; caro pecudū ē ꝛ su
um. ꝛ de nascentib; grana. vel sunt
humane natē ingrua nullam tñ ī
ferencia lesionem sic ē de aīalib; ꝑti
cul' ꝛ lepus. de nascentib; d'orob' ꝛ
lupinus. Que aūt sunt humane inu
tilia eidem q' nō nocencia. aut sunt
nō b̄n nutribilia sicut hec q' dixͤ aut

nullum nutrimentum ministrant velut
coloquintida scamonea elleborus anacar
dus et similia. Atque quoniam est nostra intentio de
nutribilibus scribere non de aliis dicatur.
Dicimus ergo quod omne animal generaliter bi
fariam dividitur: aut enim est silvestre aut
domesticum. Silvestria vero animalia sunt
calidiora et sicciora et indigestibiliora et
illaudabile nutrimentum generantia propter
multitudinem motus et laboris eorum et propter
calorem et siccitatem inhabitati aeris quod fit
propter calorem solis et propter indigentiam umbre
et a sole operientis. Unde silvestria alia minus
boni sunt nutrimenti in quantitate et qualitate in
sola silvestria captiva. quia superfluitate ca
loris motus et laboris quem assueverant
eorum nimis temperatur calor frigiditate. Ideoque
minimo eorum exercitio saporis suavis car
nium et odoris gravitas temperatur. ad
nutrimentum et digestive virtuti dant ut
facillime optime quod caro digeratur. Cete
ra vero animalia domestica ad silvestrium com
parationem calorem et siccitatem habent tem
peratiorem propter sue quietudinis et aeris tem
periem. propterea sunt nutribiliora et laudabi
liora. grossiora tamen et duriora sunt ad di
gerendum. Rursus omnia silvestria et do
mestica animalia triplici dividuntur. aut e
nim sunt masculina aut feminina aut
castrata. Masculina vero omnia calidiora
sunt femininis et minoris humiditatis
sunt et laudabiliora et digestioni facil
iora. Feminina vero quia minorem habent ca
lorem et maiorem humiditatem. ideo ad
digerendum sunt tardiora. Castrata vero
quamvis propter humiditatem femininis sint
vicina. in calore tamen sunt discordantia.
quia calor eorum inter utrumque sexum est me
diocris. Castrata vero animalia maiorem
quam feminina habent calorem et minorem ma
sculis. Ideo digestibiliora femininis sunt.
Rursum quodlibet unumquodque horum femininorum vi
delicet ac masculinorum animalium aut est
lactens aut decrepitum vel adolescens
ut in iuventute perfectum. Lactens vero si

liter calidius est omnibus animalibus atque te
nériorem habet carnem propter sanguinem similiter
sue etatis dominantem. propter hoc ergo sunt qui
dam animalium in suo genere humida sicut
porci et peudes que nature de utrisque partibus hu
miditatem habent ex etate scilicet et complexione. Qua
re quod ab eis generatur est viscosum digestioni
difficile quod difficile. facile tamen de stomacho des
cendit. sed difficile a membris dissolvitur in
coolutum generantes flegma maxime si non sit
ex masculis animalibus. Que si fuerint alia
in suo genere sicca. sicut capria et bovina
suarum dominium siccitas humiditate etatis
temperatur. unde sunt leviora et digestioni
competentia. maxime si masculina fuerint.
Ideoque lactentium caprina et bovina sunt
laudabiliora porcinis et pecorinis que
quidem omni penitus indigent laude.

Animalia autem in
iuventute manentia calidiora sunt
lactentibus in qualitate. in quantitate vero
minime. Est et eorum caro siccior propter sue
nativitatis remotionem. Unde animalia si sint
naturaliter sicca sicut bovina et capria.
habent siccitatem de utrisque partibus. etate scilicet et complexio
ne. Sunt ergo dura ac indigestibilia et
ad dissolvendum tarda illaudabile que
nutrimentum dantia. Que si sunt alia in
suo genere humida. sicut peudes et por
ci. naturalis eorum humiditas cum eorum
siccitate temperatur. Ideo iuvenes porci
et peudes meliores sunt iuvenibus bo
bus et capris.

Animalia vero annualia sunt inter
lactentium humiditatem et iuve
num siccitatem mediocria. Ideoque omnia
ista unum annum habentia sunt lau
dabiliora propter eorum humiditatis et sic
citatis temperiem. Meliora tamen annua
lia que sunt naturaliter calida. Calor enim
eorum adiuvamentum dat sue digestioni. unde
laudabilius generant nutrimentum. propter hoc ergo an
nualia pecorina et bovina et capriná.
ceteris sunt utiliora quoniam naturalis eorum
calor est vehementior et durantior.

Decrepita quidem animalia sicciora
sunt et duriora quoniam naturalis eorum
calor est defectissimus extinctioni quasi pro-
pinquus et eorum humiditas uicinitatis
struenda et quia uirtus eorum digestiua est defe-
cta. sunt accidentaliter acquisita humi-
ditatem crudam et innutribilem. Ideoque
ad digerendum sunt difficilia et ad dis-
soluendum tardissima. illaudabilem
chimum ut potius uiscosum frigidum generan-
t. Sed tamen si naturaliter fuerint calida. minus
nociua erunt. Econuerso si frigida fuerint. pessimam
inferunt lesionem. Hac de causa decrepite pe-
cudes minus capris sunt nociue. Con-
stat ergo sanguinem qui de uetulis yrcis
capris agnis lactentibus et similibus o-
uibus. scilicet uetulis generatur esse pessimum. causa
eius pessimitatis non est una. sed diuersa.
Hircorum enim et caprarum pessimitas fit propter
siccitatem carnium duriciem suique dige-
stionis tarditatem et propter acutum sangui-
nem quem generant. hirci tamen peioris
sanguinis sunt generatiui quam capre.
pessimitas agnorum lactentium uito-
rum uetularum: fit propter sue humiditatis et
uiscositatis copiam et superfluitatis su-
egritatis quam generant uel commesta priusquam
sunt digesta. statim egrediuntur.

Adolescentes quidem pecudes
licet ipse malignitati pertineant
etatis tamen siccitas humiditatem eorum temp-
erat complexionem. unde sunt laudabiles digestio-
ni quia faciles atque bonum chimum ge-
nerant. Vitulorum uero lactentes et qui sunt
in augmento iuuentutis uitulis iuuen-
cis. sunt meliores et digestibiliores ado-
lescentibus pecudibus et lactentibus. Ca-
strata uero bouina sunt utilis meliora
propter saporitatem et mollitiem suarum car-
nium. unde facillime digeruntur. Boues
autem et capre in ea qualitate sunt du-
re et sicce in quantum porci et pecudes sunt
uiscosi et humidi. Propter hoc iuuenes por-
ci et pecudes meliores sunt bobus et ca-
pris in iuuentute consistentibus licet bobus

capre sint deteriores. Ideo lactentes eis
sunt conuenientes multimodas habentes
complexiones propter temperiem quam habent. Sunt
et commoda egritudinem exeuntibus. Si-
mili modo in carnia pecorina. porcinis et bo-
uinis meliora esse fatentur. Sufficiat uni-
uersalis disputatio de nutrimentis animalium.
Oportet ergo ut particulariter quod restat subsequenter
et congrue de re ueniente uniuscuiusque animalis
sermonem et nutrimentum dicamus.

Pecudes sunt calidiores bobus capris
porcis. humidiores et bobus et ca-
pris minus tamen porcinis humide. Caro
enim porcina ceteris aliis frigidior est et humidior maxime
domestica. quia siluestris porcina ad compara-
tionem domestice calida est et sicca. unde
minoris est nutrimenti. Domesticam ergo por-
cinam non oportet accipi nisi raro et solummo-
do eius extremitates comedantur sicut pedes
et nares hec enim membra semper sunt in
motu. Decet tamen priusquam comedantur ex-
citari. Quiete uero uiuentes caueant sil-
uestra multo magis et domestica. Item
cauende sunt capre boues que excepti
uitulis et edulis cum fuerint lactentes.
Causa cauendi porcos capras boues que
non est una sed diuersa. Quiete enim uiuentibus
et delectationem assuetantibus: modicus est
calor et copia humorum uiscosorum ac fri-
gidorum. Et caro porcina similiter frigida est
et humida atque uiscosa. unde fit cau-
sa augmentandi in eis frigida humida et
uiscosum. Calor ergo eorum nimio fit defectior.

Capre uero et boues cum
carnes habeant grossas digestioni
que inobedientes et calor sicut diximus
quiete uiuentibus sit imbecillis ne-
cesse in eis non digeruntur nisi cum sint lac-
tentes. Tunc enim digestioni obediunt propter sua-
rum carnium teneritatem et etatis pu-
eritatem. Caro pecorina calidior est et
siccior porcina. bobus et capris cali-
dior est et humidior. unde tenerior et ad
digerendum est facilior et facilius de
uentre descendit. Ventrem magis lou[?]

caro porci frigidior et humidior ceteris animalibus [?]

na. ɀ capina humefaciat. minus tamen quam porcina humida est. secundo .n. humiditatem habet digestioni repugnativam. sicut porcina in humiditatem lubricativam ut antequam co quatur stomachum exhibeat. sed tamen est nutrimentum diversum est in malignitate ɀ bonitate digestionis velocitate vel tarditate vel se cundum conplexionis quam diversitatem. Diversitas nutrimenti ex etate quadruplex est. Est .n. lactens. est ɀ sue nativitati vicina vel remota. tamen adhuc adolescentia sicut animal ut iuvencula iam conpleta ɀ decrepita. Lactens in viscositate est vicinans por cis silvestribus. Causa .ij. modis unorum vicinitas vulve. Secundo lactis est humiditas que nutritur. primum caro est est illaudabilis q² indi gestibilis ɀ sui lubricitate descendit de stomacho indigesta. propterea si comedentes sto machum humidum ɀ defectum habent. Ideoque G. vituperavit lactentes agnos ɀ oves quoniam viscosum generant fleuma non mandu cantes sicut conplexionis sunt.

Arietes autem in iuventute manen tes minoris sunt humiditatis ɀ viscositatis propter etatis siccitatem eorum con plexionem dominantem. Ideo caro eorum meli or est agnis ɀ ovibus. q² si bene digeratur bo num multum quia generat sanguinem maxime si sunt castrati q² caliditas eorum ɀ humi ditas temperata sunt. unde sunt boni sa poris non cum sunt decrepiti qui per omnia sunt pessimi. Qui vero castrati existunt sunt meliores. Omnes .n. decrepiti in calore illius sunt defecti. Quorum caloris defectio .ij. modis est ex etate s. ɀ caloris eorum indigentia.

Annuales autem mediocrem habent con plexionem inter lactentium humiditatem ɀ iuvenum siccitatem. Ideo ceteris a rietibus sunt meliores ɀ ad digerendum fa ciliores. Sanguinem .n. mediocrem ge nerant ɀ maxime iuvant iuvenes ca lidas q² ɀ siccas complexiones habentes ɀ instantes in ea ɀ sic regione.

Decrepiti vero sunt ceteris deteriores. Omnia .n. decrepita sunt secundum generationem sua frigidiora ɀ sicciora. Sunt ergo lignea ɀ insip ida sed tamen licet propter senectutem sint illaudab ilia. tamen q² calida ɀ humida sunt. illis ceteris decrepitis sunt meliora.

Hirci ad conparationem
Hircorum sunt frigidiores ɀ sicciores licet sanguinem generent acutum. Quia quanto pecudibus frigidiores sunt ɀ sicciores tanto sunt calidiores ɀ sicciores omnibus tem peratam conplexionem habentibus. maxime si hir ci sunt iuvenes. Ideo putredini non cito sunt apparati. Castrati vero sunt melio res quia non sunt tanti acuminis ɀ sicci tatis ɀ est temperatas. Sunt ergo saporosiores ɀ ad digerendum faciliores. sed tamen non uno modo sunt nutrientes. Quidam enim male quidam bene sunt corporis nutrimen tum fit propter corporis etatem eorum quia conplexionis di versitatem. Sunt .n. lactentes sunt et vicini sue nativitati. iuvenes quoque ɀ de crepiti. Lactentes vero sunt ceteris animalibus laudabiliores in sapore s. ɀ nutrimento atque in digestione ad generandum bonum sa nguinem. lac .n. simile prestat eis humidita tem. unde omni carent acumine. eorum quia quod est temperata in calore ɀ humiditate ab sque ulla sui corruptione. Facile ergo digeruntur ɀ subtilem dant dietam. utiles ergo sunt calidis ɀ siccis ɀ egritudine exeuntibus ɀ quanto diu lac sunt accepturi tanto sunt meliores ɀ teneriores. hij autem qui sue na tivitati sunt vicini. nutrimentum dant subtile ɀ laudabilem generant sanguinem minus tamen lactentibus utiles sunt.

Iuvenes vero sunt grossi duri q² ad digerendum pessimum que dant nutrimentum. sanguinem .n. gener ant grossum melancolicum ɀ acutum. Id eo G. vituperavit hircos iuvenes ɀ capros q² generant melancolicum sangui nem. hirci tamen capris sunt deteriores quia femine minus masculis habent acumi nis ɀ siccitatem. propter hoc ergo femine capre et hirci castrati sunt meliores non cas

G. vituperavit agnos lactentes

Sed sunt decrepiti [illegible] caloris sunt defecti

Hirci [illegible]

Lactantes

Iuvenes

nutis quia humidiorem et saporiorem habent
carnem et laudabilem generant sanguinem
Sed uidemur reprehendi a quibusdam. Cur
inquiunt hircos castratos non uitupera
tis quin non castrati sunt siccores castra
tis. Quibus respondemus. Superius audistis nos dixisse
hircos non castratos acumen habere et intem
peratos esse ad comparationem temperamenti hu
mane complexionis. Quod ergo dum fiunt cas
trati. postea carent acumine. fiunt quia tem
perati complexiones temperatas habentibus maxime
si hirci sunt iuuenes. Sed si sunt decrep
iti. pessimi erunt quia propter siccitatem etatis
sunt siccissimi. eorum quia calor est defectiuus. hu
miditatem quam quoniam causa castrandi habe
bant. propter senectutis siccitatem amiserunt.

Bouina caro
Bad comparationem carnis pecudum
et porcorum siccissima est siccior et caprina
carne. Ideo sanguinem generat grossissimum tur
bidum et melancolicum multum quia dat nutri
mentum. Inobediens est digestioni tarde quia
de stomacho exit. ac difficile a membris disso
luitur atque uentrem constipat. Quia si ea assu
eti fuerint melancolice fuerint complexionis. sple
netici erunt et quartanam patientur comple
xiones quia eorum corrumpentur et in ypocon
driam incidunt. Ideo nunquam nascentur e
is scabies et impetigo elefancia cancer
lepra et serpigo. Secundum complexionem quam comparata
tam is morbis inuenitur. Sed tamen diuersum est
nutrimentum propter etatum suarum uarietatem.
Est enim lactens. adolescens. iuuenis et de
crepitus. Lactens uero laudabile generat
nutrimentum. facilis est digestionis quia calor et
humiditas eius multa est in quantitate propter
uulue uicinitatem et lactis bibitionem.
Ideo bonum facit sanguinem. colicam et
rubeam de stomacho expellit maxime si co
medentibus calor illis conuenerit. Egri
tudinem exeuntibus licet non noceat.
grauis est tamen digestioni propter defectum uirtutis eorum.

Adolescens uero minus
Aquam lactens est humidus
citius quam digeritur. sed tamen sanguis qui ab eo
generatur. non est illaudabilis propter fortitudinem
sui caloris et propter uicinitatem sui ad lac
tentem. siue quia carnis tenuitatem. Ideo si
cum aceto uel eo condiatur et bibatur. sto
machum confortabit et intestina. Est
utile colicas habentibus egestiones.

Iuuenis autem
Ipro sue natiuitatis remotione cal
ore et humiditate indiget que de
lacte et uulue uicinitate habuerat
quare sicce complexionis est difficilis ad dige
rendum. humorem generat melancolicum maxime
si comedentes habeant complexiones
melancolie apparatas.

Decrepitus quidem pessimum est propter sui in
Dmiam siccitatis et siccitatis aug
mentationem in eo ex etate sua que sine
generatam. unde caro eius est durissima ac li
gnea coctioni repugnata. nullum dat
nutrimentum nullum quia saporem. Sunt ergo
omnibus saporosiores et laudabiliores la
ctentes. Secundo adolescentes. proprie si in
cellati fuerint et cum aceto conditi mita pe
tilino. coriandro. aceto et similibus sicut
pipere et cynamomo.

Ceruina caro melancolica est. et dura ad
digerendum. sed tamen sicut supra diximus di
uisa est per etates et complexiones eius. Sunt enim lac
tentes ceteris utiliores. adolescentes post
ab ipsis secundi. Iuuenes uero sunt hiis du
riores. decrepiti uero omnium pessimi. Sed
iuuenes si fuerint castrati. erunt meli
ores. quoniam in calore et siccitate temperantur.

Lepus licet siccum
Let grossum generet sanguinem. est
tamen melior iuuenibus propter eius temporis pri
conuenit siccas uolentibus habere complexiones. Ex

Iuris uero est teneriem seruantibus dietam.
Hsiccat uim dissoluentem
habet et desiccantem. propter stomachum confor
tat uentrem soluit. et urinam prouocat.
Utile quia sit eis qui elefantico morbo
sunt apparati.

Porcina caro multum est nutribilis.
Pbonum generat chimum uentri

humefaciat propter humiditatis sue quam uis
cositatis copiam. uictam tamen non prouocat
et tenuiter dietantibus est inconueniens.
Diuise tamen qualitatis est propter etatis sue que
complexionis uarietatem. Sunt enim quedam
eorum lactentes adolescentes. sunt et iu
uenes et decrepiti. Lactentes sunt ceter
is humidiores. propterea sunt conuertibiliores
in malos humores et in putredinem. propter
si stomachum malis humoribus preoccupatum in
uenerint. Sed stomachum forte habentibus uel siccas
calidasque complexiones. sunt utiles. bene enim
digeruntur et perfectum ac multum gener
ant nutrimentum. Humidis uero non sunt
pessimi maxime si stomachus eorum malus et pu
tridis sit plenus humoribus. flegma enim ge
nerant uiscosum. unde sunt causa gener
ans podagram. yliacum dolorem. sciaticum
morbum lapides in renibus. palisim et
similia secundum naturas et genera que conueniunt.
Adolescentes quidem sunt utiliores
et bene nutribiles. laudabilem enim gene
rant sanguinem. Iuuenes autem ceteris sunt
meliores maxime si sunt castrati. decre
piti uero. decrepiti uero pessimi. Sunt enim
sicci. et duram carnem habent ligneam et in
sipidam. Quibus assuetantes. meliam in
cidunt et diuturnas febres sicut quarta
nam et similia.

Licet hec animalia uniuersaliter co
medantur eorum tamen non [illegible] dicemus. Omnia
autem hec malum dant nutrimentum ge
nerant quia pessimum sanguinem. Asini enim
difficile digeruntur stomacho nocent uomitum que fa
ciunt. Cetera et animalia hec similiter agunt.
Asinus tamen subtilioris est carnis et nutri
menti quam equus. Equus autem subtilioris carne
lo. Camelus uero ceteris est deterior.

Uespina caro est uiscosissima
...tigoni quia inobediens pessimum
quidem dat nutrimentum. unde plus pertinet
ad medicinam quam ad cibum.

Leonina caro ceteris calidior est grossa
grauis et difficilis ad digerendum
dolorem et torsionem in uentre generat.

In superiori particula diximus
membra animalium esse diuersa
in compositione commixtione loco motu
et quiete. Membrorum autem compositio est
triplex. Aut enim est pinguissima uis
uicina per quas superfluitas humorum exclu
ditur aut per eum habet pinguedinis est et
remota a uis humorum fecem expel
lentibus ut est inter hec duo medioris si
cut animalium sunt lacta et similia.
Pinguissima uero quod est indigestibilis
cito de stomacho descendit uentrem humec
tat. uelociter in corruptionem mutatur. flegma
uiscosum est generata maxime si fuerit de h
umidis animalibus sicut sunt porci et
pecudes. Membra autem modice pingue
dinis habentia. sunt digestibilia et stomacho com
petentia atque bonum sanguinem generantia.
Membra uero inter macie et essicce me
diocria. habent qualitatem secundum macietatem
extenuatarum membrorum consuetudine habe
ntium.

Diuersitas uero complexionum est triplex aut
enim complexio est sicca. similiter sicut [illegible]. [illegible] in
testina uenter uulua et similia. Aut
est humida similiter uelut cerebrum. spondi
lium et ossium medulla. pinguedo et
similia. Aut inter hec medioris sicut ca
ro pinguedine nuda. que inuenitur in cer
uice coxis et similibus. Membra uero similiter
sicca et [illegible]. dure digeruntur. tarde que de
stomacho exeunt et minus ceteris sunt nutri
tiua maxime si fuerint de animalibus na
turaliter siccis sicut bobus et capris. Que quam
uis bene masticata sint et in stomacho et esse
bene digesta. sicut tamen et pessimum generant
sanguinem. sed tamen omnibus membris siccitati
similiter pertinentibus carnis et [illegible] sunt me
liora. presertim si de lactentibus et huius
natura fuerint. Membra uero similiter
humida sicut cerebrum. pinguedo et similia
sunt uiscosa atque lubricantia stomachi uil
los sua humiditate desiccant et corrum
punt. Sunt et in malos humores con
uertibilia si multum inueniunt. Membra

mediocritate humida sic caro pinguedine
uacua sunt temperaciora et saporiora
et digestioni faciliora et laudabilem gen
erant sanguinem. maxime si fuerint de ania
libus temperatis complexionis habitibus. sicut sunt
eduli et uituli. lactentes et iuuenes por
ci. seu pertinaces iuuentutem habentes. Uir
sus inter utramque harum extremitatum est
aliud mediocre. sicut tenera membra in
ter pinguissimam carnem et pinguedinem
sicut quedam mediocria ueluti mamille tes
ticuli costarum extremitates fundamenta
lingue et cutium teneritates. hec sunt inter
pinguedinem et carnem mediocria. Te
statur hoc eorum calor qui est inter ping
uedinis albedinem et carnium ruborem et
eorum teneritas que est carne tenerior pin
guedine uero siccior. propterea sunt boni sa
poris et si bene digerantur nutrimentum dabunt
uelut pinguis caro. Si autem male di
gesta fuerint liquidissimum et uiscosum
generant fleuma secundum qualitatem sue substancie suorum
que animalium.

Diuersitas uero membrorum secundum loca uel si
tum multiplex est. Sunt enim quedam
a cute et ossibus longinqua sicut uene et
uiscera. Sunt et quedam cerebro uici
na. alia autem fundamento caloris illis
uicina. alia uero ab eis remota. Sunt
et quedam mediocria. Que autem cuti et ossibus
uicinantur. Sunt tenuioris carnis (aut tenuioris)
minoris que pinguedinis. Sunt et sapori
ora et digestibiliora duobus modis. unum propter
multam eorum substancie dissolutionem que e
greditur per poros cutis cum sudore. aliud
propter eorum collisionem que fit ex ossibus frica
tibus. Membra uero ab ossibus et cute remo
ta grossiorem habent carnem multe que
sunt pinguedinis. Ideo sunt indige
stibilia et insipida et copiam malorum
humorum generantia propter duas res. Una quia
sunt uiscus uicina per que feces humorum
expelluntur. et propter longinquitatem po
rorum cutis per quos sue humiditatis
superfluitas nequit egredi. Alia propter
ossium absenciam. unde nec terna fieri
nec collidi possunt. Sicut uene et intestina
et similia sunt grossiora et male nutribi
lia. Membra quidem inter cor et cerebrum ex
istencia et calori uicina fili. sunt boni
saporis et digestioni facilia et bonum nutri
mentum generancia propter duas res. U
na quia bene bono quia sanguine cordis et
epatis sunt nutrita. alia propter uicinitatem
caloris naturalis superfluitatem sui
nutrimenti purificantis. Membra
uero que sunt calide uicina et a calore
naturali longinqua. sunt duriora et
indigestibiliora. minusque sapora. quia
sit ut minus. unde propter calorem naturalem ab e
is remotum. aliud est quoniam sunt nutrita
sanguine male in epate cocto. Me
bra uero inter hec mediocria sunt inter utrum
que extremitates sibi uicinantes. de hiis
enim qualitates accipiunt. Membra
dextere partis sunt meliora eis que de
sinistra fuerint propter uicinitatem epatis que
est naturalis caloris fundamentum
fortiorem enim acrem habent cetera uicina
loca quam cetera remota.

Membrorum autem diuersi
tas secundum motum et quietem est
multimoda. Aut enim sunt mobilia et
modicum humoris habent quare sunt sa
poriosiora facile que digestibilia aut
contra et ex contrario se habencia. Membra autem multum
mobilia sunt. lacerti. Ideo parum humo
ris habent. Sunt et bene digestibiles.

Quoniam absolute et
uniuersaliter membrorum disputacionem
eorum que diuersitatem compleuimus. consequens est
est ordo diffinire ac particulariter eorum na
turas et proprietates retexere.

Extremitates alium que
omni carent pinguedine. tar
de digeruntur. Sunt enim de substancia cutis et
neruorum. Sed que semper sunt in motu et
labore. sunt digestibiliores neruosis mem
bris inmobilibus et illaboriosis. Ac cetera
neruosa membra nec motum nec labo

rem h̄ticā· uiscosum dant nutrim̄t.
lubricum atq; de sto descendens & intesti
nis· necc̄ e ḡ ut extremitates simil̄e
generent nutrimentum· s; cū n̄ tm̄ ꝗ
sic pbatur. Cum n· coquuntur· ꝓpt
suas q̄litates ptes dilatant̄. q; sigt
leuitatem sui q; subtilitatem ꝑum
tū ē eoꝝ nutrim̄tū· pedes tn̄ f medicinam
sunt utiles· pectoris n & pulmonis asp
itatem leniunt· atq; ꝯ tussim siccam
ualent. adiuuant ē pacientes uulne
ra ut excoriatōem in uesica. Q̄ si
manducauerint illi qui dissinteriam pa
ciuntur· uulnā intestinoꝝ solidant̄
& solutōm accidentalit̄ stringunt· sta
tura enī eoꝝ ē lubricatā ꝑ uiscosita
tem q̄m h̄nt· pedes tn̄ anterores· posti
oribz sunt meliores ꝑ fundam̄tū calo
ris naturalis eis manans· Lab̄ aut̄ au
ribz & naribz sunt laudabiliora· q;
nares auricl̄e de cute & cartillagine
sunt ꝯposite. Cartillago u̾o si de iu
uenibz fuint alibz & bn̄ coq̄t̄ est̄ ingt
estibilis. Si u̾o de lactente & bn̄ sit coc
ta· digestibilis est· S; omībz extremita
tibz aīalium· pedes sunt meliores.

Diximus in
Diprima particula qualit̄ antiq
discordati sunt de n̄ cer̄b. Q̄dam n· ar
bitrati sunt illud accidentalit̄ eē ca
lidum & naturalit̄ frīm. S; Aristotiles
in li de animalibz dixit calīm eē illut
& frīm accidentalit̄. cuius disputatōm nō opt
hic repetē. Dicimus q̄ cerebꝝ illit̄ eē ca
lidum & frīm accidentalit̄. pīn humid
ē grossum & uiscosum abhominabil̄e
appetitum corrumpit in sto· atq; in
putredinē ꝯuertitur· maxime si in fine
cibi manducet̄. vn̄ G· uolentes inq̄t
uomere· cerebꝝ in fine cibi comedāt cū
multa q̄ntitate olī· Soꝝ oꝫ an̄ cibum
& p̄ cibum cerebꝝ cauere humidam ꝯ
plonem h̄ntes· aut debilem appetit̄
in sto· vnptū puium h̄ntes stom̄ si f
comederint bn̄ q; ī sto digestū fuit· eis

multum dabit nutrimentum· an̄ tn̄
q̄m comedant. cum aceto ꝑpe· ꝫꝫ· ob
somagaro. menta & similibz ꝯdiat̄.

Medulla spon
Medullis ad ꝯparatōm medulle ossi
um. firissima ē & humidissima· est· n·
sicut cerebꝝ. durior tn̄ est· & minꝰ humi
ditatis h̄t. Q̄ si bn̄ digat̄ grossiꝰ & plꝰ
cerebro dabit nutrimentū. Medulla tn̄
ossium saporosior ē s; fastidiū facit.
bn̄ tn̄ digesta· multum ḡnat nutrim̄t.

Pinguedo ē mixta
Pcum carne & ossibz sicut q̄ ī lat̄i
bz & cauda atq; in similibus locis īueīt̄
adeps uero est a carne sepat̄ sic axun
gia que in renibz est· adeps u̾o grossior
ē pinguedīe cum carne mixta· fasti
dior & solubilior· ambo ē sunt fastidi
um inferencia cibi q; intrīn mollien
cia & humefacencia· maxime nullos st
omachi· h̄nt q̄ ꝓprietatē sup omnes ci
bos natandi· & cibum uiscosū grossū di
gestōm q; inobediendum faciendi· atq;
falsam satuitatē generandi· precipue
si cum dulcibz comedant̄. vn̄ Rufus
Q̄ cumq; inq̄t membꝰ pinguedīs ha
bunt h̄ūdanciā pū nutrim̄ti corpis
sugunt· ꝓ9 n· pinguosa p sui lubri
tate· stom̄ & intestina īcocta egredit̄ ꝟ
solummodo ex carnosa pinguedīe cor
pi nutrimentum dat̄· s; tn̄ carnosa pin
guedo melior ē nō carnosa· i q; gross
iores ē uiscositatis & digestiōis durioris.
ac facile putredini apparata· ꝓpterea nō
oꝫ dari p nutrimento s; cum cū carō n̄
mixta fuit q̄ ē p solo ꝯdimento donē
tur· ut cib acceptabilē donet saporē.
Nam si pro nutrim̄to data fuit carnosa
siue nō carnosa pinguedo· pessima est.
opilatōm n· generat & humores flicos ad
unat. S; tn̄ flammata ab eis generata inter
se differunt. Carnose n· pinguedīs sta
bilius est.

Oculi diuisis substanciis sunt ꝯposi
ti· h̄nt n· lacteos pinguedinē plicam

las ⁊ humores. Que autē est ex pte pi
guosa: calor ptinz ⁊ humiditati. ⁊ q
est a pte pellicularx. attinz siccitati et
frigiditati. Ideo si de pinguibz sunt
animalibz. frī erunt ⁊ humidi. Si uō de
macilentis. frī ⁊ sicci. q2 licet oīa facil
ius omnibz mēbris digerant. tn̄ pp pin
guedinē que ē eis admixta. hñt qddā
am grauitatis ⁊ indigestibilitatis ⁊ uis
cositatis. pp h nō oz ut accipiant nisi
cum aceto. oxisomogaro. ṗpe. apio ca
lamento ⁊⁊. ⁊ similibz.

Nares frīe sunt ⁊ sicce. Sunt ēt
cartillaginose. Ideo ad digendū
difficiles. puum nutriunt. Edant g̃
cum aceto oxisomogaro. synapi carui.
ṗpe ⁊⁊. ⁊ similibz.

Lingua int̄ lacertum ⁊ uenam car
nem mediocris est. Ideo sola comes
ta. dat nutrimentum int̄ duriū ⁊ mo
lle mediocre. Que si cum lacto sibi iūc
to comedat̄. est laudabilior. facilius q2
digōni obediet. Rursus si cū carne te
nera que ē ei iuncta p q̃m saliua des
cendit ori. esui tribuatur. durioris ē
⁊ uiscosioris digōnis. vñ bonū ē si cū
oxisomogaro. aceto. ṗpe origano ⁊⁊
⁊ similibz comedatur.

Guttur frīm ē ⁊ siccum q2 car
tillaginosum. pm̄ puum alimentum
nutrimentum digōni inobediens. Cū
calidis g̃ aromatibz debet manducari.

Cor dure sbē ē
quare lacto2 ptinentis tarde
de sto eicitur. Sz tn̄ cum bn̄ digitur
multum ⁊ bonum p̄stat corpi nut
rimentum.

Pulmo facilis est digōnis ⁊ ue
locīter de sto eicit̄ pp leuitatē atqz
raritatem sbē. pinde certis membris
minus nutit generans humorē flī p
ruentem.

Epar omnibz mēbris grossius ē ⁊ du
rius ad digerendum. Sanguinem
tn̄ generat laudabilē. Sutbilis ē est
carne pinguedinē nō hñte. Sz lacte
cum epar certis ē melius. Galline uō
melius lactenarum. Precipue si nutrime
tum galline tritici farina fuit cū
lacte sun̄t ⁊ ficibz siccis.

Splen illaudabilē ē nutrimenti
corruptum ⁊ malitiam gñat
sanguinem. digōi durū tarde q2 e
sto eicitur. puum tn̄ ponticitatis hñt
pp co. m. dominantē. Ideo assum
comedentium gingiuas confortat ⁊
splen prandium. certis ē melius pp te
sue sbē subtilitatē ⁊ raritatem.

Renes ij. modis
sunt illaudabiles. Vno pp sub
sue corruptionē. duritiam ⁊ grossitie.
alio q2 cor nutrimentum fuerat ut 3
pinguedo. vñ sanguinē gñant gss
um ⁊ pessimum.

In pma particula dictum lac tep
atam ⁊ eum puum eē egssum i ca
lore uidelz ⁊ humiditate q sunt i
i. g̃. vnde minus ē q̃m piscis hu
mid. frīs q2 minus generatiuū ui
uum ē sanguini nz aliud ē n
sangis sedō coctus in ubibz. habz
tn̄ de mamillis albedinē. saporit
atē ⁊ habilitatē. Sz reprehendim
a sophistis nob hanc pp̄onem obici
entibz. Si calidum inquiunt ⁊ humid
ē lac pp kam sui decoctiōem. cur i
q2 nō diuisis inter ossa ⁊ cetera mb
que dictis eē frīa calore ⁊ humidita
tem hēre cum sanguis similiter eorum fit
m. Quibz respondendū ē nō bn̄ eorum
pp̄onem consequi. Qm q̃m enim sang
nem dicamus eē calim ⁊ humidum
alijs tn̄ qualitatibz nō indigz. oppo
tus enim est ex sa oppone. ⁊ omne q fo
compositum ē omnes inuenim qualitates
in eo q̃muis qualitati ptineat sui
dominatiue. Vbi. g̃. Iuuenis hō ⁊
si cole tri. ptinz. puer q̃ sanguini se
nex flī. alijs tn̄ nō uidentur humori
bz carere. Similiter ⁊ corporis mb q p

se sunt manentia. diuersas hnt ones et
naturas. sicut epis. sanguine face spl
enis. sanguinis fece ꝛ nigre cole uici
um ē suscipere. ꝛ fellis ꝓprium ē calidi
orem ptem sanguinis. cole uidelꝫ uici
um suscipe. Sꝫ lac nō ē ita ꝑ se in a san
guine separatum. sl'o n. ē aliud nⁱ sangs
ī ubibꝫ bis coctus. vn̄ suscipit ab ubib'
albedinē ꝛ saporitatē q̄ natā ꝑparauī
ad nutrimentum alium sic eadē san
guinem opata ē ad fouenda corpa. Ve
rumptamen lac in sui sūba diuisū ē. q̄
dam n. ē subtile. q̄dam grossum. est
aliud facilem faciens digōm ꝛ aliud
tardam. q̄ fit iiij. modis. vn̄ ē ꝑ uari
am sui animaliū cōplōm ē q̄bꝫ ē. Ali
ꝓ diuersitatē tpm anni. Terci ꝓ inequ
ītatē nutrimētoꝝ animalium. iiij. pro
uicinitate ul tarditate mulgendi.
Diuersitas a' sue sbe tplex ē. sbtil' uide
licet. grossa ꝛ mediana. ꝛ q̄muis int'
has extremitates alia hn̄t media. tn̄ n̄
oꝫ dicatur

Lac ꝛ in se iij. hn̄t sbas. vna ē sbtilis
clara quidam hn̄s acuminis. alia
est grossa ꝛ terrestris. iij ē tenuis et
unctuosa. Soꝫ ꝑ acuminis calore ꝛ sub
tilitate q̄m hn̄t. est fecū mundifica
tiuum grossoꝝ q̄ humoꝝ sbtiliatiū
puocat ꝛ solutionem atqꝫ epis apit
opilōm.

Pars uo g'ssa. i. caseata ꝑ sui tres
tri sba fritati ptinꝫ ꝛ siccitati. tn̄
dum recens ē. humiditati ptiñe uidet'
Cum uo desiccat'. ē grossa tarda ad
digerendum uentris ōstipatā ꝛ grossoꝝ
humoꝝ ac uiscosoꝝ generata ōstipati
onem in epe ꝛ splene ꝛ in renibꝫ la
pidis generatiua.

Pars quide unctuosa. i. butirosa q̄
ē aerea. calida ē ꝛ humida mol
lificatiua tempate uentris humectatiua.
Est ꝛ humane ōni similis. Cuiāq' g'
lacti subtilis ps dominari ōspiatur
facilis ē digōnis. Cui aut terrest' sb

iectum ē ꝑti. tardam facit digōm et
q̄ aeree nate ptinet. et medioc. lac
tam ceteris ē laudabilis equalit' has
iij. ī se hn̄s sbas. sic lac muliebre. deī
de caprinum quibꝫ oppositum ē uac
cinum. Sꝫ int' uaccinum lac ꝛ capri
num pecorinum ē mediocre. Grossi'
eī ē caprino ꝛ plus terrest'. subtilis uo ꝛ
aquosi' uaccino. q̄ hi rōe ostendi lac
enī pecorinum multū facit caseum
ꝛ grauis odoris est. vaccinū a' suauis
ē odoris. Sꝫ uidem a sophistis reph'e
di. Cur inquiūt lac pecorinū uacci
no dicitis ēē subtilis cum pecorinum
mag' hn̄dat caseo ꝛ uaccinū buty
ro atqꝫ butyrum sit caseo leui'. Q'b'
sic respondendū ē. pecorinū aq'sius
ꝛ calidius ē uaccino q̄ n̄ pecoꝝ ca
ē ꝛ hu. Vaccinum uo minoris ē aq'si
tatis ꝛ calorem hn̄t defectum. Quo n.
animali fritas ꝛ siccitas dominat'. ē
itm̄ aliud lac int' pecorinū ꝛ capri
num mediocre sicut iumētinū ꝛ asini
num. hoꝝ n. lac aquosi' ē pecorino ꝛ
caprino. Sꝫ tn̄ iumētinum uicini' ē peco
rino ꝛ asininum caprino. q̄ minoris
ē aquositatis. Ideo nō nūq'm coaglo
nem facit in sto. n̄ cum casum ab ubi
bꝫ exiens bibat'. aut cum fuit cum
melle ꝛ modico sale ōmixtū. Tale in
tēpatum. nullam in sto coaglom
facit. Xmptn̄ nō sum securi de cap
no quin coaglet'. vn̄ nō oꝫ dari n̄ ē
melle ꝛ sale. Sin a' tali dabit' n̄. nlo
min' semet ipm coaglab' ꝛ g'uitat
em in sto ꝛ in gula suffocatioēm ge
nabit. vn̄ G. cyiroꝝ pacientes g'uita
tem in sto ꝛ ī gula suffocōm ꝓ lactis
coaglom. Sꝫ pecorinū ꝛ caprinū sep
coagulantur in sto ꝑ sui grossitatē
ꝛ uiscositatē ꝛ terrestritatē. palam
g' ē lac multam hn̄s aquositatē et
puum casei sicut pecorinū. iumētinū
ꝛ asininum. nullam in sto fac' co
glutinatioēm. Soꝫ uentris ē humita

tiuū ꝓpter sue aquositatis hūiditatē ·
& quia eius aquositas hꝫ aliquantum acu
minis · est uentrem solutiuū · ꝑinde
quidam medici · serum · i · lactis aquosi
tatem dicunt potui · ut sordes totum corpus
ꝑ mundet · de putredine maloꝝ hūo
rum · pars uero butirosa que aerea est · na
tat sup cibum sicut oleum sup aquam · Que
cibis grossitatē tribuit & uiscositatē
vnde indigestus manet · Cibos & incipien
tes digeri lubricat & deponit a stomacho prius
quam coctionis tempus expleuerit · Ter
tia s. mediana aparata macando diss
oluit & cuius duricie mollificat · Terr
estris uero pars · i · caseata stomacum grauat ex
cessionem indurat · inflationem grossos que
humores generat · Vnde fit causa gignendi
opilationem in epate & splene & in renibus lapi
des · maxime si eadem membra huiusmodi re
bus inueniunt apparata · Sed si auferatur
a lacte aquositas ut terrestris pars & ae
rea ꝑmaneat substantia · fit perfecta medici
na hūitibus uulnera in pectore ut in uesi
ca · Desiccat enim ea & consolidat · quod hac ra
tione testificatur · Si accipimus lac
statim ut ab uberibus fuit emulsum &
calefactum ferrum seu molendinum la
pidem in eo · x · uicibus extinguimus · ut quo
que lactis aquositatē ex consumptam
aspiciamus · deinde ad ꝑpinandum dedimus
sed tamen hoc lac quia cito in stomacho caseatur ꝓpter
sue aquositatis ablationem · liber non
inuestigando suam mutare actio
ut nullam in stomacho coagulationem igat.
Misceamus ergo post eius decoctionem quo
dam aque tepide · & sic eum ab omni
coagulatione diuidimus · Quod si redar
guent nos sophiste dicentes · Cur
naturalem lactis aquositatē abstu
listis & aliam accidentalem subrogastis
Respondemus · naturalis lactis aquositas
hꝫ acumen vnde est laxatiua & res lax
atiuam in se hꝫ actionem · est inconue
niens uulnera in pectore & pulmone hū
tibus · Non enim sumus certi quin acuitatu

mores uulnerata ad intestina fluentes
alia faciant uulnera atque dissinteriam
generent.

Diuersitas lactis secundum tempora anni est secundum
inequalitatem naturaꝝ temporum · Quod sa
tis tamen dicitur · Est enim uernale estiuum
autumpnale & hiemale · Vernale quidem
lac ceteris melius est & temperatum · ij · modis
vno quia uer ceteris temporibus temperatum est
Est enim mediocre inter iiij · qualitates · A
lio ꝓpter lactis non · Nam lac tempore ia
generatoꝝ animalium ꝓpinquum est aquosū
& indigestum ꝓpter humores in uulua co
adunatos a tempore conceptionis ac est
xl · diebus a quo tempore quo generauerint alia prolon
gentur superfluitas quam hūerunt desic
catur & consumitur · & non restat in lacte nisi
humiditas naturalis & substantia · Vnde tem
patum est & laudabile · facile digeritur & in conuerti
bile in putredine maloꝝ humoꝝ ma
xime si dabitur sana hūtibus corpora · Au
tumpnale uero est difficile · naturalis enim
humiditas est pene finita & caseata
est multiplicata · Vnde grossum est & diff
ficulter digeritur stomacum grauat · gros
sam uentositatē & inflationem generat et
putredini apparat. Estiuum autem inter
has extremitates duas est mediocre ·
hiemale uero raro inuenitur · Quod si illius
fuit temporis · pessimum erit quia siccissimum
est & grossissimum ꝑ longinquitatem temporis
aliorum ꝑturitoꝝ secundo sui humiditate
illius prope est finita.

Diuersitas lactis ꝓpter nutrimentum alium
multiplex est · animalia enim recentes
ac tenuas herbas pascentia · faciunt
subtile lac & aquosum · cito digestiuū ·
& minus uentositatis ac inflationis ge
neratiuū quam lac animalium siccas herbas ex
tremitates pascentium uel sicca grana · lac
& animalium stipitem arboris extremita
tibus uescentium · est utile stomacho ceteris que
uisceribus · Quod autem ex animalibus fit
solubilia manducantibus · omnibus est
decetius · ꝑinde lac caprinum plus ceteris

ut arbor

secundum convenit. Semper enim scriptas habemus varietates
scilicet ex mutationibus arborum mastice videlicet, quercus,
lentisci, olive et similium. Sumachi et fru-
ticum sunt pascitive arborum venenos-
arum scilicet scamonee, titimalli et aliorum. Unde
eorum lac pessimum est, ut secundum potentiam noci-
vum propter suam nocivitatem. Quod G. tes-
tatur. Vidi inquit capras elleborum album
pascentes, et in initio pascendi vomi-
tum patiebantur, quia ex eorum effectu eorum lac
bibentibus secundum defectionem vomitum at-
que nauseam ingerebat.

Diversitas lactis secundum tempus emulsionis
triplex est: aut enim vicinum est uberibus
aut longinquum aut mediocre. Vicinum
autem est dulce ut liquidum. Secundo ceteris est
laudabilius et digestibilius, cito quoque in
sanguinem convertibile si puer eius accipiat
et quantum illius tolerare valuerit. Si enim
ultra quam virtus optimum fuerit sumat,
stomachum aggravat et secundum capiti quoque nocu-
mentum infert, dentibus mollitiem atque
gingivis dabit et putrefaciet. Gingi-
vis et dentibus nocet quia lacte assueto
et multum ebibito dentes et gingive
mollificantur, unde et putrefiunt. Fit
ergo necessarium ut os eorum lavetur cum vino seu
aceto, ut quod de lacte dentibus est inviscatum mundificetur. Caput ledit propter
fumum lactis in stomacho corrupti et putre-
facti ad caput ascendentem. Nocet stomacho
cum multa sui quantitas ex corruptione
digestionis in malos humores convertitur, in
fumosos videlicet et acidos. In fumosos si
manducantes calide nature fuerint. In a-
cetosos si frigidam stomachi complexionem habu-
erint. Que stomachi caliditas aut frigiditas aut
est naturalis aut accidentalis. Naturalis vero est
ab initio forme a qua in stomacho lac continuo est
convertibile. Accidentalis est cum in stomachi concavi-
tate coadunatio est humorum, aut cum ab
ante lactis acceptionem consumuntur. Lac ergo con-
vertitur si in stomacho hos reperit. Sed opponi
a quibusdam videmur. Cur inquiunt
lac cum tres quantitates contrarias fit convertibile in
fumosam videlicet que caliditatem sequitur
et in acetosam per quam frigiditatem intelligi-
mus. Respondemus dicentes lac in se duas
quantitates contrarias habere, aeream et terrestrem,
scilicet caseatam et butyrosam. Caseata
vero pars propter frigiditatem sui quoque siccitatem induratam
ad digerendum. Unde in acetositatem conver-
titur, precipue si invenerit cibum vel hu-
mores in stomacho acetositatem pertinentes.
Butyrosa quidem propter sui calorem ac levita-
tem mutatur in fumositatem, presertim
si stomachum cibis similem invenerit. Ideoque non
oportet lac potari nisi stomacho sano et ab humo-
ribus mundificato. Sitque lac de sanis a-
nimalibus, sed nec crebro nec multam de eo
quantitatem accipiant. In huiusmodi enim
mensura susceptum sanguinem laudabilem
generat, ventrem humectat, pectus, pul-
monem, vesicam iuvat, maxime
si suam amiserit aquositatem et aliquan-
tum aliis coctum cibariis manduc-
atur, sicut tritici, milio, panico et similibus.
Atque bene nutrit minusque ventosita-
tis est generativum. Durum tamen est digestioni
est et causa generandi in epate et in vesicis
opilationes et in renibus lapides. Nichilo-
minus facit hec si manducetur cum melle
seu zucaro. Et licet pectoris et pulmonis sit
iuvativum, epatis tamen ac intestinorum opi-
lationis est generativum.

Lac vero acetosum frigidum est et siccum, di-
gestioni inobediens, stomachum gravat, gin-
givis et dentibus nocet. Longum enim est tempus
cum ab uberibus fuerat emulsum. Unde G.
Lac inquit est laudabile vel illaudabile secundum
propinquitatem vel longinquitatem temporis
eius cum ab uberibus exierit.

Diximus in prima particula stomachum butyri
esse quasi pinguedinis que est cum car-
ne et ossibus permixta. Apta asperitati pec-
toris et pulmonis et dyafragmati
est conveniens. Mundificat enim et solidat
atque vulnera ad maturitatem perducit.
Gingivis et infantium dolentibus
propter dentes eis nascentes dat mitig-

ationem. Quod si cum ille mixtum por-
ri detur, fit quasi venenum. Sed assuefac-
tum secundo nocet quia villos et stomachi asperitatem
lenit et mollificat.
Caseus universaliter est pessimus stomacho quia
quantum digestioni difficit. Ideo sepe illo
utentes colicam incidunt passionem et
lapides in eorum renibus generant. Sed tamen in
uso minus est. Quidam enim comedunt illum
ipso die quo fit. Alii cum siccissimus fuit
et vetus. Secundo nullus enim est mediocris. Recens
autem minus ceteris est calidus et acutus. Unde mi-
nus est siccitati et humiditati, quia in se est
ex propria humiditate et lactis aquositatem in
se continentem. Quare ceteris est nutribilior et ven-
trem humefacit absque ullo stomachi nocumen-
to precipue si sale indiget. Vetus vero et siccis-
simus acumen et calorem palam habet pro
sale et coaguli siccitate, primo cum in fumo-
sitatem et colericos convertitur humores, quod duobus mo-
dis contingit. Uno quia eius unctuositas in
comparatione est ab aquositatis indigentia.
Alio per acumen quod acquisivit a coagu-
lo et sale. Ideo scriptum est pro siccitate quam
retinet a sale et coagulo. Ideo sic aliis re-
bus comedatur. Virtutem subtiliatam et
acutam habentibus fit deterius quoniam est causa gener-
andi lapides in renibus. Similiter nichil enim est calidum
in lapidis non grossorum copia humorum. Acu-
men cum calore habitum quod semper in case-
o invenitur. Caseus talis existens caven-
dus est quia non est bonus ad nutrimentum nec
ad bonum sanguinem generandum neque ad
ventrem humectandum. Caseus ergo inter
novum et veterem mediocris fit laudabi-
lis vel illaudabilis secundum aliquorum extremitatum in-
lenitatem.

ʒ Lapidis materia

Volatilia universaliter sunt subtilio-
ra et leviora omnibus carnem habentibus.
Sunt et digestibiliora omnibus animalibus ambu-
lantibus, minus tamen sunt nutribilia. Sed silves-
tria minus domesticis sunt humida et te-
nerorem habent carnem. Sunt et faciliora dige-
stioni. Causa raritatis carnium est propter sui
laboris nimietatem et subtilitatem sui ae-
ris et siccitate. Silvestre est ergo gratia eorum eius habe-
antur. Sed tamen domestica plus nutriunt et
sunt et temperatiora atque laudabilem et
sanguinem generant propter sui humiditatem
laboris que temperie. Porro domestica cam-
pos inhabitancia sunt meliora comedentibus
in casa propter sui motum, et quia escas susceperunt
que suis naturis sufficiunt. Pre inter ceteris
volatilibus starna est subtilior. Pulli que
perdicum et pulli gallinacei. Post hos perdix,
fasianus et gallina. Pre ceteris vero avibus
duriores et graviores sunt grues et pavo-
nes. Unde non oportet eos in estate manducari
nisi mortui mansint uno die. In hieme
vero postquam occisi fuerint ii vel iii diebus
maneant, sicque manducentur ut caro e-
orum fiat tenera. Humidior ceteris est anser,
anas, struccio et pulli columbini, maxime
si sunt in casula nutriti. Ideo sunt gravissi-
mi quia ad digerendum, maxime si pasti sunt in
paludibus et in lacubus et similibus locis. Hi
restant sui odoris saporisque horribilitas.
Pulli tamen columbini sunt meliores. Propterea
anas, anser, struccio et similia stomacho sunt no-
cua. Gravantur enim et putrefaciunt cum propter
sue humiditatis superfluitatem sui que o-
doris inhabilitatem. Sed tamen eorum ale sunt dissi-
miles. Sunt namque faciles ad digerendum et
longe a corruptione propter sui laboris motusque
nimietatem. Propter hoc nichil ex eis est commodum
preter alas et collum. Collum enim maxime motum
est in motu et labore. Quare subtilis est generaliter ca-
rens odore ac sapore. Unde omnium vola-
tilium ale et collum ceteris membris sunt
meliora. Aves autem terrestria et sicca inco-
lentes loca meliores sunt in paludibus
et lacubus habitantibus. Omnibus vero avibus
aquosa habitantibus loca anates sunt de-
teriores. Propterea omnibus turtures sunt sicciores.
Unde non oportet eas comedi nisi unus annus fu-
erint et manducentur transacto die quo oc-
cise fuerint. Tales enim convenienter laudabilem
generant sanguinem mediocrem videlicet inter gros-
sum videlicet et subtilem. Calidiores quidem
omnibus avibus passeres sunt. Alie que pue-

aues. Stiptice q̃ sunt ⁊ sanguis incõliue.

Pulli leuiores sunt

Perdigoni certis domesticas uolatilib;
⁊ laudabilem sanguinem generant. ap
petitus confortatiui sunt ⁊ omnib; natis con
uenientes. Q̃ si cum aq̃ coquitur ⁊ cũ ace
to modico q; cimino condiantur mitig
ationem calidum hñtib; stõm inferũt
eos q; ad temperatum reducũt hnc̃ max̃
ex egritudine ad sanitatẽ. Q̃ si cocti
sunt absq; aceto. fiunt meliores ⁊ uti
liores uentrem uolẽtib; humidũ hr̃e.
Rursũ si ius eoꝝ cũ aceto uuaꝝ agstu
um succo uel maloꝝ puniccoꝝ acetoso
rum. aut cũ sumach condiatur. stõi ẽ con
fortatiuũ atq; colicam hñtib; solõe
subuenit. Debilem hñtib; ac defect̃
appetitum. cum esu datum. cũ sua
uitatis odoris sui q; saporis ingens de
siderium puocat. Aliquantulũ ẽ melius nutri
mentum. Laudabiliores tamẽ sũt pul
li masculini cantare incipientes ⁊ in tẽpora
ta pinguedine existentes. Gallina uero
minus pullis est humida. ꝓpt̃ hanc ad pul
loꝝ comparationem difficilis ẽ digestionis. Tamẽ
bn̄ digesta. plurimi ẽ nutrimenti. Q̃ si de
ea simplex uel confiãt. est melior q̃ ab a
q̃ quiddam humiditatis acqrit. Vñ stõ
ẽ confortata multum dans nutrimentũ.
Si aũt cum aceto uuaꝝ agrestiũ uel
maloꝝ q̃ agrestium succo sicut sup
diximus condiatur. est ꝯ colicam egesti
onem. Galli uero iuuenes sunt duriore
⁊ ad digend̃ grossiores minoris q; sũt
humiditatis galline. decrepiti aũt iu
uenib;. molliores teneriores q; carnis
sunt. tarde tñ sunt digestioni. Q̃ si coq̃
tur i xv. lib. aq̃ multũ q; salis i mis
ceat̃ ⁊ sup prunas quousq; caro sũt
consumpta ponatur. deiñ una nocte di
mittat̃ mane. mane aũt calefcũi ⁊
esui datum. fit optimum colicã pas
sionẽ hñtib;. Caro n. eoꝝ quiddã nit
sitatis hr̃. q; i coctione dissolutũ. fit
causa solutionis. porro si uet̃ gallus

findat̃ omĩa q; ẽ uiscẽa findant̃ educãt̃
⁊ de semine croci orientis polipodio cau
lib; siluestrib; impleat̃ ⁊ i xv. lib. aque co
quat̃ donec caro finiat̃. fit utilissima
colicam hñtib; complexiõm uiscosi ex
flicos purgabit humores. Melicam
⁊ ꝯtinuam ⁊ hñtib; subuenit ⁊ grossã stõ
uentositatem excludit. dolorẽ eius miti
gat. Tremorem ⁊ arthriticum dolorẽ cu
rat ⁊ ualz ꝯ̃ periodice febr̃ plixitatem.

Pulli columbini

Pulli sunt ⁊ copiose humidi. Q̃m
robrem grossum dant nutrimentũ. Q̃ res
tatur grauitas eoꝝ ad uoland̃. q; uo
lare inchoantes. amittunt illam g̃
uitatẽ. fit q; caro eoꝝ leuior ⁊ accep
tabilior ad digerendum. Est ⁊ cõue
niens flēmaticis hñtib; complexiones. In iuuem
entis uero colicas ⁊ calidis nature. Iuuenes
aũt columbi ut iuuentutẽ transeun
tes. dure sunt digestionis ⁊ illaudabilẽ faci
unt nutrimentũ ut potẽ nocumenti
generatiuum.

Testatur G. ꝯ̃ enitates uolatiliũ
hc̃ ẽ ad comparationem totius corporis. q̃
sunt uiscera animalium ad eorum cor
poris comparationẽ. Venter omiũ uolatiliũ n̄
uolus ẽ ad digerendum durus. sꝫ si digera
tur. multum dat nutrimẽtũ. Omnib; a̾
uenib; uent̃ ansis laudabilior ẽ ꝓpt̃
copiam humiditatis sui animalis.
ꝓ hunc gallinaceus. Similiter ⁊ iecur
hiꝝ n. ceteris sunt nutribiliores ⁊ conuenien
tiores. Ale uero uniuscuiusq; uolatilis sunt
aliis membris laudabiliores ꝓpt̃ sui mot̃
laboris q; nimietate. Eorum eis ẽ mul
titudine mot̃ superfluitatẽ humoꝝ di
ssolui. Vñ ala fit saporior atq; diges
tibilior. Rursũ iuuenilium uolatili
um ale sunt meliores pullib; ꝓpt̃ forti
tudine mot̃ eoꝝ. pulloꝝ uero ale licet
bn̄ nutriant. parum tñ dant nutrimentũ.
Colla laudabilia sunt nutrimenti ꝓpter mi
nimum motum quẽ hñt sic diximus de
alis. Sꝫ colla ansis ⁊ galline sũt melio

ra collis omnium avium. Similiter
volatilia castrata omnibus aliis ambu
lantibus sunt utiliora. nec non galli castra
ti omnibus avolatilibus convenientiores. sunt
laudabilius enim nutrimentum conferunt et per
fectum generant sanguinem. Cerebella
eorum meliora omnibus cerebellis ambulantium
animalium sunt meliora. Cerebella enim
volatilium minoris humiditatis et mi
noris siccitatis sunt cerebellis ambulantium ani
malium. quia eorum corpora videntur sicut com
plexiones habent ad compositionem animalium am
bulantium. propter hoc igitur iudicamus horum cereb
ella plurimum esse humida ad illorum comparatio
nem. sed laudabiliora omnibus cerebellis
volatilium. sunt cerebella pullorum sta
rnorum. perdicum gallinarum et gallorum.

Ova hec sunt animalibus
volatilibus quod sanguis et sperma am
bulantibus animalibus. Sicut enim sanguis
et sperma sunt materia et nutrimentum animalium am
bulantium: ita ova sunt materia et nutri
mentum volatilium. Ova enim volatili
um masculi succumbentium: hec duo in se
retinere videntur sperma videlicet et nutrimentum. propter
quod velociter et multum sunt nutritiva et
confortativa. velociter enim nutriunt propter suae sub
tilitatem substantiae. sive quia liquoris temperamentum
corporis sunt confortativa quia quanto plus ca
lor naturalis operatur in eis tanto magis in
durantur sicut videmus similiter in exterioribus. quan
to enim calor ignis in eis plus operatur tanto
magis indurari incipiunt. Nutrimentum
dant multum. quia tota eorum substantia muta
ta membris omnino assimilatur. propter suam naturam huma
ne nature vicinantem. maxime eorum vitella
quia in calore et humiditate sunt temperata:
magis videntur esse humane complexioni similia. Sed
tamen si assentur ab igne. calorem suscipi
unt et siccitatem unde fiunt desiccativa mi
nus quam caloris refrigerativa. Si vero cum
aqua fiunt elixa. humiditatem sumunt
propter quod minus sunt desiccativa magis quam calo
ris mitigativa. Albumen tamen eorum aliquantulum
frigiditati proximum et grossitati unde est

durum ad digerendum tardum ad eg
rediendum. Preterea ova inter se iiij. modis
discrepant. primo per animalium naturam
et eorum etatibus. secundo propter longinquitatem
temporis vel propinquitatem ovorum in ae
re manentium. iij est artificium coctio
nis eorum. iiij si plus quam oportet vel minus
decoquitur.

Diversitas autem naturarum ac etatum aliquando
multiplex est. Quare si ova de temperatis fu
erint animalibus bene carnosis et iuven
culis ceteris sunt laudabiliora maxime (ut sunt)
si masculi fuerint succumbentia. gratia autem
exempli. Prima ova perdicis et galline ceteris
sunt laudabiliora. Sunt enim grossae propter
frequentem escam quam habent et quietem. Si
vero fuerint iuvenes et masculos habuerint
multo plus erunt laudanda. Animalia enim
masculi succumbentia calorem habent ve
hementiorem. quare odor eorum omni caret
acumine. unde sunt facilia ad digerendum.
Post hec anseris ova sunt bonitatis comparatione
sequentia. et licet sint gravia dura quia ad dig
erendum tamen si calor est fortis ipsa quia bene dig
erantur: erunt superioribus nutribiliora ma
gis quam confortativa. Peiora istis sunt o
va struthionum. Sunt enim gravis odoris et ideo sunt
dura gravia quia digestioni. Pessima vero
omnium sunt pavonis ova propter horrib
ilitatem odoris sue carnis. unde sunt in
digestibilia humane quia complexioni inconvenien
tia. Sed calidiora ceteris et ardorem sanguinis
generantia. sunt passerum. post hoc columbarum
minorem tamen calorem et siccitatem habent.

Diversitas vero ovorum
De ex tempore existentium est triplex. aut enim sunt
recentia aut vetera aut mediocria. Recen
tia vero sunt laudabiliora quia calor eorum intrinsecus
est fortior. hoc testatur bonitas sui odoris sui
quia saporis acceptibilitas. propter hoc bene nutriunt
atque calorem naturalem bene confortant. Vetusta vero
pessima sunt. unde corruptibile generant nu
trimentum. Calor enim eorum est defectus inter ar
quia ab aere alium sumpsit. Horum melior hu
mor putredine citius subeunt. et quanto fuerint

uetustiora. tanto erunt deteriora ſ. vii. 6.
ſullam inquit muriam oua dico hic
n que ſunt uetera. quia calor eorum ſilis e porter
alio accidentali ab aere ſumpto faciente
in eis ebullitionem. atque putrefactionem. Quod ſi
reprehendent nos sophiste dicentes. ſi oua in
muria hnt n que ueta ſunt. cur dixis
tis oua galline et perdicis omnibus meliora ee
propue ſi maſcłos hnt. Quibus reſpondetur
e falſam qonem oppoſuiſſe. In ſuperioribus
dixi oua ee ſcdm ſuorum alium ecnciam. vñ
neco laudabit aliis oua ſunt laudabilia
illaudabil uo illaudabilia. et h muria
quam dix no e ecnciat h accidentalis. ſecun
do omnibus priuz ouis. g ſi oua aliu lau
dabilium ſunt uetuſta. erunt illauda
bilia. Si uo ſint ex illaudabilibus oua erunt
peſſima. ſlone in una ecncia inuenit qu
dam digoni obediens. et quiddam inobedi
ens. vtraque uo ſunt i uno gnie et i una
ecncia. et no differunt int ſe n in ſtitudi
ne et puritate. et no e mirum ut cibus cop
iam dans nutrimenti ſit laudabil. puri
tatem donans illaudabil. Inuenimus e
nim oua quedam pp nutrimenti laud
anda et illaudanda. mult qz nutricatia
ee laudabilia et illaudabilia et tn unius
gnis et unius aialis. ſic lactenca uitulina
qz uitulina et camelina multu dant
nutrimenti. ſz tn illaudabilia. Sunt g
nutrimento quenientia. In ſba uo diſcrep
antia qz illa ſ laudabilia iſta uo illau
dabilia. Item duas qmcoes uni cibi diſpe
inuenimus unam. ſ. ad digend facilem et
aliam duram. vt. e. oua in aq elixa et me
diocriter cocta. facilia ſunt ad digend. Si
uo multum coquntur quouſq indurantur.
ſunt tarda digoni. Sunt g i ſba ſimilia
et i coctione diſſimilia.

Diuerſitas uo ouorum ſ artificium mlt
duplex e. Sunt n. quedam aſſa ſiue
in cine ut in carbonibus. Sunt et quedam in
aq elixa. alia in ſartagine cu olo ut adi
pe frixa. Sunt et quedam i aq ex olo atque
ſale cum qdimentariis ſic cepa. pipe cy

mino et ſimilibus cocta. Sunt alia cum
carne et herbis uiſſellata. aſſa aut gſſiora
et duriora ad digend elixatis. quia calo
rem et ſiccitatem ab igne ſuſcipiunt. fu
moſitate et ac odoris qutatem. Elixa
uo in aq infuſa ſilr cuſtodiunt humitate
et cu aq humiditate ſui odoris qutat
atem amittunt. vn ceteris ouorum qparatio
nibus ſunt laudabiliora. propue ſi medi
ocriter cocta ſunt. Frixa uo ceteris ſunt
deteriora et groſſiora. cito qz i fumoſitatem
et colericos humores ac putridinem qutabilia
Cite ſunt ca faſtidii et abhominationis
qz quſa in putredinem eadem cerp. longorum
abarrorum in ſto inueniunt. putrefaciunt
Que uo cum aq coquntur et oleo et qdime
taris. ſunt laudabiliora. facilem digoni
hntia. cohit augmentancia et ſpmatis mlt
apheciata maxime ſicu craſſa carne coc
ta ſunt et calis atque odoriferis qdimentis
ſic pipe. cynamomo zz. et ſilibus.

Diximus in pma
particula huius lib uniuſale diſpu
tatione piſcium ſiui qz gnis diuſitatem
et nr. Volumus aut in h loco qupiam
ſuperioris diſputacoes repetere vt facilius
cordibus legencium h diſputo fungert.
ſz quertant ad ſuperiorem pticlam n ci
ctam rom uolunt oſtendere aut argu
mentum. Dicimus g rim piſcium v
niuſalit ee frigidam et humidam ſilis ge
neratam quenientem calam et ſiccam qp
lexionem hntib et uacdis maxime i eſ
tiuo tempe et calida regione. Inqueti
ens uo humidis ſuis qz qmb et carnoſi
maxime qbus molles nut ſunt. et ad yeme
male tempus ueniunt ut frigidam regionem
inhitauint. ſiccalit n. eorum corp iſrig
dant et humectant. pm quibus colla tu.
dominat et calidam qm hntib coitu
qfortant et ſpma augmentant. Set
tn diuſant iy. modis gnalit. Sut eni
marini qui no creant n i ſolo mari ſet
et fluminei. no naſcentes n i flumine
et dulcibus aquis. Sunt et q naſcunt i utrque

ad digestioni.

Naſcentes q̄e in ſolo mari. duplices ſt
Sunt n. quidam aſcendentes a mari ad
dulcem aq̄m ⁊ delectant̄ in ea. Sunt ⁊
alij aq̄s fugientes dulces ⁊ ī eis nō delec
tantes. Q̄ aūt naſcūt in aquis dulcibꝫ:
ſalſas odio hn̄t. vn̄ nō ad eas tendūt
niſi cū torrentis impetus eos deportaue
rit inuitos. Q̄ uo in utraq̄ aq̄ creāt
ſunt. ꝗ. niſi. aut. n. de dulci in ſalſā
uadunt aq̄s ut eꝫ. ꝫ pleſ inueni a
ſalſis in dulces aſcendentes q̄m a dul
cibꝫ in ſalſas ꝓp delectōnem dulcedīs aq̄.
quos poſſimus diſcernē. Nam ī mari
naſcentes. ſpinas hn̄t paucas duras
ac groſſas ꝓp ſiccitate aque in q̄ nati
ſunt. Q̄ uo nati ſunt ī flumine. ſqua
mas hn̄t ſubtiles ⁊ ſpinas ſbtiliores
multas ⁊ molles. ꝓ mollicie humidita
tis aque in q̄ nati ſunt. multitudo ſp
inarꝫ fuit ut ſuſtentaret molliciem
eorꝫ q̄ teneritatē. ¶ Q̄ ſi ſophē obiciāt
nob dicentes q̄re ſpine eorꝫ n̄ fiunt
groſſe ut melꝰ regerent teneritatē car
nium: reſpondebimus. humiditas aq̄
eorꝫ q̄ teneritas repugnāt natē ut ne
queat atq̄ duras atq̄ groſſas c̄are
ſpinas. ideo n̄ multiplicauit. ꝑ totum
corpꝰ ſpinas. ut q̄ debet ſuſtentare cū
ſpinarꝫ duricie ⁊ groſſicie. cū earꝫ mt
titudine h̄ poſſit ſupplere. ¶ Marini vō
tm̄ ſunt duplices. Q̄dam n. naſcūt ī
pelago ⁊ ī altis locis. Sunt ⁊ alij ī ri
pis ⁊ planis aquis mari. Q̄ uo creāt
ī pelago aut in petroſis ⁊ harenoſis
locis hītant aut in lutoſis ⁊ mollibꝫ
Q̄ uo nati ſunt in ripis ⁊ ꝑtibꝫ pau
citatem aque hn̄tibꝫ aut ī lutoſis et
molliſſimis naſcūtur. dulcibꝫ aq̄s uici
nantibꝫ ut ſūt naſcentes ī harenoſis
⁊ petroſis locis ab aq̄s dulcibꝫ longe
remotis qui nō adeo ſunt puri ceu q̄
ī harenoſis ⁊ petroſis locis pelagi mo
rantur: ꝓp putredinē ⁊ ſordiciē ēre.
Sunt ḡ ſbtiliores ⁊ laudabiliores ci
bꝫ piſcibꝫ marinis ad digerendū facili
ores ⁊ ad ſanguinem gn̄andū laudabi
liores qui nati ſunt in pelago aū hi
tant petroſa loca ⁊ harenoſa. ꝫ tm̄
tarde de ſto exeunt ⁊ inteſtinis pro
ſue uiſcoſitatis puritate q̄ detrahāt ſue
pinguedinis indigētia ſiu q̄ ſaporis
habilitas. Sunt ḡ humanis corpibꝫ con
uenientes. Omnis n. cibꝫ q̄nto ſaporoſior
tanto delectabilior ⁊ corpibꝫ humanis
conuenientior. ⁊ q̄nto longior a ſapidi
tate. tanto minus delectabilis ⁊ minꝰ
conueniens humane nature. ꝓp hoc piſciū
horꝫ ſpēs laudabilior ē ⁊ digeſtibilior ꝗ
magꝰ q̄ omnibꝫ ad ſalutē regendā eſt
efficax. q̄ fit ꝓp eorꝫ temꝑamentū. Iſti
n. ſunt ſbtiles aquoſi. nec extreme groſſi.
ſꝫ aliquātulū hn̄t humiditatis ꝓp hum
orem eis nāle dominantē. ¶ Poſt hos ſūt
quidam aliquid bonitatis hn̄tes lutoſa ⁊
mollia loca incolentes. In iſto loco ſunt
qui ī harenoſis ⁊ petroſis locis hītant
peiores ſunt ceteris qui hītant ripas ma
ris ⁊ lutoſa loca ⁊ mollia ꝑcipue ſi flumi
na ſeu paludes eis uicine fuint. ¶ Piſces aūt
dulcium aquarꝫ. vniuſalit̄ ſunt groſſi
ores ⁊ uiſcoſiores tardiores q̄ ad dige
rendum. facilꝰ ⁊ ſtom egrediunt̄ q̄ ma
rini. ſꝫ tm̄ ſunt nutribiliores. Sunt ⁊ ij.
modis. Q̄dam n. gn̄ant̄ in flumine
⁊ quidam ī paludibꝫ ⁊ ī lacubꝫ. ꝑterea flu
minei ſunt multis mod. Sunt qui in
flumine magno creant̄ clariſſimo ſup
petras ⁊ harenas nimis impetuoſe flu
ente. Clariſſimum eni ē ꝑ lōginquitate
ſordiciei ciuitatis. Sunt ⁊ q̄ naſcūt ī ꝑ
uo flumine debilit̄ currente ſup lutū
⁊ putredinē ꝓp ciuitatū immundiciarꝫ
ſibi uicinante. Piſces aūt lacuales ſūt
diuiſi. Sunt. n. quidam in lacubꝰ naſcē
tes in quibꝫ ab una ꝑte flumina intrant
⁊ ab alia in mare recurrūt. Sunt ⁊ alij
qui in lacubꝫ oriunt̄. lōge a mari remo
tis. flumina tm̄ ī eis decurrūt. Sunt et
alij nec ipſi ī mare nec flumina ī eis
ſunt ingredientia. Simpt tm̄ piſces dulci

tim aq̃r hij sũt m̃liores q̃ magna ĩha
bitant flumina impetuose fluentia q̊
rum fund' ẽ lapid' ⁊ lõginq̃ sunt a ciui
tatis sordicie. q̃r fortitudine curs' aque
cõprimuntur pisces sup lapides. vñ caro eor
tenat' fit q̃r cã sue dig̃onis ⁊ ab eis uis
cositas ac odoris grauitas expellit' pre
cipue si nõ sit altitudo aq̃r ut pisces
t̃re sint ppinqui. q̃r q̃nto puuitatem
h'nt aque. tanto a t̃ra frequẽci' per
cuciuntur ⁊ ob h' claritate aque oĩ hor
ribilitate odoris carebunt. Sĩ q̃r sũt q̃si
pisces petrosa loca pelagi inhitantes.
Pisces ãt pui fluminis sup lutosa loca
debilit' currentis. ⁊ sordiciem ciuitatis
manantes sunt uiscosiores ⁊ horribi
lem h'nt odorem. Sunt ⁊ g̃uiores ad di
gerendum ⁊ deterioris saporis. vñ malum
dant nutrimentum. q̃r debilitas curs' aq̃
q̃etos reddit pisces claudit q̃r ĩ eor cor
pib' copiosos humores. Que fit cã uis
cositatis ⁊ horribilis odoris. difficil' q̃r
digestionis.

Pisces u͛o laciales cetis sunt peio
res. Grauiores .n. sunt odoris ⁊ g̃
uit' diguit'. maxĩe si longe sũt a ma
ri ⁊ a flumĩb'. h'nt .n. requiem nec flu
men intt' in eos. ut eor putredinẽ la
uet. vñ piscium humores augm̃tant'
eor q̃r pori clauduntur. q̃r sic cerificat'. q̃r
cũ aq̃s exierint. cito in putredinẽ cõu
tuntur. Eor .n. uiscositatis multitudo
claudit poros ⁊ suffocat ⁊ extinguit ca
lorem intus locatum.

Diximi' aut' ĩ p'ma pticu
la hui' libri h' piscium disputaci
onem. fuerat .n. lac' quidam artificio
se fc̃us cui' latitudo erat .cc. brachi
or. longitudo u͛o .ccl. cui' sordicies se
p .xij. dier spacio purgabat'. sĩ nũq̃
.xx. dieb' transactis purificabat'. Quam
purificacõem p .ij. annos fecerunt. q̃ a pri
catione illa cessantes. dimiserũt eũ .ij. ã
nis illotum. vñ multas ⁊ aius repletus ẽ
ac sorde nimia q̃r putredie. Tandẽ p fora
men solutum eo mundificato. inuenũt
ĩ multa piscium genera qui adeo erãt g̃s
si ⁊ uiscosi ⁊ lubricati ut manib' cerimus
nullaten' teni possent. Mor' ut a laci
exierant. moriebant'. quor uiscositas
⁊ lubricatio fuerant ex putredie ⁊ sorde la
cus illi'. vñ q̃uis coquebant' nullo m̃ po
terant manducari. ꝓp putredinẽ ⁊ odo
ris horribilitatẽ ⁊ saporis eor. h' sĩ q̃r
piscib' meliores sunt q̃ h'tant ĩ lacub'
a mari remotis. quos semp flumina in
trant. q̃r ptim fluminum aq̃s lauã
tur. Ite meliores sunt lac' mare intrã
tes si flumina sint eos intrancia. Sũt
eor pisces uicini piscib' pua flumina
inhitantib' ciuitati uicinancia. vñ
ꝓp̃o. pisces m̃quit marini uiliter mĩo
rem h'nt humiditatẽ cetis ⁊ uiscosita
tem. p' hos sunt pisces magni fluĩis
fortit' fluentis ⁊ pisces lacuũ mare ĩtrã
cium. Deteriores sunt cetis qui ĩ lacubus
h'tant a mari ⁊ flumine ualde remo
tis. Sunt .n. uiscosiores ⁊ omĩb' indiges
tibiliores. Curs' ẽ unũ gen' piscium
mare ⁊ flumina atq̃ lac' inhitanciũ.
S' marini sunt m̃liores ⁊ laudabiliorẽ
utq̃ tñ sunt laudabiles. Alia itm
piscium ẽ diu͛sitas que .v. modis. pri
ma in eor̃ gñis siu uarietas. eor q̃r cõplo
nis ĩequalitas. Secũda cibor ẽ diu͛sitã. .iij.
ẽ uentor distancia. .iiij. rerum sliter
ductar a uentis ĩpicas. .v. artificij seu
manducandi dissimilitudo. Diu͛sitas
u͛o gñonis piscium eor q̃r gñal' ẽ bifõres
sunt .n. quidam h'ntes squamas. alij ñ
Sq̃ma itm aut ẽ grossa. dura ⁊ multa
aut ẽ subtil' mollis ⁊ pauca. S' pisces
squamosi. nõ h'ntib' squamas sũt me
liores. Sq̃ma .n. sig̃t humor pauctat
em ⁊ aq̃uitatis indigenciã q̃r natã sr
fluitates h'ior ab interiorib' ad exteriora
depellit ad gñandas sq̃mas sic t'restiũ
aialium natura p' tciam dig̃om ex̃ri
orib' mandat membris q̃ eis sunt que
menciora ad nutrimẽtũ lane pilor q̃r ⁊

ar' iannis

similium. vn̄ pisces hn̄tes sq̄mas g̃ssas
ɀ duras. meliores sunt hn̄tib; molles
ɀ sbtiles. Squamaꝝ n. grossicies. hn̄oꝝ
annuit putritatē eo q̄ hn̄tes. copiosos
hn̄t humores. p hoc testificat̃ q̄ g̃s
sicies squamaꝝ piscium marinoꝝ. ē
maior sq̄mis piscū fluminū. Squa
ma itm̄ dorsi maior ē sq̄mis ventri
dorsum n. sicut ē venter. Diuisitas q̃
aboꝝ pisces nutricaū ē multiformis.
Sunt n. quidam recencia olera pisce
tes. radices. aut grana. q̄ omnia sūt bo
na. vn̄ bonum dant nutrimentū. fit q̄
illoꝝ piscium genus ad cibum utile
eo q̄ sᵗ 9traria piscentes. Sunt itm̄
pisces lutum ɀ inmundiciem edentes
ideo corruptibiles sunt malū hn̄tes sa
porem ɀ horribilē odorē digni q̄ī īcīde
dientes Diuisitas piscium ꝓpᵗ ventos
ē multimoda. pisces n. ī plaga septē
tonali ɀ orientali hītantes si insuff
lati fuint septētonali ɀ orientali vē
to. erūt meliores. ab occidentali ɀ me
ridionali pflatis. qm̄ oriental' ɀ septē
tonal sunt sicciores. vn̄ sūt cā g̃ssiciꝝ
expllens fumositatē ɀ dissoluēs a t̄ra
ascendentem. Meridional ɀ occiden
talis sunt humidiores. ideo sūt cā 9
fuandi grossum fumum a t̄ra saliē
tē ɀ claudunt corpris alium poros g̃
ɀ pisces fluminum a ventis pflatoꝝ
meliores sunt piscibus aq̄ꝝ sn̄ vento
manencium. q̄ impetu ɀ fortitudīe
ventoꝝ mouenciū flumen. 9tuitur
aq̄. q° cā q̄ aq̄ mouet̃. nāo moue
tur ɀ pisces inuicem se illidentes ɀ
pfricantes. ideo supfluitas humoꝝ ab
eis expllit̃ fiūt q̄ teneriores ɀ uiscosi
itas ac sapores ɀ odoris horribilitas
excludunt̃ q̄s ab aquis hn̄erūt. Cꝫ
si venti puluem clarissimum siccum
portauint. melī ē q̄m sit t̄bidꝰ ɀ hu
midus. Diuisitas uo piscium ꝓ
artificio coctionis multifarie diuid
aut. n. assi comedunt̃ aut cū oleo
frixi. aut cū aq̄ ɀ olō cocti ɀ 9dimītis aut
cum aq̄ sola elixi. assi quidē ɀ frixi mīo
ris uiscositatis ɀ humiditatis sunt. vn̄
nō ventrum humectiui. Sunt tn̄ duri
ores ad digerendū ut pote stōm g̃uantes
assi. frixis sunt laudabiliores. q̄ frixi qd
dam uiscositatis hn̄t ꝓpᵗ olm. Pisces ē
aq̄ ɀ olō ɀ poris ɀ aneto ɀ similib; pparati
n. sunt ceteris digestibiliores ɀ ventris so
lutiui. Cum aceto uō cocti. sūt ventris
refrigatiui. minus tn̄ humectati Q̄ ē
aq̄ sola elixant̃. sunt omib; meliores q̄
eoꝝ uiscositatē aq̄ decoctiōis auft̃. ꝓp̄ᵉ
si comedant̃ cum oblomogarō. mēta. api
o. ruta. cariū. ꝓpᵉ ꝫꝫ. ɀ similib;.
Cancri ɀ omnes pisces hn̄tes 9chas
testat̃. G. eē solubiles ꝓpᵗ salsitatē eoꝝ
q̄ acumen. pmi ideo sunt nocui maxīe
īnuositati eius
Phisici vident̃ eē 9cordati maxime
ypo. ɀ G. q' aq̄ sit 9posita. ī prima
9pōne de duab; simplicib; q̄litatib; .i. f'
giditate ɀ humiditate. p̄m nullum dat
nutrimentum corpib; hominū n̄ aug
mentum n̄ cum cibariis fiūt variis 9
posita scd̄o 9positis de 9mixtione iiij. e
lemētoꝝ. aq̄ n. q̄ f'ia ɀ h. ē natalit̃ et
eēncialit̃ nō ad aliaꝝ rerū 9parationē
nullum dat nutrimētum calē ɀ sic. 9ple
xioni humane q̄ 9ria ē ɀ repugt̃ calori
ɀ siccitati natalit̃ ɀ eēncialit̃. Cꝫ cū ī sit ne
ceē ē nichil ī eis opet̃. n̄ s̄ q̄ opat̃ 9iu ī 9ᵗ
rio ɀ actio cui h̄ 9ria nō ē rei sibi 9ie aug
mētatiua ut nutritiua. s; repugnatiua ɀ dest
ructiua sicut videm̄ aq̄m igni resistere
ɀ albedinem nigredini. aq̄ n. exting̃ ignē
ignis uō aq̄m calefacit. Similit̃ nigdo u
ult nigfc̄e albedinē ɀ albedo albam red
dere nigredinem. ideo eī 9miscētur s; poci
inmutando unum uicissim destruit aliū
palam g̃ ē aq̄m nullum dare nutrimētū
ut augmētū humanis corpib;. ꝓpᵉea dm̄s
aq̄m eē simplicē ɀ corpa nr̄a 9posita et
simplex nō pt̃ opari in 9pōito sic 9posi
to. Simplex n. a 9posito ē dissimile. co ·9pōitu in

positum aut opposito simile. oppositum .g. suum
simile creare facit simplex. Et e contrario illud quod
esse facit. sustinentum .n. nil aliud est nisi cibi assimila
tio in corporibus exsistentium quod simile est cibi in
potestate. Sed aqua nutrit non est quia nec in po
testate nec in actu est similis calori et sicci
tati nostri corporis. Quare si reprehendunt nos sophiste
dicentes si aqua est sicut diximus. que necessitas
fuit nature donandi aquam cum nos uideamus
alia regi non rarissime sine aqua. Quibus dicendum.
aque necessitas ij. est modis. uno quia portat ci
bum per totum corpus cum sui subtilitate
et liquore. dissoluit .n. et attenuat cibum ut
possit penetrare uenas et totius corporis uias
alio. quia cum frigiditate et humectatione refri
gerat et extinguit calorem igneum acutum et si
tim ab eo generatam extinguit et mitigat
propter [illegible] quam utraque habet et dissoluit
fumositatem circa cor accumulatam unde cor
fortat nimium in actione sua. Sed tamen si inuenerit
it fortem caloris quantitate adeo ut non pos
sit ei repugnare. mutatur patiendo in ip
sum. sic uidemus in exterioribus aquam in igne ca
site. mutatur .n. in igneam naturam per sui sub
tilitate ac leuitate. unde facit ignem aug
mentari et confortari. Unde nos oportet sicut su
mus ut hi infirmus curatur. ingeniari il
lam uidelicet ammiscendo illi rem ingrossan
tem eam quia grauantem que sit in frigida compositione
composita. sicut est psillium. panis lotus et si
milia ut fiat grossior et grauior. Nam calori
obuiet obediat [illegible] sed per eam cal
or et sitis ab eo generata extinguatur et mi
tigetur. Sed laudabilis aqua in se ij. continet. unum
est ex sui essentia. aliud est ex sui cursus orig
ine. Ex sui essentia. claritas est et nitiditas
nullum habens odorem nec saporem nec colo
rem nec fetorem. quia color odor fetor sap
or. signa sunt qualitatum compositionem ab ac
tione nature compositam corporibus in ij. compositione
existentibus de humiditate et frigiditate.
unde non debet habere saporem colorem nec odorem
Quare si hec habeat. signum est aliam rem esse ei con
mixtam. Si uero habuit colorem. necesse est
ut sit albus. clarissimus. nitidus. hoc .n. de

monstrat esse aquam cum tenuissimo et cla
rissimo aere mixtam. Si uero habeat sapor
em. necesse est conueniens sit et faciat sensum ut
sit acceptabilis. Quod si odorem habeat necesse est
ut omni careat fetore. et grauitate et sit
odorifera. Quecumque .n. aqua talis est bonum habet
saporem. Est .n. uenarum penetratiua et ci
borum portatiua nullam quoque faciens uento
sitatem. rugitum uel grauitatem. ¶ Origo
sui cursus necesse est ut sit contra orientem aliquan
tulum septentrionali pertinens plage uel
septentrionali et orientalis uentis in eam perfle
xus. quoque eius necesse est sit uelox et fortis currens
super lapides puros et harenas clarissimas
et nitidissimas. nullam habentes inmunditi
em. aut currens super cretam lapideam nimi
que mundam. Color eius rubeus sit aut nig.
hec .n. aqua subtilis est et leuis. que posita ad ig
nem uel ad solem citissime calefit. Calef
acta uero si ad aerem ponatur. citissime
refrigeratur. quia citissima est mutatio de quanti
te in qualitatem sui signum leuitatem et ostendit
illam nil habere terrestre ¶ Omnibus uero
aquis pluuialis electior est que ab aeris su
mitate uiam recedit. Munda tamen si fuit
ab omni putredine. et ponatur in cisterna e
optime lota. Talis .n. aqua minus est ceteris hu
mida et quiddam habet stipticitatis unde non
nocet stomacho sed potius eum confortat. Post hanc
est aqua fluminis magni longe ab urbe re
moti cuius liquor est clarissimus super hare
nas nitidissimas et super lapides currens
quod melius est quam super harenas. lapides .n.
illidunt aquam eius quoque grossiciem attenuant
Que super harenas nitidas fluit. melior est
quam pluuialis in cisterna longo tempo
re morans. Morans .n. in cisterna. ma
lam suscipit qualitatem a terre fumosi
tate. Post ea fontana est in quadam bonita
te que fluit a parte orientis uel septentrionis
melior est si ex oriente. quam si ex septen
trionali fluat. Sicut ypo. et G. testantur
plaga inquiunt orientalis est c. et s. et omnibus
mane ibi oritur sol qui est causa aerem ex
tenuandi et fumum mundificandi et

grossiciem in modico subtiliandi. Sz
nolentes purare aq̄s que sit grauis aut le
uis. lineos accipiant pannos tenues et
ueteres. eos quos per medium diuidant equaliter
et madefaciant .ij. aq̄s diuisis. deinde pannum
equaliter aquis expressis. in uno suspendant
loco uno quoque tempore. Que uero prius exsiccata est
aquam scias meliorem. tenuiorem et leui
orem. Sz siqui uolunt aquam clarificare
et mundare propter colicos et iuuenes ceteros
qui calidam nimis habent. cum pulvere bo
li chimolee. spodij et similium est faciendum.
humidam uero nimis habentes accipiant eam
cum amigdalis amaris et ossibus ceraso
rum et alumine mixtam. Temperatam
nimis habentibus. detur cum amigdalis dulcibus
et tritici farina. Quod si necesse est ut aq̄ potetur
frigidissima aut turbida. oportet eam miscere
uino albo acerbo clarissimo. Quod si hoc
neglectum fuerit. cito in stomacho continetur eiusque
defectionem tribuet et cum stomachus deficiet ma
los humores recipiet ad eum fluen
tes. sicut uidemus assidue ieiunantes
in uirtute deficiente stomachi cum ieiunij calefacto.
Quod si hec aq̄ cum parco uino misceatur.
fiet tenuis et digestiua et malos humo
res dissoluit ad stomachum uentos. stomachum est
confortat. et adiuuat et malos humores
expellit cum egestione. Porro aq̄ frigidissima
plurimorum humorum frigorum stomachi et intestinorum
passiua. generat quoque dolorem in uentre et
stricturam in pectore et in omnibus instrumentis
spirituum et crepaturam in uenis suis. Cum qui
assuete bibunt. incidunt spasmum et
membrorum dormitationem paralisim et the
tanum et epilensiam. Unde oportet ut cum pre
dicto misceatur uino ut temperetur. Sciendum est
ergo omnes naturaliter uel accidentaliter nimis
humidas habentes aquam caue. Quod si neque
aut. misceatur cum aliquantulo mastice
et coquatur quousque ad dimidiatam uel ter
ciam partem redeat. Ysaac rursus docet om̄s
caue aq̄ sallugineam et nitrositatem
habentem. Talis enim aq̄ corpora calefacit
et desiccat uentrem accidentaliter et
constipat. Cuius enim acio in inicio dissoluit
grossos humores et pungit intestina
unde fit solutio uentrium. In fine uero humi
ditatione uentris constipat. eique resistit ne
per secessum exeat. Fit ergo causa constipandi
uentris accidentaliter.

Nix frigidior et minus aq̄ humida est.
Quia non est aliud nisi aq̄ per nimia frigidita
te congelata. unde sua humiditas occul
tatur siccitas autem palam est. proinde omnibus cor
poris nocet nimis. dentibus. maxime sen
ibus propter defectionem suorum humorum. patitur
enim eorum stomachum et pectus et omnia eorum uis
cera. generat quoque in spiritualibus instrumentis angus
tiam. spasmum paralisim. et hec omnia in
senibus cito sunt apparentia. Prius uero
et iuuenibus non cito talia eueniunt pro
pter nimium eorum calore aque frigiditati repugnan
te. Sz tamen si eam assuescant. nocet eis prin
cipue nimium eorum hanc incidunt passionem
de qua nullo modo possunt euadere. Scien
dum assuetudinibus eam sufficere oportet cum balni
eo. et postquam sudauerint. cum yreleon. sa
succeleo. anetileo et similibus ungantur
bibant fortissimum uinum et uetus et claris
simum. Aqua uero super niuem refrigerata.
melior est niue. minus quoque nociua. Est
et melior ceteris que ad aerem refrigerantur
qui non est niuis nec aliud membro nociuo. Cum
autem in aq̄ marina ut salsa multos ex
ercere reperimus. necesse est ordinem huiusmodi
aque teneamus. Que licet diuersa qualitate
ab aq̄s dulcibus. tamen in essencia unum idem quod
esse uidentur.

Dicamus ergo quod aq̄ marina nimis
est salsa mordens et pungens. pro
pter uentrem soluit. et flatam grossa et uisco
sa mundificat. Aliquando et potui eam damus
aut solam aut cum oximelle mixtam
aut cum forti uino et ueteri. aut etiam cum dul
ci et sic uentris solutionem. offerimus grasse gal
line ius. ut solidetur punctura et asperitas
quam acumen aque salse fecerat. Quod licet
glosissimum ypo. in perytongreon. nerom
ciron. absolute dixisset eam non esse laxa

tiuam. vn̄ tn̄ eum dixisse fatem̄. qȝ si q̄
quommodo ē laxata. ⁊ alio m̄ pt̄ eē ꝯstipat
iua. Si .n. ī inicio sue actionis natura
lr̄ dissoluit ⁊ diuidit humores pung
qȝ intestina ut expellant humores q̄ se
liquerat. Si eni vō qȝ nō inuenit q̄ liq̄fa
ciat. desiccat corpis humiditatē. fit qȝ
ꝯstipacōnis cā. Antiqui g° p̄ceperūt cum
ius galline grasse in fine egōnis ū hu
mectet ⁊ solidet asptatē q̄m acum̄ aq̄
marine fecat. Valz ⁊ p medicinā ꝯt
ioribȝ corpis. qȝ qui balneant̄ ī ea pon
eoꝝ apiunt̄ ⁊ aq̄ pforans usqȝ ad ītio
ra trahit intinsecā toci corpis super
fluitatē ad extiora. Morsuj ē scorpio
nis ⁊ aranee curat. ⁊ rabidi canis. Qͤ
ē iuuat caput ex fle dolēs ⁊ gīuitat
em audit' si fumus eī odorando sua
tur. Idem facit fum̄ aque cū sale s
ignem posite. et si de ea clistere facia
mus. ualz ꝯ sciam de fle gͤsso ⁊ uisc
oso gn̄atam. ⁊ intestioꝝ infiora lauat
ab ulcibȝ.

Vinum bonū dat nutrimētū corpi
sanitatem reddit ⁊ custodit. ⁊ si
accipiat̄ s. qȝ oꝫ ⁊ q̄ntū n̄ ferre ualet
digestibilem ꝯfor. utute nō sol ī isto
item ē sam q̄ ē ī epe. q̄re pdōn phici
ꝯcordati sunt qȝ ipossibile sit actones
uirtutis digestē ꝯfortari absqȝ illis cal
oris fortitudine siz illus inuenit cib'
aut pot' qui adeo sit caloris illis ꝯfor
tatiuus ⁊ augmentatis. quemadm̄ ui
num pp̄ familiaritatis ꝯforaū qȝ cūn
ht̄ ⁊ q̄ ꝯueniens ē corpibȝ humanis
calor qȝ eī ē simil calori natali ⁊ cito
ꝯuertitur ī natale ⁊ purissimū sang
nē. Qd pbat̄ h experimēto. Ubi g. si duo
homines ī natura sūa similes ⁊ etate
eq̄les ⁊ uno tempe pariter sfomenta et v
ni unum ⁊ alteri aqua ad potandū
detur. bibens aq̄m ī uirtute ⁊ digōe
debilitat̄. alt' uō ꝯfortat̄ s. vn̄ Rufus.
Vinū nō solū ꝯfortat calorē n̄ale. ue
rū ē t̄bidum clarificat sanguinē ⁊ adi
tus toci corpis maxime uenaꝝ apit. et
mundificat epis opilōm aufert. tene
bsitatē fumositatē t̄stice generatam ex
plī a corde. toci insup corpis corrobo
rat. ⁊ nō solum sua bonitas ī corpore
ostendit̄ s; ē ī aīa opat̄. facit .n. illā
obliuisci t̄stice. ⁊ angustie. dat qȝ sīle
ticiam ꝯfortat eam ad inuestigandā su
tilem rem ac difficilē ei qȝ tribuit solli
citudinem. inuestigōm ⁊ audaciam ⁊ au
diciam. nȝ sentire se laborē aut dolorē
patitur. palam .n. ē qȝ ⁊ laborē ⁊ mor
aīe nō natē ptinē qȝ actio natē n̄ ē
aliud n̄ ipparatio mistroꝝ sp̄c ut opet
cū eis aīa. qȝ testat̄ h qȝ uidemus ī ar
boribȝ. Sicut uidem̄ eas illuc dare ser
⁊ attrahere s' nutrimentum ⁊ augm̄
tari absqȝ sensibȝ ⁊ sensibili motu. E
g° uinum iuuamentū pbet aīe ⁊ cor
nāe ē omibȝ sit ꝯueniens hominibȝ ⁊ e
etatibȝ ⁊ tempibȝ ⁊ regiōibȝ. tn̄ cum
sumptum fuit s. uim ⁊ ꝯsuetudinem
bibentis ⁊ s. q. natura ferre potest. qui
dem adolescentes ⁊ pūos q̄ndam uini s
tinere ꝯuitatē. Iuuenes uō ⁊ uiros ma
iorem. Decrepiti uō h optimū uidet̄ eis
eē ad ꝯfortand corpa eoꝝ. ⁊ ad augm̄
tandū eoꝝ calorē natalē ⁊ ad exsiccā
dum eoꝝ humoꝝ supfluitatē. multo
mīs tn̄ q̄m iuuenes tolant uini q̄
titatē uel q̄litatē pp̄ debilitatem capi
tis eoꝝ suoꝝ qȝ neruoꝝ mollitiē. Actio
g° uini nō eodem modo opat̄ in seni
bȝ sic ī iuuenibȝ. pūis ⁊ adolescētibȝ
In senibȝ uō s. medicinam. In iuue
nibȝ uō s. cibū. Adolescētibȝ ⁊ pūis s.
cibum ⁊ medicinam. Senioribȝ uō
ē s. medicinam qȝ calor uini repugnat
eoꝝ frigiditati. Iuuenibȝ uō ē s. cibum
qȝ uini nāa natē eoꝝ simil ē. Ado
lescentibȝ ⁊ pūis s. cibum ⁊ medici
nam qȝ calor eoꝝ illis licet sit for
tis sbalit. nō dum tn̄ ē ī pfcōe pp̄
hūndanciā humiditatis. p m̄ uini
illi calori dat nutrimtum ⁊ augmēt

⁊ cor desiccat humiditatem. vn̄ est med
icinam. palam ergo ē uinum esse bonū
omnibꝫ hominibꝫ. si sic q̄ oꝫ accipiat̄ q̄
nullus phīc in aliquibꝫ hominibꝫ seu
temporibꝫ laudat ac uitupat n̄ s̄ qn̄ti
tatem qua bibit᷑ ut commixtionem aq̄
cū eo q̄ si multū ⁊ purum fuit que
rit ī hiemali tempore ⁊ frīa regiōe
In estate uō calida q̄ regiōe uinum
purum multum q̄ aque commixtū cōg̃,
it necō Corpa n. humectat ⁊ ref
rigat ꝓpt aq̄m commixtam. repugn̄t enī
calori ne calida ⁊ sicca faciat corpa
⁊ portat aq̄m cum sui s̄btilitate ad
remota membra uelocit᷑. Ꝼoꝫ antiq̄
assimilāūnt uinum tyriace magne ⁊
tyriace natē q̄ compuērūt duaꝝ contraꝝ
rerum eē uinatiuum. vinum n. rep
erunt eē pficium duaꝝ rꝫ. Calefacit
enī corpa ⁊ infrigdat calida. humec
tat sicca ⁊ humida extenuat. Eius
tn̄ calefactio ⁊ desiccatio ē naturalis
humectatio ⁊ infrigdatio accidenta
lis. q̄ cum sui subtilitate ⁊ pforōe
portat aq̄m p membra que necē est
refrigerari ⁊ humectari. Multociens
n. sitis ab eo citius extinguit̄ q̄ ab a
q̄. pcertim si causa sitis ē calor ⁊ sic
citas in membris a stō remotis. qm̄
cum sui tenuitate ducit aq̄m ad e
adem membra vn̄ humectant̄ ⁊ ref
rigantur. sitis q̄ extinguit̄. ⁊ licet h̄
dixerimus de actōne uini. adhuc tn̄
dicamus illud diuisum s̄ sui gn̄is di
uisitatem.

Diuisitas uini gn̄alit̄ ē tplx. aūt n.
ē recens uidelꝫ unī anni ut plu
plꝰ aūt uet' a iiij. usqꝫ ad vij. ānos. Exist
ens a medioc̄. i. a ij. ānis usqꝫ ad iiij. Recē
ti ū. īest calor i. i. g̃. vn̄ ptinꝫ fit ⁊ hu.
ido celis ē nutribile. malos q̄ gn̄at hu
⁊ inordīata sopnia. uētositatē stō ⁊ ite
stiōꝝ. vn̄ G. vinoꝝ q̄cq̄ recens fuit.
non habet uim cibū ducendi p cor

p. nꝫ urinam puocandi. Opret ergo frias ⁊
humidas natās hn̄tes illud caue. ve
tositatem n. ⁊ inflōm ⁊ fastidiū gen
at. Ꝼoꝫ sinceritas fuit. uinum eligatur
clarissimum. aquosum diu a torcular
expssum. vet' a uinum q̄ trāsit a iiij
anno usqꝫ ad vij. annos ut plus. c. ⁊ sic.
ē i iij. g̃. ⁊ hꝫ q̄ddam amaritudinis hī
uinum. purum nutrit. cito q̄ cap asce
dit ⁊ mentē peruit ꝓpt sue punctionis
acumē maxime si ex eo mult̄ bibat̄ ē
aque paucitate ꝓpt h̄ ergo caueāt r̄o debil
es neruos hn̄tes ⁊ illi qui n̄ hūnt cau
tos. Magnum n. eis p̄stāt nocumentū n̄
tantam in suis corpibꝫ hēant humid
itatem. que bn̄ resistat uini acumini.
vn̄ G. multū inquit ē uet' uinum con
ueniens hijs in quoꝝ uasis multitudo
crudoꝝ humoꝝ ē accumulata. vinū v̄o
int' nouum ⁊ uetus medioc̄ ē bonū v̄o
pore tempatū s̄ q̄ ē ab utrisqꝫ extremita
te remotum. noui. s. ⁊ ueteris. In hac me
diocritate uinū existens. dr̄ ca. ⁊ s. i ij
g̃. pinde huiusmodi uinum eligatur
vetustissimū uō q̄ ꝓpt̄ saporē ponderis
⁊ amaritudinē hꝫ. spnat̄. ⁊ similiter
caueat̄ uinum q̄ ī primo a torcular
exiuit. q̄ adhuc ē indigestū ⁊ a bulli
tione nō dū cessit. nec terestria ad locū
suum naturalem descendunt. nꝫ q̄ ac
reum ē ad supiora saliit. nꝫ liquor ei'
clarissim' medioc̄r stans inundificat̄ ⁊
lucidissimꝰ appꝫ. Sꝫ tn̄ debem' intellige
q̄ uinū uetustissimū augmētat calor
em ult̄ tpamentū. nocet q̄ pliciat cōr et
mentē peruit. s̄lo n̄q̄ ⁊ extingt̄ naturalē cal.
cū acumine sua q̄ siccitate. Recēs ū uinū
p sue humiditas hn̄ditā ⁊ caloris puritate
⁊ ꝓpt ebullicōm sui q̄ turbiditatē mal
os gn̄at hu. terribilia sompnia īducit. ue
tositatē ⁊ īflōnē stō nociuā ⁊ opilōnē ē
at ī uiralibꝫ uijs. vn̄ G. dicet inq̄t diui
sitatē uini ītelligi. q̄ recēs q̄ nuper ē
torcular. ca. ē i. i. g̃. vet' uero iiij an

nos transiens. c. e i. iiij. g. mediocriter q
e a ij. usque ad iiij. c. e i ij. g. Quanto ergo vi
num habet caloris paucitatem tanto humi
ditas comprobatur. et quanto calidius tanto siccius vi
num est laudabilius. alia diversitas est que est quin
cupla. una est color. secunda est sapor. iij odor. iiij
liquor. quinta est debilitas et fortitudo. Co
lor generaliter dividitur quadrifariam. Duo enim
sunt simplices. albus et niger. et duo ex hiis
compositi. i. aureus et rubeus. Sunt et ali
i colores inter hos ij. s. inter extremitates su
as. i. glaucus et roseus qui sunt inter rube
um et album et palmeus et pallidus et
subpallidus qui sunt inter aureum et citrinum
que possimus intelligere sensualiter et
intellectualiter. Vinum enim de uvis albis fac
tum. in primordio est album propter aquosita
tem et cruditatem et defectionem sui illius
caloris. Sed cum aliquantulum invetera[verit]
et annum transierit confortatur calor eius hu
miditas quia ipsius minuitur fit quasi coloris sub
pallidi. Sed si plus inveteraverit. ut duos
transeat annos. multo plus calor eius
augmentatur. humiditas que sui minuitur
fit quasi color eius palmeus. Quod si plus adhuc fiat
vetus. et iiij annos transierit. et suam di
gestionem compleverit et illius calor ad statum
venerit color eius fiet citrinus. Similiter
vinum de rubeis uvis in inicio est ad
huc est crudum eius quasi calor defectus. co
lorem habebit albedini vicinum. Cum quia
unum transierit annum. et confortatur calor eius
quia digestio. fit rosei coloris. Quod si invetera
verit ut ij habeat annos et compleatur sua
digestio et virtus caloris. rufum habebit colo
rem. Quod si fuerit vinum de uvis nigris
in inicio est nigerrimum obscurum turb
idum propter terrestrem partem ei dominantem et de
fectionem sui caloris et digestionis. Quod si v
num transierit annum. confortatur eius ca
lor et eius digestio et terreum descendit ad suum
locum inferiorem et incipit fieri clarum et fit medi
ocre inter rubeum et nigrum. Si autem transierit
duos annos et calor eius fuerit confortatior

suam que complevit digestionem et descendit terre
um ad inferiora et clarificatur fit rubei col
oris. palam ergo intelligimus vinum album
et nigrum esse debilis minus caliditatis. Sed albo
magis humiditas pertinet quam nigro. propter
subtilitatem et aquositatem sibi dominantem
et propter grossitatem et terrestreitatem nigro dominan
tibus. hoc testatur nigri vini ponticitas
albi quia insipiditas que in sapore videtur aq
vicinari. Unde G. nullum inquit vinum
invenitur ponticum et grossum nisi nigrum
ut nigro vicinum. Similiter non invenitur
vinum subtile et aquosum. nisi album
et albedini vicinum. Propterea album est
subtile. minus quam commixtionem suscipit et est
sensum stomachale. cito digestivum. et velociter
venarum apertivum et provocativum. et urine
provocativum. primum tamen nutrit propter sui levi
tatem. unde cito caput ascendit. id quod
debilem facit ebrietatem cito dissolven
dam. Nigrum vero contrarium est isti quia grossum est
et durius ad digerendum difficile ad pe
netrandum vias venarum et urinam provo
candum grossum quia dat nutrimentum
plurimum caput ascendit tarde. et cum ascendit
fortem facit ebrietatem et ad dissolven
dum tardam. Vina vero colores medio
cres inter utramque extremitatem habentia
quanto sunt ab utrisque extremitatibus remota
tanto sunt calidiora. et e contrario quanto illis
extremitatibus vicinantur tanto frigiora esse
intelliguntur. propter hoc rufum quod est de nigris
uvis et aureum quod est de albis sunt cali
diora. quia calor eorum est in iij. g. et sunt ab u
trisque extremitatibus remota. statim quasi in me
dia medioctate. Rubeum vero est nigro
in grossitate et duritia vicinum. Secundo
nutribilis est omnibus post nigrum. plurimum tamen pro
vocat urinam et tarde caput ascendit. et
si ascendit. durum facit ebrietatem disso
lutionem difficillimam. Roseum vero de
rubeis uvis factum et palmeum de albis
vicina sunt vinis albis in levitate et
digestionis facilitate et ad venas provocan

daſ ⁊ urinā ꝓuocat. Subalbidum ē inᵗ
palmeum ⁊ album in leuitate ⁊ diger
tionis facilitate. Sȝ album certiſ ē le
tiſ. qꝛ nich ab aq̄ diffᵗ n̄ ī aliq̄ntiā po
tentate uū nō ſuffᵗ aliq̄m ꝯmixtio
nē. palmeum ū͞o melioriſ ē saporiſ
⁊ odoriſ q̄m cetā. p͞in uaſoꝝ ē ꝓforati
uum pectoriſ ⁊ pulmoniſ cū ſeceru
bꝫ mundificatiuum. Subalbidū nō
adeo ē laudabile in hac actōe. Album
ū͞o ⁊ aquoſum nullam mundificati
onem facit. ꝓpᵗ h̄ ſecūdū dāᵗ febricitā͞ti
bꝫ qꝛ facit eum urā ⁊ fumo ⁊ ſudore
egꝰdiᵗ. Jo ẏpo. iuſſit uolentibꝫ mun
dificare pectora. ſubalbidū dari ui
num ⁊ ſi uinum ē dulce. meliꝰ ē in
hᶜ actione q̄m ſubalbidū. q̄m dulce
uentrem humectat. ꝑtuſ qꝫ mundif
icat. urinā tn̄ nō ꝓuoc. groſſum eī ē
et durum ad poroſ apiend. Sȝ ſbalbi
dum apit poroſ cito qꝫ uiaſ urinaꝝ ꝑ
forat ⁊ ueloceᵗ ad ueſicam ueniens
foraſ eiciᵗ. certiſ gᵒ ad ꝓuocand urinꝫ
ꝯueniencᵈ ē. Citrinum ū͞o ⁊ glaucum
⁊ rufum qꝛ ſunt ab extͣmitatibꝫ .i. al
bo ⁊ nigro q̄ntū oꝫ remota. certiſ ſᵗ
caliora ⁊ tenuiora ⁊ leuiora facilꝰ
cap ascendencia ⁊ magᵉ certiſ m̄tē ꝑ
cucientia. Jmplent .n. cap pungitiuo
fumo facilᵉ qꝫ mouēt ad ebrietatē
leuiᵉ tn̄ diſſoluiᵗ. Oppoſicio nob tal
fit a ſophiſtiſ. Cur inquiūt dixiſti ci
trinum uinum ⁊ glaucum certiſ eē ſb
tiliora ⁊ leuiora. Cum albū uideaᵗ ſb
tiliuſ ⁊ q̄ aqᵉ ꝯꝫ ꝯnacᵗī. Jn initiꝰ
huiꝰ lib locꝰ dc̄m ē ſb͞tile multis mo
diſ eē. aliq̄n .n. aliquid dꝛ ſb͞tile ꝓpᵗ
ſue actioniſ uᵗtutē ⁊ fortitudinem ſue
penetrationiſ ſicᵉ ꝓ cinamomi. ȝȝ ⁊ ſi
milia. hec .n. ī ſuiſ actōibꝫ ſūt fortiſ
ſima. ſlam ſubtiliant humores eo
rum qꝫ feces mundificāt. Eſt ⁊ alio
m̄ ſubtile ſicᵉ reſ parata ad obediend
nature ⁊ uᵗtuti digeſtiue. ut ſunt
piſceſ laudabiles ⁊ oua ſorbilia. Eſt ⁊ aᵈ
ſubtilitatiſ intencio q̄ntadm̄ cēncia ⁊
nutrimentum laudabit. cibi ſen ꝑīmꝰ
bn̄ coctuſ ⁊ mundᵒ. ſtarni ⁊ pulli gallīā
cei. hec .n. laudabilem gen̄ant sanguinē
Vinum gᵒ album lꝫ ſubtile ſit ob ſui liqᵘ
riſ tenuitatē ⁊ digōniſ ſue facilitatē
rufum tn̄ ⁊ glaucum ⁊ citinū ſb͞tilia ſᵗ
ī ſuaꝝ actionum fortitudine feceſ hu
moꝝ attenuancia ⁊ expllencia. ſangui
nem ⁊ mundificancia clarum qꝫ faci
encia. q̄ plenꝰ ſuo loco dicem̄.
Diuiſitas aū͞ uini ꝓpᵗ saporem
multiplex ē. gn̄aliᵗ tn̄ iiiꝰ mod
eſt. Eſt .n. dulce. acbum ⁊ q̄ abuſiue
dꝛ inſipidum. Eſt ⁊ forte in sapore et
odore. Sunt ⁊ inᵗ hoꝝ extͣmitates alia
mediocria de hoꝝ saporibꝫ ꝯpoſita. Sūtq̄ꝫ
occulta ad ꝯphendend coꝝ sapores. Dul
ce calm̄ ē ī ii. gᵒ. ſic. i. ī. aliq̄ntu humꝰ
ꝑtinet ꝓpᵗ h̄ groſſum ⁊ illaudabile eſt
ī omī ſua actione n̄ qꝛ uentrem ſoluit
Jn omī .n. re dulci. Jnueniᵗ uirtꝰ laxat ʒ
iua ⁊ colatiua. h̄ uinū ſi aliqᵈ ī corꝑe
inuen̄it q̄ ſue ꝯūum ſit actioni. ⁊ co
hibeᵗ ad exeund ⁊ calefacit ⁊ ebullit
aſcendit qꝫ ad ſupiorē ꝑtem ſtōi ⁊ uer
tiᵗ ī colicos hu. ⁊ ſicum gen̄at ⁊ uēto
ſitatem inflatam ⁊ ſupiori ꝑti ⁊ lati
nocuam. opilōm ī epe ⁊ ſplene gn̄at
⁊ lapidem in renibꝫ creat. maxime ſim
uenit h̄ membᵉ talibꝫ paſſionibꝫ appa
rata. aut digeſtiam uᵗtutē debilē. ꝓpᵗ
h̄ caueant illud quibꝫ ḡſſa ⁊ h̄ūida
dominaᵗ n̄. ꝯꝰ ſi aſſueūint eo. ꝑ cito
in ẏdropicam incidēt paſſiōem cꝰ ſui
groſſitate ⁊ uiſcoſitate liquoris ipleᵗ
uenaſ de ḡſſo ſanguine ⁊ turbido ⁊ ī
omnium carnium raritate ḡſſam ac
cumulat uentoſitatē q̄ ē cā gn̄andi
opilōem. vii. c. Dulce inquit uinum
nō ſolum ē opilatiuum ſꝫ inflatiuū
uentoſitatiſ gn̄atiuū ī epe uideꝫ et
ſplene omībꝫ qꝫ membꝰ excepto pul

mone. Et enim aperit opilationem. Causa o
pilationis est et pulmonis aptionis. fit
sit propter vias eorum. quod cum venit ad epar per
largas venas et per magnam viam. i. per
venam que vocatur porta. stansque ibi
digeritur. deinde ad subtilissimas venas
que sunt in sua concavitate veniens. nequit
fere transire per angustas vias. quod in per
manens. opilationem facit et apostema creat secundum
sui firmitatem. pulmoni autem hoc non similiter contingit.
quia primum venit per angustas vias et sub
tiles venas. Cumque in digestum venit in pul
monis canales que sunt large et port
at secum quantum fecum huius propter
largitatem eam quod expellit cum sputis
et screatibus. propter hoc vinum dulce adiu
vat pulmonem ad mundificandum et ex
pellendam ab eo fecem eius quod dissolvit
opilationem. Illud tamen caveant quibus gene
at sitim. Eorum enim calorem augmentat et
humiditatem salive desiccat et rigo
ssat. fit quod quia   annectitur canali
bus pulmonis. unde inducitur ad exerci
tium. huiusmodi et vinum dicitum est
dulce in sapore. odore et liquore sed tamen
huic vino dulcedo est propter cum nigredi
ne grossitie et turbiditate. Unde G. sicut
quam invenitur vinum dulcissimum quod non sit
nigrum et grossum et quanto a nigredine
grossitie et turbiditate removetur tan
to minus est dulce et habet vineum sapor
em. Ideoque quod cumque vinum dulce rubori et
claritati pertinet et bibitur quantum oportet
et sufficit quod non sufficit. fit conveniens egritu
dinem exeuntibus et quibus fiunt necessaria mul
titudo nutrimenti sed tamen eorum corpora que
sunt debilia non possunt illud sustinere
Sicut ypo. facilius est repleri potu quam cibo
Et G. non oportet caveri vinum quibus consuetu
do cibi non convenit. maxime si vinum
pertineat rubori et claritati. Sed tamen qui
patiuntur in visceribus defectionem. in epate
videlicet et splene et renibus et quorum corpora
ydropisi sunt apparata. ab omni genere
vini dulcis sunt cohibendi. Ponticum
vero vinum quod album dicitur durius est tar
dius et gravius digeritur. venasque difficilius
dulci penetrat. quod dulce est calidius est
et acceptabiliorem habet saporem. Ponticum vero
i. album. videtur esse terrestre asperum huius
saporem. unde difficile est ad perforandum
venas vel urinam vel egestionem nec sudorem
provocat. Solo quoque bonum sanguinem gene
rat. ventrem tamen et intestina confortat. contin
git quoque egestionem de stomaci defectione tarda in
maxime si sola causa caloris sit. cum sugge
est rasura intestinorum. Unde D. vinum
inquit album diureticum est. sed nescio
in qua intentione hoc dixit quod tamen hoc modo
intelligere possumus. quia si purum fuerit
ponticum. clarum et subtilissimum in li
quore multum quod commixtum. non est noci
vum pectori capiti. stomaci calorem exti
guit et urinam provocat. Vinum autem ru
bicundum melius est pontico quod et reparat
est ad opilationem ponticum. Unde congruit calidis
complexionibus maxime stomaci. plurimum tamen nutrit
et cito per urinam eicitur. Vinum quidem
fortissimum odoris est calidum et fortio
ris actionis cito ad caput ascendit
ac bullire et fervescere facit corporis hu
mores. Unde fumus caput ascendens no
cet stomaco cerebro et mentem perturbat. Sed certe
est quod caveat illud quibus calida corpora
sunt. hoc est nisi multum fuerit commixtum quod
si commixtum fuerit quantum oportet et ut de
cet accipiatur et secundum quod convenit etatibus tem
poribus regionibus et consuetudinibus. laudandum
quia grossos dissolvit humores. vias
venarum de putredine mundificat et san
guinem clarificat. Senibus autem et qui eorum et
atibus vicinantur. propter coadunatio
nem superfluitatis in eorum corporibus
fit hoc vinum optimum. maxime
si fuerit vicinum ponticitati quia eorum
calorem confortat crudorum quia humorum ha
bundanciam dissolvit. propterea convenit
quibus colligitur humores crudi et grossi fuerint.

Diuersitas uero uini propter liquorem triplex. Aut enim est subtile aquosum aut terrestre grossum. aut mediocre. Vinum autem subtile aquosum. semper inuenitur cum albedine & claritate. unde facilius est in stomacho. cito enim digeritur & uenas perforat & urinam prouocat. solo uini est febricitantibus quia non fortiter calefacit. nec mentem perturbat. sed nullum cerebro ut nimis nocumentum infert. Si uero fuerit mixtum. est melius magis ad extinguendam sitim. Vinum uero terrestre & grossum oppositum est subtili aquoso. unde quia grossius est ceteris plus stomachum grauat. durum enim est digestioni & difficile ad penetrandum uenas urinam non prouocat tarde quia caput ascendit propter sui fumi grauitatem & grossiciem. secundo non facit ebrietatem que tamen si fiat non cito dissoluitur.

Diuersitas uini propter odorem quadrifariam diuiditur. Aut enim est odoriferum cito sensum perforans odorabile in pelliculis cerebri stantem quod fit propter sui leuitatem & quia est aromaticum. Est & uinum nullius odoris propter grossitatem & grauitatem. Tercium est inter subtile & grossum & leue & graue mediocre. Quartum horribilem habet odorem fetorem & corruptionis illatiuum. Vinum odoriferum suum liquorem significat esse temperatum & subtile omni quia sorde mundatum penitus quia digestum unde clarum sanguinem generat laudabilem & mundum. Cordis est confortatiuum animum letificat tristitiam & angustiam expellit quoniam mundificat sanguinem a sordicie in corde existentem. Unde fumus grossus turbidus & obscurus solens naturalis caloris lumen obscurare expellitur unde fit causa leticie. propter hoc igitur huiusmodi uinum est omnibus etatibus & complexionibus conueniens si accipiatur ut oportet & ut natura possit sustinere. Unde ysaac. Vinum inquit odoriferum melius & subtilius leuius & digestibilius est ceteris. ac nutribilius. Quod significat suam iam compleuisse actionem & omne contrarium ab eo esse ablatum. propter hoc urinam prouocat cito quia caput ascendit & facile ab eo inebriatur cito tamen liberatur. Vinum uero quod nullius est odoris minuit sue fumositatis grossiciem & grauitatem & indigestibilitatem secundo illaudabilis est nutrimenti. propter hoc non mundificat sanguinem nec clarificat nec confortat cor aut creat leticiam. grossos & augmentat humores & fumum turbidum generat & obscurum. Sic fit causa tristicie. Sed tamen propter suam grauitatem & grossiciem non cito caput ascendit & ebrietatem generat. Quam si fecerit durat tarde quia dissoluitur. Vinum inter subtile & grossum mediocre cuius odor est mediocris fit actio & passio eius secundum quod est propinquum uel remotum ab eius extremitatibus. Si enim remotum fuerit a bonitate malum est. Si uero a malignitate bonum. Quod si steterit in medio eorum. erit mediocre. Vinum autem quod horribilem & grauem habet odorem. est pessimum & secundum sui odoris horribilitatem & grauitatem nocet cerebro & mentem perturbat. nimis cerebri quia pelliculis infert lesionem & pessimum generat sanguinem maxime si ponticum est. Unde G. Oportet inquit cauere uinum horribilem iam & grauitatem habens maxime si ponticum est. Durum enim est digestioni. Digestum & malum generat sanguinem.

Vinum temperatum est. Aut enim fortissimum est aut debilissimum aut mediocre. Sunt & inter horum extremitates medietates quedam que suis discerni nequeunt. Fortissimum. est ceteris calidius cito quia caput ascendit & mentem perturbat quod caput & multis & calidis perturbat implet fumis. Quod ysaac uocauit uinum uineum. Vinum quod debilissimum est. actionem superiori oppositam habet. Quod ysaac aquosum appellauit. Vinum mediocre habet actionem secundum quod est uicinum aut remotum a bonitate uel malignitate extremitatum. Porro quia compleuimus singulatim & simpliciter uini diuersitatem & uniuersa pietate: dz nos finire totam uini compositi disputationem. Impossibile est enim

inuenim̄ uinum aliq̄ carens sapore odore
colore. Jnspiciend̄ ē ḡ ab albo ⁊ nig̃ q̄ste
oīū extremitates ⁊ om̄es colores quos in
uenim̄ sunt ex hijs ꝯposita. Albo uino ꝑ
tinet odoris defectio ⁊ saporis nulla q̄z
ꝯmixtionē suffert q̄r raro inuenit̄ ut
sit dulce ut ponticum ut grossū. vinū
q̄ ē subtile debile insipidum ⁊ nullā fe
rens mixturam. min̄ ceťis ē calidum
digestiuis ꝯtalioris ⁊ cito uenas omnes
corpis q̄z poros penetrat ⁊ uelocit̄ ex
pellitur. ꝓin̄ minus ē ceťis nutribile ⁊
plus alijs infrigidat cal̄. ⁊ siti extinguit
urīam ꝓuoc̄. Q̄ si pontic̄ fuit. necce ē
ut sit grossum. Jmpl̄e ē eni uinū po
tarī ēē abs lig̃re grosso. Q̄ uinū illa
udibl̄e dat nutimentū ad digendū
durum. urīam nō ꝓuoc̄. uentrē ꝯsti
pat. tarde q̄z caput ascendit. stom̄ tū
⁊ cebȝ ꝯfortat ⁊ iuuat malas bibē
tes aquas figuram corpis disturbantes
eos ⁊ iuuat qui frīssimam potaūnt aq̄.
ut niuē q̄r corruptibil aq̄ si bibat̄ ī ma
los ꝯūtit̄ chimos sicut supi⁹ ī aq̄ trac
tatu diximus. Jn̄ fit cā corrūpendi ⁊ de
bilitandi stōm. Cumq̄z defeċat stōs a
toci⁹ ꝑtibȝ corpis ad eum mali ⁊ colli
currunt humores sic in stomaticis in
demi. ieiunium ascendē assuessetibus
Calesit ꝯ. stōs eoꝝ ꝓꝑ indigenciā cibo
rum. vn̄ neċe deficat malis humorib⁹
ad eum uenientibȝ. Q̄ dum aū ei fumo
sitas ascendit caput ⁊ ī eo dolorē ge
nerat. Sȝ si eandem aq̄m cū uino al
bo ⁊ pontico misceam⁹. subtiliat ⁊
digit eius q̄z acumen mitigat. sic aq̄
uinum merum mitigat. Os q̄z stōm ꝯ
fortat ⁊ adiuuat ad deponendā infe
ri⁹ omnē lesionē suam sȝ aq̄ refrigata
absq̄ ꝯmixtiōe bibita. maximū dat no
cumentum sic diximus. neruis q̄z stō. ꝑ
toris ⁊ similium nocet. Q̄ si cū uino ꝑ
dō tempet̄. mitigabit aque frigid.⁊
stōm ꝯfortat sȝ tū calidam hn̄tibȝ sim
nō oȝ ꝯmisci. q̄r eoꝝ calore. frīgitas aq̄
tempat̄. vn̄ G. Calidas hn̄tibȝ ūs n̄
lit. ꝯuenientior aq̄ frīa uino. ⁊ si tali
quo tempe uinum eis neċiu fuit. al
bum ⁊ ponticū bibant. Q̄ si uinum
album dulcedinē hēat. mediocre ei
ad digendum int̄ album tenue et
ponticum. diuis. ꝯ. ⁊ tardi⁹ ei ad digē
dum. q̄m subtile. ꝯtalis tū pontico. ꝑi
de utroq̄z nutribili ē. uentrem humec
tat sto nocet. uentositatē ⁊ rugitum
creat. Omne tū nocumentum ei⁹ ē debile
⁊ lene. q̄r sīn dulcedo nō ē fortis. sīam ē
illo uino dulcedo nō ꝯuenit. Q̄ si tēne
cessario ē ꝑita. Cvino nigro ꝑtinent
grossities liquoris ⁊ ḡuitas odoris. vnde
ē difficile ad digendū tarde q̄z caput
ascendit. mult̄ nutrit. venas ꝯ. de gros
so sanguine implet ad dissoluendum
tardante. vn̄ G. vidi homines luctis pi
lestrībȝ utentes. h̄ uinum assidue ⁊ fre
q̄nter bibere ut ingrossarent̄ ⁊ ūgit
em acciperent. q̄ eis fōm ē. eis ē dē nu
trimentum carni procane uicīn. ꝓinde
bonum ē iuuenibȝ. aīī album. senio
ribȝ d̄ ē inꝯueniens ⁊ aīī ⁊ ꝑ album q̄r
ꝓꝑ defectiōem caloris illis coꝝ gn̄at o
pilonē ⁊ ī renibȝ lapides maxime si
illo assuescant. h̄ q̄z uinum nigr̄ est
modis. Aliq̄n ꝯ. dulce ē nō tñ ḡ ū po
nticum ⁊ aliq̄n utraq̄ sunt ī eo simul. i.
ponticitas ⁊ dulcedo. Sȝ nigr̄ numq̄ in
uenitur forte. vn̄. G. Omne nigr̄ dl
ce licet sit nigrū tū nō omne nigrū
neċe est dulce. sig̃r ūo inuenim̄ dl̄ce
⁊ nigrum ponticū. ⁊ aliq̄ndo dulce sit
⁊ ponticum. sīgrum ḡ solam hn̄s dl
cedinem. calidius ē ⁊ nutribili⁹. plus ce
ťis uentrem humectat urīam nō ꝓuo
cat. uentositatē ⁊ inflōm creat. Q̄ si
ꝓꝑ mediaciam ꝓum m̄ bibatur. erit
ꝯstipatiuum solonis ex intestinoꝝ de
fectione gen̄ate. fit q̄z nō adeo nocuū
capiti ⁊ neruis ꝓꝑ sue fumositatis grossi
cie ⁊ ḡuitatē. vn̄ tardi⁹ ad cap̄ ascēd.
ꝓꝑ h̄ tardissime quis eo iebat̄. diu tam

ab ebrietate non liberabit. De quo G. vinum
inquit nigredini pertinens non tamen habet ca
lorem citrinum glaucum et album neque
tantam facit ebrietatem. vinum uero quod dul
ce simul et ponticum est grossius durius quod
est digestioni et magis inflationis et uentositatis
generatiuum. lapides generat in renibus
et opilationem in splene et epate. magis quod
cetera uomitum prouocat. dolorem quoque in capite
et renibus. vinum uero rubeum necesse est dul
cem ut ponticum habere saporem et liquorem
inter grossum et subtilem medium. Odor
quoque eius inter odoriferum et contrarium. unde quod e
ius uicina est odori uini fortissimi. Propterea
est mediocre inter leuitatem rufi et grossi
tudinem nigri. hac de causa ad nutrimentum
aptius est temperatum et mutatur in sanguinem
facilius propter similitudinem quam habet cum eo in
liquore et sapore et colore. post hoc nigrum
dulcem habens saporem conuertitur in sanguinem
sed tamen sanguis quem generat turbidus est et
grossus melanconico pertinens humori. Post ea post
hoc conuertitur in sanguinem uinum rubeum et sub
tile et clarum. propter sui liquoris subtilitatem
necesse est ut moretur ad coquendum ut ingros
sescat et in sanguinem mutetur. sed
tamen sanguis ex eo generatus subtilior est et
leuior atque laudabilior. Unde G. vinum in
quit dulce clarum et rubeum. medi
ocre est inter roseum subtile et nigrum
grossum et dulce. propter hoc non adeo grossos
humores generat sicut nigrum nec subtiles
sicut album. Quod cum hec fuerint, i. forte
et odoriferum. uerum est tamen ei sit subti
lius cito quod caput ascendens. Caueant igitur illi
quorum capita sunt debilia. Dulce uero et
rubeum multum iuuat infirma ha
bentes diu pectora et pulmones ma
xime quos necesse est mundificare cum spu
tis et quibus sputum est durum et uiscosum
hiis enim sputum necesse est prius expelli cum re
medio enim calefactiua dum humectati
ua sunt subtiliatiua et mundificatiua ne
humores grossi duri et uiscosi repug
nando uirtuti non pareant uirtuti expul

siue. sed potius generent grossam et durum tus
sim et per eam uenarum pectoris crepatura fiat.
Propterea si cum uino dulci et rubeo res fuerint
mixta pectoris purgatiua. perfecta et optima
erit medicina eidem passioni. Vinum uero ro
seum de rubeis uuis factum et palmeum de
citrinis. sunt mediocria inter citrinum et gla
ucum subtile et album. Ideo ad compositionem
eorum sunt nutribiliora et in sanguinem conuertibi
liora. Roseum enim facilius palmeo in san
guinem mutatur propter suum colorem sanguini
uicinantem. Et quod inueniuntur nimis spis
sa sunt non clara in colore et odorifera. Ideo le
uiter caput petunt cerebro tamen et replicant non
sunt nocentia propter eorum leuitatem que faci
le ab eis quis inebriatur et leuissime exim
ciantur. vinum aut aureum et rufum
quod sunt mediocris temperantie in ii. g. sunt ca
lida. cum tamen sunt uetera. dominatur eis calor
in iii. g. sunt quoque eorum sapores acuti. liquores
clari et subtilissimi aromaticum habens odor
em uel saporem. cito quod caput petunt
et replent cerebrum de calido pruriginoso quod
fumo. periculosius est cerebro omnibus quoque nimis
nocent. Ideo si hiis dentur uina illis ut accid
taliter calidis febribus sunt laborantibus aut le
uinantibus non modicum inferunt nocumentum
quod corpora eorum calefaciunt et ad febres ea com
mouent. dolorem capitis faciunt propter nocu
mentum quod cerebro nimis quod inferunt. maxime
si tempus et regio calida fuerint. sed non debemus
arbitrari quod nocumentum faciant ex mali san
guinis generatione sed propter calorem quod cale
faciunt et desiccant eorum corpora que necesse
habent infrigidari et humectari. aliquando tamen hec
uina dolorem capitis de grossis humoribus in se pla
cant. quod dissoluunt et attenuant et humores
expelliunt qui sunt causa doloris. propter hoc si de
nentur humidis complexionibus naturaliter uel acciden
taliter ut qui delectationem et quietem amauerint
uel eis quorum corpora multitudine accumul
ata sunt grossorum humorum. Tempore hiemis
et regione frigida. erit iuuamentum humorum
optimum quod humores eorum inanimit uenas
et corporis uasa mundificant ab omni putredine

cum urina et sudore. G. inquit. Bonum est ve
nas hominibus plenas grossis humoribus calori
pertinentibus. cum vinum album et subtile et
subalbidum et roseum aut palmeum medio
cre temporis bibita. Si autem humores sunt grossi
et frigidi. bonum est vinum citrinum et rufum
que sunt in mediocri tempore nec non roseum
et palmeum cum sint vetusta.

Vinum universaliter moderate bibitum.
secundum etatem regionem. tempus consuetudi
nem ac vinum et quantum non ferre valebit. san
guinem generabit laudabilem propter suum vinum liquorem
et colorem sanguini assimilantem. bonum sa
porem cibis et potibus prestat. appetitum gene
rat libidinem excitat quia vitalis animalis quia
virtus primo confortantur et virtus naturalis que in to
to corpore temperatur et vigorem et fortitu
dinem suscipit. et stomachum adiuvat ad cibi
appetendum retinendum et digerendum et ad ferendum cr
uditates compositiones et complexionem anime et corporis
cum sui calore odore. mundificationem re
git et corroborat. Hec testatur ei clarior que
palam videtur. Item videmus illud tristicia
tollere anime et leticiam provocare et mutat
viciam anime in virtutem. vertit eam ab impie
tate ad pietatem et ab avaricia in largit
atem a superbia ad humilitatem a pigricia
ad sollicitudinem. de timore in audaciam
cum vis scilicet desiderium et taciturnitatem et igno
rantiam mutat in hilaritatem facundiam et in
genium. Rufus testatur philosophos et helenos
semper uti vino cum volebant disputare
vel cum aliquo ratiocinari seu consilium dare
ad regendas res. scilicet et cognoscebant vinum
esse mentis confortativum et rectitudinis et vir
tutis demonstrativum. heleni tamen utebantur
eo cum volebant componere versus. seu lud
ere cum instrumentis musicis quia experi
mento invenerant mentem eorum vino a
cui et rationem augmentari eam et de po
testate in actum perduci. hoc scilicet fit cum pro
ut oportet bibitur. Sed si usque ad ebrietatem
accipiatur. generabit supradicta contraria. quia ebrie
tas rationalis anime lumen extinguit et
bestialem vim confortat et irrationabilem

vim primam corpus ut navis in mari absque
gubernaculis et multa carens ductore
propter quod favet rei non favende et laudat non
laudanda. Immo quod diximus sapientibus facit
sed stultis et malignis cum ebrietas generatur
in primordio fiat eos multa et irrationabi
lia loqui. cum furore et ira et superbia et
movet eos de loco ad locum. et tandem in
cidunt in adulteria furta et cetera vicia ab
hominabilia. Ideo volentes familiam et
todire oportet ut a vino se abstineant
nisi quia eorum competit natura. Sed valde est medi
cinam. est scilicet omnibus sana corpora habenti
bus competens et sanitatem custodiens. de eo
tamen vino hic diximus quod de vite est. et quod me
diocris est temporis. id est de ii. annis usque ad
iiii. cuius color inter rubeum et citrinum me
diocre fit et odor aromaticus. propter hoc vinum
coctum bonum. calidum tamen est et grossum mi
nimum quia nutriens difficile ad penetrandum
tarde fiat ebrietatem quam si faciat. diu
moratur. Sapa grossior est isto et
durior et inflativa. hec si digeratur mul
tum nutrit. est tamen congrua patientibus in
pectore et ulceratis in renibus aut in vesica.
est scilicet mundificativa et solidativa. Sunt
et alia vina non de vitibus sic de mille et v
uis passis. ut ficubus dactilis et similibus.
Vinum de mille est inflativum ventosita
tis generativum. epatis et splenis opilativum. Vi
num factum de uvis passis confortat stomachum
cum sua ponticitate. Vinum de ficu
bus inflat ventrem solvit et malos ge
nerat humores humorum fleumati pertinen
tes. Vinum de dactilis multos creat
humores ventrem perturbat. dure digeritur
opilat epar et splenem. Vina de fru
mento et ordeo facta sunt inacceptabi
lia et indigestibilia malos fumos et
humores generantia. constipant epar et
splenem et lapidem in renibus et vesica
creant.

Expliciunt diete particulares.

ebrietas

Corpus ... ut navis

Vina de frumento

non recta mixtam que suum ruborem mu
tavit cum claritate rosea. palam ergo urina
subtilissima ut grossissima cruditatem
morbi ut diuturnitatem significat et longe est
a coctione subtilitati pertinente non grossi
tudini. grosse vero urine et si necesse sit temporis
in complenda sui coctione ut subtilietur
atque dividatur et efficiatur [illegible]
magis temporis quia necesse est [illegible] ut [illegible]
et ebulli[illegible] tamen grossa effi
atur. prima enim est aliud tempus ut subtilietur et
difficetur. Urine temperate citrinissima
rufa rubea et nimiliosa sunt uictie co
lorum bonitas virtutis actionis non in ipsis significat.
Unde liquores eorum temperamento nam sunt
quotiens si sit subtilissima defectionem non in
sui coctione significat sicut ait G. possibile est urinam
urina inveniens subtilitates liquoris et boni
tates coloris sed tamen non multum subtiles. Subti
lissima vero omnino in coctione defectionem significat. Boni
tas coloris virtutem significat nature actionis que
duo non conveniunt. Unde ipsa est subtilitas
albedinis et nitentias in colore. Inpossibile est
ut urina sit tincta et subtilissima nisi preparata
tincta. Fortis vero tincta virtutem nature in
initio morbi significat quia in statu actionem comple
vit ipsius urine
Ignalis in ii dividitur. aut vero similis aut
non naturalis regulam suam custodit.
cum nec distinctionem suam excedit nec ipsa
subsistit. Que v. modis est. colore loco forma liquo
re motu. Colore cum albissima sit ex ne
cessitate. non alba vero non est similis quod in sequenti
bus explanabimus. Loco ut sedeat in va
sis fundo. Que si non sedeat in fundo. opposita
sis vocatur. Inmixto in liquore. ut sit inter
grossum et subtile mediocris quia non mediocris
non est digna vocari comparata. Forma ut sit
rotunda lenis quia pinea ut inferior pars sit
lata superior acuta. Motu: quoniam tempe
lenis debet esse in motu ut si moveatur cito si
ne liquoris turbiditate ascendat supius
Cum vero vas quiescat subito descendat
ad inferiora et in forma pinea resideat. Cum
hoc diximus absolute. oportet universa

liter inseqmur et expressius ut intellectus pi
gritiat legentibus
Ypostasis naturalis dicitur esse cum non do
minetur humoribus et feces pinguis corpus
cognoscitur quod actio eius in spermate testic
ulorum in lacte mamillarum [illegible] ap
temanatum reddat. quod nisi si in coctione sp
[illegible] que genuit album sper
[illegible] in liquore temperatum odor
eius sicut odor novelli fructus palmarum. Cum
vero [illegible] ut aliquid eam impe
diat sui complexio [illegible] sui malorum humorum
in corpore habundantia. [illegible] ne
cesse est ut recedat in colore in [illegible] hor
ribili odore. non dum vero completum sit in
coctione ut auferatur ab ipso sanguis a
credo sicut cum [illegible] cato [illegible] si
non in coctione compleatur ex odore et sapo
re eam abhominamur. Idem est de lacte
in mamillis et in sanie in apostematibus quibus
si calor non illis dominetur. alba mundificata
vincta et non recedat ex divinitate si non in cognitio
feculis non compleatur et [illegible] digestione et extra
neus calor illi dominetur. horribilis in odo
re emittitur et diversa in colore que rosea et su
tilis si non fiunt calida carnosa et parata si
non fiunt sicut. Sed tamen ypostasis non est assimilan
da saniei sed potius spermati et lacti quia non in sa
niem membrum putrum assimilatur. lac vero et sperma
spiritualiter et naturaliter conformatur quod ii. modis
fit. sperma vero potestate est membrorum et lac ca
ro. Hoc autem monstratur cum formam suam et essen
ciam dimittit et in formam membrorum mutatur
sperma ergo potest in quod mutatur potestative et
ipsa in ipso sunt potestative. hinc vero gene
antur et efficiuntur. Inpossibile enim est
effectum non esse in causa efficiente illius
vel potestative. Quod si esset possibile. possit et
videtur ex gallo esse et elephas ex struthione.
hoc de in parvulo est iterum obviare. Secundus
modus est quia faciens eam sperma nature est actio sola
faciens saniem. rebus aliis commiscetur non natura
alibus. actio autem esse non naturalis non commiscetur
equaliter illi actioni. quia et si commiscetur in quanti
tate. dispar tamen est in qualitate actionis enim

nālis ꝓprium est coctio subtiliandi feces ⁊ im
te apostemata .i. minorationē nocumenti
in actum rerum illarum. Per eius nō nālis ꝓp
rium est destructio ⁊ putrefactio ⁊ p destr
tionem ⁊ putrefactionem a n̄ sui rei egressio. q̄d
manifestatur quia cum calor nālis quedam di
miserunt animalia corporis solitus custodire
nō subeunte exͣneo calore destruunt ⁊ pu
trefacta corrumpuntur. g° n̄ cōferendi ⁊ cōpel
lendi rem nālem ē cā. p̄ es uo cē nam eo
destruendi ⁊ corrumpendi ē cōpleta. Re
phendunt tn̄ nos sophie i ypostasis albed
me dicentes. q̄re alba ypostasis ē laud
abilis ⁊ significatiua digestibilis coctionis. al
bedo uo urine illaudabilis quia significati
ua cruditatis ⁊ indigestionis: R̄. h ij. mis
si uel quia ypostasis fundamentum ē cer
te digestionis in membris q̄ cū cōpleat suā
digestionē ⁊ coctionē membrorum pfecte
cōpīnt similitudinē. Ut quia ypostasis
ē sanguis scdo coctus. qui scdo coctus. p cōpl
etum ruborē nō inuenitur in quam innatē
qualitatē membris assitantē n tm̄ ī al
bedinem sicut diximus cum sanguis ī sp
ma ⁊ lac mutetur ⁊ similiter cum caro in pin
guedinē traducatur quia pinguedo nil aliud
ē in initio q̄m mollis caro uiana congre
gationi. Que cum calorē natalē in se admi
serit. ⁊ sam coctionem in se cōpleuit mu
tata in albedinē facit pinguedinē. Ar in
libro de animalibus titulato explanauit.
nō tn̄ nre ē intentionis id in libris nris ī
mittere. si siquis h intellige uoluit ad act
oritatem recurrat ar. vnde ē liquamentum sa
guinis ⁊ aliorum humorum ē colamentum. q̄re ipsis
assimilatur quia calor ex his cōposit retinetur. Iu hu
morum .ii. cōmixtionibus .i. sanguinis cū flē
⁊ utriusque colibus ⁊ mediocri colore tēpatur q̄
subtilis ē ⁊ citrinus. Qz tn̄ si humor aliquis
corporis dominetur cōplexio siue simplex siue cōpo
situs sit. color ⁊ ut est cum ut appetit. ne
cesse ē g° alba ypostasis cōplementum sig
ficet coctionis ⁊ digestionis sue. Tinctura u
uirtutem ostendit coctionis urine ⁊ con
plementum coctionis ⁊ digestionis sue pa

lam g° est intelligi q. albedo fundamentū sit
ypostasis naturalis. Quia cū ita sit. ypostasis
nō alba quem sanitatē cōit ⁊ ad infirmitat
em princebit quia calor nālis si ab actione in
morbi desistit. ypostasis nō cōpleta ī coctiōe
est. ⁊ cōpleta ē albedi ⁊ mutatur in colore in iii
bi ut rubea rufa. glauca citrina ut aner
ma. indis uel nigra sit. Rufa ⁊ glauca li
cet dominetur co.r. decoctionis signt uirtutē
⁊ digestionis cōpletionem. Unde sic alba ad sa
lutem sit uiana. Rubea ypostasis me
diocritatem designat coctionis ⁊ possibili
tatē cōplementi. Citrina ypostasis quia non
dum nata coctionem incepit. si tn̄ lē po ē
illi quia calor ē stabilis ꝑ colorē in morbi n
adhuc mutatur in corruptionem ut incensio
nem q. in loco suo dicetur liquido. In fun
do ypostasis signt uirtutem nate operantis in
fecibus subtiliandis atque diuidendis ⁊ pcint
in loc suum nālem ponendis ut ps aerea
sursum ascendat terrestris deorsum ueni
at. liquor clarus ⁊ mundificatus maneat. Hy
postasis inter subtilem et grossam mediocris
temperamentum signt ⁊ cōplementum coctioni
⁊ nō cōplementum ⁊ temperamentum ⁊ medioc
ritatem ht. inter horales extremitates. hora n. ē
libus rei extremitas. Unde ar. destructio pfec
ta ē cui si quid adiunxeris superfluum si minu
eris. est ad pfectum minoratio. Sig° n ist
subsistat nec ulterius pcedit pfecta ē. Superfl
uitatē dixit a cōplemento exire quia mino
ratio minor est cōplemento. v. g. luna
cum mundo lumen minuere incipiat
minor ē q̄m amplius sit futura. deinde lum
⁊ splendor paulatim augmentatur quoad
rotunditatē ⁊ luciditatē pducat. Cum uo
ad cōplementum sui peruenit nec cōpleciorem
nec pfectiorem cernitur q̄ ascendat in
uenit. deinde redit ī minorationem sui. hoc ē
pfectio signtionis in re natale ⁊ specialibus
signis. Que n. cōplementum excedit minor
ationem ht cōplementi ⁊ temperamentum exit.
unde fit ut mediocritas ypostasis inter subtilē
⁊ grossam temperamentum sui ⁊ cōplementum
significet coctionis. Leuitas ypostasis.

et coniunctio sui et rotunditas sue forme et acu
men supremitatis subtilitatem signat et leuitatem sui et
ascensionem in angulos uniuersitatis erectos quod probatur in ig
ne qui cum clarus et purus sit motus eius in acum
anguli ascendit. licet sophiste nos reprehendant et
sedem ignis dicant. quare sedes ignis lata est et spaciosa
superiora sui subtilia et stricta et erecta et iudicium
sue sedis idem est cum supremitate sui acuminis in
igneitate et non. Respondeo. sedes ignis non est lata et spacio
sa in igneitate et non. sed ex corpore subiecto sibi formam
accepit latitudinis sue et quamuis per se ignis a subiecto
se separat constringit se et subtiliat et quanto magis elon
gatur tanto magis subtiliatur quousque in angulum
acutum traducitur. Similiter cordis forma est
pineata cum hicatio caloris illius non procedat
eius iudicium in acumine et non sic iudicium est igne
unde sedes sui est lata inferius et superiora sui acu
ta. Licet sensualiter reprehendamus quoniam in/
uenit infima pars cordis est lata superior acuta
cum in homine erecto sedes cordis sursum
sit lata et acumen tendat ad inferiora. Respondeo.
sensus tuus intellectualis non est quoniam monstratum
est pedes radices esse humani corporis et caput eius
ramos. sed uero est contra est. Radix enim omnium arbo
rum est fundamentum omnium ramorum suorum
qui ab ipsa procedunt et exeunt. unde in omnibus terre
nascentibus arboribus quibuslibet uel aliis. si ra
dices paciantur desiccantur et consumuntur rami.
sed ramus non nocet radici nec mutatur a qua
tantibus suis. Idem facit in cerebro cum aliis. quod
si paciatur toti nocet corpori. Sed si membrorum
quorumdam sit passio illud nocet cerebro et cerebrum
illis et motus est inicium a quo incipiunt nam quod
fundamenta sunt corporis et ligamenta sui. hoc
manifestatur quia si neruus aliquis in manibus seu
pedibus incidatur inde cerebrum non impeditur. nec
est uel inter cerebrum et medium incisum medi
a. Si autem neruus in cerebro paciatur omnia membra
quorum actio ab illo neruo incipit dampna
buntur. Radix ergo corporis humani caput eius et
extremitas sui rami. corpus inter radices
et ramos medium eius. quod antiqui homi
ne[illegible] assimilauerunt arbori. cum radix superius
rami uero inferius sunt. Quare cum sit natura est in[illegible]
inicium cordis et sedes sui contra cerebrum sit. rami et
extremitas impedes infima. Cordis ergo forma pine
ata est cui sedes lata et superiora constricta uel a
cuta. Reprehendent enim nos sophiste dicentes
tes quare epar non sit similiter fundamentum corporis cum
ipse in procedat illis et sanguis qui corpus nutrit.
Respondeo. non sequitur illo enim uene ab epate exeunt ut in
telligis. epar enim illud adhuc est quoniam caro delata cui in
tus subtilibus quasi filii complexione non potest quod sint
enim non esse epar sensibile passiones et uene ar
que uasa ex illis sunt exeuntia. unde si quidam
uene sanandum in epate quedam intus cum corpus
multis contrariatur ut separata et sola restaurentur
uene ergo non incipiunt ab epate. unde si dixeris epar
fundamentum esse quia ipse in exeunt illis. tamen quoniam
similiter fundamentum fons cui in ipse procedat
uitalis. Respondeo. Contra. unde uirtutes exeunt non est cor
poris fundamentum sed uie per quas exeunt. Si
dixeris te fundamentum epar ideo dixisse quod
sanguis in exorditur unde totum corpus nutritur
Respondeo. ergo fundamentum est et stomachus cui ab illo exordi
tur ut epati excoctus separetur et similiter pistor
et coquus fundamenta erunt quia stomachus paretur quod est
ipso dicta. Leuitas ypostasis et uelocitas sui
motus ad inferiora et superiora secundum agentem
in illam morbi dominantem per leuitatem in et
suam obedienciam nature. Si enim non obediret
digestionem suam amitteret et etiam non bene
cocta exiret. Palam ergo intellige quia reg
ule ypostasis. Vt est comprobante albedo sui co
loris. sessio in fundo uasis. medioc(r)itas sui
liquoris. leuitas et rotunditas sue forme
leuitas et facilitas sui motus. Cum uero hec dicta as
sunt. perfecta est actio nature in temperamento complexionis
et sanitate corporis. Cum ergo aliquid harum perfecta
tum auferatur et potens actio nature facientis
tollitur omnibus ablatis tota actio aufertur
membris. Si ergo leuitas motus ypostasis auferatur
et forma motus non exercetur actio illius et dominatio
sua in digerendis fecibus aufertur. leuitate
et rotunditate forme ablatis dominatio
nature in omnes partes morbi nature est tolli
tur actio sua in omnibus est equalis. Si enim in partibus con
paret in partibus uero non. exiret diuisa in partibus
id est quedam subtilis quedam grossa quedam alba
et cruda. mediocritate et temperamento liquoris

ablatis auferte͂ᵗ colo͂r nunma coctionis
attestat͂ᵗ sua ũo pfc͂oi ⁊ cplem͂tũ ĩ ferib;
si nõ sedeat ẏpostasis inferius dĩo nat̃e ĩ ypn
b; ⁊ positio nat̃e uniuersaliq; pris in locũ
suum natale͂ tollit͂ᵗ. Si albedo ẏpostasis au
ferat͂ᵗ ⁊ coctio secũ aufert͂ᵗ ⁊ dig͂o nõ cplet͂ᵗ
que q͂ñ; si insimul auferunt͂ᵗ tota dig͂o ĩ m͂
b; nat̃e ẽ tollat͂ᵗ. Rephendũt nos sophiste dicẽ
tes. q͂re nõ diximꝰ auferri ẏpostasim ex forti
tũ membroꝝ corpis in suꝑfluitatib; sui
nutrimenti ꝑ poros expellẽdis ⁊ nõ ex ablõ
ne tñe dig͂oĩs. R͂n. q͂ᵗ membꝛis fortib; ĩ ex
pellendis ciboꝝ suꝑfluitatib; nõ nat̃e ẽ red
di ẽpĩ ⁊ ĩñ renib; mitti cum colaritio san
guinis ⁊ ita ext͂ cum urĩa ẏpostasis. fina
tur h̃ ex G. dc͂o. uꝛ͂ in sanis nõ h͂t ẏpostasi
ñ ꝑtam cum morẽt in uasis q͂ᵗ lux͂ ẽ diges
tionis ex formatõe mẽbroꝝ ẽ fortis. R͂n. hꝰs
monstrauit G. in lĩbis se intellexisse de cor
pib; sanis que temꝑate sunt cõplis ⁊ pfc͂e
in ũtutib; suis nã plus capiunt ciboꝝ ñ
q͂ñtum digat ñ corꝑ. q͂ᵗ cũ sit. cstat eas ñ
h͂re ẏpostasim q͂ᵗ mẽbꝛ fortiora sint. Sꝫ inf͂r
ma corpa ĩ ũtutib; obuiancia ex ablõne ũ
tutis defectõem inueniunt tñe dig͂ois. m͂
b; n. deficientib; in expellendis ciboꝝ suꝑ
fluitatib; ẽpĩ reddũnt͂ᵗ ⁊ cũ uꝛ͂ emittunt͂ᵗ
q͂ᵗ cũ in urĩa nõ appareat͂ᵗ. Sꝫ ĩ m͂b; rem
aneant. cfusio illa diũsos morbos gñat
ꝑ suꝑfluitatis m͂. q͂ h̃ int͂ faciũt calo
ri naturali cꝛigni ligna defoꝛis. Sĩo g͂
intelligimus q͂ si ẏpostasi assit albedo ses
sio ĩ fundo liquoris mediocritas forme ro
tunditas ⁊ lenitate͂ nõ h͂eat ex h͂t una
m͂ sui amissa grossam uentositate͂ sig͂t
quodam in temꝑe ꝑtem sui diuidente͂ ⁊
nat̃e actione͂ in se cpli. ꝓhibente͂. uñ aliã
ẏpostasis erit ⁊ rotunda. aliq͂ñ uõ disper
sa ⁊ diuulsa. Cum in ẏpostasi albedo fu
di sessio. mediocritas liq͂ris fuit. Sꝫ si lenitas
⁊ cunctio ⁊ lenitas deficiat duas sꝫ ẽ ẽẽ ob
latas intendimus. uñ sig͂t ñ pigricia͂ q͂ ñ
ꝑtib; ẏpostasis eq͂lit͂ cõmiter͂. Sꝫ g͂ sꝑes ꝑ
ore ẽ peior q͂ᵗ ꝑoꝛ sig͂nit ũtutem ñ age
re in q͂tam tempore ut uentositate͂ g͂

sam dissoluet ⁊ fecem subtiliaret. q͂ᵗ si ñ om
ni tempore ñ faciat aliq͂ñ tũ facere labo
rat. hec sꝑes defectõnem nat̃e in dissolue͂
da sig͂t uentositate ⁊ fecem dig͂one ⁊ h̃ q͂d
omni tempore sꝫ in ꝑoꝛe occultũ q͂ddã opꝛ
explanare. ventositas g͂ssã ꝑte͂ ẏpostasis
adunari prohibens. aliq͂ñ cfortat͂ᵗ die una
⁊ deficit paulatim usq; in fine͂ morbi. ꝑea
aliq͂ñ facit cẽsio ut una die deficiat ⁊ cõ
fortet͂ᵗ us; in finem morbi. ꝑea aliq͂ñ una
die deficit ⁊ alia cfortat͂ᵗ. ⁊ peior que una
die deficiens cfortat͂ᵗ us; ĩ morbi fine͂ ma
nentia in pessimitate ẽ q͂m ea que una die
cfortari h͂t alia ũo uideat͂ᵗ defice͂. acc͂o. n.
pessima si cfortat͂ᵗ melioꝛ ẽ ea que una die
deficit ⁊ ꝑea cfortat͂ᵗ. q͂ᵗ una die deficiens
⁊ alia cfortans luctari cũ morbi m͂ sig͂t nim
⁊ ꝑuale͂ medium eam. defectio ũo uni diei
⁊ cfortatio ctinua sig͂t fugam nat̃e cum
sui defcõe in mat̃ie morbi repugnatõe
omẽ h̃ in ꝑtib; simili͂t intelligimus. q͂ᵗ si
pulsus una die melioret͂ᵗ alia ũo nõ. me
lioꝛ ẽ una die meliorato ⁊ ꝑea semꝑ peior
ato. uñ ẏpostasis numq͂m uincta n; sit
adunata. peior est una die adunata alia
nõ. sꝫ una die coadunata alia nõ. peior
ẽ semꝑ coadunata. uñ ꝑlam ẽ intelli q͂ si
ẏpostasis cum duob; suꝑ dc͂is auferat͂ᵗ se
dere in fundo ⁊ temꝑati ẽẽ liquoꝛis lene͂ ⁊
leuem ẽẽ ꝑdite sunt m͂. ⁊ sig͂nt uẽtosi
tates grossas ⁊ indigestas q͂b; ferueant
humores ⁊ turbant͂ᵗ liquores ⁊ nat̃e͂ fecel
fundi sessiones. ꝓhibentes. Si aũt m͂ albedo
auferat͂ᵗ cum ablatis suꝑioꝛib; cum omẽs
sꝫ suas ꝑdidit. sig͂t defectiõm coctionis. pi
g͂tiam nat̃e in cplemento dig͂onis. si ab
lata albedine ipa uidet͂ᵗ q͂ᵗ fundo sedet͂ᵗ ꝑ col
orem sig͂t ⁊ qualitas mat̃ie morbi intellig͂
⁊ q͂ntitas coctionis sue siue fortis sit siũ debi
lis. Sꝫ. g͂. si ẏpostasis sit glauca siũ rufa de
sig͂t q͂ᵗ albe ẏpostasi sit unima ĩ ũtute coc
tionis ⁊ cplem͂to dig͂onis si ablata albedo
ne q͂ᵗ ꝑuum remans ũ alba fiat. Si sit c
trina. m͂ morbi remans ⁊ colica ⁊ mch
ꝑficit ñ in coctione sua. sꝫ potestate͂ tũ h͂r

ut ypostasis in colore m̄ morbi remaneat nō
dum mutata in corruptōm ⁊ incensiōm b̄ fa
ciat se uid̄. vn̄ ypo. si ypostasis scd̄ contineⁱ le
uis ⁊ subtilis motu morbi ē calidus. vn̄ ypos
monstrat p leuitate mot leuitatē cōi ī fe
cib; ⁊ eaz obedienciam. q dix̄ subtilē. sbtili
tatē supiorē ⁊ latitudinē inferiorē intellige
uoluit. ⁊ tunc ei foī ē q pinea. Si ypstasis
sit rubea. eī morb; sanguīnolentus ⁊ me
diocris coctio eius. Viridis ut mg̃. incensio
nem humoꝝ demonstrat. ⁊ q ad obedie
ciam sit remota. Glauca g̃ ypostasis ⁊ ru
fa. ꝓpinquiores sunt coctōi q̄m rubea. ru
est m inferior q̄m citrina. citrina. inferior q̄m ui
ridis. ⁊ alibi melius sumus dcu̅ri. Suffic̄
de ypostasis q̄ntitate monstrante coctionis ⁊ q
q̄ntitas coctionis q̄ntitatē monstrat acci
onis nīis caloris ⁊ q̄ntitas caloris q̄ntitatē
nīis ꝗuis in sani ut infirmi. ypostasis g̃
cum nīm suam exer mutdem sig̃t q̄mus col
vel in una q̄lītate sic calī ut colore loco. liq̄re
vt in suis q̄lītatibus. vn̄ si in solo colore ut cū rub
ea ei ut citrina ut sic dix̄ qualz alia. sic ex nīm
sui loci exeat. suspensa ut natat. vt ī sup
ficie ē nebulosa liquida subtil ē ut grossa
plus q̄m oporteat forme nīm exiens lata
sit ut dispsa ī ptib; diuisa ut pū sit sbtilis
ꝗ grossa nīm breuis motus sui exiens ī q
parū tempore eī lau q̄dam illaū ut dicem.
Ypostasis acuitat
Variat in tris ī loco. q̄litate ⁊ q̄ntitate
In loco. in sessione fundi. ut in suspensioe
in medio. natās ut nebulosa ē in supficie sui. Sbi
litas locoꝝ q̄ntitatē monstr̄ coctōis sui in
initio sit sui ī medio ut in cōplemento. ypstasis
sis n. nebulosa ē in pⁱs sz ī cōplemto in fundo
eī cedra. in medio suspensa. natans. Causa q
aut n humores exroquens facit ypostasim m
cipiat ī pⁱs dissoluens motu suam uentosita
tem q̄m cum mouit altitudinē petit cū loc
suus ē illis ⁊ cum ascendit. humiditatē tur
bidam reddit ingrossans eam ⁊ exstra secū
cum uirtute sui mot portans q. nebulam q̄
dam cum aut coctōne mediat. uentositat
em subtiliat. uirtus sui motus deficit deinde
humiditas subtiliat grossicies amittitur
ps exstra in suum locum silem regred̄. ī med
iam ueniens urina q ex g̃silitudie remanz
⁊ humiditate ptib; ptem exstrem ī locū
suū descend. Remanz g̃ in media ur na
tatilis ⁊ suspensa. coctione expleta ⁊ ī ptib;
diuisa ps aerea natans extra nebulosa ps q
generat terra in fundum descensura. humidi
tas aū primā clara ⁊ mundificata. vn̄ illa
nebulosa ypostasis sig̃t initiū medie coc
tionis ⁊ uirtutem nature in faciēda ypstasi
cōnatans sig̃t mediocritatē coctōnis ⁊ incep
tionem cōplementi ⁊ pualē nīm in digerendis
hu ⁊ in ptib; suis diuidendis. in fundo cōple
mentum ostendit coctionis ⁊ dōm feci
ponendo unamq̄mq; ptē in locū suū silem
ex loco g̃ ypostasis nz bonū absolute nz ma
lum sig̃tur. s; q̄ntitas seu boni seu mali cōple
mentum seu minoratio cōplementi.
Ypostasis bona seu mala ex colore li
quore ⁊ mot leuitate est intenden
da. Sunt n. quidam colores bonū ab
solute sig̃ntes quidam diffinite. sic con
tingit de sig̃tōe mali. Quidam & sunt me
diocres int̄ bonum ⁊ malum absolute ⁊
diffinite. albedo tn̄ sig̃t absolute bonum.
diffinitum bonum. si sit alba candida liq
re sepata in for rotunda leuis. ⁊ ī motu leuis
cū cum sint sig̃ sua sn̄ dubio pfecta sur ⁊ bona
ꝗe. Si alba ypostasis ab hac ꝓpetate se mo
ueat. q aliq haꝝ reglaꝝ amittat absolu
te uocat alba ⁊ bon̄ sig̃t s; absolute sig̃nes
a bonitate minorantur sic q. de his regulis
eī minus. Calor ypostasis sig̃t absolute mal.
nigredo ē tn̄ diffinitum. nigri una in liq
re diuisa granosa ut aspa. q sn̄ dubio sunt
mala ĩ ursa sit tiug. int̄ bonū ⁊ malū medio
cā rubor. citrinitas. uiriditas. s; tn̄ rubor cetis
ē melior bona uicior sig̃ns sanguinē cetis
humorib; meliorē. Viridis ē peior ⁊ timori ui
cinior q̄ humoꝝ sig̃t incensiōm ⁊ sanguīs hu
miditatis cōsumptōm. Citri color sig̃t bon
⁊ malum q̄ ui itic acutos ⁊ nō coctos oste
dit humores colicos id; utrumq; sig̃t pb̄. n.
est ut calor febrium deficiat ⁊ acumen colē

extinguit̄ ⁊ si ɔfortet̄ n̄ i tm̄ morbi digen
dum ẏpostasis que mutat̄ in rufitatē ⁊
glaucitatē sigt̄ salutē. ſc̄ p̄ ē ut calor fe
bris augmentet̄ acumen et ɔfortet̄ san
guis ⁊ alij humores incendant̄ ẏpostasis i
uiriditatem mutet̄ uñ timor ⁊ malū nūa
atur. Sic g̊ citrine ẏp̄ absoluta sunt ⁊ n̄ c̄ta.
Reprehendim̄ a dicentib; q̄re rubeam n̄ dixi
absolutam sil̄r cū possit n̄ i ɔplemtū ɔfor
coctōis ẏpostasis in albedinē mutari ⁊ sa
lutē sigt̄. ſc̄ possibile ē ut si i ɔplemto dige
rendi febris deficiat ⁊ humores calor febrium
incendat ⁊ ẏpostasis in uiriditatē mutet̄
ṽ mali timor portendat̄. R̄. sim̄ ē qd̄ posui
sti q̄ rubea ẏpostasis sīn dubio sigt̄ bon̄ nō
suspectum ut ex c̄tra sua ut q̄ sui fōr p
cedit. Ex c̄tra. q̄ rubea ẏpostasis sang
nis ē in. Sanguis uō ceteris humoribꝫ ē lau
dabilior ⁊ i natura n̄ facilior. Ex fōr. q̄ medio
c̄tatē sigt̄ coctōis ⁊ in maturitatē sui ɔplemti
nꝫ supest n̄ n̄ digestiōm ɔplere ⁊ in albedinē
mutare. Sigt̄ g̊ bonum ⁊ c̄tum. Si alba
mutat̄ i album colorem nō album n̄ ē g
natale ſꝫ accitale cū rubor ẏpostasis uitu
tem sigt̄ coctōis ⁊ maturitatē i albedi
nē silem. Videm̄ n̄. calorē ūem i interiori
bꝫ cum ɔpleat coctionē in ēp̄e sucū cibi
mutare in ruborem ⁊ facē in sanguinem
qui in testiculis ⁊ mamillis secūdo excoctus
i albedinem mutat̄ ut sp̄ma ⁊ lac ɔpar
etur. Reprehendunt tm̄ nos dicentes q̄re
sanguis caro nō sunt cū sang̊s sc̄o excoct̄
sit. R̄. nō caro n̄. Sang̊s ē coagulatus cū
p̄rio colore ⁊ n̄ dū p̄fc̄a decoctione. Si cū
p̄fc̄e coquit̄ in albedinē mutaret̄ ⁊ pīgu
efficet̄ que medulla ē q̄m mollis caro secūdo de
cocta. ẏpostasis g̊ rubor coctōis sigt̄ p̄fec
tōm ⁊ p̄p̄q̊tatē mutandi in albedinē. Ci
na uō ẏpostasis nō ita q̄ in sua ē c̄o. tu. fōr
cruditas ⁊ defectio coctionis. Cō a. rū. aliter
ex acumine suo ē ponderosa si augmentet̄
febris cum calore ⁊ ɔfortet̄. nō metuimus
q̄n humores incendant̄ ⁊ n̄ deficiat i rep
ugnando materie morbi. Si calor febris disce
sserit ⁊ acum̄ cō ru. extinguat̄ natura uirē ē
ɔfortet̄ ⁊ digestio morbi ɔpleat̄. Si g̊ rubea
ẏpostasis similis ē ⁊ c̄tra ciat citra potenciat nō
silis nec c̄tra ciat. Reprehendim̄ tm̄ a q̄bus dā
q̄re inquiunt ẏpostasis citrina nō sunt melior q̄
rubea cum sit int̄ rubeā ⁊ uidē media ⁊ cū
p̄us dixisti media extremis digniora. R̄. me
surasti nō dimetienda. assilasti nō assilan
da opponens mediocritatē int̄ bonitatē ⁊ pe
iorationē que utrumq; recipit c̄tinitas i reb; mī
diuisis ⁊ int̄ duo opposita quoꝝ neutrū recipit.
Citrina n̄. ẏpostasis ē int̄ rubeū laudabile certū
⁊ uidē illaudabile c̄tum ⁊ ē ad ɔparatiōm uidis la
udabilius q̄ remotior ē a pessimitate. Rubea
n̄. sicut dixi c̄ta salutē sigt̄ ⁊ uidis timor c̄
c̄tra. ⁊ bonū ⁊ malum i reb; diuisis sigt̄
p c̄tra extremam ſꝫ nō p̄ sui c̄tra. Mediocritas
nō ē ita. De sui eī c̄tra nō de eā ē
extrema. nꝫ ex ɔpone ad alia. q̄ n̄. extrā ab ipsa
ulr̄ se ē ⁊ si nō ad ipsum p̄uenit infra se ē. V.
g̊. simel sumam ⁊ cū multa aq̄ miscamus
dulcorem minoratum repim̄. Si n̄ ad focum
excoq̄mus. aquositas paulatī minorat̄ dul
cor augmentat̄ ⁊ ad h̄ q̄ cū sunt relict̄ cū g̊
ad p̄fc̄ōm p̄us h̄itam p̄ueniat si plus exco
q̄tur nō in maiorē dulcorē surgit q̄m p̄us
ſꝫ potius minorat̄ ⁊ in salsuginē mutatur ⁊
de salsuginē i amaritudinem traducit̄ hac rō
ne p̄fc̄a q̄ temperat̄ int̄ ist̄ minoratiōes ut ē
intemperatiōes temperamentū g̊ si augmentem̄
ul̄ minoret̄ ɔplement̄ ⁊ p̄fc̄ōm excedere. Ve
ɔplemtū exced̄e. ɔstat q̄ minoratur. Si
post c̄t p̄ ɔplemtum aliud ɔplemtū succe
deret. ut p p̄fc̄m aliud p̄fc̄m. C̄. p̄ m̄ cū p̄fc̄a
nꝫ ɔpleta c̄t. ẏpostasis g̊ sigt̄ de malo ad bo
num ex colore suo melius liquore. fōr. ⁊ mo
tus leuitate. ɔtrarietatē boni ul̄ mali ex loca
sui ostendimus. ẏpostasis n̄. laudabilis ⁊ signata
boni h̄ē alba cum in fundo sit p̄fc̄am boni
ostendit. natans bonitatē tm̄ nimis p̄fec
tam. nebulosa. bonitatē nō ɔpleta. q̄ ẏ
postasis fundi naturalis laudabil sigt̄
fectam coctionē ⁊ exp̄ dīōm ⁊ unamquāq;
secessisse in locum suum. ⁊ natans. medio
critatē sigt̄ coctiōm ⁊ ad digend̄ p̄p̄inquitatē
⁊ humores diuidi incipientes ſꝫ ipē uero

sitatem quandam grossam nondum autem subtiliatam que potestatem non habet subtiliandi remansit indivisa. Unde bonitatem non completam ostendit. Nebulosa autem incepisse decoquere significat et ventositatem humorum dissolvere. Sed tamen super accionem posse mediare accionem et subtiliare posse ventositatem et motus sui facere completionem et ut humorem subtiliet. Centrum ypostasis descendens in medio sit natet. Item ad naturam est tempus in quo digestio compleatur et humores dividantur quorum unaquaque pars in locum suum [illegible] deponatur sic quod pars terrestris in fundum descendat et sedeat. Unde boni non completum significat sed apparens innuitur. Signo autem quantitatis in mala ypostasi [illegible] est sanguinis bone ypostasis que si in fundo sit complementum mali significat. Si natatur significat minus malum esse quam completum. Nebulosa malum nondum completum ostendit. In fundo et sedens ypostasim malam ex accidente nature est signum grossitudinis et cruditatis humorum et motus sui gravis. Cum vero in morbi [illegible] sit quantitatis non sumus securi de ea [illegible] fortassis in repugnatione morbi. Unde malum significat completum. Natans si subtilior et levior sit significat eam posse in repugnatione morbi ante separationem sui longe malum portendit minus quam completum. Ypostasis inter laudabilem et illaudabilem secundum est mediocris [illegible] si sit nebulosa spem complendi significat. Si natatilis speramus minus quam completum. Si in fundo gravitatem humorum et cruditatem cum grossitudine significare est quod non in longo tempore suam digestionem complere. Si natatur humores leviores significat et subtiliores esse et tantum unam accionem complevisse sed super plus subtiliare et nebulosam postquam fecit natantem facere deinde subtiliare et unamquamque in locum suum mittere atque in fundum descendere. Ex nebulosa intelligitur humores esse subtiliores et leviores et quod non suam accionem complevit et allevaverit. Unde et nebula fit. Item remanet non ut natent humores per quod dividantur et pars terrea in fundum. Unde spes perfectionis portendit palam quod intelligitur quod ypostasis inter bonum et malum mediocris in fundo humorum cruditatem et morbi ostendit diuturnitatem. Si in medio morbi appareat et virtus infirmo assit a longe spem portendit. In statu si non desit. Vicinus est timor quia non sumus securi propter gravitatem et grossitudinem cum virtus deficiat ad morbum pugnationem et non fugiat lacessens antequam morbum digerat. Natatilis vel nebulosa ypostasis significat materie subtilitas et levitas et morbi brevitas. In statum vero si virtus bona fuit spes longinqua est. Si vero deficit fuit timorem de longe significat. Ypostasis in quadam die nebulosa et in fundo die ipsa appareat pessima est quia significat eam fugere a morbi regimine per grossitudinem et gravitatem eius. In fundo et sedere subito ypostasim et sine ordine non est ex nature accione quia accio illius paulatim per ordinem procedit secundum quantitatem virtutis. Cum autem ita subito res evenit innuitur natura ita fugere propter gravitatem et grossitudinem materie morbi. Quod confirmatur ex dictis G. Ypostasis inquit si in medio nebulosa sit subtilitatem significat materie et facilitatem obediendi nature. In fundo grossitudinem et gravitatem. Si natatur mediocritatem ostendit. Cum vero media nebulose sit, quibus ex verbis monstratur quod si ypostasis a nimia subtilitate et levitate in grossitudinem in grossitudinem subito et sine mediocritate mutatur non ex accione est nature. Unde pessima et timoris est innuitiva. Insequitur nos dicere res quidam. Unde differunt subtilis ypostasis cocta et subtiliata et que in fundo est grossa atque cruda. Item natans cruda et indigesta quod differt a cocta et digesta. Respondeo. Ypostasis in fundo cruda et indigesta est cum color est citrinus [illegible] subtilior quam oporteat vel grossior forma superficiosa. Unde cruda subtilis non cocta. Si autem bene sit cocta et digesta alba est et candida liquor eius mediocris forma pinea et unde in liquore temperata. Si ypostasis que natat subtilis est vincta levis. Unde est tincta pulchra si grossa dispersa [illegible] quia dispersa divisa. Unde est tabida est et cruda. Si in qualitate illa permaneat nec subtiliatur pessima quia mali significativa est. Unde ypostasis vero inquit natans et numquam in fundo sedens cum sudore et dolore supperpondia timorem significat. Diversitas ypostasis in quantitate vel multa est vel pauca sive media. Multa vel est in corporibus sanis vel

infirmis. In sanis grossiciem et hitudine bo
nam sigt et humiditatis sbis humiditatem
In hijs it multa adunat quantitas ex supflu
itate cibi et potus duabus ex causis vel quia
meseraica subtilis est et filia stricta ppter molli
ciem et humectionem sue cutis atque pinguedinis
multitudinem que ex subtili intelligit pilorum et
paucitate eorum. Vel quia eorum humiditas gros
sa est multa et viscosa. Calor vero parvus. Cum er
pori stricti sint humores grossi et viscosi cum
defectione caloris parum dissoluitur in ipsis ex sup
fluitatibus tertie digestionis. Illa autem supfluita
inter corporis clauditur inferiora et ita humidat que
oportet illam reddere epar. et emissam cum urina fa
cit ypostasim. Unde G. ypostasis in pinguibus
multa in macris est parva in mediocribus est media.
In corporibus vero gracilis non pinguibus ypostasis
multa ij. modis vel ex motu vel exercicio di
missione et assueta quiete et suavitate cum pa
rum dissoluitur per poros et multa coadunatur
in corpore de supfluitate tertie digestionis ppter
paucitatem exeuncium cum fumo et sudore vel
multitudine ciborum et potuum sine ordine accepto
rum maxime si cibus in se grossus sit et vi
scosus. Unde ypostasis in parvis multa fit cum ci
bum accipiant plusquam digerant et cum membra
deficiant ad supfluitatem illam expellendam
reddunt eam epati. Unde cum urina exit et multam
facit ypostasim et ideo multa est ypostasis in
corporibus sanis significans fortitudinem mem
brorum ad expellendam supfluitatem tertie
digestionis. cum it non possit exire poros ppter
stricturam pororum vel multitudinem suam
reddit epati et exit cum urina ypostasis que si
naturalis non differt a naturali in quanti
tate sui et it plus est quam naturalis. Unde G.
ypostasis multa et subtilis in liquore med
iocris sed tamen alba et in forma rotunda in
motu levis sanitatem et morborum sigt ve
nientem ad coctionis complementum tamen eius
multitudo humanam humorum ostendit
Multitudo ypostasis in infirmis est al
ba et rotunda atque uncta et levis vel disp
ersa sed rotunda sed uncta. Alba et rotu
da cum morbi a superioribus ad inferiora de

cendentem nunciat et maxime in die appensi
ua critica. Unde G. ypostasis multa et alba bon
sigt (sic) si in urina febricitantium apparuerit et fe
bris cum alienatione sit et capilli cadunt sigt
quietem morbi nuncians illum a superioribus ad
inferiora descendentem. non rotunda non alba
non uncta. multos humores in corpore coadunat
os sigt de genere grossi vel subtilis. Si sit sine fe
bre oportet corpus purgari sic dixit G. Multa ypos
tasis humores ostendit in corpore quos necesse est
nature purgare. Si cum febre rigorem nunciat
supervenientem sibi. humores it calidi si ca
lefiant calore febris necesse est putrefiant et ri
gorem faciant maxime si sit furfurea. Unde G.
ypostasis multa et furfurea et cum febre salu
te tenui et velox rigore sigt febris supveniente
tem. ypostasis multa febre non mitigata vel
minuta colliquationem corporis sigt. Paucitas ypostasis
vel in corporibus est sanis vel infirmis. In sanis
sigtur siccitas macies et subtilitas. Super
fluitas it cibi et potus in ipsis coadunatur parva
est vel ex raritate pororum et humores non visco
si non grossi que ex multitudine monstratur pi
lorum grossitudine et aspritate eorum. vel quia humo
res subtiles et currentes et calor naturalis for
tis qui cum multus in corpore coadunatur
virtuosus cum subtilitate humorum et rarit
ate pororum dissoluitur multum. parum g digest
tionis tertie in corpore coadunatur cum it non inveni
at quid epar reddat et cum urina eiciat. G. in
reprehendenda a quibusdam aptum est omnibus
et dicentibus. Si de pinguibus corporibus minus
dissoluitur quare g in eis plus sudoris hic. Et
si sensus ostendit h. veritas tamen non est quia ma
crorum calor naturaliter est fortior. humiditas
subtilior et levior ppter paucitatem pinguedinis et
viscositatis. Unde calor eorum desiccat super
humiditatem sudoris sed non appareat sensui. Corpora
g pinguia calent parum iter humiditas eorum
grossior et viscosior est et ideo calor deficit in des
catione caloris sudoris aliquamdiu in superficie
corporis remanentis et ita sensui apparentis
quod cum videatur plus dissolui ab eis putatur. Sed
veritas repugnat. Paucitas ypostasis in corporibus
gracilis h. portendit vel immeritate exeratis vel

laboris ut ieiunium multum et puritate nu
trimenti motus et fortis superfluitatem dissolu
corporis et quod superfluum est tertie digestionis minu
it. non quod inveniunt nata que epi[...] reddat et est ut
ypostasim emittat. Similiter cum ieiunat et
puisalibus accipiatur nichil superfluum ut pu
tertie digestionis in corpore adiuvat maxime si cibi
subtilis et levis et ad digerendum similiter facit
Puritas ypostasis in corporibus infirmis signi
puritate humiditatis sanguinis et super[...]
tem consumptionis. unde est pessima precipue si
febre sit acuta. Temperamentum ypostasis est
multum et purum. cuius signi temperamentum
et virtutem membrorum in complemento quod ex actionem il
lum.
Diversitas ypostasis in qualitate. ut est in
liquore ut in colore. Liquor ypostasis
ut est naturalis ut non illius flaturalis inter sub
tilem et grossum mediocris rotundus et levis sic
iam dixi. secundo illius. ut diversus in liquore est et que
temperamentum in subtilitate et grossitudine ut
diversus est in partibus et granosus per incontinentiam
digestibilis virtutis sic in molendino videmus quod est
non retineat granum integrum fere emittit
et grossum erit temperamentum in subtilitate me
diocritate signi non in contrario. in grossitudine grossi
ciem humorum et pigritiam non ad dissolvendum. Si in
initio morbi sit longitudinem sui ostendit et
difficultatem sue dissolutionis. In statu vero morbi
non sumus securi quin in defectum timeamus antequam
morbus digeratur. Granosa si cum febre solida
continua consumptionem corporis signi. sed tamen signo et
brevitate timoris et longitudine sui secundum colorem
diversa. si cum acuta febris sit. inventionis humoris
est nuncia et timoris.
Color ypostasis ut est illius ut non illius
flaturalis est albus et candidus. secundo illius in
viii dividitur. Est enim obscurus in albedine
purus est et glaucus. ut glaucus rufus sive citrinus
rubeus ut ceteris. viridis ut niger. Obscurus vel
quod temperamentum est in liquore ypostasis si
tilis sunt grosse ut in partibus diversus et granulos
est temperamentum in grossitudine si sit sine
febre humores grossos signi de genere illius quod si non
possit solvere. flore est quod eam adiuvare in corpore

mundificate cum farmacia illos humores ex
pellente. Si cum febre signi grossitudinem
humorum cum viscositate et duritia eorum sol
vendorum. In initio autem morbi si sit. adsit spem
tamen remotam portendit. In statu et virtute
defecta vicinus est timor. Subtilis ut signi huius
saniei ut fila non bene coctum. Sed tamen aliquantu
lum quod albura nec rotundum est nec unctu
si cum febre et furfurea et color sic sanies
ne aliquid re in renibus ut in vesica et gore se
bum supveniunt signi. Differunt autem hec y
postasis et illius que illius candida est in albedine
rotunda et uncta et levis in motu. hec ne
que rotunda est nec candida nec uncta. sed sup
tius lata que cum moveatur sicut pulvis disso
luitur et cum urina miscetur et quiescens non velociter de
scendit sic G. Albedo inquit aliquando apparet in
fundo non clara. Que si grossior est quam oporteat
fila grossum signi. si subtilior quam oporteat
subtile fila demonstrat. si cum subtilitate sit
spumosa. ventositatem fecit contrarium signi.
Nebulosa que vesica ut urina ventositate
fit. ut grossam signi et inflationem ad dissol
vendum durum et longitudinem morbi signi. Sa
niosa ex odore intellige ut fetore maxime si
exeat loca urine vicina sic est vesica exit
enim cum qualitate sua et non aliter mutatur
Si autem a locis longe ab urina remotis evenerit et
cum humoribus fetorem auferentibus se mis
cuerit intellige ex urine cruditate et infirmi
inquisitione. Si ea renes ut epar ut alia lo
ca urine vias vicina dolorem sentiat. si
dolorem sentit. ubi dolor. in morbis exit ex
Ypostasis alba que est glutinosa et in par
tibus dispersa. ut cum febre acuta est ut cum
solida et continua. Si cum acuta. humores
fluidos calore febris signi inventos que con
solida est et continua ut in etica sua secundo
sa sicut pisarum scamma que signi dissolutio
nem membrorum exteriorum durorum et subtilium
vel furfurea est que dissolutionem humide
et noviter coagulate partis membrorum signi vel est
sicut farina grossa durorum membrorum coagu
latorum consumpta quod si movetur calor in superfi
cie urine nebula unctuosa videtur apparere quod

Quanto g febris magis confortatur tanto plus du
ra pinguedo dissoluitur ⁊ urina nebulosa que an
nee tela egreditur. Secundum plus augmentatur. durami
ne corporis cortices liquefiunt ⁊ superficie tenuis vi
gent farinosa uel scintillosa. plus febre aug
mentata ⁊ ad interiora pertingente membrorum continui
tatis membrorum liquescit humiditas urina
exeunte furfurea. vnde G. ypostasis squamo
sa consumptionem durorum membrorum furfurea su
periorem calorem in membris pretendit. ypostasis maior
⁊ grossior calorem significat grossiorem. id est ypostas
is que farina grossa comparatur. est consumptioni
membrorum in parte durata ⁊ mortem post longi
us tempus minatur. G. secundum urina febricitan
tis ypostasis que farina grossa consimilis diuturnita
tem morbi significat portendit. vnde multi mo
riuntur antequam morbus diuturnetur. Vrina squa
mosa ⁊ furfurea licet consumpta significet
membra dura. aliquando scabiem significat in uesice.
Differunt uero quia consumpta febres habens con
tinuas narrat ⁊ urina ex decoctione membrorum est
cruda. ex scabie uesice est fiudola. vnde sa
a est digesta quia uirtus membrorum in coctione
est fortis antequam ueniat ad uesicam uenit non
adest febris quia calor qui uesicam nutrit
non diuisus est per partes corporis ideo quia non febris in
hoc est sicut in spe alta. Ypostasis glauca
atque rufa uel leuis est rotunda atque uicta
uel diuisa in motu leuis albe uicina est in uir
tute coctionis ⁊ bonitate significationis. Secundum tamen dif
ferunt iste ⁊ alba. quia alba finem morbi signifi
cans enuntiat. glauca ⁊ rufa coliceam ⁊
calidam. que farina grossa ⁊ in partibus diuisa.
ostendit consumptionem corporis. glauca consump
tionem noue carnis nouiter coagulate. Rufa
consumptionem dure carnis que diu coagulata
fuit. Ypostasis ru
bea uel in liquore temperata iuncta
⁊ rotunda uel dispersa diuisa ⁊ globosa
temperata. uel significat habundanciam sang
uinis multam uel non coctionem rosei sang
uinis tamen timeri non malum si significata in timoris est
in sua sit sanguis ⁊ sanguis aliis humori
bus sit dignior ⁊ familiarior. Differunt
quia que sanguinem significat bonum ⁊ coctionem per
fectam. colorem habet rubicundissimum ⁊ liquorem
temperatum. Vrina ergo dicitur esse laudabilis breuitatem sig
nificans morbi maxime si in iiij. uel in v. die ap
paruerit. sic G. Rubea inquit ypostasis tempera
ta ⁊ iuncta si in initio morbi appareat dis
soluitur morbus in vij. die. Rubea subtilis uel
arsenica ⁊ liquore subtili diuturnitatem morbi
significat. vnde G. ypostasis rubea ⁊ arsenica mo
rbum longiorem significat. si initium morbi leuis fu
erit in breui tempore uentura est. Rubea ergo ⁊
arsenica ypostasis roseum ⁊ subtilem non bene coc
tum ostendit sanguinem. Intelligimus hoc ex
cruditate urine quia impossibile est in ruba ypostasis
cruditatem esse liquoris. coctio enim liquoris leui
or est quam ypostasis. Si ergo ypostasis cocta sit
liquorem necesse est plus coqui. Continuum est ergo quod
rubeus sanguis ⁊ subtilis non bene coctus sit ex
actione nisi in minori corpore. Inuenimus enim ab
initio cum coctionem compleat interstitium sicut uere pri
sanguinem fluuium. Cum autem fluxus suus in equi
uenit ut sedet in congregetur. vel coctio sua est me
diocris fit sanguis roseus ⁊ subtilis. ⁊ cum coctio
sua compleatur ut temperamentum egrediatur incedit
⁊ fit colicus si plus in coctione augmentetur uel in
combustione fit melancolicus. quod intelligi quia sanguis
in coctione completus inter duas extremitates non tem
peratas mediatur. vna est non completa sicut in sang
uine roseo ⁊ subtili. altera est humiditas sicut in
suo cocta. altera non completa sicut in sanguine acu
to ⁊ colico ⁊ per ultimam extremitatem in melanco sa
guine acuto. Rubea ergo ypostasis si arseni
ca sit ⁊ liquore crudo roseum ⁊ subtilem
significat sanguinem. gradus enim sui ut dixi post gra
dum est sanguinis in coctione completi. sicut gra
dus melici ⁊ incensi sanguinis post sanguinem co
licum ⁊ acutum. Ypostasis autem rubea
⁊ granulosa in partibus diuisa alia est lentina
id est sicut lenticum fractura. alia orobina alia
sandaracina. alia hatenosa. Lentina pa
ssionis est. est et ex designans calorem epatis
dominantem ⁊ uirtuti digestiue obuiantem
ne sanguis optime crudus fit sanguinem. vnde ypo
stasis dispersa est ⁊ diuisa partim coagulata
⁊ grossa partim subtilis ⁊ liquida. Orobina ⁊
sandaracina. uel consumptionem significat totius

corpis ul' renum ul' solius cpis. calor n. febris
quanto mag' morat' tanto mag' calefit mollia
et pinguedinis et liquefit et exit cum ur'. nebula o
leagina et clara. Cum aut' calor plus pmane
at dissolvit' pinguedo solida exit qr nebula
sic aranea tela. Si h' corpis e calida et humida
erit ypostasis arsenica. Si calor augmentet' et
cito uetus dissoluat'. Si complo fecium sic co
lica erit ypostasis rubea rufia. In one sanguinea
fit ezobma. Ex tn cpis et renum osumpto
nis e ypa diffens a signe osumptom toci
corpis. qr h' pulchritudine auft coloris et in
corpe nullam ostendit osumptom. pulch'
tudo n. coloris cum sanitate e cpis et ai u'
tuosa coctione sanguinis. Vn G. ait. Ston
bn uiuitur n' cum sanitate cpis. Signs
osumptom toci corpis ex osumptoe appa
rente in toto corpe intellr nz pulchitudo
coloris aufertur. hec diffr a signe osum
ptom solor renum qr in ipa febr e contr
ypostasis natat. In renum osumptea: no febri
tar' ypostasis in fundo e digesta. Aliqn in
urina ypostasis erit rubea et qi pili qui de re
num exeunt sba. vn ypo. Si urina erit qi ca
ro. urina sunt in renibus. Harenosa et qua
si rubea ul in liquore e diusa ul' granosa et in
ptib; diusa que erit tempament' liquoris
si febris assit diutinitate morbi sigr. Si si
febre sit. humores descendunt ad renes sa
guinolenti q' firmat' ex dolore in uentre et
cta anchas. Granulosa in ptib; diusa lap
idem in renib; ofactum sigr et fit ex calore
renum mensuram excedente. Calor n. re
num mensuram excens et humores grossi
descendentes cito fiunt lapides.

Citrina ypostasis ul' diusat' in liqre
subtili ul grosso ul' granulosa e et i ptim
b; diusa atque natat. Diusa i liqre sig'
cum febre. citrum et colicam ostendit et p lo
gum temps salute morbi. Vn ypo. Si cola
domnet' colon ypostasis longitudo demitur
morbi. Si sine febre. humores descendu'
ad renes colica. intelligimus ex dolore i re
nibus et in uentre. Granosa et diusa sigr
lapidem ex humiditate grossa et uiscosa e

dominat' co. r. ut lapide faciat.
Ypostasis granosa ut e h' tempamentum li
quoris in grossitudine ul in liqditate
ul granosa et i ptib; diusa subtilior q' op
teat. et cum febre rigore supuenturu perte
dit. Si febre humores colicos ut n bri certu
sta grossior qm optet et cu febre grossitu
dinem renum et uiscositate eorz et morbum
nuntiat diutinum. Si febre eade ht signa
que pdix in ypo alba. Granosa et diusa
lapidem i renib; de grossis et uiscosis humorib'
calore renum excoctis sigr. qr humores ad re
nes descendetes ul' subtiles sut et liqdi et aq
si. ul grossi et uiscosi. liquidi et aquosi. si po
ros renum aptos et raros inuenerint cito re
nes exeunt nec tam diu morant' ut lapis
ofirmat' et erit ypostasis cum ur. sic renes
intrauerat. vn nz iuncta e nz rotunda. s
tn p humiditate dnante s e colorata sa
guinea colica si flica. in grossa et uiscosa
si poros renum strictos inueniat no exire
ualz sz puanet quoad fiat harena de
in per calor ex humoribz d' dominatib;
q. intendit ex locis qb; cogit aq. sic baln
eo et similib; in quib; inuenit humidita
tem coadunatam et lapide effecit vn lap
spaliter diusat' ut unus exeat rubeus et
alt' citrinus alter citriceus in sua e humi
ditas grossa et uiscosa ad renes descendens
co n. vn creat' e qi etiam s. h humores in domi
nantes sunt qi formatiue. Calor omni do
minans e q. cu efficiens. Si g' domine in
flica. ex per cinica. Si cola citrina. si sangi
rubea. Reprehendunt tn nos qdam obi
cientes. vn differunt in rubeam ypostasi
faciens et renu dolore ostendens et in ypost
asis que lapidem facit. Ad. in rubea ypo
stasis que dolore renum ostendit liqda e
et sbtil. et cito de renib; descendit qr cu qnti
tas digenda digerit' ab expulsiua uirtute
expellitur nz i pmane dimittit tam diu
ut lapis effitiatur. cu lapidem efficiens gros
sa est et uiscosa et ad descendend de renib; da
et quanto mag' morat' petiu fiat i calore re
num. Opponit' et qre ut lapide hicium

3

nõ ē tincta cū tñ fuita sit ⁊ digesta ꝓꝰ. q̄ la
pis h̄ h̄r̄ ꝓpium ut pinguedinē ⁊ grossitudi
nem urine attrahat i sui nutrimentum ⁊ io
remanet nõ tincta.

Ypostasis nig̃ oīo ē pessima ut ex i
tensivo calore sbalem humiditatē
⁊ sanguis incendente ut de urina fri
tate calorem n̄lē ɔgelante. q̄ duo g
se differunt ⁊ prior ē liuida altera obscura
Q̄re n. ex calore in p̄mis ē citrina urina tincta
⁊ cum calor augmentat i urinditatē mu.
ꝑ calore augmentato. humores incendūt
⁊ nig̃ s. tñ liuida efficit̃. secūdo uo caloris
n̄lis ɔgelati ⁊ extincti signa in nigro ē
liuida ⁊ liquore cruda cū frigiditas aug̃ ⁊ ca
lor n̄lis ɔgelat̃ plumbina efficit̃. frigo
re plus augmentato ⁊ calore n̄li extincto f̃
nig̃ nõ obscura liuida s. obscura ⁊ ideo
ypostasis viridis ⁊ plumbina sūt pessima ɔ
sunt n. de gñe nigredinis in tincta. Viridis
n. ypostasis sig̃t caloris fortitudinē ⁊ ince
sionē sanguinis plumbina fortitudinē fri
goris ⁊ ɔgelationē caloris n̄lis. vn̄ sig̃ nigre
ypostasis ut absolutam .i. nõ certam sig̃t
perditionē ut certam ⁊ p̄um aptam. est ⁊ ali
a minus mali signa in perditione absolu
ta ut nig̃ ē in fundo sedimenti cui liq̃r nõ
in suo colore ut nigredine permanet maxīe si
levis sit ⁊ ignita. ut sic ypostasis rubea
⁊ citrina. Si sint divise ⁊ q̄i farra grossa ē
ca in perditione ē sic nig̃ ypostasis si liq̃r ei
assilet̃ nigredini maxime si sit dispersa
⁊ grnosa vl' apta s. tñ i perditione pura ypos
tasis ē natans ⁊ nig̃ ⁊ viridis ⁊ plumbina
i fundo malum minus significans q̄ certe s̄
ypostasis nig̃ ⁊ nebulosa ⁊ viridis ⁊ plum
bea natantes. quidam antiquorum de nig̃
ypostasi dixerunt q̄ si sit in fundo. multū malū
sig̃t. si natat. malum minus. p̄or sig̃t
ſebulosa. malum nõ dum completum sig̃at
divisa ⁊ granulosa. incensionem sanguinis
⁊ ɔsumptionē sue sig̃t humiditatis ul
ɔsumptionē splenis ex nimio calore. viri
calorem incendentē plumbina frigiditatē ɔ
gelantē. hn̄ g̃ intelligunt ex suprad̄cis signo

rib; q̄ ypostasis bonum absolutum significans
ē alba absoluta. Q̄re uo certum bonum sig̃t
alba in fundo iuncta levis ⁊ rotunda. Q̄re
malum absolutum ē nig̃ absoluta i ma
lo certa nig̃ ⁊ dispersa ⁊ granosa. maxīe cui liq̃r
assilet̃ur nigredini ⁊ p̃ has omnes yposta
ses dispersa ⁊ q̄i oleaginea ⁊ granosa.

Cum de ypostasi unuscuiusq̄
sit ⁊ suis potestatib; dictum sit q̄ uo
lumus. ɔ ut h̄ dicam̄ que yposta
sis grosso ɔveniat liquori que subtili ⁊ medi
ocri. Incipiendū g̃ de alba ypostasi subtili ⁊ n̄ ti
li. Alba ypostasis levis ⁊ rotunda atq̄ iu
ncta. grosso ⁊ subtili liquori nõ ɔvenit.
q̄ si sit huiusmodi coctionē fecum ostendit
⁊ dissolutionē morbi. grossa ypostasis in
ta ⁊ ebullitionē sig̃t fecum. Subtilis
liquor ablationē monstrat coctionis ⁊
ideo nõ ɔveniunt. Si alba ypostasis qualib;
liquore grosso ut subtili apparuerit. ipso ē ut
iuncta ⁊ rotunda sit ⁊ levis q̄ grossius ⁊
subtilis liquor grossitudinē fecum ɔ̃tra
rie ⁊ cruditatē ostendit. que cū assint. u
iuncta u rotunda sit ypostasis. q̄ ɔple
mentum coctionis cū huiusmodi qualitati
b; ⁊ perfectio signatur digestionis. Rufa ypos
tasis liquori grosso nõ ɔvenit. grossities n.
liquoris principium coctionis sig̃t ⁊ ebul
litionē fecum portendit. Rufa uo ypos
tasis vicina albe ⁊ levi ypostasi i ɔple
mento coctionis nunciativa salutis. In
p̄ote ē g̃ ut rufa nõ temperamento ɔveniat
liquoris. Scio tñ me reprehendendū esse
ab obicientib;. Quare grossus liq̃r rufe
ypostasi nõ ɔvenit. Pꝰ. alba ypostasis
si p̃ ee divisa ⁊ nõ divisa. Divisa: grossi
tudinē fecum ⁊ cruditatē sig̃t eiz. vn̄
grosso liquori ɔvenit. De rufa impo
ē idē. Cum n. feces grosse ⁊ crude sint ne
cesse ē ypostasis sit citrina u; in rufitatē
mutatur ut coctio digestionis ɔpleat̃. vn̄ g̃
so liquori nõ ɔcordat nisi infirmi uigil
ut tinet que iam i febrib; certat. Glauca
ypostasis temperato liquori ɔvenit q̄ de
n̄ ē in omnib; qualitatib; q̄i rufa. vn̄ i p̄tib'

QUONIAM te fili karissime Iohannes meo
compatientis dolore lacrimas
[illegible] effudisse perspexi
[illegible] eo quod exilio nimioque
[illegible] meroris extenuatus in ultima
[illegible] inopia te persistere fatebaris persever
[illegible] in ista [illegible]itate imbecillis permanens
[illegible] medicine artis solida longa institutione
sententias ignavie in brevi oblivioni tradi
tum te manifestabas. Unde ego constantinus mo
tis cassianensis monachus magno pietatis am
ore commotus te paterne caritatis dilectione familia
riter suscepi et quecumque medicine artis utilia scri
pta seu in mente ymaginata habui pectori tuo
et anhelanti animo concedere non negavi. At quoniam
generum et specierum febrium diversitates et super omnia
difficiles esse videbantur me quoque humilibus precibus
et dulcium uberum precamine indesinenter orabas
ut in modico volumine omnium febrium dif
ferentias et dictarem planissime. tanti ergo
laboris omnia hesitans diu facere denegavi.
A multo tamen et suplici precamine motus quod nullo
modo cessabas tue flexus petitioni hunc librum
transtuli in linguam latinam ex arabica cuius
verba quisque summa assiduitate legendi per
fecte intendit causas et accidentia febres osten
dentia cognoscere poterit. quibus itaque cognitis cu
ras earum levissime sciet impendere.

Liber iste dividitur in quinque partes. Prima
est de essentia febris eiusque diffinitione
febris simul et causam ostendere videtur. Se
cunda de effimera in tribus spiritibus generatis et quo
rum primus vitalis spiritus cuius fundamentum cor de
est a quo procedit ad totum corpus omnia et membra vivi
ficans. Secundus animalis spiritus cuius fundamentum
est cerebrum et ab eo ad totum corporis membra venit
sensus eis prestans et motum voluntarium.
Tertius spiritus [illegible] vocatur cuius fundamentum est epar
et ab illo ad totum corpus tendit omnibus membris dans
[illegible] virtutes naturales que videlicet sunt appetitiva
retentiva digestiva expulsiva. Unumquodque
enim membrorum nature est inter virtus appetitiva ca(lida) et
sicca sit quoniam nature eorum [illegible] ut deliceret humidi
tatem cibi et attrahat eam ad se. Decet quoque
unumquodque membrorum virtutem habere retenti
vam cuius natura sit frigida et sicca ut cibum contineat quo
usque virtus digestiva suam compleat actionem
[illegible]. Convenit itaque virtutem habere digesti
vam secundum virtutem sanguinis existentem qui
[illegible] digerat cibum et eum mu
tet in suam essentiam. Virtutis autem expulsive
naturale est sicca [illegible] ut per eam superflu
itas et fex cibi a membris expellatur. Tertia
pars est de ethica que nominatur ptisis quoniam nasc ut nominatur
itur in solidis membris sicut in carne nervis
lacertis cartilagine et hiis similibus. Quar
ta est de acutis febribus et accidentibus eas conco
mitantibus sicut frenesi pleuresi variolis et
desudationibus et hiis similibus. Quinta de
putredine febrium que est in humoribus in san
guine videlicet et flegmate [illegible]. Omnis cibus
corpus ingrediens non est totus laudabilis
datum quod sanguinem generans. Unde necesse est ut
a natura digeratur et mundificetur fex quod eius con
gestione expellatur si de prima digestione fuerit quod
constat in stomacho aut per secessum aut per urinam
si de secunda que fit in epate. Aut cum sudore aut
cum sputo aliis vel modis per oculos aures
aut per alia loca egredientibus [illegible] si de ter
tia fuerit digestione in omnibus membris permanen
te fit humor unicuique parti corporis preparatus
Sunt et alia que licet sequentes quodam tamen
modo sunt regimentum corporis. Sunt et alia
que expelluntur a sanguine sed tamen cum eo sunt
regimentum corporis quamvis non sint nutrimentum
aut cibus sicut utraque colera et flegma. Ideo natura quedam
preparavit eis loca quemadmodum fel colere rubee spl
en colere nigre stomachum pectus pulmo flegmati. Secundo quod
cumque horum in corpore augmentatum fuerit
sueque quantitatis modum excesserit egre
ditur a suo loco naturali quod in odio habens desiit ip
sum natura regere. permanens igitur in concavitate
se seque concalefaciens calescit et putrescit. gener
at que febrem putridam secundum nomen putredinis nun
cupatam. Tunc nascitur hec febris cum qualibet hu

morum secundum quantitatem augmentatur. Sed cum propter acetum humoris alterius qui est ei oppositus non recipitur a loco suo propter egredi aut putrefit alio humore contrario et diminuto. Sed cum ei uirtus est corpori dominans conuertit illud in suam qualitatem totumque morbum generatur. Si autem non putrefit alio humore contrario et dominante sed cum uirtus est corpori dominans conuertit illud in suam qualitatem totum morbos generat secundum suam formam. Unde si sanguis inquit in corpore augmentatum si putrefiat febrem generat. Si autem non putrefiat rigorem sine febre facit.

Oportet eos qui aliquid volunt investigare primum hec quatuor an animum suum ponere. id est an sit. quid sit. qualis sit. quomodo sit. et quare sit. Sed quoniam omnis interrogatio fit quatuor modis narratio et responsio est quorum plex. verbi gratia si queratur utrum sit medicina. dicimus respondendum utique si creditur medicina et eius respondendum est non si non creditur. Quod si investigetur de rerum essentia ideo quod non convenit de hoc responderi nisi quandam diffinitionem suam ostendente quemadmodum interroganti quid sit medicina respondendum est medicina est scientia regendi conuenientem rerum naturalium in eo quod sunt. et conuertendi eam que est ex natura ad similem. et qualis et quomodo sit ostenditur ex subsequenti descriptione sicut dicimus qualis est medicina respondendum est irrationabilium rationabilis comprehensiua et cum eis per naturam est operata. Quare sit medicina si interrogemus propter quatuor dicimus hanc finalem que dominatur medicine id est forma. materia. artificium perfectio mediante practica. Querenti ergo dicendum medicinam esse causa necessitatis humorum humanorum corporum que corpora cum sint temperata cum mutatio custodit ea et sanat in propria sanitate. revocat et ea ad sanitatem que a temperamento sunt egressa. In qua ratione sunt illa quatuor que medicine prius perdiximus. palam ergo concludi quod materia medicine sunt humana corpora et uniuersis subiecta. forma medicine temperamentum est compositionis corporis sui et complexionis perfecte. Artifex cibus et medicina et medicus cum eis operans. perfectio est regimen sanitatem custodiens et infirmitatem ad sanitatem perducens. hoc est intentio tamquam medicina. Palam ergo est quid sit et quare uero sit. et qualis et quomodo sit medicina necesse est ut investigetur ex rerum essentia ideo quod sit et natura. Sed qualis et quomodo sit medicina non est investigandum non ex sola scientia rerum proprium sufficit respondenti de medicina et forma quare sit et si non solum investigari conueniat ex rerum scientia sed et ex sua proprium causa necesse est respondendi de quatuor rerum quas supposuit an sit quoniam non interrogatur non ad sciendum utrum sit inventas neue sufficiat respondendi dissimillam habet non est contrario si illa caruit. Quod si reprehenditur nos sophiste dicentes quod causa de qualis sit cui eius investigatio non esset ex rerum videlicet essentia utrum neue quemadmodum cum dixerimus homo est animal rationale mortale nos respondemus non secundum ista interpretatio substantia est et corrupta est essentialiter in homine quod quasi impossibile. unam enim propositionem et notam essentialiter investigatam que nullo proprio dicitur non ablatis rebus quibus est inventa propositionis aut alter et imperfecte et in substantia que possibile est poni et non poni cum suis rebus. verbi gratia ratio est essentialiter in homine quod impossibile est rationem auferri ab homine non ablata sit humanitas propter ea nequimus dicere hominem non esse rationalem nisi abusiue necesse est ergo ut respondeamus de qualitate et quomodo quare sit ex substantia rerum sed interrogo illa secundo significat nisi qualis sit cum absoluta est interrogo ex sequentibus rebus id est ei proprietate investigata unde convenit respondentibus multis modis resolvere questionem donec sciri fiat de proprietate qua interrogavit ac si cum quod videlicet interrogo si vera videtur esse affirmetur si falsa negetur. Unaquaque natura res multas et diuersas habet proprietates. Sicut proprietas quedam est a substantia inseparabilis sicut calor ab igne risus ab homine. Sunt et alie proprietates rerum accidentales ostendentes sicut ustio ignem. lux et artificia hominem. Sunt et alie proprietates sequentes quemadmodum canities in homine. Quod cum ita sit necesse est non respondeamus de qualitate unde quod prius involuatur et investigetur ut proprietas de qua sit quod pateficiat. verbi gratia si fuerimus interrogati qualis sit homo respondemus de multis quantitatibus homo est compositus et diuisis rebus sicut mobilis arte canitie et his consimilibus. de quo itaque

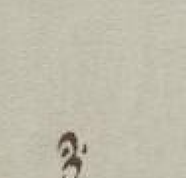
hay q̄uratum dixit. uideam q̄m si uidēā
eē ūam oʒ nos eam affirmare ⁊ fāam negare.
Palam g̃ ē q̄ omnis q̄o debȝ eē ꝯ̄nsiom ꝑ oppo
ta ⁊ ꝑ q̄onis nūm debȝ eē numus ꝯ̄nsionis. ī
trogō g̃ q̄ est. iiij. modis eodē in ꝯ̄nsio nēcē ē
ut fiat q̄ palam ostendit ar̄ cum dicat inter
rogō rerum cum eq̄li fit numo q̄ optime di
xit. eq̄lis ·n· numus iiij. hē anglos ·v· g̃. lon
gitudo sunt duo latitudo duo q̄m latitudi
nē si ꝑ longitudinē multiplicam. iiij. fiunt
Sȝ rephendimur a sophis nobis dicentib; ē
aristotilicam intencōm nō dīxisti eē de no
uem. Inuenim̄ ·n· ix iiij. angulos hīe q̄ ei
longitudo sunt iij. ⁊ latitudo iij. ⁊ si multip
licata fuit latitudo cum lōgitudine ſt ix. q̄
b̄ ꝯ̄ndeo corruptam ꝑōnē ij. modis ꝑpolinis
se. vno. q̄ cum intencio ar̄ nō eēt ii de iiij.
ꝯ̄petet eum monstrasse de quo alio numo
iiij. angulos hūte sua fuit intencio sicut
xiiij. xxv. xxxvi. ⁊ hiis similia. Preterea si ei
intencio nō fuit de iiij. optuit eam dīē de q̄
drangulo, so ut iiij. ad iiij. ꝑtinnent ⁊ dig
mor tīi quadrangulo. ⁊ ꝑ eum toci nūs fit cō
plementum ·v· g̃. Incipiam ab uno q̄ ē etiam
⁊ cū nullū cū si adiungamus duo q̄ sunt
iniciūm nūi fiunt iij. q̄b; iij. si addiderimꝰ
iiij. q̄ sunt ei uicinantes fiunt vi. q̄ sunt ei
sīlis uicini fiunt x. fit q̄ numus ꝯ̄pletus.
Palam g̃ q̄ aristotilica intencio de numo
nō fuit. ii de iiij. ⁊ hȝ diximus omnem q̄ōem
fi iiij. modis dic tīn q̄m tūc fit quadruplx
sit ei q̄o cum eēncia rerum ē sensualit ī cō
ꝑhensibil. ħ cui sensui patet. uō ē nēcē si pu
ma q̄o dicatur. i. an sit. interrogare ei uerū ē
homo neue magna stulticia eēt. Illam si ī
sipientibȝ ħ eēt cognitum. q̄nto mag̃ sapi
entibȝ. Palam g̃ ē patere h̄ sensui q̄ ter
taē ar̄ ī lib̄ qui dī̄ apodixia. Omnē mgr̄ sa
enciam que mō cognita ē intellui ab aliqua
accepimus sciā. Sic q̄; una ab alīq̄ procedēs
uenit ad eam sciā que hēt mediocritatē int
se ⁊ nūm intellui sic dicat̄ omē est par ⁊ oīs
numus aut ē par aut inpar. ⁊ omē eq̄le
si minuit̄ ab eq̄li. nēcē ē q̄ ex eo ꝑmanȝ
sit eq̄le. hinc sciē nulla ē mediocritas sic se

⁊ nūm intellin. Nulla g̃ uaritas ē querendi v
num sit hō ul nō q̄ sensualit̄ ħ ꝑ inuenit
ħ querit inuestigare q̄d sit ⁊ q̄uō sit. ⁊ q̄l
sit ⁊ q̄lit. Item si sum interrogati q̄d sit hō
dicimus hō ē al̄ rōnāle mōrtale. ħ itaq; diffō
ē ei ipa ⁊ suam ostendit sim atq; faciat eū
differre ab aliis alib; q̄m al̄ ē gen̄ ⁊ etiam ⁊
ei forme ſbm. rō ⁊ mortalitas sunt eius
forme ⁊ ſpēs. De qualis sit hō sic ꝯ̄ndendē
hō ē ꝯ̄positus ex aīa īmor̄ ⁊ sempitnali ⁊ de
corpore dissolubili ⁊ destructibili. testatur
n̄ sempitnalem eē aīam p̄ corporis separatio
nem ꝯ̄tetas, (ablata) quā ipa induet metrum et
motio ei que fit ꝑ se subalit̄ ⁊ nō ꝑ aliud
Omne ·n· q̄ ꝑ se mouet̄ ē indestructibile
⁊ infinitum. Sȝ corp̄ monstrat̄ eē destrib
ile ac finitum ꝑ motum ei q̄ fit de ꝯ̄tīs op
positionib; ⁊ de opatiōe uni in alia ⁊ q̄ sep
uult naturalit̄ ꝯ̄ūti ad sua ela. Sȝ ꝑ a q̄
bydam nobis dicentib; obiā. quō ꝯ̄tetas ē
ablata ab aīa cum illam sensualit̄ uidem̄
recipere ꝯ̄rium. videmus eam mutari a s
stulticia in sciām ⁊ de sciā in stulticiā q̄ v
traq; sunt ꝯ̄tīa. Q̄bȝ ē manifesta ꝯ̄nsio.
Sciā ⁊ stulticia nō accidūt aīe sulalit̄ ħ q̄
litatiue q̄ aīa eēncialit̄ una ē. i. ſba ī cor
pea ꝯ̄pletiua corporis sīlis uidelȝ ⁊ infinīe
talis una in potestate hūius. aīa g̃ eēncia
lit̄ nullam hēt ꝯ̄tetatem. q̄re sit hō si fuit
interrogatio fiet itaq; ꝯ̄nsio. hō ·n· cum sit
de sīlu corpore constructus ē organū rōnalis
aīe ut cum eo rerum ueritatem discernere
ualeat ⁊ cū eo oper̄ b q̄ rōi ptinet. Sȝ si
dicat̄ q̄re sit hō rōnalis. ꝯ̄ndendum ē ħ
modo ut discernat bonum a malo ⁊ uīm
a fīo. ſpēs ·n· mēti ar̄ eē ꝯ̄spicat̄ ħ discrecio bōi
a malo. Igitur q̄ ꝯ̄plevim̄ de quo sit hō
⁊ q̄uō ⁊ qualis sit ⁊ q̄re sit nēcē ē incipia
mus de febre qualis sit ⁊ q̄re sit. Superua
cuum ⁊ magna stulticia ē interrogare an
sit cum ipi sensui pateat. Incipiendum
est g̃ de febre quid sit. hac enim inuesti
gatione facta. essencia rerum ostendi
tur.

Febris est calor preter naturam in corde incipiens, per mediationem arteriarum deinde se subito diffundens cum spiritu et calore per totum corpus suis nocens actionibus. Extraneo enim calore ad cor ascendente, illius egritudinis temperamento cum ipse per totius corporis membra diffunditur et eis unitur, fit quod egritudinis sit a suo temperamento. Necesse est ut membra ipsum recipiant in ea qualitate qua est, unde calefiunt et uniuntur ei et generatur toti corpori febrem actionibus illis subito nocentem. Palam ergo est quod febris nil aliud est nisi calor extraneus preter naturam actionibus nocens illis. Sed cum absolute dicimus calorem extra naturam, ostendimus febrem et alios calores sicut illis calor corporis regentis et calor extraneus sicut solis, ignis, balneorum et huiusmodi similium. Cumque dicimus calorem extraneum, discerni debet cum a naturali corporis calore regitivo, quia calor ille semper est ab aliis inseparabilis, et calor febris est extraneus ab eis separabilis. Ergo cum dividitur per totum corpus, licet actionibus noceat naturalibus, differt tamen a naturali et ab aliis caloribus, sicut a calore solis, balnei et huiusmodi similium. Horum enim calor quamvis extra naturam sit, tamen intrinsecus exteriora et interiora corporis non calefacit neque nocet actionibus illis; et quamvis eis noceat, tamen lesio non est permanens, quia primo mutatur ad febrem, deinde se nocet actionibus. Illud ergo nocumentum est propter febrem et non propter calorem solis. Cum naturales dicimus actiones, intelligenda est cibi appetitio, sompnus et vigilie, sedere, ambulare et multa alia huiusmodi similia. Hec omnia deficiunt et mutantur propter febrem. Ideoque febris ceteris morbis est molestior et eius disputatio dignior, quia omnes morbi preter febrem uni membro tantum eveniunt, et permanentes aliquo corporis intervallo subito actionibus naturalibus non nocent, sicut podagra, ydropisis et alia et huiusmodi similia. Similiter unaquaque harum egritudinum uni corporis membro accidit et non omnibus. Febris autem e contrario, quia per eam totum corpus interius et exterius patitur, et nocet spiritibus et virtutibus animalibus, actionibus quoque naturalibus; et licet dicamus actionibus illis esse nocitivam, non tamen eas destruit. Actio enim illis nunquam deficit nisi cum separatio fuerit corporis et anime. Quod si reprehendant nos sophiste dicentes quare calor

preter naturam prius ad cor partialiter veniat quam ad cerebrum per nervos et ad epar per venas, respondemus: cor enim est calidius et siccius cerebro et epate, quod est fundamentum caloris illius, et ab ipso ad membra totius corporis procedit. Arterie enim calidiores et sicciores sunt nervis et venis. Sunt et ipsa caloris illius proprie, si aliqua horum habent sanguinem et spiritum, est levissima et velocissimum habet motum. Cor ergo et arterie que sunt calidiores et sicciores illis, necesse est ut calor extraneus preter naturam citius se adhereat eis quam venis et nervis propter societatem et similitudinem quam habent cum caliditate et siccitate. Verbi gratia ignis citius cum siccis lignis incenditur quam cum humidis et viridibus propter societatem quam utraque habent cum siccitate. Similiter hac ratione credendum est quod calor extraneus preter naturam citius accedit cordi et arteriis caliditatem et siccitatem similem habentibus quam aliis membris. Sed queritur cur habet caloris unitionem cor citius et continuo patitur et quandam tardius prius, quod est in febre sicut sanguis et cetera. Sanguis augmentatur et sua vasa egrediens et a natura separatus mox putrefit, quia sanguis calidus est et humidus. Cum vero una qualitate putredini repugnat, id est cum siccitate, cum caliditate tamen illi convenit. Sunt et alie que sunt tardiores sicut et cetera, putredini repugnans cum utraque qualitate et flegma cum frigiditate. Sed reprehendimur a quibusdam sophistis nobis obicientibus: Si iudicatis est primo quem dicatis ut nulla putredo fiat nisi cum materiei regimentum a natura relinquitur, sanguis ergo quomodo a se dividitur, cum omnibus pateat quod sanguis sit eius fundamentum et ab eo ad totum corpus procedat et per eum conficiatur, atque ipse sit eius nutrimentum? Quibus respondendum est: sanguis licet sit amicus nature, tamen cum fuerit ultra temperamentum augmentatus, illa aggravata odio tenetur ab ea, quia quem non regit nec custodit, necesse est putrefiat, sicut videmus patrem filium spernere et a se repellere cum ei sit inobediens, et tamen ei dilectus est. Quod si dixerint: Quomodo febris possit fieri de flegmate, cum flegma sit illius frigidum et humidum, et febris sit naturaliter oppositum — febris enim calida et sicca — dicimus itaque respondentes febrem non posse creari de flegmate in sua natura existente. Sed cum egritudinis loco

suo naturali. natura sua et ebulliens putrefit
et ebullitione suo accidentale accipit calorem
et planius dicturi sumus in loco suo cum de fe-
bribus putredine disputabimus.

Completa igitur hac disputatione oportet nos in-
vestigare utrum febris potest esse aut
alius morbus de tribus qualitatibus neque una.
dicemus quod impossibile est tum qualitatum
febris coniunctionem si quarum due sunt opposite. et
igitur impossibile ut febris de iii qualitatibus iunctis
generetur quemadmodum de calitate et siccitate et fri-
giditate. frigiditas enim repugnat calori et eum destruit.
similiter impossibile est morbum de calitate humidi-
tate et siccitate quia siccitas humiditati re-
pugnat et eam destruit. Quod si aliquis sophiste
dicatur. Cur negasti morbum esse de iii qua-
litatibus ortum et dixisti unam esse corporis com-
plexionem de iiii qualitatibus cum iiii sint
magis repugnantes quam iii. Tres enim uno lo-
co repugnant et iiii in duobus quia calor re-
pugnat frigiditati et siccitas humiditati. Respondeo.
humana corpora sunt composita de iiii qualita-
tibus ad invicem equaliter repugnantibus et una
alteri non dominante. quia cum equata sint a tempera-
mento et una tempere aliam impossibile est
ut due qualitates alys dominentur ac eas
destruant quia non est dominatio ubi una natura
destructa est ei que firmat ei opposita. Sed fe-
brem dicimus iii habere qualitates eius enim genus est triply-
ca quia humana corpora sunt iii modis com-
posita. membris videlicet solidis et spiritibus et hu-
moribus. Cum quia sint ex iii composita necesse
est ut eius genus febris sit triplex. unum in so-
lidis membris sicut in carne cartillagine
pinguedine venis nervis arteriis et hiis si-
milibus. aliud in humoribus sicut sanguine fle-
gmate et utraque colera. Tertium est in spiritibus. id est in
tali spiritu qui est fundamentum nativi caloris
et in spiritu animali qui est fundamentum sen-
sus et motus voluntarii et in illo qui est
fundamentum iiii virtutum scilicet videlicet
appetitive retentive digestive expulsive
unicuique corporis membrorum iiii habet. Sed tamen
stomachus fortes has virtutes habet. secundum prius di-
ctis familiares quam ceteris membris quia licet cum

eis operetur propter nutriendum seu ipsa. illam tamen
faciunt operationem propter omnia membra. Stomachus quidem
dum antiqui fuerunt stulto regi assimilaverunt
et iniusto. quedam enim membra faciat esse de-
serviencia aliorum membrorum actione et quedam
membra facit esse laborancia causa iuvandi alia
ipsi enim arbitrantur stomachum et epar duas et diver-
sas habere actiones quarum una sit ad proprium nu-
trimentum alia sit communis omnibus membris cor-
poris. ferunt etiam argumentum de harum actionum
dualitate et de remotione earum in uno tempore
Dicunt enim stomachum in primo facere unam acti-
onem et cibum mutare in chimum quem in persanitate
decoctionem suam quam particularem exercitans actionem
cum properatate quam habet in se et digerens cibum
avertit eum ad nutriendam suam essenci-
am. hac de causa autumant eum habere duas ac-
tiones propriam videlicet et communem. Quorum in-
tentio sic est destruenda quia argumentum eorum
ii modis est corruptum. uno enim si ii virtu-
tes digestivas propriam videlicet et communem pro-
duxerunt stomachum habere necesse est ut sint remote et
diverse. unam scilicet in uno tempore operans et
alteram in alio vel sint coniuncte ut utraque in
una faciant actionem. Sed quia unius actio ab
alterius differt operatione et tamen utraque in uno
loco fiunt atque uno membro. impossibile est
non mutari cibum per illius membri virtutem. Si quartanam
virtutem et assimilatur essencie illi membri
sicut videmus cibum omnibus membris corporis
assimilari. Consequentia enim actio vel nature agitur in omni-
bus membris in convertendo ad eorum similitudinem et es-
senciam illud quod eis fuit simile. Stomachus igitur cum
est unum membrorum. necesse est habeat unam virtu-
tem digestivam. Quod si due ille virtutes propriam vi-
delicet et communem duo stomachi loca haberent. necesse est
ut ille stomachi partes cibum per totum corpus dige-
rentes permaneant absque nutrimento. ipsa enim indi-
gent natura virtute qua absque posset et digi et
mutari ad earum similitudinem. quoniam omnia mem-
bra propriam habent virtutem per quam cibus convertitur ad eo-
rum essenciam unde reguntur nutriuntur et aug-
mentantur. Rursus si fuerint interrogati
utrum virtus digestiva sit unius nature calide
videlicet an humide aut diverse ut in quibusdam membris

calide s. complexionis et in quibusdam sic et sicce et in mulieribus frigide et humide. Dico vero digesta in omni corporis membro calide et humide est non sed cum ab unoquoque membro sumit proprietatem per quam cibum mutat ad eorum similitudinem. Quod si aliter esset omnia corporis membra fuissent equalia et forma et substantia. ossa s. caro et caro ossa et similia. Iterum si dixerint quod sensualiter hac ratione actionem stomachi videmus esse diversam sicut una. Nam quando conspiciamus cibum mutari in ptisanum et postea videmus eum converti in eandem stomachi [illegible] fiat [illegible]. Licet quam actio virtutis digestive in stomacho videatur esse diversa una tamen et eadem est. quando digestio cibum in stomacho mutans in ptisanum quedam est preparatio cibum convertens ad stomachi similitudinem. deinde finita digestione quandam accipit partem que est ei similis et nutritur ab ea. Ceterum autem quod ab eo restat. destinat alvire quod est sibi superfluum quod ideo non consumitur ut alia membra nutriat sed quando stomachum agravat nequit ab eo contineri. Unde G. causa nutrimenti iiii. modis constat. prima est causa secunde. secunda tertie sic et alie. prima vero est manicio humiditatis membrorum et dissolutio eius que fit per poros corporis. Secunda est naturale desiderium in omnibus membris consistens quod cogit membra ut appetant cibum. Tertia est conculcatio sive stomachi ac intestinorum per meseraicas ea sugentes. Quarta est sensualitas stomachi manitionem sentiens. Quinta est quedam vis appetitum faciens que fit per eo. m. ad os stomachi a splene ascendente. quod ipsa os stomachi mordente fit appetitus. Quod si quidem sophiste dixerint. Cur non dixisti quod causa appetitus sit manicio et paucitas cibi in stomacho existens cum dixisti sensum membrorum manitionem cibi sentientem esse causam evacuandi venas et venarum evacuationem esse causam puniendi stomachum. Fames similiter que stomachum non constringit. Dico. Si appetitus sit in stomacho propter membrorum et venarum manitionem necesse est eius actio non sit sibi sed variabilis. quod cum eius actio fiat propter aliud et desiderat aliquid longe ab eo remotum. necesse est sit cum ratione. Quod si impossibile est non in una qualitate necesse est fiat [illegible]. Oportet ergo ut ignis non ardeat nisi cum voluimus audire. Cuius contrarietas palam patet intellectum hic testatur ypo. cum dicat. Omnis materia digestionis complementum fit cum attractione vel attrahere et mutatione eiusdem et causa omnis attractionis est desiderium. Omnis est causa desiderii est paupertas eius rei quam desiderat indigentia. Cuius sermonis intentio talis est. Vis digestiva nichil digerit nisi prius operetur virtus appetitiva quia appetitiva semper est ante digestivam. Similiter appetitiva non operatur nisi prius fit manicio cibi. appetitio ergo cibi manicio et sensualitas appetitus que fit in stomacho et non fit propter aliquid nisi propter se causa nutriendi se.

Febris fit propter aliquod accidens humores calefaciens et spiritus et eos faciens exire extra temperamentum quod iii. modis fit. Est vero causa febrem generans est et alia causa eam custodiens. Est et alia causa qua febris crescat et augmentat sicut videmus in igne. Est vero causa per quam ignis generatur et est alia per quam conservatur et est alia per quam augmentatur. Causa quidem febrem generans est putredo vel vehemens motio quamadmodum aliquis cum putrent sic sordicies que cum sese congelat et constringit calefit et putrefit unde et febrem generat. Similiter videmus fortem et velocem motum loca calefacere circumstantia et ignem generari. hoc testatur molendinum quod cum suo motu aerem se circumstantem calefacit. Quod si multum in sua fortetur actione ferviendo ignem generabit. Causa vero ignem custodiens est res eum conservans ab aeris passione. Ac quando aeris duplex ictus fieri potest. necesse est ut in igne duo faciat. quod si aer fuerit mobilis ignem cum suo suscitat motu et ictu. et eius adeo confortat actionem in corpore quod est ei subiectum donec illud dividat et consumat. deinde quod contrarium stomacho extinguitur. Si vero aeris fuerit quies et immobilitas cum sua illi humiditate et accidentali frigiditate superficiem ignis percutiens extinguitur. que extincta exsiccat alteram et sic pro parte destruente omnino ignis extinguitur. Sed si reprehendimus de sophistis dicentibus qui inquiunt ventum super ignem constantes eum suscitant et confortant et si cum flabellis moveatur aer ignis illico extinguitur. Quibus sic fiat responsio. perflatio ventorum non causa custodiendi ignem sed eum consumendi quia venti super ignem insufflantes expellunt ab eo calorem et ver

restrem partem corporis que ei est subita. Deinde
augmentat ignis et confortatur. Quia si venti plus
super ignem moti fuerint omnes corporis partes in
quo ignis constat aperiuntur. unde virtus ignis
multo magis augmentata devorat et consumit
corpus. deinde carens cibo extinguitur. venti ergo
non sunt custoditivi ignis. Stulla ergo cum igne est
rodit nec ea que tegit eum ab aere ne extinguatur
a nimia humiditate et acuitali aeris frigiditate sicut
diximus. Illa tamen res qua regitur ignis ne
cesse est ut habeat vacuum inter se et ignem in quo aer
calidus fiat causa caloris et custodiat ignem in sua
similitudine. Propter hoc ignis acrius extinguitur in igne
hyeme quam in estate propter frigiditatem aeris hiemis
alterius calori ignis repugnantem. Res vero ig
nem augmentans est ea qua nutritur sicut ole
um cera pix et his similia. Similiter in est intelli
gendum est hoc in febribus. Tres enim cause in febre con
tinentur. vna est que febrem generat. altera eam custod
it. tertia eam augmentat. Causa vero febris generata est
fortis et nimia corporis et anime motio et putredo
atque humorum ebullitio. Causa autem que febrem custodi
ut dissoluatur corporis est opilatio et pororum consti
patio per quos clauditur fumus in corporum in
terioribus. Causa vero eam augmentans calida
sunt cibaria. potus et calida medicine. Febris ergo causa
generata est triplex. generativa custoditiva augmen
tativa. Sed generativa hiis modis est. aut est presens
aut preterita sicut est causa corporis extrinsecus per
veniens que triplex dividitur. vna est nimius fer
vor sicut solis et ignis. secunda nimia frigiditas sicut
nix et similia. tertia est putridus et corruptibilis
odor sicut cadaverum mortuorum. bestiarum repti
lium et similium. Preterita. sicut egritudo que
fit propter angustiam et tristiciam et humorum copi
am ad putredinem paratorum. sicut dixit de aere
quod si non invenerit cibum omnino laudabilem et
humano corpori similem illam cibi partem que corpori
est inconveniens ac distillis separat a sibi con
grua et claudit eam in quibusdam locis corporis. pars vero
que est mundificata et ultima cor nutrit tot
corporis. Superfluitate itaque cibi augmentata
ac in loco in quo fuerat clausa multipli
cata. egreditur foras implens locum cum mul
titudine sua quia non dimittitur nec ab ea regitur

quia cum fuerat in loco quo natura posuerat cu
stodierit et custodivit eam. Egressa vero in modio
tenetur nec ab ea regitur sed permanet in aliqua conca
vitate membrorum. Unde cum evenit aliquod ac
cidens sicut natura temporum et regionum lo
ca aeris et similium illa superfluitas muta
tur et generat morbos. Hec de causa antiqui assimila
verunt secundum tempora anni absolute humane
complexionis atque complexioni et secundum regionum atque loco
rum etati humane et secundum aeris non existi
entem secundum complexionem temporum anni assimilaverunt huma
ne nature que nequit secundum complexionem suam operari in
corpore sicut actio sue complexionis et complexionis in
eo operatur. Experimur et regionis convenientem id est a
erem qui non est secundum convenientem temporum anni facere
in corpore sicut agit in eo actio complexionis temporum an
ni que non est secundum complexionem atque etatem. quoniam si huma
ni corporis complexio est fecunda ut propria prospera
ad similitudinem complexionum temporum anni reg
ionis loci aeris augmentat. Et quia in hoc
loco nostre disputationis est finis et unum complevi
mus absolute intentionem dicendo quid sit
febris. qualis sit et quot sint. oportet nos dicere
disputationem uniuscuiusque febris singulariter. In
cipiendum est ergo ab effimera que fit in spiritu et propter
tres utilitates. vna quia hec febris cito ad cor de
pura occasione. secunda quia eius disputatio et signi
a ad illarum febrium comparationem facillima est
et planissima. Tertia est quia eius curatio est le
vissima. sed si secundum quod oportet fiat. Caret enim in uni
medicine expectat solutionem et digestionem. Cer
ta quia plurimum hec febris est causa aliarum febrium du
arum. Supra scilicet. non habet initium per quem calor perman
eat causa febris cessante. Quia febris que est in
humoribus et in solidis membris quia habet in
permanet in corpore calore tamen febris prece
dente. Sed febris effimera causa est illarum dua
rum febrium que fit ij modis. quia in corpore
aliquando augmentatum sicut diximus sunt ex
eunt locis sunt que preparati ad putredinem.
Unde cum effimera febris accidit ad spiritum
naturalem est illum calefaciat cibum et eam putre
fiat. que putrefacta. natio febris ex ea generat
at quia medicine non numquam errat in causa effim
ere febris et fauet infirmo cibo ante complexionem

tempus eo assumere aut quoniam ubi cum absti
nentiam habet quoadusque stat febris sustine
rit. deinde cibum donare ei et eum faciat balne
are postquam cibus digeratur. unde balneum cal
quod sum impedit ne calor cibi digestionem faciat quia
oportet non ualet perficere et crudus ex corpore
exteriora cibus egrediens poros claudit cum
sua uiscositate et cruditate. unde illic per
manent illius superfluitates cruditas per poros
non ualens exire. Similiter fit in solidis
membris que aliquando habent aliquam humiditatem
non naturalem ad suscipiendum calorem separa
tum aut habent siccitatem. Que si calefiant
per effimeram et deficiunt non ualent illum
calorem a se expellere. sed permanet ille
calor in eis febrem generat ethicam.

De effimera.
De signis effimere
De differentia effimere
et ethice.
De effimera que fit propter calorem solis.
De effimera que fit propter frigiditatem
De effimera que fit propter balnea aque stip
De effimera que fit propter potationes tice
ue calidos.
De effimera que fit propter ieiunium.
De effimera que fit propter laborem.
De effimera que fit propter bubonem.
De effimera que fit propter uigilias.
De effimera que fit propter iram.
De effimere differentia inter angustiam et tristi
De curis singulorum. am

ffimus est abusiuum nomen
sunt .ii. a quadam bestia in
aris ablatum que non uiuit nisi
per unum diem. que febris que non
permanet nisi unum diem. hoc
nomen est ei a simili impositum. sed tamen
G. dixit eam se uidisse usque ad iiii. dies preten
dere quod raro contingit. Sed cum pori corporis
sunt clausi maxime si fumi qui ab eo di
ssoluuntur fiunt grossius quod pororum corporis opi
latio illis sui accidat grossum non ascen
fumum dissolui unde fit cum elongandi
febrem usque ad iiii. dies. que si iiii. diem trans
sierit et sanguinem calefacit et incendit
a sua natura egreditur et mutatur in caus
son. quod tamen si multo plus morabitur ut illi eo
rporis humiditati coniungatur in ethicam fe
brem mutatur. Ideo diximus quod effimera est cau
sa aliarum febrium et nulla alia febris est cau
sa effimere. Sed si reprehendimur a quibusdam
sophistis dicentibus quare G. dixit effimeram u
nius diei esse et postea inquit eam posse uenire
usque ad iiii. diem. Quibus respondeo. G. diuisit fe
brem generaliter in iii. scilicet spiritu. in solidis membris
in humoribus. Et quia effimera que in spiritu mor
atur et plurimum non transit nisi unum diem et
raro ad iiii. diem ascendit. nequiuit aliud
nomen inuenire quod ei imponeret. unde uocauit
eam effimeram. Sed non diuisit absolute que
determinauit eam cum dixit. si effimera
iiii. diem transierit in causon mutabitur. po
ssibile enim est ut cum effimere diu in corpore
morantis sanguis uitiatur et febris nascatur
continua. Causa uero effimere generaliter in ii. diui
ditur. Aut enim fit propter alium morbum aut quod
ipsa est morbus per se. Illa autem que non fit propter ali
um morbum in duo partitur. Aut fit intrinse
cus aut extrinsecus que iterum diuiditur in iii. unum
est calor solis aut estatis magnum incen
dium faciens. Aliud est frigiditas algoris
et congelatio et frigidatio et balneatio in stipticis
aquis. sicut est aluminosa uitriolosa sulfurea
Tertium est nimium aeris seu corporis exer
cium. Anime sicut ira angustia cogitatio cor
poris autem sicut labor equitantium et ambulan
cium. Aut fit intrinsecus sicut cibis et potibus et
medicina et omnibus calidis. Febris itaque facta
propter aliud quedam est febris semper sequens apostema
ta in inguine in collo sub ascellis et sub
auriculis nascentia. hoc enim precedentibus ac
cidens eorum est febris licet morbus sit corporis. Causa
accidens ii. modis est. Aut simplex aut compo
situm. simplex sicut febris non facta causa alte
rius sed ipsa est morbus per se. Compositum quemadmodum
est febris propter alium creata. sed G. diuisit causas
ii. modis. unum inquit est ule. et aliud pri.

pticulare uo illud q nō ē ꝑ aliud ſ; ipm eſt morb; . vniuſale uo qmadm accñs aliq m bum ſequiſ q ē ij modis aut ē ſepabile .i. fit aliq alii nō ſit eſt uigilia alienatio ſtupor q qb; ai acciit febb; qb;dam uo nō . aut ē inſepabile ſicut ē dolor capitis ſitis ꝛ ſpe angustia q ſep accidunt febb; nec ab eis ſepant . q licet i qb;dam febb; ſint fortiora . ꝛ i qb;dam debiliora febs tñ ſin his nunq ꝑ eē ſicut nunq eē ullo m inueniunt q oīo careāt ub . ut morbis . h . n . febb; eueniunt aliqn . Ꝯ; porobia nob a qb;dam dicentib; q̄re febrē de ca ingnitis ꝑ apa ſeum qnatis de effimeris cū ypo . in amph . dicat q omis fe . de apite ī mg ne ſca peſſima ē . Quib; rñndend ē . Glosus ypo . ſuam determiate dix accidēū ut intēcoēs cū dix ſi nō ē effimera febs . apa n . ſignis ij modis ꝑ fi aut cū ī ſit yſe morb; aut ē ſicq a . Cum ſit ꝑ a . palam ē ſenſui ſic cū ſint uulna ī cute pede ꝛ ſimilia q ſunt ſaluba ꝛ cor febs cito diſſoluit . ꝑm ca expoſitum in gnīe febs effimere . Ꝯ; ſi ipm ē ꝑ ſe morb; ſiue cū ſenſu qphēſa fit febs eius moleſta ꝛ peſſima . q ſigt ī apa eē de hu . groſſis ꝛ putridis ꝛ infioribus corpis ꝑ tib; exiſtentib; ꝛ de peſtilenciali morbo ē acis . hc de cā determinauit ypo . ē dix ſi nō ē effimera febs .

Curſus ſi nob opponant dicentes . multos uidemus homines aīe ꝛ corpis laborib; utentes cum in effimeram nō incidunt . Ꝯ; . Accidencia eueniunt corpori iiij . modis aut ꝑ qplom eor corpi aſſimilante . ſic ē olim cera pix . adepſ q igni ꝑ ſimilia . aut ꝑ corpa ad recipiend accidēa ꝑarata . ſicut calam . pili ꝛ ſimilia q ſunt ꝑata ad recipied ignē . aut ꝑ eor accidencium uirtutē corpis dominatiuam ſic ut opij q dominatur omnib; corpib; multā eius qntitatē accipientib; . aut ꝑ illor accidencium ictum qtinuatū ꝑ longum tempus pacientē ſicut ſenſualit aqm uidemꝰ guttatī lapidē pforare ꝑ continuitatē longi tempis . Q cū ita ſit . nōē effimera gnetur in corpore ad cās febrium gnan tias pparato ſic eē dī calo ꝛ ſicco qmuiſ ipe aīe ſint multum fortes aut ſint debilē ꝛ tū qtinue quib; iij . cauſis corpꝰ ſi careat iuxta ē ut incidat effimeram .

Effimera ht ſignes quib; diſt ab ethica . ht ꝛ alias qb; a tercō diſtat . multas ht alias qb; cum febb; putrids nō queniunt . differēa uo qm ht cum ethica ē h . q cā effimere ē ex pauco tempore . cā aut ethice ē a longo . In h ḡ differunt ſ; i calore queniunt . Cauſa n . effimere febs ē ex ij . uſ . iij . dieb; . Cauſa ethice ē ex ij . uſ iij . mēſib; uſ plib; . Ꝯ; febs putredīs nullam ht qcordiam cū effimera . Ethica qde cum effimera qcordat iij . mis . uno . q cā effimere ꝛ ethice ē una ſi ait angustia . triſticia . cogitatio ꝛ ſimilia . ſedo . q effimera ꝛ ethica ſiunt de ſimplicib; qualitatib; in carentib; . iij . qm calor effimere ꝛ ethice nō ē multū fortis . Ꝯ; febres putredinū ſunt nīs oppoſite . ī plus q cā ear ē cum m . ꝛ ille ſūt ſimplices ille uo qpoſite . Alio q calor iſtar ē fortis ꝛ pungitiuus ꝑ ebullitōm humor ꝛ ī cenſiōm putredinis que febs putre ē m . Differencia uo effimere ꝛ

Dtercī h ē q effimera ſi ſint ꝑ q or ꝛ media nec inſtitit aliq pām inadicit in uno die t.ninqab; . Terci ū ſīt q effimera ſic tam diutius ſit nullum ht ī cremētum . in pmo die eī diſſoluta q a balneo egrediencium ſudor cū humiditate urine ꝛ ſudatis . tercis uo lʒ habeat ſudorē ab i ꝑ die cū nō ē ꝑ cum ſ; ꝑ in leuitatē ꝛ ſubtilitatem uiē autem ꝛ carne langwitis ꝛ tantus calor febs fiat ut oīo poſſit eā deſiccare . ꝑm debilit eam caleficiens exſiccat modicum . Q ſi rephenditur nob dntib; a ſophis . ſi effimera febs ē de ſola qlitate ſim nō hnte q ei determinacō fit cū ſudore ꝛ fumo . Ꝯ; recte effimere febs ſudorē ꝛ humores denegam q de mē digeōis ſuperfluitate ꝛ h q . diſſoluit ꝑ poros cum ſudore ꝛ fumo ꝛ urā ꝑ febris calorē ꝛ uirtutē actiuis nature qmadm uidemus homines ſe pe pacia ꝑ nimium motum uſ aeris uel

balnei calorem inuentum et hanc humidi
tatem sibi aute existente dissolui non nunquam
et usque ad corporis interiora penetratur et interiorem
humiditatem dignitatis mature cum natura expellit
eam. propter hoc sepe uidemus quod balneum temper
atum huius calore ingrediuntur si humidi fu
erint propter corporis eorum siccitate curatur a siti quia
calor balnei cum sua subtilitate dissolvit
humores et sicca humectat intus que sitim cau
sabat. Febris itaque effimera iii habet signa quibus
a febribus putredinum differt. una est ca
lor effimere est leuis et suauis quod cum ad statum
uenit nullam facit angustiam cum labore
nature quia caret materia in qua si laboret ad
digerendum et ad expellendum. Secunda est quia urina ue
ram effimeram habentium est quasi sanorum in co
lore liquore et substantia que licet inter se differ
ant modica tamen est eorum discordia in colo
re et turbore. Tertia signum quia pulsus effi
meram habentium non differt a sanorum cursu
nisi in dilatationis uelocitate et constrictionis
tarditate. Constrictionis pulsus significat tamen
non esse in corpore partem arteriarum constringen
tem. unde illa excius expellatur et uelocitas
dissolutionis pulsus acutam et quantitatem
calidam innuit. Unde necesse est ut nimium cor
garum partem uelociter dilatet ut quantita
tem aeris attrahat per quantitatis acutum refri
getur. Effimera que fit ex sola qualitate i. calore solis
non est ei necessitas ut constrin
gat uelociter partes organorum quia non habet quod expel
lat. propterea fit motus pulsus in dilatatione ad
attrahendum aeris subtilitate quod calor refrigeret
plus et uelocius quam in pulsus constrictione.

Effimera febris que
est propter solis ardorem intelligi
da est sic. Caput patientis toto
corpore calidius est quia calor solis quamuis
calefaciat animale et uitale fortiter et uelo
citer sine mediatore animale calefacit cau
sa feruoris caput patientis spirale propter
solis feruorem cito ad cor per flatum uenien
tem. Sed tamen illa que est de calore solis maio
rem infert calorem capiti quam toti corpori
propter solem capiti repugnantem et ei oppositum
primum nimium dolorem capitis patiuntur et in fa
cie feruorem et uenarum plenitudinem in tympori
bus sentiunt. Sompnum nunquam et a reumate exa
gitantur cum nimio calore et narium in
sicce. Subtilitas et caloris tenues calefaciat
et eliquat capitis humores et faciat eos ad
nares descendere. Illa uero que est propter estiuum ae
ris calorem plus calefacit corpus quam caput
quia calor aeris per flatum facilius ad cor ac
cedit quam ad caput. Cuius signa hec sunt
corpora patientium sunt incensa et sicca
propter aeris calorem. unde magnam sitim habent et
frigidum aerem desiderant.

Utilior huius febris curatio est ut i
nfrigidemus et cum humefaciamus aera
in predicto domus sternamus fr
ondes et flores refrigerantes et calidos fumos
extinguentes sicut uidelicet rosas frondes psi
llium sempiuiuam salicis frondes uel florem
basilici. hec omnia semper sint cum aqua frigida uel ro
sa infundenda. et licet basilicum sit calidum in primo gradu
tamen habet proprietatem inducendi frigiditatem aque per
nares. Sed oportet nos nares patientium humec
tare cum oleo uiolarum nenufaris et similibus. Vnge
nda sunt tympora de sandalis campha et aqua
rosacea si non habent reuma. Quod si reuma habent
cauendi sunt ab aceto et camphora. ad nares
eorum apponamus fumum aque calide in qua
decocte sint uiole camomilla. Caueant
ab olei unctionibus. Quod si non habent capita
de humoribus uentositate plena nec reum
ate bonum est ut capita eorum rorent post
declinationem febris aqua in qua cocta sint uio
le camomilla. Quod si capita eorum plenitudi
nem habent abstineant se ab hac aqua et so
lummodo fumum eius odorent. Succum quod utriusque
generis malorum granatorum accipiant. Comedant mel
palestinum uuas hyemales medullas citr
et cucumeris omnia cum niue refrigerata sumi
ne fiunt assueti. Vinum bibant mixtum cum
syrupo malorum granatorum et uiolarum. Ergo eorum sicca si fuerit hu
mectanda est cum syrupo uiolarum facto de prunis et de
oxifenicia post febris declinationem. bonum est si bal
neentur in balneo temperato aerem et aquam
temperatam habente. manducent minuto pisces

dy. ceteri et circumiens medullas et micam panis
loti cum zucc. mundificato itaque de humoribus
copia et fumositate sic expulsa. pullos de
nus gallinaceos. perdices coctas cum succo
ma. g. et iure condito et aceto uvarum agrestium et
cum ramis porcul' et similibus.

Pacientes effimeram propter frigiditatem
ex congelatione cognoscuntur signis
oppositis effimere propter solis et aeris calo
rem generate quia hii qui paciuntur de sole et aeris
fervore circa cum habent exteriora corporis calef
acta. unde cutis corporis rarificatur. isti vero qui
ex frigiditate effimere molestantur habent suorum
superficiem corporum frigidam et siccam et poros cutis
constipatos et opilatos quare de re calor ad interiora
corporis clausus sanguinem dominatur et venenes
ad epar sive virtutem dominatur plusquam vitali
et animali. propter hoc color cutis eorum est mutatus
in plumbeum et obscurum colorem facies eorum
est subtumida et sentiunt nimiam frigiditatem et
gravitatem in capite. nares eorum nichil emit
tunt. aut si aliquid ab eis exit tenue est et vis
cosum. pulsus eorum est parvus et velox. causa
parvitatis est opilatio pororum. causa velocitatis
pulsus est conclusio caloris ad corporis interiora
sed tamen parvitas et velocitas pulsus minor est
istis quam eis qui stiptica aqua et turbida se
balneant. isti enim plus istis opilatos poros
habent et cutem siccam. urina eorum alba et cruda
minus uno quia fumus qui solitus est exire per poros
est clausus ad interiora venarum qui cum sint au
gmentatur sanguinem humectant eum et ad
iuvat aer qui per flatum intrat. unde ex istis
gratio sanguinis et humefactio. calor eorum de
ficit. primo sanguis mutatur in albedinem et quia
urina est colamentum sanguinis dictorum humo
rum. necesse sit alba et cruda. Alio quia humore
ad corporis interiora coadunati in calorem impe
diunt calorem ad digerendum urinam. unde urina
albi coloris et cruda.

Oportet autem ante omnia hos se cavere a
balneis postquam fiat morbi digestio
et febris violenta sit declinata. Cum
ergo morbum videris digestum esse et febrem decli
natam. ponendi sunt pedes eorum ubi ad

genua in aqua calida. in qua cocta sit camomilla
sansucus. ysopus. sisymbrium. abrotanum et
similia et inducantur super fumum eius. deinde
balneum ingrediantur temperatum et fricen
tur ut pori eorum aperiantur et eorum cutis humecti
at. Igitur cum cognoscamus quod pori eorum sunt
aperti et calor qui ad corporis interiora coadun
atus fuerat sit diffusus et dilatatus quedam et eius pars
sit ad corporis exteriora egressa. lavabimus cap
ita eorum cum aqua calida in qua cocta sunt camo
milla. anetum et miscebimus in aqua quedam
olea virtutem dissolutam habentia sicut cam
omileon. anetyleon. yreleon. nardinum et ca
vendi sunt ab epithimatibus in calidis omni
sudor fuit egressus ne calida epithimatis pori clau
dantur et in quo necesse est cum sudore exeat
non possit exire sed permanens ad corporis in
teriora maximum generet nocumentum et
ducat pacientes ad magnam molestiam per
ditionis. Caveant ne diu in solio morentur
quia licet sit aqua humectativa corporis magis aliis re
bus tamen eius calor corpus perforat usque ad interiora
unde cum fumi interius in corpore existentes cale
fiunt. repugnat eis grossities aque. Ideoque
melius est in aere morari quam in solio quia so
lium implet poros et eos claudit cum humidi
tate aque. aer vero balnei est poros aperiens et hu
miditate corporis dissolvens. Ideo exercitia sunt
istis convenientia quia temperata exercitia disso
lvunt corpus et rarificant. Sunt et in aqua que fu
mi eorum consumunt. Cibi illorum accipe cibos
laudabilem chimum generantes et nullam eis
infrigidationem inferentes sicut sunt carnes edu
lina et agnus annualis et similia. et quia se
cundam intentionem oportet corpora eorum humectari
cum artificio cocta sint vina condita vel
cum albedine pure cepe et modico cymini. ca
rui. cinamoni et similibus. Abstineant a cibis
grossis et viscosis. bibant vinum cum aqua ca
limpida. operiantur multis indumentis
et iuxta eorum latus ponendi sunt carbones ig
niti ut repugnent frigiditati aeris. naribus e
orum applicentur odorifera que sint temperate ca
lefacientia sicut sansucus. yreos. sisymbrium
mentastrum. et de fructibus sicut sunt melones

citrulli et similia. Quicumque autem eorum ieiunia habuerint caveant sibi a balneo in morbo cessante.

Quicumque patiuntur effimeram causa balneorum stipticam aquarum et desiccativam habentium sicut est aqua nitrosa aluminosa sulfurea siccitatem habent cutem et magis opilatam quam superiores quia calor clausus est ad interiora corporis eorum et dominatur sanguini et veniens ad cor accidentaliter plus nocet illi et plus quam vitali et vitali alii. Quorum significationes sunt hec. Si tangatur eorum cutis invenitur tersa et aspera sicut coria longo tempore inter gallas mala granata et cortices. Et si manus alicui parti corporis imposita diu moretur ut cutis calefiat cum calore plante manus sentit fumum qui illo corporis membro dissolvitur calidum acutum esse et pungitivum. Pulsus eorum est in initio febris minor et velocior superiorum quia cutis eorum est siccior et magis opilata. Unde cum siccitas contingit usque ad interiora corporis tunc fit pulsus eorum tardus et largus. Causa tarditatis est siccitas organorum quam frigiditas in interioribus corporis dominatur. Causa largitatis multitudo et coadunatio eorum fumorum in organis non dissolutorum. Urina eorum multa est et turbida aliquantulum pertinens ad albedinem et cruditatem. Multa vero est propter humiditatem ad interiora corporis conclusam que soluta fuerat per sudorem exire et fumum. Cruda et alba est duobus modis. Uno quia urina non permanet in loco decoctionis ut coquatur et rubei fiat coloris. Alio propter nimiam humiditatem sanguini ei admixtam.

Huius febris curatio similis est superiori. Oportet enim sicut diximus ne balneentur in febre cessante et deponant pedes eorum usque ad genua in aqua quam diximus. Deinde in balneo temperato balneentur. Caveant ab omni unctione. Bonum est aliquantulum utantur exercitiis. Cibos leves accipiant qui faciles sunt ad digerendum et bonum chimum generent. Aliquantulum siccitati pertineant ut valeat fumorum ad interiora coadunatorum acumen extinguere. Vinum nullum bibant nisi corporis plenitudine careant et cum omnis fumositas expulsa fuerit a corpore.

Effimera que fit propter cibos potus vel calidos in initio pervenit ad spiritum similem. Omnis cibus seu potus prius venit ad stomachum et ab eo ad cor qui cum fuerint calidi necesse est calefaciant sanguinem et spiritum similem. Deinde venientes ad cor per totum dividuntur. Signa vero eorum rubicundior est cutis effimeras omnes habentibus augmentata quoque febre sentiunt dolorem et calorem in epate. Unde oportet studiose epar curari syrupo ro. et syrupo ulenie et oxizacara et succo malorum granatorum vel cum aqua ro. et camphora. Cibos accipiant portulacam videlicet atriplices scariolas pullos gallinaceos cucurbitam et similia. Cathaplasma epati sit mamito a cibis de sandalis ro. farina ordei aqua ro. et similibus. Comedant melones palestinos mala granata pruna citrini pomi medullam castanea mespila uvas maturas vel uvas integras et similia.

Effimera que fit propter ieiunium differt ab omnibus effimeris quia facies pacientium est macilenta citrina quia facies egritudinem concavium. Oculos habent concavos. Pulsus quia debiles subtiles et veloces. Urinam citrinam et rubicundam. Causa debilitatis pulsus est defectio virtutis eorum. Subtilitas eius est propter inanitionem organorum. Velocitas propter necessitatem attrahendi aerem ad calorem cordis mitigandum et acutos fumos cordis expellendos. Rubor urine fit cum nimis humiditatis et siccitatis dominantis corpori. Unde oportet in statu nostris dari album seu succum malorum granatorum accipiant et potum aque pulestrine. Uvarum hiemalium succum sorbeant. Quod si hec eis non sufficiunt et fames eos perurgeat, dandum est succus nuce pinis cum zuccara lote. Declinante vero febre si vixerit succus eis digestis dandum ptisanam calidam et expectabimus donec digesta est. Deinde ponemus eos in balneum et dum corpus incipiet calefieri

⁊ sudorem emittere oleo mungendi et oleo ui
ol. ut claudant poros repugnet humiditati corporis
ne extrinsece exeat. Deinde dietetur cum leuib;
cibis ac subtilib; ⁊ ad digerendum facilib; atque
tenuem sanguinem generantib;.

Effimera que fit ex
labore sic ex iure laborare
ambulare ⁊ e. subito in. accidit uitu
tib; spiritualib; sed cum ad spiritum animalem ma
gis pertinet. quia in exercicijs membra fricantur ⁊
calefiunt quib; necesse est laceri ⁊ nimium sit ca
lefieri ⁊ calor ad cerebrum pertransit accendatur. unde
febre uehementi ⁊ calore cerebro dominante.
necesse est ictus caloris cerebrum percutientis dupli
citer. Uno ex calore existente in cerebro per
exercitium. Alio quod ex calore febrili ascenden
te ad cerebrum. cuius significationes sunt hec. Cor
pora eorum sunt debilia ⁊ sicca. quia si horum multus
sit labor sudor eorum paucissimus aut nullus su
doris ⁊ hoc ij. modis. Uno quod sudor qui debet
exire in febre est siccus causa laboris. Alio quod
spiritus solens per poros sudorem emittere est defectus. quod
si parum laborauerint. sudant tamen paucissimum
quia humiditas eorum labore dissoluta ⁊ quod fi
nita est. parum pulsus eorum est paruus subtilis uel
ox ⁊ duplex in dilatatione propter necessitatem ⁊ hen
di aera ad minora ut mitiget accensum calo
ris corporis eorum. paruitas ⁊ subtilitas est propter de
fectionem membrorum ⁊ paucitatem spiritus uitalis
per laboris in. minuitate dissoluitur. ideoque
magis in articulis ⁊ in concatenatione paciuntur.

Deinde qui ita a do
lore curentur necesse est re[quiescere] ingenian
tur. Deinde cum oleo uiol. uel nenufar
ungantur. Quod si sudor modicus exierit. necesse est
fricentur corpora eorum. Si uero multus. fricandi
sunt corpora eorum parum. post ea in balneo tempera
to balneentur sepe. nullam moram fac
iant in eo ne subtilitatorum humiditas consu
matur ⁊ ne in ethicam incidant. in solium des
cendant ut corpora eorum humefaciant. exeun
tes uero solium cum oleo uiol. uel nenufario
ungantur ut clausis eorum poris humiditas
accidentaliter acquisita intus in corpore re
maneat. coitum caueant. ne eorum corpora
desiccentur. Accipiant starnas. pullos gallina
rum. pdices agnos annuales. edulos pisces diges
tioni obedientes laudabiles. potent uinum
leue ⁊ multum mixtum quia membra eorum humectet
uinum uero corporis penetratiuum quo cum ⁊ aqua
cum eo digeritur ⁊ membra humefacit. De fructib;
comedant mala granata. uuas pruna ⁊ silia.

Effimera que fit
propter bubonem in inguine collo
sub ascellis nascentem. ij. modis est.
Aut uero causa eius est in apparatulo aut eius est humi
ca uero aut in apparatulo. ab ypo. i. amph. consistit
in bubonib; inquit febres omnes male sunt
exceptis effimeris. Que uero est manifesta. fit propter
pustulas uel apata uel uulnera in manib; pe
dib; siue capite nascentia. Causa uero horum bu
bonum hec est. Nascentib; uero. pustulis uel ap
tematib; natura currit ad eorum loca regen
da ⁊ custodienda. Similiter sanguis ⁊ uitalis
spiritus cum ea portatur per mollia loca ⁊ lactosa
perueniens replet ea ⁊ morans in eis generat in
eis apata nomina ab eis locis sumencia
qui ibi diu permanens calefit cuius calor ueni
ens ad cor febrem generat. Unde pulsus eorum est
magnus uelox spissus. urina cruda ⁊ alba
facies eorum rubicunda ⁊ tumida. febre uero ces
sante. quedam in superficie apparet infusio
Causa magni pulsus est sanguinis multitu
do ⁊ caloris uitalis spiritus nimietas. Uelocitas
⁊ spissitudo. ex necessitate est nature multum aerem
ad cor attrahentis ut refrigeret ⁊ extinguat
caloris accensum. Albedo ⁊ cruditas urine est propter
sanguinem ⁊ calorem ille a loco coctionis remo
torum ⁊ ad loca infirma currentem. Rubor
faciei est propter sanguinem corporis superficiei dominan
tem. Rubor propter sanguinis plenitudinem. Su
dor declinante febre euenit quia natura hum
dancium humorum intus coadunatorum expulsi
one os nos an ona   Cura.

Uastudere ad curandas pustulas ⁊ ap
tematata que causa bubonum sunt. De
inde balneentur ⁊ in aere balnei morentur unde
humorum copia paulatim dissoluatur in quib;
ungantur qui uolentes in solium descendere
non in eo morentur. Dietam accipiant subtilem

et ad digerend[um] facilem et sbam laudabile[m] ha
bentem.

Effimera que fit propter vigilias
in spiritu constat animali quibus cog
noscitur. facies pacientium et totum corpus
est citrinum. oculi cavi. palpebre molles et
graves ad movendum tarde. pulsus eorum
parvus vel subtilis et indigesta urina tumid[um]
corporis citrinitas est propter colam se ad corporis ex
teriora propter vigilias moventem. Tumor faci
ei est propter ventositatem et ciborum cruditatem quia
propter vigilias calor naturalis ad exteriora egreditur
unde locus coctionis absque calore permanens
crudum et fumosam generat ventositatem
faciei cutem tumefacientem. Concavatio
oculorum est ii. modis. uno quia spiritus vitalis so
lens implere oculorum sbam defectus est. Alio
quia caret nutrimento propter vigilias. parvitas p.
est propter virtutem earum vigiliarum deficientem. Sub
tilitas urine est propter sollicitudinem quam patitur
animus in vigiliis. Cruditas eius est propter
vigilias calorem in coctione urine impedientem
et propter acuitatem sensuum eam ad exteriora provoc
antium. unde cum fit huiusmodi febris vel si in
animali spiritu in cerebro existente necesse est ut pa
tiatur cerebrum propter nimietatem sui motus.

Proinde oportet magnum impendi stu
dium in eis. scilicet procuremus sompnum
cum suavi fricatione pedum. Et mitt
hit humores in capite existentes et repug
nat fumo ad caput ascendenti. Cibum acci
piant modicum qui est facilis ad digendum
quia natura propter suam debilitatem non multum sufficit ab
um. vinum bibant temperatum in quantitate et vir
tute. Coitu autem caveant a coitu donec ad pro
priam usum eorum consueti fiunt.

Effimera que fit
propter iram spiritualis et vitalis
dominatur. animalis propter impetum anime ad
faciendum vindictam se movendi. Spiritualis vero
propter sollicitudinem ad corporis exteriora exeu
ntem. Hinc oculi eorum sunt rubicundi foras exe
untes cito quia huc et illuc se moventes. pal
pebre eorum sunt sicce. pulsus eorum magnus et
fortis. Rubor faciei et oculorum evanescit.

motus quia eorum velocitas propter sanguinis ebul
litionem et propter motum ad exteriora corporis exeuntem
et propter anime furorem se violentius vindicare sic
ut inquit. Ira est sanguinis ebullitio non ad ex
teriora tendente propter animam se volentem vindi
care. Sicut ira quem timore fuerit admixta co
lor eorum est tamen rubicundus modo citrinus. quia cum
natura movetur ad exteriora cum anima causa vin
dictam faciendi sanguine cum eis egrediente
fit facies rubei coloris. Anima vero et natura ad exteri
ora redeuntibus ut per timorem cor custodiatur
convertitur cum eis sanguis quo deficiente facies citri
na fit. Siccitas palpebris est propter nimiam ea
rum motum animam illas sollicitante
unde siccatur earum humiditas. Magnitudo pulsus
est ii. modis. uno propter fortitudinem cordis natura
illam sollicitante. Alio propter virtutem cordis
in sua virtute permanentis. Solo autem. Pulsus anima
me morbo haberat quo virtus corporis debi
litata sit. Unde urina eorum modo fit digesta
nullum habens acumen. Digestibilitas eius
est quia calor naturalis est in loco coctionis. In
digentia acuminis est propter calorem exeuntem ad
interiora cito intrantem et cito exeuntem.

Oportet in inicio cure
ut ingeniemus quomodo cor eorum con
fortetur et calor extinguatur quia fit
ex ebullitione ne quam ipsi oportet. Deinde po
nantur in balneo temperato scilicet prout fuerat
eorum consuetudo et propter sudorem ungantur ex o
leo violaceo. Postea descendant in solium
in quo non morentur. Egredientes a balneo
comedant frigida et humida abstinentes a
vino donec calor eorum declinetur. Si in autem
multum mixtum accipiant. Caveant ergo a
coitu ne putrefiant eorum humiditatibus
febres putridas incurrant. Aut quidam
humores ab eorum capite descendentes apa
rebunt.

Effimera est que fit propter angustiam
Propter tristitiam quia tristicia ad rationale
pertinet virtutem in cerebro existentem. Angustia
ad spiritualem in corde existentem. Sed angustia
fit plurime causa parvitatis quam tristicia. Sed tamen quia ut
usque causa et cura earum est. modo disputatio earum.

est una. Dicim' g' q' ethica que fit p' ang'
nam et tristiciam has h'nt signa. Oculi paciena
um aliqn fozas eminent et ueloces sūt ad
mouend' et aliqn sūt concaui et difficile mob
iles. nō numq'm nec concauant' nec fozas emin
entes sunt. Causa diuersitatis tristicie aliq'
ē p' magnam filioz ut parentum occupac'
cionem et aliqn p' magnam eoz suspicōem
et timore. et aliqn ē nec timorosa nec suspica.
Igit' cum sit cogitō et desiderium de reb' leni
ficantib' oculi eoz sunt fozas eminentes
huc et illuc mobiles q' aia desiderat uidē q'd
amat. vn' sangwe egrediente ad corpis exteriora erit
sangwis cum ea. Joz facies eoz et color ē rubicun
dus. vn' eoz minus h'nt accumis et pulsus
ē magnus. q' si ethica et cogitō fuerit p' ali
que timorem et suspicōem. oculi eoz concaui
et quieti nata quia ē ad interiora ad custo
diendum eoz. Jō splendor faciei mutat' et
cōe eoz sunt macilenta. p. subtil' et uira
acuta. Si u'o ethica fuit int' rem amian
dam et obediendam mediocres erūt oculi
eoz quieti nec concaui nec fozas eminētes
Diuiditur ethica ij. modis. vno in cogita
tione et uestigatiōe eoz rerū laudabiliū
ad rōm pertinencium. sicut ē cogitō diui
ne bonitatis et iusticie natē rerum siliū
et dissimilium q' naturalr ad aiam ptinēt
Alio modo i cogitōe et inuestigaē pessime
et inimice rei atq' illaudabil' ap' aiam
sicut est amor qui hoc dr' lud' et carnalis
leticia. Cuicumq' u'o est cogitō de laudabi
lib'. erit cogitō semp laudabil' et ap' aiam
acceptabit. Cogitatō u'o de pessimis et in
culpabilib' reb' profert u'ba corrupta et
pessima aie q' inconuenientia.

Igit' q' p'fca ē medicina q' cām egritudi
nis tollit. necē ē incipiam ab ea ut ige
nienius quō possimus eis auferre cogi
taciones et suspiciones cum diuersis gaudiis
musicoz et cum cantu cum leticiam puo
cante et obliuioni tradat tristiciam et
requiescant aie eoz a labore. q' aia p'
cogitōis nimietate debilitat' similr
et corp' infirmat' p' aiam sic dig' a...

cum aie secūt' complōm corpis et cōplo corpis
animam comitat'. p'm oz nos nō neglig
ere corp' s; adiuuem' illud cum reb' hūe
facientib'. Caueāt q' ab omib' cibis des
catiuis. ne causa eoz ueniat ad ptisim q'
ethica mag' ptin; ad istam q'm ad ceteras
ethicas. siccitas n. istoz corpib' dñat'
et corda eoz calidiora sunt. vnde oz illos
humectari. s. cum balneo temp'ato et des
cendant in soliū. deī' ungant' cū olō ui
olac'. Dietam accipiant frigidā et humida;
que sit facil' ad digend' sic ptisana caro
edulina cucurb'. atriplic'. portul' blethe.
de fructib' uero humectantib' cōcedat'
sicut sunt uue passe melones palestini
et similia.

De ethica.
De ptisi.
De ethica que nō ē p' aliū morbū.
De ethica cōposita cum febre putrida
De cura simplicis ethice. cure.

Ptisim de
ethica disputem'
et ptisi. necē ē ut de eius dif
finitiōe dicamus. Dicimus
ig' ptisim eē cōsumptiōem sb
stantialis humiditatis cor
poris qual' ē natural' uel
non naturalis. et fatal' ē sicut patiū
tur senes decrepiti ut seniores etate ē
naturalr eoz u'tus in digendis et hu
miditate nutrita attrahēda deficit. v'
restaurēt corporis humiditas q' p
fluxum et sudorem dissoluta ē. hec
ē cū cōsumptionis decrepitoz corp
um. Castroz u'o et tēr nascenciū cō
sumptio ij. mod' fit. vnus modus ē
calor sulfale humiditatē desiccans
sic calor solis facit i estate. Sc'dus
modus ē humoz nutriencīū ablacō
sicut fit in hieme nō pluuiosa. iij
mod' ē humoz nutritiuoz corruptō et
eoz ad malas qualitates pmutō
sic a nitrositate in sulfurositate
aluminositate et silia. sic et i hum

cuius corporibus contingit. Consumuntur enim ablatis humoribus ea nutrientibus, et nil in cibo digerendo propter virtutem deficientem, nec membra que dissoluta sunt restaurare valentes, sicut senibus evenire diximus. Unde antiqui hanc speciem ptisis vocaverunt decrepitam. Corpus extraneo calore corpori dominante et subtilem membrorum humiditatem desiccante consumitur, sicut fit causa acutarum egritudinum causa precedentium. Similiter de tristicia et angustia diutina. Preterea corpus aliter consumitur cum sanguis nutritivus a sui dulcedine et saporitate mutatur, quemadmodum per diutinam egritudinem mutatur. Quia sanguis in diutina egritudine corrumpitur et proprium saporem perdit, unde a membris in odio tenetur nec ab eo nutriuntur. Membra igitur nutrimento carentia infrigidantur, desiccantur et consumuntur quia non nutriuntur. Infrigidantur quia sanguine qui est calidus et humidus cessante necesse est membra infrigidentur que solebant de sanguine calefieri. Quod si reprehenderint nos sophiste et dicant quare antiqui dixerunt seniores siccam habere corpora, cum sensus monstret contrarium. Inveniuntur enim seniores maioris esse humiditatis quam iuvenes. Respondeo. In prima huius libri particula diximus quod humiditas decrepitorum fit accidentalis propter defectum caloris naturalis, eorum cibaria propter virtutem digerere nequeuntis et propter debilitatem membrorum tertie digestionis superfluitatem expellere nequeuntium, quod testantur ydropica corpora. Illorum enim plena sunt aque cum in multitudine membra tamen habent macilenta et consumpta. Non naturalis ita consumptio istius fit aut cum febre aut sine febre. Sine febre aut est calida aut frigida. Frigida vero consumit corpus ut propter diuturna apostemata ut propter diutinos morbos alios. Hii enim morbi qui sunt diutini nimium de substantiali corporis humiditate dissolvunt. Unde infrigidato corpore virtus digestiva deficit. Hinc cruda cibaria ac indigesta permanent. Quod cum ita sit membra corporis absorbere ea nec ab eis nutriuntur. Quamquam quidam molestiam habentes pulsum habent debilem, tardum et strictum, urinam albam, crudam et subtilem. Pulsus est debilis quia ex dissolutione virtutis corporis propter egritudinis diutinitatem. Tardus propter defectum caloris illius ei quasi congelationem. Cruditas urine est propter complexionem corporis frigiditatem dominantem et propter calorem in loco decoctionis deficientem. Subtilitas et claritas sunt propter corporis siccitatem et illius humiditatis indigentiam urinam ingrossare solentis. Consumptio que est calida et sine febre fit propter calidos chimos cordi oppositos, quorum fumus ad cor ascendens immutat eius complexionem et ei quasi accidentalem prestat calorem. Unde sanguis corrumpitur et ipsa eius saporitas mutatur, et membra illius illum odientia nec ab eo nutrita consumuntur. Unde G. vidi inquit hunc chimum sensualiter volens corporis interiora perscrutari, sicut stomachum et intestina et cetera, precepi in loco spacioso sumtam ipsum et sepe perquirens quid corpori eius consumeret, ut cognoscerem tandem per medium dividens eum inveni ad cor eius humores corruptos quorum fumum ad cor eius ascendisse credidi et eius complexionem corrupisse. Et antiqui hanc consumptionem ptisim vocaverunt decrepitam.

Et quia complevimus disputationem ptisis naturalis et non febrilis, oportet incipiamus de accidentali que est cum febre. Ptisis igitur que est cum febre vel modo est aut ipsa per se est morbus aut per alium morbum. Que vero per se est morbus fit ex rebus calefacientibus et desiccantibus, plurima tamen eius causa est estiva maxime si propter exercitia fuerit, sicut propter vigilias, angustiam, curam, legere, investigare. Ex omnibus enim spiritus animalis fatigatur et naturalem et accidentalem accipit calorem, qui calor cum moratur naturalem desiccat humiditatem et consumit, maxime si corpora fuerint ad hec preparata, scilicet calidam et siccam habentes complexionem, macilenta stricta habentes corpora et capita spatularum foras eminentia sicut ale avium, etate iuvenili stantes, videlicet quasi a x annis et deinceps ad xxxv. Precipue si estas fuerit vel calidus aer vel calida regio. Non numquam est fit propter corporis exercitia sicut propter equitare, alios ve labores facere, aut propter calida cibaria, potionum et medica

nam Ptisis uo que e cum febre sit q sup
aliu morbu fit iii modis. aut .n. de effymera
q morat i corpe aut p plurim tempus tusit 7 cale
facit sanguine. aut e p acutam febre cu ca
lefacit 7 extenuat sanguine 7 dessicans sbale
consumit humiditate. aut e p febrium put
rides cu commiscent 7 tertias mutant h nes ut
inpolones. aut e p diuturnas egritudines co
sumentes mbrox humiditate sic ex tussi do
lore p torus de afragmatis pulmonis re
num 7 plurum dolore q e de calore 7 debita
ptermatibus que sunt plura corpis calef
ancia 7 consumencia. Signa es au ptisis
sunt ulis iii modis. vno qr febris eius acu
men totum corpis circumdat 7 omnibz me
brox humoribz 7 spibz dominat equaliter
membris tn solidis multo plus e familia
ris. pin anteq hanc febrem illi calori as
simulauint qr multiplicata e membris si tn ab
eis seiungitur sz amiserit calori illi 7 ei
assimilat qr ipa e a membris inseparabil. Si .n.
calor illis nec augmentat nec deficit sic ipa
sz tn no numq declinat ut febris putrida
intra uasa existens. differunt tn ab ea qr e
thica sine causa manifesta declinat sicut
febris putrida intra uasa permanens alia sine
causa manifesta declinat cu uomitu
Scdo qr calor ei licet circumdet totum cor
pus. est tn leuis nz pungitiuus. vn infir
mi se nullam pati febrem autumant.
Tercio. qr calor eox plumbeus aut liui
dus aut citrinus. splendido .n. sanguine
indigent. iiii. qr tympora eox sunt aspa
oculi concaui siccam eueniunt cathiam
sincina .n. humiditas eis ablata e. hec
testatur toci corpis siccitas. hec sunt
cause uls ethice 7 signa eius. Par
ticulares uo diuerse sunt. Ethica eni
iiii modis est. vn est in uasis videlz san
guineus humor in uenis existens sicut hu
miditas arbox tunc qr nascentium permanen
ens in summitatibz 7 tumoribz eox et
uelut humiditas in ramis existens. Se
cundus e humiditas que e in mebrox
concauitate i qbz n nodum pficit digestionem

iteram nec eam membris assilauit sicut
aquosa humiditas que e in arboribus
7 eternalscentibz 7 uelut humiditas q i
frumento 7 in uuis no dum maturis. Tercius
modus e humiditas qm n incepit op
ari. sz tn no coagulauit nec pficit ea sic
caro tenera que no e in membris assilata
7 sicut humiditas frumenti que cepit
coagulari 7 saporifera fi imbecillis tn ac
mollis permanz adhuc 7 humiditas u
ue coagulari 7 dulcis fi incipiens ser
tn no e desiccata sz ad duritiez conuersa
Quartus mod e humiditas memb reg
ens 7 custodiens sic humor i membris
coaglat 7 ad ea conuersus 7 cum membris
unus effectus 7 uelut humiditas frum
ti coaglati 7 sbe frumenti assilata i
ne putrefiat custodiens 7 humiditas
uinax passax sbam eox ne putrefiat
obseruans. Igif qr corpea humiditas q
duplex e. nato spes ethice iiii sunt. v
na e humiditas i mbrox raritate p
manens in q si e n 8 opata iteram di
gestionem nec membris eam assilauit. Scda
e membrox humiditas qm n tam opa
ri cepit. 7 tn no coaglauit. nec eam p
fecit. iiii e sbalis humiditas q regunt
7 custodiuntur memb. Causa pricipal
e h. humiditas .n. sanguis si augme
tatur 7 natura exuber. odio tenetur
nec ab ea regitur nec mundificatur
qui amplius morat in arie bulliens
calefit ex calore corpis 7 febris putrida p
sim intra uasa generatur. Q si n aug
mentet nz a n deminuat sz sol in p p
h q in effymera febre diximus calefi
at 7 calor usq ad humidificat sang
nem qui est in arteria deueniat. quum
gitur cum eo 7 tunc i eo confortabi 7 ue
nax 7 arteriax sbam calefaciet. Calore
mm usz ad humiditate i raritate m
brox permanente ardet. 7 ei unctuosit
atem desiccabit. Q qr unctuositatem a
misit. 7 saporem multo a mbris no sus
cipitur. cibus g nutrimento carencia co

Q corpea humiditas
quadruplex est necesse
spes ethice 4or sint
S. humiditas i mebrox rari

sumunt. Hec ē prima species ethice. primi h
species facil ē ad curand' q̄si paciens inciď
at manum sapientis medic. n. si ia
prat uelocit corporis calore extinguere
cum frigid' 7 siccis sicut alo 7 potu aere
odore 7 similib; citissime calorē exti
guet 7 infirmum sanabit. Cum nisi
succurrat 7 calor ī corpore permanens 7
augmentat 7 usq; ad humiditatē m̄
broꝝ que cagl'oni uicina ē deueniat
eā q; desiccat unctuositatē 7 saporita
tem membris nō assimilat ipsis eam od
ientib; unde ꝯsumptio 7 coꝝ siccitas aug
mentata fiet. h est secunda species ethice q̄
dura 7 molesta ē ad curand'. Qd si calor
mag' augmentat 7 s'bali mēbroꝝ humi'
dominet 7 eam desiccet 7 ueniens ad
humiditatē membroꝝ q̄ sumat cū eī ab
initio ꝯpōnis desiccat eam fit iij species e
thice que ē incurabil'. Calor n. extraneus
humiditatē mēb' custodientē desiccauit
operans ī ea sicut calor solis in lapide 7
ligno operat'. Calor n. solis in longo tempore
lapidē 7 membroꝝ humiditatē desiccat
7 coꝝ iuncturas separat 7 ea q̄si cinerem fa
cit. Causa q; lapis 7 lignū sunt de iiij ele
mentis ꝯposita. primi calor h in eis operat'
q; testatur actio ignis in lapide sita desic
cat. n. 7 ad calorem illum ꝯuertit. ē
g' possibile ut simili m̄ operet' calor so
lis in lōgo tempore q; calor ignis ī paruo
tempore. si nulla n. differentia ē int' calorē solis
7 ignis q; ignis uelocit' iste uo tardius
operatur. possumus g' intellige q; lapis
s'bale h'eat humiditatē cum arbores
7 h'be in montib; 7 lapidib; oriant'. Qd si
humiditates nō h'nt nutrim augmentari
minime possint. Completa g' disputa
tione ethice que est ꝑp alium morbum
ꝯz nos sequi ordinē ethice que nō ē ꝑp a
lium morbum existens.

Causa ethice que nō
ē ꝑp alium morbū. humiditas ē
ī ꝯcauitate cordis uenis 7 artiis
inhitans que si calefaciet 7 a sua n̄ in

calorem 7 siccitatē ꝑp aie extincta p'ū diri
mitetur sine ulla sui diminucione fiet
simplex 7 ē prima species ethice q̄ p se ipsam
morbꝫ ē. sz itaq; facile curatur q; calor
extraneus qui ē nō natalis nō ē n̄ ī h'ui
sanguinis qui ē in corde 7 in suis uenis
7 artiis 7 nichil facit in eo n̄ sol'modo ca
lefactionem 7 ebullitionē. sed si calor augm̄
tet' ut calefiat s'balis cordis 7 uenaꝝ 7
artiaꝝ 7 desiccet humiditas eī q̄ ē uici
na cagl'oni. fiet secunda species ethice. Et si
plus augmentet' fiat calor ut desiccet
s'balem cordis humiditatē 7 eī uenaꝝ 7
artiaꝝ illam custodiens 7 rege solentem
fit iij species ethice huius erit q; incurabi
lis sicut diximus. Et q; ꝯpleuimus cām ethi
ce que ē ꝑp aliū morbum 7 cām eī ethice
que nō ē ꝑp alium morbum sz ꝑp se. ne
cesse ē ut dicamus uniuscuiusq; signa. Di
cimus. n. q; ethica que fit ꝑp aliū mor
bum sic ꝑp exēplum intelligenda ē ita. q;
cum uidemus aliquē exēplum h'ntē de
angustia ira tristicia 7 similib; aie exacu
is. 7 febris permanet usq; ad iij diem ꝯsidēt
ī una qualitate .s. ut nō augmentet' neq;
minuat' 7 appareant in cute infirmi ob
scuritas liuiditas citrinitas duricia 7 ꝯ
sumptio 7 manu sup infirmum posita
sentit' calor pungitiuus 7 acutus 7 nulla
hora augmentat' aut declinat' ē prima
species ethice. Qd si appeat cum h'is signis
augmentum febris cum infirmi manducau
it. intelligimus secundam speciem hui' febris
esse. sed tū oz inuestigari subtilius. q; si de
mus ei cibum temperatum 7 laudabilem
iij. dieb; diuisis temporib; ī primo mane die
mane. in ij ad sextam. iij. in uespe. In v
noctis dierum febrē augmentari uidebimus et
ad corporis exteriora exire p certo credend' erit
hanc esse scām speciem ethice. Causa q; cal
or infirmoꝝ ē int' corpus quiet' ad quē e
cib; 7 potus ueniunt suscitat' 7 diuidit'
exiens ex corpus q; testatur ex calido la
pide uel de calce aq. n. incidente mox ca
lor eoꝝ in initiorib; tendit ex corp egredi

Causa· quia quam siccitate et humiditate calori
opposita est que calorem patientes humefaciat
eam cum humiditate sua unde apparent
pori ei et veniente aqua usque ad calorem
suscitatur· et quia repugnat et fugit ad illa
exteriora repetens et eodem modo intelligendum est
de cibis et potibus his infirmis factis· Quidam
autem arbitrati sunt calorem febris ab eo
accepto augmentari· Cibi enim in augmento febris
accipiuntur· unde febris nimium inveniens es
cat ex corpore inveniens et egrediens est lucina
ad testimonium deducatur quod unum habet ole
um escat et augmentatur ignis. sed periti destru
xerunt suam intentionem per hanc probationem
Cibo enim in diversis temporibus oblato viderunt
febrem augmentari equaliter. unde existima
verunt quod calor febris augmentatur propter abundantiam humi
ditatem cum calor repugnat sicut dicitur fit in
calce et in calidis lapidibus. hec est ista species ethi
ce. Tertia sic plus palam patet sensum quia
facies infirmi mutata est in plumbeum colo
rem aut lividum quod signo ostendit substantia
lem humiditatem esse desiccatam et virtutem
animalem defectam. Nares subtiles et acute
oculi concavi siccam caliginem habentes quia nu
trimentum ad oculos veniens non est bone quali
tatis et virtus digestiva deficit et minime
potest digerere· permanens ergo clausum in angulis
oculorum calore aeris et febre desiccatur. Ossium
quoque compositio oculorum circumdantium mutatur
et tympana fiunt aspera motus palpebrarum et
superciliorum fit gravis propter eorum siccitatem quod
iacentes sine ulla voluptate oculos claudunt
quasi sompno sint aggravati propter virtutis de
fectionem et dissolutionem sed manu eis impo
sita sic et siccum inveniunt et manum in mo
rante donec corpora eorum ex calore manus ca
lefiant· Calor sentitur a corpore eorum paul
atim ascendere· Et si ventrem discooperiant
apparent quasi non habentes viscera et tactus et
tactus eorum est quasi tabularum si sicut corporum cum
digitis constringatur aliquantulum ascendens ex
tensa permanebit minime inferius descen
dens· Caret enim humiditate que mollis fiat
et ad locum suum conservatur quoniam speciem febris si

quis invenerit· mortem iudicet· pulsus eorum
est debilis· parvus durus et spissus tactus eius est quasi
corda· Causa debilis et parvi pulsus est defectio
et consumptio virtutis. Spissitas vero est propter mul
titudinem fumi cogentis exire· vena eorum
est in liquore quasi olim habens quasi squamas quod si su
per petram effundatur sonabit quasi olim. Causa
eius propter consumptionem substantialis humiditatis in
membris solidis existentis. Et causa consumptionis
et dissolutionis est propter siccam complexionem in membris
dominantem vocatur decrepite senectutis in
bus. nec sanabitur non cum eorum natura contraria fuit
ut ante fuit· Secundo eorum est quasi secundo decrepitorum
qui impossibile est ut conservatur in qualitate qua fu
erat in iuventute· unde secundo est semper defec
tus et parva occasione digestio eorum impeditur Si
militer patientes siccitatem in quibusdam so
lidis membris cum substantia cordis aliquantulum
patitur siccitatem cito consumitur· Si vero sicci
tas fuerit multa. mors est proxima· post hec
est et secundo si in siccitate invenerit fugit peri
culum sed tamen non cito mortiferum sic fuit po
na. Oportet enim intelligi quod si omnia solida fu
erint desiccata et multo tempore taliter
permaneant· est necesse ut infrigidentur quia sic
citas cum sola venit non permanet longo
tempore membra nutrimentum non invenien
tia refrigerantur et desiccantur· nutrimentum eius
eorum est solidum et humidum idest sanguis· unde
cum videbimus membra desiccari et illam
habere humiditatem ea humectemus. Si
vero fuerint desiccata et infrigidata nullam
faciamus curam quia molestum est.

Galienus dixit
Se vidisse hanc febrem
esse compositam cum alia febre de
putredine et vidisse eam solam et nullius habere
commixtionem· cuius composite signum hoc est. In
compositione videlicet febrium putridarum et conti
nuatio ethice passionis illa interpolatione pre
cunte ut nos nullam antiquorum vidi
mus disputationem de eius cura cum est compo
sita· Difficilis enim est et dura quia sunt contrarie
et opposite. febris enim putridinis nota est et reso
lutiva lavata et desiccata ut lavet et

colet et desiccet humores qui sunt cum putre
dine et ethice quevenit res refrigerans et humec
faciens ut infrigidet et humectet calorem febris
et laudabilem perseveret corporis humiditatem. Vel ut
quia cura est inter se opposita, primum conveniat me
dico ut investiget et studeat ne aliquid inter
rat fallaciam.

Curatio que hec curatio sit
febris si febris est commixta ut
custodiatur illius humiditas et ex
pellatur putredinis materia. Sed prius oportet ut causa ethi
ce auferatur. Postquam fiat labor cum quiete
vigilia cum sompno et ira cum leticia
careat. Similiter necesse est substantialis humiditas cor
poris membrorum regitiva servetur et calor ex
tinguatur accidentalis, et natura confortet
sicut cibis et potibus laudabilem chimum gener
antibus refrigerantibus et humores extenu
antibus sicut ptisana et similibus que diximus su
mus. Caveant autem ne quanto plus possint in
cum magna fuerit necessitas. Deinde eligatur me
dicinam que est levis et faciat nature et inveni
gent virtutem medicine vel sit attenuati
va absque desiccatione et calefactione. Danda etiam est
sola aqua calida cum accessio putride febris
venit. Videlicet cum rigor incipit fieri. Quod si
vomitus sponte venerit, bonum est. Quod non
veniente necesse est fiat cum levi vomitu. Acu
mine autem febris cessante et angustia infirmi quie
scente et appetitu cibi surgente damus pti
sanam et panem lotum bis vel ter cum aqua fri
gida vel zuccaro. Deinde ordeum coctum cum
lentibus vel lentes si sint mundate et extra
te et prima decoctionis aqua auferatur. Deinde
misceatur cum ordeo et ramis portulace lactuce
cum modico coriandri recentis vel veteris
et cum aceto et zuccaro et modico cimino. Si vero
putredo febris fit de flegmate ponenda sunt cum
ciceris portulace et lactuce aliquantulum mente et a
pii et bletis summo mane accipiat rodomel
et violarum cum zuccaro mixtam. Quod si cognosc
amus per eo calorem febris ethice non esse
in membrorum raritate et necdum venisse
se ad humiditatem que coagulo imitata est
necesse est dari infirmo suavium scariole lupi
ni et apii. Sed tamen raro nec illos sepe assuescan
cum maxime fuerit apii quia calorem habet et sic
cat ante. Similiter si necessitatem habuerit diversa de
rosis accipiendi sunt seu de herbis. Cum si sint
necessarii masticis et maratri cum rodozaccara raro et
non cum necessitas fuerit egrotante. Oportebit omnino
ab aqua frigida caveri et tamen si magna fuerit necessitas
decetana eis dabimus cum modico masticis mixta
cum aliquo utili syrupo. Quod si parat aspa in
visceribus omnino abstineant ab aqua frigida non cum
calidissima sunt aspera quia calida aspera tra
hunt ad se frigidam aquam et prohibent eam ne
ad cor veniat. Quod si ad cor venerit cum sua fri
giditate illius extinguit calorem. Oportet itaque ut
caveamus ne cibum in accessione febris pu
tride demus neque potum aliquem quia angustiam dabit
infirmo et febrem augmentabit. Tempus autem
exacerbationis elongabit. Quod si in dominii accessi
one febris fit mane dabimus calidam aquam
rigore incipiente et impediemus infirmum
surgente malagma in tempore accessionis. Accessi
one vero cessante dabimus ptisanam. Digesta
namque ptisana offeremus cibum secundum quod non
expediet. Si autem febris in medio diei incepit an
gens mane danda ptisana et rigore incipien
te calidam dabimus aquam ut vomitus provo
cetur. Recedente vero febris acumine et infir
mo quiescente dabimus cibum secundum quod oportebit.
Quod si febris a vespere incipiet mane dabimus pti
sanam cum que digesta fuerit cibum dabimus
prout oportebit sed tamen minorem cibi quantitatem
quam non digerere valeat. Incipiente itaque rigo
re cum calida aqua vomitum provocabimus.
Sufficienter disputavimus de ethica que est cum pu
tredine mixta. Hec est regula per quam medicus providere
dere et minuere dietam secundum virtutem pacientis
et febrem cognoscit.

Simplex ethica ex omnibus
constat. Aut corpus est mundificatum ab
humoribus a putredine separatis. Unde
nos omnes incipe curam ethice cum expleverit
post ... diximus sicut curam cum leve
[illegible] cum pacientia et filia cum suis omnibus
deinde explanavimus ipsum putrefi incipientem
cum medicinalibus cibis attenuantibus et mu

Caveant camphora

Camphora
not[illegible]
[illegible] calid[illegible]

diſficultatib; abſq; calore ⁊ ſiccitate ſic͞e ē ſuccus
lupini cum ſodezact' uiol ⁊ ſucc' mirabolaũs
manna. caſſyaſ. uiol ⁊ ſimilib; mixtiſ. ſug
cũ ſumus q̃ corpus m ſit purgata. ordinab
aerem. locum ⁊ indumẽta cibum ⁊ potũ
odores. catharplata ⁊ ſimilia ⁊ mutabim
ea ab inutilitate ad utilitate q̃ neceẽ ē aer
ſit friuſ ⁊ humid' loc septemtrional. Indu
mẽta ſint ſilic' frã. ⁊ humida ſic͞e linea ueſti
ſta ⁊ aromatizata cum ſandal' ⁊ aq̃ ro. cib
aria infrigidantia ſumãt ⁊ extinguẽtia ca
lorem extraneum ⁊ ſilr̃ cofortantia ⁊ ſibal
em corpiſ humiditatē cuſtodiẽtia ſic͞e ſunt
ptiſana panis lot' bis ut ter in aq̃ frã cũ
paniſ infuſus ĩ uino albiſſimo leuiſſimo
⁊ bñ mixto. aq̃ lattuce cucbite. blithes atri
plias. omnia cdita cũ amigdal'. De fructib'
ſic͞e uuq̃; mala g̃. melones paleſtini mala
muza. pira. uuas hyemales ⁊ hiis ſilia. de
ſyrupis ſyr' mali g̃. iuleb accipiãt. poma
musã aq̃m q̃m bibe uolunt. bolũ ſpodium
ſandalos albos. ſem portulace ⁊ ſimilia. de
aromatib; ſicut ſunt frondes flores cofortã
tium ⁊ refrigati. ſicut ſunt roſa ſalices mir
ta. uiol nenuphar ſandal. Caueant cam
phoram ꝑ ſiccitatē q̃m hñt ñ cum certi ſunt
hñt in capitib; ſuam ſbam humidam q̃ re
pugnz ſiccitati camphore. ſz ſi humidita'
ē ꝑua ⁊ capiti ē accidentat humiditas. q̃n
tum plus potuit caueãt camphoram q̃a
retinna lz ſit calidum camphã tñ eis no
cet q̃muis ſit frã q̃ ē .ij. modis. vno q̃ ꝑ
ſiccitatē ſuam repugnat humiditati acci
dentali q̃ ē ĩ capite eam ingroſſat. vñ ē cã
augmẽtandi reum. Alto m q̃ cũ ſiccitate
ſua illem deſiccat humiditate capiſ. ſſo
.ꝫ. humiditas capiſ ſiccitati camphe re
pugnare pꝫ. ñ cum maioris humiditatiſ
ſiut q̃ntitatis q̃m ſiccitas ſit camphore.
Catharplata uo que ecpi ſunt apponenda
cõcedimus ut hẽant camphãm q̃ ñlis cõ
atis humiditas repugnat camphe ſicci
tati ⁊ cõuẽit ad temꝑamẽtũ. Qz reꝑhendi
inuenimur a ſophiſ nob opponentib; q̃ōne;
de cẽb' humiditate cõtre inquit cẽb' hũitas

ſiccitati camphe nõ repugnat cum cẽbz
ſit ſilr' humidius ceteris memb's. vñ cẽb'
ſemꝑ mouetꝛ ꝑ ymaginacõm ⁊ rõem q̃
ut ē que ē fundamentum ſenſuum ⁊ uo
uco luntati; mot' ⁊ fumi ſemꝑ aſcendunt
q̃ ſedo illud. calorē ⁊ aeris plus patiẽ q̃m
ecpi. ſoz cẽbz accidentaliẽ ſiccius cpare
licet ceteris mẽbris ſilr' ſit humid' nunq̃
dabimus tiveiſcos de ſpodio bolo cũ ſyru
pis q̃s diximus ⁊ aliq̃n dabimũ pſilliũ
ſi eg͞o nõ humida. Solucio .ꝫ. uentris ĩ
hac paſſione peſſima ē q̃ m ei acuta ē
⁊ pungitiua. ⁊ humores ĩ tali paſſiõe
ſoliti ſunt ad inteſtina deſcendere q̃ m
b' ſunt deſtã ad diſſoluend' ⁊ expellend' cor
ꝑ poros qui. humores ad inferiora corporis
dauſi reuoluunt ⁊ deſcendũt ad inteſti
na ⁊ ĩ eis diuſas faciũt actiones. aut lub
ricatē faciunt ut eg͞o negãt retinẽ aut
excoriant ea diſſinteria. Igit q̃ uſq; ad
locum iſtum duxim' diſputacõm ⁊ moſ
tẽimus plaue q̃ cura h' febs ē cum ordi
namento aeris loci indumẽtoz cibi potus
aromatum balnei ⁊ unctionum. nũc ē
ut dicamus plane quõ ordinanda hec
omia. ⁊ incipiend' ab aere qui nob ē fa
milior. Igit ſi temꝑ ſuit hiemale
nõ tñ multum ſit frm. nz decet illd ab
aliquo ingenio ꝑmutari. bonũ .ꝫ. ē q̃ for
titer ſuit frm neceẽ ē ĩ' ingeniari. uidz
ut pannis optiat. ne frã aeris ĩt' corpib'
exterorib; conuniet ⁊ cutē deſiccet ⁊ fumũ
ad inferiora claudat. Sicut ſuit eſtiuũ
ad aptari illud oz ⁊ ingenies q̃ refriget
⁊ humeſtat. ſ. ut manſio infirmi ſit
ſpaciola ⁊ ſeptemtonal' ⁊ ꝑtes ſeptẽtrio
nales. In pauimẽto ſternamus roſas uiol
as. nenufar' ſalices. baſylicõ. ſpinniam
ramos uitium. tamplios ⁊ carmodic͞e
aq̃ rorẽmus ſuꝑ eos. q̃ ſi corpa coz idigẽt
materia ad putredinẽ ꝑparata. bonũ ẽ
ungimus corpa coz de ſucco lactuce ⁊
portulace. uuaz amaraz ſolat' cũ oleo
ro. mirto. hec tñ unctio ſuꝑ coz corpa
nõ diu moretur q̃ miſtoz ſꝑt ē ꝑſſiua

Ingeniemus p ut melius possimus ne hu
miditas eorum dissoluatur. quia si uirtus eorum sit defes
et membra dissoluta et uene appareant albe propter san
guinis inanitionem ossa que brachiis subti
lissima eorum quia concathenatio manita est
proxima perdendi. Cum quando hec febris aliquando
ipsam per se morbum aliquem pacium sicut frenesis
et alii morbi huius similes aut est propter putridic
febris aut propter febrem in quibusdam membris exist
entem sicut in dyafragmate pulmone aut est
propter diuturnam tussim aut propter dolorem epis ren
et ilii necesse est ut cum eam cognouimus esse ex al
iquo istarum prohibeamus pacientes ab aquis fri
et ab inunctione siccorum quos supra diximus
uel cum apta fuerit pro quo est febris est calidissima
deinde modicum ex eis dabimus quia calor ap
temaris trahit ad se humiditatem aque et
prohibet eam ne uadat ad cor et noceat cal
ori naturali. Quia si apta non fuerit calidi
ssimum abstinebimus eos ab aqua frigida et
mitigabimus calorem cum aere cibo fri
gidis que aromatibus unde G. inquit aqua fri
gida in ethica que est propter alium morbum
pessima est precipue si morbus fuerit diuturnus
Causa quia morbus qui est causa ethice necesse est aut
calidus sit sicut frenesis et similia aut di
uturnus sicut putrida febris erratica mor
ans per multum tempus commixta et similia.
Si uero morbus fuerit acutus morans paruo
tempore perdit substantialem humiditatem
membrorum et desiccat eam et dissoluit uirtu
tem membrorum unde calor cordis est defessus et ne
quit humiditati aque repugnare. fit ergo
humiditas aque causa extinguendi naturalem
calorem. Si autem morbus fuerit diuturnus consu
mit sanguinem membrorum et emendat eam a
carne unde membris infrigidatis calor de
ficit filis. necesse est ergo calor cordis fit defessus
propter frigiditatem aque calor cordis nequit resi
stere maxime si fuerit in iuuenis artis ad
putredinem preparata quia humiditas aque illa
augmentat istam et maturat eam ut ne
queat digeri precipue si in urina nullum coctio
nis signum appareat palam ergo intelligimus
quod non debet dari aqua in ethica nisi cum ipsa per se

est morbus si uirtus eorum sit custodita. Quod si uirtus eorum
sit debilis caueatur aqua. unde oportet arbitrari que cor
eorum humectant et eorum exacerbent uirtutem cum
cibis qui sunt laudabiles ad digerendum et multum
nutribiles quia sanguis corporum eorum licet sit
laudabilis modicus tamen est. Similiter spiritus a
nimalis et uitalis deficit. quia propter sanguis pa
ruitatem membra minuuntur que sunt
sanguinis fundamentum et propter paruitatem
spiritus animalis et uitalis deficit calor illius unde
necesse est festinemus ad restauranda eorum cor
pora in uirtute et nutrimento cum cibis et potibus qui
sunt laudabiles et subito multum nutri
biles sicut est uinum album grossum aut
rubeum. sic ypo in afforismis. facile repleri po
tu quam cibo. sed puro oportet et quando oportet dandum est ideo
ut non purum. neque ieiunus ut psiter membra
maxime sto calorem et siccitatem. sed non debet ac
cipi multum nec subito et uelociter ne lo
cum intrans uelociter exeat. neque membra
nutriat. neque multum grossum ut moretur
in angustiis uiis opilationem generet. Quod si oportet
illud uinum negaueris egritudinem excu
tibus et maxime ethicis. cibum accipiat
mediocrem facile nutrientem et quandam grs
siciei habentem ut permanens in membris nutri
at et conforet. sed intelligere debemus ut
potius intentio esset de potu absolute ut
humiditatis cibis absolutis. sed conuenit nobis
nosse quia intentio eius fuit de rebus corpora no
stra nutrientibus leuiter et facile sicut sunt ui
na quedam grossiciei habentia ut in membris per
manentia nutrimentum conferant eis. De cibis
similiter facile nutrientes sicut sunt lac ptisa
na pisces loti et similia. Ethica uero cum p
ecto nostram febrem decessaram neque alia re
uigent et nutrimento corporis accipiant
lac caprarum mane itaque lacte statim mul
so misceatur in eius quantitate aqua calida et ad sua
uem ignem coquatur quousque tota aqua consu
matur. deinde potui detur calidum per ut ab ub
ibus emulsum fuerit quo bibito expectare
oportet donec digestum fuerit. Deinde dabimus
starnas perdices pullos gallinaceos et similia
oua unsellata et uinum album et potic

mediocrem mixtum. Et si nō potest solū lac
bibe. miscend est cum ordeo ut simila tri
ci ut similib; s q̄ ut eoꝝ digesta fuit for
tis. Sꝫ tn̄ si cognoscimus corpa eoꝝ inflā
bilia ēē seu humores q̄ sunt ad putrefac
tionem pparata. Cauendi erunt ab hijs et ab
= damus solūmodo ptisanam ⁊ panē lo
tum maxie si i egone eoꝝ colā appet.
Uiterius ꝫ dicim q̄ nō debem̄ lac dare per
dices. aut similia aut unum ponticū
ñ cum tristime cognouim̄ febrē ab eis
ēē ablatam. Et cū pulam nouim̄ balne
emus eos i balneo lapide aq̄ tpato i ae
re ⁊ calor aque sit q̄i calor lactis ab ub
ib' statim emulsi. Et ingenieni si bal
neum mansiō eoꝝ sit uicinum ⁊ du
cantur in aulas ut' in lecto ne incēdo
eoꝝ pedib; eueniat duo nocumta fa
ciat. aut faciat eos siccioes aū calefa
ciat ⁊ debilitet eos ut in balneo stare
nequeant q̄ ē eis nōc diu in solio baln
eari. q̄ aq̄ soly que ē tempata prest
at corpib; eoꝝ augmentū humiditatē
⁊ uirtutem. Opꝫ ut solium spaciū i hosti
o balnei uicinum ut nō ambulent p aere
balnei uanū ne pua eoꝝ subal' desiccet
Dicēe ē ⁊ ut aq̄ sol sit in tempatīto pf
ecta q̄m si calida plusq̄m oꝫ fuīt. adu
nabit cutem ⁊ indurabit eam. Si uero
frā fuit plusq̄m oꝫ debilib; corpib; tri
buet frītatē ⁊ calorē extinguet nat
ralem cutem claudꝫ ⁊ opilabit. ⁊ s nos
tram intencōm hoꝝ poꝛi debēt apiri et
cutis mollificari q̄ sunt in istis clausi ⁊
opilati ñlit ⁊ nulla res p̄ inueniri dil
atans ⁊ apiens poros corpm eoꝝ sic aq̄
que tempate ē calida q̄ inē corpis de
lectant ea ⁊ si exeitat ⁊ p totū corpis in
b' dilatatur pp̄ aque delectōem que ē
ei similis. ūn natura se dilatante san
guis sequit' eam ⁊ ueniens usq; ad corpo
ris poros mollificat apit ⁊ dilatat q̄a
actio nature i hoc loco quo delectatur
ē opposita actōi loci quem odit. quē a re
nocitiua fugit natura ad corpis iriora

uū exmutates de sanguine ⁊ tali manuūt
calore pui piciunt rigorē opilom ⁊ duri
ciem in cute. Oportꝫ nos ḡ inuestigare
ut determinemus q̄ntum pacientes i bal
neo morari debeant. que mora talis sit
q̄ si uidimus rubicda ⁊ inflata corpa fi
plusq̄m q̄sumi ⁊ minui incipiāt eos a
balneo extrahamus. q̄ si dimisim̄ eos ib'
plusq̄m oporteat q̄sumabunt. Ideoq; cū
uolūmus carnem augmētare i corpore
dimittamus eos i balneo donec fiant ru
bicundi ⁊ inflati. Si uo ea minuere uo
lūimus. p' inflōm dimittamus eos donec
inflatio decrescat ⁊ ipi ad suam tm̄ fuit q̄
uis. Sꝫ decet nos inuestiga illa tempa q̄
multum sunt stricta ⁊ acuta. Ppue si
carnē uolūimus augmētare. q̄ntea nus ē
minus cum a balneo debent egredi ē ru
bor corpis ne ipi ult' pmanentes ad detri
mentum puenirent. Egredientib; itaq; a balneo
ungimus corpa eoꝝ cum oleis frīs ⁊ hu
midis ut custodiant humiditatē q̄m ab aq̄
susceperant ne aer eam q̄sumat. Rursus
oꝫ ut diuisis balneent' temporib;. pmum
sit mane. postq̄m accipiant lac aut ptisa
nū ut infrigident' corpa eoꝝ. Secundo die ue
spe ⁊ postq̄m lac ⁊ cibi sunt digesta. Et si ui
rtutem infirmoꝝ fortem pspexis. ē ut po
ssint amplius balneari optimū ē. Bonū
ē ut si lac sup infirmū fuit emulsū postq̄
in solio descendat ⁊ ponant' i soliū frōdes
frīe ⁊ hūide sic lactuce. nenufar. uiol' ⁊ si
milia. Si aut' infirm' ē ab humorib; mu
dificat' ad putredinē se putrediem se ppa
tib;. dabimus eis egredientib; a balneo lac
asininum cum ab ubib; fuit nouit' em
ulsum. Et lac huic passiōi optimū ē q̄
centū ē subtilius ⁊ tardē coagulonis. Sꝫ oꝫ
eligi asinam iuuenē recentē ⁊ sanam ⁊
pbari eius lac utrum albū sit multū liqdū
spissum ⁊ nutriri lactucē. sempiuua corri
andro. bono ordeo ⁊ bona aqua. lacte uo
digesto itm ad balnea iterant'. Et si paci
entes balneo delectent' eo q̄ assuetū ē ces
sito ad balneum dirigant'. Sꝫ spaciū uini

ab alio sit v. horis. post ea comenent poiores pullos
gallinaceos et alias gallinas. Caueatur autem ab
omni cibo qui grauis est. Sed oportet ciborum quantitatem talem
talem quod stomachus non grauetur quia possumus intelligere
hoc modo. quia si dedimus cibum et inferunt stomacho ex-
tensionem puniunt et acide ut fumose ructuat
aut. cognoscimus non bene eos digerere unde ci-
borum quantitatem consideramus adeo donec percipimus
eam bene esse digestam. Rursus si uidemus eos
multa refectionis quantitate carere dabimus
lac uaccinum prius tamen butyrum ab eo sit ex-
tractum. Deinde prima uice dabimus eis ℥ ij.
sic quod ascendemus ad iiij. et quantum lac nominauimus
mus determinare. illud uolumus cum horum
conueniat et cum non. Unde dicimus quod cum lac
sicut ceteris cibis omnia corporis membra nutriat et
omnibus membris nutribilius et laudabilius ad per-
tisim maxime illis qui aliunde nequeunt su-
mere cibum. et lac muliebre laudabilius est
ceteris maxime si puellam lactauit. post hoc est
asininum. sed tamen quia quidam habent odio usque
et est eis abhominabile. oportet dari caprinum. et est
n. mediocre inter grossum et subtile sed priusquam
demus illud decet poni capram in puro loco et
nutriri eam cum bono ordeo et herbis sicut en-
diuia lactuca coriandro frondibus celsi et
hiis similibus. et debemus esse solliciti ne infir-
mi patiantur solutionem propter quod oportet calidum lapi-
dem bis uel ter in lacte extinguere ut eius
aquositas consumatur. Oportet si uentres eorum fuerit confor-
tata. dabimus eis cancros fluuiales coctos
cum ordeo ut tipsana. i. cum simila frumenti. Igitur
quia sufficienter de lacte disputauimus oportet nos
quibus conueniat potus aque frigide monstrare
et alie res frigide. sed priusquam disputationem earum in-
cipiamus. monstrabimus que sunt calida
aut frigida absolute sine alicuius rei comparatione.

Physici itaque quorum
Dati sunt dicentes nullum
Esse corpus calidum aut siccum abso-
lute sed alicuius rei comparatione non solummodo etiam
dicunt. ut. se repire ignem calidum et non ad
alicuius comparationem. quia si esset calidus ad comparationem nos
quia malam inuenimus rem igne calidiorem
ergo cum dicimus calidum aut frigidum aut siccum aut
humidum non dicimus absolute illa nisi huma-
norum corporum que sunt comparata. quia humana
corpora sunt ceteris corporibus temperatiora propter hoc
cum inuenimus aliquam rem passionem nul-
lam nostro sensui ingerentem sed cum ei delectantem
et quod conuenientem cum quadam similitudine
intelligimus illam esse temperatam quia huma-
ni corporis temperies. Rursus si aliquam rem inue-
nimus que nostre sensus patiatur sed tamen sine ulla
horribilitate doloris intelligimus eam tem-
peramentum corporis humani esse transgressam
primo gradu. Item si aliquam maiorem sen-
sui inferat et tamen eam tollare ualeat di-
cimus eam ij. gradibus ultra temperamentum esse
Si autem sensui adeo dominetur ut dolorem in gra-
du iij. cognoscatur. Si uero maius faciat nocu-
mentum ut destruat et semper membrum sensuale
ta. uidetur esse in iiij. gradu. palam igitur est quod calida
frigida. humida. sicca. sunt ad comparationem huma-
norum corporum temperiei exceptis solis elemen-
tis. Unde quesiuimus studium ad eos quibus conue-
nit aqua frigida et alia frigida et quibus non. Cum ethi-
ca sit per se morbus et simplex et corpora patien-
cium sunt absque ulla putredinis materia. oportet
ut demus cibaria eos infrigidantia nisi li-
cet quod artificiose frigora faciamus sicut psil-
lium lactuca panis lotus cucumeres psilestii et
aquam demus frigidam pure quoque maxime si uentres eorum
non fuerit imbecilles et digestio appareat in uri-
na. sed si ethica pallium morbum acutum uel
diuturnum prohibemus aquam frigidam et ce-
tera infrigidantia, pure potuimus melius
maxime si nullum digestionis signum appareat
in urina et corpora non sunt pura de materia
putredinis generata. Causa autem hoc modo est. v-
no quia membrum corporum constructione patiencium o-
lim sicut desiccata et calor eorum debilis est et prius
unde et aqua et alia frigida que sunt membrorum pe-
sima non tantum extinguunt calorem. Et si corpora
eorum fuerint immunda per aliquas apparitum aut
humorum reliquias crudorum et est frigida indurat
et ingrossant eas ut digeri nequeant. unde uin-
um quia natura quod calefaciat et illos confortet ca-
lorem oportet conueniat huius corporibus propter morbi
diuturnum accipiant moderate sed non

mictum sit et album et lene. Consumptio uero
corporis que est sine febre cuius causa est siccitas humi
ditatis consumptio corporis naturalis et calor co
rium est extinctus propter sanguinis puritatem opor
tet restituatur cum corporis calefactione et incipia
mus a modico calore et paulatim ad
maiorem ascendamus ne subita corporis in
utatione infirmus deficiat. Demus itaque eis hy
rupum fumi cum ʒ. et iringi radice pecu
tinam carnem. uinum non multum ne
ne dolorem capitis faciat et eius corpus desicet
sedeat magis in quo cocta sunt samsuc. bal
sicon. yreos citruli. fumigetur de ligno a
loes. Caueant omnino a coitu cum uitus si au
gmentetur incipiat demus tyriacam et mu
scatam. plus itaque si sint confortati balneo ex
pacientes et balneum egredientes comed
ant agnum annualem uel scellatum conditum
cum spica ʒ. et bibant uinum quo prouocet
eis somnus. Si autem aliquem paciantur febrem
modicam uidelicet aut tussim et screent album
uiscosum et grossum. dabimus eis apozima
ta de ysopo. et electuarium quod ℞. sebesten l. iuiube xxx.
liquir. ʒ. i. uuarum passarum enucleatarum ʒ. xv.
capilli ueneris ʒ. i. fic. sicce x. omnia in x. lb.
aque coquntur donec ad ii. reducantur
et ex illis ʒ. iiii. ad bibendum colatas cum ʒ. i.
de rodarac. post ea comedant ius fermenti et
fenugreci. ex hoc accipiant electuarium quod ℞. lini se. ʒ.
i. et s. orobi ʒ. i. medulle seminis bombacis
ʒ. i. succi liquir. ʒ. i. fac puluerem et cum oleo
amigdalarum fricta. deinde adde mel quantum sufficit. Aliud
quod ℞. cunilium lb. iiii. mellis despumati
i. coquntur donec ad mel redierint post
medullas fistula terre et cum melle tempera
deinde cum dare potum uolueris da cum lacte
caprino aut asinino aut pecorino coctis
cum ii. ʒ. leuistici. Aliud quod ℞. mauic. tucie.
apii rad. ana ʒ. ii. maratri se. ani. ana ʒ. ii. ma
lue se. ʒ. iii. lini se. iuiube xxx. fic. sic. v.
uuarum passarum enucleatarum ʒ. v. omnia in viii.
lb. aque coquntur quousque ad ii. redierint. dabis
omni die ad bibendum ʒ. iii. cum rodarac ui
ol. zuc. ana ʒ. i. Et si non habent calorem temp
us hiemale non fiunt cum mellis. v. accipi
unt cum rosatis ualentibus ad pthisicos. ethicos et
cardiacos. ℞. gummi arab. ibis boli. ana ʒ. iii.
ro. spod. se. portul. ana ʒ. ii. et s. coriandri succ.
ʒ. ii. et s. infusi in aceto et ad solem desiccati
post ea assati. ciceris fluminis assatorum ʒ.
vii. basilic. arnoglosse borag. ana ʒ. ii. d.
gagantum amidi se. citri. cucum. ana ʒ. ii. li
quir. ʒ. iiii. reubarbari ʒ. i. et s. carabe gem
marum non perforatarum ana ʒ. ii. omnia trita cum aqua
ro. temperentur et trocisci ex eis fiant. dabis ʒ.
ii. Alii ualent similiter. ℞. ibis spodii. sandali
albi ana ʒ. iiii. ro. ʒ. v. se. portul. citruli cu
cumeris cucurbite ana ʒ. i. et s. dragag. gummi
ara. amili ana ʒ. iii. boli ʒ. iiii. carab. ge
marum non perforatarum ana ʒ. ii. tempera cum succo
arnoglosse. Aliud. ℞. spodii. ro. boli ana ʒ. ii.
ii. ibis. ʒ. ii. fac puluerem tempera cum aqua
ro. Alii troci ualentes ad dissinteriam
propter pthisiam. ℞. ro. spod. ana ʒ. iiii. ibis
ʒ. vi. coriandri infusi aceto et assati ʒ. iii.
se. mirtice. herbe acetose ana ʒ. iii. se. portul.
sumach. ana ʒ. v. se. mal. gra. ʒ. iii. boli ʒ.
v. gummi ar. ʒ. iiii. ypoquistidos ʒ. iii. puluerizentur
et cum succo citoniorum temperentur da potum
cum succo citoniorum. Aliud ualentes contra
dissinteriam cum tussi que in pthisica pa
tiuntur. ℞. gum. ar. se. citri ana ʒ. iii. se
basilice ʒ. ii. et s. se. mirtice ʒ. iii. herbe a
cetose ʒ. iiii. se. portul. ʒ. iii. omnia assa
ta in puluerem reducantur dabis ex hiis
ʒ. iii. cum sirupo mirtice. Electuarium conueniens
pthisicas tussim habentibus maxime quibus in
pulmone et pectore descendit grossus humor
et uiscosus. ℞. sebeste. c. iuiube l. uuarum
passarum enucleatarum ʒ. xxx. se. malue ʒ.
iii. cancrorum lauatorum et assatorum ʒ. xxx.
capilli ueneris arnoglosse ʒ. ii. liquir. ʒ. i.
omnia in v. lb. aque coquntur donec ad ii.
reducantur. deinde adde sape ʒ. iiii. et zuc.
ʒ. iiii. fac ad mellis similitudinem coquntur
deinde adde gummi dragag. se. citoniorum ana ʒ. v.
ii. se. cucumeris ʒ. iii. amigdalarum dulcium
ʒ. viii. se. portul. ʒ. vi. amidi ʒ. vii.
se. papaueris albi ʒ. vi. fac puluerem et supradictis
liquoribus temperentur. Pille ponte sunt regis

ualent ꝯ tussim. ℞. gū. dragag. se. portl. citoniorum añ ʒ. iiij. se. citri. ʒ. v. amidi ʒ. iij. amigd. ʒ. vij. fabarum mundatarum ʒ. ij. se malue. ʒ. iij. liquir. ʒ. v. omnia in puluerem redacta temperentur cum succo psillij. Cathaplasma ꝯ tussim. humitatem pectoris. ℞. se. malue. maluauisci. farine rad. ordei et frondium malue añ ʒ. iiij. dragag. & albe. oli uiol. añ ʒ. iiij. fiat emplastrum. Trociscus ualet ꝯ sanguinis screatum qui fit ex ptisane. ℞. gū. dragag. se. portul. añ ʒ. v. boli. chimolee añ ʒ. v. succi liqr. ʒ. vi. ypoquistid. succi acacie añ ʒ. iij. carabre añ ʒ. iiij. spodij ʒ. vi. ro. ʒ. iiij. se. mirthe. ʒ. iiij. coriandri infusi in aceto et assati ʒ. viij. tempera cum aq. ro. Cathaplasma ualens ꝯ sanguinis screatum tussim et febrem calidam. ℞. cucurb. cruce qui medulle ʒ. iiij. camphore ʒ. i. sandal. al. et rub. añ ʒ. ij. ro. sicce ʒ. ij. et s. cere al. ʒ. xxv. oli ro. ʒ. i. fiat cathaplasma. Sirupus ualens sanguinis screatum. ℞. succi arnoglosse cucurb. succi cucumis citrul. aque ro. añ lb. ij. succi mirtillorum lb. i. succi pirorum citoniorum lb. i. omnia coquantur donec fiant quasi sapa. detur cum aqua frigida potui detur. Electuarium ualet ꝯ sanguinolentos humores qui sunt in pectore et pulmone calorem extinguit uulnera pectoris sanat. ℞. amidi. se. citoniorum añ ʒ. v. fabe. boli añ ʒ. vij. se. malue. mel. añ ʒ. iij. gumi dragag. ʒ. ix. liquir. ʒ. iij. omnia puluerizata cum sapa temperentur. Quod si non fuerit febris et humores grossi et queuntur meli mundificari tingantur orobi ʒ. vij. ysopi ʒ. viij. marat. se. apij añ ʒ. ij. et s. Si uero humores fiunt grossiores et putrefacti. pollinem fenugreci. sem. lini. caricis equali pondere cum oleo amigd. et melle temperabimus. Al. ℞. psilij. orobi. medulle. se. bombac. ʒ. iij. sem. lini. fenug. añ ʒ. ij. omnia in puluerem redacta cum melle temperentur.

De febribus causon et frenesi.
De frenesi.
De crisi quid sit.
De signis iudicatiuis.
De scientia futurorum morborum.
De scientia diei criticae.
De cognoscendis crisi futura.
De synocha sine putredine quam inflatiuam dicunt et plecuresim.
De sputo laudabili et illaudabili et mediocri.
De cura exigente minutionem ad iuuamen adiuuante et apostemate rumpente.
De differentia uere et non uere pleuresis et calidi apostematis seu peripleumonie.
De differentia alienationis que fit propter passiones circa frigitas et alienationis que fit propter passiones cerebri.
De cura causon et frenesi.
De syncopi.
De ictericia.
De febre inflatiua et frenesi que eam sequitur.
De pleuresi.

Causon continuum habet calorem naturae nocentium et ei magnum facientem impetum propter morbi repugnantiam cui nocumentum in impetus et uiolentia ab initio cum ea queuntur propter acumen materie qua creatur. et huius materia est ignea acutissima in concauitate uenarum coadunata uidelicet et arteriarum cordi uicina cum et maxime uenarum que sunt stomaci et concauitate epatis et pulmonis. Sed differt hec febris a terciana que est inter uenas. quia materia colera est in uenis a corde remotis. sed in causon quia colera est generata magis est in concauitatibus que sunt in corde uel ei uicinantibus. Hoc testatur duricia febris. furiositas eius acumen. fortitudo. continuatio sitis. Causa uero fortitudinis acuminis et continuitatis est febris quia materia eius est in uenis cordis. Causa uero febris continue est fortis quia materia est in uenis que sunt in ore stomaci et epate ij. modis est hec febris. uno quia est acutissima et feruentissima. eius materia pura est colera rubea cum multa humiditate mixta. Primam uocauerunt antiqui primam causon

per suam ustionem. est enim de pura cola accensissima. sed eam uero non nominauit acutam absolute quia in ea est aliquantulum sanguinolenta. prima autem plurimum inuenitur quando complexio corporis calida est et sicca proprie in estate. Est autem hec febris similis et confortata et augmentata quia cum suo calore et siccitate corporis humiditatem cum sudore et fumositate dissoluit et desiccat. unde necesse est ut uene extenuentur primum in extremitatibus. deinde uene ad se trahunt fumum acutum de genere cole maxime si regio fuit calida et sicca. Hec febris propria habet accidentia que ab ea sunt inseparabilia. habet et alia que sunt separabilia et in quibus et aliis febribus permanentia. Inseparabilia quidem accidentia sunt hec. acumen caloris et fortitudo. duritia et continuatio febris et sitis que in statu morbi sunt fortiora. Separabilia quidem accidentia ei et aliis febribus communia diuiduntur duobus modis. aut significant spem ad salutem aut desperationem et perditionem. Illa uero que spem salutis significant sunt uel infirmi sensus. bonitas. leuitas corporis et calor febris in toto corpore equalis. sitis non impedit et laudabilis compositio iacentis infirmi appetit digestio bona libentissima cibi acceptio. pulsus fortitudo nihil assimilantis significatio coctionis in urina et egestione apparentia sicut urina rubiconda. clarissima. equalis in liquore albam habens ypostasim leuem continuatam et in fundo uasis permanentem. Egestio uero in quantitate que cibis et potibus fiat et expulsio in tempore. que sani fiant in colore quidem permanens colere. liquorem habens inter spissum et liquidum mediocrem cum cola tinctum quia cola quam habet mixtam. digestionem significat. Causa uirtutis infirmi et sensus bonitatis leuitatis corporis cibi quia appetitus salutem significat quia salutem cerebri monstrat et uirtutem neruorum et lacertorum omnibus membris sensuum et motuum prestantium. Omnis enim phisicus procul dubio credit neruos et lacertos a cerebro procedere cuius quia est membri menti. unde cum fundamentum est forte. necesse est fortia esse instrumenta et cum istorum salute animalis actio operatur et repleatur et cum

animalis actionis complemento perfruens sensus maneat. Illem confortans actionem et cum illius actionis confortatione corpus sit leue et desiderium cibi sit forte. Equalitas uero corporis in toto equaliter corpore permanentis spem facilius uite plus sunt scilicet infirmi habere significat. ostendit tamen nobilia membra esse robusta de quibus uita procedit id est cor pulmonem dyafragma et pectoris membra et cum prioris instrumenta quia cor similis caloris corporis est fundamentum. pulmo uero et dyafragma et pectoris membra cordis sunt instrumenta. Sano igitur fundamento sana sunt eius instrumenta. unde flatus completur pulsus confortatur et cum fortitudine pulsus calor per totum corpus diuiditur. Significationes uero illaudabiles permutantes mortem duplici modo sunt. aut significant morbi fortitudinem aut molestationem sine timore aut inuunt suspicionem et timorem. Ille autem significationes que fortitudinem morbi ostendunt sunt continuatio et uehementia caloris. sitis fortitudo. uigilia. stupor. alienatio mentis augmentatio febris et in diebus creticis diuersitas caloris in corpore permanentis uidelicet quod quidam locus calidus quidam frigidus. sudor calidus et calor febris cum sit mitigatus uomitus et egestio ignea nullam ciuitatem habentia. cruditas et grossities urine uiscositas et limositas dentes corripientes sanguis ex naribus manans cum rigore in fine morbi. que omnia dicimus non timorem significare quia aliquando ea accidentia bona sequuntur et non numquam mala. uerbi gratia. magnitudo febris fortitudo sitis significat acumen et adustionem que est febris materia. quod si in die cretica laudabilis ueniat purgatio et febris et sitis mitigate fuerint. prenoscitur salus. Si autem in die cretica febrilis calor et sitis augmententur timorem significabit.

Uigilie significant calorem et siccitatem dominantem cerebro et non numquam significant dolorem in capite sompnium auferentem. sed eo cessante uigilie cessant. Stupor mentis ostendit fumum calidum et humidum implere cerebri uentriculos et uirtutem eius hebefacere

Q͞z si laudabil' crisis seq͞t· s. cum uri͞a ⁊ egestione aut sudore expellitur· ni͞m illum fumum generante ⁊ aliq͞d coctionis signu͞ app͞ eat in u͞r salutis indicium ostendit· Si a͞ uri͞a augmentet' in sua cruditate ⁊ grossitie ⁊ mutet' in albedine· timend͞ e͞. Alienatio u͞o sig͞t fumum calid͞ ⁊ siccum occupari cerebro ⁊ eius humiditate͞ desiccare q͞m si bona seq͞t crisis ⁊ feb͞s tu͞seat u͞t q͞z ɔfortetur· salute͞ p͞nu͞ciabit. Si u͞o mala ut augmentet' feb͞s acum͞ ⁊ u͞tus patient͞s debilitari incipiat· malum sig͞bit. Sudor calidus in die critico si appeat ⁊ totu͞ corp͞ circumdet· febrisq͞ mitigab͞t· salutiferu͞ e͞ signum· Si a͞ appeare eo feb͞s n͞o deficiat longitudinem morbi sig͞bit· hu͞ncia͞m eni͞ humor͞ e͞xneor͞ infectus e͞e accumulatam ostendit quos longo tempe n͞te͞ e͞ purgari ⁊ a n͞ digi. Q͞z si cacitud͞z totu͞ ⁊ febris augmentet'· timore͞ innuet maxi͞e in die c͞ ri͞ca q͞z sig͞t actione͞ n͞ deficiam e͞e i toto co͞r defectam e͞e eqͭ͞. Colic͞ u͞oit ostendit colam ru. toti corpi dominari. Q͞z si t͞m fuit q͞ntum n͞ quenit ⁊ put u͞r patientis tollera͞e poti͞t ⁊ ex eo corpus sit alleuiat͞· salute͞ p͞nunciabit. Si a͞ u͞tus plus q͞m u͞r sustine͞ poti͞t fuit q͞z put n͞ opteat n͞o sumus securi q͞n natura deficiat in repugnantia͞ m͞ bi. Ergo u͞o ignea sig͞t seu crocea acum͞ co͞ rubee· q͞ si in die critica apparuit aut i declinatio͞e morbi ⁊ eam sequat' leuitas corpis ⁊ bonitas u͞tutis laudabile· ɔtra u͞ e͞cto

Cruditas u͞o ⁊ grossicies urie ꝗ· m͞ltis e͞· du͞ sunt i colore aut in liquore. In colore u͞r si fuit citri͞a· sig͞abit accio͞m caloris n͞lis e͞e defectam i loco coctionis· q͞m si bona crisis seq͞tur ⁊ u͞tus n͞lis incipiat feces digere extenuare atq͞ uri͞a sit rubei coloris tempat͞ h͞ns liquore͞ sit q͞z in die critico laudabitur indicia salutis p͞nu͞cians. Q͞z si uri͞ cruditas appeat ut si alba ⁊ subtil' a͞u grossa ⁊ c͞a mala ⁊ timorosa. In liquore u͞o p͞ n͞ diu͞ sis modis· q͞z aliq͞n e͞ subtil' ⁊ clara ⁊ i ea permanz subtilitate ⁊ aliq͞n exit grossa ⁊ turbida p͞ea u͞o fit clara. Et ⁊ a͞ exiens subtil' ⁊ clara residens fit turbida. Q͞z a͞ exiens clara ⁊ p͞manens clara ostendit n͞m nullam in eo f͞ facere actio͞m coctio͞is. Q͞z u͞o turbida migi͞t deu͞ fit clara· sig͞t e͞e inqu͞ coctio͞is suplemen͞ illa q͞ꝰ q͞ exit turbida ⁊ i sua p͞manz turbiditate ⁊ ea que exit clara residens fit turbida sunt mediocres int͞ timore͞ ⁊ salute͞ q͞ q͞ plenius ⁊ ap͞ti cupit audire· legat lib͞ nr͞m de urinis. Limositas denaru͞ i͞mit u͞tutem e͞xnei caloris dominari· Calor u͞· ext͞neus corpis humi͞ si dominet' ingrossat e͞ fit q͞z uiscosa· que si e͞ntes coopiat· longitudinem morbi sig͞t. S͞z si u͞r infirmi fuit fortis ut morbu͞ queat sustine͞ salute͞ sp͞abis. Si aut͞ debil' sit· molestum e͞. Prius q͞ disputemus de sanguine p͞ nares fluente e͞ rigore· oz dice͞ q͞z inp͞o e͞ coadunari i h͞c febre h͞ is acci͞ntia insimul· q͞m sanguis de narib͞z exiens sig͞t colera͞m que e͞ in feb͞s e͞e inuenas mixtam cum sanguine. Rigor u͞o ostendit n͞m feb͞s e͞e e͞xtrasa ⁊ i͞ns sensualib͞z uiandam q͞z s͞ colera͞m q͞ m͞ e͞ morbi c͞rerem ⁊ n͞ns mordente͞ sensualia fit rigor. Rigor u͞o cum fluxu sanguinis p͞ nares exeuntis e͞ inueniens t͞p͞ in causon. Sa͞ngis exiens p͞ nares sicut sit una de purgatio͞ib͞z hui͞ feb͞s si i die critico appareat t͞n si fit s͞ u͞tute͞ p͞u acute͞ patientis ⁊ q͞ntum n͞ce fuit ⁊ max͞ in fine morbi ⁊ appareant signa coctionis in uri͞a ⁊ eg͞o͞nes eius laudabiles salute͞ p͞nunciat. Si u͞o e͞cto sit uiod͞z ut n͞o ueniat i die critico sit q͞z paruus guttati fluens aut si multus plus q͞m u͞tus tolerare queat ⁊ plus q͞m nullum coctionis signu͞ appeat.

Rigor itaq͞ si in acuta febre max͞ se i causon ni͞z salutem m͞ timore͞ sig͞t q͞z n͞o sunt cum eo alia acci͞ntia que sunt salute͞ uel mortem signicia. S͞z t͞n cum accidentia seq͞nt' molestum e͞. Si u͞o bona· bonum sig͞bit. Q͞z si appeat in fine uioel͞z morbi i die c͞rico ⁊ laudabil' purgo͞ seq͞tur feb͞s q͞z mitigat salutis e͞ indiciu͞ q͞z sig͞bit n͞m e͞e e͞e ɔfortatam ⁊ expellere feces morbi ab interiorib͞z uasis exterius. Pm͞ rigor in fine morbi cu͞ aliqu͞ coctionis signo ueniens i futo sudore͞ p͞nunciat. ut ostendo

quia in initio morbi si ueniat paruissimum morbi
incipiat cum igitur molestum nunciabit maxime
si non sit in die cretico. palam ergo quod ubi de na
ribus fluit sanguis in acuta febre non est rigor
et ubi est rigor non est fluxus sanguinis per nares quod si
aliquando fluit. malum pronunciabit. Significat
colera que in febribus in interioribus uenarum et arteri
arum et exterioribus et toti corpori dominari quod si per
maneat et faciat insompnietatem est pessimum duo
bus modis quia conuenienter aut est cum uirtute aut cum def
fectione. Si cum uirtute et patiens fuit fortis lau
dabile est quia usus est sunt ut post rigorem faciat purgationem
purgatione autem facta et rigore non cessante diuturnitas
morbi significatur quia ostendit materiam morbi esse grossi
am et duram ad digerendum unde non sumus secu
ri quando uirtus patientis deficiat paruissimum morbi
digeratur quia nequit pati seuiciam accidentis et diu
turnitatem morbi et assiduum rigoris motum.
Quod si ergo ab initio morbi fuit defectus. pessimum
iiii. modis. uno quia solo rigorem sequitur. necesse est uirtus de
bilior fiat non ualens eum pati. Si autem nulla se
quitur purgatio. ostendit uirtutem esse defectissimam
quia non potest malos humores expellere qui sunt causa rig
oris. [C]onsequentia paulo durum timorem ostendentia
sunt hec defectio uirtutis et est mentita morbi
principia nequeuntis. corruptio spiritus et appetitus. pul
sus absconsio. angustia timor. alienatio. suspi
cio. gutte sanguinis per nares fluentis non in die
cretico. sit sudores et sudor non in toto corpore
rigor in initio morbi. yctericia si ante vii. diem
appareat. frigiditas exterius corporis et maxime in extre
mitatibus. subita siccitas ablatio sine causa manifesta
nec in die critica repentina suffocatio sine
gule apostemate non uoluntarie lacrime et sine odo
rum passione pauitatis et nigredo urine albe
do urine et cruditas egestionis et quiescositas et
unctuositas et est frumenti diuisio. qui furfu
ribus resolui. Causa corruptionis spirituum
malum pronunciat quia significat uirtutem infirmi esse
defectam et morbi pessimitatem iiii. modis. Cor
ruptio .n. spiritus autem pulsum facit magnum
et uelocem aut magnum et tardum aut par
uum et uelocem aut paruum et tardum. Ma
gnus et uelox. apostema significat esse in cerebro aut dya
fragmate. Differentia inter utrumque est. quia apostema cerebri

mentis alienatio et rubor oculorum foras eminen
tium. Apostema quod est in dyafragmate habet angustiam
spiritus et pectoris strictitatem. Magnus uero et
tardus pulsus. alienationem significat mentis quod pa
tiens propter mentis disturbationem retinet flatum
deinde subito eum emittit. sicut faciunt hii qui
graue dormiunt et subito excitantur. Pulsus
uero qui est paruus et uelox significat grauem calorem
aggrauare et suffocare uirtutem spiritualem
et prohibere eum ne fortiter egrediatur. Quod uero tar
dus est et paruus ostendit propinquitatem extinctionis
caloris naturalis. Absconsio pulsus. innuit
uirtutis defectionem et dissolutionem. Angustia.
significat humores acutos et nociuos cordi sto[machi]
dominari quod est nobilissimum membrorum et sensu
ale et acutum sensum habet. Propter sensualia membra
patiuntur cum eo uidelicet principalia sicut cerebrum
et cor. quemadmodum passionem stomachi sequitur car
diaca et cordis tremor. Sed cum ori stomachi colera
dominetur et nociua patiuntur mentis aliena
tionem et cordis tremorem quia calefacto corde ex
igneo calore et ad eius repugnationem deficiente
te natura. tremor accidit. Similiter et si
in cerebro dominatur incensio caloris substantialis
desiccatur. unde fit mentis alienatio. propter singul
tus in causon uehemens timorem nunciat quia
significat fieri spasmum in ore stomachi propter desiccationem eius
substantialis humiditatis. Similiter dolor in intesti
nis si causon patientibus accidit. in aliis significat quod
intestina ostendit esse spasmata. Timor et
suspectio et stupor in acuta febre molestiam
ostendit. quia pessimos denunciat humores
esse in uentriculis cerebri lumen animalis uirtutis
extinguentes. Mali .n. humores cerebri uen
triculos implentes aut sunt humidi et
fumosi aut fumosi et sicci. Si sunt humor
es fumosi et humidi stuporem generant. Si fu
mosi et sicci lumen uirtutis animate extinguit
et timorem et suspicionem faciunt. Sed plurimum
hec accidunt infirmis cum a sompno
fuerint expergefacti quia humores illi in sompno
sunt ad interiora cerebri sicut calorem uidemus ui
lem esse ad corporis interiora recedere in som
pno. Verbi gratia. si uidemus eos qui post cibi sati
etatem dormiunt quia fumus cibi ad caput eorum

ascendit ꝛ g̃uitatē gen̄at. Similit̃ et
eis illi humores ascendūt ī sompno ꝛ imp
lent uentriclos cereb. In fine g̃ surgente a
sompno q̄ñ ad corpis extiora mouet̄
spiritꝰ ꝛ illi humores cū eis mouent̄ ꝛ
animaꝫ uirtuti dominantes lumē eius
obscurant ꝛ timorē ꝛ suspectionē ꝛ m̄
cis stuporem gen̄ant. Alienatio uō cereb
sig̃t pcussionē ꝑ incensionē caloris
febris. ꝓpt̄ calor a patis in cereb nasce
ns alienationē gen̄at. Gutte sang
nis de narib; fluentes pessime sunt q̄
sig̃t longitudinē morbi n; sumus sc
ıūi q̄ sanguine manātō ꝑ nares una
de purgōib; ē q̄ n̄ ꝑfectum opat̄. Q̄ si fu
erit in die cretica si nō sit ꝑfecta q̄nt̄ op
tebit. longitudinē morbi nunciabit
q̄ sic monstrat nō posse totā mām eg̃
tudinis expellere. ꝓpea ꝛ actꝰ nō ē alic̄
bonitatis monstratiuum q̄ si n̄ ī die
cretica apparuit. ē peiꝰ q̄ nō ē ex actio
ne n̄ s; ex materie acumine q̄ n̄ nequit
tolare. Sudor frīus malum pnūciat
ij. modis. Aut .n. sig̃t artissimā caloris
natural extinctōem aut hūiditatū
friōꝝ humorꝫ calorem n̄lem ꝛ calorē
feb. supantium ꝛ extinguentiū. Cui
dēa ē sudor qui ꝓpinquitatē extinctōis ca
loris n̄lis sig̃t. ē cum fe. acuta. Ali ē
cū fe. leui ꝓxīi por uicinam mortem
nūciat quemadm si ī die iiij. appeat
mors est expectanda ī vi. die. Cū g̃
mors n̄ sic ī vij. h; est. q̄ cum appet sig̃
ꝓpinquitatis extinctōis caloris n̄lis
ī die iiij. nō hr̃ n̄ tantam uim ut po
ssit n̄lē regē calorē us; ad alium ter
minum. Sudor uō qui diuturnitatē
morbi sig̃t ē dubl q̄ si confortata n̄ il
lum calefacit mām ꝛ ꝑ sudorē eam ex
pllat. salutē sig̃bit. Si aūt humores
augmentati n̄ dominent̄ ꝛ n̄lē extingunt
calorē. mortē nunciabit. Sudor n̄ to
tum corp̃ oplens ē ij. mīs. aūt .n. ē ca
lidus aut frigidus. Si sit calidꝰ. lō
gitudinem morbi sig̃t q̄ n̄ neq̄t to
tam morbi expellere mām. ideo nō fit ī to
to corpore. s; si natā confortet̄ ꝛ illam di
gerat materiam eam q̄ ꝑ sudorem totum
corp̃ oplentē expllat salutē nunciat. Si
uō deficiat. timorem ꝓp h̃ nāe ē longū
tempus sit. Q̄ si frīus sit. uicinam ostēd
mortem ij. modis. vno q̄ ē frīus uicinā
caloris n̄lis sig̃t extinctōem. alio q̄ ē pūu
ꝛ ostendit nām eē defectam. q̄ h; sit pūus
tū nequit n̄ in toto corpore illum expel
lere ꝓp sui defectiōem. Rigor si in inicio
feb. apparuit. ꝛ an̄ signum coctionis.
pessimum fit signum. q̄ rigor frīus ex ac
tiōe n̄ ē in die cretico digōnis signo app
arente cū n̄ humores qui sunt ad extio
ra expellit. qui cum nō fit in die cretico.
nullo digōis sig̃ manifestante intelligit̄
nō ex actiōe naē. s; poꝰ ex in materiei itin
secus ꝛ ꝛ extrinsec dominantis vñ ypo. in
amph. Rigor in acuta fe. si appruerit ī
iiij. ut vi. die malum est q̄ ī ij. timorē ī vi
longitudinē; morbi nūciabit. Ycteria si
an̄ vij. diem appūit malum ē q̄ n̄ ē assu
eta ī vij. die yctericiam facē. vn̄ si indicūm ē
cum an̄ vij. diem facē. cognoscimꝰ eam nō
eē ex actiōe n̄. s; ex colā dominante sanguī
aut ꝓp passiōm epis digestam uirtutē ꝓhi
tē ꝛ nō diuidat colam a sanguine ꝛ mandet
eam folliculo q̄ ē iij. modis. aut ꝓp calid
apa epatis. aut ꝓp durū. aū ꝓp opilōm in
uia epis que uadit ad fel que ꝓhib; colicā
ptem ne ad fel uadat. de quo si fiat yctici
a. acutam febrim hn̄tib; timenda est q̄m
uis in die cretica appareat sic ypo. ī amph
dubitantiumq; ī febrib; vij. aut ix. aut xi. aut
xiiij. die ycteria supuenit bonum si n̄ dex
trum ypocondrium durum fiat. Si uō nō
bonum. Intentio est sunt ut nos facet in
telligere q̄ cum intelli ycteria hi loci duri
cia passionē epatis demonstrat. ꝛ ycteria
ꝓp hoc q̄ dixe ē mala. q̄ si ycteria de hac pa
ssione nascēs ī die cretica sit mala. q̄nto
mag est mala ī aliis dieb; nata si fuerit.
Crudites extremitatum sig̃t huōres pessimos n̄
aggrauantes ꝛ calorē natalē suffocantes

⁊ eum phibentes ne possit diuidi p totum
corpus. ꝓinde cum morat suffocatiuo calor
is mutatur color extremitatum in liuidita
tem. s; tn̄ nō numquā liuiditas extremitatū
e de acōe n̄ s ctim. que cum tali isti fiat ut
hmn malum pnunciabis. q cā eī sunt hu
mores usti quos n̄ expellit a mēbȝ noblibus
ad ignoblia. q. h; testat q sol iii die ētico a
ppet ⁊ infirmus alleuiat. sō nūq extio
ra corpis sunt frīa ꝓ magna apatata iius
cibi. oīa q apata trahunt ad se sangui
nis calorē a longinquis locis sic uētosa. cū
q sanguis in apatib; calefiat. ī illo calo
re qui attraxit eum cruit infirmi inio
ra incensa nimio calore ⁊ extiora frīa q.
malum sigt. Aliqn extmitates corpis sūt
frē ꝓ passionem aliquoꝝ mēbroꝝ pncip
alium. vn̄ n̄ ad ea pgit loca cum natu
rali calore ut ea defendat ⁊ dimittēs exti
ora. que remanēt frīa illem calorē n̄ hn̄
tia. q. nō ē malum. Item subita sitis
ablatio sine cā manifesta. pessimum est
q sigt sensibil' ītutis mortalitatē q est ī
sto. ⁊ aliqn fit fortis ablatio ꝓ sicam
sim tussim pectoris intrā mouentē et
humiditatē a locis uicinis attrahentē
q nō ē malum. s; tn̄ h si fit sbito s; ca
thamodice sitis tristit. Subita suffoca
tio pessimum. q sigt apa fi in guttē ā
ī eī lactis aut ī pllicant ipm īuoluentib
q guttur ē os canal' pulmonis. vn̄ cā a
postema ī nasat phibens ab eo spm exe
untem. suffocat infirmū sbito q sigt
pdicōm qm infirmo requeunte ī he
aerem calor exting natal' papue si inf
mus ī īsglutire negat ostendit apā ē
gutturis plliculas mery phibere ne in
feri cum nō uult attrahere ē nāe īfe
rior ps mery inferius descendat. Cum q
superior ps item inferius descendat. superior v
ps gutturis cum supi ascende negat. ps
mery inferior nāe ē inferius descendē neq
at. vn̄ ypo. ī amph. Si a febre hito col
lum ꝯuertat' ut nec deglutire possit. tīo
re nō existente ī collo. mortale. Interdo

fuit ypo. de apate q nascit in guttē. quo
in gutture nascēte sīi ulla temporis mo
ra suffocat vita. n. ē eī augustia. Alii apa
ē q nō fit ī gutture s; ī ꝯplone ⁊ ī ictis sp
initalis sim guttē suffocāt sp n̄ ueit sbito
s; cathimodium q uia coꝝ ē larga. La
crime uo sīi uoluntate malum sigt q
sigt ꝯtinuam oclōꝝ ītutē ē p mortu
am. ꝓm sbal' coꝝ humiditas neqt ꝯti
ni cū lacrimis exiens. sō nūq ⁊ lacrime in
morb diutinis sanguinē sigt ē narib
ē fluxurū. q lacrime ī febre diuturna sig
ficant copiam sanguinis ad caput ascē
disse ⁊ ocb' plliculas ī pleuisse. vn̄ uene
oclōꝝ plene sangūe efficiunt illū cū lac
mis. sanguinē g p nares sigt ē flux
urum. Puritas urie ⁊ sui nigredo ꝑs
simitatem sigtat q nigdo innuit īcen
sionem cole que ē eī m. puritas duo p
nunciat. aut ostend corpis sbalē hum
iditatē ē ꝯsumptam ex igneo calore
aut instrumenta urie colamn cū sāgui
nis trahe solita ē q̄ pmortua. Viri
ditas egrōnis demonstrat extinctōem
caloris sbli ⁊ īcensiōm mēbroꝝ intioꝝ
ꝓ igneum calorē eis dominantē. Unc
tuositas eī ⁊ uiscositas sigt frequentali
ūim febs calorē elicē unctuositate
intestiōꝝ lubricatē facere solente. s;
tn̄ frequens unctuositas ⁊ uiscositas duo
b; modis ē. aut ē alba aū citrina. si est
alba. sigt q eliqndo fit in plliculā ītri
ci intestiōꝝ. Si uo citrina. ostendit cal
orem pforasse us; ad interiorē ptē q est
uicina īuose pti. h peior est priore.
Egestio a ppo usu mutata uelut in v
na uice sit liquida. alia sit grossa ⁊ spi
ssa. ⁊ alia sit citrina ūi ignea cum sang
ne mixta. pessimum ē ⁊ mōrle q sigt
pessimos chimos nate dominari ⁊ eam
superatam hrē ⁊ eos egestos cū egrōe maxie
si nō appareat ī die ētica. ⁊ nō nūq sigt
defcōm ītutis digestiue. Aliqn digō ex
it spumosa q ostend uētositatē ē cō
mixtam mouentē ⁊ facientē illā spumo-

sam sicut uidemus in maris tempestate. Aut significat nimium et fortissimum calorem in egritudine cerebri lucidum ardentem. unde spumosa fit quemadmodum uidemus si molla cum fuerit super magnum ignem posita. Sufficiat nobis quantum disputauimus de causa et accidentibus et signis acute febris.

Frenesis abso[lute] ... bs.

Frenesis absolute dicitur calidum apostema nascens in pelliculis cerebri ex ebullitione sanguinis in corde existentis quam consequuntur uigilie et alienatio et non numquam frenesis est apostema in uentriculis cerebri quod est peius et molestius. Causa frenesis est duobus modis. Aut est incensio colere rubee in uentriculis cerebri existentis aut ebullitio sanguinis cordis quia sanguis cordis bulliens cum colera rubea emittit fumum ad caput generat quod apostema calidum et colericum. Causa uero frenesis est hec quare est per se morbus et non per alium morbum. quidam arbitrati sunt quod fumus de bulliente cordis sanguine ascendit ad caput sit calidus et humidus quare secundum eos fumus iste ad caput saliens si humidus fuerit eliquabitur et infusus ducitur et in pectoris concauitate descendet. Si autem illius fumi humiditas ad pectus currens descendat ad dyafragma apostema generabit et pleuresis nuncupabitur. pars uero fumi que in capite remanserit dissolutum per poros cum sudore et fumo egreditur. Sed frenesis que fit ex ebullitione sanguinis sicut diximus non est sic nisi quia fumi qui oriuntur e calidissimi et siccissimi de genere colere qui ad cerebrum ascendens nullam habet humiditatem que possit eliquari et infusus ad dyafragma descendere ut illic generet apostema unde necesse est cerebro inuiscet et apostema generet quod frenesis. Differt et frenesis a pleuresi quia frenesis causa est de calido fumo igneo et sicco. Causa pleuresis fumus est calidus et sanguinolentus. propterea antiqui frenesis febrem appellauerunt causon et pleuresim acutam.

Est et alia species frenesis accidentaliter alium morbum sequens sicut frenesis que fit per alium morbum scilicet per pleuresim que duobus modis fit. uno per fumum calidum et humidum ad cerebrum ascendentem sicut diximus propter fluxum colligantiam quam cerebrum habet cum dyafragmate quemadmodum cerebrum patitur ex passione stomachi et matricis et aliquando est frenesis per putredinem que est de flegmate quando putrefit ascendit fumus ad caput et generat frenesim. et aliquando fit per colere ustionem et eius mutationem ad coleram nigram sed hec generatio frenesis est pessimum et difficile ad curandum. Et quia disputatio nostra est de acuta febre et diximus etiam et unam frenesim esse ex colera rubea in cerebro bulliente et ad cerebrum ascendente. Dicamus ergo eius signa. Hec frenesis plurimum iuuenibus accidit cum laborem magnum faciunt et eorum complexio calida est et sicca. tempus estiuum regio et aer calidus et siccus. quod sic intelligere quia cum quedam res aliam superat extinguitur uirtus rei que uincatur sicut uidemus in ciuitate fumus iste uim coopit et uincat lumen uirtutis et uirtutem et accidentem sensus et uoluntarii motus. Simili modo fit in hoc morbo quia extraneus calor eum naturalem opprimit ac innatum calorem luminis et splendorem extinguit et facit constrictionem stuporem atque defectionem. Hec sunt huius egritudinis accidentia que sunt ab ea inseparabilia sicut dolor capitis et spiritus angustia cum stat febris appropinquabit. Alia ad eum ueniunt accidentia sicut nimia sitis siccitas oris et palati asperitas et nigredo lingue angustia cordis tremor stupor defectio mutatio faciei a naturali ad innaturalem colorem sicut ad citrinitatem. Si autem causa frenesis fuerit colera rubea in cerebro bulliens accidit ruborem. Si causa frenesis fuerit ebullitio sanguinis existentis in corde quia si patientes hoc in tempore fuerit calor eorum pungitiuus et illaudabilis intolerabilis a toto corpore alienationes generantur et cetera accidentia que supra diximus.

Igitur quia causas signorum et accidentium frenesis diximus disputationem nostram sequentem contra acute egritudinis que bonam exitum erunt ostendentia et que malam. Dicamus ergo tempora esse iiij. inicium. augmentum. statum et declinationem. Inicium est cum incipit morbus apparere et accidentia ad eum uenire certa modice quousque erunt completa. hoc tempus dicimus esse inicium acute egritudinis cum sola appareat febris. Sed cum omnia accidentia morbi numerata apparuerint. dicimus esse

initium. cum que incipiunt augmentari cata
modicum usque dum ad summum accessionis
terminum veniunt et natura movetur ad repu
gnationem morbi, appellamus augmentum. Ac
cidentibus item ad ultimitatem venientibus
et actione nature in magno labore ad resistendum
morbo existente donec febris et omnia acciden
tia quiescere incipiant, vocamus statum. In hoc
tempore crisim cum quacumque fiat purga
tione expectamus. quia aut fit cum sudore secundum mor
bi extremitatem corporis fuerit materia aut cum urina si
sit inter venas mixta cum sanguine. aut cum
vomitu si in ore stomachi fuerit aut cum egestione si fuerit
in stomacho vel intestinis extiterit. Ex hac hora
quod etiam apparet omnia accidentia molesta mitigantur
usque ad morbi digestionem et perfectam eius esse declinati
onem ut dissolutionem vocatur declinatio. In
hoc tempore salutem infirmo nuntiamus quia
impossibile est mors sit in hoc tempore. Jam nec
ratio nec experimentum ullum eam ostendit.
Impossibile enim mors veniat morbo digesto et
dissoluto et natura dominari incipiente.
Quia si natura infirmi fortis fuerit et stabilis
ad expellendum fortitudinis ultimitatem morbi
est necesse ut bene prevaleat complementum morbi et
in hoc tempore impossibile est morbus naturam vincere
maxime si medicus eam adiuvit. Mors quoque non
veniet nisi tribus morbi temporibus. In initio vide
licet augmento et statu. In declinatione vero
est impossibile quia declinatio non fit nisi cum cri
sis est laudabilis. Impossibile est et est materia morbi grossa
et indigesta et actioni nature non obediente existen
te morbus habeat declinationem quia signa mortis
apparent que sunt cruditas diuturna ma
teriei eius quod molestatio nature dominans
que nullum vero mortis habet signum vel
terminum huiusque diximus quia cum non est
debilissima in statu morbi nisi valet tollere
suorum ultimitatem accidentium. necesse est mors
eveniat sine dubio proxima. mala quoque certis
ta morbi habet tempora. Initium augmentum et
statum. Impossibile est declinationem habere quia
declinatio non potest fieri nisi bona precedente crisi cum
significationes ostendunt morbi motionem et secundum
ordinationem. sed quantum valeat sustinere. unde

significatio hec salutem et dissolutionem morbi nuntiat.
Quia si in initio morbi crisis fiat pessimitatem
morbi significat nec ullam faciet declinationem. Unde
G. in libro crisium. Omnis inquit morbus in
suis temporibus iiii fit ornatus salubrior est. si prius
infert mortem occidit. et in initio aut in au
gmento aut in statu. sed aliquando motio morbi in
ter hec duo est mediocris vel indicium sed significationes
que magis eo apparebunt que in alio loco pl
enius dicturi sumus. ¶ Causa stabilitatis mo
tus morbi et sue ordinationis que est sed quorum est sta
bilitas et levitas materie et fortitudo virtutis. Causa
vero instabilitatis motus et inordinationis non
potest esse. est grossities materie et virtutis debilitas. Cum
quoque fortitudo cum debilitate virtutis opponitur et
grossities materie cum subtilitate fit vi. mixtis con
positionibus quorum iiii sunt possibiles duo impossibiles
sicut fortitudo virtutis cum debilitate. subti
lis cum grossa. Certa quoque compositio est iiii modis. for
titudo virtutis cum subtilitate materie et fortitudo
virtutis cum grossa materia. et debilitas virtutis cum grossa
materia et cum subtili. Sed cum fuerit virtus fortis et materia
subtilis fit motio secundum ordinationem et signa in suis
temporibus apparebunt secundum quod oportet. quia propter virtutis forti
tudinem natura movetur ad repugnandum morbo et materia
propter sui levitatem obedit et velociter. Cum quoque hoc
fit. significat morbi laudabilem qualitatem unde ne
cesse est bona crisis appareat in suo tempore sine
ullius rei contrarietate. quia cum materia est grossa
et virtus fortis sit. motio morbi gravis sed tamen in
suo tempore. quia cum virtus est valida movet materiam
morbi in suo tempore ad dissolvendam et dige
rendam eam sed tamen propter grossitiem sue materie morbus
virtuti non obedit. unde crisis transit a vii die
usque in xiiii. Quia si natura nequit illam ex
pellere materiam extrinsecus propter sui grossitiem movet
eam a membris nobilibus ad ignobilia membra
que ibi aliquando faciens moram putrefit et in san
iem mutatur. propter hoc crisis aliquando venit cum a
postematibus post aurículas et sub aurículis nascentibus
sed tamen hec materia et hec actio si fit in iuvenibus aspera
erit magna et molesta. quia virtus in iuvenibus
plurimum est fortis et materia morbi quam patiuntur est
acuta et velox. unde fortitudo virtutis eorum mo
vet materiam que quia levis est et velox citissime

ad illa loca. hac de ca gñantur apta moles
ta. In senib; uo e cont̃o. q̃r si fuit uttus debilis ⁊
in subtilis l; eam digere ⁊ explere nequeat
uelociť p sua debilitate. in tn q̃r e subtil ⁊ le
uis pue utuu obedit ⁊ catharmodice disol
uetur ⁊ extenuabit ⁊ exiet p ex̃mitate cor
cum sudore ⁊ fumo. pur aliq̃n ueniť crisis cu
sudore. Si a utt sit dcta ⁊ in grossa deficiat u
tus ad expugnatom̃ morbi p̃p sui debilitat
em. vnd materia p sua grossicie indurata.
actiõi n̄ nõ obedit. Q̃r cum ita sit. motio
morbi conturbatur ⁊ suus ordo fiet cont̃o.
vnd uttute infirma an morbum fugiente
paciens pibit. Dicimus itaq; q̃ acuta
egtudo aliq̃n terminatur cum ura ⁊ sang̃
ne de narib; fluente q̃r m ei est int̃ uena
⁊ artias cum sanguine mixta ⁊ aliq̃n ter
minatur cum egone ⁊ sudore si n̄ potest ab
intioub; uenar ad exterora trahere. Dici
mus ⁊ q̃ si uttus fuit ⁊ m grossa n; ut p ea
ex corpus explere. mittit eam a nobilib;
membris ad ignobilia. vnd oz nos intellige
q̃ hec actio nõ e n̄ in acutis febbus ⁊ cõti
nuis q̃r m eaz est intra uenas ⁊ artias ⁊
uene ⁊ artie sut memb; nobilia a qb; na
tura sol; moue m̃m ad alia loca. In int̃
polatis febb; nõ e ita. q̃r m eaz e ext̃ ue
nas ⁊ u n̄ soluta e m̃m ab intioub; uenar
explere. Ideo dimittit eam n̄ nec illam i
aliquo membro claudet. mutet in sani
em que pmanens suo loco nec in sanie ꝯ
u̇sa mutatur de morbo i morbum sicut
uidemus triteum mutari i amphimina
aut tesseum. Causa q̃r cum tte fit de
putredine co. r. pure si aliq̃n aliqu tilm g̃l
soz humoz cum ea misceť aggrauať ⁊ mot
eius sit tardior sit q̃r diutius ⁊ mutabit
ad amphimina. Que si nõ fuit mixta h
humori h; ex nimietate caloris incendiť ⁊
i q̃rtanam mutabit q̃r adusta co ru. mu
tatur in co. m. Hec itaq; febris mutatio
nõ fit. n̄ cum ipsa febris p se morb; e n̄ pp̃
alium morbum. q̃r febris cum semp seq̃t
alios morbos sic e passio epis epis au stoi
aut alioz membroz pncipaliu n̄ mutat

de feb; in febrem q̃r nõ e de m que possit mu
tari q̃r ca ei alius fuat morb; eam pcedeť q̃
morbo manente ⁊ feb; pmanz. Illo q̃z abe
unte ⁊ feb; abest. Sz decet nos intellige q̃
febs acuta iij modis est. aut e acutissima a
ssmta huis motiõm. aut e modic acuta ⁊
tardum h; motum. aut e medioct ⁊ q̃m
egritudo tplex. necẽ e ut eius crisis sit tiplx
vna. n. uelocissima e sic̃ i iiij. aut v. die. A
lia e tarda sic̃ i xxiiij. tta uo medioc̃s sic̃
i xiiij. licet intr hac cõmitates alia hab
eantur medioca sic̃ vij. xi. xviij. ⁊ xx. vnd
G. in libro crisiu. Mutacio inq̃t morbi vi.
modis est. iij. nunciat salute ⁊ iij. tim
orem quoz que salute innuunt. vna e
que sbito ueniens nunciat salute q̃ uoc
atur laudabil crisis sic̃ e illa cris cui sig̃
nones sbito appent ueluti in iij. aut i iiij
die. Alia e quedam mutatio catharmo
dica sig̃ salutis indicatia ostendens que
nuncipať digo aut dissolutio q̃madm
crisis paulatim appareť us; ad xx. diem
ut xxiiij. Tercia mutatio e int̃ has me
dioctis que signes h; nunciatias ab inio
morbi que p ea nõ apparet us; ad xiiij. di
em. h; i xiiij. die omnis ueniuť cum crisi
aut in inicio morbi nõ appet n̄ modic
h; ueniente cũ i xiiij. die ⁊ tpz sbito affl
uunt. Illa uo mutacõ que e timorosa i tã
diuidiť. vna e cui signes ab inicio mor
bi timorem an xiiij. diem nuciať q̃ ma
la crisis nuncupať. Seda e mutacio cui
sig̃ paulatim appareť suspicom inuen
tes ⁊ tendunt us; ad xxiiij. diem. Tercia
q̃r mutacõ e que mutacõ ab inicio mor
bi plima h; acucia pdicom ostendetia
h; p ea cedunt us; i xx. die i xxiiij. die oia
apparent. at ab initio morbi nõ n̄ mo
dicum apparent. veniente uo xiiij. die
subito ostenduntur. Q̃cunq; aut morbi
uelocissimam h; crisim nox pcedeň crim
dificil est. Q̃ aut tardum. nox e nulli
molestie. Q̃ uo medioc̃s est. noctes pce
dentes dies crticos omnes erunt dificiles
us; i xiiij. diem. Causa uelocitatis ⁊ tar

dictum est fortitudo et debilitas virtutis et acu
men materie et subtilitas eius firitas quia et grossi
cies. materia si si fuit acuta et furiosa in
uadit et commouet se ut commoueat huio
res ab inicio morbi. unde cito uenit status et
terribilia apparent accidentia morbum ipsi
nature repugnantem significantia que sunt forti
tudo et duricia fe. dolor capitis. angustia et
uigilia incensio sitis tractio ypocondrii sup
ius. dolor colli. iactatio capitis huc et illuc
que omnia cum in inicio morbi aut plura ui
demus et maxime duriciam febris et
dol' capitis pronunciamus acutissimum esse mor
bum et citissimam habere motum. unde inuni
ciare debemus in iiii. die crisim. Quod si fe.
non adeo fuit acuta eius quia motus non tam ue
lox nunciatur et in iiii die expectandus et in vii
crisis. Si autem materia fuit grossior et minor signifi
catio est expectanda in vii. vel si in xiiii.
Sed tamen aliquando incipit significatio in iiii. et complet
in vii. et in xi vero crisis fit. et aliquando nunciatur mo
ritur usque ad xi. et crisis prolongatur usque ad xx.
causa huius est quia motus morbi cum fuit tardus
nullo modo signa indicata poterunt ante xi. di
em uenire. unde significat materiam esse grossam
secundo necesse est moreetur ut fiat perfecta crisis in
xx. die. sed tamen nunc aliquando se festinantis in
cipit in vii et complet in xi. fit quia crisis in xiiii.
aut xvii. Quod si status morbi. id est duricia
febris et capitis dolor et alia accidentia que
diximus esse significata prolongata fuerint
usque ad xx. diem. significat morbum primum habere ca
lorem et tardum motum. unde signes ei ap
parent per unamquamque ebdomadam et non mo
strant non esse perfectam crisim in xxvii. et perfec
tam esse in xl. quia ab inicio morbi tantum est
usque ad xxiiii. quantum a xx. usque ad xl. pro
pter hoc in xxiiii die bona fit determinatio
quia motus morbi quanto est tardior tanto et
crisis fit tardior. Si uero motio morbi fit ue
lox. necesse est et crisis fiat uelox.

Oportet nos intelligere
quod in acuta egritudine quando morbus aug
mentatur fit quasi furiosus in ultimi
tate status natura est ei opposita. unde inter na

turam et morbum duellum fit a quo est
termine actio que nasitur uocatur crisis. Sed si
sit morbo preualeat et ipse ante eam fugiat
bona dicitur crisis. Si uero morbus naturam superauerit
crisis mala nuncupabitur. Sed prius quam bellum ap
pareat. natura et morbus monstrabunt qualiter
operatio fiat in die certaminis. verbi gratia. si crisis fa
cere debeat in vii. monstratur nobis in iiii. et
monstratur in xi. quemadmodum faciat in xiiii.
Certa ergo dies et xi. sunt indicata vii. et
xiiii. sunt cretice. et aliquando tamen vii. nunciat
xiiii. Sed reprehendent nos quidam sophiste et
dicent. Si vii. est xiiii numerata quare xi non
est plus quam vii. xiiii. indicata quia xiiii. ui
cinior est. Respondeo materia morbi cum est grossa et
grauem habet motum ut signes ei prolongentur us
que ad vii. neque non suam complere accessionem non in
alia vii. quia ut diximus cum materia morbi est
grossa eius determinatio necesse est sit grauis
et econtrario est si materia est leuis.

Signa nunciata ii. modis sunt
aut certa aut dubia. Dubia sicut su
dor calidus non in toto corpore ueniens
aut in toto corpore factus et tamen febris non cessat
quia totum sudor corpus circumdans laudabilis est
sed si febris non cessauerit propter eum. dubium est. Su
dor uero frigidus qui non fit in toto corpore malus est
sed cum est calidus. dubius est. Signa autem que sunt
certa ii. modis sunt. aut ii. semper sunt lau
dabilia aut semper illaudabilia. unde antiqui
dixerunt xviii esse genera signorum. ix laudabilia et
ix. illaudabilia. primum signum est sanitas
uirtutis suum morbum tolerantis. oppositum est
huius defectio uirtutis morbum pati nequentis
Secundum leuitas corporis se facile mouentis. contra
rium huius est grauitas corporis inertem motum
habentis. iii. est sanitas mentis et facilis appetitus
cibi quia leuitas. oppositum eius corruptio mentis
difficilis appetitus et grauitas cibi. iiii. est
facies infirmi sano similis. oppositum eius est mu
tatio faciei sane sicut cum fuit citrina liuida
et nigra. nuditas carnium tympanum exten
sio et frontis duricia. acumen narium tortu
ra. angustia foraminum narium. frigiditas au
rium et palpebrarum inuisio. labiorum extensio

apparitio unius oculi minoris quam alius. contractio oculorum. lacrime inuoluntarie. obscuritas nigredinis oculorum et turbulentia. aut rubor aut uiridis uena. aut sicca cachia in eis apparens. aut palpebrarum spasmatio. aut insueta oculorum albedo in sompnis apparens. Quintum bonitas est spiritus et facilitas eius illi spiritui similantis. Oppositum huius est disturbatio et angustia spiritus. aut magnitudo et paruitas eius. Sextum est bonitas sompni in assueto tempore uenientis et infirmum iuuantis. Contrarium est corruptio sompni infirmo nocentis maxime si in sompnio sompnia uiderit terribilia et timorosa et spasmetur in sompno. Septimum est fortitudo pulsus et eius equalitas illi simulantis. Contrarium eius est debilitas pulsus maxime si fuerit formicalosus aut inuicidus. viii. fortitudo caloris illius in loco coctionis et apparitio urine digeste in die cretica. Oppositum est defectio naturalis caloris in loco coctionis et urine indigestio quemadmodum si sit alba subtilis clara aut turbida uel grossa maxime in die cretica. Nonum laudabilis est purgatio cum sudore uidelicet si non sit subtilis et extra partem corporis uniuersa aut cum sanguine de naribus fluente si plurima non sit inter uenas capitis. aut cum sputo. si sit in pectore uel in pulmone et dyafragmate. Aut cum uomitu si fuerit ore stomachi. aut cum urina si sit mixta non cum sanguine nisi sit in gibbo epatis. quia si ita fuerit in gibbo epatis necesse est ut cum urina exeat. sed si sit in sua concauitate cum egestione egredietur. quoniam concauitates epatis sunt iuncte cum intestinis. Sunt et quidam signa bonum ostendentes. Sic si fuerit sudor in toto corpore et febris per eum mitiges scitis quod extinguetur. sanguis ex naribus fluens in die cretica si sit quantitatis perfecte quam natura pati ualeat et si infirmus eo preeunte alleuiabitur. Sputum etiam si appareat in iii aut in iiii die et fuerit purum album et digestum uiscosum et coniunctum et facile exeat cum una aut cum ii tussibus. Urina si fuerit citrinus quasi uitellum oui mixtum est sic albo temperatum liquore habente et bene digesto de quo infirmum alleuiabitur ab angustia quam pa-

habebat. Urina si fuerit bene citrina et temperata in liquore et ypostasim quod habet albam unctam et lenem pinee formam habentem. Egestio si fuerit similis illi et equalis in quantitate cibi quem sumpserat. et si exeat in tempore quo consuetudo est fiat cum liquor sit temperatus inter subtile et grossum nullum habens ferorem et acumen. colorem habeat tinctum cum equalitate citrinitatis aut ignei coloris. Signum autem talis egestionis habere decoctum quatinus oportet ad expellendam et subtiliandam eam feram. Sunt et alie signa que omnibus hiis sunt opposite. Ut timorem nuntiant. Sic sudor non in die cretica apparens frigidus et non totum corpus circumdans maxime sum solo fuerit capite et descendat in faciem et frontem granosas ac rotundas guttas habens. Sanguis ex naribus exiens si ante coctionem .i. in initio morbi appareat maxime in ii die. Sputum si moretur usque in finem morbi et si sit multum citrinum aut rufum unde nigrum subtile aquosum. grossum diuisum. diuisum disiunctum maxime si horribilis ac putidi fuerit odoris. Vomitus si fuerit igneus aut coloris mixtus humoribus subtilibus aut aquosis aut uiridibus nigris eruginosis. Urina pinguissima albissima. aquosa aut grossa aut nigra. turbida et lactea. presertim si habeat ypostasim rubeam aut citrinam uel nigram aut sit oui uitellum et furfuream. Egestio si fuerit maior quantitate aut multum minor citrinissima uel ignea. aut uiridis nigra subtilis aquosa grossa et diuisa et superficie tenuis. unctuosa aut oleaginea. fetidissima acuta et horribilis maxime si non in assueto exeat tempore.

Debemus autem nos intelligere quod certissima omnium significationum sanitatem nuntiantium est fortitudo uirtutis. et pessima omnium signorum periculum innuentium est debilitas uirtutis. preterea decet nos cognoscere quod cum uidebimus bona signa in die cretico apparentia et omnia que diximus aut plura expectanda erit bona crisis in die cretica. cretica dico quod est nunciatiua dicet uitam. Si uero mala fuerint et uiderimus signa in die nunciatiue inciante. expectanda est mala crisis in die cretica

nunciatiue uicinante. Qz si bona signa cu̅
malis appeant signis. iudicabimus p̄ce ad
sibilis fortia ⁊ multa paucis. v. g̅ si multa
mala appareāt signa cum uno aut ij. bonis
iudicabimus ea istis p̄ce. maxime si ea q̄ s̄
multa sunt fortiōra ⁊ certiora ⁊ communiora
Qz si sunt eq̄lia in longo tempore mortē
eē uenturam ostendunt. s; tn̄ si sig̅ laudab
ilia sunt fortiōra ⁊ certiora. in pluo tempe
denunciant salutē eē futuram. qz mala si
gna nunciant grossam māam ⁊ duram ad
obediend̄. vn̄ nccē ē c̄tis transeat ab illa di
e ctica que ptinz diei eī nunciatē. Cy si oīa
mala signa sū pla eo͡z ad bona mutent̄ ī
die c̄tica sig̅bunt salutē citam aut tar
dam s̄ uelocitatē aut tarditatē temporis ī
quo sig̅ sunt mutata. Si a' nō mutent̄
sig̅. ostend̄t timorem ī longo tempore ē
futurum. v. g̅. si appeant quedam signes
ī iij die ⁊ plime ea͡z sunt laudabiles ⁊ q
dam mere debilem sigōm h̄ntes. sig̅at
salutē eē uenturam ī xiiij. qz mala sig̅
que cum bonis appēt sig̅nt morbum ma
lam h̄re qualitatē. pnī c̄tis a vij. ad xiiij.
transit. Si a' ille sig̅cōes male mutentur
aū vij. aut vi. ad bonas possibile ē c̄tis
ueniat ī xi. Qz si nō mutent̄ ī vij. timo
rem sig̅bunt in longo tempore eē uentu
rum qz nō sumus securi q̄n male signes
c̄scant ⁊ confortent̄ si ī sua stabilitate pma
neant vn̄ ū̄tus ū deficiet ⁊ bone signes
ad malum mutabunt̄. Bonum ī ē me
dico ū nō sol' bonas ⁊ malas c̄sidēt signes
s; ī o; eum inuestigare illas q̄ sūt fortio
res ⁊ certiores atq; illas que sunt debiliorē
⁊ instabiles. v. g̅. si i̅ .ū. uideat laudabilia
sig̅ ⁊ ct̄a illaudabilia. iudicand̄ eī ad q̄nz
plus q̄m ad. iiij. s; iudicium forsitan erit
fallax. qz pōs ē ut iij. sint fortiora ⁊ c̄tio
ra q̄m v. q̄madm̄ si infirmū angustiā sp̄e
piciat̄ ⁊ iiij sitim aut dolorē capis h̄eat.
h iiij. nō sunt maiora illo uno signo. sig̅
cō. ii. angt̄ie sp̄e pessimitatē innuit. qz ē
sig̅tiua defectōnis humane uite. s; punctas
sitis ⁊ dolor capitis nō sunt sibi iū. qz fac

lius patit̄ infirmū dolorem ī capite ⁊ siti
q̄m angustiam sp̄e. Angustia n̄. sp̄e nil a
liud sig̅t n̄ defectiōem humane uite. pal
am g̅ intelligimus qz eg̅tudo acuta detmi
natur ī iiij. aut vij. aut xiiij. die. ⁊ si me
dico ab inicio cognita bn̄ fuit. bn̄ poterit
nosc̄e utrū sit mortifera uel nō iij. modis.
vno ex sanitate ⁊ fortitudine uirtutis ⁊ or
dinacōe ⁊ pfectiōe accōnis n̄rus aut eg̅
rio. scd̄o. ex bonitate laudabil' q̄litatis
morbi ⁊ leuitate ⁊ subtilitate matīe ⁊
facilitate sui mot̄. aut ex eo͡z oppositis
iij. ex leuitate corpis ⁊ facilitate sp̄e ⁊ bo
nitate pulsus ⁊ sompni ⁊ appetit̄ qui st̄
q̄ntum o; ⁊ ex signo coctionis ī uria app
arente maxime in die nunciata. aut
ex h̄is. Diutini uō morbi qui sunt de
grossis c̄inis tarde se mouentes sic̄ q̄r
tana ⁊ cet̄i. nō pot̄ medicus inuestigāe
ab inicio utrū sint mortifē necne qz n̄ h̄nt
in inicio furiositatē aut uelocē motū p
que medic̄ cognoscat ab inicio ad q̄d sit
p̄uenturi. qz m̄ sp̄ suam grossitatē ⁊ sui mo
tus tarditatē nō obedit accōi n̄ ut sex eī
moueat̄ ⁊ ī inicio digerat̄ ut sic possit me
dic̄ futura iudicare ab inicio. vn̄ o; nos ī
diutina eg̅tudīe inuestigare motū eī ⁊
accōem p unamq̄mq; ebdomadam quo
niam motus diuturne eg̅tudis p vij. mo
uetur. sp̄ g̅ssitatē ⁊ g̅uitatē sue m̄. Acut
am uō eg̅tudinē p q̄tenariū debet cog̅sca
qz m̄ illa ē subtil' eī q; motus leuis ⁊ uelox
Cumq; infirmū in diutina passiōe sic ⁊ in
unaq̄; ebdomada alleuiabi ⁊ bona appeat
signo bonam morbi qualitatē ostendens
⁊ sanitatem uirtutis bonam sui uel salutē
Si aut̄ infirmus in unaq̄; septimana sit g̅
uior ⁊ debilior ⁊ malum appareat signum
male q̄litatis innunciatiuū ⁊ ⁊ debilitas uir
tus. timorē indicat. S; o; ītelligi qz sūt q̄dā
diuturne eg̅tudīes quaz mot̄ ⁊ signes p
vij. mouent̄ ⁊ cognoscūt̄. Sunt ⁊ alie q̄z
motiones ⁊ signa p c̄ta septenaria mou
entur ⁊ cog̅scunt̄. v. g̅. si p̄rius mot̄ ē
ī xx die. scd̄s eē ī xlij. iij ī lxiij. Causa ē

qr grossissima et durissima est materia cum in debili
virtute. unde palam intelligitur quod morbi quo
rum motus fit per quartanarium significant subtilita
tem et acumen materie et velocitatem sui mo
tus cum virtutis fortitudine et morbi qui plu
rime moventur per septenarium sunt propter gros
sitiem materie et caloris puritatem et motus
tarditatem et virtutis debilitatem. morbi vero qui
moventur per iiij septenaria necesse est grossiores
et duriores habeant motus. cumque morbi suos
servant ordines sequentes ostenditur se bonas ha
bere qualitates et levis esse materiei et virtutis fo
rtitudinem. si vero suas non custodierint ordina
tiones nec tempora prout convenit servaverint sig
nificant malas qualitates et materie duritiem
et virtutis defectionem. Laudabilis morbi
motio ij modis est. aut enim ante tempus suum
venit. unde significat acuitatem et malam qualitatem
materiei. fit quia ipsa per se causa motionis ante suum
tempus aut post suum tempus moratur. unde
innuit grossitatem et materiei duritiem et non
pigritiam et defectionem virtutis. unde G. in libro cri
sium. Laudabilis inquit motio morbi secundum
ordinem est ad sciendum apta et indubia. Et in
bi quidem motio et causa cuius motio sit illaudabilis et in
ordinata est dubia ac dura ad cognoscendum
et cum magna ac difficili cogitatione investig
atione. unde dico quod investigatio fit triplex aut
enim est eius inventio necessaria aut possibilis aut impos
sibilis. sicut investigatio que fit per rationem et dig
estionem. hec enim investigatio est enarrabilis quia eius
inventio est necessaria cuius investigationis inventio sine
veniat non fit propter suam culpam sed propter alia ac
cidentia impedimentum aliquod facientia. Pos
sibilis. sicut investigatio que fit per experimentum
in qua investigatione certum et incertum sunt equa
lia. verbi gratia. siquidem res alicui probata nulla
ratione eum affirmante possibile est ut aliquis
noceat sed alicui rationis affirmatione. Impossib
ilis. sicut actio vulgorum que non fit per rationem nec
per experimentum venit. et si veniat. fit secundum
fortunam. verbi gratia. Quidam puteum propter a
quam fodiens invenit thesaurum. Cuius in
ventio nec per rationem nec per experimentum fuat set
secundum fortunam.

Quicumque vult futuros agnoscere mor
borum utrum sint ad salutem necne.
oportet utperquirat motum autem egritud
inis nec eum oblivioni tradat et ea que accu
sata signa apparent statim videlicet ac in
bi ultimitatem ostendentia. sicut duritiam
augmentationem doloris capitis sitis fortitudinem
laborem. sicut angustiam attractionem ypo
condriorum. colli dolorem. motionem membrorum in
firmi de loco ad locum. hec cum cognoveris et
inveneris cum defectione virtutis et mala sibi qua
litate. intelligas defectionem non ante morbum
fugere et certissime pronunties malam esse crisim
venturam. maxime si non fiunt in die cri
tica nec in critica. sicut si fiunt in ij. iiij. vi. et
viij. xij. et hiis similibus. Quod si virtutis forti
tudinem et bonam qualitatem morbi videris
et in die nunciata. bonam crisim esse futuram
predices et salutem precipue si fiunt in nocte
diem criticam antecedente aut in die noctem
criticam precedente. hiis enim visis si appare
aut tribulia accidentia sicut alienatio que
prius non fuerat et excitatio infirmi. ne
fiat medicus tunc formidolosus quia hec accidenti
a tunc sunt solita venire. Causa quia
fumus aliquis materiei caput ascendit. statim
et enim in crisi illos coadunat chimos qui si fuerint
colici. eos in ventrem deprimit ut cum egre
ssione expellantur. Si autem fuerint sangui
nolenti in capite coadunantur ut cum urina
egrediantur. De quorum coadunatione chim
orum quedam nascitur ebullitio fumum ca
piti dirigens. Unde illa tribulia eveniunt
accidentia. sed chimorum materia cum egestione aut urina
expulsa infirmus quiescit. hoc manifes
tat illorum accidentium transitio. unde ypo.
in amphorismis. secundum rationem allevationem al
levatis non oportet credere nec vero valde ma
la que fiunt irrationabiliter. multa enim ta
lium incerta et non valde permanentia nec mora
ri consueverunt.

Dies critica ij modis est. Aut plurimum
in ea fit crisis laudabilis et salutis sig
nificativa. aut non venit in ea crisis. que
si veniat. est pessima. Dies igitur critica que

sit laudabilis est .iiii. v. vii. ix. xi. xiiii. xvii. xx. xxi. Illaudabilis vero .ii. vi. viii. x. xii. xvi. xviii. Crisis autem in hiis diebus facta pessima est quia bellum quod tunc fit inter naturam et morbum est de morbi acrore eius quia fortitudine nature dominante. propter hoc signes in hiis apparentes diebus si fuerint male mortem pronunciant cito. si autem bone significant futuram recuperationem et morbi prolixitatem. viii vero et xv sunt medietes inter laudabilem et illaudabilem. quarum causa in suo loco explanabimus. Sed dierum laudabilium sunt quedam proprie cretice sunt et quedam nuncie. Ille que sunt proprie cretice sunt laudabiliores et certiores. quas dicimus .vii. et xiiii. post has sunt .xx. et xxi. Proprie autem et certe nuncie sunt iiii. et xi. post has v. ix. xvii. post has iii. xviii. Et aliquando nuncia venit in die cretico et cretica in nunciatia. Causa gravitas est et grossicies materie. subtilitas eius quia levitas. quia si materia grossa fuerit et gravis. necesse est tarde veniat status. propterea transit creticam et venit in die nuncia que est post illam creticam. Quod si levis ac subtilis fuerit materia fit status in die nunciata cretice. verbi gratia. febris synoche simplicis terminus est xiiii. dies. sed si eius materia sit levior et subtilior maturatur fit quia terminatio in xi. Quod si multo plus sit levior citissime festinat fit quia eius crisis in ix. aut vii. Si autem fuerit mixta cum aliqua alterius materie gravedine. terminatio moratur usque in xvii. aut xxi. Si vero cum maiori misceatur gravedine. plus eius terminus elongabitur. Dies itaque illaudabiles fortiora et certiora male qualitatis significantes huius sunt .ii. post hunc .vi. deinde viii. et x. post has xii. xv. xvi. xviii. Causa pessimitatis scilicet quia materia morbi est cruda nec ullam coctionem aut digestionem potuit sed ante iiii. operari. Quibus autem apparentibus ante coctionem materiei morbi cognoscimus ipsam esse stupidam propter furorem materie et sue qualitatis pessimitatem propterea signes ante coctionem materiei apparentes. Ideo quia vituperavit Ypocras sanguinem de naribus in ii. die manantem in acutis febribus. dixit enim eius timorem fore nunciativum. Secundo dies illaudabilis quanto longior fuerit a die ii. tanto minorem eius timoris. Sunt vero signa virtutem indi ... bilitatem. vi. autem est vii. vicina. Cum enim non nesciunt morbum pati usque in diem creticam que proximum fiat sed propinquum significat eius defectionem et morbum eius dominantem. Sed causa diversitatis dierum creticorum ii. modis est. Aut propter debilitatem nature aut propter diversitatem figure lune in equali lumen a sole recipientis. Quod utrumque explanavimus in nostro libro pantegni. Quod si quis familiarius intelligere desideraverit. legat capitulum de ymacleos. scriptum in codice libri. Sed hic plane diximus et monstravimus quod impares sunt apciores et certiores paribus sicut Ypocras in epydimia impares inquit sunt fortiores paribus. Intentio fuit Ypocratis talis esse impares fortiores. Omnis enim numerus aut par aut impar. Impar autem habet in se utrumque. par vero non habet in se nisi unum aut parem aut imparem. Hoc testatur quod si numerum dividimus in parem et imparem fit divisio eius in parem et in imparem. Quod si parem partimur non invenimus in eo nisi unam partem numeri scilicet aut parem aut imparem. Impar ergo totum in se continet numerum par vero non. verbi gratia si dividimus vii. qui est impar. invenimus unam partem esse parem scilicet iiii. et aliam imparem scilicet iii. Si autem viii. qui est par partimur reperimus divisionem in utraque parte esse parem scilicet iiii. et iiii. Item sexum qui est par divisum fuerit invenimus in eo iii. in pares. vii. videlicet et vii. Hac de causa dicit Ypocras imparem pari esse fortiorem quia utrumque in se numerum continet. Similiter hoc invenimus in ymacleos Galeni et aliorum antiquorum.

Sed tamen quidam nobis sophie obviaverunt dicentes. Si bene dixistis de Ypocrate et Galeno certis quia antiqui quorum intentio de die cretica fuerat et de numero et de cursu lune vim imparem dixerunt par esse certiorem. quare xiiii. omnibus diebus creticis et iiii. omnibus diebus nunciativis dixerunt esse meliores cum uterque sit par numerus. Responsio. Impares licet sint convenientes similiter dierum creticorum. pares tamen eis sunt aliquando. Causa. Si crisis incipiat in xii. non suam complebit actionem in xiiii. unde crisis in xiiii. die computabitur quia actionis non completum in eo ostenditur in iii. non incipit suam operationem et in iiii. finem eius. propterea bene ordinaverunt creticos

q̄ cum uiderint pem nō eē etiam ex acti
one nature sꝫ accidentalit̄ ex appōne op
ationis nate ī eo oplere· ꝯsili sūt ad ipē
ꝛ̄ adiuvant eum pari eē digniorē.

Qui incipit noscē crisim

Quando crisis sit uentura seu hora noctis
aut diei· oꝫ inuestigare initiū mor
bi ut fiat certitudo dierum nunciatarum ꝛ̄ cre
ticorum· hijs ꝛ̄· sit dubio cognitis debet cogi
tari qualia appareant sig̃ in unoquoque initio
ūl cum ī eodem die signa ostendent̄ nunci
ata omnia seu plurima ꝛ̄ apparebit actio n̄
sū sit fortis sū debil̄ expectanda ē· crisis in
die cretica quam ipsa nunciata precedit sicut
ī vij· quam iiij antecedit· ꝛ̄ xiiij· quam precedit
vij· precipue si morbus fuit in ultimitate
status· crisis ꝛ̄· ī eadem die ē uentura maxime
si bona fuit crisis· mala aūt crisis nō nunquam
ī eadem uenit die ꝛ̄ aliquando in alia ꝛ̄ ali
quando in initio morbi aliquando in statu quemad
dixemus· Sꝫ si uis scire crisim utrum ue
niat laudabilis necne· oꝫ infirmi prius
cognoscere uirtutē si sit fortis aut debil̄· Si
ꝛ̄· fuit fortis ꝛ̄ ipse sit facit leuis sang
uinolus ꝛ̄ qui sani pulsus fortis ac bn̄ or
dinatus· Et signum coctionis ī urina ap
paruerit· crisim ine bonam crisim eē futur
am pronunciabis· Et si hec uideris indi
cia. Quod si uis scire qua noctis aut diei ho
ra crisis sit uentura stude ab initio mor
bi ut cognoscas horam ī qua augmentū febris
fiat ꝛ̄ angustia infirmi quia ī eadē hora ē
sic ē uentura· Si aūt scire uelis per quale pro
cessū crisis fiat perquire nomen morbi atque suam speciem
ꝛ̄ nomen quem cognoscere poteris per infirmitatem
eius quod oplonem· nomen temporis· aeris etatis reg
ionis consuetudinis ꝛ̄ per artificium ꝛ̄ exercicia
qualiter omnia fuerant dum sanus erat· figura
aūt· si sit macilenta aut grassa· rufa aūt
fusca. Verbi gratia· si infirmus fuit iuuenis cui
que oplo ca· ꝛ̄ sicca ꝛ̄ ꝛ̄ regio· estas· ꝛ̄ si fuit
ca· ꝛ̄ sic· aer· similiter paciens in sanitate
fuit sollicitus· laboriosus uigilator· maci
lentus fuscus· signum nomen eē co· ru· ꝛ̄ nunci
ant purgationem fi co· ru· cum uomitu sicut

nisi leuis ꝛ̄ natatilis· aut cum egestione si sit
grauis in inferiora petens· Quod si infirmi xx·
fuit annorum ꝛ̄ quod ei ca· ꝛ̄ hu· infirmus in sua
sanitate quietus atque crassus ꝛ̄ ruffus· tempus
uer· regio ꝛ̄ aer similiter ca· ꝛ̄ hu· cognosce
quod nisi ē sanguinolenta ꝛ̄ crisis ē uentura cum
sanguine de naribus si fuit nisi leuis ꝛ̄ acuta
aut cum menstruis ꝛ̄ emorroydibus si nisi fue
rit grauis· Sꝫ tamen sanguis si fluxurus sit per
nares· antecedit angustia pectoris ꝛ̄ grauitas
ꝛ̄ dolor capitis tenebrositas ante oculos ꝛ̄ apparitio
ante oculos quasi lampadis rubor· causa quia n̄ ē
si appropinquante chimos qui sunt in morbi
ī corporis inferiora coadunitat· uel si sunt collica ad
intestina deponuntur· si sanguinolenti· colli
anguntur· Chimi ergo in corporis inferiora ad
coadunantur ꝛ̄ ebullire incipiunt· si sunt leues
faciunt fumum ad caput ascendentem· graues
ergo qui sunt· descendunt ad inferiora· Rursus
si sunt sanguinolenti ꝛ̄ subtiles ac fumi corporis
ad caput saliat· generabit extensionem tympani
angustiam pectoris grauitatem ꝛ̄ dolorem capitis
Quod si quedam particule ad pinam partem narium a ce
rebro exeuntem uadit que sunt una species uisibilis t
bidum facit uisum ꝛ̄ generat ante eos ymagi
nes rubeas· ꝛ̄ nunciat sanguinem procul dubio
de naribus eē fluxurum. Si aūt in grossa fuit ꝛ̄ gra
uis· deponitur ad inferiora ꝛ̄ generat dolorem
uentris ꝛ̄ punctionem femorum ꝛ̄ grauitatem pecti
nis· ꝛ̄ nunciat sanguinem eē fluxurum si fue
rit femina aut per emorroydas si fuit mas
culus maxime si sua fuit consuetudo· Quod si chi
mi sunt colerici leues ac subtiles· fumus corporis
ad caput ascendit ꝛ̄ facit dolorem ꝛ̄ siccitatem na
rium ꝛ̄ oris tenebrositatem oculorum ꝛ̄ uultum ci
trinum· unde innuunt purgationem cum uomitu eē
futuram· Si aūt fuerint grossi ac graues
descendunt ad inferiora ꝛ̄ generant uentris dolo
rem ꝛ̄ inflationem nunciant quod solonem· Sꝫ opor
tet in istis signorum crisis cum sanguinis fluxu
uenientes· ij· modis que sunt ulterius aut particul
ariter· ul̄i· sunt· sic continue febres acu
men quod eius ꝛ̄ plenitudo corporis rubor faci
ei angustia spiritus magnitudo pulsus ac la
titudo precedens magis superius quam inferius

mollicies organorum rubor et spissitudo urine ex
tensio laterum grauitas capitis. huius autem cognitio
sanguinem significat fluxurum maxime si tempus e
tas consuetudo atque aer eis conueniant. Si autem
infirmus senciat dolorem in capite tympanum exte
sionem ruborem ante oculos. pruritum in naribus
expectabis de naribus sanguinem. Et si hec signa in
utraque parte uideris ex utraque nare sanguis est flu
xurus. Si autem ex una parte et per narem unam san
guis fluet. Si uero uis cognoscere utrum per men
strua curatur. preter uelamen signorum cum que si
uideris grauitatem pectoris et lumborum si in
mulier fuerit. expectabis menstrua uenire. Si
autem masculus fuerit per emorroydas fluere
te attendes. Si cum sudore crisis est uentura ri
gor in die cretica debet uenire ante sudorem et per cor
poris exteriora fumus egreditur calidus et cutis fit
rubicunda et pulsus humidus loco mollis. rubor
et spissitudo urine in die numerata maxime
in iiij expectandus est sudor in die cretica. Si
cum uomitu fiat crisis debet habere dolorem capitis
et ore stomachi abhominationem cordis tremorem
obscuritatem oculorum inferioris labii titillationem
pulsum durum et sordidatum et continuum
huius precedentibus uomitum nuncia. Et si
cum hiis omnibus signis pulsus fortis fuerit
et latus expectabis sanguinem de naribus et
uomitum. quia pulsus cum est latus et fortis
significat sanguinem de naribus fluxurum. Si autem
fuerit contractus. uomitum innuit. Causa tremo
ris inferioris labii in uomitu fit ideo quia pelli
cule eius stomacho iuncte cum inferiori labio unde
cum mouentur ille necesse et labium moueatur.

Signa crisis cum urina est grauitas et extensio
pectinis cum subtilitate urine et egestionis ablatione.

Signa solonis. sunt grauitas in inferiori
uentre cum dolore et fortitudo uirtutis cum
multa materia sui quia grossitudo et urine
paucitas. et aliquando cum inflatione et uentosi
tate. Si autem in mutatur de nobilibus ad igno
bilia membra. huius signa cognoscuntur uirtute febris consimili
ac in continuitate doloris subtilitate urine et
albedine fortitudine uirtutis morbum ferre
ualentis ablatione serat et omnium purgo
nium. Et si non uelit nimium ad superiora muta
re. precedit capitis grauitas stupor mentis surdi
tas uiriditas urine cum constipatione uentris. Si autem
ad inferiora membra fiat mutatio morbi precedunt
grauitas et dolor genuum cum tumore et ablo
seratus omnium que purgonium.

De synocha inflativa
et de pleuresi

Hec acuta febris de puro
calido quia sanguine nascitur inter uasa. id est inter
uenas et arterias absque ulla corrupcione
uel putrefactione cuius signa hec sunt precedit eam
fatigatio grauitas membrorum rubedo et calor. febris non ap
parente continuo erunt incensiones grauitas et do
lor capitis. rubor faciei plenitudo uenarum uti
sque tympori. oculi eminent pulsus fortitudo
et plenitudo ictus quia mollis. urina subtilis et ali
thinea. Causa uirtuosi pulsus est puritas san
guinis. magnitudo et plenitudo eius est propter san
guinis copiam organa dilatantis mollities
est propter sanguinis humiditatem. propterea facies pa
cientis est mollis rubicunda et humida. sicut facies
balneum egredientis. Causa subtilitatis urine ac
rubedinis est ebullicio ac puritas sanguinis
proprietatem habet hec febris semper generare inflationem
et uentositatem facere quia materia eius est siue chymus sanguis
purissimus qui in corde et pulmone. quando cum ca
lescit et ebullit. fumos generabit ad caput salien
tes et dolorem generantes. qui fumi si poros capitis
angustos aut opilatos inuenerint. conuertuntur
ad inferiora. id est pectus et pulmonem eorum que uias
opilant et spiritum faciunt angustum ac hanelitum
et orthomiam. Sed antiqui hanc febrem uo
cauerunt inflatiuam. quia causa inflationis habet plurimum
calor pectoris et pulmonis eius que defectio
flegmatis nimium ille calor inflat pectus et pu
lmonem prius. sed caput ascendat et inferius con
uertatur. Et si illa materia que a capite descen
dit inferius ad dyafragma inundat et coadu
netur. apostema generabit quod dicitur pleuresis quia pleur
esis nichil aliud est nisi calidum apostema in dyafra
gmate ortum. et aliquando illa materia que a
capite descendit uenit ad lacertos et carnem
quibus coste sunt inducte et faciunt apostema quod ab
usiue uocatur pleuresis. Certa autem pleuresis
continuo iiij habet significationes que sunt ab ea inse
parabiles. duritiem febris modicum anguistiam spiritus
punctionem et dolorem lateris et tussem. Sed plurimum

ueniunt pleuresis calidas oppilationes habentibus. In uere et
estate. In hieme accidentaliter maxime si uer
fuerit egressum a temperamento in calore et humid
itate et hiemps fuerit humidior quam oportet. hiemis enim
humiditas si commouetur sanguis in corpore aug
mentatur et frigiditas temporis repugnat disso
lutioni corporis unde necesse est calefiat cum calore con
positionis et ascendens caput superos inuenit
clausos. inferius descendit sic uidemus fieri in camin
era balnei quia cum fumositas balnei ad camin
am saltat que nequit eam penetrare. conuertitur in
ferius que dissolutio si ad diafragma peruenerit
inducit apostema generabit quod pleuresis nuncupatur. Con
ueniente continuo iiii eius signes apparent que
sunt durities et continuatio febris. angustia spiritus pe
no lateris ut nequeat infirmus se declinare
mouere ad latus. continuatio tussis et in initio
cum materia morbi est indigesta et tussis sicca. Sed do
lor lateris si usque ad furculas ascendat significat apostema
esse in superiori diafragmatis parte. Si uero descen
dit usque ad ypocondria monstrat apostema inferio
ri esse. Causa duritiei et continuationis febris est quia
apostema cordi uicinans. punctio lateris et minimus
dolor est propter apostema in membris ortum neruosis acutum
sensum habentibus. cerebro uinctis propter colligantiam
quam habent cum neruis. proinde plurimum hoc apostema se
quitur frenesis et alienatio. Angustia spiritus est
propter passionem instrumentorum spiritus. Tussis quia materia est in in
strumentis spiritum trahentibus. unde natura adiuuat
se ad expellendum materiam ab illis locis cum tussi et
screatu. Maxime uero nascitur in sinistra parte
propter strictitatem illi parti dominantem et defectum diss
olutionis que fuit propter uicinantem splenis.
Raro tamen in dextro latere oritur propter calorem in ea
parte existentem et propter fortitudinem dissolutionis
epatis. et fel in eo latere constituitur. Sed aliquando
in initio patiens screat propter materie leuitatem acti
oni nature obedientem. unde significat morbi leuita
tem et uelocitatem sue dissolutionis. et aliquando
moratur sputum propter grossitatem materie accioni nature
non obedientem. quare causa significat grauitatem et diu
turnitatem morbi et durationem sue dissolutionis.
Causa tarditatis sputi est propter materiam grossam
membris inuiscatam. unde indiget ad exeundum
cum sputo. Necesse est ergo spacium temporis ut spu

tum attenuetur et dissoluatur et facile exire
ualeat. Secundo numquam exit sputum propter su
um liquorem. Si enim liquidum fuerit et aquo
sum diuiditur et primo perforat spiritus. unde descendit in
ferius quia aliquantam caret quantitate et uiscos
itate per quam spiritui annecti ualeat et cum eo ege
di exitus. proinde sputum in initio morbi ex
iens quemadmodum in iii aut iiii die est laudandum
quia bonum est nunciatiuum. precipue si fuerit paru
lene uinctum album et facile cum una uel
ii exeat tussibus. Tale enim sputum significat materiam
non esse multum grossam aut uiscosam quod
induretur membris quibus inuiscare possit. neque
multum liquidam ut ab ictu spiritus diuisum
inferius deponatur. Palam ergo est quod secundum sputi
facilitatem est morbi leuitas et spiritus bonitas.
Sed huius morbi materia aut est de uno humore
aut de omnibus. que autem sit humorum per colo
rem parentis cognoscitur. Si enim rubeus fuerit
materia sanguinolenta esse monstratur. si citrinus co
lera dominans sanguinem. Si albus fleuma. si
niger significat aut sanguinis incensionem aut
ustionem colere rubee in nigram mutatione aut
extinctionem caloris naturalis. Quod si colores
fuerint mixti. innuunt commixtionem humorum aut
omnium aut quorumdam secundum copiam colo
rum diuersorum aut paucitatem in sputo ap
parentem. Sed omnibus coloribus laudabilior
est rubeus quia materia eius est sanguis. Sanguis autem
est amicus nature sue operationi obediens
et cito in albedinem conuertitur. precipue si ab in
itio cum aliquanta mixtus fuerit albedine
ostendit enim naturam suam bene incepisse acti
onem et optime operari. unde ypo. in pyco
neon oxymatoti. Sputum inquit la
udabilius excepto albo bene digesto est
album cum rubeo mixtum non multum liquidum
neque durum neque grossum. Post hoc est rubeum a citr
initate liberum cum aliquanta sanie mixtum
significat enim bonitatem accidentis nisi morbi tamen diut
urnitatem innuit quia rubei est coloris et rube
um licet ostendat naturam actionem incepisse
necesse tamen est spacium temporis habeat ut in albe
dinem mutetur. Sputum ergo rubeum cum albe
dine mixtum melius est quam citrinum quia citrinum

signat nullam incepisse adhuc coctionis actionem
unde est necesse ut spacium temporis habeat quousque
mundificetur materia de illa crudidate et eam con
vertat in rubeum colorem. Decet etiam aliud habeat
tempus quo admutet eam a rubedine in albe
dinem. Sed si sputum apparet iii. aut iiii.
die album. unctum. viscosum equale. significat
perfectam salutem in die vii. esse venturam. quia
si in iii aut iiii. coquatur ac digeratur materia. suffici
unt sibi alii iii. dies ad complendam eam. maxime
si in iiii. sputo veniente bone appa
rent signes. sic imago fortitudo vir
tutis facultas sic bonitas apparent puri
tas sitis. quies insuitu. signum coctionis
in urina. Quod si sputum in inicio morbi fu
erit rubeum. et secundum illud bone significati
ones. ostendit materia coctionem in die vii. com
plere et mutare eam in albedinem. suam que
actionem salutis generatam in xi. fiunt aut
in xiiii. Si autem citrinum in inicio morbi ap
paret sputum. demonstrat crisim esse futuram
in xl. aut lx. Sed non numquam laudatur spu
tum si in inicio fuerit grossum deinde sub
tiliatur. aut in inicio subtile deinde gros
sescere incipiat. velox enim mutacio est sig
nam ex ii. rebus. scilicet aut levitatem materie non ob
edientis. aut fortitudinem virtutis illis quia
actio non subtilem ingrossat materiam et gro
ssam extenuat maxime in iii. aut iiii. die
hec enim demonstrat levitatem materie et virtutis
fortitudinem. Precipue si fuerit purum album
unctum et facile cum una aut ii. exe
at tussibus. Que vero in inicio egreditur mo
strat materiam esse levius et non actioni obedientes atque vir
tutis fortis puritas sputi materie puritatem oste
dit. facultas excundi virtutem expulsivam
demonstrat esse robustam. tali ergo sputo apparente
necesse est in vii. die sanitas sit ventura. Quod
sputum si in vii. apparet et exit in colo
re album. crisis est expectanda in xiiii. Si autem
apparuerit in prima digestum et bene coctum crisis
in iiii. veniet. Si autem in i. aut in ii. li
quidum ac subtile fuit et in iiii. muta
tur in rubedinem in vii. exiet digestum
album huius colorem et significat crisim in xiiii. esse

futuram. Quod si in sua permaneat crudidate et
subtilitate usque in iiii. diem. diuturnitatem
morbi significat. Si autem in iiii. apparens quandam
coctionis habeat. est diuturnitas et morbi lo
ginquitas per coctionis quantitatem in eo appa
rentem. Rursus si moralis in sua crudidate
usque in vii. et egrediatur cum magno dolore et an
gustia significat virtutem esse defectam. unde non su
mus securi ut possit morbum pati. de quo G.
in libro crisis. sputum inquit indigestum ge
neris vocatur scereatum. digestum autem dicitur sputum.

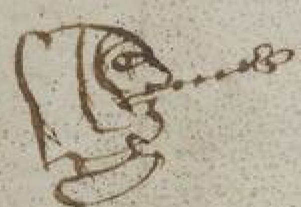
Sputum enim
Screatum seu cum tussi

Exiens est per ... dividitur. aut est lauda
bile et salutis significativum aut illauda
bile et timoris indicativum aut mediocre
laudabile est purum. album. lene. unctum
facile exiens sine putore nullam spiritui faci
ens angustiam. quo egrediente pacientes se
ntiunt levitatem maxime si exierit in iii. aut
iiii. diebus que si in prima aut in ii. exierit. licet
non sit malum. melius tamen esset si in iiii. die
aut iii. exiret. fuerit egestum. hii enim dies sunt
nunciativi et in ipsis natura complet digestionem
et facit digestionem. et sputum melius est
si postquam fuerit coctum exierit quam prius quia
si ante coctionem egreditur significat materiam odio illud ha
bere et contrariam virtutem ei non domina
ri. Si autem sputum iiii. transierit diem et in
vii. apparuerit futuram significat salutem esse in
longo tempore. significatio salutis est quia est
bene coctum atque digestum. Tarditas sa
lutis. quia enim moratum fuerat sputum usque
in vii. die. duo significat aut duriciam materie nature
actioni non obedientem. aut virtutis defectionem
digestive coctionem in iiii. die complere nequentis
ergo quanto magis signum coctionis fuerit in inicio
morbi tanto citissimam indicat salutem
et quantum ab inicio elongabitur tantum tardit
atem innuit salutis. sequitur si necesse est tamen habeat
tempus a die nunciativa usque ad crisim quantum
fuerat ab inicio morbi usque ad diem nunciati
vam. Illaudabile vero sputum timoris sig
nificativum est citrinum. lividum. venetum. ni
grum. hii enim sputi colores ostendunt aut sa

guinis ustionem et cole ru. ustionem aut extinc
tionem caloris illius. Que differunt inter se quia spu
tum quod de incensione fit sanguinis aut co
leri. primum fiat viride. post quam mutatur in
venetum. deinde nigrum. hoc autem sputum quod ca
loris naturalis significat extinctionem. primum est co
lumbinum post venetum. deinde mutatur in nigrum
Mediocre autem est citrinum et alterum si fuerit aquosum
aut grossissimum et viscosissimum. post hoc est rube
um post vij dies apparens. hij iiij colores ost
endunt illaudabilem esse morbum et materiam eius
esse indigestibilem. Sed tamen hijs laudabilius est ru
beum. et quam citrinum. quia rubeum significat sangui
neam esse materiam et sanguinis est ceteris laudabilior
humoribus et facilior ad digerendum quia non est cali
da et humida et cum calido et humido operatur natura
digestiva. Citrinum rubeum autem quod significat que colera
sionis est non ceteris humoribus preter eo. nigrum quia
est sicca et siccitas durissima est contra coctionem
quam non dividitur nec dilatatur. propterea indurata
coctioni non obedit nec bullitioni. Sed rubeum
sputum in initio morbi apparens fit laudabi
le. maxime si est eo fluente significat salutem. ostendens extra
hic temperati somnium levitas infirmi absque
angustia. bonus appetitus et in tempore quo sole
bat dum sanus staret. preparatus si nullam pas
sionis sue habeat timorem. et urina eius et pulsus qui
sani. Et si illud permaneat sputum nec ullum
coctionis signum cum eo in vij aut xiiij ap
pereat. significat grossiciem materiei et duriciam eius at
que grossiciem sui motus et innueat tardit
atem eius in xl aut lx. Unde non sumus sec
uri in temporis longinquitate quam perteret infir
mi aut mutentur tempora ut aer in mala qua
litates et morbus mutetur et timorem innuat
sed tamen per longum tempus quia significat materiam esse defectam
in coctionis accidente longinquitatem timoris os
tendit quia est rubeum et rubedo significat levitatem
materie nature accidenti obedientem. Sed tamen si male
signes illud sequatur sicut durities febris defec
tio virtutis spiritus angustia. fortitudo sitis. e
ditas urine acutam materiam et timorem esse vitium
significat. citrinum autem si in initio morbi apparens
et in iiij mutetur et fuerit cum eo coctionis signum
sicut sputi rubedo. albedo urine et alia lau
dabilia illud sequentur signum innuat sa
lutem longo tempore esse futuram. quia citrinitas a
cumine co. ru. significat demonstrat. unde necesse non
longum habeat tempus ut mutetur primo in rubo
rem et postea habeat aliud ut mutetur secundo a rub
edine in albedinem. propterea longo tempore sa
lutem denotat esse futuram. Et si in illa
permaneat citrinitate atque cruditate usque
in vij diem fit pessimum. maxime si ma
la prima accidentia sequuntur sicut durities febris defec
tio virtutis sitis. spiritus angustia. cruditas ur
ine. cum fuerit mors est propinqua. unde ypo. dicit. quod pur
inquit citrinum in iiij apparens purum ab
sque ullius boni coloris mixtione fit pessimum
quia significat pigritiam atque virtutis digestive defec
tionem in qua defectione si sit et sputum in ea per
manserit qualitate usque in vij intelligimus
infirmum non esse permansurum usque ad coctionis
complementum. unde fit pessimum et vicine
mortis nunciativum. videlicet in xiiij et aliquando
festinatur ante xiiij. et aliquando tardatur secundum quanti
tatem pessimorum accidentium certorum et incertorum la
udabilium certorum et incertorum. palam igitur intel
ligimus sputum rubeum esse laudabilius citrino et
vicinius esse saluti. citrinum vero decenius rubeo et
vicinius timori. Sputum vero album et te
nue est melius grosso et propinquius saluti quia significat
levitatem materie accidenti sic obedientem. grossum vero
grossitatem significat materie durissime ad coctionem quia
non necesse est habeat sputum temporis ad subtili
ationem materie ut virtuti digestive obediat. de
inde necesse est ei aliud tempus in quo materia morbi
digeratur. Igitur peius est subtili maxime si cum sua gros
sitie viscositas fuerit et quedam granositas que significat
grossiciem materiei et virtutis defectionem. granositas enim
materia virtutis debilitatem si invenerit moras
in pectore nequit egredi quod calefactum de pec
toris calore desiccatur fit quasi rotundum quasi gr
ando. Ideo numquam sputum solidum invenitur
in pectore facta et utraque mixti insimul egrediuntur
unde apparet quasi digestum. Cum sputi speciem possi
mus intelligere hoc signo. quia patet post scre
atum non cesset nec morbus allevietur quamvis il
la albedo non fuerit de materia morbi sed de flegmate in pec
tore existente.

Sufficiat quantum
disputavimus de sputo
plani et mediocris. Nos itaque
sequimur signa coctionis materie et non coctionis. Scilicet in-
anitatis crepantis apostematis. Ut diximus: signo
coctionis materie et non coctionis. Intelligitur ex rigore
quem patitur infirmus eo tempore et duri-
cia febris cum dolore existente ex tensione membrorum
in quibus est apostema et venarum ligamentorum et corda-
rum cum membris ligatarum. Causa rigoris est
quia acumen materie membra pungens sensibilia
duricies febris est propter motionem et sollicitudi-
nem quia natura cum movetur ad coquendam materiam ca-
lefit sanguis cuius calor ad cor venit et a
corde cum vitali spiritu per arterias ad totius
corporis membra. Fortitudo doloris et extensio
membrorum fit propter materiam bullientem et cum
coctionis virtute calefacientem. Unde eliqua-
tur et augmentatur et suum locum per suam quan-
titatem extendit, ideoque generat dolorem quia sep-
arationis iuncturam. His signis apparentibus
per certo coctionem materie speramus et vicinitatem
complementi. Cumque complet suam coctionem
et ebullitio mitigatur febris quia mitigatur
dolor et extensio minuitur. Hec cum videmus
intendimus complementum coctionis esse vicinum
et tempus crepandi apostematis esse propinquum sicut
Ypocras in amphorismis. Circa generationes saniei dolores
et febres accidunt magis quam facta sanie. Apos-
temate autem in iiii. die aperto si sit screatio pa-
uca alba vincta et equalis significat eum in vii.
die esse futuram maxime si bone signes sic
desursum cum ea apparuit. Quod si fuerit rubea cum al-
iquanto saniei mixta innuit mediocritat-
em coctionis in vii. et eum in xiiii. Si vero
fuerit citrina fit pessima. Sed tamen si laudab-
iles signes cum ea veniunt et mutatur in ru-
borem aut in albedinem in v. aut vii. si-
gnat eum in xl. aut lx. Si autem citrina an-
te iiii. apparuit et mutatur in rubedinem aut in
albedinem in iiii. non est mala et significat eum
in xxi. esse venturam. Quod si appareat citrina
post v. aut vii. est pessima et timoris nu-
ntiativa quia significat non fuisse de actione nature sed de in-
rebus aut acuitate materie aut multitudine quantita-
tis et angustie loci in quo sit. Causa quia si
materia fuerit acutissima aut multa superat naturam
et cogit eam ut faciat rumpere apostema ante tem-
pus. Quod si infirmum nichil screaverit et siccitatem
oris habuit duriciam anhelitus sive aut or-
thomiam febrem incensam inter mortuos com-
putabis. Si autem screaverit saniem ita putre
quod mundificetur ante xl. aut lx. a die quo ap-
tum fuerat apostema futura est mors aut peripleu-
monia. Possumus autem cognoscere que harum
est ventura per bonas et malas signes quia si
bone signes plures fuerint ac certiores et apostema
ante xl. mundificetur nunciatur salutem. Quod si a-
postema ante xl. non mundificetur mutatur in peripleu-
moniam. Si autem signa timoris plura fuerint
et certiora postquam vulnus mundificatur fit
mors est expectanda. Sed non numquam rumpitur
apostema ab exterioribus causis sicut ex extractione in-
firmi se commoventis in iram vocem et sus-
citationem aut culpa medici se ad medi-
cando festinantis apostema cum calidis aperientibus
medicinis postquam aliqua coctionis signa appareat.
Quod cum harum aliquo apostema aperitur fit
minus malum.

Multis modis adiu-
vatur natura ut digeratur et apostema
aperiatur. Sed tamen plus quam per ceteri
virtute nata est materiei aut in morbi in quantum fit
apostema etas et complexio infirmi tempora anni aer
regio vel genus. Si materia morbi fuerit calida aut
sanguinolenta quibus vero apostema est causa aut sit
nobilia aut carnosa infirmus iuvenis
et calide est complexionis tempus estivum aer et regio ca-
lida significat velocitatem digestionis materie et apertura aposte-
matis plurimum et hec fit in vii. die. Quod si fuerit con-
trarium ut sit materia frigida aut viscida membra
nervosa et dura tempus hiemps etas seni-
lis aer et regio frigida induratur materia apostematis et
tardatur ad aperiendum. Si autem cause fuerint com-
mixte calidis videlicet cum frigidis et humidis cum sic-
cis fit velocitas vulnerandi apostematis secundum plus
et minus harum qualitatum. Quemadmodum si a-
cuta causa sit maior fit vulnus velocius quam
inter vii. aut xiiii. Si autem sit plus frigida mora-
bitur vulnus aut in xxiiii. aut in xl. Si autem

cauſe ſunt eq̄leſ. fit apa̅tus uulneratio
int̃ xxiiij ⁊ xiiij. aliq̄n ꝯfortat̃ membrum
in quo fit apa ⁊ expellit m̃m ab illo ī a
lium locum. Et poſſumus cognoſce̅ p̄ in
motum. q̄ ſi mutatio matẽ ſit p̄ ſeriẽ
determinatam ⁊ ſignum coctionis appens
in uri̅a. ſputo ⁊ egone ⁊ u̅t fuit fortis ad
expellendam m̃m cum uri̅a ⁊ egone aut ſu
dore fit q̄ h̃ca ad ſalute̅. Si .n. fit purgatio
p̄ uri̅am. exiet multa ⁊ turbida. Si au̅ cu̅
egone egredit̃ iuncta cum co. ⁊ liquida. Si u̅
p̄ ſudore̅ exit. multa ⁊ calida ⁊ forte̅ h̃ns o
dore̅. Et ſi expulſio m̃ fiat an̄q̄m ſignu̅
coctionis appeat ⁊ u̅tus eſt fortis expellet m̃m
ab interiorib; ⁊ nobilib; membris ad extio
ra ⁊ ignobilia que ſunt p̄parata ad reci
piend' corpis humores. ſ̄. ut ſic ad alas fu
damentum inteſtinor; inguina ⁊ ceteras m̃
bror; ꝯcathenatões. ⁊ aliq̄n m̃ mando
atur ad ſupiora memb̃. ⁊ aliq̄n ad infio
ra. ꝯ. .n. ſi fuit ſubtil' ⁊ leuis aſcend̃ ad
ſupiora memb̃. ⁊ uadit p̄ aures. Si aute̅
fuit groſſa ⁊ grauis deſcendit ad teſticl'
os aut ingu̅a ut genua poſſumus intellig
ere ſi m̃ ſurſum aut deorſum fuit q̄ cu̅
ſurſum uult aſcende̅. an̄cedu̅t dolor ca
pitis. pectoris ⁊ ſp̄c anguſtia. Si a' ad ī
fiora deſcenſura ē p̄cedet dolor uentris la
teris extenſio ⁊ pectinis grauitas. ſ̄. ſtulti
medici m̃m uidentes eē ꝯmotam ab interi
orib; ad exteriora putant bonum eē ſig
ſortem exteriora ut illam m̃m nō recipi
ant. Vn̄ cathaplata ⁊ res ꝯfortatas pon
unt ſup ea ⁊ frigidas ꝯfortatõem facientes
Et cum faciunt. ꝯu̅tunt m̃m ad ſpiralo
ca. Vn̄ pit infirmus. Sȝ pit' medic' uidens
m̃m ab interiorib; ad exteriora eē expulſam
ſtudet q̄tinus oīo extinſec' ducat̃ ut inter
ora memb̃ ſanent q̄ explanabimus cu̅
de cura diſputabimus. Sȝ cu̅ mouet̃ ma
teria morbi nec ullum in u̅tute poſſe inueni
tur p̄ q̄ adiuuet̃ ut foras expellat̃ neq;
apparet ī ur̃ aut egone aliq̄ ſignum de
monſtrans nob̄ m̃m extrinſecus eē expl'
ſam. nec in aliquo membro tumor exti
ori. ſeu aliq̄ appareat apa p̄ q̄ ſimus certi q̄
m̃ foras ſit ducta. timorem nunciat ſ̄. ſo
n. ſum̃ ſecuri q̄n m̃ ſit currens ad cereb;
aut ad aliq̄ membr; nobile. Vn̄ peior
priore morb; naſcitur.

Uera p
leureſis a
nō uera diff
ert cum p̄pis eī ſignibus
que ſunt ducta febris anguſtia ſp̄c
tuſſis in initio morbi ſicca punctio ī la
tere que acuitas fe. ſequit̃ extenſio pulſ;
h̃' durica ſimilis dentib; ſerre. Cumq;
apa fuit maturatum. tunc p̄pr. nec uult
d' bonum mundificat̃ ſanie uelocit̃ m̃
⁊ mutat̃ m̃ ab interiori dyafragmate
ad exteriora ⁊ iuncta cum pulmone generat
p̄ypliam. q̄ de ea dolor quieſcat q̄ pulmo
ē inſenſibilis ⁊ aliq̄n incidunt in pipl
eumoniam p̄ud q̄m apa rumpit̃. ſ̄. ſlon
ūa a' pleureſis h̃t ſignes h̃t ſignes has
uideli; grauitate̅ lat̃is abſq; tuſſi ⁊ ſputo
q̄ morb; ē ex ſp̄c inſtrũa. p̄mū pulſus eor;
ē moll' ⁊ poſita exterius manu ſup locum
paſſionis mox ſenciunt dolore̅ ⁊ aliq̄n
tumor apātis appet extrinſec' q̄ ī fine ē
cyrurgyca curatur. Apa efficitur q̄n inde
eē pleureticu̅ cum nō ſit. ſ̄. Calidum itaq;
apa epis cogſcat̃ p̄ acuitate̅ uultus inf
mi q̄ ep̄r ē fundamentum ſanguinis
q̄ cum deſiat in mundificatõe ſanguis. m̃
mundus p̄manens ſan. ⁊ corp̄s nutrens ē
mutat ī acuitate̅ ⁊ ſicce tuſſiu̅t q̄ m̃ ex
ſp̄c inſtrũ ē. pulſus eor; ē durior pleu
retico pulſu. Peripleumonia uero intelli. cu̅ rubore
faciei pacientium ⁊ lingue. plumbinis
labiis. calore extremitatum corpis. puri
tate egonis ⁊ urine tarditate ⁊ copia eī
plim̄ ⁊ ſupini iacent. graui detinentur
ſompno. nec excitant̃ niſi cum magna
uoce aut ſono. Cumq; dormierit. oſ ha
bent apertum. pulſus ē inordinat̃ ⁊ deb
ilis uelut ſi abo potu q̄ pleni eē̅nt ⁊ ali
q̄n alienatõem paciunt̃ ⁊ ſenſus corru
ptiõem p̄p̄ ſiccitate̅ humiditatis eor; q̄b;

morti appinquantib; multus quasi sudor ac
adit. extremitates eorum infrigantur et
sepe deficiunt. pulsusq; eorum fit paruus ac
spissus. Et si confortentur et sputum fit
tante quantitatis quod sanies pulmonis pe
nitus mundificetur et in bonas qualitates
mutetur. ut sit album iunctum lene fa
cile quod ad egrediendum paucum nullum faci
ens dolorem et carens putore. uictoriam osten
dit salutem. Et si fuit multum et sanio
sum putens cum uirtute defecta. uictoriam
indicat mortem. adeo que passio plurimum fit
in hieme et in fine autumpni et in uere et
in estate licet raro. fit et in omnibus e
tatib; et mulierib; menstruis carentib;
et plurimum senioribus. uirtus enim eorum est defecta et
intolabilis. unde senes hanc passionem in
cidentes moriuntur. Iuuenes uero plurimum
saluantur. quia hec passio nullum facit dolo
rem pulmoni enim insensibilis est. porro pas
sio que sensibilib; membris contingit. uelociter
mortem iuuenib; quam senib; infert. Iu
uenes enim propter acumen sensus et calorem
complexionis eorum sensibiliores sunt. in sibi unde mor
bi dolorem pati nequeunt. Senes autem seu senio
res propter frigiditatem suam complexionum morbi dolorem
non multum senciunt. propterea non cito
moriuntur.

Alienatio que
fit propter passionem dy
afragmatis non est
continua quia dolor cum acumine
febre cessante. augmentatur et uel miti
gatur. morbo uero dyafragmatis incipi
ente. paciuntur dolorem in uentre et in ypo
condriis extensionem. spiritus eorum est inordinatus quia
ante alienationem est paruus ac spissus. ueni
ente autem alienatione. fit magnus et tardus
et non spissus. Causa. fortitudo est et defectio
alienationis. quando alienatio si fuit parua.
fit spiritus paruus et spissus. si fortis. et spiritus fit
magnus et tardus. quia cum alienatio
fortatur pacientes quasi ignorantes flatum
intus. deinde subito cum fortiter emittit.
Alienatio uero que fit propter cerebri passionem in

cipit augmentum suum cum ea modicum con
tinuatur. nec febre cessante et mitigante quiescit
aut ipsa quia passio in essencia cerebri est. Itaque flatus e
orum insensibilis est et paruissimus. Facies et capud
eorum nimium paciuntur dolorem et calorem. ocu
li lacrimantur. nares aquam distillant. et os e
orum emittit liquorem.

Prius quam curam
harum passionum incipiamus. de morborum
temporibus eorum signorum disputemus.
ut possimus uenire ad scientiam nobis osten
suram in quo tempore debeamus cibum et
medicinam offerre et in quo non. Unde dica
mus quod tempora morbi sunt iiii. sicut di
ximus etates esse iiii. que tamen sunt duo
bus modis. aut enim uelocem habent motum et
cito ad finem deueniunt sicut in acutis pa
ssionibus aut sunt diuturna sicut in in
corporatis febribus et morbis. Tempora autem
horum morborum dupliciter sunt. aut ab inicio
usque ad finem sunt producentia infirmum uel
salutem siue ad mortem. aut ab inicio quasi que
die sunt euidencia. Rursus tempora que
diximus esse iiii. sunt hec. Inicium uidelicet
augmentum. status et declinatio. Inicium
est cum incipit morbus apparere et eius acci
dencia paulatim ueniunt quousque uel
omnia uel plurima appareant. Augmentum
est cum inicia completur accidencia et mo
lestiora et acutiora fieri incipiunt quousque
repugnacio morbi et nature ostendatur.
Status est iuxta repugnacionem apparente
usque ad crisim et purgacionem qualiscumque fiat siue
quo in tempore separationem morbi siue ad
bonum siue ad malum expectamus. Declina
cio est ab inicio crisis mitigantibus turbulentia
accidentium furorib; sicut febre. sitis. et siluum
usque ad salutem. Tempora autem febre quantumque die
euidencia licet sensui non appareant quia unius
qualitatis. i. continue esse uidentur. ratio tamen osten
dit illa aliter esse quietis siue in nocte uel in die.
Et ii. modis testificatur. uno. quia febre quiescen
te infirmus est solliciter et suauius quia plurimum fit
in aurora propter suam frigiditatem calori febre repu
gnantem. Alio. ex scientia iterum naturalium

ȝ

Omnis .ff. ustio ht finem sic omis mot
Qz g habet finem. necco hut inicium.
Si uo inicium hut necco paulati ascend
usz dum ad fine accedit 7 quiescit. dein
incipit. h .ff. n ita fiunt. inicium nec fine
hnt ~~ Ii? impo e corps pati multum 7 ma

ȝ

gnum ~~ cum si subito uenit sic uidem in
mortifis passionib3 subito corps aggredientib 7
nullo q repugnante destruentib3. Sfata
ff. cum subito s aliq ~~ cium uenit tolan
do ei repugnat. Concordant itim oes

phi. q extimens calor qui e ca febs no
calefacit totum corps n pus ueniat ad
cor 7 calefaciat illud 7 a corde calor to
ti corpi mandat. pin diffinitur febrem
ee calorem no nle ad cor pus uenientem
7 a corde ad omia mb corpis accdtq n
li nocente. vn impo e calor a corde per
omnia corpis mb diuidat subito 3 pau
latim 7 succedet eum fatigo 7 dolor ppt
calore se ad sensibilia memb mouete;
Sz calor cum p totum corps dispit no i
cendit 7 calefacit mb subito q si calori
le tale hut uirtute mb oia destruit. s3
paulatim incipit quousz ad fine ueni
s q ut corpis illu ferre potuit v desat
7 psea incipit. sic uidemus fi in omi re
no stn no in una re pmanete. pala g

2 fo.

ostend q cotinue febres hnt inicium au
gmentum. statum 7 declinoem lic3 sem
sun no pateant. Tempa uo diutin in
bi 7 intpolata ~~ duplr. Au ff
ab inicio usz ad finem. aut fiunt in
unaq3 exacbatoe. Tempa ita3 diutur
ni morbi difficilia sunt ad cognoscend
q n cum e inuestigari diuisitate incptio
nis 7 declinatois 7 accessionis. Q tb3
modis intlr. vnus e festinancia 7 ta
rditas fe. exacbacois. Secds e longinq
tas 7 breuitas tempis. iiis. magnitudo
7 duracacei aut puitas 7 leuitas. Festin
ancia fe. Si pus qm solita erat incipiat
sigt i augmeto ee morbum. Si tardat
declinatom morbi ostendit. Si a ctodi
erit sua tpa fit q p nunciatoz sigz

appicom. deniitur ee i statu. Q si pus
qm appeant signes exacbatoes uenit
inuit morbum in inico ee. De lon
ginquitate 7 breuitate exacbacois. q
si fiat longior qm soleat ee. sigt morb
ee i augmento. Si a breuior. ostend decli
nationem. Si uo fuit eqlis. fit q p appi
tione pnunciacioz signoz. statum mor
bi demit. Si a inuit. morbi inicium. V g
fe. tne rigor incipit i pma hora diei 7 q
escat fe. i fine vi. 7 stat quieta usz ad fi
nem noctis. febre g intelligim ee p vi
horas 7 quiete p xviii. q si hec terminum
custodierit. sigt morbum adh in inico
ee. Si a exacbacois tempa incipiuit au
gmtari 7 temps quietis minui. intelligi
mus morbum ee i augmento qmad
si tempa accessiois fuisset vii. hore au
xviii. 7 temps quietis xii. appllar aug
mentum. Q si hunc ordinem seruauint.
7 apparuit signes ultimitate morbi de
notantes dicimus morbum ee i statu.
Si uo temps accessionis minuit 7 tepus
declinationis augmentat. vt tpe acces
sionis fit p vi horas 7 declinacois p xviii.
itelligimus morbum ee i declinacoe. Si
uo fuint equalia ut temps accessiois sit
xii. hore 7 quietis xii. duo sigt. Q si
fuit anqm appareant nunciate signes.
demonstrant inicium morbi. Si p au
gmentum nunciat. Temps quietis n
inis est. aut festinat aut tardat au el
ongatur aut breuiat aut aggruat au
alleuiatur. qnto fit tardis tanto mag
augmentat accessio 7 qnto plus e festi
nans tanto detrimentum sigt. Si a fuit e
qle p appicom nunciatiuoz signoz. sta
tum morbi inuit. Si a an nuciatia
sig. inicium morbi indicat. De leuita
te tempis 7 grauitate eode m intli. Q
si temps quietis fuit graue augmtum
sigt. Si leuis. detrimentum. Eqle 7 ante
nunciatiuoz signoz appiciom. iniciu os
tendit. p existens statu morbi denotat
Febs au pyodice inuestigo facile intl

ligitur q p sensum qm ab initio rigoris et
frigoris ac frātis extremitatum pp calorē si
lem ab exterioribus ad interiora fugientē ei fe.
paulatim incipiens per totum corpus dispergit
quousque intus calefaciat extrema que cū rigo
ris frīa fuīt. initium fe. uocat. et ab in
itio febris augmentari incipiens usque dū cor
pori toti in illa caloris augmentatione equalis ē
ꝯspicat. augmentum nuncupat. Itē ab illi
caloris tempore equalit' i toto corpore pma
nentis usque dum in ultimā feruoris et
accidentium accensionē fe. fuīt augmē
tata et infirmi magnam patiunt' siti et
angustiam et pannos quibus sunt opti eiciūt
et frīa aqua pp nimie caloris incensionem
infundi desiderāt sudore per corpus apparentē
et omnibus accidentibus quiescē incipientibus
statum appellamus. et a pn sudoris donec i
toto corpore apparuit febris q declinauit et
paciens quieuit appetit' et somnpnus uenī
re incipit. declinatio dr. Sufficiat ꝯnē
de sēa acutorum morborum disputauimus.

Oportet ā nos
incipere quomō possimus
morbos s' sua tempa dietare et ci
tare. vn dicimus q ꝯuenit nob capitis dolo
rem et calorē et angustie ultimitatē inuesti
gare. Nam si uiderimus hec morb incip
ientibus fi. morbos pacitos ee intelligim'
corpus q' nimium acutissimam motū ueloci
ssimum habentem. Sz si cum capitis dolore
sign' coctionis aliq i iiij. die apparuit. ē
sim i iiij die expectabim. Si i iiij. ēsis ei'
i vij. In vij. apparens. nunciat ēsim
in xiiij. aut xi. Qz si sumus cē q ēsi
i iiij ueniat. signibus dcīs h demonstrāt'
ibus. bonum ē phibi cibum in hijs iiij di
ebus n aliq ꝯtrium fuīt sic puit etas. ca
lida q infirmi q' ul' pori largitas et mul
tum fiat de corpe solito more dissolut'
aut ꝯsuetudo fuerat multū comedē di
bus ii. existentibus. nō oz cibum phibi. q'
uirtus priorum debil' ē et intus corpus sunt in
augmentum. vn n sumit cum cibo cō
fortari. uirtus corpus deficiet. Sz tn̄ dēa nō

caūe ne cibum offeramus in statu morbi
ne impediat' n ad repugnād morbum. Si
calidas habentibus ꝯnes et dissolom corpis n oz
cibum phibi. Eodē m hijs qui sunt soliti
in sanitate multum comedere. cibum si
negauimus et post sbito eis dedimus hc
subito mutatiōe molestū incipit. q' cib n
fit solū per corpis nutrimento s; pp uirtutē
ꝯfortandam aut custodiendam ne defi
ciat aut defītam regat ne fiat defīce. pi
de oz nos ne oīo hijs cibum auferam. Si sp
cto ēsim i iiij die expectam' dam' in sufficien
tium sic q pacientis fuīt frīa. Si ā calida
tolatum ꝯcedimus ei syr' aut uiol' ul' suc
cum mali g' granata et similia. Qz si eis n
sufficiant ad uirtutē regendam. dari con
uenit ptisanum colatum. Sz tn̄ nō m'tū
ne aggrauans impediat nām ad repugnād
morbum aū ul' n defīa nequeat cibum di
gere. vn dimittit eū et mutat in malos chim
os. fit q' cā periendi infirmum. prīū oz nos ē
uolumus dare cibum aut medicinam pcr
amus declinatōm febris et dissolutōm angus
tie omniū accidentiū q si i h tpē nullū ht
impedimentum. Et quedam decet phibe
cibum i ultimo fe. accīne sic i die stat' h
sit par aut ipar. abstinendi sūt a cibo et
medicina ne impediat' n et morbus ꝯforte.
Dies .n. status ē ductio infirmi ad bonū
sit ad malum. Si ad bonum impedit' n ad
ꝯplendū r. malum ē. Si ā ad malum. angus
tia et labores n geminant. h testificat' q pl
urimū mort' i statu uenire ꝯspicat. hac de cā
nō decet medicē motū morbi aut ei accidē
tium negligē si sit sid' utr' morb' sit uelox
aut tard' an acu' ei' cā sint an frīa. Gal'
n. intelligo nīm morbi facit scīū utr'
morbus sit acutus et stat' ei' uicinus. aū n
acutus et status ei' nō uicinus. hijs .n. cer
tificatis. potit medic' scire in quo tempore
debeat cibum dare et in quo phibē. V.g. si
certissime nouit medic' morbum ee pacitū
et ēsim i iiij die fi. phibeat cibum et det q'
dam sirupos qui sunt ei ꝯuenientes infir
mus .n. cum hec in et ul' accidentibus fame in

iiij. diebus hiis sustinuit si tamen quilibet impedimentorum
que diximus non habuit. sicut puerilem etatem uel
ciborum consuetudinem aut raritatem pororum seu consuet
udinem multum comedendi. Si autem similiter
ex istis habuit. dandum est ptisanum colatum. i. ii.
et iii. et iiij. prohibeatur. Quod si etiam usque in vii. per
transierit. damus ptisanum non colatum a
primo die usque ad v. In vi. et vii. negamus et so
los syrupos eis tribuimus. Similiter autem oportet ut fa
ciamus in omni statu acuti morbi licet sit
longus aut breuis. Tamen in paroxismis fa
ciendum est. prohibeamus scilicet cibum in die acces
sionis. neque concedimus ei cibum nisi defece
rit febris. In interpolata autem die conuenit dare cib
quantum sustinuit et uirtutem confirmat. Oportet est
quod sit cibus conueniens ei et bonum chimum gen
erans. Quod si morbus uidetur esse diuturnus et ad frig
iditatem pertinens. dietari debet infirmus
cum subtilibus cibis moderatum calorem
habentibus et cauenda sunt frigida et stiptica ne
morbus crudior et grossior fiat et ad digeren
dum durior et quasi inobediens. Item inanitio
et paucitas cibi diuturno non conuenit morbo
quia uirtus antequam ueniat status deficiet
licet prius morbo repugnauerit. Statu autem appro
pinquante et morbo resistente et eum expellere
incipiente. auferendus est cibus et dandus est
mellicratum quia cibus in hoc tempore impedit na
turam ad complendam suam actionem in
morbi expellendo. Sed si egestionem necesse fuerit
humectare. dabimus oxizacc. et similia et
caueamus eum a forti laxatione. Cum quidem
decrescat morbus cum hac dieta attenuari et
alleuiari ad actionem non purgamus eum cum
leui et facili farmacia aut clisteri sicut consu
euimus quia aliquibus horum sunt conuenientes. Cauendum
tamen est donec materia fuerit grossa ne cliistera cum
acumine farmacie non obediat propter suam
grossiciem. unde generat angustiam et laborem
infirmo. Sed bonum est si faciamus epithi
mata cathaplasmata. fomentum. emplastrum
calefactionem et hiis similia. Sed tamen prius inues
tigemus membrum uniuscuiusque membri et quantitatem
sui caloris frigiditatis humiditatis et siccita
tis et si acutum habet sensum uel non et ut re

pugnet uniuscuiusque loco secundum suum membrum uirtute et sen
sum. quia compleionis corruptio aut in toto fit
corpore aut in uno aut in ii. membris aut pluribus.
Oportet etiam intelligi quod sensibilia membra citius paciun
tur quam alia maxime si fuerint nobilia propter
acutum sensum quem habent. Possumus ita
quidem membrum uniuscuiusque membri cognoscere per eue
nientia ab eis sicut per uomitum membri debilitatem
ostendentem. et per screatum pectus et pulmonem.
et per urinam epar et renes et uesicam. per uo
mitum stomachum. per egestionem intestina. per sudo
rem loca que sunt uicina exterioribus cor
poris. Rursus oportet inuestigemus qualitatem
morbi aut quantitatis ut uel in mensura ei
dem quantitatis cibum et medicinam ap
ponere sciamus. Sic plus damus quam quanti
tas est morbi suam nutrientis habere. Sufficiat
quantum diximus de acuta febre et causis eius et eius
significationibus.

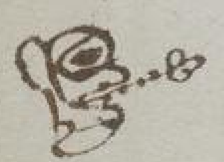
Hiis uidelicet morbis qui sunt molesti atque
suspectuosi ad timorem. oportet nos ab
initio studiose aspiciamus. preter hunc
nam id eos inuestigare poterit. maxime in iis
rebus studium habere quas ypo. auctorizauit
ac precepit cum diceret. Oportet non solum seipsum prebe
re quod oportet facientem et cetera. In hiis uiis etiam actionis
monstrat nobis ypo. causam corruptionis
sanitatis infirmi fieri iiij. modis. unus per
tinet medico. secundus infirmo. iii. ministris
et uisitantibus. iiij. exterioribus causis. sicut ae
ri. indumentis. loco. et multis hiis similibus
quia infirmus necesse est medico sit obediens
ministri fideles. diligentes et studiosi in artificio
cibi et potus et medicine. Instrumenta est et do
mus lectus et similia. Studeant uisita
tores ne ueniant ad eum nisi febre mitigata
et corpore infirmi alleuiante ne infir
mus super eos animum habens impediat sensus
et sic nec aliqui ei dicant numquam nisi fuerit ac
ceptabile. letificabile. risibile. uel diu est
eo morem. Exteriora uero. i. aer: non sit cal
idior aut frigidior quam oportet. Indumenta oportet sint
temperata secundum tempus. mansio sit un
dique uisibilis. porte eius sint septentriona
les. tectum altum. pauimentum firmum de

marmore aqua frigida infuso et pleno aromatibus frondibus et floribus sicut salicibus mirtha rosa viola basilicone nenufare et similibus. Expedit enim ut in hac arte sit peritus et non solum logicam sed etiam in ethica. Necesse est tamen sit studiosus et longo tempore usitatus ad visitandos et servandos infirmos et ad cognoscenda iiii tempora morbi scilicet initium augmentum statum et declinationem ut in unoquoque tempore operetur prout oportet. Verbi gratia. Si viderit in initio morbi quod necessaria sit farmacia et flomia festinanter ea agat priusquam morbus confortetur et augmentetur et virtus debilitetur. Possumus autem intelligere quando fuerit necessitas purgandi per maciei motionem et subtilitatem eius de loco in locum se moventis et extrinsecus exeuntis tamen est vomitu et tamen cum egestione. Possumus et scire utrum cum vomitu debeat egredi materia aut cum egestione. Quia si cum vomitu videbitur per imaginationem ante oculos et abhominationem et dolorem in capite. His itaque apparentibus cognoscimus materiam esse subtilem et facilem ad movendum. Quod si materia cum egestione debeat exire per inferiorem partem sentiunt dolorem et gravitatem in ventre si pungitiva fuerit materia aut gravitatem et extensionem si flaica fuerit. Si autem levis et naturalis appareat materia provocandus est cum vomitu scilicet cum suco atriplicis et oximelle. Si vero fuerit necessitas purgandi inferius fiat purgatio cum oxisemina prunis iuiubis violis cassiafistula et manna tuo...acis et similibus. Quod si febris fuerit levis et virtus fortis sic catharticum accipiant quod recipit vii ʒ mirabolanorum citrinorum mundatorum. Si si aliquid nobis contrarium in initio morbi obviaverit propter quod non audeamus hoc catharticum facere sicut aviditas et duricia materie virtutis quoque defectio. Cavendum est quanto magis potius ne faciamus vel in augmento vel in tempore status imminante. Hoc enim si fecerimus impedietur et repugnationem morbi diminuet et materiam propter sui grossitiem relinquet ut obediat cathartico et materia non obediente contrariatur farmacia ad substantialem corporis humiditatem. Unde si morbum desinens convertitur se ad repugnandam potionem. Primo

non sumus securi quando a morbo non vincatur et antequam eum fugiat. Oportet ergo tunc temporis catharticum negare et studium impendi ab initio usque ad statum cum suplemento non ut virtus custodiri valeat. Quod fit cum dieta ad digerendum facili et laudabilem chimum generante et virtutem custodiente sicut cum ptisana et mica panis loti. Hoc tamen est faciendum in extremitatibus diei maxime in aurora propter aeris frigiditatem caloris febris in illa hora repugnantem. Sed cum hec febris ab initio usque ad statum fuerit acuta et dura necesse est ut in omnibus eius temporibus subtilem demus dietam sic enim convenit fieri in omni acuto morbo qui velocem habet motum et statum brevem gravior est et tardior si fuerit. Ingrossamus dietam in initio ut virtus custodiatur appropinquante quidem statu subtiliamus eam. Bonum est et si calorem febris extinguimus in illis temporibus videlicet cum suco mali granati uva premalis melone palestino et hiis similibus. Cavendum tamen est ne demus hec in statu non magna fuerit necessitas. Quod si stiptice fuerint humefaciamus eum ante statum cum manna violazuccaro solutis in aqua calida aut in suco cucurbite assate. Si autem fortius volumus humectare damus vii ʒ cassiefistule mundate. Quod si per hoc non solvatur faciamus pessarium quod recipit mellis ʒ i. lini ʒ iiii. dyagridii ʒ v. nitri ʒ i. in modum ossium dactilorum fiant et ungantur cum oleo violaceo deinde supponantur. Si autem hec non sufficiat autem clistere ei faciamus quod recipit violarum spinee egyptiace malve ordei mundati ana ʒ i. furfuris frumenti quantum in utraque manu potest capi. Ficis frondes x. sebesten xxx. iuiube xx. omnia coquantur in iiii lb aque quousque ad terciam partem redierit. Deinde colatis in viii eius mittatur ʒ i olei violacei ʒ i zuccari oblomogani ʒ ii salis ʒ ii nitri ʒ i. Appropinquante autem statu et in morbo repugnare incipiente febris dico ecce cibo minimus non magna necessitas cogit necessitas ad refrigerandum febris calorem damus psillium cum suco mali granati aut suco melonis palestini. Quod si dubitamus ne virtus deficiat in statu vel morbo resistere non valeat cum

i. extinguere calores

possit. confortemus eam cum ptisano colato et pane loto. Si tamen purum damus quantum uti sudine potat et quies infirmum sensit. Si autem dolor capitis patiuntur: humectamus nares cum oleo viol. et nenuf. In tympibus ponimus cathaplasma quod fit sandal. alb. ro. farine ordei assati. omnia pulverizata cum succo sempervive temperentur. aut cum aq. ro. Oleum ro. cum modico aceti mixtum rorandum est fronti et tympibus. Cathaplasma ponatur super epar et stom. quod fit sandal. al. et rub. an. ʒ. ij. rose ʒ. ij. et s. corticis cucurbite iij ʒ. frondium viridium viol. ʒ. iij. camphore ∋. i. que omnia tempera cum succo sempervive. Ponende sunt in pavimento frigide frondes salicum ro. mirthe basilic et similium et sepe roremus super eos aquam. ponimus ante infirmum magna vasa argillosa clarissima aqua plena et movemus ea ante illum et aquam unius intrantem in alio et alterius in alio. Cavendum quoque est ne ungatur aut cathaplasmetur caput de oleo aliis vel cathaplasmatibus. Quod si vigilias habent. ungamus in cathaplasmate quod fronti et tympibus supponimus. semen papaveris et latuce. Infundimus nares ex oleo viol. et nenuf. Si autem dolor capitis non cessavit neque infirmus requiem aut tussim habet. fomentamus caput cum aq. tep. in qua cocta sunt viola. camomilla rosa. ordeum mundatum. Quod si adhuc dolor non quievit. infundimus super caput eius lac caprinum et asininum sic fomentamus etc. Cavendum tamen est ne aliquis istarum fomentationum aut aliquam rem quam supra diximus in statu faciamus nisi cum senserimus humidis fumis esse caput plenum. Hii enim si fecerimus augmentatur et geminatur dolor in capite. possumus autem scire fumos humidos si sunt in capite per gravitatem quam sentiunt in capite. Sed si fumus fuerit sicc. sentiunt dolorem cum vacuitate et levitate capitis. Cum quoque etiam fumus quod humidi fumi sunt in capite. negamus fomentum lac et unctiones. Hec enim omnia claudunt illos fumos et non desinunt eos dissolvi. maxime oleum poros enim cum sua viscositate opilat. Unde

omnia hec negari. Infundimus autem pedes et manus de aq. tep. in qua cocta sunt camomilla et viola. fricamus plantas pedum cum oleo viol. positas in aqua fricamus et crura et ligamus ea a superiori usque ad inferius. Hec enim attractio illam deponit humorem et dissolvit. Infirmus et sentit quoniam descendit fumus per medium spondilium dorsi vel etiam manifestat hoc quod convulsa est in rubore et quiescat infirmus. His non appetentibus intelligimus humorem esse deorsum. Unde illa sepe fit. Bonum est in hoc tamen si dolor capitis non cessavit ut ligemus fundamentum testiculorum descendente autem materia et dolore capitis quiescente ponimus caput infirmi super fumum aque in qua cocta sunt camomilleon et viole et fomenta facimus que supra diximus. Rursus si paciens cum dolore capitis sentiat levitatem et inanitatem sciamus fumum illum acutum esse et siccum vel ponimus in capite oleum ro. et acetum. acetum enim attenuat et aperit oleum autem infrigidat. Quod si dolor non cessavit frigora capiti apponimus sic succum portulace cucurbite sempervive cucumeris et similium mixtum cum oleo violarum et nenuf. fronte et tympora cathaplasmamus de sandal. ro. viol. et similibus. Cavendum est camphora in his locis propter siccitatem suam ponenda tamen est in illis cathaplasmatibus que apponuntur stomacho et epati. Si autem paciens nimium senserit dolorem in capite et vigilias habent addimus cathaplasmati quod supponendum est capiti semen papaveris lactuce et temperamus id cum succo lactuce. Quod si ardorem et nimium in stomacho sentit calorem damus sirupum malorum granatorum de oxizacara vel de prunis si prius habeat sanum et [?] se careat. Sed si pectus habet infirmum et tussis commoveatur. damus sirupum viol. cum psillio. Quod siccitatem in ore et asperitatem in lingua si paciatur. lavamus eam cum psillio et succo cucurbite cucumeris scilicet citronie. et hiis similibus. potum damus aquam et melones palestinos cum sirupo viol. et nenuf. fricamus linguam si fuit nigra cum hiis succis cum sumach mixtis. Utimur autem istis super linguam quousque nigredo transierit. Si autem dietam necesse fuit ingrossari. damus ptisanam non

colatum ⁊ panem lotum. hec tn̄ ꝯcedenda
sunt in aurora diei. fe. mitigante. Qꝫ si pa
ciuntur cordis tremorem. terimus psilliū
cum succo cucumis ⁊ syropum de aceto po
mi citri ⁊ de uuaꝝ agrestum. Confectio ual
ad cardiacos. ℞. Ebis spodij. sem̄ portulace
boli armenia. an̄ ʒ. iiij. ⁊ se. cucumis citruli
coriandri infusi in succo uuaꝝ agrestū ʒ. ij.
⁊ s. fiat pul. ⁊ dē ʒ. ij. potui cū syr̄. de succo
uuaꝝ agrestum uel cum succo cucumis aut
citruli. Si aut̄ leuis fuit febris. ungendꝰ ē
illi ꝯfeōi succ̄ arnoglosse. Qꝫ si cognouim̄
pacientem tantum in corpe sbalem hr̄e
humiditatē que complr̄e siccitatē pati
ualeat. ungere debemus cathplā. ʒ. s.
camphe. cathplemus ex ⁊ stōm. de san
dal. ro. uiol. ⁊ hijs similibꝫ. Cauendū tn̄ ē
ne stō cib̄ pleno ponatur. Clistē faciam̄
de succo portulace semptiue arnoglosse
⁊ similium. fluen̄ dꝫ de cucurbita. portulac̄
lactuca. ⁊ hijs similibꝫ. Qꝫ si fe. nō fuit fo
rtis ⁊ uir̄ bona. damus starnam ꝑdicē pul
lum gallinaceū. oīa uiscellata cū aceto
uuaꝝ agrestum. Si paciēs tussim hūit da
mus ei ħ elcīn. ℞. gūi dragg̃. se. citonioꝝ
mundati an̄ ʒ. ij. amidi ʒ. i. ⁊ s. se. cucu
mis ʒ. ij. ⁊ s. tempa cū syr̄. uiol. Si aut̄
timorem hūuīi ne syr̄. uiol. egōm hum
ectaciat. tempabim̄ tn̄ cū syr̄. ro. ⁊ dabim̄
ī mod̄ fabe ⁊ teneant̄ sub ling̃ donec el
iquetur. Si egōm uolumus humidā fa
cere. damus cathartic̄ q. ℞. gebestē xxx.
uuub. xx. se. portul. ʒ. i. dragg̃. gūi an̄ ʒ.
s. se. malue ʒ. i. oīa coq̄nt̄ ī ij. lb. aq̄
ad t̄ciam. deinde cola ⁊ da cum syr̄. uiol.
Si ꝯspuat grossum ⁊ uiscosum. fe. q; fu
erit ꝗeta. ungūi cathartico lic̄r̄. ʒ. ij. ca
pill. ue. ʒ. iij. Vngimus pectus cum h un
guento q. ℞. dragg̃. ʒ. i. succi malue et
uiole q̄ntum suffic̄. ponant̄ ī mortario
⁊ agita quousq; ad spissitudinē redierit.
dein ceē albe ʒ. iiij. oli uiol. ʒ. i. liq̄fac sup
cinerem ⁊ misce omīa ⁊ agita quousq; in
mod̄ ungti fiūt. Qꝫ si status transierit
⁊ ēsis ꝑuit oꝫ uenīt. ⁊ uitus infirmi for
tis fuit. mutam̄ dietam ī ampliorē cum
bitam ⁊ similia hijs. Sꝫ tn̄ nō sbito ꝫ pa
ulatim ad hanc dietam mutetur. Si aū
ēsis nō uenīt ꝑuit oꝫ docet ꝑmam tenē die
tam quā dietauit an̄ statum donec alia
ueniat ēsis. Sꝫ nō mutet̄ dieta ita dico q̄
adm ut febricitātis ut fore. Sꝫ tn̄ studios⁹
medic̄ bn̄ potīt uenturam nosc̄ ēsim cum
ꝯiunctātā indīt signa sic dix̄ ī ēsi. Sincopis
aut̄ ⁊ ethica q̄ sunt accidēta hāc febrē cō
comitancia. necē ē de hijs disputare.

Sincopis ē cordis defectio
⁊ tocī uirtutis ī se coadunatio ⁊ fu
mose emissionis ablō. Qꝫ nascat̄ di
uersis de causis ꝫ tn̄ duo omēs ei cās ꝯphēdī
tur. u. fortis coadunacō aut fortis dilata
cio. Causa coadunacōis t̄plex ē. aū nimia
plenitudo uł nimius timor seu sbita cō
plōnis mutacio de calore mediocri in frigid̄
em. plenitudo sū solīs stōi aut tocī corpī
sit ad cor ueniens slem suffocat calorē
ū paciens cor. incipit sincopī. h testific
atur. q̄ cū plic̄ sincopim hn̄tes uomue
runt. sanantur. timor dī cor adunari ⁊ ꝯ
stringi ac ad se calorē nāle trahi facit ⁊ pro
hibꝫ ne spc̄ possit dilatari. vn̄ sincopis ge
nat̄. Diuersitas quidem subite mutōis ꝯnis
de ca. mediocri ī frīām. gnat sincopī. q̄ for
titudo frīantis claudit poros vn̄ cum fu
mi exire nequentes nāle suffocat calorē.
ꝑin sincopis nascat̄ fortis. Dilatacio ite
rum t̄plex ē. ꝑma nimia ē ianicio sic sā
guinis ꝑ nares egredientis aut aliaꝝ corpori
ꝑcium. Scd̄a ē nimia leticia. iij ē sbita
ꝯnis mutacio de frigore ī calorē. Nimia
inanicio corpꝰ extenuat ⁊ euacuat vnde
nālis calor deficit ⁊ splendor ⁊ splendorem
eius obscurat vn̄ sincopis nascit̄. leticia
uo sbito apit cor ⁊ calor nālis dispgit̄ ꝑ
totum corpꝰ vn̄ corde ianito spc̄ eius ꝑīri
guit̄. Mutacio ꝯnis de frigore ī calorem
gnat sincopī. q̄ calor rarificat corpus
subito ⁊ nāle dissoluit calorē. Qꝫdam dnt
sincopim aliqn̄ fi ꝑ passiōm cū defecti
onem ceb̄. vn̄ uirtute sensibili nō ad cor ue

mente: nascitur sincopis. Sufficiat quantum
disputauimus de causa sincopis. Oportet enim intelligi
quod sincopis hec non accidit nisi ex plenitu
dine aut inanitione. Si autem fuit ex plenitu
dine: corpus inaniri est necesse. Si de inanitione ill
am stringimus inanitionem et restauramus
quod fuit de corpore dissolutum. Et hec pleni
tudo aut est in stomacho aut in intestinis aut in to
to corpore. Si in fuit in stomacho. intelligimus hys
signis. patitur .n. ymaginationem aut odores non
numquam abhominationem dolorem in stomacho et in ca
pite. Si in fuit in intestinis sentiunt dolorem
et punctionem et torsionem si in fuit colica. A
fit cum gravitate et inflatione si fuit iliaca sy
si in stomacho extiterit. uomitum prouocamus aloxi
mille aqua calida et sale et succo coloquintide a
aut ptisana et orizacea. Si autem in superioribus
intestinis aut in superiori corpore fuit. pur
gabimus eam cum succo lupini. uiola
zuccare. manna cassiafistule. oxizacei. pruna et
similibus. Quod si iam fuit fortis et stat tota
sit et morbus declinare incipit. damus
catharticum de mirabolanis. absinth. prunis
cassiafistule manna et similibus. Quod si in fue
rit in inferioribus intestinis. clistere fa
cimus humidum. quod recipit uiolarum. camomille.
ordeum. maluam. sebesten. iniub. ole
um uiolarum. zuccarum. nitri et similia. Si autem sin
copis fuit propter inanitionem. necesse est sit aut
nimio uomitu aut nimio dolore uel multo
sanguine per nares fluere aut nimia solutione.
Quod si nimius fuit uomitus. damus succum ma
lorum granatorum aut eorum sapam aut succum malorum
citoniorum. damus similiter tres uncias. si
ropus de succo uuarum agrestium. aut sirupus
de succo aceti malorum citrinorum. ro. spodium
lignum aloe mastix equaliter ponderata trita et in
puluerem redacta. unum exagium exhi
bemus cum aliquo superiorum siroporum. Ca
thaplasmamus stomachum cum sandal. ro. lad
ano. ana ʒ. ii. ligni aloes ʒ. i. croco ℈. i. caph
℈. i. omnibus cum aqua ro. temperatis aut
succo mirthe. Quod si fuit sincopis propter
nimium sudorem. ungimus corpus cum oleo
mirthino salicino ro. et hys similibus

Refrigeramus mansionem cum odoriferis et
stipticis floribus et frondibus. Si autem inanitio
sit de nimietate sanguinis de naribus fluen
tis sit quod post contritionem morbi et signa contritionis
apparent in urina. est bonum quod salutem indicat. Sed
si sit plus quam oportet. ponimus in timporibus et
fronte cathaplasma quod recipit. sandal. rub. sum
ypoquistidos. se. spermis medulle citoniorum om
nia trita. deinde succo mirthe cum modico cam
phora aceti mixtis tempera et ponatur super ty
mpora. Quod si illi non sufficit. pannum infu
sum in succo mirthe. portulace. uuarum ag
restium. malorum granatorum acetosorum capiti imponimus
camphora cum aqua ro. et aceto temperatam
naribus applicamus. Stricturam facimus
cum succo uuarum dactilorum camph. cum oleo
ro. Aut cum succo ypoquistidos. camph. et oleo
ro. aut cum succo cucumeris camph. et po
oleo. manus et pedes a genu usque inferius
ligamus. ungemus pedes cum succo por
tulace et super uentrem uentosam ponamus
frontem cathaplasmamus de succo ypoquistidos
et opio cum aceto temperatis. Quod si non fuit
febris fortis. accipe gallas non perforatas
missas ad ignem et in aceto extinctas
deinde eas ad puluerem reductas et misce in
modico camphore et lichinum lineum in in
chausto infusum et illi puluis inuolu
tum naribus immitte. fricetur cum granoso
sale. alumine conchis mar. ustis omnia
cum modico camphore puluerizata nar
ibus insufflentur. Succus ypoquistidos gum
aluminis et camph. naribus instilletur. Sed
cus asininum mox egestum et de aceto
toratum fumum accipiat. Similiter recens
incensum et in puluerem redactum naribus
insufflatum iuuat. Si autem inanitio
fiat propter egestionem colicam. damus psillium
assatum et spodium cum sirupo citoniorum et
aqua frigida. Quod si non humectat uentrem bonum sa
num. thurium sil. mirthe. Damus et pti
sanam cum ordeo assato et amigdalis
cum suis corticibus interioribus assatis. Succum
accipiat mespilorum citrinorum pirorum. Si
hec ei non sufficerint. damus ei trociscos

de spodio in quibus semen iusquiami acetose infundatur
cum strip(ticis) croc(eis) debilitat(is) pur(us) atonus? (et)
mirtis hoc ius q(uod) est de milio assato dam(us)
(et) pulverem malorum gra(natorum) acetosorum. Trocisci
val(ent) R(ecipe) b(ala)b(us)tis ʒ iiij. gummi arabici, boli armeni
ʒ v. ro(sarum) ʒ iij. amidi, se(minis) mirthe assati an(a)
ʒ iij. se(minis) portulace assati ʒ ij. et s(emis) se(minis) iusquiami
acetose ʒ iiij. omnia pulverizata (et) ad mo-
dum troc(iscorum) redacta. da(ntur) ʒ ij. cum sapa mir-
the aut citoniorum aut succo malorum gra(natorum) ace-
tosorum (et) similium. Si ergo fuerit fortis (et)
colica ut moveatur ex mensa. Refriga-
mus intestina priusquam urantur ex (con)cussio-
ne cole. Clistere val(et) R(ecipe) ramorum port(ulace)
cum aq(ua) ro(sarum) et ro(sarum) succi colati lb. s(emis). vi-
telli ovi j. olei ro(sarum) ʒ j. boli ʒ ij. Succi
arnoglosse vitella ovorum ol(eum) ro(sarum) (et) bolus
sili modo sunt iuvantia. Cathaplasma
sedem ex cathaplate q(uod) R(ecipe) ol(eum) mirthi-
num flores rutum salic(is) pira mala pan-
em affricanum camph(ora) ex eq(ua)le pond(ere) c(um)
aq(ua) ro(sarum) tempora sedi imponantur. Vta-
tur h(oc) electuario R(ecipe) citoniorum mundatorum
intus (et) extius lb. j. malorum pirorum m(un)-
datorum an(a) lb. s(emis) coquantur cum aq(ua) ro(sarum) dei(n)-
de pistentur ut fiat quasi medulla. Sir(upi)
ro(sarum) lb. ij. omnia insimul cum aq(ua) ro(sarum) co-
quantur donec inspissari incipiant. deinde
pulveris b(ala)b(us)tis ʒ ij. spodij ʒ j. addito (et)
dato ʒ iij. aut iiij. cum sir(upo) uvarum agre-
stium aut malorum gra(natorum) (et) aq(ua). Et si egres-
tio fuerit quasi lotura carnis signum (con)tentam
virtutem que est in epate esse deficientem: hunc pulverem
accipiant. q(ui) R(ecipe) b(ala)b(us)t(is) spodij an(a) ʒ ij. co-
riandri infusi in succo uvarum agrestium
aut malorum acetosorum gra(natorum) deinde siccati (et)
triti ʒ iiij. sumac mirtarie ʒ iiij. g(ra)-
norum malorum gra(natorum) assatorum ʒ iiij. gummi bo-
li an(a) ʒ ij. se(minis) iusquiami acetose ʒ iij. terre si-
gill(ate) se(minis) mirthe an(a) ʒ ij. (et) s(emis). omnibus pul-
verizatis dabis pond(us) ʒ iij. cum sir(upo) ci-
toniorum (et) aq(ua) fri(gida). Trocisci simili m(odo) va-
lentes R(ecipe) spodij ʒ iiij. ro(sarum) v. b(ala)b(us)tis gummi
an(a) ʒ v. se(minis) iusquiami acetose ʒ ij. terre sigil-
late se(minis) mirthe an(a) ʒ iiij. castanearum

siccatarum ʒ iiij. amidi assati ʒ iiij. omnia
temperentur cum succo citoniorum (et) potui
da(ntur) ʒ iij. cum sir(upo) uvarum agrestium (et) aq(ua)
fri(gida). Accipiant ptisanam de ordeo assato
cocto cum amigdalis assatis. panem assa-
tum. panem affricanum. mala gra(nata) sumac
(et) similia assata. Et si hec dieta pane-
m non sufferant. demus lentes h(ic) in (pre)para-
tas. lenticulam mundatam (et) excoriatam a
q(ua) in q(ua) prius fuerint cocte, proiciatur deinde in
alia aq(ua) coquantur (et) mittantur in eam por-
tulace (et) acetum uvarum agrestium. Cath-
plasma imponimus ex(em)pli de sandalis rubeis
rosis floribus vitium mali (et) piri omnibus
temperatis cum succo mirtharum aut aq(ua)
ro(sarum). Si aut(em) dolor in superioribus intestinis fuerit
bonum est medicari superius. Si sit in inferio-
ribus inferius. quia medicina data superius cito veni-
ad locum infirmum si in superiori exti-
terit. de inferiori autem data. licet ad locum inf(ir)-
mum nequeat pervenire: eum tamen (con)for-
tat ne perveniat a colera desuper ad eum in-
cedente. unde (con)tra hunc pul(verem) dant. q(ui) R(ecipe) gummi
assati ʒ j. (et) s(emis). se(minis) iusquiami acetose ʒ ij. se(minis) ba-
silic(onis) assati ʒ iij. fiat pul(vis) da(ntur) iiij. ʒ. cum
sir(upo) mirtino (et) aq(ua) fri(gida). Si de cola in inferio-
ribus fuerit intestinis. faciamus clistere re-
frigerativum (et) (con)fortativum de succo portul(ace)
oleo ro(sarum) (et) similibus. Et si sanguis reiciatur cum
rasura intestinorum hoc clistere est faciendum. Et
ordei assati lenticulam mundatam assatam
balaustie cortice mali gra(nati) mirte se(minis) mirte
an(a) ʒ j. sepi renum capr(arum) ʒ j. triti ʒ iij. omnia
coquantur in vij. lb. aque. quousque ad ij. (et) s(emis).
redierit. deinde pulveris boli gummi arabici acacie
assatorum an(a) ʒ ij. ceruse ʒ j. tolle ʒ ij. ho-
rum pulverizatorum (et) vitell(um) ovi assati cum di-
midiam ac superioris decoctionis libram
adde (et) facito clistere. Dietam hanc ac-
cipiant. lentes ut superius milium panem
assatum. Et si pondus habuit. lavet in aq(ua) in q(ua)
cocta sunt balaustia mirta cortex mali
gra(nati) (et) his similia. deinde loca ungantur oleo
ro(sarum). Si autem fe(bris) cessaverit (et) permanserit panies
in dissinteria exit quasi cum egestione sanies a-

sanguis nulla tamen intestinum sba secum egrediente
acde cliste q. d. 3. ij. tuce arsenia quos dam
ti sumus 3. 3. j. oli ro. Et caue ne ij faciat e
uadis de intesti sba aliqd egdi. Q si est securs
q sba itesti sana fuit s3 tamen uulnera sunt dila
ta et putrefacta: acc tuce arsenia. 3. ij. et terre
3. ij. uitell oui assati. oli. ro. 3. j. uini coeti
lb. 5. et fac cliste. Si uulnera uideris ee pur
gata lauari ea decet de humido clisti q. su
pius dixi. Q si no fuerint mundata lauanda
sunt cum obsomogario et mille. dein cum sup
dco humido clisti lauentur. Sim G. Qdam in
quit romanus paciebatur hanc pas. absq;
fe. que loni medicauerunt medici rome ex
istentes. cum quanto mag operabantur medicinaz
tanto mag uulnus putredo augmentabatur quin
adeo peiorauerunt ut illum consitentes suis amicis
senectis nullo m posse euade. Tande audiens
patiens me rome morari iussit ut ad eum
uenirem. ad quem cum intraui eum de se de
sperare inueni. quem cum uerbis placidis p. co
fortans interrogaui quare passus fuiat illam pa
ssus fuiat illam passionem. Q narrauit m ca
usam et medicinam quam ei fuiant operati medi
ci. Dein inuestigans uirtute ei ee illi pas. tolla
bile. appetitum et digonem bonam et uides suaz
egonem ee sanie cum solo sangne mixtam. nul
lam in testiorum eencie pucciam e eis egente
consilius sum eum sanare. Q fuit cdo amicis
incredibile et qui ipo hi fi ab oibz estimaba
pubq eis porel dicant medici. flonissime e
acos ei feci et cum terra et uitello oui et olo ro. et
uino coeto cliste feci p unam uice. et cum
illo egdiente exiuit multa sanies. dein a
uice s feci et exiuit cum eo purissima sanie q
titas. unde consilius fui uulnera ee mundificata
si de aspiciens festinaui cum humidis cum
lauare clistibz et liberatus e i eode die. Sim G. itm
Qdam mrona molestabatur hac pas. q
me clamans secam in narrauit pas. Tunc
secam uideus egonem aspexi eam saniosa
ee quam ego illi uini fuit. unde cliste feci de
obsomogario. mille cum quo multa sanies q
titas egressa e. Iussi a quam alia uice fi. et exi
uit cum eo lapis sic solz de uesica. Sim tamen ei fuiar

& medicati fuerunt

sic omnium gall. pcepi itm humidum fieri
cliste cum 3. ij. 3. tuce. arsenia. et sanata est.
Tuce. arsenia. Rx. arsenia ru. et cit. feces ac
ti uste. acacie. gum. an. 3. iiij. calas iextic
te carte bombacis uste an. 3. iiij. aluminis
3. ij. opij. 3. j. fac puluem. tempa cum uino
rubeo et tuce informa. De icterecia.

O mne q. uolumus inuestigare iij
modis oz intelli aut suo noie q. est
ad placitum aut diffinitione suam
sim ostendente aut accnte suum effectu de
monstrante unde dicimus ycteriam iij modis
similit intelli. noie uidelz suo et sua accnte
s3 no diffinitione. Nomen g abusiuum est.
sumptum h. e a quadam aue i monum
tis desertorum locorum hitante et i nullo tpe nisi
media estate apparente que tota die dormit
et sompnum facit terribile. ca ei e co. ru. et sa
guis mixtio et p totum cor diuisa extio
ra corpis tangens que quide bilaure di
uidit aut fit accnte n aut no natur. de accnte
n poest quinadem in febribz appz i die ctica
ut i vij. ix. xj. xiiij. qz n confortata ad dige
endas colicas feces et eas extinsece expellendas
cum sudore si sint subtiles et pori largi. Q
si fuerint grosse et graues et pori angsti per
manent sub cute et tingunt eum nuncciant
tamen salute n sint an vij. diem. an n. euents
monstrat no ee accnte n s3 pp actum morbi
illum cogentis monstrant suam accidem an
tempus. i. anquam aliq. cretonis sig appear
Sez ycterica si an vij. die apparuerit pauldum
timorem inuit. Causa de ycterice no accnte
n fre. ij. modis e. aut e exterior sic morsus
reptilium ul uenenosa potio aut potius l
abz ul me. calefaciens et incenses sangne
et i co. ru. mutans. aut interior pcedens et i
corpore senescens que itm iij. modis fit f
ex pas. fellis aut epis aut mutac. cnius i
calorem coci uel ueius dominante qz sba
uenarum calefacta incendit sangs et i co. mut
atur. Sed a de passione felli fit. subito ueni
sui ca manifesta in3 accot noc in epe cot
stenti. Q itm fit dupli. aut de passione
subte fell. aut de q bzam amitas in sua

aliqui al' [illegible]

concavitate nascentibus. Ictericia vero que fit de pas
sione fellis: aut est de corruptione sue complexionis aut
de officiali morbo. De corruptione complexionis triplex est
aut .n. suum calorem augmentat aut
eum minuit aut desiccatur. Si calor eius
augmentatur epar calefit et sanguis eius urit
tur et in co. ru. mutatur. Si minuitur deficit
sua virtus appetitiva ad trahendum ad se colericam
partem sanguinis. unde colera in epate manens cum
sanguine per totum corpus diffunditur tingens cor
poris exteriora. Si desiccatur sua virtus expulsiva
deficit tamen per stomachum et intestinum colera emitti. perm
anens ergo in epate cum sanguine totum corpus
circumdat et exteriora tingit. Ictericia que fit de of
ficiali morbo: aut est de apostemate in suo fora
mine orto unde colera prohibetur ne valeat ad e
um pertransire. permanente ergo in sanguine
corpus tingitur. Differt ea que est de officia
li morbo ab illa que fit de virtutis ap
petitive defectione quia que oritur de officiali
morbo venit subito. alia autem paulatim.
Ictericia vero que fiunt in concavitate cistis
est in concavitate fellis corrumpitur quia aut
est flumus et viscosus aut sanguineus turbidus
miscens se cum co. fellis ingrossat eam unde
nequit pertransire ad stomachum et intestina propter suam
grossitiem. nullam tamen infert fellis lesionem
sed habundans in felle convertitur ad epar et mix
ta cum sanguine cutem tingit. Fel nunquam
co. via ad stomachum opilatur et alia via intestinorum
Si via ad stomachum opilatur colera convertitur intus
et currit ad intestina. unde urina et egestio tingun
tur. urina quia exit turbida. rubea et spumosa.
egestio est citrina. Quia de colera fleumatis in stomacho augmentata
to sua digestiva deficit propter indigentiam co.
stomachum de fleumate mundificare solentis. Alia hec
colera que vadit ad intestina augmentatur et
desiccat egestionem generat quia constrictionem et co
licam cum nimio dolore. Si autem inferius fora
men fellis opilatur per quod colera ad intestina des
luit augmentatur in stomacho. unde siccitas et ama
ritudo in ore generantur et nimius calor et si
tis in stomacho. fit quia urina citrina propter puritatem cole
ram tingentem. egestio est alba propter ablationem
cole. Ictericia vero que fit propter passionem
fellis .v. nigri est. aut de augmentatione caloris
epatis aut per puritatem expulsive aut apostemate in
ore eius. aut opilatione que in vasis suis fit. Icte
ricia que fit propter epar .ii. fit modis. aut illa
que fit per ethicam cum id dividit feces et confor
tat epar ad expellendum eam extrinsecus. aut non
illa et venit paulatim. quando procedit corruptione
virtutis fellis in epate existentis et color corporis
mutatur. caro extenuatur cum dolore dextri
lateris et aliquando accedit eam apostema sub ypocon
driis ortum. et duricia et opilatio epatis. Icte
ricie que propter epar .v. nigri fit. aut de cal
ore cum sanguis calefactus epate calefit et in color
em mutatur. aut de frigiditate cum virtus expans
appetitiva ut digestiva deficit et non digerit san
guinem ut oportet vel utrumque co. et fleumata ab eo
dividit quibus cum sanguine permanentibus
fiet ictericia obscuri coloris et totum corpus
tumet. urina fit alba et grossa nuncians
futuram yposarcham. unde G. sic cibus in stomacho
cum bene digeritur exit urina alba et cruda atque
turbida. sic et alimenta cibi non bene digeratur
et oportune in epate exit urina alba et cruda atque
quia turbida yposarche nunciativa. Tercio
est de virtutis expulsive defectione que manens
in epate non potens a se ad fel coleram expellere
unde permanens in epate augmentatur et mixta
cum sanguine exteriora corporis tingit ex
cuius egestio et urina similiter. Color est huius ictericie
est clarus quia sanguis est digestus et purgatur
ab utroque co. et fleumate. Quarto de calido apos
temate aut duricia epatis unde impeditur
non potens dividere coleram a sanguine. per
manens ergo cum sanguine iuncta cutem tingit.
Quinto de opilatione vene qua ducitur colera ad
stomachum unde non potest ab epate ad splen fluere.
re. Coadunata ergo in epate et cum sanguine
iuncta tingit cutem. Preterea nigra ictericia fit
aliquando propter defectionem virtutis appetitive que est in sple
ne cum deficiat feces sanguinis trahere ad
se. quibus in sanguine permanentibus turba
tur et superficiem denigrat. Dicta quidem divisione
et causis et signis ictericie oportet curam incipiam
eius ictericie quam sequitur febris quia hec non libri intentio
est de febrium interest et causis et signis. Unde

dicimus. Omnis yctica cum fe. e pessim
nisi sit pp actionem natur velut i die etica si
gno coctionis precedente i urina scilz 7 egestione ap
parente. Precipue si sit salutiferum signum.
sic fortis virtus sanitas sensus laudabilis
spes 7 fortitudo appetitus. h. n. species yctice
laud e. Ea n. que e pp opilationem stis aut ep
atis pessima e cui succurrimus cum die
ta 7 medicamentis mundificantibus sic cathar
tico prenos oxisenicie succo malorum oxizaccarum
ptisano 7 similibus. cum qr fe. acuitatem querit
7 morbus declinare cepit. purgamus paci
entem cum succo cicute lupini solatri ca
sfistule manna viol 7 zucc. Et si vomitus ac
cidit. damus succum malorum granatorum cum spodio
7 oxisenicia cum modico lactis 7 aceto
malorum g. sorba mespila citonia cath
pleretur stomachus 7 epar. sandali rosis camphora
etc. polline ordei omnibus temperatis cum
succo solatri aut portulace. Et si fe. cum anni
serit 7 egritudo transierit 7 tm curus sit
ricta. accipiat apozima maratri cuscute
solatri cum modico aloe 7 etc. Et si succus fro
dium radicis sit cum eis mixtus. utile e
laventur oculi ex aceto aque sit mixto a
succo coriandri aut aq rosarum. accipiat predic
starnas pullos galli 7 ura cum aceto 7
sinapi condita. Et vo val ad hanc passionem
Rx. rosarum spodii an. ʒ. ij. lacce succi eupatorii
iii. se. portulace an ʒ. i. 7 s. se. cucumeris ʒ. i. 7 s.
maratri an reubarbi an ʒ. i. pulverizata o
mnia cum succo lupini temperentur 7 cum su
cco maratri 7 oxizacc potentur. Cathar
ticum ad hoc utile Rx. mirabol cit. ʒ. vij. k
ebuli ʒ. v. se. fenicu. ʒ. iiij. absinthii ʒ.
ij. cuscute ʒ. iij. eupatorii ʒ. iij. maratri
an. an. ʒ. ij. lacce. iij. passularum uvarum enucle
atarum ʒ. i. omnia coquantur in iij lb aque ad
medietatem. deinde manni cassiefistule ʒ. i. singule
addantur colaturis ʒ. i. yerapigre ʒ. agarica c
oxizacc temperatis cathartico ungantur 7
per iij. diem bibatur. Bibat serum cum hys pill
7 oxizacc q Rx. absinthii mirabol kebuli an
ʒ. iiij. an maratri apii an ʒ. ij. cuscute ʒ. v. se.
radicis ʒ. iij. succi eupatorii ʒ. ij. agarici ʒ. vij.
lacce ʒ. ij. se. atriplicis ʒ. iiij. 7 s. scamonee ʒ.
iij. 7 s. temperentur cum suc. frondium radic.
fac pill 7 da potum ʒ. iiij. 7 s. cum sero facto cum
oxizacc tali modo. lactis capini lb ij. fac bul
lire. deinde misce cum eo oxizacc ʒ. iij. quando tum bul
liant. postea spongiam marinam i aq ca. in
funde 7 cum ea inferiora latera caldarie tege 7
deinde in frigida infunde 7 iterum mitte i lacte
quousque bullitio extinguatur. deinde colet 7
iterum mittatur in caldario. cui ammisce ʒ. ij.
sal gemmi. ita bulliat permittito 7 spu
mam que i eo surrexerit expellito. Cum quoque
spumam non habuerit colentur 7 dabis dimi
diam libram cum superioribus pill.

Quia hec fe. fit ex cale
factione sanguinis puri cum
augmentatur 7 unitur pp sue quantita
tis multitudinem necesse e ingenium ut eius
superfluitas eiciatur. pulsum incensio augm
tetur sua 7 eius non possit expelli. Sed tamen prius
oportet considerari virtute infirmi. Et si fortem
eam esse viderimus cum flomo succedere fe
stimabimus. 7 sanguinem de dextri media
brachii vena minuere iubemus si sanum
pectus habuerit. Si non a. infirmum basilica illius
lateris u passio e inscidatur. h fro. fe. extinguitur.
quia ca eius non e aliud nisi multitudo sang
inis puri. sine alie male qualitatis commixtione.
unde superfluitate sanguinis expulsa. nulla e
qualitas i corpore remanet. proinde hanc fe. vo
cavit antiquus effymeram quia plurimum in una
die solvitur. Unde G. in megategni. dicit se mil
tociens hoc i multis hominibus probasse. Iussit
autem adeo sanguinem minui usque ad defectionem
dicit a. de quodam iuvene hanc fe. habente quem
iussit flomari 7 sanguinem usque ad defectionem mi
nui cum quo multi nobiles et amici 7 con
sanguinei fuerunt quem aspicientes esse def
tum ad invicem inceperunt murmurare 7 gali
eno dicere heu heu virum karissimum occidisti.
paulo a. ipsis i permanentibus oido fe. mitig
ata e 7 infirmus evasit. de quo stupefacti pru
dentiam tanti viri mirabantur. Et cum ab eo
fe. ita curata fuerit. et nos tanti viri precep
tum tene. Investigata tamen virtute etate co

plexione tempore aere regione ꝛ ꝯsuetu
dine si fuint ꝑut oꝫ. Nam si hec nō fuint ꝯ
ueniencia uirtutē tñ bonam inueniamus
scaplicem in uice flomie. qꝛ ī uirtute forti
sanguine minuto securamur de spe sal
utis licꝫ paciens ꝛ aliquātum paciatur molesti
am iñ maxime si fuit in inicio morbi ꝑ
quam ñ in statu impediatur ī repugnando mor
bo. Et si ñ uł uirtus fuit inueniens ꝛ cunc
ta alia ꝯueniencia sanguine minuto ꝑit ī
firmus. qꝛ fortitudo ꝛ stabilitas uirtutis fo
rtiter repugnat morbo ꝛ ꝑmanens ē intencio
medici ꝛ ñ alia. Sꝫ etas regio aer ꝛ ꝯsue
tudo si sint ꝯueniencia. nō debem̄ in tali
gē ꝑ se sꝫ ꝑ adiutorium ñ morbo repug
nare uolentis. Ideo ut ꝯsideret semper ꝛ dili
gentissime eam inuestigemus utrum morbo ꝑ
sit repugnare ꝑusquam incipiamus flomi
am. quam forti existente maxime ī ini
cio morbi sanguis minuatur. ī statu uero ꝛ
ī augmento nō. qꝛ ī hiis duobus tempe ñ sumus
securi ut uirtus sit fortis qꝛ ē impedita in
morbo repugnando. quam si cibo cathartico
aliis ue rebꝫ impedimus deficiet ꝛ corpus ñ
reget infirmus q; ꝑit. flomia g° sana u
irtute existente. qꝛ paciencia nociua si
fuit in augmento uł statu quanto magis erit
pessima in illis temporibꝫ cum sit uirtus debilis. Vñ
ꝛ si fuit in inicio morbi imbecillis negetur
flomia qꝛ mala ē minus tñ mala quam si
sit in statu. Nam si sit inicio ꝑdicio ī fini
longa erit. i. ī vii. uł xiiii. In statu uero ex
istens minuatur ꝑdicionem aut ī illo die au
t multum in statu citro. Vñ sufficiat no
bis testimonium ꝛ auctoritas que fuit ex accio
ne ñ qꝛ plurime ꝯspiciam̄ nam ī hiis morbis sa
nguinem ꝑ nares ꝛ ꝑ alia loca purgare. Quo
manente si uirtus sit bona quietat infir
mus q; ē nuncium salutis ꝑcipue si sit in
die critica. Natura uero si sit debilis morbus
augmentatur ꝛ ñ debilior efficitur vñ periculum o
stendit maxime si nō fuit ī die critica. pa
lam g° ē qꝛ flomia in defectione nature licet e
tas ꝯ infirmi. regio ꝛ aer. fuint bona
molestum ē. Vt ei ē fundamentum aliarum

omnium ꝛ ipsa omnia sunt ꝑ ea. Vñ G. quen
dam testatur ex flomia ī hac passione mortem
subisse. Sꝫ quidam medici ī aliis bonis sig
nis ꝯsisi uirtutem debilem negligentes 3
cum flomari iusserint que cā mortis exti
tit. Vñ si ꝑ ꝑ hi sanguinem minuere ñ ausi
fuimus cum flomia in cum scaplicis. oꝫ
nos calorem sanguinis eius qꝛ feruidus est miti
gare cum succo malorum g°. prunis oxiscar.
Bonum ē qꝛ aquam frigidam ieiunis dare qꝛ ca
lorem extinguit. Sꝫ tñ nō temerarie ñ cū
sciamus pectus ꝛ uiscera esse sana ꝛ principal
ia membra ac de apostematibꝫ aliena qꝛ aqua frigida no
cet ꝑtori ꝛ omnibꝫ uisceribꝫ ꝛ principalibꝫ
membris. Si ipsa fuint omnia ꝛ multum frigi
da nocent ñ uis ꝛ maximum morbi crudificatur
ꝛ ingrossatur. Sꝫ si ipsa tanti sit caloris
ut frigiditati aque ualeat repugnare dim⁹
potum aque. Sꝫ negandā ē aqua frigida ꝛ
si h loca sint sana ñ cū signum coctionis ī
urina appareat sꝫ tñ ꝑius humectanda ē egro
cum rebꝫ sanguinis acuitatem extinguentibꝫ.
Sꝫ ā si sanguis multum fuit uisus. dandum ē ꝑsi
lium cum succo granatorum. Sirupus uiol. sirup
de prunis ꝛ oxisacchara. dem̄ ꝛ ptisana cū succo
granatorum. Et si ergo ꝑ ista nō liquefiat sā
guis qꝛ ꝑmaneat ī sua corticē. dubium ca
tarticum oxisaccharum ꝛ prunorum. Sꝫ tñ si ꝑ
cul sit sanum qꝛ acetositas calorem fluiter
mitigat. qꝛ quidem moderate ꝯcedatur ne no
ceat pectori ꝛ nimis stomacho cum sua acetosita
te maxime qꝛ in illo hanc fecit ut dixit sectum.
Et si pectus ꝛ ... sint sana ꝛ sciamus qꝛ a
cetositas nō noceat eis. oxisaccharum ℥ i. da
bis ꝛ pruna xx. sē. portulace ℥ i. uiol' ℥ v.
coquuntur in iii. lb. aque usque ad medietatem
Deinde colentur ꝛ misceatur ibi puluis manne
uiol'. zuc. cassie fistule an ℥ i. que sero cola
ta potui tribuantur. Et si sanguis nō fuit
calidus negem̄ aquam frigidam ꝛ humectatiuum
egrum cū succo cucurbite ꝛ alia. Additis si
gulis ℥. manne ꝛ cassie fistule. Si a'egro ꝑ h
nō humectat. supponatur de penidiis sale
nitro scamonea uiol' ꝛ similibꝫ. Et his
nō sufficientibꝫ. clisterizetur ex uiol' ordeo

camomilla mamna sebesten iuiubi cocti in aqua ad tertiam et in dimidia lb. eorum mittantur singule uncie penidiorum filameleon et ol. somogar an. ℥ i. salis gemme ℥ ii. mel ℥ i. Si paciuntur dol. in capite humectant nares eorum cum oleo uiol. cathaplasmata in utroque tempore apponantur q. R. sandal. ro. uiol. maluas temperatas cum succo sempui. l. aq. ro. Infundantur manus et pedes in aq. tep. in qua cocta sunt camomilla et uiola crura ligentur cum fascia. Caueant et in hac fe. ut non ponant cathaplasma aut fomentum quia plurimum in hac fe. catharrus et anelitus euenit. Qui si stuporem mentis patiuntur et grauitatem in oculis ut non possint aperire nec loqui caueant unctiones cathaplasmata et fomenta nec capiti applicentur nec naribus. sed pedes et manus in aq. mittantur in qua cocta sunt camomilla et uiol. et fricentur manus et crura fortiter. plante quoque pedum in aqua cum sale et oleo fricentur. Abstineant a cibis et accipiant par panem lotum cum succo granatorum. Qui si infirmitas subito excitetur a stupore et girat se ad dextram et sinistram. Venter et tonet quasi tonitruum et per uentrem solom illa in flo non soluatur mortem premuntiat quia causa eius fumus est pestilencialis elatus de corruptorum humorum bullicione cum externo calore sicut fit in cadaueribus mortuorum cum non regitur calore suo et non mundificantur feces eorum et putredines ab eis maxime si in extremitatibus corporis apparuit pectore liuide et obscure et magnum corporis locum tenuerit. hec sunt ustionem humorum et uiuacitatem extinctionis caloris illius. Quoniam sub hac fe. apostema habet in dyafragmate curemus eam hoc modo.

Sicut prius diximus quia Splesis est calidum apostema nascens in dyafragmate propter humores a cerebro ad pectus fluentes. aliquando et hoc modo descendit ad laterales costas celantes et aliquando in pulmonem et non numquam in dyafragmate. Si fuerit in pulmone est dolor leuior quia pulmo est insensibilis propter neruos ab eo ablatos. spes tamen est angustior. quia pulmo est maioris instrumenti spe. Quoniam in dyafragma uenit fit spes leuior et dolor fortior propter multitudinem neruorum in eo et colligantiam quam ipsum cum cerebro habet. propter sinulsia paciatur. sunt dura ad sanandum maxime si fuerint in neruosa parte dyafragmatis tamen non habitis. uulnera enim in loco neruoso non carnoso incurabilia sunt. que si fuerint in carnoso sunt dura ad sanandum propter nimiam etatem sui motus quem habet et non solum uulnera dyafragmatis sunt difficilia ad curandum sed et ea que sunt in omnibus locis sub dyafragmate existencia sicut circumdancia uentrem et intestina quia corruptio omnium humorum ad hec loca uenit quia sunt uana loca fecum propter hoc quoniam medicinam uulnera delicate que fiunt in hiis locis quantum uidetur collare poterit. Antea diximus quia pleuresis semper de puro sanguine et aliquando de colerico aut flegmatico et aliquando de colerico cum melancolico generatur et non numquam de omnibus aut pluribus horum generatur. Sed differunt pleuresis species in colore sputi qualitate quoque infirmi. quia si materia fuerit sanguinea sputum est rubeum tussis humida corpus plenum tactus mollis et suauis sitis parua pulsus magnus et largus urina rubiliosa et temperata in liquore aut aliquantulum grossa. Si autem sit colerica sputum est citrinum tussis sicca corpus macrum calor pungitiuus et acutus sitis nimia pulsus uelox et acutus. urina subtilis et lucida tignea. Si autem sit flegmatica sputum est album tussis humida corpus pingue effigies mollis et parum colorata. fe. est debilis sitis parua pulsus latus et tardus. urina uitellina aut ut citri pomum liquor grossus et aliquando subtilis et albus quod est malum. Quod si melancolica habet sputum nigrum corpus macidum et siccum pulsum subtilem et tardum urinam columbinam aut aliquantulum viridem. Quod si autem sit de omnibus pluribus ue humoribus fiunt mixta sicut color sputi mixtus secundum humorum commixtionem. Similiter certe pacientis qualitates erunt mixte. Bonum autem est signum digestionis in sputum album et aliquantulum rubeum sit. Signum est enim morbum esse leuem in quo obedientem. Signo gis sanguis ap

patente quia morbus est sanguineus dolore qui ad fur
culas dolore qui ad furculas ascendente ante
omnia stomach. deinde occurre cum cathaplasmati
bus extinguentibus et dissolventibus sicut est succus
malve visci violarum ordei mundum omnibus
coctis et colatis et addito ordeo violarum pannus
in eis infusus pacienti loco fixus imponatur
si tempus est calidum sive frigidum calidum. Quod si
calor febris non est fortis addimus cathaplasmati ca
momillam. Item si virtus sit fortior etas opposita
infirmi tempus regio consuetudo et cetera sint
convenientia detrahatur sanguis post quam morbus
incipit augmentari incipiat et febris confortetur malum
enim est si postea minuatur propter debilitatem
Quod si pectore materia est sanguinea et virtus est fortis
stomacha conveniens est et si cetera sint conveni
encia. Caveo tamen ne tempore sanguis minuatur
cum virtus debilis est quia molestum est. Quod si mi
nuatur caveo tamen ne sit de basilica et de infir
mo latere. Da mane ptisanam colatum cum a
migdaleo et zucaro aut cum syrupo violarum si
paciens constipatus est. vespere micam panis lo
tam cum amigdalis et zucaro etiam sorbeat
dulcia granata. Quod si consuetudo fuerat eis mul
tum comedere et ptisanum eis non sufficiat
da maluam atriplicem spinachiam
cucurbitam omnia cocta cum amigdaleo in
die tamen minuta subtiliter et solum ptisana
detur. Quod si sputum in iiij. die sit album
lene unctum facile quod egrediatur cum una aut
ij. tussibus. crisis erit in die vij. Si autem in iiij rubeum
cum signo coctionis appareat et sputum sit
lene unctum viscosum et aliquantulum album
et leniter exeat. bonam crisim expectabis in xi.
vel xiiij. maxime signis salutis id est virtute
levitate bono sompno et appetitu maxime
in hora qua erant soliti illum habere in sanitate
et signum coctionis in urina eadem hora sanita
tis. Verum si nimia tussis maneat. has pillas
dabis. Recipe gummi dragaganti. se. citonie mundate
ana ℥ iij. se. portulace ℥ ij. se. cucu ℥ iij. a
midi ℥ iiij. omnia pulverizata cum syrupo
violarum temperentur et fac pillas in modum ciceris
quarum unam sub lingua teneat donec liquefiat
deinde aliam accipiat similiter. Quod si passio
sit colica acuta cathaplasmabis pacientem de
sandalis albis violarum ana ℥ ij. pollinis ordei ℥ i
et s. cortice cucurbite ℥ ij. radice malve ℥ ij.
et s. omnia pulverizata temperentur cum succo sep
vive et oleo violarum. accipiat ptisanam tritum
cum amigdalis et zucarum. panem lotum cum
zucaro accipiat. vespere suggat mala granata et
uvas yemales manducet. Si ergo sit con
stipata. tunc fiat cum manna zucara
viola cassia fistula solutis in aqua cucurbite. Asse ve
si dolor in capite vel alienationem habuerit. tunc fi
ant nares cum oleo violarum aut nenufario
Cathaplasmetur frons de sandalis et rosis temperatis
cum aqua. Caveant ne aliquis cathaplasma in
ponatur capiti ne clausis poris fumus in cap
ite. Quod si sputum roseum sit in iiij. die nunciat
crisim in xiiij. aut xxi. sed quia morbi lenis g
ine ne fuit. Quod si citrinum in iiij. die appa
ruit longitudinem morbi significat. sed tamen non du
timorem aut salutem significat. sed si in vij. mutetur
in ruborem et alia bona signa sint in longo
tempore ostendit salutem esse futuram. Si autem
usque in vij. maneat citrinum et illaudabiles
appareant significaciones timorem mortis demon
onstrat. Si autem signes sint mediocres fit tar
ditas timoris et commixtionem signum. Ca
thaplasma valet contra plesim que est cum febre acuta
Recipe malve pollinis ordei ana ℥ v. viole
sandalis albis ana ℥ ij. se. portulace ℥ x. omnibus
pulverizatis aceti albe ℥ v. olei ro. ℥ xv.
que liquefacta ad unionem pulveris misceantur.
Est autem alia plesis que non fit cum acuta
febre. et est de materia flegmatica vel melancolica de qua libros nostros
nolumus denudare. Verum disputabimus de ea.
Sed tamen si certissime noverimus plesim flegmaticam esse
aut melancolicam. albi facimus cathaplasmati
bus dissolventibus. Sic hic. Recipe se. lini ℥ iiij. fe
nugreci ℥ ij. radicis malve ℥ iij. ordei mundi
℥ ij. coctis in aqua et colatis et addito amigd
aleo vel yreleo. et spongia in eo infusa paci
enti loco supponatur. Accipiat ptisanam cum
sebesten liquiricie et iuiubis cum zucaro. Apo
zima. Recipe sebesten xl. iuiub. xx. fic. v.
liquiricie ℥ iij. se. lini ana ℥ iij. coque in iij.
libris aque ad medietatem et addita una

mell' uiol' z colatum potuiat'. Clari fili
in uar. ℞. dragg. ℥. ij. gūi ℥. xx. se. liniassi
℥. iij. liqr' ℥. iij. amigdal' ℥. iij. se. urtice z
pinear' an ℥. ij. z s. tempora c mitte uiol
ac ius acis ciciar. z spinarchiam. cyor
bo declinante. ac sapam mollicare. ptū
ungat ex cannomileo. y releo z silibus
Et si transacto xl. die apa no mundifice
mutabit in pypliam. vn accipiat h mū
dificatiuū apozima. ℞. radic' marat' z
apij. gūi. malor' gr'. an ℥. i. sebeste l. iu
iubas xxx. ficus. v. liqr' ℥. iiij. marat' an
an ℥. ij. se. malue ℥. ij. amigdal' amar'
z dulcium an. v. coqntr i v. lb. aq. ad c
ciam z iiij ℥ colate potent'. Et si forcius
uis mundificare. adde ℥. ij. ysopi. ℥. ij.
capilli ueñs. Al' apozima. ℞. cimarū
fluuior' mundator' ℥. ij. sebeste xxx. iu
iub' xx. liqr' v ℥. yreos iiij. ℥. semis lini
assi ℥. iiij. z coctis in iij. lb. aq. ad medie
tatem lb. i. z colatis. dab potu cū v. ℥.
zucare. Clari pectus z pulmonem mū
danis de grossis hu. ℞. folij ℥. i. pinear'
℥. xx. amigdal' dulc' z amar' an ℥. vij.
se. lini. assi. ℥. x. mel. q. s. da i mod nuc'
Al' simili in uar. ℞. suci liqr' amigdal'
amar' an ℥. i. gūi mal gr'. ℥. i. zoy. q. s.
Al' ℞. succi liquir' ℥. i. pinear' amigd'
dulc' z amar' medulle se. bombac' an ℥.
vij. uue passe enucleate. ij. tm pondus
quantum omnes sp̄es qi pistate medulle
sape z penidior' quantum s. Pille ℞.
suci liquir' ℥. i. ec. ℥. i. amidi. se. lini as
si. ℥. ij. z s. medulle se. bombac' ℥. ij. z s.
tempa cum lacte asi. z fac pill' i mod'
cicis quar' unam sb ling' teneat qus
q fuit eliquata. Deinde aliam accipiat. al'
℞. amigdal' amar' z dul. se. lini assati z
medulle bombac' pinear' an ℥. iiij. amī ℥.
iij. fabe munde ℥. iij. gūi dragg' an ℥. ij.
zucar' ℥. iij. penid' ℥. iij. coqntr zucar' z pen
idie in succo marat' donec ad spissitud'
mellis ueniant z cū eo spēr' puluē redacto
fac pill' in mod' cicis.

De febr' putridis
De cā putridie faci
ente.
De sinocho q fit
ex putredie sanguins.
De cā pestilenciar'
De uariol' que ho
minib' accidunt.
De cā synochar'
De putridis febr' i
terpolatis.
De terciana z cā eī.
De amphimerina z
cura eius.
De emitriteo z cā eī.
De quartana z cā eī.
De epiala z eī cā
De liparia z eī cā
De diuisitate inter
polatar' febium sp
quantitate z qua
litatem.
De duplicatioe
z cōpositione febiū.
De febre que ali
os morbos sequi
tur.

Una disputauim' de febr'
in spū nascentib'. i. effy
mis z de eis que fiunt in
solidis membr'. i. ethicas
z de utrisq' accnis qr' una
nalcēs e de cō ru. s. causa.
Alia uo cū pur' sanguis
materia dr z uocat' inflata opt nos ordia
tim de putridis fe. disputare. vn primū di
cend' e quid sit putredo z q cā gnat' z q
in z que cos putredinē cum suis qualitati
b' recipit z que nō nisi cum una qualitate
z que nō recipit eam n accidentalr. vn
dicimus q omnis ho que e ex corp z corpa
tum fit quadruplr. pma ca. e z hu. scda
ca. z sicca. iij fria z hu. iiij fria z sicca qr'
nulla putredinem recip n ca. z hu. qz pu
do i ea illr e. Causa. qz putdo necto gn
atur ex humiditate qua liq fit z diuidi
in dilatans eam ad extremitate z faci
ens eam hre facilē motum currendi. s
necm e ex calore calefiat ptur' bet z f
ueat. vnde nō naturales cyum qui l
ō calorē ilem cum ebullierit se se q
pturbauint. fit eor' ebullicio et a com
n. que ebullicio z pturbatio cū fuit n
ex acce n. eius for pmani i ca in dicit
ut indificet ul' expellatur vn fit cā in
quntendi ad corruptionē z putrefionē sq
putredo nō e aliud n corruptō hūidor'

et liquor corporum propter ebullicionem et turbationem
extranei caloris vel naturalis. primum putrefit non est
cum qualitatibus ad exteriora se mouentibus .i. ca.
et hu. quia humiditas cum dilatat et eligit
interius et eam diuidit in exterioribus faciens eam
currere inuenit locum calor quo possit
bullire et turbidam eam facere quam calor
perturbans bulliendo et tamen suam non dum
plene digestionem in parte illaudabile a laud
abili diuiderit sed miscens utramque corrumpit
eam quia putrefacit. pars .n. illaudabilis a lau
dabili non potest diuidi ac mundificari cor
rumpit eam cito ac putrefacit. Contra qui
motus ab extremitatibus ad centrum reuertitur
sicut frigiditas et siccitas non recipiunt putredinem
quia siccitas desiccat coadunat et repugnat
dilatationi et diuisioni sicut et frigiditas congelat
refrigerat et resistit calori et ebullitioni. Eo
modo si quedam res fuerit composita de .ii. qua
litatibus huius cum una mouetur ad inte
rius et cum alia ad exterius sicut calore et sic
citate humiditate et frigiditate que non re
cipiunt putredinem. quia calor licet interius ad
extremitates suas dilatat. siccitas tamen coad
unat et desiccat eam et prohibet eam dilata
ri et bullire. Similiter humiditas quamuis
interius humefaciat dilatet et currere faciat
ad exteriora. frigiditas tamen congelat et ingrossat eam
et prohibet eam ne actioni humiditatis obediat
palam ergo est non posse fieri bullitionem et putrefactionem
nisi cum humiditate mollificante et dilatan
te et eam currere faciente ad extrema. Res ergo que
rum fortes diuiduntur cum dilatantur et bul
liant. necessario putrefiunt. Nam bullitio non est
nisi propter calorem et humiditatem. que .n. in aqua coquun
tur dissoluuntur et mollificantur. que uero assantur
desiccantur et indurantur.

Prior causa putredinis.

Prior causa putredinis
Porrorum autem constipatio est cum
et pororum opilatio et conclusio fumorum in eis
poris .n. clausis et constipatis necessario fortes iii di
gestionis in interioribus corporis remanent. quibus
si aliquid euenit propter quod defluant sicut causa. ciba
ria et combibilia aut corrumpitur putredo uel aer
sicut de corporibus mortuis exiens corrumpitur om
nium corporum humores et generant pestilenciam et
pessimam in eis mortalitatem. Causa consti
pationis pororum generaliter in .ii. diuiditur. Aut fit
de interioribus aut de exterioribus. De exterioribus.
sicut de aere frigidissimo. balneis stipticis uel
sulfureis aluminosis ut nitreis. De interiori
bus uero sicut grossis humoribus et uiscosis in inte
rioribus corporis coadunatis propter requiem et delec
tationem et ocium absque assiduitate gro
ssorum et uiscosorum ciborum et multe quantitatis non
secundum ordinem acceptorum. nam cum stomachus est ianitor
quia multitudo refeccionis et suauitatis corpora in
frigidat. unde cibus non digeritur sed ingrossatur et
humidus efficitur. propter superfluitas in digestio
nis ad poros cutis grossa et uiscosa ueniens
et non potens egredi claudit et opilat poros
cutis sicut fecem uini uidemus claudere foramina
colamenti et prohibere grossitatem uini ne exeat
Eodem modo fit si cibus grossus et uiscosus sit
naturaliter. coultum et comedere utitur aggra
uat. unde nequit eum digerere et permanet crudus
similiter cibus acceptus post non dum manito in
digestus permanet. que omnia fiunt ex causa grossi
tatis et uiscositatis humorum. balneo et lotiona
do non dum digesto. calor balnei trahit ci
bi humiditatem ab interioribus ad exteriora
unde per sua cruditate non potens egredi constipat
poros. Preterea qui comedunt ultra quam uterus to
lerare queat quo incipiente digeri alius uero
post egrediente trahitur cum eo qui non dum
erat digestus qui necessario descendens et ad poros
ueniens cum sua grossitie et uiscositate eos
opilat. Hec sunt cause putredinis febris putrida
facientium.

Significationes autem putridarum febrium sunt
.v. prima est quedam pruritum et in corpore in
uetatum cum febris non nascatur de pre
sentibus rebus aut exterioribus ut fiat accidentaliter.
Ergo est extrema de presentibus exterioribus causis nas
cens et inueniens aliquid in corpore inueteratum cale
facit et putrefacit illud. presens ergo est causa quedam
accidentaliter putrefaciens rem antecedentem sicut
uidemus niuem accidentaliter extremitates cor
rumpere et eius uincturas separare quia propter uicinita
tem sue frigiditatis calor ad interiora coaduna

qui ad ex^{t}iora negens ergo coadunat̄ iƚadit
tunt exi͞mitates. Sic g^{o} ē cā incensiōis licet ñ
sit simil. Secūa signo ē q^{r} rigor semp̄ anteced̄
putridam febrem ⁊ frigus maxīe si m̄ ex^{t}ua
sa ⁊ sensualib; membris uicina. S; tñ ñ oēs
fe. rigorē ul' frigadirē hnt̄es sunt putr̄e q^{r}
aliū rigor acīt ex^{t}rīie accidentalit̄. ſsaq^{r}
ex^{t}rīna si malos in corpe chimos inuenit ca
lefacit eos ⁊ fumum pnocat quo sensibilia
mb^{r} pungente rigor nascit̄. Tal' .n. rigor
ñ diu pmanz. Rigor a' diff^{r} a frigore q^{r}
in rigore sentit paciens punctōm q̄si acus
⁊ spine sint ī eis infixe ⁊ nō pmanz diu
q^{r} cā ei' acuti sunt chimi cit^{m} motū hn̄
tes. Frigus sentiunt infirmi q̄n nimis ogē
latio sit ī eis inixta. q^{r} cā ei' sunt chimi g^{r}
ues ⁊ tardi ad mouend'. iiij. q^{r} putrida in
plat̄ ⁊ multis interpolōnib; intplat̄ ni
si pussima ⁊ leuissima m̄ ex. Et q^{r} no
minauimus interpolōm putridam s; ut disp
utemus de cā suar̄ intpolonum ⁊ diuersita
tum. Vñ dicis q^{r} cā putredis fe. ē m̄ ī cor
dis coadunata. que ul' de iiij hūorib; ē mi
xta. ul' ē pura. Si ē omixta intpolat̄ infi
nite. pt̄ca cā putrefaciens m̄m fe. calor
ñ ī llis ē qui si inuenit m̄m putredini con
uenientem calori obedit. Si a' acōi ei rep
ugnat. pm̄ sanguis qui cū utq; q̄litate co
uenit g^{t}o ex^{t}neo obedit calori. vñ fit fe. co
ntinua. sinterpolo .n. nō ē aliud ñ p^{p} m̄m ext̄
neum calorem impedientē cum sua dur
icia q̄m nat' ē ut calor ex^{t}neus diuidat. &
m̄ calefaciat ⁊ eam feruē faciat. Sed' colla
ru. q^{r} cum una qualitate putrdini ouenit
⁊ cum alia nō sit cū calore ouenieǹs ⁊ cū sic
citate nō. Impedit g^{o} calor donec illa sicci
tas sue acōi obediat. ffla q^{r} q^{r} cū una q̄
litate putrdini obedit .i. humiditate ⁊ cū
alia nō ouenit .i. cū fr̄ate. nā calor mo
rat̄ in fr̄itate quousq; sue acōi ouertat. Co
lā nig^{a} q^{r} cū utraq; q̄lit^{e} putridi repugnat
multum impedit calorē n̄ſe ul' ex^{t}neū. pm̄
intpolo ei tardior ⁊ lōgior ē ceteris. iiij sig^{m}
ē q^{r} calor putr̄e fe. ē fortissimus ⁊ sensuum
pungitiꝰ. Itam manus sup paciente ipositur

ta cum fe. adest. sentit punctōm caloris
manum pforantē. manu ⁊ ablata. pma
net calor. Quīta sig^{o} ē q^{r} p^{y}rodica fe. max
imam gnat angustiam p^{p} s̄illitatē fūi
putredīs ī illo bullientis. S; si m̄ sit sbtilis
⁊ uirtus sit fortis fumus eius dissoluit̄ et
paciens quiescat. pulsus temp̄at̄ ⁊ ouertit̄
ad suum ordinem. Q^{r} si sit grossa ⁊ hum
ida. tarda q^{r} ad mouend' m̄m aggrauat ul'
p̄ ei' dissolutiōe deficiat ul' fumus igitat̄
ī corde ⁊ angustia augm̄tat̄. pulsus q^{r} ouerti
a sua m̄li q̄lit' ad inequale. Vi sig^{o} ē q^{r} ī ista
tu p^{y}rodice fe. signes ostendunt oplem̄tū
putredis .i. dolor capitis. sitis. siccitas oris ⁊
angustia. Vij sig^{o} ē q^{r} cor^{e} ī putrdis ñ mu
dificant̄ cū febres in unaq; quiescūt acces
sione q^{r} m̄ putrdis ē in interiorib; cor^{is} clausa
Viij sig^{o} ē q^{r} putrida m̄ si sit int̄ uasa fit ca
lor inseparabil' q^{r} lz aliū sepet̄ aliquātm tam
sentitur. Q^{r} si sit ex^{t} uasa. fit cum intpolōe
ix sig^{o} ē q^{r} urīa ī inicio putr̄e cruda ē ⁊ indi
gesta p^{p} cruditatē m̄. Decima sig^{o} ē q^{r}a
pulsus putr̄e dur^{s} ē ⁊ plenus q^{r} uasa sunt
plena grossis ⁊ acudis fumis. Itam omnis hac
fe. paciens nō sudat in inicio S; p^{y}rodica
ad augmentum ueniente fit pulsus ī p^{a}
accessiōe puus ⁊ uacuus. Cessante a' rigo
re ⁊ calefcā m̄. fit pulsus plenus se ad ex^{t}
tiora dilatans cui' dilatō maior ē q̄m ostrc
tio. S; quidam media arbitrati sūt q^{r} pu
tas sudoris ī inicio fe. putr̄e existens fit p^{p}
caloris fortitudinem corpis humiditatē pau
latim extenuantē q^{r} falsum ē. q^{r} si paucita
tas sudoris fuiss; cā caloris humiditatē de
siccantis. pulsus eēt inanis ⁊ uacuus. ⁊ nos
ī inicio fe. p^{y}rodice uidemus pulsum esse
plenum ⁊ durum. sudoris g^{o} pauitas ī inicio
p^{y}rodice fe. ē p^{p} grossiciē m̄ ⁊ duricē ei' ad
dissoluens' ī obedientis. Sufficiat ī q̄; q̄m
disputauim' de cā putr̄e fe. Incipiam g^{o} ⁊
dicimus de unaq; sp̄e put rō postulat. ⁊
q^{r} ī ep^{y}dimia y^{p}po. iussit semp mediatm
sequi debe acōm nat̄e. & nos suam acto
ritatem seruare. dic .n. & medici ministrū
eē ñ. Q^{r} cā incipiam a synocho q̄ fit de pu

credidi sanguinis quia sanguis est principalior ce
teris humoribus. et hoc iii. modis. uno quia est temperatior
et saporosior ceteris. propterea fecit eum natura esse nutrimentum et nu
trimentum totius corporis. Alio quia cum sit acceptab
ilior ceteris eius sensui illi tali fecit eum natura nutrimentum
esse et primum in adolescentia ad suum uictum. nutri
mentum. quia propter debilitatem suorum membrorum adoles
centes nequeunt pati nutrimentum alterius ma
terie que sit longa a temperamento. Tertio quia propter
amorem eius quem dignitatem fecit eum maioris quan
titatis quam ceteri et diuisit eum per totum corpus.
Et quia uidemus tantam naturam dilectionem esse in sangui
ne uel eum digniorem fecit. dicimus ut a principalior
et familior incipiamus. Sed si quidam te
roget. quid differat inter sensum naturalem
et animalem. Respondeo. Sensus est triplex. dicitur. Alius est ani
malis. alius uitalis. alius naturalis. Naturalis est quem
uidemus esse in omnibus animalium membris. consentia
unt enim nutrimentum quod est eis similis unde eam preser
uant. unde fel amaritudinem sanguinis sen
tit et ad se trahit. et sic est unumquodque membrum
suum simile ad se ducat quemadmodum ossa que frigida
sunt et sicca est ad se trahunt. caro et lacerti
que calidiusque et humidiusque. Cerebrum quod frigidum est et
humidum. Animalis sensus est sicut lingua
que sentit saporem. oculi quam qui sentiunt col
orem. formam et figuram. aures que
sentiunt sonitus et similia. Uitalis sensus
per quem uitalis anime ut comprehendat rerum etiam re
rum utilitatem et unum a falso discernat.

Sanguis putridus. De synocho putrido.

Sanguis putridus non existens in uenis putrido.
et arteriis clauditur quia sunt ei uie per
quas per totum corpus dispergitur et ipsum nutrit
qui cum a suo sibi loco disgreditur non est eodem
a natura sibi regimen dimittit. unde corrumpitur et in
diuersos mutatur materies sicut ulterius in natura illam
egreditur. Et si in suo permanserit loco et agit quod
ipse facit dicit nutrimentum et regiment omnibus
membris exhibuit. Sed si in quantitate augmen
tatur mutatur a sua propria qualitate unde est
eum natura ei quia regimen dimittit. unde permanet
crudus et indigestus et corpus non nutrit ne
cessario quoque putrescit et febrem putridam generat que sy
nochus appellatur. Et si reprehendimus nos
quidam dicentes. cur accidit sanguinem putre
do cum sit amicus nature et per eum regatur
et nutriatur corpus. Respondeo. sanguis licet sit amicus nature
tamen cum augmentatur aggrauat eam. unde odio tenetur
ab ea. sicut pater odit filium cum ei inobediens
sit. Sanguis eodem modo a temperamento egressus
a natura eicitur et per nares expellitur. aut per alias par
tes egreditur. quem quidem si non potuerit expellere di
mittit eum. unde putrefactus febrem synoch
generat. Dicimus quoniam sanguis aut est intra uasa
aut extra uasa et corpus aut solum extra uasa. San
guis autem qui est extra corpus aut est accidentaliter non per chymum sicut
uidemus in die cotidie sanguinem fluere per e
morroidas. per eas. aut non per unum propter aliquam occasionis
accidentis non eam cogens ut extra eiciat sanguinem.
Que autem fit intrinsecus aut extrinsecus. extrinsecus. sicut inci
sione gladii aut huic similibus. Intrinsecus uero
cum aliqua pectoris uena rumpitur aut propter
multitudinem sanguinis ut organorum suorum an
gustiam. Sanguis autem qui solum intra extra ua
sa est. aut est in toto corpore aut in uno loco cl
ausus. Si in toto corpore fuerit. generat tumorem
et ruborem et calorem in toto corpore. Si fu
erit in uno loco et materia mutatur in saniem
et si non digeritur. generat tumorem rubo
rem in eodem loco. Sanguis uero qui est intra uasa aut
est in omnibus uasis aut in quibusdam. Si fuerit in
omnibus. synocham generat. Si in quibusdam fa
cit in illo loco febrem. et ab eo nomen accipit quam cog
noscimus ex calore et dolore illius loci. Sed disp
utatio nostra non est de febre que fit in parte corporis
sed de illa que fit propter sanguinem in omnibus ue
nis putrefactum. unde prius quam de ea disputemus
oportet nos monstrare causam illius caloris generati
uam. Et de hoc dicimus quod causa qua calor ge
neratur vi. modis est. Uel sunt calorem facientes
et unus pessimus. quorum primus est calor solis ig
nis et estus. Secundus calida cibaria et potus ac
medicine. Tertius nimius motus et labor incidentes
sicut in membrorum propter membra ad inuicem se fricantia.
Quartus est putredo. Quintus est conclusio pororum. Sextus est
macilentia corporis et puritas siue uilis humiditas
Quia corpus si hac in mensura fuerit. fit spa
tium ad recipiendum calorem. et quia hii sex sunt
causa caloris et febris. non est naturalis calor ex natura. natura est

g̊ in hijs vi. ster ea febs. S; si fuerit intrigam
que fit dña int̄ fe. ⁊ synocham que fit cū put
die sanguis. ⁊ synochā que nō fit cū putredi
ne que inflata uocat̄. Dicendum est. Synoc
ham que fit de putredine sanguinis paciens fa
at urinam putridam propter putredinem sanguinis
et pulsum hēt inordinatum quia officio eius
uelocior ē quam dilatacio propter illam festinatem
se ad explendam sanguinis putrefacti fumo
sitatem. Inflata uero sic dinoscitur. quia urina
pacientis nullam hēt putredinem quia eius ma
teria puta ē sanguis nō putrefactus. Rursus
si dixerint que sit dña int̄ fe. q̄ ē de putredine
sanguinis ⁊ fe. continuā q̄ fit de putredine certo
rum humor. Dicemus. febs q̄ fit de put
dine l; uideatur continua. bonus tamen medicus
si bene eam inuestigauit sentit ei interpo
laciōem que fit int̄ finem unius accessio
nis ⁊ inicium alterius. S; synocha nullā hēt
dimissiōm nec aliquid tranquillitatis in ex
tremitatib; diei cum aer fuit frius q̄ mitig
acio nō fit propter fe. s; quia infirmi quiescit ⁊ ga
udet de aeris frigiditate. febs autem mitigate
hec fe. iiij. mod fit. quia quedam ē ab inicio e
qualit̄ uidel; us; ad statum. Est ⁊ quedā
inicio debilit̄ incipiēs ⁊ paulatim ascendit
usq; ad statum. Est ⁊ alia fortit̄ incipiēs
in inicio. deinde cathamodice descendit usq; ad
statum. Causa. quia materia que putrefit de sangui
ne aut ē tanta quanta dissoluit̄ aut minor
quam dissoluit̄ aut plus. Vn̄ si tanta sit ma
teriei putredo quanta eius dissolucio ē. nascit̄
illa spēs synoche que dr̄ omotheni. quia q̄ in un
aq; die dissoluit̄ idem ⁊ putrefit. que cū ita
sit. signat mediocritatē int̄ spem salutis ⁊ ti
morem mortis. S; si qd de materia dissoluit̄ maio
ris fuit quantitatis quam id q̄ putrefit. nascit̄
illa spēs que dr̄ epomastie que salutē signi
ficam sicut q̄ de materia dissoluit̄ mai ē eo q̄ putre
fit. finitur paulatim materia. vn̄ necesse est ut ueniē
te morbo ad statum uel ad eū tempus nichil de materia
illa aut pusillum permaneat quia facillime
superabit̄ quia uirtus ē fortis. Rursus si de materia plus
putrefit quam dissoluit̄. fit illa spēs q̄ di
citur augmastie que spēs ē pessima ⁊ ti

moris nunciatiua quia illi materia multa quantita
te putrefacta ⁊ pauca dissoluta. necesse ē ut
in omni die augmentet̄ angustia fe. ⁊ molesta
cio. Vn̄ timoris ē dubietas quia in unaq; die
augmentata materia. timemus ne in statu tanta
illius materie quantitas augmentet̄ ut nullo modo
eam natura pati ualeat. q̄ de re si acciderit mor
bus dominet̄. Signa autem synoche iij. sunt scilicet
aut antecedentes eam sicut fatigacio. grauitas
⁊ plenitudo membrorum. rubor ⁊ calor in exteriorib;
corporis. aut eam subsequentes sicut dolor capitis
cum incensione ⁊ grauitate. rubor faciei. tu
mor tymporum ⁊ extensio uenarum suarum emi
nencia. turbacio ⁊ tenebrositas oculorum ⁊ si
gne rubee ante oculos apparentes. pulsus for
titudo ⁊ uelocitas ⁊ eius magnitudo ac
plenitudo atq; mollicies organorum faci
es pacientium qui balneum egredientis
uisa rubicunda. ⁊ temperata in liquore. Cau
sa fortitudinis pulsus. ē propter fortitudinem uirtu
tis illius. Eius magnitudo ē propter sanguinis pl
enitudinem. Velocitas eius ē propter sanguinis cal
orem. organorum mollicies propter sanguinis humid
itatem. Rubore urine. rubedo ⁊ calor sanguinis
faciunt. Splendor urine propter sanguinis ē claritu
dinem. s; tamen cum illa spēs de qua materia plus putre
fit quam dissoluat̄ augmentat̄ putredo in corp
ore ⁊ urina fit turbida. atq; color eius fit arse
nicus. Accidit ⁊ hanc febrem pacientib; in
flacio quemadmodum eis qui inflata molestant̄
sic et. differunt uero quia ista ē cum putredine san
guinis. inflata uero minime. ⁊ quia huic fe. ce
dunt acutica. i. uariole. ⁊ cetere pestilencia
les passiones. necesse ē de eis disputare prius
quam curam eius incipiamus.

Causa pestilenciarum.

Causa prima ē mutacio ⁊ corruptio ae
ris in iiij. temporib; anni. Et mutacio
aeris fit iiij. modis. aut cum dominat̄ ca
uma ex iiij. qualitatib; aut propter fumū ⁊ pul
uerem terre eum perturbantē ⁊ obscurantē
aut propter fumum maris ⁊ lacus atq; paludum
aut propter magnum fetorē sicut cadaueris corpo
rum animalium quod ē ceteris peius. propter quod plurimi pa
ciunt̄ pessimos morbos de pestilenciali ge

humor

ueri et febres nō de genere humorum quia sic pessimi
morbi aut uenenosi similantur et aqua nocet et
destruit substantiam accipientium nisi saluantur in
fortissimis sic aer si corrumpitur et putrescit
quicumque patiuntur nō euadunt nisi paucissi
mi. Aer enim nobilior est ab et potibus quia uelocius
penetrat ad cor et pulmonem cum flatu at
tracto sicut illa remotiore. propterea omnis infirmi et
sani plurimi infirmantur de aeris corrup
tione. Antiqui concordati sunt. maxime ypocras
quia si in iiij. anni temporibus aer corrumpitur
generantur in illo anno pestilencie et morta
les passiones. Dixerunt quod si est uenti in iij. mensibus
hiemis i. decembri. ianuario februario prohibentur
et puluis in aere augmentatur et aeris oppleccio
in siccitatem mutetur nullam habens pluuiam et
dies in qualitate uariantur ut uidelicet una dies sic
ca et alia frigida fiunt. haec pessima signa in hye
me. Veris autem accedente pluuiali et turbido
aeris perturbatio nō dissoluta nisi in iiij. aut
v. aut vij. die raro fiunt febres pessime non
nō ex humoribus sed plurime nascuntur uariole et
pustule multe. Tunc enim plurime oriuntur mor
tales pestilencie. Dixerunt item si uer et hy
emps taliter fuerint. necesse est sit in estate a
er turbidus et humidus et nō clarus et arboribus
et terre nascentibus puluis dominatur. unde fit
cum in corpore desudationes generantur. Corpora enim nō
sudant nec humectantur sicut solita sunt in
estate humectari naturaliter. Rursus inqui
unt. Si estas uer et hyemps sunt ut diximus fit
in inicio accidentis autumpni mortalitas
as in animalibus. Cumque equinoctium uenit au
tumpnale apparent in aere uidelicet septentrio
nali flamme ac lampades multe ac diu
se. Quod siquidem querunt haec in terra contra
dicentem. dicemus nō posse haec que dicta sunt ab e
is intelligi nisi per uisa ac intellecta motus stell
arum scientia et coniunctione earum ad inuicem que fit
circulis suis et qualitatibus cuiusque stellarum quid
est secundum loca et circulos et in unoque anni tempore.
Rursus si dixerint. Si haec que dicta sunt propter acti
onem motus stellarum. que necessitas fuit
hec in libris scribentur a medicis cum ea desc
de nō repugnatores negant. Sed corrup
tio aeris nō accidit nisi in corporibus ad eam preparatis
unde cum medicus uidet signa corrupciones aeris in uno
quoque tempore anni uenturi. potest mundifica
re illum de corporibus corruptioni preparatis prius quam
corruptio accedat eis et in temperamentu prepara
re sciens ut uenture corruptioni repugnare
ualeat. Nam si preuidet motum stellarum debe
re facere nimium calorem in aere et nimiam sic
citatem et ustionem. festinet ad purgandam co
leram eorum quibus inest complexio colerica. Illud. uel
uius caloris feruorem facillime propter siccitudines
recipiant. atque quia frigida et humida calori uen
turo repugnancia. quia uero ualis anima dignior est stel
lis. Nam actio eorum ei minima accidit nisi cum
ignorancia teneatur. dum uero illam scierit e
am omnino caueat. quod testificatur ab eo qui uidetur
ab omnibus mathematicis quia cum certissime no
uerint dies periculi mortis inferentes eis qui in
mare ingrediuntur satis possunt eos tueri. Similiter
et eos qui in bello moriturum sunt in quo quidem homo di
ffert ab animalibus. Nam racionis et discrecionis est semper
inquirere bona et desiderare et mala respuere
eis quia repugnare quia nō est subditus naturali acti
oni et pestilenciali desidio nisi cum ignoran
cia tentus est. Sed cum scit et discernit bonum a
malo uerum a falso et iustum ab iniusto que
rit secundum bonam partem que est ei similis unde homo est
et spernit malam que nō est similis ei unde est aliter.

Causa uariolarum
omnibus aut pluribus
nascencium tamen est in compositione fetus in uul
ua existentis. quoniam nisi quibusdam locis clausis
a principalibus membris remotis aut quod uicinantur
propter debilitatem membrorum fetus qualitatem illi
manere nō sustinencium. Quorum cum mouentur propter
aliquas exteriores sicut propter pessimos chimos aut corru
ptum aerem. a suo loco egreditur cum nisi repugnans
expellit eam ad cutem quia secundum uicina est. hic de
cem fiunt uariole nec ullus remanet quin eas habeat.
quia earum materia fit in conceptione fetus. Sed plurime adoles
centulis et pueris fiunt. raro in iuuenibus et se
nibus. decrepitis uero numquam. Impossibile enim est illam
manere in corpore usque in decrepita manere propter
mutacionem etatis temporis exercitiorum et ciborum et
ceterarum diuersitatum quia nisi eam assuefacit uel

ũ motu illam ñ cũ ipsa p̄se mouet. Ideo q̄ ad el
ecentudĩ ⁊ ptũ plim̃ ħ patiunt q̄ sunt gulo
si ⁊ abos inordinate sumũt nī cauet aerem
calida q̄ acũ ⁊ illis quib; calida ⁊ humida ꝯ
dominat̃ que ē putredĩ familiaris ⁊ ꝯueni
ens. Sig̃ quaꝝ nō dum apparuit ħ sunt.
Dolor capĩs nimius fe. rubor ⁊ tumor faciei
turbulentia oculoꝝ ⁊ lacĩme capitis g̃rauitas
toci q̃ corpis. pruritus in narib; sternutatio
g̃rauis. aspitas. uocis mutatas. punctio ī cor
q̄ ex acuib; intus q̄ m̃ uolens eḡdi cutē ⁊
carnem sepat ut facilius exeat. ħ plim̃ in
t̃cio die eḡdit̃ ⁊ aliqñ ī pmo ut ij. festinat
ꝑ magnitudinē caloris fe. Sȝ uariole iiij
modis sunt. aut de puro sanguĩe aũ flico
aut colico aut mlico. que de puro sangĩne
fiunt. sunt rubee supius acute ⁊ inferius la
te. cito q̄ maturant̃. ⁊ ī sanie ꝯuũtunt̃ sũt
q̄ salubres q̄ materia eaꝝ ē sanguis ⁊ san
guis ē amicus n̄r ⁊ digeri obediens q̄ calid̃
⁊ humidus. Si sũt colice. sunt rosee acu
tam ptinentes pue rotũde. capita eaꝝ a
cuta ⁊ q̄ de pungitã ꝑ acum m̃ eaꝝ pm
sig̃ eaꝝ sunt ad timorē ⁊ ad salutē dubia.
q̄ illaudabilia signa eas sunt ꝯcomitãcia
sicut coctio digestionis in urĩa in die cretico app
areãs ⁊ fe. atq; siti mitigent̃ ⁊ uariole a
piantur ⁊ ab eis humiditas effluit. bonũ
nunciant. hec ħ sunt ꝯria signa. Si sint fli
ce. sunt albe. late. lenes. dure q̄ ad digeren
dum. ul' sunt indigibiles. q̃ m̃ sub cute pu
trefiũt. nimius sub cute pruritus g̃n̄at̃. max
ħ flica salsa fuit que cum pruritu cepit. dis
corantur ⁊ fluit ab eis putredo eruginosa
q̄ nunciat mortē maxime si urĩa cruda ꝯ
colice ⁊ in inicio sunt liuide. Peĩ sũt uen
ete demũ nigre in q̃b; nō coadunat̃ humi
ditas. Sunt .n. pue ⁊ dure q̄ dure ĩnuice ꝟ
sunt pessime q̄ nullam hñt q̃litatē q̄ ma
turari aut humores recipe ualeāt vñ sicc
antur ⁊ findunt̃. vñ ḡn̄atur sincopis.
alienatio ⁊ defectio. quib; appetib; nũcia
de est mors. Sufficit ꝗnt̃ disputauim̃ de
uariolis. Incipiamus de cura synoche.

Quia hec fe. fit de putdo sanguine ⁊
qualis. decet flomia p̄us q̃m nō put
refiũs sanguis putrefiat. p̄us tñ ꝯsidera
ta uirtute. etate. tempe. aere. regiōe ⁊ ꝯsue
tudĩe an sint ꝯueniencia. deĩn minuatur
sanguis an statum. q̄ flomia omib; ḡn̄s
synochi ⁊ synoche ē utilior. synoche tñ ꝯ
ueniencior ē q̄ sanguis eĩ put̃ ē. Et si omĩa
suprad̃cã sint ꝯueniēcia. uirtusq; sit debilis
scapulis hys succurrendũ ē. Jt̃ omnib; supra
dc̃is bonis ⁊ uirtute existente forti debili ne
temerarie sanguis minuat̃ sic dix̃ ī cã sy
noche in q̃ monstrauim̃ sanguĩe nō debe
minui in statu nec in augm̃to q̄ m̃ ñ ī
peditur. statim uirtus lȝ ī hys utiq; fe. sit for
tis ī augmēto tñ ⁊ statu nō oȝ uos ei cedere
In statu aũ morbi ñ uit̃ obstetric minuātur
Si ā minuere nō audemus. extinguimus
acuitũ sanguinis cum succo granatoꝝ ox
isenie ⁊ similib;. Demus ptisanũ cũ amigd
⁊ ruccã. Si sint ꝯstipati. humectãt cum re
frigãtis attenuatĩs ⁊ dissoluĩs q̄ lȝ ħ febris
sit acuta putredo tñ eius opilom ḡn̄at
vñ ñ refrigãtã. attenuatã ⁊ dissolutã de
derimus. putredo augm̃tat̃ ⁊ morb' nãq
ꝯfortatur. Solis .n. datis refrigatis put
do augm̃tatur q̄ refrigata ñ dissoluunt.
Deĩn g̃ attenuata. refrigata ⁊ dissolutiã
putredinē cũ urĩa ⁊ egōe ⁊ sudore puocantia
ñ cum m̃ acutissima ē. Sangis .n. ī hac fe. aut
ē acutissim̃ ⁊ colicus aut ḡnis ⁊ flic̃ aut
medius. Si ē acutissimus. damus sirũ ⁊ a
cumen extinguẽtia sic psilium succũ g̃
natoꝝ oxisenie. syrop̄ pomoꝝ. uiol' cassi
e. manne ⁊ silib;. ptisanam q̄ colat̃ et
panem lotum. Si aũ sit medius. dantes
iuiube. p oxis. ptisañ. panis lot' ⁊ silia.
Jt̃ si ē grossus ⁊ flic̃. dabimus succũ lup
ini ul' endiuie cũ manna. cassiaf' ⁊ simil
ciliaꝝ ⁊ pessarium faciam̃ si dol' paci
untur nares humectãt cum olo uiol' ⁊
nenuf̃. temporib; imponat̃ olm ro. ē aceto
pedes q̄ infundant̃ ī aq̃ ca. ī q̃ cocta sint ca
momilla ⁊ uiol. Si hēat uigilias. frōti po
nemus aq̃m ī qua cocta sint cortices pa

Sanguinis missio

t'ciane

parũs se lactuce· lactuca· uiol· et simil. Ca
thaplet caput ex succo uiole· portulace sep
uiue cũ oleo uiol· nenuf· et similibus. Et si se
acuit in uent· acum aut punctorum accipiat
succum cucumis et malorum gr· damus et succum
melonis palest et qui carnem dolore capitis
nõ cessante fundarũ in eo lac mulieris cũ o
leo uiol· pedes et cura in aqua mittant in q
cocta sint camomilla uiola· crura eorum li
gentur quia trahit m̃am a superioribus ad inf̃io
ra. Si stupor ẽ nimis nec oculos possunt aper
ire calefiant capita eorum cũ aq̃ in q̃ cocta sit
camomilla centaurea· mellilotũ uiola et
similia. Si ũ post fit debilitas et calor ẽ fortis cal
efiat sol ũ cum uiola et camomilla. fiat
circa eum sonitus delectabiles et dulces ad
audiendum de genere musicorum quia aĩa dele
tatur et confortatur et n̄ ad dissoluendum
m̃am excitatur. Sed quidam arbitrantur m̃am
ex hĩ impediri adeo ut m̃am nequeat dige
rere sicut cibus et me q· fl̃m ẽ· f̃lacã n· nõ
impeditur· ũ ex digenda re et mundificãda
ea g° quibus nõ impeditur confortat eam in tãdi
co si ĩ ea delectatur. Et si dixerint de farmacia
cur farmaciã accipientes prohibeas ne ad
aliquid cogitando se impediant ne ad aliqd
cogitando mentes inducant quia dictus m̃m
ostendi in diuidendam m̃am et eam digendam
propter eorum impedimentum. Ex. Inter hĩ duo magis
ẽ differentia quia aĩa si in cogitatione aut in aliq̃ re fu
it dedita coadunat in se uirtutes uñ ad ac
ciones operandas n̄ impeditur. Sed sonitus de
lectabiles eã h̃ñtur· nl n· aĩe aut ñ impedi
unt ũ solam delectationem q̃ confortant et forcio
res fiunt. hĩ sic testatur. Videmus n· in adoles
centibus cũ aliqs facimus eis delectabiles
sonitus statim furor eorum mitigatur et sompni
ex prouocatur. Et si pacientes surgentes a stup
ore huc et illuc se uertant m̃ in uno [illegible] et
m̃ in alio et cum magna angustia· pessimum
denotat signum et mortis denunciatiuũ
Et si hñint in fl̃om et sonum qui tympa
ni h̃ñtem et postea uent̃ solom et in fl̃o nõ ces
sauit· fit dictus signum ad mortem quia significat
pestilencialem fumum sic est inflatio mee

tuorum ẽ illis calor abeis ẽ ablat. Et si in cor
quadam pustule appent liuide aut nigre· fit
pessimum signum maxime si principalibus
membris sint uicine. Et si hiis accidentiis ca
reat et paciant fluxum sanguinis e naribus
et uirtus sit bona fe· quia mitigata et morbus
sit in declinatione· cephalica incidat quia ille
morbus sanguineus ẽ et minutionem sustinet. Et si n̄
sufficitibus curentur ex medicina quam diximus
in cura fluxus sanguinis in cura fluxus san
guinis qui ẽ in causon. Si paciantur cordis
tremorem imponimus sto sandalos faciam cod
ei maluam camphoram cum fornacis fa
brorum tempatur cum succis portul· semperuiue
citruli arnaglosse et aceto. In eorum mansio
nes sternant frondes uitiũ· mirthe salicis la
saliconis et uasa aq̃ plena in circuitu mãsio
nis mittant. Cathaplétur uent· ex oleo ro·
cucur· cucu· et similibus. clistizetur ex succis
cucumis cuc· uue agrestis· succo arnoglosse ẽ
oleo ro. Et si hec fe· sit propter apa aut herisipilas
accipiat succum solatri coctum et distempatur
cum cassiafist· manna et uiol· et zuc· ponatur
sup apa sandali rose· malue memithe sola
tri coriand si calor sit fortis. Si calor ñ sit
fortis· aliquid de miscemus. Et si apa sit
de actione ñ et per ethym· ponimus dissoluta
sic menutham maluã camomillã· et· so
latros et similia. Si autem hec fe· fit propter uariolas
et desudationem et post sanie per signa que dixi in ini
cio morbi· oculi regantur· lauentur & cũ uino
oliue aut succo granatorum acetosorum. Deinde la
uent aq̃ ro· sumach et antymon cũ camphora
tempatur cũ succo coriand ut mundificet
eorum putredo. Apozima ad expellendas uario
las· R. lacce ℥ v. lentis mundate ℥ vi. dra
gg· ℥ iij. coquntur in iij lb aq̃· ad teciam et
dabis potum guttatim. In fe· nõ forti iun
gantur huic apozimati succi maratri ℥ ij.
deinde q̃ apozima maratri apij· ciminum rodora
dẽ et c· gargarizetur. et iam accipiat ptisan
cum solocaniam· cucurbitam· portul· bleth
as· humefiat uent· si sit necesse in prima ebda
cum manna cassiaf· rodorã et similia. solo
n· uenit huic passioni solz sponte euenire

q̄ m̄ cū suo acumine pungit intestina. vnde
solo fit. Q'bꝫ ab artificiali solone cauendū ē
⁊ abacutis ⁊ salsis. accipiāt granatā v
uas. pira coctana ⁊ similia. Si hiemps
fuit ue tempus fuit hēant focum cū lig
nis uitium ⁊ thamariabꝫ. Variolāꝫ aut̄
desiccatis si ncē ē balneēꝫ cum far ordei riço
milio ⁊ similibꝫ. Si hēant solom uentris acci
piant tiroē spodij. q̄ ꝝ. gūi boli an̄. ʒ. iij. a
midi. ʒ. ij. ⁊ s. bbis spodij. ro. an̄. ʒ. iij. se. h
be acetose. ʒ. iiij. m̄the. ʒ. iij. c. ʒ. i. tempa c̄
succo citonie ⁊ da potui mixtos cū succo co
ctanoꝝ. Q̄ si uariole sint plumbee ⁊ sup
ficie tenuis late aut nigre mortales sunt
Si aū in fine sinochi uis reliquias purgare
⁊ extinguere. da tiroē reliquias sinoche
extinguētes. ꝝ. spodij. ʒ. iij. se. portul. cu
cu. an̄. ʒ. iiij. se. citrul. citruli. an̄. ʒ. iij. g
umi. dragā. amidi. an̄. ʒ. ij. bbis. ʒ. iij. li
quicie. ʒ. v. tempa cum aqua ro. potes
cum succo ꝯnatoꝝ ⁊ similium.

Quia cā omnis fe.
Quod putide calor ē ex hm
Operans in fece chimoꝝ que fit de
tertia digone i omnibꝫ membris corpis ex
istente que fex iō est q̄ que accipimus si
ue sit cibꝫ siū potꝰ nō sunt oīa laudabilia
vn̄ obiuenientes ad idōm ⁊ fm̄ q̄ prisan̄ ex
trah̄ colamentū eī ad se q̄ digestum ⁊ in
sanguine ꝯuersum mandat membris ū ex
eo nutriuntur q̄ sue ꝯm queniūt. fex aū q̄ ū
quenit p poros cum fumo ⁊ sudore expll'
itur. Q̄ si membra sunt dēsa ad expllen
dum fecem ꝑ mutatōm suaꝝ ꝯnium ul
ꝯpōnum aut ꝑ opilōm poroꝝ aū ꝑ g'
uitatem m̄ si fuit i q̄ntitate multa aū
grossa aut uiscosa fex pmam̄ i concauita
te membroꝝ ⁊ raritate coꝝ sic pulmōis
⁊ splenis ⁊ concauitate stō ⁊ uenaꝝ ⁊ sīliu q̄
si mouet i quibusdam tempibꝫ ul ꝑ mala
cibaria q̄litate eī augmentancia aut
ꝑ aeris mutatēm ⁊ simul cū odio tenet a
natura ꝑ sui corruptōm nec regit eam
Q̄ sn̄ regimēto pmanēs calefit i cōnca
lore ⁊ sua fumositate prius bullit ⁊ putrē

sic humores cadauium bullientes corrū
puntur ⁊ putrescunt cum sīlem pdidīnt
calorē ⁊ regimentum ū. q̄ putrefacta gen
ant fe. s'm iam ꝯcilcātōis. vn̄ nom̄ acci
pit a suo elemēto. Si n. m̄ fuit colica co
aniam ūam generat. xij. horas tenēs ⁊ xxx
vi. quiescens. Si sit flica. amphimina fac
xviij. se mouens horis ⁊ vi. quiescēs. Q̄ si
mlica. q̄rtanam generat que xxiiij. horis
mouet ⁊ xlviij quiescit. Causa diuersita
tis hāꝝ. ꝯuitas ⁊ leuitas ē m̄ ad putdieꝫ
queuientis. Nam omnis putdo nō fit n̄ c̄
calore ⁊ humiditate. Q̄ cumq̄ g' m̄ hu
m̄ fuit ꝯmis aū ei uicina. fit facilior ad
putredinē. q̄ia uō e ꝯtō. vn̄ q̄rtana q̄ m̄
cul sica ē ⁊ sic. ⁊ cā putredis ē ca. ⁊ hu. re
pugnat putredi cum utraꝫ q̄litate sm̄
diuisio g' eī xlviij est horis ⁊ motto xx
iiij. sīcē ē n. ut calor extneus. xxiiij. hāt
horas i mutanda q̄litate illa ⁊ nēce ē a
lie xxiiij. sunt i mutanda alia q̄litate
Q̄ siquidam sophē rephendunt nos dicē
tes q̄re iste tmmus nō maior ul' minor
ē xxiiij. horis ⁊ nō plus nꝫ minꝰ. q̄ omē
q̄ ꝯstruit ⁊ destruit q̄ ē sub lunari celo
ē ex iiij elementis ad inuicem oppositis
destruere. n. ē ꝯu'sio unius i aliud. v. g. e
lementa mutant' in cibum. cibꝫ i hūores
humores in mb'. sic cū destruit' corpꝰ hūore
reuertunt' ad aq̄m. spē ad aerē ossa ad tīrā
actio quoꝝ eloꝝ fit ꝑ motū lune. solis
omnium q̄ stellaꝝ motum hñcium. sol
q̄ ē cā actaꝝ ⁊ dominator ⁊ cursus ei ab or
tu suo exiens ⁊ ad eundem rediens nō ma
iꝫ n xxiiij. horis. vn̄ si m̄ i aliq̄ pte putdi
obediat fit tempꝰ accessiōis ac. sq̄ tertiana
q̄ ca. sicce m̄ ē ⁊ cū una q̄litate. i. calore
queuit ⁊ cū alia nō. nēco calor extrēus
moratur xxxvi. horis i mutanda aliā sicci
tate i putredinem. vn̄ si rephendim̄ q̄re
calor extneus i q̄rtana mō xxiiij. horis ad
unam q̄litatē. i. siccitatē ⁊ i tertiana ad e
andē q̄litatē mō xxxvi. ꝯ. Siccitas coꝫ
ij. mīs ē aū cū calore ul' frigiditate. calor
aū desiccat corpꝰ q̄ rarificat ⁊ hūores desi

elementa
Cibus. Humores
Corpus

ceat· ſiccitaſ uo m̄m coadunat ⁊ cōgelat vn̄
humor in ea claudit᷑ ad quem calore ext̄neo
accedente ↄſtipata apit᷑ materia ⁊ humor eiuſ
defluit putredini obediens· In ea aut̄ q̄ ꝑpt᷑
calorem ē deſiccata q̄ humoreſ nō ſunt ī ea
clauſi nec coaglati· neq̄ calor ext̄neꝰ tarda
tur ī ea liq̄faciendo ⁊ diuidendo· Similr̄
ſi oppoſitum de amphimīno· Cur amphi
minuſ ſit facilior ad putredinē q̄m tercia
na cum ⁊ repugnat putredi cū una q̄lita
te·i· ſiccitate· Rꝰ. fl'a ē ſangꝰ ſeu nocīuꝰ ⁊
ī albedinē ⁊ frigitatem mutatū· Videmuſ·n·
nām mutare menſtrualē ſanguinē ī lac ī
mamillis ⁊ ī cerebro'ū in ſpma· Jdo n̄ ma
ducit fl'a cum ſanguine ꝑ totū corpꝰ in
clauſit ꝰ in aliquo mēbro in loco ſic urīm
colam q̄ aliq̄n corpꝰ ex eo nutrītur cū plurꝭ
tatem ſanguinꝭ hūt g' fl'a ē ↄtinuatū obe
diens putredini ſic ſanguis ⁊ n̄ differt n̄
ꝑꝑ putatē ſue ſiccitatiſ ī qua calor extne
aliquāto tempore moratꝰ ī mutando illi q̄
litatē ī putredinē ꝑpt̄ea dicimꝰ hanc feb
rem t̄ciam de colico chimo ⁊ putrido uaſa ꝑꝑ
id q̄ dixit q̄ eo cū dominat᷑ cor· aut putre
ſit aut nō· Qº nō putreſit· aut ē ī uno mē,
bro aū ī toto corpe· ſi ſit ī toto corpore·
genat ꝑ eticiam ſū febre. Si a' ſit in q̄buſ
dam mēbꝭ· facit ypticam· putrefīa a' eᵗ
ē ī toto corpore aut ī uno mēbro· Si ſit in
uno mēbro gnāt apa q̄ dr̄ heriſipila· Si ſit
ī toto corpore neceo aut ē int᷑ uaſa aut
ex· Si ſit int᷑ uaſa· aut t̄ciam ſū rigore
generat aut cauſō· Si ſit ex uaſa· facit t̄
cianam interpolatam ſe^a·n· m̄ q̄ ē int᷑ ua
ſa n̄ facit rigorē eo q̄ ē clauſa ī uaſiſ n̄ po
tenſ tranſire ꝑ loca ſenſibilia ⁊ pungere ea
Rigor ·n· nō ē aliud n̄ m̄ pungens mēbra
ſenſibilia· Sʒ h' fe· h' int᷑ uaſa ſit· cū int᷑
polone· in die tn̄ remiſſionis nō q̄eſcit
ſic ea q̄ ſit ex uaſa q̄ eī m̄ ē mixta cum
ſanguine ⁊ cum eo mouet᷑· Sʒ tn̄ ī die
tranquilla q̄eſcit ⁊ mitigatꝰ aliquātulum
vn̄ a die exacerbationiſ differt· Jt̄ a cauſ
one differt q̄ m̄ tertiane ↄtinue int᷑ ua
ſa exiſtenſ ē ī omnibꝭ uenis corpis· Sʒ ma
teria cauſon plimū ↄſiſtit ī uenis cordi uicin
antibꝭ ſic ſunt uene cor' ſt̄oi epiſ ⁊ pulmoniſ
ꝑpt̄ ē acutior ⁊ moleſtior· qꝛ a' t̄ne feruē
tior ē ī aliiſ locis cor' q̄m ī illis· Sʒ m̄ hec int᷑
q̄ febres ↄcordāt ad inuicē q̄ m̄ utraq̄ ē
co· ⁊ utraq̄ ↄtīª ē· Cauſō tn̄ aliū fit de ſalſo
fl'e ſic yp· in epydi· feb'ꝭ inquit quedā eſt
amara ⁊ quedam ſalſa· Tertiana uo q̄ h't
interpolōm intelli· cū iii· ſignibꝭ· q̄s G· oſtēdit
i· re ſili· nō ſili ⁊ ext'ū ſimilis v'· i· etas ↄpl
exio· ſlo ſilis q̄ntadm tempꝰ aer· regio· res
ex ſim· uelut occaſiōes que erant morbi
ſīm que ſunt infirmi acc' ⁊ medici figūō
nes ſic rigor ſiccitas uelocitas ⁊ tarditas ac
ceſſionis ⁊ alia ſimilia· ꝑ re natalē ſic cogi
tatur q̄ plimū patit᷑ hāc fe. cui ↄplō ca· ē
⁊ ſicca· etas· iuuentꝰ a xxv· annis uſq; ad xxxv·
maxime ſi fuit macilentus ⁊ ſpos pilos h
abuerit· corpꝰ raruum· ꝑ nō ſilem rem cogi
atur q̄ plimum oritur in eſtate ⁊ cū aer
fuit mutatꝰ in calorem ⁊ ſiccitatē· Similr̄
⁊ regio· ex ea aū infirmi ⁊ ſi iuſſia ſanitate
fuat laborioſ ⁊ ipſe ſtudioſ ac ſollicitꝰ q̄m n̄
anni ē q̄ n̄ ↄplōnis infirmi ⁊ ſi hº humana
aliquid ſigt· neće ē ide n̄ tempum oſtēdat
⁊ n̄ aeris ē q̄ n̄ pacientis· n̄ regionis q̄ n̄ eta
tis· vn̄ q̄cumq; h' ſignū· neće idem illa uni
cat· Similr̄ labor ⁊ ſollicitudo ſunt q̄ſi
macilencia ⁊ extenuatio· macilencia·n· ca
lorem ⁊ ſiccitatem ſigt ⁊ ſollicitudo atq; la
bor faciūt calorē· De re ex ſim ſic intellig̃
Sunt·n· quedam in quibꝭ h' fe· cognoſcit᷑
q̄ h' fe· de m̄ colica ea· ⁊ ſic· ē ⁊ iuuna ſenſu
alibꝭ membris· neće ē eam ꝑcedat rigor mo
leſtiuus pungēs q̄ a' aut ſpine· acumē
·n· ex· tn̄· tranſiens ꝑ ſenſibilia mē' quo nō
fuat aſſueta pūgit ea ⁊ gnāt tremorē q̄ ri
gor dr̄· h' reſtificat q̄ ſi a q̄ ca· ī colica corpa
incedit ꝑuſq̄m eis fuit aſſueta tremorem
paciuntur ⁊ repugnāt aque· ſʒ eam aſſu
efaciencia utraq; una res efficiūt ꝑꝑ ſocieta
tem q̄m hūt in calore. Qꝛ ſi m̄ colica tāti
fuit a amiſq; mē' ſenſualia ꝑ eam ſpar
mentur· n̄ fugit ad īteriora corpis ꝑꝑ illam
re nocitam. ...a'e vn̄ exteriora ī frig

dantur quousque membrum calefit et ferueat et quod ca
lor per totum corpus diuidatur. Cum autem ita sit ne
cesse est patiant infirmi incensionem et nimium
calorem siti uigilia. dolorem capitis sine grauit
ate et sentiant punctionem in esse et acuti fumi
de atre egrediuntur appetitum perdant et aliqui
eorum extremitates refrigerent propter nimietatem an
gustie et delectentur pannos quibus sunt oper
ti se expellere aut eis magis infusis se induere
maxime si fuerint in iiij accessione. Tunc est
ultimitas et status morbi. Cum que uenerit in
fine quarte accessionis dissoluitur membrum cum sudore
si fuerit subtilis et leuis aut est egestio. Si fuerit gros
sa et grauis. Solet et hinc febris euenire uomitus
colericus et tincta egestio maxime in tercia aut iiij acces
sione. primum caue ergo ne in hiis temporibus des far
macia quod non per se purgat nimium in hiis temporibus.
Quod si febris sine aliquorum humorum commixtione
fuerit. hec signa apparent pura et simplicia. Si autem
febris sit commixta et eius signa sunt opposita pro
mixtione in ea. Sed si in principio diei hec febris signa
apparent perfectam digestionem ostendencia finit
in iij accessione. Quod si non fuerint perfecta finitur in
iiij. Quartus si digestio fuerit debilis in vij finitur ac
cessione. Quod si nullum signum coctionis determi
natum apparuerit fit febris diutina et monstrat
esse non uera. Quod si fuerit uera. et accessio non minus
xij horas tenet et dimissio xxxvi. et finit in
vij periodo qui est xiiij dies. Quod si accessio xij
horas accessionis transierit et vij periodos transierit
non esse uera. Urina pacientium hanc febrem est rubi
da ignea subtilis. Causa ruboris calor est co
lere. Causa subtilitatis eius siccitas est colere.
Pulsus in inicio accessionis paruus quia calor
fuerit per corpus dispersus. est paruus ac subtilis propter
corporis fumum ad corporis interiora se coadunan
tem. Sed calore in toto corpore diuiso et acces
sione ad ultimitatem appropinquante fit pulsus
magnus et uelox. Sed tamen uirtus eius forcior est in
dilatacione quam in constrictione propter multitudi
nem fumi ad interiora corporis accumulatam
in qua non laborat ut extrinsecus eam expellat
uelociter. Sufficit quod diximus de signis ter
ciane febris. Sed nos [illegible] plane dicere quare et que
sunt colera rubea. recipit [illegible] siccitate [illegible] putredinem cum

eius non ca. sit et sic. Diximus quod putredo est ubi quod
caliditas et humiditas sunt coniuncte. Item dici
mus quod siccitas sit iij modis. Aut enim sicca est in
natura. aut in substancia aut in substancia aut in utroque
quia quedam sunt naturaliter sicca quorum substancia est li
quida. sicut mel. uinum. colera rubea. aqua salsa et
similia. Sunt quedam que in natura humida et in
substancia sicca et dura sicut pix longum et cetera.
et similia. Sunt et alia in substancia et natura sicca et dura si
cut ferrum. lapis et similia. Quod igitur in substancia est sic
cum et non humidum. recipit putredinem. quia calor ex
traneus humiditatem in eo inueniens dilatat eam
faciens eam fluere. Item diximus quod omnis bullicio
et priuatio que est ex actione nature faciunt pu
tredinem. Quod et in natura est siccum et in substancia liqui
dum. suscipit putrefactionem quia calor extrane
us inueniens putredinem liquorem in eius substancia
dilatat et facit eum fluere. Quod autem in substancia et
non siccum est. numquam recipit putredinem. Sed
ex utroque prestat siccum est. primum calor extraneus in ea
nullam repperiens humiditatem fit causa eam sic
ciorem et duriorem facere. Palam igitur intelligimus
quod quod in suo corpore fuerit humidum suscipit pu
tredinem licet naturaliter sit siccum. Unde colera rubea. licet
in substancia sit liquida in natura tamen est sicca. Recipit
igitur putredinem. Similiter et colera nigra. Palamque
est quod colera rubea et nigra non recipiunt putred
inem propter earum naturam sed propter earum substancialem humidi
tatem atque liquorem. Et quia compleuimus causam pu
tredinis colere rubee absolute. Sed nos distin
te speciem colere rubee que recipit putredinem et eam que
non. Unde dicimus colera rubea. modis diuersis esse. est autem
naturalis et non naturalis. Naturalis est rufa habitans in fel
le et uirtus eius in epate. Non naturalis in suo est tamen
diuersa est. quia quedam est uitellina. alia crocea
alia prassina. et alia eruginosa. Uitellina et
crocea. minoris sunt caloris et siccitatis quam
rufa que est naturalis. prassina autem et eruginosa ma
iorem habent calorem et siccitatem quam naturalis.
Causa. quia naturalis colera ad stomachum ueniens
miscetur cum humoribus in ipso existentibus
qui si fuerint laudabiles et temperati sicut humo
res qui oriuntur de pane bene fermentato an
nuali agno. edulo lac sugente. conuertitur colera
in croceam sibi uicinantem. Quod si humores

quib; cō ē mixta fuit. ad firitatē ⁊ hūita
tem ptinentes sic̄ eis qui nasc̄t de pisabus
fructib;. mutat̄ colā ī uitellinā. Fo; uitella
minus ē ca. ⁊ sic. q̄m citrea ⁊ citrea mīnq̄
rufa. Et si inuenit humores in s̄tō calōs
⁊ acutos sic̄ ei qui gn̄ant de pipe synapi
poris allys ⁊ simulib;. augm̄tat̄ calor co
lere fit q; p̄ssij coloris. Si a' illa cō ī suo p
mansit acumine ⁊ calefacit eam calor
ex̄neus sic̄ calor tempis aut altaꝝ reru
incendꝭ fit q; eruginosa. Crocea itm ali
q̄n nasat̄ ī c̄pe cum sanguis sit hūnor q̄m
decet. p̄m filis cō ī iuuenib; ē rufa. seni
b; a' ⁊ puis ē crocea. senorib; uitellina. p̄s
sina a' impossibile ē in c̄pe gn̄et n; cinsit
a s̄tō n; gn̄at fe. q; tanto tempe ī cor
nō pmanz ut putrefiat ⁊ fe. gn̄et. s̄tatā
n. semp se adiuuat ut eam a corpe expl'
lat p̄ eius maligntatē. Et si natura
deficit eam expellē nequiens incendꝭ cor
⁊ homo moritur. g' si talia de p̄ssina acid
unt. q̄nto maiora ⁊ citiora de eruginosa e
ueniunt. Necē ē g' ut rufa crocea ⁊ uitellia
recipiant putridīem ⁊ fe gn̄ent. S; si m̄ fe.
fuit ūa cō. i. rufa. gn̄atur causon. si fue
rit crocea. fit tciana. si ē uitellina. nascitur
emitreus.

Febris t̄ra molestior ē cetis putrdis
febb; p̄p acumen ei' in ⁊ q̄ ē causō
uicina. q̄ cum fuit ūa fit ei' ēis ī vij.
p̄yodis sic̄ ypo. dx̄. si nō sit ūa. transiet ī
minimum hunc. ⁊ s' uim cum q̄ misc̄et fit lō
gitudo sue determinatōis. que aliq̄n incipit
in autumpno ⁊ dimitit in ūe. Sol; ē pa
cientib; euenire ī nocte anq̄ accessio ueniat
angustia ⁊ uigilia. veniēte a' accessione
accīt pua fortitudo. sitis. calor. p̄ma q̄d' ac
cessio aut iiij. horis pmanz aut vi. a' vij.
deīn dissoluit̄ cū aliq̄nto sudoris. Causa su
doris ī p̄ma accessiōe subtilitas ē m̄. puitas
ei' ē ij. mod'. vno. q̄ m̄ nō dum bn̄ digesta
ē. alio. q; calor fe. desiccat ⁊ q̄uit eū in fu
mum. vn̄ sudor paucꝰ apparz. Scd̄e a' acc
ssionis accidencia sunt q̄ p̄me s; tn̄ lōgio
ra. q; pmanz x. horis. veniente ūo iij ex
acbatiōe molestat̄ n̄ est. n. nunciata. Fo;
signes appent monstrantes q; feces prinꝰ
ari ⁊ bulliri incipiunt. i. dolor capis. nimia
incensio. angustia. sitis vomitus colicus
veniente ūo iiij accessiōe induratur ⁊ aug
m̄tat̄ fe. q; status morbi ē uicinus. Ideo do
lor capis augm̄tat̄ ⁊ fiunt sitis uomitus
angustia. defectio. siccitas labioꝝ. rubor ocło
rum ⁊ aliq̄n cutis facei fit liuida aū niḡ ⁊
aliq̄n n̄ colicam puocat eg̃m̄ f' ey'm q; di
es ctica ē ⁊ morat̄ accessio xij. horis ⁊ aliq̄
xiiij. si m̄ fuit grossa. Deīn cum minueta
te sudoris dissoluit̄ maxime si ego fuit eq̄
q; h' m̄ sol; dissolui ī accessiōe. Et si m̄ subti
lis fuit atq; leuis expllit̄ p poros cum sudo
re. si ē gn̄us cū egōe. mediocis etiā cū uo
mitu eicitur. hijs itaq; accn̄cijs transactis
infirmus quiescit. alleuiat̄ ⁊ cōfortat̄. Cn
ta aū accessiōe accedente paciens minorisē
molestacōis q̄m fuit ī iiij. her. n. molesta
tio cte accessiōis malignitati uicinat̄. vi
a' a accessio debilior ē ⁊ modic̄ sudoꝝ accidēnū
apparet. vij a' accessio vt multum xij. horis
pmanet. deīn ab infirmo recedit omis mole
statio ⁊ angustia ⁊ ipse ualide ab egritudine
egredietur. Et aliq̄n h' fe. ī iij. accessiōe fini
tur ⁊ nō numq̄ ī iiij. S; plim ī vij. q; m
illi ex signe in vi. alijs q; locis sic̄ dicemꝰ
appentib;. Et si in p̄ma die appūt ei' bre
uis. Si a' pea. tardab;. s; tn̄ si ūa fuit n̄ tn̄
sit vij. p̄yod sic̄ ypo. determinauit. vn̄ oīme
dicum in h' febre se cauē ab initio ut nō
det infirmo rem eum cale... facientem
ne m̄ calefca cū suo acuīe n pū caput sa
liat ⁊ frenesim faciat gn̄et ⁊ fiant cpti
mor ⁊ molestatio peiores q̄m m̄ q̄ gn̄atur.
Rubee n. colē acumen ⁊ uelocitas nō sus
tinent medici stulticiam ⁊ ignoranciā in
firmi. Cvrā a' h' febis curam tū talit ē ū
tio. ī p̄mis p q̄rat̄ ūtus utrū sit fortis ut
nō. Et si fortis fuit ⁊ m̄ morbi furiosa
catharticum dari cōuenit. colam rubeam
purgans ei' q; acum̄ extinguet sic̄ oxisc
mel. prun. mirabol. cit. cassiafis. ⁊ v. mā
na ⁊ hijs similib;. Si a' egō cop stiptica

fiut ⁊ ē neccītas eam liquidam faciendi. ali
qñ cū dyagridij oz misce. Sʒ ñ ī die accessiōis
cathárticum detur. Sʒ añ ī .i. die aut ī iij. ꝉ
ī iiij. Cauendū ē ⁊ qñtum plus pōt ne impe
diatur ñ in die accessionis uolens morbo
repugnare ⁊ mām eius expellere cum cath
ʹtico aut alio. Sufficit aūt ī die accessionis
psillium cum succo maloꝝ g̃. aut syr̄ ali
qͥs qui sit ei ꝯueniēs. Sʒ h̄ danda sunt cum
minus aut fortis sit caloꝝ ⁊ sitis. Si aūt tali
ter nō exstitit. sufficit sol⁹ syr̄ quia psillium
aliā ꝯgelat ⁊ indurat mām. Si aūt accessio ī
cepit p̄ p̄ndiū. sufficiat infirmo solus syr̄
ei datus mane. fe. quo cessata. ei ptisanū
detur. vespe panis lotus cum ʒuc̄. Qđ si ac
cessio ad medium diem accessit incepit.
matutino ptisanum accipiat. illq; sum
at. aliud ñ fe. cessauit. p̄ueniente quo feb̄
panem cum ʒuc̄ accipiat. Si aūt fe. ī ues
pe aut p̄ma noctis hora incepit. mane su
mant ptisanum ⁊ cum fe. cessauit pan
em lotum. Sʒ cauū oz ne ī hora accessionis
aliquid ei tribuat̄ nec iij. horis antea qm̄
accessio uenit. quia si aliquid ī hora accessio
nis accepit. stō ꝉ euomit quia tūc temporis
stō mouetur ad expellendam putredinis
mām que ī eo ꝯtinetur. vñ si in tp̄e accessi
onis manante aliquid datum fuerit. fit
caloris fe. augmentum ⁊ mām ingrossat
⁊ ponderosam eam facit. est. n. fe. qͥ olm
ardentis lampadis. Qđ si in initio huius
fe. nō audeb dare catharticū ꝓp̄ ūtutis de
fectum aut. -- ꝓp̄ puritatē etatis añ aer
em. da in initio die q̄rta mannā cassiā f.
uiol̄ ʒuc̄m oxisen. pruna roscazac̄. In
die aūt accessionis succum mali g̃. cū psill̄.
Qđ si h̄ nō suffecerit suppositoriū necce ē fiat
de licio nitro. dyagridio ʒuc̄ ⁊ hijs simili
bus. hijs nō sufficientib; clist̄ fiat decoc̄
mundato. uiol̄. malua. bleta. felesfe. ol̄
furfure. obsomogaro. ro. ʒuc̄. uiol̄ m
ro. sale ommū dyagridio. Qđ si v. dies trā
sierit ⁊ paciens ⁊ morb; ad ultimitatē
uenit. phibe cibum ⁊ da infirmo solū
ptisanum mane. vespe panē lotū ē ʒuc̄

coce m̄ dieta ī .v. aut vi. die utat̄ sic ī die
accessionis fiat ut ueniēte vij. corp⁹ sit m
auitum ⁊ ñ liba possit modo resistē nul
lum hūs impedimentum. ⁊ ī vi. sol̄ accipi
at ptisanum mane si accessio ad vi. est
uentura. Qđ si aliq̃ fuit suspicio ne cal̄ ī
stō augmentet ꝓp̄ sui manicōm extingue
eum cathinodic cum succo maloꝝ g̃ ⁊ me
lonis palestini. feb̄ aūt mitigata ⁊ angu
a ⁊ incensioe ab infirmo recedentib; si punc
tionem in ore stōi senciat. accipiat pa
nem lotum cum aqua aut colatiū aut
solum aut cum modico ʒuc̄. Si gule
siccitatē ac incensionē huit ī palato. gar
garizet succum cucumis ⁊ psilliū potest
⁊ apozima prunoꝝ ⁊ oxisenice. Si dolor
em capitis tur. humecta nares cū ol̄ uiol̄
caput infundat̄ de muliebri lacte uel
asinino ul̄ caprino. Emplm̄ de psillio
suppone capiti. psillium lotū ⁊ ptu aq
ro. misce ⁊ diu agita donec incipiat ī spi
ssari ⁊ suppone fronti ⁊ tympib;. Vl̄ san
dali fricentur ī testa ī tincta aq̄ ro. ⁊ q̃co
quo m̄ eliciatur fiat troc̄. iij. admixto mod
ico camphe ⁊ siccati ꝯfricant̄ cū aq̄ ro. ⁊
ligno ⁊ cū feces subsedit. aq̄ supnatan
te. intingat̄ pannus ⁊ supponat̄ tymp
ib; ⁊ fronti. ⁊ supponatur tympib; ole
um ro. aū uiol̄ cum aceto mixtū infū
datur. Si aūt siccitas augmentata capiti do
minet̄ ⁊ infirmus alienatōm paciat̄
stimurōm fac cū olis ⁊ lacte que dixim sup
mus. lauet̄ ⁊ caput ex eis. pedes ⁊ crura in
tantur in aq̄ in q̄ cocta fuint uiola spūs
cortex lactuca ⁊ aliqñtulum camomilleon
Ex hac aq̄ si fuit neccītas lauet̄ cap. Qđ si
in die vij. solo aut uomitus uenit. sit q̄
ex actione ñ. nullum artificiale igeniū
oz coadaptari quousq; solo pmansit si fu
erit uñ oz ⁊ q̃ oz ⁊ qñtum natā sustinuit
oz nos ⁊ mitigare incensioem stōi cū syr̄
maloꝝ g̃. aut maloꝝ ⁊ spodio. Sʒ si augme
tetur sitis ⁊ defectio ī ultimitate status
⁊ mutetur pulsus ī calidum ⁊ uelocē ⁊ ī or
dinatum. vñ uo fiat rubicūda ⁊ incensa.

et infirmus sit pusillanimis aut timidus q
usque videns causam venire vini oris et f q oport
Et si venerit solo augmentabitur fit quia necessitas v
confortetur non cum cibo. dabis ptisanam fruum
decoctio assatum. et panem assatum lotum
factum malis cum aqua ro. Et si propter hoc solo
non cessavit. da troc. de spodio cum sirupo agres
tis uve aut de aceto pomi citri. fluxit que
nit de milio. ordeo cum sumach et amigd
alis et similibus. bibat mane ieiunum aquam
ro. cum pane decto. Et si cum in egestione fuerit
augmentata. et dubium est ne excorientur inte
stina et paciens dissinteriam paciatur. conforte
tur intestina cum ʒ. ij. et ʒ. se. herbe acet
ose et cum dicti de succo arnoglosse. virga pa
storis ramis portul. oleo ro. terra sigill. i re
stis ovorum assatorum et similibus in causis deis
accipiant pulverem gum. bol. terre sigilla
te an. ʒ. iiij. amidi spodij. an. ʒ. iij. se ma
lue assati. se. mirthe an. ʒ. iij. fac pulve
rem et dab. ʒ. iiij. cum oleo ro. temperatas et c
syrupo mirthino et aqua fria. et cathaplasma fiat
de flore vitium salicis mali citani piro
rum omnium flores an. ʒ. iiij. gallie ʒ. ij. ro.
sandal. ru. pr. mis affricam an. ʒ. ij. omnia in
pulverem redacta cum aqua ro. aut succo mir
the distemperetur. si calorem nimium habuerit
modicum camphore admisceatur. mitte in aqua
quam potum dabis. spodium bolum gum. ar. omnia
assata cum sumach. vice. et aqua fria mix
ta. sumat cytonias et vicam simplices
et diamulon. Et si dissinteriam patitur ac
syncopim vel yctericiam. cura eum cum me
harum passionum quam dixi in causis ibi enim
plane dixi quantum oportuit. unde non est opus iterum
repetamus hic.

Amphimerinam de flico chimo nascitur
fleumata. si corpus cum dominatur aut
putrefit aut minime. si non putre
fit. aut in toto est corpore aut in parte. Si
fuerit in toto corpore. generat yposarcham
aut sitatem continuam sine fe. Causa
huius diversitatis est fortitudo et defectio m
brorum quia membra cum forcia fuerint. expellunt pa
ulatim illud fleuma neque dividitur illud coad
unari ut yposarcha generetur. Et si fuerint de
fleuma. coadunatur in corpore. unde yposarcha non
nascitur. Si autem fuerit in uno loco. facit humidum
apostema quod zimia nuncupatur. Si vero fuerit putre
factum. aut est in toto corpore aut in uno membro
Si est in uno membro generat vulnera aut pustulas
de quibus humores fluunt saniosi et aquosi
Si fuerit in toto corpore. aut est intra vasa aut
extra. Si est intrinsecus. generat continuam amphi
merinum sine rigore propter causam quam supius
diximus de alijs humoribus cum fuerint intra vasa
Si est extrinsecus. facit amphimerinam cum inter
polatione. quam. iij. modis cognoscam sicut in tria
diximus. i. re nisi. non naturali. et re ex
trinseca. Res nisi. est etas et hic. si non naturalis est
tempus regio aer et artificium infirmi. Res
extrinseca. sunt accidencia que ex hac fe. gene
rantur. que sunt infirmi accidencia media
ca non suggeres. De re naturali: quia hec febris
plurimum accidit flua humidas quibus habitibus
nisi etatem decrepitam aut puericiam propter fleuma
senioribus dominatur aut defectum caloris eorum v
cibaria non digerunt f q o iij superfluitas re
ate digestionis ab eis expellatur. Eodem modo in
telligimus de omni corpore cuius cum frigi
ditas et humiditas dominatur. pueri vero ac
cidentaliter sunt fleumatici propter eorum gulositatem quia
accipiunt cibum ultra quam possit calor su
is eorum pati. et eciam sumunt inordinate. "
humidi chimi in eorum corporibus augmentatur
accidentaliter. quia calor naturalis in pue
ricia forcior est quam in ceteris etatibus similiter
et in iuvenibus habundancior est quantitate.
Sicut G. calor inquit similis in puericia plus
est in substancia quam in qualitate. sed in iuvenibus
habundancior est in quantitate quia in pueris est sicut
sanguis temperatus. In iuvenibus sicut colera. t.
in acumine permanens. palam ergo est pueris
fleuma dominari propter gulositatem et cibi inordina
tionem. Sic intelligendum est in omnibus gulosis ci
bum potum que multum sumentibus in
ordinate et maxime si cibo non diu digesto
hic fecerint. palam ergo est quod hec fe. similiter accidit
senioribus et eis qui similes habuerint oculos
sicut glaucos aut rubeos. albos. citrinos. hu

dis non pilosis et angustos poros. Nascitur et in pu
eris et eis qui similes sunt eis, i. gulosis mul
tum comedentibus ebriosis, sepe et multum
frigidam aquam bibentibus. De re non aliter ita intel
ligitur quia plurimum hec febris nascitur in hieme et
cum aer mutatur in frigiditatem et humiditatem.
Similiter cum natura regionis fuerit immuta
ta maxime si patiens in sua sanitate fuerit assue
tus requie delectatione et non ulla exercitatione sol
licitate et labore fuerit usus. Hec autem ex hiis
sic cognoscitur quoniam hec febris cum sit de putredine fleg
matis est in unaquaque accessione precedat prius quam in
putrefiat ac calefiat nimius frigor quasi
glacies refrigerans totum corpus usque ad extremit
ates et permanens quasi una hora. Cum autem flegma
fuerit putrefactum et inceperit putrefieri calefieri
transit frigiditas. calor quidem levis est et continuus. hic
tamen est diuturnus ac formidolosus. lenit
autem et diuturnitas febris quia materia eius est flegma et flegma
est durum ut digeratur. tremor eius est propter nimium lab
orantem ex continuitate et propinquitate sue re
solutionis quia tempus sue accessionis xviii horis
et requies vi. unde priusquam sentiat infirmus
unius divisionem incipit altera non prius in
dificatur de corpore sicut terciana. Cum hec tertiana
propter calorem et suam siccitatem cito cum extenso
incendit calore et convertitur quasi in cinerem unde pa
ciens quiescat donec altera veniat accessio. sed
cotidiana non fit similiter quia materia eius propter grossit
atem et viscositatem suam tarde dissolvi
tur et convertitur corpori eius quia calor suavis pro
inde paciens non quiescat nec sentit quando inter
polatur. sed nimium fatigat unde est molesta ac
timorosa. Rursus paciens non sudat nisi
modicum propter grossitatem et frigiditatem materiei ve
niente autem morbo in ultimitate laboris et
signis innuentibus apparentibus eius quia appropinquan
te dissolvitur materia et nimium sudare incipit in
firmus. habet autem hec febris proprietates que sunt ab ea
inseparabiles. i. dolorem stomachi et splenis. sed
tamen maior est in stomacho quia flegma semper est in ore stomachi. pro
pterea pacientes evomunt flegma et facies eorum
fit tumida et mutatur in lividum aut plum
beum colorem. os eorum semper est humidum et in si
pidum nec illam paciuntur sitim. et si ista

tum fecerint sit modica quia sitis non est propter flegmaticam
materiam sed accidentaliter propter calorem flegma calefacientem
et putrefacientem sicut siciunt ei qui pisces et
melones comedunt. hec .ii. exbaria si calorem in stomacho esse
accumulatum invenerint cito in eis materiam convertunt
et sitim generant quia naturaliter sunt convertibiles. Et si ulti
mitas caloris in unaquaque febre venit mutatur
facies eius in citrinitatem. unde fit rubea et pulsus for
tis hec fiunt propter calorem flegma putrefacientem. Cessante
autem calore convertitur facies eius in album et
plumbeum colorem et vertitur in albedinem et citrini
tatem. Causa quia materia eius est cruda. pulsus eius fit lat
tardus. dulsus debilis latitudo fit propter humidita
tem et habundantiam materie. Defectio et tardi
tas propter paucitatem naturalis caloris. durities eius ea
est aliquando materia dominatur unde pulsum facit for
tem et aliquando materia naturalem ????. Et de ca fit pl
sus debilis veniente autem morbo ad finem et materia di
gesta fit urina digesta rubea et turbida et nimia
ac propinquitate eius. Et siquidem sophiste reprehe
dunt nos et dixerunt. Si natura febris est ca. et sic. et
flegma est frigidum et humidum quomodo febris ex eo nascitur. Respondemus
dicimus febris de flegmate generari sed propter eam materiam suam exer
centem sed dicimus quia omnis materia flegmatica sive colica aut
melica cum putrescat bullit et calefit unde febris
generatur. Et si non putrefit febris nullo modo generari
faciet. licet naturaliter sit calida. Hoc testificatur per ye
ticiam que nascitur de co. r. mixta cum sanguine
per totum corpus et tamen pacientes nullam febrem pa
ciuntur quia co. non est putrefacta. palam ergo intelli
gimus quia flegma non generat febrem naturaliter sed propter sui bulli
tionem de putredine procedentem. V. g. aqua ca. in
cendit non propter sui naturam sed propter calorem quem ab igne
recipit. Sufficiat quantum disputavimus de
ca et signibus amphimini. Incipiamus ?cam.

Quia hec febris
Que flegmatica nascitur materia et flegma naturaliter
est frigidum et humidum necesse est hec febris
curetur cum rebus grossorum humorum atte
nuativis et subtiliativis. sed tamen quia flegma diversorum modorum
est quia quedam species flegmatis est grossior et frigidior naturali
et quedam calidior. necesse est autem materia est frigidior ad
ei plus attenuantia quam cum fuerit calidior
unde medicus oportet investigare ut certissime cog
noscat quomodo debeat eam curare et fiat hec causa

oppositionem qualitatum. Res .n. subtiliantes
et attenuantes diverso modo sunt inequalitate. Fl
eugma enim diversificatur quia est flegma frigidum et humi
dum cuius species est naturalis que est de colamento
sanguinis aquosi. prius sanguis non perfecte
digestus est flegma. Est et flegma frigidius et grossius
quod dicitur acetosum quod significat frigiditatem sanguinis domina
ntem. est et aliud calidius et levius sicut salsum quod
ostendit quod ostendit calorem aquositati san
guinis esse dominantem. Similiter et attenu
antia diversa sunt. quia quedam cum nimio calo
re et incensiva sunt attenuantia sicut rad
ices origani. calamenti. et similia. Sunt
et quedam que attenuant absque multo ca
lore et frigore quemadmodum marrubium lupulum
apium et similia. Sunt et alia attenu
antia et acumen colere extinguentia ex toto
ut sicut ptisanum et oxizacara et hiis similia. unde
quia attenuantia talia multa sunt. utimur eis
talibus modis. Si flegma intelligitur esse frigidum et grossius
medicetur cum re calefactiva et humecta
tiva. Si fuerit calidius et humidius. curetur in me
dio cum extenuativis et refrigerativis. febre au
tem mitigari incipiente. curetur postea cum re ex
tenuativa et calefactiva aut aliquantum caloris ac
tiva. Quia si data fuerint refrigerativa calore fe
bris decrescente. timemus ne materia induretur
et ingrossetur. flegma enim licet calefiat accidentali
ter tamen naturaliter retinet frigiditatem et humiditatem. Sicut
si calidam medicinam assuefacimus. augme
ntamus materiam plus quam prius fiat. quia si calor
em cum fuerit frigida susceperit. quanto magis
preparatur ad recipiendum calorem cum accidenta
liter sit calidus: primum naturale est sit medicina mediocris
id est attenuans sine calore aut cum modico
calore et hoc fiat ab initio usque dum digesta
fuerit materia. Cum quia signum coctionis in urina
aliis ue locis apparuerit. festinari oportet ad ex
pellendam materiam extrinsecus. hoc enim si neglex
erimus. timendum est ne materia ingrossetur
et induretur. quia sic celerius est non. Signum in coctionis
si non pateat quemadmodum si cruda appareat
urina. et alia signa monstrant moram esse
materie. ne cedatur urine. possibile est enim coloritas
urine fiat ex cibi aut potus cordialitate. unde
non tuam accionem diminuas per urinam. sed purga
tum cum ventris solutione. Sed quod oportet id est si flegma fu
erit salsum: cathartice dabis de mirabolanis. citrinis
kebulis. absinthio. bedegar. cuscute eupatorii.
cassia fistula et manna. et cum pillulis de yerapigra et
hiis similibus. Quia si fuerit acetosum flegma pur
gabimus cum pillulis de stomatico. Set tunc si omnino materia
explicatur subito sed multis vicibus paulisper. quia
si materia pergeret in una vice cum forti potione. timen
dum est ne repugnet materia potioni cum sua grossitie
et quietatur potio ad spiritualem corporis humiditatem
unde si tamen repugnet ei et fiat hoc etiam causa in
firmum molestans ac periclitans. Eodem mo
do oportet faciamus in omni passione que fuerit de gros
ui materia et dura ad dissolvendum. potest itaque materia
cognosci si fuerit salsa ut acetosa hiis signis.
Quia si fuerit acetosa. infirmus parum habet siti
et sentit gravitatem in stomacho et in ventre et ventre
habet constipatum. Causa. quia flegma cum frigidum fu
it et grossum. adheret se intestinis et phibitis eam
ne exeat. unde paciens sentit gravitatem
Quia si materia fuerit salsa. fit sitis nimia ergo solu
bilis et paciens ...ati... sentit in stomacho punctiones
et dolorem et ...estinum habet os siccum et salsum
cum nimia ... siti. quia flegma cum sua sal
sedine pungit ... in ... stomachum et intestina ut expel
lant a se quicquid fecis habent. Sunt et alia
signa. quia si materia fuerit salsa. siccitas maior
et calor fortior et accessio fit brevior propter levi
tatem et acuitatem materie. et econtrario sunt signa si fuerit aceto
sa. Quia si vitus infirmi nequeat farmaciam
tolerare. oportet ingeniari ut extenuetur materia absque
ullo eius labore. verbi gratia. Si materia fuerit in epate donetur
causa epatis mundificativa cum urina. sicut trociscus de
rosis et trociscus de spicis. oximel cum succo vel apo
zimate herbarum scilicet radicis apii. maratri. scariole. scro
lopendrie. amcos. conficte cum modico mastice
si materia fuerit acetosa. Quia si salsa sit donetur tro
ciscus de spodio cum oxizacara. Quia si materia fuerit circa
stomachum. mundificet stomachum cum lupulo melle
ro. si fuerit acetosa. si salsa cum rodozacara.
Audivimus quosdam antiquos referentes se
vidisse aliquos cotidianam habuisse de acetoso
flegmate. deinde cum oximeliam inciderint. et non
tum quia salsa dieta usi sunt sicut blethisi elix

anisum cum obsomogaro et potus radicibus spargi
et simul potaverunt vinum forte et vetus ex
posuerunt epithima calidum super stomachum cum a
cabis tritis manibus de oleo nardino et sic e
vasi sunt quia materia dissoluta cum egestione egressa est.
Alii autem comederunt pisces cum sinapi et for
te vinum potaverunt et sani sunt effecti. Su
fficiat quantum diximus de cura amphime
rini absolute et universaliter. volumus modo dicere parti
cularitur de unaquaque specie eius. Unde dicimus
quod in inicio oportet investigari qualitates ma
teriei utrum sit salsa et sic in inicio mor
bi des oriziacam cum aqua calida. Veniente accessi
one et frigore incipiente ponantur pedes
pacientis in aqua calida in qua cocta sunt camo
milla viola anetum fructus plante pedum cum
oleo violaceo et sale. Et si sponte patitur vomitum fit
bonum signum. significat enim levitatem materie et eius facili
tatem. Et si vomitum non habuerit ne cogatur nisi
gravatur in inicio morbi quia significat grossita
tem et duriciam materie. Unde vomere cum fecerimus ma
gnum stomacho nocumentum eveniret et spasmus febris
ipse fit stomachi nociva p[...] [calida] [...] mae non de
causa sit stomacho lesionem [...] [mana] [...] infert. Si
datur quoniam rodozacum [...] [est ca] [...] cum cali
da. aqua enim calida in hac specie est [...] utilissima
materiam enim attenuat et dissolvit et sitim ex
tinguit. Quia cum sitis in hac specie est ebulli
cio et putrefactio materie. Unde cum fuerit extenuata
per aquam calidam sitis extinguitur. Deinde accipi
at ptisanam cum oriziaca. Et si egestio fu
erit stiptica. Dabis mane ʒ xxx. oriza
ca ℥ i. aque calide ℥ iii. Si autem species primam
transierit ebdomadam et signum coctionis
apparuerit in urina et in motu et digestio inceperit tri
bue in inicio accessionis oriziace ʒ ii. cum ap
ozimate aneti et provocabis vomitum sine
angustia. Et si venter fuerit constipatus hum
ectetur cum cum lupulo manna rodozacum et
hiis similibus. Et si non dum humectatus fu
erit. clistere ei facies de violis camomilleo
spinis egypciacis malva ana ℥ i. se. et
ortensis ʒ xx. furfuris blete centaurie
maioris sebesten omnia coquantur in iiii lb aque
donec ad unam redeant. Deinde colatis adde

olei violacei zuc. obsomogari ana ℥ i. salis
communis. nitri ana ʒ ii. Et si species elongabitur
ut xiiii. transeat dies et manifestabitur
paciens se sentire fumum calidum de su
o corpore exire aut pati abhominationem
aut ventris rugitum cognosce quod materia est
perturbata et commota et vult exire per sudo
rem si fumositas sentitur. aut cum vomi
tu si abhominationem. aut cum egestione si ru
gitum passus fuerit. Unde oportet festinare ut com
pleatur materia cum hoc cathartico quod est. mir
abolanorum citrinorum. kebuli ana ℥ i. bedegar ʒ vi. ru
te. absinthii. eupatorii. ana ʒ iii. uve pa
sse enucleate ℥ i. iuiube xx. pruna xx.
omnia in iii lb. aque coquantur ad me
dietatem. deinde mane rodozacum ana ℥ i.
adde. colatis omnibus potum dabis. pillule
simili modo valentes. Recipe kebuli ʒ iii.
turbith ʒ ii. et s. yera pigra ʒ ii. Trociscorum de
ro. bedegar ana ℥ ii. absinthii. eupatorii
cuscute ana ʒ iii. mastice ʒ s. tempera cum
succo apii. aut lupuli et fac pillulas ad modum
ciceris. dabis ʒ iii. aut iiii. cum aqua calida. Et si materia
fuerit acetosa. in inicio morbi dabis mellicra
tum oximel cum calida quia oximel opilatio
nes epatis et renum aperit. Vinum provocet stomachum de
feris chimis mundificet maxime si cum aqua calida bi
batur quia aqua calida multum iuvat. Ideo caven
dum est in aqua hac specie. frigida semper preterea dari oportet
potum aut medicinam quia materiam ingrossat
et congelat. Accipiat ptisanam que est cocta cum
radicibus apii. maratri. aneti calamenti et
modico piperis. Cum quo frigus accesserit ponantur
in calida pedes in qua cocta sunt camomi
lla. anetum. sansucus abrotanum et salvia. Et si
frigus fuerit forte quod glacies epithima de
so femori et ventri imponatur cum calido oleo in quo
cocta sunt piretrum staphisagria. nitrum piper
et calamentum. Dabis oximel cum calida in
qua coctum fuerit anetum. Et si non ve
nerit vomitus sponte provocetur cum oxi
melle de aneto aut de radicibus et apozima
te faseolorum sale communi que omnia calida
accipiantur. Si egestio fuerit constipata. dabis su
ccum lupuli cum carpo. et ortensis ʒ vii.

zuc̃ ʒ̄ .i. Q̃ si hec nõ suffecint. cliste facias
cum se. cẽ. maltia. coloq̃nt. centaur. furfẽ ⁊
bletha. oblomogaro. ysameleõ. nitro sale
dab̃ ptisanũ cum radicib; maratr̃ apii ⁊ ex
imke coctam. Si ã ptisanũ in acetositate͂
fuit ↄũsum. negabis iº ⁊ da milliciat̃ i quo
cocta fuint spica martix cũ ↄinamo. Q̃
si uomitus in inicio morbi spõtaneᵉ ueni
rit. nõ ↄstingas eum. ƺ si adeo augmẽtat̃
fuit ut ũtus pacientis pati eũ neq̃at ↄ
stringe eum cum syr̃ de fructib; aut syro
po mali g̃. sed cum mẽta. Accipiãt hãc con
fectiõm que ℞. thur̃ mastic̃. ligni aloes
an̄ ʒ .i. ↄpi. ʒ .i. ⁊ s. carami. ʒ .ii. ⁊ s. nuce
suce. ʒ .ii. ⁊ s. cyalox g̃. viii. ʒ. omĩa coq̃
tur in iii. lb aque usq; ad iiii. ⁊ dabis potui
paulatim. Al̃. ℞. spice mastic̃ an̄ ʒ .ii. ga
llie. lig̃ aloes an̄ an̄ ʒ .ii. fac pul. ⁊ dab̃ ʒ .s.
cum odorifero uino. Si paciuntur g̃uit
atem capit̃. ponat̃ faciẽs sup fum̃ aq̃ ca.
in q̃ cocta sint camomilla. mililot̃ ⁊ sã
suc̃. Caueat ab omni effusiõe lactis aut
aliq̃ rerum nec capiti sint iponẽda olea
⁊ in capite ul̃ faciei ƺ toti corpi iponãt̃
q: in se. ẽ multa ⁊ uiscosa ⁊ oliu ↄstipat
poros. un̄ nequit m̃ dissolui. Dietam acci
piant hanc. uina uidel; ciñs. blethe. nõ
multum comedat ne sto aggrauato cibus
non possit digi. ƺ mulr̃ subtili utat̃ dieta
ne p lõgitudine morbi paciens deficiat. Sƺ
si fe. incipiat ad medium diem. mane ac
cipiat ptisanum. Incipiente uo rigore ac
cipiat cum ea. sumat. Cumq; fe. cessauit.
comedat. Rursus si mane fe. accesserit. nil
accipiat quousq; cessabit. Vlr̃ q; dĩns ↄ
int̃ cibum ⁊ accessiõm. vi. horaꝝ fiat spa
cium. Q̃ si ũtus pacientis deficit in accipi
enda farmacia. da cũm suauit̃ attenua
tiuam ⁊ mundificatiuam. V. g̃ si m̃ fuit
ex̃i urina. dabis rem epar mundifican
tem. Q̃ si fuit in sto. dabis ea que stoi sunt
mundificatiua sic absinthi. apozima de aloe
yeri pig̃ ⁊ similib; q̃madm̃ m̃m uideris
ẽẽ grossam aũ subtilem. Bona ã sunt ca
thaplasma aũ epithimata calefactiua ⁊ dis

solutiua i sto ⁊ epe. ƺ tũ p mundificãm cũ ẽ
ussime nouis m̃m ẽẽ dissolutam ⁊ liquefaꝫ
apparente signo coctionis in uria. utat eũ
tyriaca magna p uomitum. Si fuit m̃
mixta cum eo. exhibe ea q̃ sunt calida ⁊
dab̃ muscẽ oximell. oxizacc̃. ⁊ muscẽ mell.
ro. rodozacc̃. ⁊ mediciam cum fuis mixte
as. ⁊ q: huĩ fe. ẽ ↄpetas dolor stõi. ↄ stõm
ↄfortamus cum cathaplasmatib; ⁊ epithimatib; q̃
sunt fcã de mastic̃ absinthiõ. spica ⁊ amo
mo ⁊ hys similib;. Q̃ si sto deficit ut ca
reat appetitu. ↄfortamus eum cũ olo nar
dino ⁊ absinthiõ. Si duriciam splenis hab
uerit. curet̃ cum medicinã spleneticoꝝ. Si pa
tiatur i sto fr̃itatem ⁊ acetositate͂. mundi
ficamus stõm eum hys pillis eum de corru
ptis humorib; manentib;. ℞. kebuli ʒ .ii.
yeri pig̃. ʒ .ii. ⁊ s. turbith. ʒ .iii. agarici ʒ .i.
⁊ s. succi eupatorii. succi absinthii. an̄ ʒ .ii.
fac pul. ⁊ cum aq̃ ca. tempa. ⁊ pill̃ fac. Q̃
si uis eas fortiores facere. adde modicũ sca
monee ⁊ euforb. Al̃. ℞. yerap̃ ʒ .ii. coloq̃n
tide interioris ʒ .i. dyagridii. bdellii. gũi an̄ ʒ
.i. eufor. nit̃ an̄ ʒ .s. tempa cum succo ca
ulium siluestrium. Al̃ ualens ad mundi
ficandũ stõm de grossis hu. ⁊ uentositate in
flata. ℞. kebuli. sal g̃e. ameos apii se. ℥
piꝑs. an̄ ʒ .ii. piꝑis longi. ʒ .iii. turbith ʒ .vii.
dyagdii ʒ .ii. penidioꝝ q̃nt̃ omnes spẽc. coe
lũc. q̃ s. dab̃ ʒ .vi. cum calida. Apozima
radic̃ ualet̃ ↄ hãc fe. si sit dura ⁊ diuturna.
℞. rad̃ maratr̃ apii an̄ ʒ̄ .i. ameos apii. eu
patorii an̄ ʒ .iii. bedegar ʒ .vi. orig̃ni absi
nthii. an̄ ʒ .i. spine egypciace cuscute ã ʒ .iiii.
squinanti. aristo. ro. an̄ ʒ .v. omĩa coq̃nt̃ i
iii. lb aque. donec ad .i. redeãt. deĩn colet̃
apozima de eupatorio usq; ↄ hanc fe. ẽ ẽ diu
turna. ℞. eupatorii ⁊ succi eius an̄ ʒ .iii.
asari ameos apii. an̄ ʒ .iiii. orig̃ni ʒ .ii.
absinthii ʒ .iii. se. fumi ter. ʒ .iiii. ro. ʒ .iiii.
ro. ʒ .iiii. lacce. amigdal̃ amara. an̄ ʒ .ii
ii. omnia coq̃nt̃ i iii. lb aque donec ad .i. ↄ
suma͂nt̃. deĩn colatum potui da ʒ̄ .ii. Al̃. ℞.
origani ʒ .ii. ameos ʒ .iiii. ℥. piret̃ an̄
ʒ .ii. ⁊ s. coriandri ʒ .iii. ro. ʒ .iiii. calamĩti

ʒ. vi. liq̄r. bedegar. an̄. ʒ. iiij. omĩa ĩ iij. lb.
aque. coq̄nt̃ usq ad t̃ciam p̃te ⁊ colatū da
bis potui. Tr̃oc̄ ḡ. ual̃ q̄ fe. diuturnas cū ni
mia frigiditate. ℞. lacce ʒ. x. succi eupa
tor̃. ʒ. iiij. spice ʒ. vi. asari. aristo. ro. an̄.
ʒ. iiij. longe. iij. amigd̃. ama. maratri
apij. an̄. mente an̄. ʒ. iiij. c̃r. ʒ. ij. p̃ser̃p̃. ʒ.
vi. tempa omnia cum succo lupuli ⁊ da
bis cum mellicr̃to ⁊ succo maratri apij.
Al̃ similit̃ ual̃. ℞. an̄ ʒ. v. amigdal̃. ʒ.
ij. squinanti ʒ. iij. p̃er̃. ʒ. ix. succi eupa
torij ʒ. iij. ⁊ s. marat̃ apij. an̄. ʒ. iij. spi
ce ro. ā ʒ. iiij. tempa cū succo marat̃ ⁊
dab̃ ad bibend̃ cum apozimate radicū.
Al̃ ℞. aloes. ʒ. iij. coriandri ʒ. iij. calam̃
ti ʒ. v. uue passe enucleate ʒ. vij. coq̄nt̃
ĩ iij. lb. aq̄ ad t̃ciam ⁊ colatum dabis po
tui. Tr̃oc̄. ℞. spice. asari. ameos. folij. ab
sinthij. lacce an̄. ʒ. ij. an̄. ʒ. vi. succi absĩ
thij ⁊ succi eupatorij an̄. ʒ. iij. aloes lo
ti. ʒ. v. apij. se. ʒ. i. ⁊ s. omnia cū succo
apij aut marat̃ temperent̃ ⁊ troc̄ ĩ form̃
tur. dab̃ eos ad potand̃ cum apozimate
superiori. Q̄ si nimius ĩ hac fe. frigdor
fuit. epithima sup̃ dorsum frigore ac
cedente imponatur cū olo ṽ cocta fuit
piretrū. staphisaga. pip̃ calamitum.
Al̃ simil̃r. ℞. thur̃. masculi. pip̃is. pire
tri eq̄le pondus fac pul. ⁊ tempa c̄ olo
ex quo ungat̃ dorsum.

Emitriteus nasci̅t de m̃ colica ex̃
uasa existente ⁊ flica int̃ uasa. q̄
tum̃ ĩ q̄ntitate ē equal̃. vn̄ ẏp̃o. ĩ
i. libro epẏdimie. Emitriteus m̃q̄t nō di
mitit. q̄ b̃n dix̃ q̃r ma suaꝫ m̃r ē int̃ ua
sa. m̃a cia. &. cum fuit int̃ uasa nō qui
escit paciens q̃r nō h̃r int̃polom q̄m uis
fuit int̃polans uili̇. ⁊ q̃r h̃ fe. de ij. nas
citur mat̃is ꝯiꝯ. i. fle ⁊ co̅. fit ĩ die ter
ciane accidentali sig̃no ꝯmixta. ⁊ mo
lestacio feb̃s ualida. q̃r molestacio ē ex
ij. fe. ꝯiꝯ. In die ā amphimine. sig̃ ap
parent simplicia ⁊ apta. ⁊ molestio febs
est mollior ⁊ leuior q̃r uni̇ fe. ē. Q̄ si
quidam soph̃e nos rep̃hendunt ⁊ dicāt

Si ē emitriteus de ij. febb̃ ꝯposita. i. amphi
mina ⁊ fl̃ia ⁊ amphimmus palam ĩ eo ap
paret. et q̃r signes satis ĩ eo paret. q̃re āmp
nom̄ a t̃ciana ⁊ nō ab amphimino. ℞. q̃r
amphimmus apte patet sensui ⁊ n̄ est
nc̄ẽ ẽ nomen imponat̃. S; t̃ciana q̃r ē
oĩo occulta si nomine careret oĩm̃ ⁊ ip̃a
negaret. Si ut̃m dicūt. quō possum̃ nos
de t̃ciane m̃in utrum sit ex uasa ⁊ amph
imin m̃m int̃ uasa. Dicimus q̃r si frigi
ditudo que solita erat ĩ amphimina ue
nire nō appar; ⁊ rigor t̃ciane apparet. ĩtelli
m̃ amphimin ex int̃ uasa. p̃t̃ea cū h̃
fe. cotidie accidat. cognoscimus eā flica
h̃re m̃m. ⁊ q̃r frigore caret ⁊ rigore hab;
noscimus ei colicam m̃m ꝯmixtam eē.

Emitriteus qui
de colica ⁊ flica m̃ ē. nc̄ẽ ē sit cura
mentum eius mediocre int̃ r̃e ca
lefaciam ⁊ refrig̃antem. ⁊ q̃r omnis ꝯmix
tio aut ē ĩ potestate ⁊ actu eq̄lis aut una ē
fortior altera. oꝫ utraꝫ h̃ emitritei m̃ aut
sit equalis aut inequal̃. Si fuit equalis.
fit ue̅r̃ emitriteus. Cui curacio fit cū re
b; attenuantib; ⁊ dissoluentib; nullū frig̃
dorem aut calore facientib; sic lupulo ⁊
marat̃ succo. apij succo. manna uiola
zucca rodozaca. ptisano cū oximille. Q̄ si
co̅ fuit maior. fit facilior ⁊ leuior q̄m
curari debet cum reb; mundificantis ⁊ mo
dicum refrigantis sic endiuia maratro
rodozacc̄. uiol̃ zucc̄. manna p̃unis pti
sano cum oxizacc̄ ⁊ similib;. Si aũ fl̃a
uidetur dominari. fit emitrit̃e molestior
que medicet̃ cū mundificantis ⁊ dissolu
tiuis ⁊ aliq̄ntulum calefacientis q̄m admi
nisterate cum aqua ca. sir̃ de absynth
ptisano in quo cocta fuit apij radix
marat̃ radix. anetum. calamitum cocti
accipiat ⁊ troc̄ de b̃bic. omĩa cū succo m
arat̃ ⁊ oximill̃. Sumat mel rosat̃ cum
triasandal. antid. maratro ⁊ aq̄ ca. Si ui
deris m̃m attenuari ⁊ moui ut digeda
tur ⁊ signum coctionis in urĩa appareat.
dabis farmaciā suauit̃ solom̄ facient̃.

et bonum est si post cibum uomitus prouocetur. et diu
retica tribuantur sicut trocisci de absinthio et de bac
cis cum succo maratri. endiuie et apii. Pille
ualentes. Rx. yerapigre. calamenti ana ʒ. v. ma
ratri ana apii ana ʒ. ii. fac pul. tempera cum
succo apii. dabis ʒ. ii. cum tep. Alie pille con
ualentes. Rx. yerapigre. calamenti ana ʒ. v. ma
ratri ana. apii ana ʒ. ii. succi absinthii. succi e
upatorii ana ʒ. iii. tempera cum succo fumi
terre. et fac pill. dabis potui ʒ. ii. cum aqua ca.

Tetrarteus nascitur de cu
mo melico cum in aure putrefacta
aut non putrefacta. Si non putrefacta aut
est in toto corpore aut in uno membro con
stricta. Si fuerit in toto corpore nigram generat
yctericiam que fit ex defectu splenis sanguinis
feces ab epate trahere deficientis. Quod si fuerit in
uno membro. durum generat apostema quod uocatur
sclirosis. Si fuerit putrefacta. aut in toto corpore
aut in uno membro. Si fuerit in uno membro. ge
neratur cancer membra comedens. Si sit in to
to corpore. aut est intra uasa aut extra. Si est intrin
secus. facit quartanam sine rigore in interpolatam.
Si fuerit extrinsecus. est cum interpolatione quod intel
ligimus iiii. modis. i. ex naturali. non naturali et ex ex
traneo. De re naturali sic cognoscatur quod plurimum acci
dit quibus frigida et sicca dominatur complexio quorum e
tas est senectus a xxxvi. usque ad xl. annos.
maxime si fuerint calidi et sicci uene eorum
anguste et occulte. et aliquando fit calidas et
siccas habentibus complexiones accidentaliter quod eorum nigra
non inueniuntur nisi in frigidas et siccas habentibus complexiones
naturaliter et eis quorum complexiones fuerint calide et sicce
accidentaliter quod grossi chimi si fuerint in corpore
clausi ca. et sicco. et morantur ibi uruntur ex
corporis calore eorum quod humiditates desicca
tur et mutantur in co. nigram. De re non naturali
sic cognoscetur. flascet [?] in temporibus fri
gidis et siccis. et in eis qui frigidi sunt et sicci naturaliter
et dieta similiter frigida et sicca. similiter in regi
one et aere simili modo existentibus. De re
extraneo. sic cognoscatur contingit quod hec fe. cum in
cipit. magnus patienti euenit frigus. la
boriosus et ossium fractiuus et frigiditas
et grossicies materie conuertitur ad sensibilia
membra et aggrauant pruritum membris et ea stri
ngunt ac distringunt. et super ea longo tem
pore morantur quod propter suam grossiciem non cito
uritur. Quod cum incipit iiii. non nimium facit
calorem sed disturbat corpus propter nimium materie lab
orem facientem. et aliquando materie non consumma
et quiescat infirmus et alii morbi non prestat
unde patientes molestatur. Calore autem fe. ad sum
mitatem accedente. mutatur calor eorum in
plumbeum et nigrum colorem. Cumque febris
mitigatur color eorum fit plumbeus aut sub
fuscus et cutis eorum fit sicca et dura. Cau
sa est siccitas eius. cum iii. et sic tertiana propter facit
dolorem capitis et epilepsiam. amphimerina dolorem stoma
chi et tetrarteum dolor et duricia splenis
sequuntur propter. Causa est siccitas et grossicies
materie. Hec autem fe. xxiiii. horis mouetur et quiescit
xlviii. Cum autem fe. cessauerit et duricies in
patiens quiescat nichil mali sentiens quod
materia consumitur quasi ad cinerem. unde nichil sue hu
miditatis in corpore permanet quod calor nutri
atur quod humiditas semper est caloris et con
ditiua in corpore. est enim suum nutrimentum. hoc teste
ficatur quod extrinsecus ignem uidemus sicca com
burere ligna et ea ad cinerem perducere. Sed si
umida incenderit. in eis suum calorem
optime uidetur seruare. Pulsus in hac fe.
in inicio est paruus et tardus et occultus. In ul
timitate autem morbi fit magnus plenus.
Causa paruitatis et tarditatis pulsus in ini
cio est siccitas materie et grossitudo eius. Et causa mag
nitudinis et plenitudinis in ultimitate est forti
tudo motus materie in motum natura repugnantis. Urina
in inicio fe. est alba. subtilis aquosa et clara.
Sed fe. ad finem ueniente fit nigra. Causa al
bedinis est cruditas et grossicies materie. clarit
as et subtilitas ii. modis fiunt. uno propter sicci
tatem materie. alio quod propter suam grossiciem uie o
pilantur. unde philaretus grossitudo liquoris
urine ne egrediatur sicut feces uini prohibet ut
a colamento exeat. primum exit clarum et
subtile. Causa nigredinis urine in fine huius
fe. fit propter nimium digerentem et subtiliantem ma
teriam et expellentem eam cum urina. unde perfec
tam signat extremum. Sed tamen ut est diuisa in hac fe.

q. m̄ hi fe. ē diuisa. est .ii. q̄dam q̄ fit de icēsio
ne san. ē ⁊ alia nascens de ustiōe cole. est ⁊
quedam q̄ gn̄at de icensiōe fl̄s. Causa hu
ius diuisitatis ē q̄ humores cum sunt icē
si ⁊ cōmixti. generant fe. erraticam ⁊ cōmix
tam que cum sit diuturna. desiccat ⁊ i
q̄rtanam cōūtit̄. V. g̃. si quedam patit̄
erraticam i estate ⁊ fumum transient ter
minū. subtile sue m̄ dissoluit nūc ē uo
mitu nūc cum sudore ⁊ m̄ cū egrē ⁊ p̄s p̄
manz grossa. vn̄ ueniente autumpno ⁊
n̄ tempis ad illam mutata. illam m̄m
ad suam cōūtit n̄m ⁊ nascit̄ q̄rtana. Cocē
m̄ sangi si putrefit ⁊ gn̄et fe. atq; splen
deficiat ad trahendam fecē san. ab epe ⁊
pmanēs cum san. mixt̄ ⁊ tot corp̄ p̄am
bulans gn̄at fe. si putrefit que ē mēdi
nita cui rēs n̄ōs p̄ determinari. Inst:nte au
tumpno mutatur in q̄rtanā. Simili m̄
intelligitur de fl̄e. fl̄a .ii. mag̃ omib; ē cō
ueniens ad mutand̄ se i co. m. q̄ ē silis i
sb̄ate ⁊ grossitudīe. h̄ g̃ sunt diuisitas urīe ⁊
pulsus in hac fe. s. p̄ diuisitatē sue m̄.

Quartana fe. q̄
Q fit de m̄ grossa ⁊ dura. ut p̄fe
curetur. o; medicum iuestigare
⁊ cōsiderare curam eī ⁊ p̄uidere iiij. res. q̄z ē
una ut in inicio nō det rem p̄mium
calefacientem ne calefaciat m̄m ⁊ m̄ due fe.
gn̄entur. vna uidelz in polata ⁊ diutur
na. ⁊ alia acuta ⁊ cōtinua. quib; ūt pa
ciens deficiat ⁊ ipse infirmus subeat peri
culum. secunda .ii. nō tante sbtilitatis ē ut
possit morbi acuti, eī q̄ p̄lixitatē tolare
zed̄a. ne det refrigātia ne cōgelent ⁊ m̄m
cōngulent. vn̄ indurentur ⁊ duores ad di
gerend̄, fiat q; cū p̄lixi morbi ⁊ eī pessimita
tis. iij. ne cōsumat aut debile faciat corp̄
cum subtilitate diete ⁊ abstinencia q̄ cū
faciat mutare pacientē ad ethicā ⁊ pti
sim. iiij. ne cōfundat corp̄ cum farina
cia ⁊ maxīe in inicio morbi p̄usq̄m m̄
morbi eliquet̄ ⁊ sit obediēs accōi .n. ergo
o; medicum magnum h̄rē studiū i sua
actione ut det rem maturātē ⁊ digērē

⁊ cito eiciente ⁊ ingenier purgare catha
modicē m̄m cum leui uomitu. stu:deat ⁊ i
regimine ⁊ cōfortatiōe epīs ⁊ splenis q̄ ep
gn̄at sanguinē ⁊ mundificat eum. Et
si defecerit eum q̄ nō purificauit. pmanē
cōmixtus cum putridis h̄uorib;. vn̄ ipse pu
trefit ⁊ icendi. Splen a. q̄ trahit fecē ⁊
turbiditatē san. si defecerit. pmanēs fex i
san. corrupt. vn̄ icō san. putrefit ⁊ icen
ditur. hac de cā utilissima hui fe. h̄ ē cu
ratio ut dēt oxizacā cū apozimate radicē
⁊ h̄barz ⁊ sp̄s absinth. tiuē de eupatorio
⁊ de scolop. ⁊ de teuc. Oportet ē ne hij. f
cibi i inicio denent ne desiccet humidit
atem m̄ ⁊ indurentur ad obediend̄ n̄ h̄ con
uenit dare p̄usq̄m m̄ sint matura. abstine
at a pull gallin̄. statī. p̄dīe p̄ iij. ebdom
adas. incipientis fe. ne cum unctuositate
carnis. febris calefiat ⁊ irat̄ fe. q̄ unctu
osum i fe. ē q̄i olm in lucerna. Et si m̄ nō
sunt maturata p̄ illas .iij. septimanas
abstinenciam h̄eant usq; ad xl. dies si
ūtus pacientium pati ualeat. ⁊ q̄ h̄ fe.
de humor; incensiōe generatur .i. sang
nis. fl̄s ⁊ co. iiij. o; discernī de hor; quo
humor; hec sit gn̄ata ut detur p̄ut op;
vn̄ inuestiget̄ utrum an hanc fe. fuit sā
guinolenta fe. aut sanguinei morbi aut q̄
in infirmi dominet̄ sanguis ⁊ uene ei
sint plene pulsus lat̄ ⁊ spissus. vr̄ rubea
i ore eī dulcis sapor. tempus. aer calid̄
⁊ humidus. sompnus pacientis grauis
sitis p̄ua. paciēs mansuet̄ ⁊ pacific̄ intel
ligimus eam fi de sanguinis incensiōe.
Et si hanc fe. terciana anceccsit. ab̄ ue co
lerē morb; ⁊ paciens sint iuuenis ma
cilentus colericus. pulsus acut̄ ⁊ uelox v
rina rufa ⁊ ignea. sitis nimia ⁊ uigilie
iracundus intolabil̄. temp̄ estiu; ⁊ aer
⁊ regio calida ⁊ sicca. intelligim̄ eam ē
de incēsiōe co. iiij. Et si amphimerinus
anceccsit aut fl̄e morb̄ ⁊ paciens senex
sint ⁊ pingl. cōplo eī fr̄a ⁊ hu. pulsus la
tus ⁊ tardus. vr̄a grossa ⁊ cruda. somp
nus grauis sitis p̄ua tempus hiemps. aer

Materia grossa dura

Splen

Unctuosum

40

⁊ regio frīa ⁊ hu. ⁊ pluuia fuit multa. cog
nosce eam de melencolie fuisse natā. hu
ius signis q̄rtane diuersitas sensui facillime
patet. Ig̃ si certissime noueris eam ee de ustioe
sanguinis. da in inicio rem attenuantē ⁊
dissoluentē ⁊ tn̄ nō calefacientē sic ptisan
cum oxizacc. rodozacc. uiola. ⁊ uc̄ c aq̄ ca.
uomitum puocabis in inicio accessionis cū
frigus incipit. Infundant̃ ⁊ pedes i aq̄ ca
in qua cocta sit camomilla ⁊ uiola. accipi
ant suciim maloꝝ g̃. ⁊ uuas yemales. Q̄
si m̄ incipit digi festinant̃ sanguinē de sephi c
uenit de basilica uena sinistri brachii aut
de media ⁊ minue quousq; uideris sanguinē
darū egredi uirtute ħ paciente. puoca q̄ e
gestionē si neca ē ħ cathartico q̄ ꝑ. mira
bol' cit. kebuli. tamarindorum. pruoꝝ. uue passe e
nucleate. se. fumi t're. cassie f'. manne ro
dozacc. rad apii ⁊ endiuie. Q̄ si fe. elon
gabitur ut ꝑ transeat diem. ieiunꝫ infir
mus p omnē diem accessionis ⁊ i alio die
multum nō comedat q̄ sanguis p absti
nenciam attenuat̃. utat̃ dieta subtili q̄
facillime egdiat̃. Q̄ si q̄rtana de mati
one cole ru. fuit. dabis in inicio adiuto
ria refrigīata ⁊ attenuata. q̄ m̄ ꝑ calore
ingrossata nō attenuat̃ ñ cū frigiditate. p̄m
in inicio dab̄ succum maloꝝ g̃. cum oxizacc
⁊ ptisano. Q̄ si colerpura fuit ego humecti
ac cum manna rodozacc. p̄ius sucō endi
uie cassie f'. Q̄ si nō dum ꝑ ħ fuit hume
fca. caue ne dones catharticū p̄usq̄m m̄
digeratur ħ fac clisti. Q̄ si m̄ incepit di
geri ⁊ de loco in locum moui. purget̃ cum
cathartico de mirabol' cit. kebuli. oxisen
pruū. eupatorio uiol'. cassia f'. manna ro
dozacc. absinthii. caficie. se. fumi. t're. ⁊ rad'
endiuie. Q̄ si m̄ fuit int' uasa ⁊ purga
uisti bis aut ter cū ħ cathartico bonū ē si
minuat̃ sanguis de basilica uena sinistri
brachii. Cauendū tn̄ ē ne fiat antequam m̄ digi
stpiat. In fine a' morbi lauet̃ in aq̄ tep
i qua cocta sint camomilla. mililot'. absin
thi. unguant̃ de uino odorifo mixto c oleo
ro. cathapla de far' ordei ⁊ se. lini. ro. ca

lamo aro. temparatis omnib; cum suco
marat'. Comedant mala g̃. uuas yema
les melones palestinos ⁊ similia. Q̄ si dol'
capitis paciunt̃ humectant̃ nares eoꝝ c oleo
uiol'. Si uigilias habuit. lauent̃ pedes ⁊ c
ra cū aq̄ in qua cocta sint ꝑ. lactuca
uiola ⁊ similia. Q̄ si incensa fuit m̄ fli
ca. dabis in inicio mel' ro. ⁊ uiol' cū ca. ap
pente a' coctionis signo da succū marat'
apii cū se. ce. ortensis ⁊ suco lupini. Si e
gestionē uis humefacere clistere fac de si
cib; siccis spinis egyptiacis camomill' se.
ce. ortensis ⁊ ħ cameleos. opsomogaro ⁊ uc̄
mitio sale g̃. coloq̄nt' ⁊ hiis similib;. Epi
thima factas cum oliis calefacientis. humec
tatiuis ⁊ apituis. nutriantur de uite cic̄
ris ⁊ lactuc. Q̄ si fe. xl. dies transiet acci
piant carnem. s; tn̄ carnē caueat uisco
sam ⁊ unctuosam ac mult' pinguedinis
habentem. Abstineant i die accessionis a ci
bo. In die tranquilla accipiant cibū assue
tum s; tn̄ nō multū. Caueant se a frig' ⁊
humidis potent subtile uinum i calore
temparatum. De auib; comedant eas q̄
tenuas habnt carnes ⁊ facile digunt̃. uomi
tus puocetur ⁊ ꝑ. abum sumant diacimi
nū. diacaton. ꝑeon. Statim a' accedente ⁊
coctionis signo i ur' aliisq; reb; apparente
subtiliter dieta. purget̃ cum farmacia ⁊
clistib;. Dabis ⁊ diuretica ⁊ uomitū in
die accessionis sed mane puocabis i di
e q̄ nō uenit accessio ꝑ puocetur uomitus
p̄usq̄m comederit. Abstineant a pullis ⁊
omnib; uolatilib; p iii. ebdomadas ⁊ pl'
donec digesta fuit m̄. Deīn si dtius pmā
sit dabis annualē agnum ei. Q̄ si fe. n̄
sit fortis ut; ut' decta da eam albū ⁊ puo
ca uomitū cum suco aneti rad ⁊ oximi
elle. Assuefaciant̃ tyriacam magnā. dp
aressaro. diasulfur ⁊ hiis similia. Troc
ical' ꝯ epis dol' ⁊ splenis ⁊ fe. q̄rtane. Ꝝ.
lacce reub̄ an. ʒ. iiii. eupatorii absinthi
sucī amboꝝ pond' eq̄le spodii ʒ. iii. cus
cute ʒ. vii. scolopend. ʒ. v. se. portulace ⁊
spice amsi apii se. an. ʒ. iii. marat' ʒ. iiii.

ce. ypi. an. ʒ. iij. rose. se. malig. cappar. rad.
an. ʒ. iij. tempa cum succo apij. Alij sili
in ualentes. ℞. succi eupatorij. scolopendrie
an. ʒ. x. lacce. aristol. lon. an. ʒ. ij. spodij. ʒ. v.
se. cucumis portulace an. ʒ. vi. marat. ʒ. vi.
ce. ʒ. iiij. ypi. al. ʒ. iij. tempa cum succo apij
et da potui cum oximille. Alij contra quartanam
que fit de incensione fleu. ℞. mirre. ʒ. vij. spi
ce. ʒ. vi. amomi. ʒ. iiij. aristo. ro. reub. an.
ʒ. vij. opij. ʒ. iiij. an. apij. se. petro. an. ʒ. i.
castorei. ʒ. v. squinanti. ypis albi. cassie lig.
an. ʒ. iiij. ypis nigri. ameos ʒ. i. storac. vi. ʒ.
ce. x. millilori. ʒ. viij. siseleos. ʒ. iiij. ydioc. ʒ.
v. mel q. s. dab. ʒ. i. et s. cum calida. ydioc.
℞. floris ibe policarie albe et citrie mirre
an. ʒ. ij. dauci. calami aro. cipi. xilobalsami
asari. ligni aloe an. ʒ. iiij. rubee. costi. spice
ce. mastic. an. ʒ. v. tempa cum uino odorifero
et factice. Al. simili in ual. ℞. mirre. ʒ. x.
viij. spice. ʒ. xviij. ce. ʒ. vi. castorei an. an.
ʒ. c. amomi. ʒ. iiij. apij. xvij. ʒ. squinanti
ʒ. xvij. gumme malorum. ʒ. v. siseleos iiij. yd
ioc. ʒ. iiij. mel q. s. Diacostus ad qua
rtanam et ad superiora ualens. ℞. cynam
omi. alithimi. spice. cassie lig. costi an. ʒ.
iiij. mirre. squinanti. succi eupatorij an. ʒ.
pij. asari an. ʒ. vij. reub. aristo. ro. ce. an.
ʒ. i. absinth. v. mel q. s. da. ʒ. i. cum aq. ca.
Al. sili in ual. ℞. ameos. ʒ. x. ypis nig. ʒ. iij.
ʒ. iiij. asari. v. calamenti. ʒ. x. cassie ʒ.
viij. spice. x. carui. vij. an. vij. mastic. ʒ. vi.
marat. ʒ. iiij. mel q. s. Pille utilissime
℞. yer. pigre. epithi. an. ʒ. v. agari. ʒ. iiij.
turbith. ʒ. vi. absinth. ʒ. iij. sulfuris al.
sal. ameos. an. ʒ. iiij. polip. ʒ. iij. marat.
an. apij. an. ʒ. i. et s. tempa cum succo men
te et fac pill. quarum ʒ. ij. cum cala conentur
in die tranquilla. Tiroc. ℞. ce. ʒ. ij. sulf
uris ʒ. iij. cassie lig. se. costi. spice. an. ʒ. iij.
castor. mirre. ʒ. i. et s. rute. amomi. an. ʒ.
iiij. opij. ʒ. iij. se. ypis. vi. ʒ. sigie. an. an.
ʒ. iij. succi liquir. ʒ. vi. tempa cum succo a
pij. dab. ad yminand. cum calida iij. horis
an. accessionem. Apozima ualens contra qua
rtanam de flica in natam. ℞. squinanti

ameos an. ʒ. iiij. calamenti carui. apij. se.
an. an. ʒ. v. succi eupatorij an. ʒ. vi. absin
thij. cuscute. an. ʒ. vi. origani. ʒ. vij. uue pa
sse. ʒ. i. omnia in iij. lb. aque coquntur ad tertiam
que colabis. et dimidiam eius lb. potui dabis.

Ypsallos e fe. q.

Corporis interiora incendunt et exteri
ora infrigidantur. quia eius in e flia gressi
uitreum aut quedam pars e putrefacta et quedam
minime. pars. a. que putrefit generat fe. alia
aut que e imputrefacta facit congelationem e sua na
tura. Causa quare non putrefit e grossitudo
et durities in qua flata non naturalia sunt iiij.
primum dulce. secundum salsum. iij. acetosum iiij.
uitreum. dulce non e nimium nisi si tamen mo
dicum e calid. propter suam dulcedinem. non n. e a
n sanguis non perfecte digestus. proinde non cum nisi in
dig. fle. hic dulce in uice eius et digitur e cum
sanguine et emollit e eo membrorum [illegible]
nationem ut facile moueantur. illud e expl
sive uirtutis facit esse nimium. salsum non et a
cetosum sunt in flo. causa n. eorum aut e calor
extraneus secundum quem dominatus aut nimia f
rigiditas. quia fla ille ad secundum ueniens ad au
gmentandam et confortandam expulsiuam
uirtutem si in flo extraneum inuenit calo
rem calefit. et in salsum conuertitur. quia si ext
neam in reperit frigiditatem deficit calor illius
et sua augmentatur frigiditas unde in acetositatem
mutatur. Causa a salsuminis ij. modis est.
aut e putredo fla calefaciens nisi illud quod
conuertens in grauiditatem unde fit salsum. aut
e nimius calor flis humiditatem desiccans
que de re suam amittens saporositatem conuertitur in
salsum. similiter causa acetosi flis ij. modis e
aut e frigiditas aut calor. quia si frigiditas aquosita
ti sanguinis dominetur prohibet eum ne ad
coctionis perfectionem ueniat. unde cum sua actione
complere nequiuerit uz in sapiditatem ueniet
eius aquositas permanens fletulis. proinde cito in
acetositatem mutatur. sic uidemus frequenter accide
re in musto cum puritatem hic dulcedinis
quia mutatur postea in acetositatem. Calor a. si san
guis [illegible] tate inuenit insipidam et in
unctuosam quamdam in eo facit ebullitionem

et convertit illam in acetositatem sicut calor solis et
aeris in aqua mellis et musto facit cum dulce-
do eorum fuerit pura eam non calefaciat et excoquat.
unde quia in eis tanta non invenitur dulcedo ut cu-
stodiat eorum humiditatem. mutatur in acetosi-
tatem. Eodem modo videmus calorem aeris agentem in
ptisana et lacte cum non in eis tantam sue
sint dulcedinis ut sua custodiatur humiditas
convertit eam in acetositatem. Flegma autem vitreum grossis-
simum est et viscosissimum quia causa eius nimia est
frigiditas sibi dominans flegmati. unde ingrossatur et
fumus eius fit quam liquidum vitrum. propterea non pos-
sunt in regimento corporis propter eius duriciem acti-
onem sue inobedientem. unde non naturalis calor qui ad
ipsum venit nequit ipsum omnino putrefacere sed partem eius
que est facilior putrefaciat. aliam putrefacere
non valet. Fortior in hac febre interiora corporis calida et
exteriora frigida. quia parti flegmatis intus existenti calor
extraneus accidit cui quia ipsa obediverat putrefacit
eam. pars autem circa corporis exteriora habitans quoniam illi
non obedit calori non putrefit sed in sua constat
natura. unde naturaliter generat frigiditatem. Amphi-
merina autem differt ab epialos quia tota materia am-
phimerine putrefit. unde calor eius totum corpus
circumdat. Sed epialos non est huic similis
quia tota non est putrefacta interiora calefacit
et exteriora infrigidat. Hec est febre aliter ab amph-
imerina differt quoniam urina in ea crudissima est
et albior quam urina que apparet in amphimerina.
pulsus similiter est parvus et debilis plusquam in
amphimerina. Et aliquando cum materia epialos me-
lancolica miscetur materia. unde sua augmentatur
grossitudo et eius confortatur ponderositas suus
quia motus fit tardus. quia aliquando de v. in v.
dies movetur et aliquando per vii. non numquam per x.

Febris autem lipparios causa colica materia est incensa
mixta cum vitreo flegmate aut cum melica materia
unde convertitur et a non cole egreditur. que differt
ab epialos. quia illa interiora corporis calefaci-
at et exteriora infrigidat usque ad corporis extre-
mitatem et opilans pororum foramina prohi-
bet ne fumum dissolvat. et accidunt pacienti in-
tra sitis et lingue asperitas propter calorem in cor-
poris interioribus existentem. Sed in lipparios hec
omnia sunt e contrario. quia interiora sunt frigida et
exteriora sunt calida. Causa quia cum materia eius sit com-
posita de melico et flegmate. co. ru. vero licet incendat
et ingrossetur dividitur tamen extra corpus et calefaciat ipsum
exterius. Vitreum autem flegma et melicus humor na-
turaliter sunt ponderosi coadunati et quieti vel
in corporis interioribus intra sunt accumulati qui
quoniam in interioribus existunt et tamen non putrefiunt
necesse est ut interiora infrigideret. Quod si quidam so-
phiste nos reprehenderint de eiusdem dictis qua-
re non interiora calefiunt et exteriora infrigidantur
cum materia hec febre sit colica et flegmatica: Respondemus. flegma in eius
interiore est leve et mobile. unde facile extraneo ob-
edit calori et putrefit et calefit. Sed in lippari-
os materia flegmatica est dura quia flegma vitreum est putredi-
ni inobediens. propterea interiora taliter infrigidat.
Rursus si dixerint. Si in lipparios colica materia
cum fuerit incensa calefaciat exteriora inte-
riora minime. quare in terciana non simili mo-
do agit colera: Respondemus. colera rubea in terciana est simplex
non ut cum alia materia sit mixta. quia que est
simplex. equaliter suam operatur actionem inte-
rius et exterius. In lipparios vero colera cum flegmate est
mixta. unde colera prohibetur actio in corporis interio-
ribus et fit in illis taliter frigiditas. Si item opposuerint
quare vitreum flegma in lipparios non generat febrem
sicut facit in epialos: Respondemus. flegma quod est in epia-
los licet sit frigidissimum et durissimum. tamen non in
toto est equale. propterea cum extraneus calor
ad ipsum evenit partem eius liquidam et pu-
trefactioni convenientem calefaciat et putrefacit.
Aliam vero duram et putredini inobedientem
putrefacere nequit. In epialos vero flegma est
frigidissimum et durissimum et totum equale. Id-
circo extraneus calor non valet ad ipsum accedere nec
ipsum convertere ad putredinem.

Epialos quia de vitreo nascitur flegmate
necesse est curetur sicut amphimerina
Sed tamen flegma quod est in epialos quia est fri-
gidius oportet sit medicinam eius calidiorem esse quam
materia eius fuit frigida. Sed debet ab medico in-
cipi a medicinis que debiliter sunt calefacien-
tes donec eas non assuefaciat. deinde paula-
tim ad calidiores ascendi quousque ad illam
caloris quantitatem veniant in qua nostra fuit
intencio in hac febre ut mundificet illud est re

purgata ⁊ mundificata ⁊ colata. purget
m̄ p̄ uomitum ⁊ uiam cū oximille ⁊ aq̄ ca
lida q̄ cocta sunt spica anisum ⁊ similia. Q̄ si
m̄ incepit se moue ⁊ signum coctonis s̄ ur
appuerit. purget m̄ cum apozimate de a
loe ⁊ apozimate de yera p̄. pill. stomac ⁊
pill. de fetida. Clistere fiat eis in quo m
tauit se ā orrensis. centaurea anetū a
brotanum. h̄ba policaria ameos. bdelliū
serapinum coloquintida ⁊ hiis simit. p̄ p̄ga
toēm m̄ assuefaciat ant. ydor̄ ū asa ⁊ ca
storeum ponunt. Et pille i qb; eupatoriū
mastix absinth. aristol. ro. spica ā. ⁊ silia
intrant. Dietam amplat q̄ sit lauata ⁊
diuretica sic ē ius ciceris cū oblomogaro ⁊
cymino ⁊ amigdalon. blithis radicib;
sparagi. porris omnib; coctis ⁊ cū oblomog
aro oditis. potent oximel squilliticū ⁊ aq̄
depiat p̄ cū dyacimini ⁊ hiis similia.

L ipparios aūt q̄ m̄ ē fa
cit cola uirtum calido; mu cala
gim i epyalos sic mel ro. ⁊ oxizacc̄
apozima de aloe yera p̄ ⁊ oxizacc̄. cū suco
marat. apii. an. mastic ⁊ similib;.

Q uia ople
uimus quicq̄d
uolumus dic̄e de hu
mor. putredie oz nos explanare
cām diu̅sitatis febriū ad inuice m
explanatū. ⁊ q̄re queda nō h̄nt singlli
tate h̄ p̄um quiescat q̄ nō patet sensu
⁊ q̄re alia xviii. horas teneat ⁊ vi. dimi
tat. alia x̄ xii. horis moueat ⁊ xxxvi. q̄es
cat. ⁊ alia xxiiii. h̄eat omoiosem ⁊ xlviii.
requiem. ⁊ q̄uuis supius i tota uia h̄ de h̄
disputauimus. placet tn̄ nob̄ ē repetere ut
firmius sit annexum memorie. vn̄ dimis
cām ēē ii. modis. vn̄ q̄litatum elementoꝝ
ē diu̅sitas suaꝝ q̄ actionum. alit̄ sunt q̄
ntates ⁊ q̄litates m̄. Racio ⁊ sensus ex ele
mtoꝝ s̄ demonstrant q̄litates ēē iiii. i. ca
lorē siccitatē humiditatē. h̄uana
n. cor̄ nō uidemus mutari nz q̄uti h̄ ad ea
⁊ nō sanari nz restaurari n̄ p̄ eas. Q̄ si alia
v. eēt i n̄ris corpib; absq; hiis iiii. necē ad

eam mutarentur sic ad istas q̄uitur. sic
eēt itm̄ eēt ut aliam h̄eret q̄litatē isti q̄n
te q̄tam ut cum ista curarent ⁊ restaura
rent. q̄ m̄e nō ē aliud n̄ repugnatio un
ius q̄n ad aliud q̄uum. sl̄os n. nō inuēim
q̄ n̄ra cor̄ mutent ac q̄uitant n̄ ad calid
frīn. humid ⁊ siccum nz sanari ea ⁊ restau
rari uidem̄ n̄ cū calid. frid. hu. ⁊ sicco. Sic
ap. dix̄ i iiii. p̄ticula megracosmi. p̄ q̄m̄ igr
curimus ⁊ p̄ similitudines augmentam̄. Q̄
ttor g̊ sunt qualitates nz plus nz minus
Oportet itm̄ intelligi q̄ de istis iiii. q̄litati
b; due sunt acte. i. calor ⁊ frīgitas ⁊ due pa
ssiue. i. siccitas ⁊ hu. q̄ calor semp̄ facit sic
citatē. desiccat n. h̄uitatē corpum. frīgitas a
facit humiditatē q̄ claudit ⁊ coadunat e
am atq; p̄hib; ne dissoluat. h̄uitas ū ⁊ s̄
citas nichil faciunt i calore ⁊ frīgitate. calor
g̊ ⁊ frīgitas sunt facientes humiditatē ⁊ sic
citatē. ⁊ siccitas ⁊ humiditas sunt illoꝝ pas
siue. vn̄ miror de Iohē dam. q̄re negauit
calorē nō face siccitatē. ⁊ arbitratus ē ut
intentio aristotil. de calore siccitatē faci
ente talit̄ eēt ut siccitas sit instrm̄ p̄ q̊d
calor suam opat̄ accōm ⁊ fecit hunc silit
udinē sensualit̄ cū dixit q̄ ignis aq̄ calefac
it actiuus ⁊ aq̄ sit ei passiua. ⁊ olla q̄ ē sic
ca sit instrm̄ ⁊ mediatrix aque ⁊ ignis ut p̄
eam ignis ualeat calefacē aq̄m. Mirabiliū
uidet̄ q̄. nō exercitauit se i smonib; phoꝝ nz
inuestigauit eoꝝ intentōm. sl̄o n. filatur
sapiēs ar̄. cum intenderit actiuā qualitatē
facē i passiuam ē instrm̄ q̄ actio actiue o
patur eēnalit̄ ⁊ silit̄ i passiuam ⁊ instrm̄
ē causatiuū accidens adiutoriū actiue pres
tans actioni. olla g̊ nō ē ad n̄ instrm̄ aq̄m
ne currat extinc̄s ⁊ custodiens ut ignis i ea
opari ualeat. Q̄ si ignis nō posit illud fa
cere sine mediatorib; ⁊ instris quo medt̄
olim ⁊ eligit ceram. plumbum ⁊ multa ā
cor̄ n̄ q̄ actio sua ē silit̄ nō cū mediatore i
strō. Ego ū nō puipendo sciam ⁊ p̄enciam
Iohis dam. ⁊ dico suam intencōm n̄ eēe ex
ignorancia phoꝝ uboꝝ s; spero i hac acōe
intendisse sic rethorici dicunt i litigacōe

cium ingeniatur quomodo possit unire aliquem licet non cum siccitate. Et quia palam intelligimus calorem et frigiditatem qualitates esse activas et humiditatem et siccitatem passivas. debemus iterum intelligere quod calor fortior activus est et frigiditas debilior et siccitas est fortior passiva. humiditas autem debilior est. Invenimus enim calorem citius et fortius facere in nostris corporibus quam frigiditatem. quia frigiditas non facit in nostris corporibus in spatio temporis spatium propter quod plus patimur frigiditatem nivis quam ignis calorem. Siccitatem dicimus esse fortiorem passivam quia reperimus eam duriorem et magis esse repugnantem ad recipiendum calorem vel frigiditatem quam sit humiditatem hoc testantur ferrum et lapis que sunt duriora et inobedientiora ad recipiendum calorem et frigiditatem quam aqua. quia humiditas partes rei dilatat et mollificat. unde invenit caliditas viam ad perforandas cetas corporis partes velociter. Siccitas autem coadunat partes rei et eam indurat. unde caliditas non ita velociter neque penetrare. Actiones iterum qualitatum in quodam concordant et in quodam discrepant. Invenimus enim actiones caloris cum humiditatis actione esse convenientes ad movendas partes rei ad exteriora. videmus enim dilatari et expandi ac aperiri corpora cum ipse ad exteriora ea dilataverit. Actionem frigiditatis est cum siccitatis actione esse convenientes quia coadunat res et movet eas ad centrum et appropinquantur partes eorum ad invicem.

¶ Quod si quidam sophiste nos in humiditate et siccitate reprehendant dicentes. quare siccitatem et humiditatem non dixistis esse activas. cum dixeritis quod humiditas partem rei dilatat et eam ad exteriora extendit siccitas et frigiditas coadunat rem et eam facit ad centrum movere et in superioribus ex dictis autem dixeratis actiones esse ablatas et esse passivas. Respondemus autem non absolute abstulit earum actiones nisi in calore et frigiditate. Si enim inter se ad invicem videmus habere actiones quas invenimus rem huius humectare et dilatare et siccitatem coadunare eamdem. Et autem non humiditati et siccitati actionem abstulit nisi in calore et frigiditate. hec caliditas et frigiditas sit earum active. Invenimus enim calorem humiditatem minuere et siccitatem augmentare et frigiditatem decrescere siccitatem et humiditatis esse augmentatam et minuit frigiditas eius. quia calor humiditatem desiccat. unde qualitas eius est coadunativa. unde crescere facit eam. humiditas autem et siccitas nichil faciunt in calore et frigiditate. palam igitur intelligimus quod in eis calor est fortior activa et siccitas est fortior passiva. Eodem modo intelligimus quod calor et humiditas dilatant et movent rem ad exteriora et frigiditas et siccitas coadunant et attrahunt eam ad interiora ipsius corporis patientis. Quod cum ita sit necesse est ut quecumque materia fuerit composita de activa fortiori et passiva debiliori sicut est sanguis febris que ab ea nascitur est continua. verbi gratia. Invenimus in sanguine fortiorem activam id est calorem et debiliorem passivam id est humiditatem. et quia proprietas caloris et humiditatis est dilatare et movere rem ad exteriora. fit motio et dilatatio huius febris ad exteriora facilis et invenit locum calor ut eius actio semper sit quia calor sanguinis est febris adiutativus. humiditas eius est dextra ad repugnandum calorem est et dilatationem et ad exteriora motionem adiuvans propter quod febris que fit de sanguine est continua. Et quoniam in colera rubea est fortior activa id est calor et fortior passiva id est siccitas. et proprietas caloris est dilatare et movere ad exteriora et siccitas coadunare et movet rem ad interiora. huius febris motio vel induratur. necessario et dilatatio eius ad exteriora aggravatur. unde calor impeditur ad continuandam actionem. propter quod aut ipse cum suo calore operatur et eius materia circa suas extremitates egreditur per unum diem repugnat ei siccitas ut non fiat febris continuatio et tardat eam usque quod ad iii. diem. Et quia in flegmate est debilior activa id est frigiditas et debilior passiva scilicet humiditas. et frigiditatis coadunatio et motio eius interiora ad interiora et humiditatis proprietas dilatat et movet eas circa extremitates. facilior necesse est hic febris facit motum et dilatationem et ad extremitates est debilis. Et quia colera nigra debiliorem habet activam id est frigiditatem et fortiorem passivam id est siccitatem et utraque concordant ad constringendum et retinendum rem interius. hinc febris materia necesse est induretur et tardatur ad dilatandum

se circa extremitates. propter cuius interpolatio fit lo
gior sua accessione. quia non habet in co. m. ulla
res calorem adiuvans ut ad exteriora dila
tetur. Et quoniam non invenimus in co. m. in
utramque qualitatem eam ad interiora commoven
tem. in sui tamen grossitudine ac gravitate mo
tus fervens diu moratur nec exit cito
Ideo tempus sue exacerbationis ad comparationem aliarum febrium
putridarum est longissimum et ad comparationem sue tamen
quantitatis est brevissimum. Hoc testificatur. vide
mus enim lapides et ferrum licet tarde calorem
ignis recipiant. tamen susceptum difficillime ex
tinguitur. Igne vero extincto. nichil in eis ca
loris permansisse reperitur. carent enim humiditate
in qua calor adherere se valeat. Quod si quidam
sophiste nos reprehendunt dicentes si utraque
qualitas colere nigre intrinsecus se commovet. quo
calor circa corporis exteriora dilatatur. Respondeo
dicimus quia febris non nascatur de melancolia nisi cum sua
in egredi et putrefit. sulfura enim est liquida licet
sicca sit in se. unde propter suum liquorem calefit pu
trefit et febrem generat. hec tamen febris circa extre
mitates corporis apparente similiter eius similiter sit
ta. fit motus eius velo... cior ad exteriora quam
ad interiora. Sed si materia fuerit sicca. fit motus eius
Diversitas interpo
Diate febrium propter qualitatem
De quantitatem materiei multiplex
est. Est enim febris cuius materia multa est in quantitate
et temperata in liquore et fortem habet calorem non
habet et accidentaliter propter sui bullitionem ac putre
factionem sicut febris que nascatur de putredine sangui
nis. Est et alia cuius materia subtile est igneum ha
bens calorem quemadmodum febris que generatur de sangui
ne. Est et alia cuius materia est subtilissima et siccissi
ma in se et calidissima sicut febris que fit de putredine
co. ru. Est item alia cuius materia est multa et
grossa et humida accidentaliter habens calorem propter
bullitionem et putrefactionem sicut ea que fit de putredi
ne flegmatis. Rursus est alia que est pauca in quantita
te grossa et sicca naturaliter liquida turbida ha
bens accidentaliter calorem propter bullitionem et putre
factionem non tamen ex sui natura quemadmodum febris nascatur
de putredine co. m. unde quecumque febris nascatur
de multa materia temperata in liquore et

calida similiter sicut synocha febris. adheret se materia mul
titudo in liquoris humiditatem. Et ideo de re actio
eius fit continua nullam faciens remissionem
ab initio ad materie consumptionem. Sed tamen hec febris
consumptio plurime huius est propter suam materiam que est ca
lida et obediens actioni et extensioni. unde hec febris plurimum
in vii. definitur. Et si vii transierit. fit propter a
liam materiam que est sanguini commixta cum ignoros
sanis et aggravans. hac de causa prolongatur
usque in xi. aut xiiii. diem. Causa velocitatis
huius febris hanc dissolvens est propter sanguinem qui licet
velociter putrefiat sua tamen essentia temperata
est. unde si accidentaliter est putrefactus. similiter tamen est
temperatus. propter ea cito in suam convertitur naturam. Sed
alii humores non sunt huic similes. suscipiunt
enim putrefactionem et calorem in qualitate et quantitate.
Sed sanguis non est ei similis. non enim putredinem
suscipit nisi cum sola qualitate. qualitas eius
eius est ca. et hu. et ca. et hu. que actis connatibus est tem
perator. Quod si quidam arbitrantur ut augmen
tatio caloris et humiditatis san. fit causa quali
tatis eius corrumpens. peccant. Hec enim non est ad
non sue quantitatis augmentatio non qualitatis cor
ruptio. quia sue qualitatis corruptio non fit nisi
solus calor augmentatur et egreditur a non sangui
nis fit ex colericus. Aut augmentata eius humid
itate fit flegmaticus. Sed si calor eius et humiditas
equaliter fuerint augmentata. fit augmentatio quanti
tatis non corruptio qualitatis. Quecumque autem
febris de materia subtili fuerit et sicca et igneum habuerit
calorem similiter festinat calor in materia et facit eius
quam cinerem et mundat corpus a calore. quia calor non
invenit humiditatem cui adiungere se vale
at. hoc testatur quod videmus in siccis et viridibus
lignis. Sicca enim cito uruntur et ad cinerem con
vertuntur. Sed in viridibus alligatus ignis diu
servatur. Quod si quidam sophiste nos reprehe
dunt dicentes quod calorem servat humiditas
cum utraque sint contraria cum siccitate et quoniam
semper suo repugnat contrario. Respondeo humiditas re
pugnat calori postquam calor operatur in ea. sed cum
humiditas incipit pati calorem custodit
et servat eum ex tegit materiam in qua calor op
eratur ne cito per eum consumetur. propter ea quecumque
materia febris fuerit sicca et subtilis sicut colerica in

cenditur ac ꝯsumitur uelocit fit qꝛ q̄ianis ꝛ
acto eī calor extinguit̄ ꝛ tardat̄ sua resolu
tio qꝛ nichil ꝑonis mat̄iei in corpore ꝑmanet
ut uelocit̄ incipe calorem ualeat. Sꝫ ſi fe
si fuit humida ꝛ grossa sicut fa suam ca
rat resoluciōm. q̄m uo pati eam incipit. de
u. sustinꝫ eam ꝛ tarde calor extinguit̄ ꝓpt
s̄m ei repugnantem. Quo tñ extincto ñ
oīo corp̄ ex calore mundificat̄ qꝛ h̄uitas
ꝛ grossicies ſi regunt calorē ī corpore ꝟ
cito ī secūm q̄ntitē accessiōm. Calor .n. ꝑ
me exacbatōis alteum adiuuat q̄ ē de fa
ctiōne ut cito frigescē incipiat. ꝓp hoc
mora h̄ fe. t̄plex ē q̄m sua dimissio. et ei
accessio ẏ.ui. horis morat̄. s; tranq̄llitas
vi. q̄a tñ si grossa fuīt ꝛ sicca sic nulla. re
pugnat calori eam sua grossitudīe. Q̄ tñ
uicte s̄m incipiens ꝯsumens q̄ntit eam
q̄i ad c̄nem ꝛ mundificat corp̄ ab illa. ca
lor .n. caret humidit̄e qua custodiri ualeat
ꝓp siuitatē ñlem m̄. Ideo h̄ fe. requiēcat
io tardat̄ qꝛ h̄itas ſi sui qꝛ grossitudo ñ
obediunt calori ut cito ī ea annecti ꝑsit
corp̄ tñ de ꝑori accessiōe ē mundificat̄
vñ nō ꝑmanꝫ ī corpore aliq̄d caloris ꝑ q̄
calor sc̄de exacbationis adiuuet̄. hac de
cā temp̄ tranq̄llitatis h̄ fe. ē bis tm q̄
temp̄ sue accessiōis exacbatio .n. xxiiij. ho
ris ꝑmanꝫ. s; dimissio xlviij. Q. si sophiste
nos reph̄enderint ꝛ dicant. Quoniā fe ī ma
tiam opat̄ ꝛ ꝯsumat eam ꝛ aliqñ cito ꝛ a
liqñ tarde finit̄ ꝓp subtilitatē ꝛ grossitieꝫ
m̄. cum nos uidemus ñlem calorē m̄m
digere ꝛ eam extinset expellere. R̄. omis
calor ñlis ut accidental̄ nec̄e ē h̄eat m̄m
q̄ nutiat̄. Q. si nō h̄uit cito extingit̄. vñ nu
trimentum caloris ñlis ē humiditas san
guis ī artijs existentis sui qꝛ unctuositas
ꝛ caloris natural̄ m̄ ī qua opat̄ sunt ab
dita ea .n. exoq̄t ꝛ digit ꝛ laudabilē diui
dit c̄hemum a nō laudabili ꝛ laudabilem
mandat ꝑ tot̄ corp̄ ut eo nutiat̄. Illaudab
ilem uo extius expellit. s; calor fe. nō ē hu
ic similis. cius .n. nutim̄tum ē unctuosa m̄
ꝑ q̄m fe. ḡnatur s; sbm ū opat̄ ē m̄ uñ fe.

nascit̄. qꝛ si h̄ eēt. ñlem icendēt humidita
tē ꝛ eam ꝯsumaret. q̄m impossibile ē iue
niri calorē abs; m̄ ī q̄ opet̄. Ideo m̄ fe. cessan
te ꝛ ipsa cessat ꝛ m̄ adhuc ꝑmanente ꝛ fe.
ꝑmanꝫ. palam ḡ intelligimus qꝛ actio ñ
lis caloris in humoribꝫ corporis ē qꝛ oꝫ ꝛ
ꝑut nec̄e ē ad corpis regimen opat̄ q̄madm̄
ī alijs locis diximus. Inuenimꝰ .n. calorē
ñlem cibum subtiliare ꝛ digere atq; mū
dificare eius qꝛ feces expellere ꝑ loca q̄ ñ ad
h̄ ꝑparauit. Sꝫ calor fe. opat̄ cū sua ñ ī ma
tiam que ē putrefca ꝑ unāq̄mq; exacba
tiōem ut ei h̄uitatē ꝑ unamq̄mq; accessio
nem ꝯsumat. Ideo cessante m̄ transit fe. h̄
testatur qꝛ uidem̄ fe. ꝑiodicam q̄escē ꝛ in
ꝑ multis modis inꝑpoliōnum ꝛ nulla actō
ñ in ea apparꝫ nꝫ ī ur̄ nꝫ ī alijs ꝑtib;. Rur
sus si solucio mat̄iei fca ꝑ unamq̄mq; ac
cessiōm eēt ex actōe ñ. non fieret ī ꝑma ñ ī
fa accessiōe. qꝛ ñ ꝑus attenuat diuidit et
digit m̄m. deīn eam expellit. Idm qꝛ ñ fa
cit actōm ñ ī die nunciata aut cretica. er
go dissolucio m̄ amphimine t̄tiane fca q̄
qꝛ accessiōe in ꝑma exacbatōe ut ī uꝫ ñ est
ex actōe ñ. s; ex calore fe. Actio .n. natē ex
pellens m̄m fe. nō ē ñ ꝑ ordinem ut ꝑus at
tenuet ꝛ digat m̄m ꝛ ꝛ diuidat. deīn expel
lat in die nunciata aut c̄tica. Q. si festinat̄
an̄ temp̄ aut tardat̄ nunciat malum. ei̊
eni festinatio inuit actuū matīe sue qꝛ q̄li
tatis pessimitatē m̄m inuadentis ut festi
net opari an̄ suum temp̄. tarditas uo sig̃
m̄ grossitatē ut ñ pigritam. Sꝫ difficā actō
nis hoꝫ cal̄ hec ē qꝛ calor ñlis ꝑus digit
m̄m deīn eam ꝑ ꝯgrā loca expellit. aut cum
sudore aut cum uomitu aut cum solōe aut
uriā. s; calor fe. depascendo ꝯsumit m̄m cū
suo nutimēto nꝫ eam digit aut expellit. vñ
m̄ cum fuit expleta ꝛ finita fe. qꝛ caret
nutimento. extinguitur donec aliam īueni
at m̄m ꝛ eam uret. ꝓp h̄ in inicio morbi in
inꝑpolōe fe. eius qꝛ dimissiōe paciēs nullaꝫ
sentit req̄e ñ descente fe. qꝛ natā ñ dū ex
coxit m̄m nec eam digessit.

Febris que fit de putredine humorum compo-
nitur et duplicatur multis modis aut
secundum complexionem aut secundum iterationem aut secundum com-
positionem aut secundum prescriptionem. quia aliquando conuis
centur due febres in una die et in uno tempore
ut verbi gratia duplex terciana incipit in una hora et in
una dimittit quemadmodum si in prima hora di-
ei incipiat et in fine diei dimittat. hec enim febris
non multum .xii. horis mouetur. et aliquando com-
ponuntur due febres de diuersis materiis. una
uidelicet colica in fine contra et altera uidelicet flegmatica
que utraque incipit in prima hora diei et di-
mittit colica in fine diei et flegmatica in media
nocte. Vnde si hec fuerint commixte et una tamen
fuerit intra uasa et alia extra. fiunt signa facia-
les ad cognoscendum. que utraque si fuerint intra
uasa aut extra sunt signa earum dure ad cog-
noscendum et obscure precipue si unius fuerint materie
et uno incepint tempore. Sed tamen qui inten-
te et assuete in hac arte laborant et in se-
cretis antiquorum exercitatus est aliarum signa
eorum non latent. quia si bene inuestigat unius-
cuiusque proprias significationes et eas que plurime et modice
contingunt. omnino poterit cognoscere. verbi gratia. Cum
duas patitur febres. unam colicam et aliam fle-
gmaticam quarum si flegmatica fuerit maior. fit rigor
febris frigidior. extremitates corporis manus
uidelicet et pedes infrigidantur. et augmentatur
quia febris acumen tardantur uenire nec pa-
tiens acumen aut sitim. sed licet propter colicam
habeat sitim. parua tamen est sitis. minoris et mo-
lestie febres uexantur quam si utraque materia fuerit e-
qualis in quantitate. hec itaque signa febris cuius ma-
teria flegmatica maior est non facit urinam multum
tinctam aut multum acutam nec pacien-
ens sudat nisi parum in fine accessionis et uomit
flegma. Quod si colica plus fuerit maior fit rigor for-
tior et febrilitas leuior sitis et incensio maior et
accessiones febris citior. sudor multus. urina tincta et
acutior. et uomit colicam. Quod si utriusque materie fuerint
equales in quantitate. fiunt hec signa equaliter
quemadmodum si rigor et febrilitas fuissent equalia et
augmentatio febris inter tarditatem et uelocita-
tem mediocris et uomitus mixtus de flegmate et colica.
Quod utraque materia si fuerit intra uasa caret rigore

et febrilitate ceteris tamen habet signa sicut quia febris continua cui
signa ac diuersitates poterit quis discernere si-
cut diximus. Quod si una materia fuerit intra uasa et al-
tera extra. rigor est ablatus ab ea que constat intrinsecus
et permanent illarum signa prout ostendimus sic
quia febris continua sicut uidemus in emitriteo
que est de flegmate intra uasa existente et de colica que est ex-
tra cum fuerint equales in qualitate et quantitate
propterea est continua. sic ypocras in prima particula epy-
dimie emitriteus inquit nunquam dimittit. Quod
glosissimus sapiens et unum dicit. quia cum ma-
teria fuerit intra uasa licet ulterius sit interpolatus non
tamen quiescat. que febris quia de flegmatica et colica compo-
sita est et flegmatica sit continua. et colicam uero una die
accipit et una minime. fiunt signa diei
ad terciam pertinentes composite de iii in iii
et amphimerino. sic quia sua molestatio sic-
ca que fit de ii diuersis materiis. In die autem
amphimerini significationes simplices apparent et
febris leuis. hic itaque tamen oportet intelligi ii febres de una
materia colica uidelicet et flegmatica. quia significationes ostendunt
eas duplices esse demonstrantes. Cum uero co-
gnoscamus si quidam habent terciam continuam
et quartanam interpolatam quia necesse est ut a ter-
tiana sit rigor ablatus. est enim intra uasa cum sangui-
ne mixta et a sensibilibus membris longinqua et
certe signa permanent commixte cum quartana uel
de signis terciane nimia apparet ultio sitis
colicus uomitus acutio urine. pulsus fortis
et uelocitas et acuta febris accessio. De signis autem quar-
tane ostendunt tremor nimia frigiditas. gra-
uitas et fragmentum carnium et ossium. quia gra-
uiores et grauitas in frangit tibias. et permanent
signa terciane xii horis. deinde signa quartane sola
apparent sine illorum commixtione et morantur quousque
quidem eorum tempus finitur quod est xxiiii horis. hac
itaque decet mensura inuestigari signa
febrium. ut paruulo certitudo appareat. et omnis
ab eo dubietas transeat.

Complexio autem est coniunctio duarum mate-
riarum diuersarum in una febre. sicut est leppari-
os que est commixta de colica materia cum uiscoso fle-
umate cum inlita. compositio uero sicut due febres
composite secundum iterationem et prescriptionem in iii temporibus
una sequitur aliam. hore tamen earum sunt commixte

i. cum p̃ma cedit alt'a incipit ⁊ eaꝝ signa or
dinatim apparent. p'mi h' fe. nõ h't obscurã
signationem. aliqñ cũ mat'ia utriusq; fe. i diuersis
locis corporis putrefiat. sic cum in ẽ i splene
dicit' q'rtana ⁊ ea que constat i stõ d' amp
himerina. p'ter'a aliqñ utraꝝ in ẽ i uno m̃
bro. sic in t'ne ⁊ cotidiane in stõ existẽs
sic nõ numquã due febres fiunt de una m̃
ṡ tñ p' ei diuturnitatem ⁊ grossitiem p'ti put'
fit ⁊ p'tim minime. p'tis itaq; que putrefit
ẽ calor ostendit' ṡ ea consumpta sc'a incipit
putrefieri ⁊ calor eius apparet. q'c utraq;
fe. ex suoꝝ accidentium fac[ili]tate cognosci
p'. sed nõ numquã ii febres coniunguntur
sicut dixi que sunt aut s'm mixtionem aut s'
compositionem aut s' uicinitatẽ. Curatio d' fe.
i possibile ẽ coniungant'. ii cũ due uni fiunt
m̃ ⁊ ṡ alterius. v. g'. sicut si fuerit. ii febres de
cõ. ⁊ ii. de fle. aut ii de fle. t'tia de cõ. q'rta.
de m'ia sanguinis. d' significatio i possibil' ẽ cui a
liaꝝ signa appeat. Sanguis n. plus ac habũ
dancius i toto corpore ẽ q̃m omnis alii humorẽ
q'c si putrefit ⁊ fe. gñat op't omnis fe. q̃ cũ
eo sunt coniuncte p' multitudinem sue q̃n
titatis ⁊ obscurat eaꝝ signa q' de omnib;
reb; fortis debilem denigrat ⁊ multũ pau
cum. Qd testat' lum' sol' ⁊ splendor luminem
ignis opiens. vñ ypo. i amph. Duoꝝ dolo
rum in uno loco factoꝝ unus denigrat alt
erum. intendit ypo. ut maior obscuret mi
norem ut sensui nõ appareat. ⁊ dicit unũ
locum p' uicinitatẽ locoꝝ utriusq; doloris
qui sunt q'si unus loc'. sicut tympa oculis ⁊
caninis dentib; uicinancia. palam g' in
telligitur q' sanguis ceteros humores pu
trefactos sĩ cũ eo mixti fiunt obscurat. neq;
sanguis ẽ cã alterius fe. ṡ aliq' fe. sit cã sã
guinee fe. q' aliqñ putrefit cum p' alios
humores calefit. nã ipse alios calefacit hu
mores. ei n. complo temperamento uicina ẽ. p'i
de si putrefit ⁊ calefit. nõ multũ a tẽpa
mẽto egred'. ṡ ceteri humores i illi coꝝ cursu
existentes sunt ult' temperamentũ. q̃nto ma
gis cum cursum egrediuntur suum.

Aliquando febr; est p' ep'is dolorem aũ
splenis. d' latus pulmonis re
num aut similium. ⁊ cessante
morbo qui ẽ cã febris cessat ⁊ ipsa. vñ uti
lis est huius fe. curatio ut citissime cã ei'
auferat'. i. sanet' memb;ꝝ cuius occasione fe
gñata ẽ. sed p'us oꝫ intelligi q' fe. que aliis
morbis concomitatur. aliqñ ẽ debil' sic
si fuit p' splenem. renes aũ uesicã ⁊ ali
qñ fortis ẽ ⁊ molesta sic cũ fuit p' ep'ꝫ
d' bꝫ ⁊ latus. ⁊ nõ numq' ẽ debil' ⁊ ali
q's fortis. fortis aũ cum fit p' pulmonem. do
lor. n. pulmonis si fuit p' sanguinẽ aut
colam fe. ei' molesta. si aut' fit p' fl'a a'
colam ni. febs ei' leuis. Molestatio aut'
febs q̃ fit p' ep'ꝫ ẽ q' m̃ ei' ẽ san. leuitã
aut' eius que fit p' splen. ẽ p' colam ni
q' ẽ ei' materia. Molestatio fe. que p' d'
bꝫ ẽ est p' nuos ⁊ sensus acumen. Lat'is
aũ molestatio fit p' colam que est eius
m̃ ⁊ p' uicinitatẽ cordis.

Expliciunt febres ysaac.

Philosophus in pluribus suis
libris diffinivit elementum
quod est rem ex qua generatione
prima aliquid generatur
et existit in generato poten-
tia non actu. Et philosophus declaravit
dicendo rem ex qua aliquid
generatur: voluit intelligi rem cuius forma et
modus quo ipsa est separatur et permutatur ad for-
mam generati ex ea et ad eius essentiam sicut
terra cuius terrestritas separatur et permutatur ad lu-
tositatem et ex lutositate ad testeitatem et
illud est quoniam cum tu permisces terram cum aqua fit
lutum sicut fit primus et cum lutum assatur ig-
ne fiet testa et later. Et cum dixit generatione
prima voluit intelligi generationem primam et illius
principium. Et illud ideo quoniam res fit ex rebus
pluribus et ex generationibus diversis quarum res quedam est
post rem aliam et generatio post generationem ita tamen quod
res ille ex quibus fiunt non sunt ei elementa.
Elementum namque est secundum intentionem philosophi
illud ad quod intentione tua ascendis ex corporei-
tate mundi pure compositionis et resolutionis ipsius
cogitatione tua et consideratione ad id quod est
simplicius et minus compositum eo. Deinde
ponit illud ad id quod est plus simplex et
minus compositum per assiduitatem usque perve-
nias cogitatione tua et consideratione ad simpli-
cissimum secundum veritatem quod nichil precedit ex
quo ipsum generetur et fiat propter ipsum composi-
tum. Verbi gratia. Iam si tu meditatus fueris in
mente tua corpus humanum in universali-
tate sua et perfectione et de ipso cogitaveris invenies
ipsum compositum ex membris instrumen-
talibus primo quoniam ipsum ex eis componitur. Et illud
ideo quoniam nemo ambigit quin corpus homi-
nis sit factum ex cerebro et corde et epate et similibus
membris illis que sunt instrumentalia et officialia na-
ture quorum unumquodque efficit quod est ille ei. Sic-
ut non dubitat quin habeat ii pedes et ii manus

et ii oculos et reliqua eorum que sunt instrumentalia
et officialia hominis unumquodque quorum agit quod est
ei ille. Deinde si cogitaveris de membris instrumen-
talibus invenies ea composita ex membris simili-
um partium sicut carne et nervis et ossibus et venis
et similibus eis ex quibus hec membra instrumen-
talia componuntur.

Post modum si cogitaveris de membris
similium partium reperies ea generata
ex spermate et sanguine. Et illud ideo quoniam sper-
ma est eorum materia et ipsorum yle. Et sanguis in
exitionibus est eorum materia et ipsorum cibus. In initionibus
vero san. et utrumque eorum et femina est ipsorum materia et eorum ci-
bus. Et illud quoniam utraque eorum et femina in san-
guine vehuntur et existunt in ipso. Et illud
declarabo in fine huius intentionis si deus
voluerit. Deinde si cogitaveris de spermate et san-
guine et utraque eorum et utrumque eorum et femine invenies
ea generata ex cibo hominis et invenies generatum ci-
bum ex plantis et ex arboribus et arbores
et plantas generatas ex elementis iiii scilicet terra aqua
igne aere. Et ex eis non que significat in eo quoniam
tu non invenis aliquam plantarum et arborum
cuius generatio compleatur absque terra que est ei in
loco vulve sicut vulva in animalibus. Et humidi-
tates et humores quibus nutriuntur existunt
ei loco sanguinis et reliquorum humorum animalibus
et aer perflans eam est ei sicut inspiratio in-
trans corpus animalis extrinsecus ex quo ipsum est spiritus vi-
talis et cibus ipsius et calor illius intrinsecus ei et
calor solis extrinsecus ipsi sunt ei sicut cali-
ditas innata animalibus. Et si aliquid ex eis pri-
vatur non complet ei generatio omnino. Sed si etiam conside-
ratione tua consideras nichil ea precedere invenies
ex quo possibile sit ea generari in veritate deo
glorioso et exaltato. Ipsa ergo sunt prima genera-
tionum illorum et ipsarum principium secundum ve-
ritatem cum non precedat generatio prior eis et propter
hoc simplicitatis nomen invenit et eius
intentionem secundum veritatem sicut invenit corpus homi-
nis nomen compositionis et intentionem eius secundum veritatem
quoniam est postremum generationum et ipsarum
finis. Et cum nichil generatum sit ex eo ad
quod ipsum sit simplex. Et si aliquis estimave-
rit de homine quod ex cogitatione hoc quoniam sper-

ma fit ex homine et homo generatur ex spermate erit
estimatio hec erronea. Sperma namque non fit
ex homine nisi secundum semitam nativitatis vel o-
riginis et non secundum semitam generationis. Generatio
namque secundum tres existit modos quorum unus est creabilis et a-
lius naturalis et alius artificialis. Et creabi-
lis quidem est generatio eorum que sunt ex nichilo que
propius est operationi divine gloriosissime. Et naturalis
quidem est generatio eius cuius forma separatur et resolvitur et per-
mutatur a natura sua ad formam generati ex eo et
essentiam ipsius sicut cibus bonus qui reso- i al' essencia
lvitur et alteratur et permutatur a forma sua ad
formam carnis et ossis et reliquorum. Et ar-
tificialis quidem est qui acquirit formam acciden-
talem extraneam ita quod non separatur eius forma
naturalis et eius essentia secundum quam ipsum existit sicut
argentum quod acquirit formam anuli ita quod non
separatur forma argenti et eius essentia. Mo-
dus vero quo sperma fit ex homine egreditur
ab his generationibus omnibus. Modus namque
quo ipsum fit egreditur a creabili. Creabilis
namque est generatio eorum que sunt ex nichilo quoniam ip-
sum ex homine oritur. Modus quoque quo ipsum fit
non est secundum semitam naturalem quoniam generatio naturalis est forma eius
cuius separatur et essentia permutatur ad formam gene-
rati ex eo et eius essentiam. Homo vero non est in quo ita
quoniam servat formam et naturam suam cum ab eo orit-
ur sperma. Quod si aliquis dixerit an non ge-
neratur sperma ex homine generatione naturali, di-
cemus ei: Modus quo fit ipsum est secundum semitam na-
tivitatis sicut nativitas fructuum ex arboribus
et non secundum semitam generationis quoniam generatio non fit nisi
in corruptione eius ex quo est generatum. Homo vero est
absque corruptione cum fit sperma ex eo. Mo-
dus quoque quo ipsum fit non est secundum semitam artis
et operis quoniam ars non acquirit rei nisi formam
accidentalem ex qua accommodatur ei nomen.
Homo vero non acquirit spermati spermatis formam ex
qua ei nomen accommodetur. Sperma ergo non est
generatum ex homine generatione artificiali. Ergo sp-
erma non est factum ex homine nisi secundum semitam nati-
vitatis. Iam ergo manifestum est quod corpus humanum propter
extremum est generationum illarum et finis earum et
propter hoc habet nomen compositionis et eius intentionem secundum veri-
tatem. Cum ergo id ita sit, tunc non est dubium
quin media que sunt inter corpus humanum et elementa
sunt composita et simplicia sunt secundum modos aliquos.
Unumquodque enim eorum est simplex comparatione sua ad illud
quod factum est ex eo et compositum comparatione sua ad illud ex
quo ipsum est generatum. Verbi gratia membra instrumenta-
lia simplicia sunt comparatione sui ad corpus huma-
num factum ex eis et composita comparatione sui ad me-
mbra similium partium quoniam facta sunt ex eis. Et membra
similium partium simplicia sunt comparatione sui ad
membra instrumentalia facta ex eis et composita compara-
tione sui ad sperma et sanguinem et utramque
coleram. Et sperma et sanguis et reliqui humores
sunt simplices comparatione sua ad membra similium
partium et composita comparatione sui ad cibum et ci-
bus est simplex comparatione sui ad sperma et sanguinem
et reliquos humores et compositus comparatione sui ad
plantas et arbores. Et plante et arbores sunt
simplices comparatione sui ad cibum et composite com-
paratione sui ad elementa. Elementa vero sunt simplicia secundum
veritatem quoniam nil precedit ea ex quo generentur nisi virtus
divina. Et postquam pervenimus ad hunc locum
nostri sermonis, tunc revertamur ad illud quod promisimus
de constructione signorum que urine comitantur et facta veheun-
tur in sanguine et consistunt in ipso. Et quod est in sanguine
quod est in venis quietis quarum origo est ab epate. Di-
co ergo quod sanguis duobus modis est. Unus eorum est sanguis
spiritualis purus mundus differens ab urine co-
loribus et factus consistens in arteriis quarum origo est a cor-
de ex cuius pinguedine fit cibus caloris innati
et eius [illegible]. Et alio modo est sanguis grossior urine co-
loribus et factus consistens in venis quietis quarum fons et ori-
go est epar ex quo est membrorum corporis et ipsorum
nutrimentum. Ex eis autem que significant quod urine
colores et facta sanguini sunt permixta consistentia in ve-
nis quietis est illud quod invenimus in sanguine post e-
gressum eius a vena. Flos namque invenimus
ex eo quod est purum et subtile super splendidum decli-
nans a colore suo ad citrinitatem significans mul-
titudinem colere citrine et virtutem ipsius in san-
guine. Et invenimus ex ipso nigrum turbidum significans
multitudinem colere nigre. Et invenimus ex ipso
aliquid spissum ex quo perveniunt fili albi sub-
tiles significantes multitudinem fleumatis et eius vir-
tutem. Quapropter cum a corpore ex omnibus hu-
moribus evacuare voluerimus propter egritudinem

aliq̄m · ap̄imus uenam ⁊ deduam̄ ex ea sā
gñē q̄m in ip̄o sunt omēs humores delati et
educunt̄ ei egressione. Sꝫ cum a corꝫ humore
singlarem euacuare ⁊ educ̄e uolumus ad
medicinā intendimus ꝓpetrare cuius sit
humorem illum euacuare. Sig̊ a q̄ fi
li albi subtiles molles ī sanguine ɔsistūt
signtes fīa ē sermo quē loquit̄ ē phs ī lͦ
de aīalib; sup q̄m signem sensibilē ɔstitu
it. ⁊ ī e q̄m dix̄. oīs sangīs in quo nō sūt fi
li albi subtiles fortasse nō coaglat̄ q̄ fi
cugmatis pum ī ip̄o ɔsistit sꝫ ꝓpea fit ne
sanguis cerui coaglet̄ forsitan q̄m pum
flatis ɔsistit ī ip̄o n̄. ⁊ forsitan ꝓꝑ h̄ nō ap
parent fili al. ī ip̄o oīo. Qꝫ si aliquis ōdix̄
it nob̄ de elis s. ꝑ q̄litates cū qualitatibus
suis que sunt frītas ⁊ sicitas ⁊ calitas ⁊
humiditas ⁊ estimaūit q̄ elā sunt gnāta
ex q̄litātib; q̄m nō inuenimus ignē gnāre
n̄ cal̄ ⁊ sic. nꝫ trām n̄ fri. ⁊ sic. nꝫ aq̄m n̄ fri
⁊ hu. nꝫ aerē n̄ ca. ⁊ hu. g̊ in h̄ ē sig̊ q̄ elā
sunt gnāta ex q̄litātib; ⁊ cum ita sit. tc̄
remouet̄ ab eis nomē simplicitatis ⁊ eī ī
tencio ꝑ ūitate. dicemus ei. ōdixisti fal
sum. ɔsequitus es ōdōe tua corruptōm
ii. modis. unus corꝫ ē eīq̄. multociēs decla
rauimus ⁊ dix̄ q̄ res ex qua aliq̄ gnāt̄ gen̄
atione naturali. ... resoluitur ⁊ sep
atur eius ēēncia ⁊ corꝫ forma ⁊ ꝑmutat̄
ad fōrm gnāti ex ea. Qualitates aūt n̄ sūt
ita q̄m nō sepant̄ a n̄ sua ⁊ ēēncia cū sēp
ɔsistant actu in elis. Et sc̄dᵒ ē q̄m gnāti
gnōne ꝑma n̄li resoluitur ⁊ redit tota n̄
ē ad elā sua ⁊ ad corꝫ ēēnciam. elā uō nō
sūt ita q̄m ip̄i nō ꝑmutant̄ nec resolu
untur ad q̄ntitates simplices ē falsū ꝗ
inuenire qualitatē n̄ ī quali. q̄lital nā
q̄ accñs ē ⁊ q̄le ē subā ⁊ accñs q̄de n̄ exis
tit n̄ ī sbā. Et iii ē q̄m res ex q̄ aliq̄d gen̄
atur gnātōe ꝑma talis est sic fons existēs
an̄ gnōm gnāti ex ea siue sit existēs se
sibilit̄ cū sit corꝑea sic̄ embrio q̄m ipe
ē fons existens an̄ gnōem alis gnāti ex
eo siue sit intellualis cum sit spūalis sic̄
m̄ ꝑma ⁊ forma ꝑ. q̄m ipe sūt due sbe

existentes in intellu an̄ gnōm gnātorꝫ ex
eis. Qꝫ si aliq̄s estimaūit q̄ forma ꝑma sit
accñs ⁊ nō subā. faciem̄ ip̄m sn̄ corrupcōe
ip̄ius ex homīe. hō nāq̄ ex aīa ⁊ corꝑe ɔpōī
⁊ corꝑ ē ei m̄ ⁊ ple. ⁊ aīa ip̄ius ē ei for ⁊ ei
spēs. aīa aūt nō ē accñs q̄m ē sba illu nota.
Sig̊ negaūit iᵒ ⁊ dixit q̄ ē accñs q̄m ip̄a
separatur a corpore. ⁊ estimaūit q̄ omne q̄
separ̄. ab aliquo sit accñs ī ip̄o. cū iudici
um accidentis sit separatio ei a suo sbīto.
dicemus ei. q̄ accñs nō sol̄ fit accñs sepa
tione sua a suo subō. īmmo nō fit acci
dens nisi corruptione sui ꝑ separatōem a
suo sbō. aīa aūt nō ē ita q̄m ip̄a ē māsi
ua ⁊ ꝑmanens ꝑ separatōm suam a corp
ore. Illud uō iii. modis sigtur quorꝫ un̄
ē. Qꝫ si aīa eēt accñs ꝑtnsiret corꝑ alis ⁊
exiret ab eo ad aliud sicut egreditur nigdo
ethiopis ad hebenum ⁊ picem. aīa aūt n̄
ē ita q̄m nō inuenit̄ n̄ ī alī. Et sc̄dᵒ est
q̄ si aīa eēt accidens. aut eēt separabile
aut inseparabile. ⁊ q̄ umq̄ illorꝫ eēt opor
teret ut nō eēt ei successor q̄m ⁊ ip̄a eēt
sub gnē uno ⁊ ɔphēdet ip̄m gen̄ ⁊ distīc
tiōm ip̄ius ⁊ cadent ambo ī pdicamto u
no. Sꝫ uō nō inuenimus aīam ita q̄m n̄
inuenimus ei successorē descendentē in
corpus ꝑ separatōem ip̄ius ab eo. ⁊ si aliq̄s
ꝑteruiat dicens q̄ mors succedit ei ⁊ es
timat q̄ sit ōīa ei. dicem̄ ei. Qꝫ si mors es
set ōrium aīe aggrarentur utreq̄ ī pdica
mento uno sb diffinicōe una ⁊ recipet
nomen unum ⁊ diffinicōm. aīa aūt n̄
ē ita q̄m ip̄a ē subā ɔplens corꝑ tales q̄
ē hīs uitam pōt. mors uō ē separatio aīe a
corpore n̄ ōrium aīe. g̊ mors ē ōriū inuen
tum aīe ī corpore nō ōrium aīe. Terciᵒ
modᵒ ē q̄m nos inuenim̄ opōm aīe ꝑtran
tem corpus suum ⁊ ꝑtranseuntē ip̄m ⁊
ad res ab eo elōgatas. eam namq̄ inuen
imus cogitantē ⁊ ɔsiderantē ⁊ rōnantē
res extrinsecas a corpore suo ita ut ip̄as
ūitate ɔphendat ⁊ nō ꝑsentet eas. Cū
g̊ eius penetret opatio corpus suū ⁊ eg̊
diat̄ ab eo ad aliud q̄ longinquū ē ⁊ re

motum ab eo per quod corrumpitur. tunc eius substantia est
dignior accidente ipsius et sic non est eius actio
nobilior ipsius substantia. Similiter non est quod sit actio
nobilior substantia agentis. actio namque ab
agente apparet non agens ab actione cum agens
sit substantia et actio accidens. sed substantia est sublimior accid
ente. anima ergo est sublimior comparatione sua cum qua
operatio eius sit perfluens corporis ipsi ita quod ipsa
non corrumpitur. tunc ipsa dignior est per id quod ip
sa ergo est mansiva et remanens post separationem su
am a corpore. Iam ergo manifestum est quod res ex qua
generatur generatione illa est fons existens ante
generationem generati ex ea. Qualitates autem non
sunt ita. Ipse namque penitus non reperiun
tur ante generationem elementorum. non ergo sunt fontes ex
istentes antequam fiat ex eis generatum. Sed iam
ergo clarum est quod elementa non sunt generata ex qualitatibus
et si sunt ex eis inseparabiles quemadmodum sunt in eis
accidentia naturalia similia risibilitati
in homine. Risibilitas enim et si sit insepa
bile homini quoniam est eius proprium. homo tamen ex ea non est gener
atus. Iam ergo apparet ex eis que diximus et quorum
explanationem premisimus quod elementa sunt prima
generationum secundum veritatem et quoniam sunt simpli
ciora omnibus propter suos fontes et suas essentias
non comparatione sui ad alia et quod corpus humanum
est postremum generationum secundum veritatem et magis
compositum omnibus comparatione per se ipsum et essentia sua
non comparatione sui ad aliud. Nam quod est simplex
comparatione ad aliquid est compositum comparatione sui ad aliud
quod est simpliciter comparatione sui ad ipsum. Et similiter
quod est compositum comparatione sui ad aliquid. est
simplex comparatione sui ad aliud quod est compositum compara
tione sui ad ipsum quemadmodum ostendimus
et exposuimus in hiis que sunt media inter
elementa et corpus humanum et diximus quod sunt sim
plicia et composita simul. unumquodque enim eorum
comparatione sui ad aliud quod ex ipso est generatum est simplex
et comparatione sui ad illud ex quo ipsum est generatum
est compositum. et propter illud non est possibile ut aliquid ipsorum
sit elementum corporis humani secundum veritatem et intentionem
neque secundum semitam accomodationis et transump
tionis. Sed enim ipsa sunt simplicia alio modo
ipsa tamen sunt composita alio modo. Cum ergo iam
manifestum sit hoc. tunc ideo patet quod elementa sunt elementa

corporis humani secundum veritatem cum sint simp
liciora naturalibus et prima generationum illius. Quod
si fuerit aliquis estimans quod sperma sit elementum
corporis humani secundum veritatem quia sperma est elementum
propinquum et alia omnia sunt elementa longinqua propter
ea quod inter corpus humanum et sperma non sunt
nisi duo tantum ordines mediorum. scilicet ordo mem
brorum similium partium et ordo membrorum instru
mentalium. et inter elementa et corpus humanum sunt
ordines diversi et multa media que omnis ge
neratio quorum nominatur illis. tunc sperma est
elementum corporis humani secundum veritatem quoniam est propin
quum. Inquit ysaac. Tunc dicatur ei quod quamvis
tamen concedat quod quamvis sit possibile ut dicatur de sper
mate quod est elementum corporis humani. id tamen non est
possibile nisi secundum semitam accomodationis et transump
tionis non secundum veritatem et intentionem. philosophus enim iam est dixit
quod elementum est ex quo aliquid generatur generatione
prima et existit in generato potentia et non actu et iam
ostensum fuit quod voluit per sermonem suum
generatur per primam generationem et ipsarum principium
secundum veritatem. scilicet per illam generationem quam non precedit ge
neratio que sit ante ipsam. sed est prima omnis gene
rationis post se sicut aliquid genitum quod est generans omnis
generationis post se et voluit per illud suum verbum ex
istens in generato ex ipso ut declarat ipsum ab illo
a quo fit aliquid et non est existens in ipsa sicut sec
ta a quo finitur [circled correction] separatur et est non existens
in eis. et fabricator a [circled correction] quod fit domus et est existen
s ab ea. et dicendo potentia non actu. voluit in
telligi ne sit res generata ex ea existens cum
sua forma et genere ut essentia sua actu. sed sepa
retur eius forma et essentia permutetur ad formam
generati ex ea. et sit forma ipsius a qua separata est in
ipsa ut sit in potentia sua et possibilitate sua et
resolui et liberari et redire ad intentionem suam secundum quod fu
it ante generatum ex ea sicut elementa. Omnis enim pro
pre forme ipsorum separentur et permutentur ad for
mas generatorum ex eis. tamen potentia possibilitatis ip
sorum est resolui et liberari ad essentiam suam et intentionem
ita ut convertatur calitas inata ad ignem simile
et siccitas ad terram et humiditas ad aquam et preterea durities
ad terram. In hiis ergo est manifesta nunc signi
quod elementa existunt in omni generato ex eis potentia. et si
illud non esset non foret possibilitas ipsorum existen

ad actum propter prohibitionem exitus eius ad actum
si non fuerit ante in potentia. Sperma vero non est ita. Licet sper-
matis resolutio et permutatio ad corpus humanum ex eo
generatum sit possibilis tamen eius conversio et reditus ipsius
ad naturam suam impossibilis est omnino. Et sperma non sit in
corpore humano potentia ut grana milii et aceti et
radices et seminum ex quibus consistit extremitas
continuis alteratio sit possibilis ad naturam suam et
conversio ad naturam extremitatis tamen in eis non est potentia ut
ab invicem declinent et redeat unumquodque eorum
ad naturam suam et essentiam cum nata sit in ex-
tremis potentia. Iam ergo manifestum est quod sperma non
est elementum corporis humani secundum veritatem et naturam sed
secundum semitam accomodationis et transump-
tionis. Et si aliquis dixerit cum tu feceris per-
transire in spermate quod sit elementum corporis humani secundum
semitam accomodationis et transumptio-
nis quare non fecisti ipsum transire in sanguine et reli-
quis humoribus et in membris similium partium
et posuisti ea elementa corporis humani secundum accomo-
dationem et transumptionem. Dicemus ei quoniam
sperma non existit in corpore humano actu quia
ipsum est delictorum sue forme et essentie sue et e-
greditur ab eis ad formam generati ex eo et ipsius essen-
tiam. Membra autem similium partium non sunt ita
quoniam ipsa existunt in generato ex ipsis semper actu
cum sint conservantia formas suas et separabi-
les ab essentia sua et non sunt. Sic sanguis et ceteri
co. et alia existunt in corpore humano actu. Ex-
hibitio vero que significat ipsum est quod nos invenimus ce-
di ex homine fluxu narium et aliter absque
conversione et alteratione. Et invenimus utrumque
eorum et alia exire solutione ventris et vomitu. Sin-
guli autem declaratio est hec quod si homo bibit medicinam sol-
utivam cuius propositum sit aliquem humorem evacuare
inveniet medicinam cum fuerit subtilis et de-
bilis operationis educere primitus superfluitatem que est
propria facile. Deinde cessat. Et si fuerit fortis et
remanserit virtus eius in corpore post evacuationem hu-
moris que est secundum propositum evacuare educet post ipsum
humorem qui eum sequitur in levitate et subti-
litate et tamen non fiet nisi cum difficultate quoniam
quod ipsa evacuet cum non est ei propositum virtute operationis
medicine et laborem ipsius non propterea quod sit eius propositum
evacuare ipsum. Et si post illud rema-

sit virtus medicine in corpore educet eum qui sequitur
humorem secundum in levitate et subtilitate. Et sic ergo
removebitur illico ita donec perveniatur ad spis-
siorem humorem et difficiliorem motu et minoris ob-
edientie operationi medicine et evacuet ipsum difficul-
tate vehementiori et hoc duobus modis quorum unus est
quod medicine non est propositum evacuare illum humorem et quod
ipsa non evacuat ipsum nisi fortitudine sue oper-
ationis et violentia sua super naturam. Et secundus est
difficultas sui motus et humoris grossitia
eius et longitudo obedientie ipsius. Verbi gratia. Si homo bibit
medicinam cuius propositum sit coleram rubeam educere invenietur
medicinam cum subtilis fuerit sive debilis operationis evacu-
are coleram rubeam primitus facile quoniam est evacua-
tio eius primitus propria. Deinde quiescat et precipue
cum fuerit tempus estatis propterea quod natura est
non evacuare coleram rubeam ex corporibus in estate et
conservare ipsam in eis in hieme et hoc propter
similitudinem colere rubee complexioni estatis et quia
caliditati et siccitati ipsius fortitudinem tribuit
et propter fortitudinem ipsius a complexione hyemis et quia
resistit frigiditati et humiditati ipsius. Et si medicina
fortis fuerit et fuerit mansiva virtus eius in corpore
post quam evacuaverit coleram rubeam cuius evacuatio ei propo-
sita est evacuabit post ipsam flegma quoniam ipsum est
levius humorum post sanguinem quia sanguis est in natura
aeris. Flegma in natura aque. Et aer est levior
aqua et subtilior et propter hoc elevatur super ipsam
et natat et hic modus non sit medicine evacuandi
flegma. Et tamen cum difficultate et precipue dum fu-
erit tempus estatis et illud est propter duos modos unum
eorum quia medicine cum non sit propositum evacuare
aliquem humorem deinde evacuat ipsum tunc
eductio ipsius non fit nisi superfluitate virtutis
medicine et violentia eius super naturam non cum proprieta-
te operationis medicine et natura eius. Et secundus quoniam natura
proprietatis est defendere ab unoquoque humorum et pro-
hibere exitum eius a corpore tempore diversitatis
humoris et complexione eius et propterea quod ipsa eam resi-
stere omni tempore cum eo quod est ei contrarium et prohib-
et ab eius impedimento. Ipsa ergo propter hoc defendit
ab exitu flegmatis et conservat ipsum in corporibus in esta-
te et facit ei exitum leviorem in hieme propter
ea quod necesse est ei resistere caliditati et siccitati e-
statis frigiditate flegmatis et humiditate ipsius. Et similiter

defendit ab exitu co. ru. et conservat eam in
hyeme et facit ei exitum faciliorem in estate
propterea quod necesse est ei in hieme quod calefiat et
desiccet et in estate quod infrigidet et humec
tet. et per similitudinem huius operis ab exitu san
guinis in autumpno propterea quod contrariatur
siccitati et siccitati autumpni caliditate et
humiditate sanguis. In vere autem sunt nichil
le in quo qualitas super qualitatem non augmen
tatur, est necesse nobis evacuare omnes humores
ultra et incipiamus evacuare sanguinem cum
in ipso omnes humores sunt delati et cum ex
itu egrediantur. Et si tempus declinaverit ad
unum aliquem humorem ponemus primum
nostre intentionis et nostri studii ad evacuan
dum humorem illum ad quem tempus de
clinat. Si igitur virtus medicine remansit in corpore post
quam evacuaverit flegma evacuabit post ipsum co
leram nigram cum difficultate plurima. et
est per ii. modos. Unus eorum quoniam medicine non
est proprium educere co. ni. et non educat eam nisi
superfluitate virtutis sue et labore suo. Et
secundus est grossitudo co. ni. et elongatio obe
dientie ipsius ab operatione medicine. Et si medi
cine fuit proprium educere flegma et fuit subtil
is debilis operationis evacuabit flegma penitus et fa
cile quoniam est ei proprium evacuare ipsum propterea quod
esset et proprie cum fuit tempus hiemis propterea
quod non indiget paucitate flegmatis in corporibus in
hyeme propter similitudinem suam cum hoc tempus
et quod fortitudinem tribuit ei. Et si in medi
cine fuit virtutis superfluitas et remansit virtus
eius in corpore postquam ipsum evacuaverit flegma
educet post ipsum co. ru. laboriose quoniam non est
proprium medicine evacuare ipsum. Si igitur rem
ansit virtus medicine in corpore post illud scilicet post quam
evacuaverit co. ru. evacuabit co. ni. cum di
fficultate plurima quoniam non est medicine proprium
evacuare ipsum. Si vero medicine proprium
fuit educere co. ni. evacuabit co. ni. pri
mo quod est ei proprium. Et si virtus medicine remanse
rit post ipsum in corpore evacuabit co. ru. propter
eius levitatem. Si igitur perduraverit virtus medi
cine in corpore evacuabit flegma postremo.
Et si medicina fuit composita ex medi

cinis evacuativis omnium humorum ultra primo
evacuabit co. ru. quoniam ipsa est levior humori
bus et subtilior eis et velocioris motus quoniam ip
si sunt propter similitudinem suam in igne. De
inde post illud flegma propter fluxibilitatem et aqua
tem et similitudinem suam in aque. Deinde
postremo co. ni. propter sui grossitudinem et gra
vitatem et similitudinem in terre. Et si re
mansit virtus medicine post hoc in corpore et fue
rit ipsa tante virtutis ut vincat naturam et e
vacuet sanguinem prohibebit natura et pugna
bit inter eas luctamen et bellum ita ut in
de perveniet sincopis et titubatio. Si igitur hoc per
venerit non est fiducia in natura quin victa sit et re
linquat regimen et pereat homo propinque propterea
quod natura defendit sanguinem semper et non solvit
eius exitum medicine ut vincat eam super
fluitate virtutis sue quoniam sanguis est custodia
nature et illud est propter ii. modos. Unus saporo
sitas eius propter eius dulcedinem vel suavita
tem vel bonitatem gustus eius et propinquitatem
cum homine. Et secundus est necessitas quam habet ex
eo ad nutrimentum membrorum et creandum colorem. Si autem
sanguis privaretur non inveniret natura vica
rium in humoribus aliis propter horribilitatem
gustus eius et abhominationem ipsius et elon
gationem suam a complexione corporis humani et diver
sitatem ab ea. Nam co. ru. quoniam co. r. est ca. et sic
acuta adurens. et co. ni. est acetosa insipida
et desiccata nociva. flegma vero est abhominabile
insipidum infrigidans mollificativum cui
non est gustus nec saporositas. et propter hoc unicuique
ipsorum attribuit locum proprium in quo ipsum operetur
hendo et prohibet ipsum perambulare in corpore et ne
eat per membra et nocumentum eis faciat et impediat
ea in multitudine sue diversitatis ab eis. San
guis vero quod in ultimo equalitatis est et dulce
dinis et suavitatis recipit eum natura et fuit est
procedens cum ea in toto corpore. Et si quis dix
erit. an non premissum est iam ex sermone tuo quod
humores delati sunt in sanguine et existunt in eo
semper. quare ergo non dixisti quod ipsi incedunt cum eo in
toto corpore cum ab eo separati non sint. Di
cemus ei quoniam humores quamvis sint separabi
les a sanguine tamen in eo quod locatur sive ex eis non est

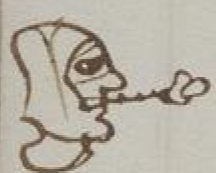
quantitas virtutis que sanguinis non alteret et re-
cedat cum eius saporositate immo quia eis non
associatur ipsi non quantitas quam non indiget. Propter
quod virtutum naturalium iiii quas habet unumquod-
que membrorum scilicet virtutes naturales virtus scilicet attractiva
contentiva et digestiva et expulsiva. Et ideo quoniam
unumquodque membrorum corporis indiget virtute at-
tractiva calida et sic convenientem virtuti eorum
quam cibi humiditatem desiccat et eam ad ip-
sum trahit sicut desiccat sol humiditatem
mundi caliditate et siccitate sua et elevat
eam et ascendere facit sursum. Et indiget vir-
tute retentiva frigida et sic convenientem nature
eorum quia que trahit cibum et servat ipsum do-
nec perficiat in ipso virtus digestiva similiter
nature sanguinis oportet suam caliditate
et humiditate sua compleat et perficiat
ipsius digestionem. Et virtus que est ei necessaria virtus lubricans
frigida et humida similiter non sicut expellens superflui-
tatem cibi et secernens eam ab ipso et hoc ideo quoniam hu-
miditas lubricat et lenit exitum et frigi-
ditas adunat et stringit et propellit superflu-
itates ad exteriora. Quod si aliquis dixerit cum unum-
quodque membrorum corporis his iiii indigeat vir-
tutibus ut ipsius actio compleatur et perficiatur
digestio cibi ipsius et hee virtutes non pervenirent
ad unumquodque membrum nisi pro eo quod san-
guini associantur et admiscentur ei ut reliquis
humoribus et paucitate eorum cum virtutes
iste sint ex eis. Unde quia virtutes iste ad cor
perveniunt cum tu iam estimaveris quod sanguis
cordis sit purus et mundus et nitidus ab hu-
moribus et omnibus sordibus corporis. Dicemus
ei quod non intendimus ut voluisti dicendo
quod sanguis cordis est mundus purus et nitidus san-
guis qui dirigitur ei ab epate ut nutriatur
corpus eius. Immo non intendimus nisi de sangui-
ne procedente ex ipso in arterias ad totum corpus quod
est vehiculum caloris innati ut ex quo est
eius minister et ipsius nutrimentum a sanguine autem
quod ei transmittitur ab epate ad nutriendum corpus
ipsius non sunt humores separati. Nam si non esset
indigeret cor et separaret tot a naturalibus o-
perationibus. Causa autem propter quam sit sanguis
arteriarum mundus et purus nitidus ab hu-

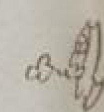

moribus et sordibus est quia ad cor non vadit ex
sanguine nisi quod est melius et laudabilius
deinde discernit ipsum et accipit ad nutrimentum sui
et nutrimentum caloris innati quod est in ipso minus
et transmittit quod ex ipso superest per venas ad membra pec-
toris et pulmonis et caput ut eo nutriantur
quoniam cibus horum membrorum est ex superfluitate ci-
bi cordis. Deinde abatur cor cum eo quod nutri-
tur ex eo quod continet quod conveniens est ei et complexioni sue
postea remanet residuum et discernit ipsum ab
usque eo et fece et omnibus sordibus corporis et trans-
mittit ipsum in arterias ut veheatur eo calor
innatus et eius aliter pinguedine eo quod
nutritur et spargatur cum eo in toto corpore
subito absque tempore sicut fertur lumen
solis in aere et spargitur in mundo subito ab-
sque tempore. Quia sicut cum aer est mundus et pu-
rus a nebulis et nubibus est lumen solis splen-
didum et pure luminosum. Similiter san-
guis arteriarum procedens a corde cum sit purus
mundus discretus ab humoribus et sordibus
est splendor caliditatis innate purus mundus
clari luminis quoniam nichil ei admiscetur quod ipsum
turbidet et faciat ipsum acquirere umbram et
tenebras. Cumque talis est eius radius est pinne-
alis et ascendit per angulum acutum et er- et al' rectum
igitur statura hominis. Illud vero significant ii mis-
tiones unus eorum est sensus et alter est iuventus. Ex se-
su quidem quod invenimus quod cum ignis accenditur
in oleo puro aut cera munda aut lignis siccis
est radius pinealis et ascendit per angulum acutum
et cum accenditur in oleo turbido aut cera sordi-
da aut lignis humidis acquirit umbram et
tenebras et minoratur lumen eius et ascendit per
angulum expansum. Ex iuventute quidem
quoniam invenimus hominem cum existat adoles-
cens et caliditatem innatam fortem puram et
mundam ascendentem per angulum acutum et
erigitur statura hominis et cum procedit in etate
et senescat obtenebratur lumen caliditatis in-
nate et acquirit umbram et tenebras et ascendit
per angulum expansum et inclinatur statura ho-
minis. Et quanto plus caliditatis innate augetur
umbra et vetustas tanto plus augetur statura
hominis inclinatio ita ut cum extinguitur

calliditas innata. dilatet statura homis et
cadat ad terram. Et si quis dixit. Cure neg
asti q inclinatio dorsi senis sit ppt debilitatem
corporis eius ab erectione et no fit ppt gsiliae cal
inati et multitudine et tenebrarum ipius. Di
cemus ei q si res eet ita. qualescetes ab eg
tudinibus eent digniores ut eorum corda icli
arent quoniam senes qui ipi debiliora hnt corda
ut corpa. sicut a no invenimus ita quoniam in
venimus qualescentes ab egnibus n val
entes stare ppt debilitatem. et cum aliquis su
stentat sup aliqd. erigitur n ei et si sit sic
sius ei debil ppt debilitatem corporis. Senes v
no sunt ita. qr invenimus aliquem eorum
no indigentem sustentari sup aliq ppt for
titudine corporis sui. cui tn dorsum incli
natur. erigi vo volens si sit sedens et ppt hac
cam inclinatur statura alium et no eri
gitur penitus et si sunt corda eorum duriora
et fortiora quoniam eorum calor inat grossior et n
bre plime tenebrarum quoniam caloris homis
et calor eorum ppt h ascendit sanguinem ex
pansum et dilatat statura ipsorum. Et si as
dixit. Qualiter sanguis existens i artiis fa
ctus e vehiculum caliditatis innate cum n
i artiis. fecit tunicas q una sit via sa
guinis et alia sit via spe vitalis. Dicem
ei. p meam vitam iuro q n iam fecit
et posuit spui vitali tunicam artie vacu
am ut vadat in ea ad totum corpus et e sit
spe vitalis corpus sensibile simile eentie ae
ris. no indigunt sba ipm defente. Et cum in
nata calitas sit qualitas. fuit ei nccia in
defens ipm. qpp fiat si sanguine artia
rum vehiculum ipius et ex ipo e ei m et ip
sius nutrimentum. Et si dixit qre g tus e exi
tus sanguinis fluxu narium et menstruorum
in plibus egritudinibus laudabil et nunciati
vus salutis cui ei exitus ap um sit valr in
reparabil quoniam ipius custodi tivus. dicemus ei
quoniam ei exitus fluxu narium ut mstorum e
ex opone n cum multiplicat sup eam et
gravat ipm et debilitat eam non ppt ad
quincat ipm egeti ab ea volente n
qr nccium e ei evacuare ipm. Et ex eis que

significant e q nos invenimus exitum ei cum fu
it in die cretico significant fortitudinem oponis
n et e laudabil et nunciat salutem et cum fue
rit exitus ei in die no cretico et ppe i die e
gritudinis. Scdo ei illaudabil et nunciat
timorem quoniam significat q ei exitus e ab acuita
te supfluitatis et putatis egritudinis et n a
regimine n et ex ipius excitatione. Ex eis
vo que significant q eius exitus e fluxu nari
um et mstruorum ex opone n et q ei exitus no
ab hiis locis e egrediens ab opone sine. qr i
venimus eius exitum fluxu narium et mstr
orum ex locis p que n gsuevit ipm evacuare
semp sn difficultate et absque dol et absque ca
pacitate n ncitate n ut ipm educat. ipe
a exitus ex aliis locis ab istis e ex locis p q
n gsuevit no ipm evacuare n cum diffi
cultate et dolore et causis cogentibus ipm egre
di ita q n eo no indigeat. Causa a in h e
qr n ppavit unicuique supfluitati locum ppum
p quem evacuet ipm ex. Ex eis e quoniam ipa
ppavit digoni pme supfluitati fre i sto
exitum p anum cum solvac ventis. Et
posuit supfluitati digonis scde fre i epe. exitum
p foramen urine. s. q e i virga. et posuit su
pfluitati digonis tre fre i reliquis mbis
exitum p poros corporis minimos cum vap
ore et sudore et menstruis et humiditati
bus oculorum et palati et sordibus aurium et saliva
et in sputo semp et in fluxu narium hora p
horam cum eius e ncitas. Et quoniam gv
natio sanguis sit opatione bonitatis di
gonis scde fre i epe. tn ei augmentum i corp
ore et multiplicacio ei in venis. no e n ex bo
nitate digonis tre fre in mbis quoniam e ex s
fluitate cibi ipsorum cum no indiget eo et
ppt h talis e exitus fluxu narium et mstr
orum melior et laudabilior eius solone ve
nis et urina. quoniam exitus eius fluxu narium
et mstruorum e ab opone nre. ex locis q n ta p
pavit ut supfluitas digonis egrediat ex eis
et exitus eius solone venis et urina egredi ab o
pacione n quoniam e huius loco suo illi. et e exit
a locis que n tam ppavit ad h ut supflui
tate digonis pme fre i sto et scde fre i epate.

et faciat eam

vel minum.

euacuet p ea. ꝛ ꝓp h̓ ē exitus ab hiſ duob;
ē aliꝰ ualde qm̄ ē ex curſum ſilem q̄madꝰ
ē exitus ſeci ab ore uomitu. aliꝰ ualde ꝛ
pniciosus qm̄ ē ex curſum n̄le. Si ꝗſ ḡ
dixit nob ut in caplo p̄ id q̄ dixit ypo. i li
amplior. ſlam i dixit q̄ quiſq; exitus ſā
gˀnis p ſupiora ē deterior. ꝛ p inferiora laudab
ilior ꝛ ꝓpe cum ē niger. dicemus ei q̄ ypo.
nō uitupauit exitū ſanguīs ſupi cū ē flu
xu narium. n̄ cum tuſſi ꝛ uomitu. neqꝫ
laudauit ipius exitum inferius c̄ ē fluxu
uent̄s ꝛ uri̅e imo nō uitupauit ipm ſup
ius n̄ cū ē tuſſi ꝛ uomitu ꝛ nō laudauit
ꝛ nō laudauit ipm inferiꝰ n̄ cū ē ex uenis
emorroydar. Ex hiſ uo q̄ ſignt id q̄ ipē
dicat ꝛ ꝓpe c ē niger sanguis. ꝛ emorroy
dar; forte nō ē niger n̄ ei ſupflüat ceit ex
ſbtilios ꝛ colet ꝛ fiat laudabil. Q̄ ſi ħ dixe
rit nob de emorroyd ipius ꝛ dixit. Cur n̄ fu
it exitus ſangˀnis ꝛ ex emorroyd̓ illaudab
ilis cū exitus ei ab eis ſit diuiſus a locis ſil
b; p que natura euacuare ꝯſueuit. Dicem̄
ei qm̄ emorroydes nō ſunt de membꝛ ſilib
q̄ n̄ ꝑparauit ad h̓ ut ſupfluitas corꝑis p
ea euacuet. immo nō ſunt n̄ loca acciden
talia quib; n̄ ingeniauit cū eis indiger
it ex eis diſrumpat uenas ut euacuet p
eas ſan. mg̊ grauem ſpiſſum. cū ꝓpetas
ē deſcendere ꝛ redire ad inferiora q̄madm̄ i
geniauit ꝛ rupit in capite uenas ſubtile
p q̄s euacuet ſanguem acutum ſbtile cū
ꝓprietas eſt ſupius ꝯſcende n̄. Si x aliꝗs
dixerit cum n̄ non euacuet ſangue n̄ p
loca quoꝝ ꝓpetas ē ut ſupfluitas digdis
terre euacuetur p ea. Cur ḡ nō euacuat
ita p poros cutis p quos euacuant ſupflui
tates cum ſudore ꝛ uapore ei dicem̄. qm̄ ſu
fluitates que egrediunt cum ſudore ꝛ ua
pore nō ſunt n̄ de ſupfluitate nutrim̄ti m
broꝝ q̄ iam exiuit ex uenis ꝛ ꝯtinet ī mbꝛ
Cum ḡ remanz ſup ea. expllit eam ab eī
ꝛ deducat ipam p poros cutis cū uapore et
ſudore ꝓpt ea q̄ natura ē exteriorib; corꝑis. Q̄
ſi aliꝗs dixit. ſanguis ꝛ augmentum qm̄ ē
ex ſupfluitate ꝯtenta ī uenis ꝛ ꝓphenta

in ipis nō egˀdi ab eis. id mbꝛ n̄; mbꝛ recip
iunt ipm ꝓpt ea q̄ ipa ſaciata ſunt ꝛ ꝓp h̓ ra
educat ipm natura ex uenis ꝓp elongōm
ſui ab exteriorib; corꝑis. Q̄ ſi aliꝗs dixit ē
me apud te nō euacuet ex hiſ iorib; corꝑis
ꝑuitas n̄ ſubtilior ei ꝛ uelocioris mot̄ de
inde illum qui ſeqt̄ ipm in ſubtilitate ꝛ
leuitate donec ꝑueniat ad ſpiſſiorē ſupfl
fluitatē ꝛ difficilioris mot̄. Cur ḡ nō eua
cuat ſangnē p eo. rn̄. ꝛ aū ſlā cum ſit le
uior ꝛ ſubtilior ſie multū. Dicemus ei. iā
ꝑtiꝫt in eo q̄ ꝑmiſſum ē de reſponſionib
huius ꝯonis. ſ. id in quo exiſtit ſufficien
cia ꝛ plenitudo ab iteratiōe ꝛ ſmonis i ipo
ꝛ ꝯſtitutum ſup ipm dentiōes manifeſtas
ex deſcriptionib; naturalib; ꝛ dixi q̄ n̄ n̄
euacuat ſan. ſolone uent̄s. ꝛ nō euacuat
ipm ꝑ p loca p que euacuat ꝯſueuit ipm
niſi multiplicet̄ ſup ipm ꝛ abhorreat e
um ꝛ eiciat eum a ſe ꝛ educat eum a ꝑ ſe.
q̄madm̄ pr̄ filium expllit a ſe cū uaſtit̄
eum eo cum ipē tn̄ ſit ei magꝰ dilcus reli
quis omnib; ꝛ ſit ei magꝰ ꝓpius ꝛ ꝓpīqor
qm̄ ipi. Q̄ ſi dixit. Cur ḡ n̄ dixiſti. q̄
calitas ſtītas. ſic. hu. ſunt elā corꝑis hu
mani ſ iutatem cum ſint ſimpliciores
eis ꝛ remotiores a ꝯpōe. dicemus ei q̄ ſ
mo tuus aū dicis calitate. ſ. ſic. hu. non
euacuat ab una duaꝝ rē. aut ut uelis
p iꝰ qualitates ipas aut corpa differencia
qualitates ut ſubſtancia qualitatibus
Q̄ ſi uolūis p ſermōm tuum q̄litates ip
ſas. eiꝰ ſermo manifeſte ſlitatis ꝛ appa
rentis uanitatis qm̄ q̄litates ſunt acci
dencia delata ꝯgenera in fixione ſue eēn
ce deferentib; ipa. elā uo ſunt ſbe deferen
tes opulentes in fixiōe eēnce ſue ab eo q̄
ē delatum ſup eas deferens n̄ nobili et
delato natura qm̄ deferens eſt ſuba fixa
exiſtens ꝛ delatum ē accnſ ſepabile. ſ. ſba
ḡ ē altior accidente. Et i ꝯuenienſ quidē
ē ut nobilius n̄ paciatur ex eo q̄ ē uilius
n̄ ꝛ m; ignobilius faciat nobile. m; dimi
nutum fac integrū. qm̄ ſi poſſibile eēt iꝰ
ī homīe eēt poſſibile ut pateretur ex eo

q est uiuus eo q faceret q e nobili ipso dou fa
ceret ronale imortale. Et qd e h e inueni
ens manifestu. q si illud possibile eet n fa
cer g simile ad h ut expleret pmutatoez
z fine a se. eet potior z fortior. Si a erec
q e uiuus n z n uiuus z fiat q e nob
ilius. nec diminutum q e cpletum. Si a h
i ipo eet p. eet po ut fieret similis aie si
e. ad h ut expleret cusidem z fine a se q
mortem sequat eet potior z fortior. Vi
sus a euanesce faciat. Qz si dixerit cu cali
tas f. hu. sic. sunt ap te accntia z accntia
sunt remouibilia absq remotoe sbi uel
corruptoe ipor. qre g no remouisti cali
tatem ab igne z qre no fecisti nos igne
inuenire no calidum. ita no siccam
aqm no frigidam aerem no humidum. Di
cemus ei. qm accntia sunt ei p ples n
modos. Eor n. quedam sunt leuia uelo
cit remobilia. sic pallor q e ex timore
z rubedo ex uerecundia. z eor queda sunt
mansiua tarde mobilia sicut uarietas
oculi uarij z simitas nasi. z eor queda
sunt mag mansiua z fixiora sic risibi
litas in homine. Et eor sunt alia adhuc
mag mansiua eis z fixa uehementia si
cut calitas in igne z frigitas i niue. Qz g ex
eis e uelocit sepabile sicut pallor timor
dr dispo. Et q ex eis e tarde sepabile sic
uarietas oculi uarij. dr habitus. z q q est
ex eis mag mansiuum z fixum. sic risi
bilitas in homine. nominatur pprium. z
q ex eis mansiuu z fixum z mag repit
in omni dispoe z oi tpe sic calitas i igne
nominat natale. Naturale uo e p ius
modos. Nam a e q existit i eo i quo e sep
actu. sic calitas in igne qm ipa semp in
uenitur i ipo actu. z ppa fcus e agens i
corpa nra ap tactum. z a q existit i eo
i quo e po sic calitas i melle z zz z ppe
ipa namq tactu z actu sunt frigida nat
nra z po sunt ca. z pp hoc no agunt in
cor nra ap tactum qm ipi no agunt n
p passiom suam a n int corp z exitu e
ius q e i eis ex po ad actum. Signo au

ipius e q si nos accepimus zz. au piper
z cotemus unum ipor z ponemus ipm
sup r q apper de corpore exterius no ager
in ipo aliq n inuraret ab huius corpu no
stror z resolueretur z appereret qlitas ei cum
calitate uaporis aniqm in nob apparet
eius actio. In hijs g e signo manifesta
q ipa no agunt nisi patiunt. Calita
g in eis e po no actu. Iam g manm e ex
eis que declarauim q qnuis calitas in
igne sit sepabil ab eo. tn e i eo nalis z no
subalis. Qz si dixerit. Qd e g differa in
ter rem existentem i aliquo nalr z id q i
ipo existit subalr. dicem ei. qm e res
cum i aliquo inuenitur nalr. in aliquo
ab ipo accidentalr sic calitas. Nam c ip
sa sit i igne naturalis possible e ipam iue
niri i fervitante z ferro candente z aq
feruente accidentalr. res uo q in aliq
existit sbaliter z accitalr ul ecnalr
nullo tn inuenit in alio qm i eo in quo e
nec accidentalr nec sbalr nec po nec actu
sic e receptio mortis in homine z ronab
ilitas. Ipe n. cu sint due sbe i ipo. no e po
ssibile eas inuenire i alio ab ipo nec sbalr
nec accidentalr. Qz si aliqs codixerit inue
nione ronalitatis in indiuiduis suppre
mis z mortis in aialibz. dicemus ei q r n
reperitur n sepati z numq cuncti. Indiui
duis n. supmum i quibz inuenit ronalita
nullo tn inuenit mors. z in reliqs alib
q sunt pt hominem in quibz inuenit
mors nulla inuenit ronalitas. In hoie
n. inuenit utrumq simul. Qz si aliqs dix
it q calitas no e consumptiua ecnae ig
nis ecnaliue n ipius cum sit calidus
omnis ignis qre g no dixisti q e i ipo sb
stancialis. dicemus ei qm sbale i aliq e
constitutum ecnae ipius cu quisione uni
cuiq ipor sup cpem suum sic quisio di
ffinitionis sup diffinitum z ecq quisio diffi
niti sup diffinitoem. v. g. qm tu dicis
omnis homo e uiuus z ronalis mor z oe
uiuu ronale mortale e ho. Calitas a i ig
ne no e ita qmuis n. omnis ignis calid

est. nō tñ p̄t est eē ut dicas q̄ calidū ē ignis
qm̄ quedam res sunt calide que nō sunt ig
nis sic̄ est homo febriens ferrum candens aq̄
feruens ⁊ que eis sunt similia. Iam g̊ re
moue caliditas a ꝯmixtiōe ēencie ignis cū
inueniat in aliis ab eo ⁊ ꝓpt̄ h̄ phs nō fe
cit ipsam ingredi in diffinitōe ignis declarati
ua nature eius. Diffō namq; ignis declara
tiua ñ ei ē hec. Ignis ē corp̄ leue ⁊ subtile lu
minosum ascendens sursum. Iam g̊ ma
nifestum ē ⁊ clarum. q̄ q̄litates sunt ac
cidentia nō illa declarata i eis ⁊ ꝗa sunt sibi re
ferentes eis. Q̄ si dixit. q̄ g̊ diffīa ē int̄
rem euidenter ī aliquo nīt ⁊ i° q̄ i ipō ex
istit ꝓpe. dicemus ei. qm̄ illa hūt ꝯtra
agentia ad inuicē ⁊ admiuicē pacientia si
cut caliditas ignis ⁊ siccitas eius ⁊ frigiditas aq̄
⁊ humiditas eius. vnaq̄q; n. ipsaꝝ agit in
ꝯpem suum ⁊ patit̄ ab eo. caliditas namq; a
git ī frigiditatē ⁊ patitur ab ea. ⁊ siccitas ī hu
⁊ patit̄ ab ea. ꝓpriū uō nō ē ita. ꝓpea
q̄ nō hab; ꝯtrium q̄ ī ipm agat ⁊ a quo
paciatur. Risibilitas n. ꝓpe nō inuenit
ꝯtrium in ipsam agens ⁊ a quo paciat̄. Si
ꝗs dixit q̄ tristicia est ꝯtra risibilitati q̄
agit in ipsam ⁊ remouet eam ⁊ patit̄ ab
ei ⁊ remouet̄ ab ea. dicemus ei q̄ tristicia
nō ē ꝯtra ñ gaudio ⁊ leticie ⁊ nō ē ꝯtra ri
sibilitati ⁊ i° iō qm̄ leticia uł gaudium ē
mot̄ ⁊ cursus natal sanguis ⁊ caliditatis in
nate ⁊ sp̄us ipsoꝝ i corpore ē inquietat̄ aīa
⁊ mouetur ad recipiend̄ i° quo gaud; ⁊ i
quietatur ⁊ delectatur. Tristicia uō consis
tit ⁊ non est quies s; mot̄ sanguinis ⁊ calid
itatis innate. ⁊ eius ꝯstrictio ē cum dep̄sit̄
infacio aīe ꝓpt̄ tristicōem illi qui ipsam con
tristauit ⁊ ex quo lesa est. Risibilitas uō nō
ē ꝯtraria ei. qm̄ ipsa nō ē nisi disposicio pro
ueniens ī aīam ex gaudio ⁊ leticia cū ꝯseq̄ q̄
uult. Q̄ si dixerit que ē g̊ disposicō illa:
dicemus ei qm̄ ē tremor ⁊ sonus lacert
oꝝ pectoris cum feruet sanguis ⁊ eleua
tur ⁊ incedit cum lacertis p̄toris ꝓpt̄ ingēta
tem natiue motu aīe apud delectōem ip
sius ē eo q̄ facit ipsam gaudē. Cū g̊ pro

uenit ille tremor ī lacertis pectoris: audi
tur ille tremor cachinnus ⁊ sonitus. Tri
sticia g̊ nō ē ꝯtra risibilitati. Q̄ si dixeris
q̄ ē dīa int̄ ꝓpriū ī alio ⁊ accn̄s inseparabi
le cum ambo sint inseparabilia ab eo ī q̄
sunt. Dicemus ei. qm̄ int̄ ea sunt diff
entie tum modoꝝ. vnus eoꝝ ē q̄ q̄muis
accn̄s sit inseparabile ab indiuiduo in q̄
ē. nō tñ ī tota sp̄e repit̄ in qua ꝯsistit
⁊ cū ei estimatus fuis remotiōem. inue
nies ei successorē q̄ ⁊ ipsa ꝯtinet̄ sb̄ gn̄e
uno ⁊ ꝯueniunt ī p̄dicamento uno
sic̄ nigredo ethiopis. q̄muis n. ipsa insep
abil̄ sit ethiopi tam̄ nō toti sp̄ei hōis
conueni. ⁊ cū estimaueris ei remotōem. i
uenies albedinē succedē ei ⁊ ꝯtinent̄ ip̄e
due sub p̄dicamento q̄litatis ⁊ ꝯiungunt̄
sb̄ gn̄e colous. Et scdā ē qm̄ ꝓpt̄ h̄ q̄ ac
cidens non inuenitur in tota sp̄e p̄ns
sp̄em ⁊ egredit̄ ab eo sicut uarietas ocu
loꝝ. ipsa namq; ꝓpt̄ h̄ q̄ nō inuenit̄ ī tota
sp̄e. ptransit hominem ⁊ egredit̄ ab eo ad
equum ⁊ asinum ⁊ ad similia. Et nꝰ
ē. q̄ q̄muis accn̄s sit inseparable hōi. tñ
ē possibile facē ei simile arte ⁊ igenio
sicut est simitas. l; n. ipsa sit insepabi
lis homini simo. tñ hōi possibile ē facere
simile ei ī formis ⁊ exemplis fc̄is ex ere
⁊ argento ⁊ aliis. ꝓprietas aūt nō ē ita qm̄
ipsa repit̄ in tota sp̄e aut p̄o. aut actu ⁊
nꝰ transit a sp̄e ad a° ⁊ nꝰ ē p̄oˡᵉ hominis
facere s' simile ingenio nꝰ arte. si aliter
v. g̊. Risibilitas inuenit̄ ī sp̄e hominis
tota ⁊ nō ptransit ipsam ad aliud ⁊ nꝰ p̄oˡᵉ
ē homini ei facē simile alio m̄. i. neq;
ingenio nꝰ arte. ⁊ ꝓpt̄ h̄ ꝓprietas existit ī
eo cui ē ꝓprietas. sic diffinicio cū diffini
to. ipsa n. ꝯuertit̄ cum eo cui ipsa ē ꝓprietas
sicut ꝯuertitur diffinicio cum diffinito
dicas n. omnis hō ē risibil' ⁊ eꝯ. sic dicis
omnis hō ē uiuens rōale mortale ⁊ eꝯ
Q̄ si dixis. q̄ cum accn̄s ap̄ te separ̄ sit
a ꝓprietate qm̄ ꝓprietas repitur ī tota sp̄e
accn̄s uō nō. ob q̄m rem g̊ fc̄a ē sep̄ta
ꝓprietas hōi cum nō inueniat̄ in tota — uł repiat̄

//

spē hominis. qm̄ quidam hominum sunt qui nesciunt scribere. ⁊ similiter caniciēs
q̄re scīa ē ꝓprietas homini cum nō repia-
tur ī omni homine omni tempore. Di-
cemus ei. Jam p̄missum ē ex s̄mone nr̄o
q̄ ꝓprietas ē s̄ .ij. modos aūt pō aut actu. Et
q̄ ē pō. aut ē in quadam pte spēi absq̄
alia. aut ē ī tota spē ī tpē uno absq̄ tē-
pore alio. Causa aūt illius ē qm̄ ꝓprietas ī
homīe ē s̄ .iij. modos. vnꝰ eoꝝ ē ex motu n̄
⁊ eī opōne obuiante impssionib; aīe. Et
scdꝰ ē ex actione nature obuiante impssi-
onib; naturalit̄. Et .iij. ē ex opōnib; aīe
cum sensib; obuiante occōnib; ꝓparatis
apparentib; aduenientib; homini extrin-
secus. Qꝫ g° fiunt eoꝝ ex opōne n̄ obuian-
te impssionib; aīe. repietur in tota spē
⁊ ī omni tempore sic risibilitas. Nam cū
ipsa sit in quietudine ut mistiōne n̄ mo-
tu aīe ꝓp saporositatem suam ē eo q̄ ip-
sum letificat repietur in tota spē ⁊ ī oī
tempore q̄ impressiones aīe retinent̄
in tota spē omni tempore. Qꝫ aūt fiunt e
oꝝ ex opōne n̄ obuiante impssiōib;
naturaꝝ. nō ē possibile inueniri ī hora
inuentionis cōplonis conuenientis gnōni
ipius sic canities ꝓp senectutē. Nam cū
ipsa fit ex opōne n̄ obuiante impssiōib;
naturaꝝ. nō oꝫ ut ipsa inueniatur n̄ ī
hora dominij sītis in cōplōne corpis hōis
⁊ q̄ ex ipis fiut ex opōne aīe cū sensibus
obuiante cāis aduenientib; hōi extrinsec
indigebit impssiōib; sensibilib; ⁊ descrip-
tionib; doctrinalib; ut faciant ipm̄ egre-
di de pō ad actum. ⁊ ꝓp h̄ nō ē possibile
inueniri n̄ ī eo q̄ iam exatat̄ ē in ill' im-
pssionib; sensibilib; ⁊ desptionib; doctri-
nalib; ut egrediat̄ q̄ ē ī ipō de pō ad actum
sic sc̄ptā in homine. Nam ipsa obuiet cāis
extrinsecis cū ↄsuetudie sensuum ⁊ descep-
tionum doctrinalium nō ē possibile inue-
niri n̄ cū exercicio ⁊ sanitate instri. Causa aūt
uocans ad h̄ ē diuersitas ꝓprietatum hominis
absq; reliquis animalib;. hominis .n. sūt
ꝓprietates diuse .s. obuiantes aīe ⁊ natis

⁊ sensib; ⁊ occasionib; ꝓparatis ⁊ aduenientib
extrinsecis. ꝓprietas uo cuiq; animalium ob-
uiat sue nature ⁊ cōploni sue tm̄. Jam g°
manifestū ē ex eis quoꝝ p̄misimus demonstrat̄
manifestas et descriptionib; apparentibus
q̄ q̄litates sunt accidēta illa creata ī eis
⁊ q̄ ea nō sunt gn̄ata ex eis. Et ꝓp̄ qm̄
iam datum ē illud sic iam potens est q̄
ea sunt p̄ma gn̄onum illum ꝓculdubio
Si aūt uolūis ꝓ s̄monem tuum cum duas ea.
s. .s. hu. corpa differentia has q̄litates. nō
euacuabis s̄mo tuus a .iij. modis. s. qm̄ aut
ueis corpa ī quib; q̄litates iste existunt s̄
ultimum fine ꝑitatis ⁊ debilitatis. aut
eē in quib; sunt s̄ ultimū fine multitu-
dinis ⁊ fortitudinis aut eē in quib; sūt
s̄ disposōm mediam int̄ .ij. fines ⁊ .ij. extre-
mitates. Qꝫ si uis q̄ ꝓ sermone tuum
corpa in quib; q̄litates iste existunt s̄
ultimum finem ꝑitatis ⁊ debilitatis. n̄
est pō ut ex eis fiat gn̄atio ullo m̄ qm̄
omnes uirtutes diuse ⁊ oposite cū oponunt̄
⁊ permiscentur ad inuicem agunt alie in
alias ⁊ alterant ipāꝝ q̄litates ⁊ minuunt̄
ab eo in quo fuūt cū eēnt simplices. Et
exēplo uo que significat illud ē qꝫ si hō aggaret in
duas res q̄ꝝ una eēt in ultīo caliditatis ⁊
altera ī ultimo frigiditatis. inueniret q̄litates
ipāꝝ iam diminutas. ⁊ fieret unaq̄q̄
q̄ ipāꝝ .s. ca. ⁊ fri. min̄ ⁊ debil' eo q̄ fuit
cum eēt simplex. ⁊ similit̄ si ↄiuger' ace-
tum uehementis acetositatis ⁊ mel ue dul-
cedinis inueniret gustum ⁊ q̄litates ipāꝝ
iam alteratas ⁊ diminutas a q̄litate ī q̄
fuūt cum eēnt simplices. Et similit̄ siq̄s ↄ-
misceat albedinē ⁊ nigredinē ⁊ permisceat eas
inueniet iam alteratas ⁊ diminutas ab eo
in quo fuūt mixtim. In hiis g° ē manifes-
ta signa q̄ uirtutes diuse ⁊ oposite cū opo-
nunt̄ ⁊ minuunt ipāꝝ q̄litates ⁊ debili-
tantur. Cum q̄ id ita sit. tunc ē manifes-
tum q̄ nō ē possibile ut gn̄etur ex ultia de-
bilitate ⁊ ꝑitate aliquid penitus. hiis. Et
si possibile foret id eēt pō ut gn̄aret in si-
ne caliditatis ⁊ fine frigiditatis aliq̄d. hūis ca. h

ues et ideo qm fre ptes sensibiles sunt
s ij. iste aut ptes in quas diuidit corpus
diuisione corpali sic diuisio corporis e i p
tes minutissimas aut ptes sensibiles co
posite ex diuisis corpib; sic me oposita ex
emachite et ere adusto et scoria eris et ce
rusa plumbi cum oterunt et fiunt sic pl
ues. Qz si p smonē tuum uolueris ptes i
qs diuidit corpus diuisione corpali erunt el
em̄ta nō ophensa in sciā omenta o
seruitioes qm inuentio ipoz a sensu e iue
no diuisa s diuisitatē sensus uisus. in uno
qq aspicientium in fortitudine et debili
tate. et i eo q e ineq illa de medijs q nisi
nō oputat. Ex eis uo que signt ut e q
nos inuenimus ples hominū nō oseq
tes ut apphendentes ptes que magne
sunt oputum ad alias que puissimas p
debilitatem sensuum ipoz ab apphensi
one pauum subtiliu qs uō apphendūt
n alij. Et inuenimus quosdam apphen
dentes q sunt sbtiles ap alios eum magis
p fortitudinem sensuum ipoz apphenden
das ptes subtiles qs nō segtur alij. Et
G. qd iam declarauit i il dixit. Q si dixe
ris que eta omnium corpm u qm ipa st
ptes sensus uisibilis erunt ptes ap eum
cui sensus e uisus i ultimo fortitudinis
sic aqle milui ex auib; et hominis famo
si acuitate uisus. alie aptib; ap aliu
cui sensus e i ultimo debilitatis et sic
erunt ap illum cui sensus e in ultima
debilitate aut ultima fortitudie et i
omis dictas hay dionum et existunt me
dia pla que similitudo nō ophendit. cu
q. ut q similis o ut sit oclusio fructus
huius smonis q ptes nō sunt ophēse
nz scite ap intellm nedum q apphendat
eas sensus. Q si uis p smonē tuum. s.
minima pauum ptes subtilissimas o
positas ex corpib; diuisis quoz coctio iā i
ultimo sita e sic ptes me opo ex ema
chite et ere usto et scoria eris et cirsa plū
bi oitte i ultimo et hoc et e multo re
motū ab apphensioe. Nam si hō accipi

at has mes et eaz similes et contrat eas
usq ad ultimā otrionem donec fiant sicut
puluis. deinde conetur discernere eas sensu
uisus nō pcipit nisi sicut ipe deus sit
corpus unum et res una. Jam g manifestum
e q regula pauum que sunt minime
ptes rei et eaz pceptio nō sunt sensui
uisus. Q si dixeris ego non intendo c
dico ptes in quas diuidit corpus diuisio
ne corpali nz ptes subtilissimas oposi
tas ex corpib; diuisis otritis sic pul ini
mo non intelligo. cum dico ptes illas in
qs diuidit corpus diuisioe naturali et q
ex quib; oponit sic diuisio corpis i su
pficies et lineas et linea in puncta. et
testificat sup i smone democriti qm
democtus dicat q corpus oponitur ex su
pficieb; et supficies sunt oposite ex line
is et linee ex punctis et attulit mocten
ciam abrahe ordinatoris et sociorum ei
qui sunt desperati in hoc qm ex dcīs
ipoz e opositum ex ptib; indiuisibili
b; uolentes puncta. Dicemus ei. q a
narrasti de smone democriti q cū punc
ta oponuntur fit ex eis linea. i. smo
tolerans duas intentiones. s. ut dicat
q puncto p eo q otinuat ei otinuatio
ne totius cum toto aut ptis cum pte.
Si g dixit q ei otinuatio e eo e otinu
atio cum toto. erunt duo puncta px
unum unum et erit ipoz locus minu
qm totum cuiq ipoz ei totū alterius
cum nulli ipoz sit dimensio nz dia it
ea similit et p hanc latitudinē pced ro
cinatio in puncto iij. et iiij et q sit p i
usq ad infinitū. Q si fuit otinuatio p
ti cum puncto et pte ipius cū pte illi
sequitur ipa diuisio ac ptiato et remo
uebit alteratio ab eis cum puncti sit cu
ps nō est. Q si dixit ego nō absoluo
in puncto totum nec ptem cum ii heat
dicam dicemus ei qm illud q nō ht pte
nz ht otinuatōem nz disgregōem. Conti
nuatio namq fit s ij. modos. s. aut s
seruitam ppinquitatis aut s seruitam

commixtionis. Continuatio permixtionis autem est
sicut continuatio superficiei corporis alicuius et sui ip
sius cum superficie alterius corporis et fine eius secundum se
mitam unitatis sicut continuatio olei et aque
et ossis cum carne. Continuatio vero commixti
onis est continuatio omnium partium corporis cum
omnibus partibus corporis alterius secundum semitam ite
ratis et commixtionis sicut commixtio omnium partium
cum aque cum omnibus partibus vini donec
fiat corpus ipsorum corpus unum et locus eorum locus
unus. Ergo continuatio et disgregatio non fiunt nisi
aut toto aut parte. Sed quod non in toto neque in par
tem. non habet continuationem neque disgregationem. et quod
non habet continuationem neque disgregationem. non est possibile
componi cum eo quod non habet continuationem neque disg
gregationem et fiat ex eis aliquid quod habeat continuati
onem et disgregationem. Quod si contradixerit nobis per yle
cum non est forma et dixerit quod yle nuda a
forma non habet continuationem neque disgregationem et
quando recipit formam fit continuabilis et divi
bilis. Dicemus ei. contradixisti in modis scilicet
quorum unus est quoniam continuatio et disgregatio
est qualitas consequens quantitatem. Nam et conti
nuatio et disgregatio non evacuant quin sint aut
linea aut superficies aut corpus aut locus aut
tempus aut numerus aut oratio. Cum ergo
sit per yle quantitas continua et discreta: fit per eam
continuabilis et disgregabilis puncta autem non sunt
ita quoniam res que ex eis provenit. non est quantitas
que continuetur et disgregetur et fiat ut componatur
cum alio et corpulenta fiat area aut sep
etur et inveniat inter ea aliquod punctum.
ergo non est continuum neque discretum cum non sit ei quanti
tas neque area vel mensura. Modus vero secundus
est quoniam et si distinximus inter illam yle et formam
mente non tamen propter hoc separare inter eas actu.
cum ambe sint de capitulo relationis quoniam una
non precedit alteram quoniam lutum non est nisi forme
neque forma nisi luti. Si ergo separavimus inter eas
ipsis existentibus in mente erit hoc secundum semitam
solutionis et ligationis non secundum semitam dividen
di et partiendi quemadmodum separavimus inter line
am et punctum secundum semitam ligandi et sol
vendi non secundum semitam divisionis et separationis
cum sit impossibile linee divisio in puncta et compositio

(marginal note: vel divisionem.)
ipsius ex ipsis quoniam puncta non habent distinctio
nem. sed cui non est divisio. non est possibile ut continu
etur ei cui non est divisio et fiat ex eis aliquid cui
sit divisio. Quod si concesserit primo et fecerit ipsum con
sistere. dicemus ei fac ipsum preexistere ut generetur
ex eo cuius non est essentia et eo cui est essentia. ad
quisiverit essentiam. et hic est manifestior error.
Si autem non fecerit ipsum preexistere et dixerit quod illud
quod non habet essentiam est privatio et privatio nichil est
et non est possibile neque continuari cum nichilo ut
fiat ex eis aliquid. hoc sufficit esse. Dicemus ei similiter cui
non est dimensio in ipso est privatio. Cum ergo
preexistere feceris ut continuetur absque dimensi
one. cui absque dimensione fiat ex eis aliquid cui
sit divisio preexistere ut continuetur absque ea
cui esse et fiat ex eis cui sit esse. Dicemus ad hoc
resistit manifestissime. Cum ergo ita sit. tunc
iam manifestum est quod non est possibile punctum conti
nuari puncto alteri ut fiat ex eis linea. Sed
nos dicimus quod cum punctum alteri puncto
opponitur secundum dimensionem aliquam. dimensio
que est inter ea est longitudo et longitudo est li
nea que est habens divisionem unam et propter hoc
sunt ei due extremitates et due partes. scilicet
pars anterior et pars posterior et punctum est ex
tremitas linee ab omni parte et inseparabile est
ei quoniam finis inseparabilis est finito. cum finis
sit finiti ex parte et finitum sit finis ex par
te. et illud ideo quoniam finis finiti finite et fi
nitum est finitum ex eo. Verbi gratia. cum retulisti
finitum nomine suo et dixisti finitum tunc
iam significasti ipsum nomine suo. et cum re
tulisti ipsum cum suo fine et dixisti fine tunc
iam factum est in mente tua finitum cum fine
contingente ipsum quoniam finitum in fine continue
cum finis non sit nisi finiti neque finitum nisi est fine
sicut diffinitum non est nisi cum diffinitio et dif
finitum nisi cum diffinitione. Quando enim iam
dicis hominem tunc iam significas unum ra
tionale et mortale nomine suo. et quando dicis u
num rationale mortale. tunc iam significas ho
minem diffinitione sua. Diffinitio ergo non est
aliquid absque diffinito diffinite nec nomen
absque diffinito nominati. quoniam nomen significat summa
rie absque comprehensione et determinatione et diffi

sigt expōnem intentōis nominis rei ꝛ decla
ratōem n̄ ipsius. Jam g̊ manifestū ē q̄ cum
puncta opponuntur ꝑ diuisiōem aliqm a
liam · q̄ int̄ ea existit de diuisiōe ē linea · ē
g̊ ita ī sic. tūc dico q̄ cum linee exponūt
ad inuicem ꝑ diuisiōem aliqm ꝛ ī q̄ ē int̄
oms duas lineas de diuisiōe ē latitudo. ꝛ
cū agg̊ant̄ longitudo ꝛ latitudo ꝯsistit in
n̄ supficiei. qm̄ supficies ē longa ꝛ lata ꝛ
ꝓp̄ h̄ sc̄e sunt ei due diuisiōes ꝛ iiij extre
mitates. s. ij extremitates longitudinis
ꝛ sunt anterioris ꝑtes ꝛ posterioris ꝛ due ex
mitates latitudinis que sunt due ꝑtes
s. dextra ꝛ sinistra. ꝛ linee q̄ de sūt extre
mitates supficiei ab omni ꝑte ꝛ insep
abiles ei sic̄ ostendimus in punctis q̄ sūt
in extmitatibꝫ linearꝫ v̄ diximus q̄ pun
cta sunt extmitates linee ex omni ꝑte ꝛ
ꝑ hanc similitudinē d̄ꝫ in supficiebꝫ ꝛ q̄
cū opponūtur ꝑ diuisiōem aliam q̄ ī q̄d
int̄ eas existit de diuisiōe ē ꝓfunditas
ꝛ cum aggentur longitudo ꝛ latitudo ꝛ
ꝓfunditas. existit n̄ corpis qm̄ corp̄ ē la
tum ꝛ longum ꝛ ꝓfundum ꝛ ꝓp̄ hec sc̄e
sunt ei dimensiones. iij. ꝛ vi. ꝑtes. s. due
ꝑtes longitudinis. s. anterior ꝛ posterior ꝛ
due ꝑtes latitudinis. s. dext̄ ꝛ sinist̄. ꝛ ij
ꝑtes ꝓfunditatis. s. sursum ꝛ deorsū. ꝛ
supficies q̄dem sunt extmitates corpis ab
omni ꝑte qm̄ ipe sunt inseꝑabiles ei
sic ostendimus in punctis q̄ sunt line
arum linee supficierꝫ. q̄ꝓp̄ sc̄m ē ut cū
uolumus resoluere meditem remotio
nem ꝓfunditatis que sunt ꝯplemētum
forme corpis solum ꝛ figamꝰ ī m̄te n̄ra
supficies tm̄. s. longitudinē ꝛ latitudi
nem absqꝫ ꝓfunditate. ꝛ similit̄ cū uolu
mus resolūe supficies. meditamꝰ remo
tionē latitudinis que ē ꝯplemētū fo̊
supficiei sol. ꝛ figamus in mente n̄ra li
neam tm̄. s. longitudinem absqꝫ latitudiē
ꝛ cum uolumus resolūe lineas. meditam
remotiōem longitudinis ꝛ fingimꝰ ī m̄te no
stra punctum. s. extremitatē cui nō est
dimensio nꝫ q̄ntitas. sꝫ qm̄ puncti n̄ sc̄ fo̊

in mente n̄ra existentes. nō ē ꝓꝫ ut medi
temur ei extmitatē fixam p̄ remotōem ip
sius forme. Jam g̊ manifestum ē q̄ corp̄
nō diuidit̄ ī nō corp̄ sꝫ resoluit̄ in suas ex
mitates resol̄one estimata nō ueraci ꝯce
ssiō g̊ ꝯpositum ē ex punctis qm̄ si eēt ꝓ
ut continuaret̄ punctum puncto aliꝗ
fieret ex eis nō punctū. eēt ꝓꝫ ꝛ ut ꝯtin
uaret̄ linea linee ꝛ fieret ex eis n̄ linea.
ꝛ ꝯtinuaret̄ supficies cū supficie ꝛ fiet
ex eis aliquid nō supficies. ꝛ si ꝓꝫ eēt illd
oporteret ꝛ ut corp̄ ꝯtinuaret̄ corpi ꝛ fiet
ex eis nō corpus ꝛ uisus facit ī uanū. Ex
eis aūt que sigūt ī est. q̄ si nos circūducim̄
circulum cum circulo ꝛ posuimus ei iiij
ꝑtes. s. orientem. meridiem. occidentē ꝛ sep
temtrionem. deīn ꝓtraximus lineam a cē
tro circulari ad circumferenciam eius a ꝑ
te orientis. ꝑea ꝓtraxerimus lineam. ꝑ
ea lineam aliam ꝯtinuam linee ꝑme
a centro circuli ad circūferenciam ipi ex ꝑte
occidentis nō inuenimus aliqd ꝑueniēs
ex ij. lineis egrediens a natura linee q̄ ē
lōgitudo tm̄. Deīn si redierimꝰ ꝛ diuiserī
mus illam lineam ī ij. media. nō inue
nimus aliquid sua̾ꝫ sectionū remotū a
n̄ linee. Et similit̄ si fecimus aliam su
pficiem a linea secante circulum ī duo
media usꝫ ad circumferenciam eius a ꝑ
te septemtrionis. deīn fecimus supficie
aliam ꝯiunctam supficiei ꝑme ex line
a secante circulum in ij. media usqꝫ ad
circumferenciam ei a ꝑte meridiei nō ad
inuenimus ꝑueniens ex ij. supficiebus
eg̊di a natura supficiei que ē latitudo
ꝛ lōgitudo tm̄. Et similit̄ si redierim̄ et
diuisimus illam supficiē in ij. media
nō inuenim̄ aliqd hoꝛ diuisum a n̄ sup
ficiei egressum. Jam g̊ manifestum ē ꝛ notum q̄
linea nō diuidit̄ nisi ī lineas. nꝫ ꝯponit̄
n̄ ex lineis. ꝛ similit̄ supficies nō diuidit̄
n̄ in supficies nꝫ ꝯponitur n̄ ex supficieb
post q̄m g̊ manifestum ē illud. tūc iam firmat̄
ē q̄ corp̄ ꝛ nō diuidit̄ n̄ ī corpa. nꝫ ꝯponit̄
n̄ ex corpibꝫ. q̄ si diceret ego nolui cum

dixitim q lineę quę coniunguntur a parte anteriori et
posteriori ad inuicem fiant ex eis superficies immo
non dixi nisi quando continuantur a parte dextra et sinis
tra. et similiter in superficiebus non dixi nisi quando
coniunguntur a parte dextra cum sinistra fiant ex
eis corpora immo non dixi nisi quando continuantur nisi
quando continuantur a parte superiori et inferi
ori. dicemus ei quod illud quod in hac quidem scien
tia apparet manifeste destructionis est sec
quod in ipsa occultum est. apparet rectum
quando tu dixisti lineis continuantis occultam
tis superficierum et superficies continuantis corpus
propterea quod tu posuisti continuationem linearum ad
inuicem a parte dextra et sinistra que sunt extre
mitates latitudinis et cum lineę fuerint lati
tudo. fit superficies et similiter posuisti continu
ationem superficierum ad inuicem a parte superiori
et inferiori que sunt due extremitates profun
ditatis et cum latitudini fuerit profunditas
fit corpus. Est ergo quasi non dixisti nisi quod superfici
es quando coniunguntur cum superficiebus sibi
similibus fit superficies et corpora quando componun
tur cum corporibus similibus fit corpus. Et
hic quidem sermo est iustus. Jam ergo manifestum est
et notum quod corpus non diuiditur nisi in corpora neque
componitur nisi ex corporibus. et similiter est in di
ctum in lineis et superficiebus quod autem tactas
ti de conuenientia separatorum rerum in ista p
quod dicunt quod corpora sunt composita ex parti
bus indiuisibilibus. est manifeste destructi
onis propterea quod partes que non diuiduntur non
euacuantur quando sint aut habentes dimensiones
et extremitatem aut non sit eis dimensio
neque extremitas. Quod si dixeris quod eis non est di
mensio. tunc non est possibilis earum obuiatio
neque ipsarum compositio quando partes non occurrunt in
dimensionibus suis. Cum ergo non est dime
sio neque extremitas neque est ei continuatio neque
obuiatio. Similiter si dicatur quod est continua
tio totius cum toto. id est eius inconueniens
sciam cum dicas quod totum partis continuatur
cum toto partis. tunc ponis ii. partes unam
et locus earum fit locus unius. quando totum autem
quod earum est totum alterius partis cui nisi earum
sit penitus dimensio. Quod si dixeris quod eis est

dimensiones habentes extremitates et consequetur eis p
ratio et diuisio procul dubio quando et ipsarum dimens
obuiant et continuantur ad inuicem quedam ea
rum fiant continuatae et quedam non continuetur
et comitantur eas sectio et prima ratio. Ex
eis a quibus significat quod omnis pars diuiditur. est quod
cum aggregas iii. partes non diuisas quemadmodum
rememoratus es et ponis eas lineam v
nam. deinde diuidis lineam que aggregata est
ex eis in ii. media. diuiditur pars media ne
cessario. Quod si dixerit. quoniam ego dixi enim quod
partes habent dimensiones. tunc illud est eorum quod
non faciunt earum sectionem necessariam: Dicemus ei
non euacuatur dimensio a iii. modis. scilicet quin
aut sit longitudo aut latitudo aut profundi
tas. Quod si fuerit longitudo erunt ei due extremita
tes. scilicet anterior et posterior et anterior extremitas
non est posterior procul dubio et si non erunt due ex
tremitates una. ut cum fuerint due extremitates
una remouebitur diuisio. et si fuerit similiter
latitudo erunt ei due extremitates dextra et
sinistra et comitabitur ipsam quod comitatur lon
gitudinem de diuersitate extremitatum.
Et si fuerit profunditas erit ei extremitas su
perior et inferior et comitabitur ipsam et quod sequitur
longitudinem et latitudinem de diuersitate extremitatis ipsarum est
ergo ita sit illud. tunc iam manifestum est
quod partes obuiant cum dimensionibus suis. et eis
quod diuisio diuiditur ergo omnis pars diuiditur. Jam
ergo manifestum est quod ex propositionibus notis et conclusionibus
demonstrauimus quod partes diuiduntur. et quod corpora
non componuntur ex partibus indiuisibilibus et in
sensibilibus. quoniam iudicium cuiuslibet parui corporis est
iudicium cuiusque totius in nomine et diffini
tione. similiter. in. inter ea est differentia nisi in quanti
tatem quoniam totum est plus parte. Quod si dixerit. an y
po. piger fuit in hoc ut diceret quod elementa cor
porum minorum sunt elementa ita illud dicat. calid
et hu. et sic. et an. G. piger fuit in hoc si diceret
quod elementa sunt elementa ita ut dicat quod elementum est minor
partium rei cuius ipsa est elementum. Dicemus ei. G.
uoluit quidem nos docere essentiam. elementi. scilicet quod
ipsum sit et narrauit ipsum nobis cum diffini
tione sua conueniente ipsum declaratiua non est
ypo. uero in sermone suo similare consuetudini

ipsa

phorum in expositionibus suis. et illud quod est ex descrip
tione phorum in suis expositionibus et loquutionib(us)
u(e)l illud faciat quod apparet in sermonibus suis cum
sint ab eorum quod est in eis occultum ut magnifi
centur sapientiam ne aliquis presumat de ea nisi qui est
ex eis et exornatur in ea. sicut est quod fecit ypo. in libro
amphorismorum. ut dicit vita brevis ars vero longa
et procedunt cum eo et incorporant sermones suos
eorum quod apparens est in eis eo quod est ex eis ex parte se
sus et occultant eorum spiritualitatem et quod est ex
eis ex parte intelligentie et illud est propter ij. modos
unus eorum obscuratio eorum est in postula
tione intellectuum discipulorum et exercitio ipsorum et
inquisitione et speculatione et usitatione ingenii in
permissione   naturarum ut appareat con
clusiones demonstrative cum notitia spiritualis
tatis rerum et intentionibus ipsarum et perscruta
tione et divagatione. Et secundus est quoniam cum sermo
fuit corpore consumptus a sensu. spiritus
sermonis ipsius in fantasia velociter propter propinqui
tatem fantasie sensui corporeo. illud namque
quod materiale est insipientibus et cum elongatur
intellectus propterea quod est remotius ei quod est presens
ita ut cum locatur forma eius in intentio
ne illius et in mente que talis est ei ipsum
post sit movens ipsum a corporeitate ad spiritua
litatem cum similitudine et propinquitate. et
phi quod sermo in similitudine
platone narravit. estimavit enim quod ipse
dixit. Non moveas ignem cum cultello. et in
tentio quidem platonis non fuit nisi consequi
tio sapientie eius ut prohiberet ab illa motione
ignis cum cultello cum non sit intentio
ei quod appareat de hiis sermone quoniam in motione
ignis cum cultello non est adventus utili
tatis nec expulsio nocumenti. immo ipse
non intendit de sermone suo nisi ut ipse ex
hibeat ne aliquis respondeat insipientibus
quo irascantur. assimilavit ergo ignem in
sipienti et cultellum sermoni acuto com
moventi iram. Dixit ergo ne moveas
ignem cum cultello. id est ne respondeas insi
pienti ad quod ipsum irasci faciat et elegit
te ex insipientia eius quod elegit te ex igne
cum ipsum moves et inflammas et cum appari

que. Et antiqui quidem non sequuti sunt
eum hac opinione nisi vestigia intelligentie in sop
no et assimilati sunt operationi ipsius. Ipsi
namque invenerunt cum intelligentia
vult ut anime appareat aliquid eorum que acq
sunt a deo suo glorioso et sublimi et exaltare
eam super formas spirituales que sunt apud
eam et sermones spirituales qui sunt ei. Deus est
gloriosus et sublimis cum vult quod anima appareat
super aliquid quod ipse facit contingere in hoc mundo
intelligentia est media inter deum excelsum et
animam sicut prophete et expositores sunt medii
inter deum et homines excelsum reliquos
Cum ergo vult intelligentia ut appareat a
nime illud quod dedit illi deus. exaltat eam
super formam et sermones spirituales qui sunt
apud eam et facit acquirere illud formas
medias inter corporales et spirituales ut rec
tificentur in sensu communi velociter cum
non imprimantur in ipso nisi corporee forme
et similes earum propter victoriam sensus corp
orei super sensum communem et propter vicinita
tem sensus communis quoniam habet cum sensu
corporeo cum sit medius inter sensum vi
sibilem. scilicet corporeum et informativum quod est
in anteriori parte cerebri nominatum fantasia
et propter hoc nominatur sensus communis qui
recipit a sensu corporeo. scilicet visibili corp
oreitatem rerum et procedit cum ea ad sensum spiritu
alem. scilicet formativum qui est in anteriori parte
cerebri. Nos autem non dicimus quod forme quibus
intelligentia formas clarificat spirituales sunt
nisi forme medie inter corporeas et spirituales
quoniam ipse egresse sunt a similitudinibus forma(rum)
corporearum et que sunt presentes in vigilijs   l(ege) ponentes
plurium tenebrarum corticum corticamus que
sunt subtiliores et plus spirituales et lumi
nose et propter hoc assimilavit eas antiquus formis
celestibus. Ex eis autem que significant i(llud) est quod homo
videt se ipsum in sompno quasi alas habeat cum
quibus volet inter celum et terram et quasi sit
aptum et sit pro vocans eum ut loquatur ei
de se ipso. et quasi incedat ipse super aquas mari
et magnorum fluminum. et quasi alia sint ro
nabilia et loquuntur. Significat ergo quod

quia intencio harum formarum et figurarum est intencio
spiritualis subtilis egrediens ab intencione illarum di-
versa ab eo quod est presens in vigiliis. Quod si ita
non esset, non esset eis intencio nec interpretacio
quoniam egresse essent ab eo quod est intelligencia. Verum-
tamen non est ita quoniam invenimus eas signantes
veritates rerum et earum intenciones cum fuerit spiri-
tuum interpres prudens verax. Ex eis quod-
que significant manifeste. Et est quod nos inve-
nimus prophetas quibus affuit salus cum volu-
erit discedere ab hominibus ut ipsorum appar-
uerunt proprietates in divinis formis spiritua-
libus facere que eas apparere ut sciant homines
ipsorum bonitatem et ipsorum exitum ab inten-
cione vulgari ad spiritualem cum sit quod ipsi
apparere faciunt egredientes ab intencione
illorum. Et in hac quidem parte conveniunt qui li-
bros scripserunt et in sectis perseverant in iu-
deis xpianis. Et omnes qui prophetam confitentur quod
sompnium est una partium prophetie. Cumque iam
declaratum sit hoc et manifestum, tunc iam
firmatum est quod cum sit communes sublima-
tur in sompno super formas medias in-
corporeas et spirituales quibus intelligencia de-
artificiavit formas spirituales, facit ex eis
ipsarum corporeitatem tamen cum non sit in eius for-
titudine ut faciat ex eis nisi ipsarum simulacra
et earum similitudines propinqua quod propinquius est sen-
sui corporeo scilicet sensui visibili. Postquam igitur
facit corporeitatem earum deducit eum super forma-
tivum quod est in anteriori parte cerebri scilicet fantasiam.
Formativus itaque recipit eum subtilior-
em quoniam sit apud sensum communem cum sit for-
mativus primus scilicet fantasia subtilior sen-
su communi et remocior a sensu corporeo scilicet vi-
sibili. Et cum formativus sit recipit illud
et a sensu communi et deducit ipsum memoriam
ut commendat ipsum ei aut deponit apud eam. Et
cum excitatur homo a sompno suo requirit il-
las formas a memoria et memoria reddit
ei ipsarum descripciones et earum intenciones secundum quod eas
recipit a formativa ita ut cum homo recorda-
tur earum spiritualitatem a cogitacione inquirit eas.
Cogitacionis vero est perscrutari et discernere et depo-
nere. Ipsa namque discernit cortices rei a

medulla ipsius postquam igitur discernit ipsam et pur-
ificat, reddit ipsam memorie et memoria quidem
recipit eam et comprehendit ipsam quousque requi-
ratur ab ea. Si igitur fuerit cogitacio illius hominis
spiritualis ut luminosa paucarum corticum et te-
nebrarum elongata a corpulencia et ignoran-
cia super quam intelligencia iam influit ex
splendore et lumine suo facit eam scire pro-
prietates suas et figuras suas et sermones spiritu-
ales et facit eam convenire super proprietates anime
et figuras et proprietates virtutum eius et discre-
cionem figurarum eius spiritualium a corporeis di-
scernent cortices illarum formarum a medulla
sua discrecione vera et interpretacione et interpretabi-
lem illud sompnium interpretacione in qua non est error.
Quod si eius cogitacio fuerit multarum corticum et tene-
brarum super quam intelligencia non effundit aliquid
sui splendoris et luminis nec facit eam scire
proprietates suas et proprietates anime et eius virtutes et
nec sublimavit eam super figuras spirituales et
intellectuales corporeas et animales et non erit
eius discrecio in corticibus illarum formarum a
medulla sua que ei similiter fuerit in sompno
ut discrecio vera quoniam ipse non novit spiritualita-
tem earum et discernit eam a corporeitate ipsorum.
Cum quidem res ita fuerit et fiet ut interpretetur
formas spirituales et sermones spirituales ex parte
corporeitatis earum non ex parte spiritualitatis ipsarum
secundum grossiciem cogitacionis earum et multitudinem
corticum et tenebrarum ipsius et fiet ut ipse interpre-
tetur sompnium interpretacione corrupcius plurimi er-
roris. Immo in qua non sit penitus rectifica-
cio. Tunc palpabit et erit ei necessitatem recitare
suum sompnium interpreti prudenti et re-
querere iam effundit intelligencia de splen-
dore et suo lumine et fecit eum noscere figuras
formarum et sermones spirituales et discernere eas
a corporeis. Quoniam si non novit illud, non erit
ei interpretacio recta. Intelligencia quidem vero
secundum sua operacione in vestigia creatoris glo-
riosi et sublimis assimulatur operi eius scilicet forti-
tudinem et potenciam suam. Creator namque
gloriosus et summus cum mundum creare vo-
luit et facere ut sapiencia appareret et quod in ipsa erat
exiret de potencia ad actum, creavit mundum

ingeniose et novit ipsum non ex alio sed ex quo genuerit ipsum iam secundum exemplum secundum quod precessit iam
ipsius necessitatem qua eo indiguit ut unitam
tum auferret aut nocumentum et expleret
et exaltaret ob hoc de novo vehementer. immo non fecit
illud nisi bonitate et largitate sua et propter quod largus fuit. est hoc et fecit ut appareret sapientia et
bonitas ipsius. voluit iuvamentum creature
et suorum suorum. sed propterquam illud voluit. non fuit
in virtute hominum pervenire ad ultimitates ipsorum nisi scirent quod creator de eis vellet ut
id facerent et mererentur eius misericordiam per obedientiam
quam ei exhiberent. et iam est fuit impossibilitate ipsorum pervenire ad voluntatem creatoris ipsorum gloriosi et summi nisi per doctores et nuncios
ab ipso ad eos missos qui facerent eos scire quod
de eis vellet cum sapientis non sit loquere omnibus
hominibus. Eorum namque est aliquis in quo anima
anima iam vivit. et quidam eorum est in quo iam vi
vit anima vegetabilis. et quidam eorum in quo iam
vivat anima rationalis. et eorum est aliquis in quo composite sunt animalis et vegetabilis aut animalis cum
rationali aut vegetabilis cum rationali. Et est eorum
aliquis in quo existit singularis anima rationalis
et irradiat ipsam intelligentia cum hoc splendore et lumine suo. Ille ergo in quo vincit anima
animalis est stolidus magnus loquax audax querens victoriam. sanguinis effusor faciens que
comparata sunt similis animalibus in suis moribus
et in quocumque eorum vincit anima desiderativa
vegetabilis est cibi stultus parve prudentie
devorator in desideriis malis. plurime commestionis et potus et choitus. similis in vita vegetabilibus. Et in quocumque ipsorum vincit anima rationalis. est prudens discretor spiritualitatis rerum a
corporeitate sua. multe verecundie. devorator
in virtutibus et decorationibus. expulsor fetiditatum. Et in quocumque eorum vincit anima animalis
et desiderativa simul. componuntur eorum virtutes et
fit stolidus letabundus devorator in desideriis et
voluntatibus et cohitibus. Et in quocumque ipsorum vincit anima rationalis cum animali. componuntur mores eius. et fit propter hoc quod in ipso est de virtutibus anime rationalis fit paciens constans. discretor inquisitor
consiliator non audax in rebus terribilibus nisi vinc

facile et impossibiles. in unoquoque ipsorum in quo vincit anima
rationalis cum anima desiderativa. fit iterum quod in ipso est de virtute anime festinus desiderans et gulosus. plurime commestionis et potus et devorator in desideriis nisi
libus et propter hoc quod in ipso est de virtute anime rationalis conservator sui ipsius faciens in occulto et honeste. In quo autem existit singularis anima rationalis et irradiat ipsam intelligentia suo splendore
et lumine fit spiritualis divinus multe assimilationis spiritualitati angelorum per virtutem humanitatis. Regit ergo creator sublimis et gloriosus illum qui talis est et fecit ipsum prophetare et fecit apparere super ipsum mirabilia
sua. et manifestas demonstrationes et posuit doctorem et medium inter se et creaturam
suam et fecit super ipsum descendere doctrinam
suam veram et rationalem propheticam et rationalem et in
ipsa que sunt sermones veri existentes per se dicentes non egentes expositione et interpretatione et sermones corporales ambigui quibus necessaria est interpretatio
et expositio. non specialiter quod creator gloriosus pigre fuit in
ponendo sermonem suum totum in sceptris suis verum existentem per se. sed quia gloriosus et excelsus
ex creatura sua scivit diversitatem ipsorum in intellectibus eorum et discretionibus ipsorum in rationibus eorum
et electionibus ipsorum. Ex eis namque est animalis stolidus cum mente cuius non pertransit in ipsa re nisi
dicitur nisi quod consequitur sensus et testificat visibile. Et ex eis est prudens inquisitor sollicitatus super veritates rerum discretor spiritualitatis rerum a corporeitate ipsarum. Et ex eis est
qui est habitudinis medie cum eo quod est inter illos
de medietatis que interpretatio non comprehenditur. Posuit ergo creator gloriosus sublimis aliquid sermonis
sui spirituale integrum ut sit dux et signator
habentibus prudentiam et sapientiam quatinus eo perveniant ad spiritualitatem sermonis sui corporalis et ambigui et possint et aliquid sermonis
sui ambiguum stolidis et insipientibus quorum
non est sapientia nisi ipsum ac fantasiis ipsorum
spissitudine et corporeitate sua et propinquitate
sensui cum non sit in virtutibus eorum consequi quod non est
ita nisi eis propinquum fiat et permutetur primo a
corporeitate pura ad spiritualitatem puram
et propinquam sensibus eorum. Deinde autem ex hoc ad i

que est plus spiritualis illa et sublimes eis in gradum
gradatim donec perveniatur cum eis ad spiritua-
litatem integram simplicem. Et propter hoc egent qui ex
hominibus insipientes sunt et quorum non est perceptio nisi
discretio doctoribus et sapientibus investigat-
ut respondeat oribus veritatum ut respondeant omni homini quod ex
quo eis est verum intelligat et percipiat secundum quod ipsum
quorum est spiritualitati aut perceptioni aut cor-
poreitati et incipientes cum non sit in possibili-
tate spiritualitatem divisionum spiritualium in
libris quoniam non respondet nisi a parte una et aufert
rem cum forma una. Si igitur elongatur a consider-
ante in libro scientie illius remanet cum igno-
rantia sua usque perveniat ad sapientem qui
exemplificat ei rem cum formis diversis et
auferat imperfectiones diversas. Ipse enim primum
aufert rem corpoream sensui propinquam. Si igitur
videt quod sit ei facilis et percipiat eam procedit,
et si non, angustiat corpulentiam et sublevat
ipsum gradatim donec perveniat ad locum quem
iam noscat et imprimatur forma eius in suo
sensu et reddit et exponit illi paulatim
donec reducat sermones ad spiritualitatem
integram. Secundum igitur materiam est et notum quod in-
telligencia non sequitur oppositione sua nisi ves-
tigia creatoris gloriosi et sublimis et similat
ei per virtutem suam. Et propter hoc sequuntur philosophi et ve-
stigia intelligencie et assimilantur. Et ex eis est
ex quibus significatur quod responsio affert
quod non afferunt libri. Est quod de Platone narratur
testificantis virtutem intelligencie. Dicitur enim quod
cum appropinquasset obitus Platonis vocavit disci-
pulos suos et precepit eis ut ostenderent sibi
sapiencias suas. Postquam igitur ostenderunt ei et
scivit quod nichil deerat eis de principiis philosophie
et veritatibus sapientie imo iam ipsam perceperant
dixit eis. Adhuc remanserunt quedam apud
nos que non notavistis et etiam quod non nota-
vistis ea. Tacuerunt igitur pauperes sollicitate cogit-
antes. Deinde redierunt ad eum et rogave-
runt eum ut doceret eos illud. Dixit igitur eis. Co-
gitate et considerate et venite ad me post tres
dies ad mentum non redeatis nisi postquam licen-
ciam redeundi impetraveritis. Recesserunt
itaque ab eo. Et postquam preteriit terminus miserunt
ad eum nuncium petentes licenciam eun-
di ad ipsum. Ivit igitur nuncius ad ostiarium et ro-
gavit ipsum ut impetraret ei licenciam intrandi.
Qui impetravit ei. Postquam igitur ingressus est ad eum
convertit faciem suam ad parietem et non prosequitur
est verbum. Dixit ei nuncius. Discipuli tui sa-
lutant te et rogant te ut des eis licenciam ve-
niendi. Ipse vero retraxit se ab eo nec dedit
ei responsum. Nuncius autem secundo nunciavit ip-
se et nichil respondit. Deinde nunciavit tercio.
Conversus igitur ad eum extra faciem alloquitur est
eum cum indignatione et dixit. Dic eis ut
veniant. Reversus igitur nuncius ad eos nunci-
avit eis quod de eo erat et fecit eos scire quod mi-
totiens iteravit questionem antequam responderet ei quousque
tercio responderet ei. Respondit cum indignatione et facie
extra signum irarum. Contristati igitur sunt disci-
puli et iverunt ad ipsum ultimatam habentes
angustiam et pervenerunt ad ostiarium et roga-
verunt ipsum ut impetraret eis licenciam in-
trandi. Postquam igitur intraverunt ad ipsum assedit
ei Plato et respexit eos vultu placido et le-
tando et gavisus est cum eis et interrogavit e-
os de questionibus. Placuit igitur eis quod apparuit
eis de ipso et conversi ad nuncium inceperunt
eum vituperantes factum eius. Dixit autem Plato
eis. Ad quid venistis ut reprehendatis nuncium
vestrum? Dixerunt ei. Quoniam venit ad nos et ter-
ruit nos et nunciavit nobis diversum ab
eo quod videmus de parte nostra. Dixit igitur eis Plato:
reprehendatis eum in hoc quod ipse narravit
quia ipse non narravit nisi quod vidit. Et hoc est quod dixi
vobis de sapientia docere. Tercia enim sermo ab uno
loco egreditur sed ipsius forme diversificantur. Et igitur
intenciones diversificantur per diversitatem formarum
ipsius. Inter sermonem enim cum egreditur leviter et su-
aviter et vultu placido et arridente ipsum et
inter ipsum cum egreditur cum ira et extra vultu lo-
[illegible] et propter hoc auctoritas a magistro magis
applicat intencionibus rerum et veritatibus quam
consideratio in libris. Liber enim non affert rem nisi cum
forma una et respondet ex parte una. Magister
affert formas plures et respondet ex partibus
diversis.

[D]e diuisitatib; antiquor usitati sr deq̄-
titate elem q̄ uoluit omnis secta eor ↄ
in ↄ̄tradicendo ei qui allenuat e a ueritate ↄ
diuisificat a rectificatione. Inquit ysaac.
Diuisificati sunt antiqui in q̄titate e
lementor ↄ diuisitate s. ij. modos. Sunt
n. quidam eor qui dicunt q. elm e unū
ↄ quidam eor dicunt q. sunt plura. Differ-
unt n. s. iij. modos. quidam n. ipsor dicunt
q. e imobile ↄ infinitum ↄ alij ipsor sunt q̄
dicunt q. e imobile. s; e infinitum. Q̄
ar dicunt q. e unum. discrepant ↄ s
ij. modos. Sunt n. quidam ipsor qui dicunt
q. e unum dicentes q. e imobile. Q̄dā
eor sunt qui dicunt q. e mobile ↄ q̄ dicunt
q. e imobile. Q̄ ar dicunt q. e imobile ↄ i
finitum. estimant q. sit uitus creatoris
gloriosi ↄ sublimis. qm creator exaltatus et
sanctificatus e immobil ↄ infinit. Mot n.
no euacuatur qn sit aut substāl aut acci
dental. Substāl uo e sic motus gnōnis
ↄ corruptionis. Sz accital e s ij. istis a
motus in q̄titate sic mot augm̄ti ↄ di
minutionis aut motus in q̄litate sicu
alteratio ↄ pmutatio in locis a quo deus pl
urimū remotus e. Illi a qui dicunt q. e i
mobile. s; finitū. estimant q. sit spēs q
spēs note ↄ finite ap creatorē nrm ↄ no
uatorem cui sublimis fama e. Eor uo
qui dicunt q. elm e unum mobile. qui
dam sunt qui dicunt q. e ignis. Sz cū inspi
ssatur fit aer. ↄ cū augmētat eius spissit
udo. fit aqua. ↄ cum finitur in spissitudi
ne sua: grauatur ↄ fit terra. Et alij ipsor st
qui dicunt q. e aer ↄ cum subtiliat ↄ ra
rificatur: fit ignis ↄ cum inspissat ↄ i
grossat fit aq. ↄ cum finit in spissitud
ine sua. grauatur ↄ fit terra. Et alij ipsor
sunt qui dicunt q. e aq ↄ cū subtiliatur
ↄ alleuiatur. fit aer. q. si augmentat ei
subtilitas ↄ rarificat fit ignis ↄ cū inspiss
atur ↄ aggrauatur fit terra. Et quidā
eor sunt qui dicunt q. e terra s; cū subtilia
tur fit aq. ↄ cum augmētat ei subtil
tas ↄ undat. fit aer. ↄ cum finit ei subti

litas ↄ rarificat fit ignis. Illi uo q̄ dicunt
elm ee plura. dissenciunt s. v. res. alij n. eo
rum dicunt q. sunt. ij. s; estimant q. ipsa
sunt nūi ↄ creator gloriosus ↄ sublimis ↄ alij e
or dicunt q. ipsa sunt terra ↄ sunt nūi ↄ forma
ↄ motus. Et quidam eor dicunt q. sunt iiij
ↄ sunt ignis. aer. aq. terra. Et alij sunt eor
qui dicunt q. sunt vi ↄ sunt elm iiij. ↄ con
uenientia ↄ discordia. Et quidam eor
sunt qui dicunt q. eor numerus e infinitus q̄m
ipse e pfectio ↄ complementum ipsi. Inquit ysa
ac ei qui hac pluritate pretenuit: ↄ si ele
mentū e unum ↄ e gnō gnatorum ex eo n̄
euacuat ipsor gnatio ex ipso qm aut sit
pp nūm eius ↄ eius essentiam aut pp fortitudinē
ipm. Si g illud e pp nūm ↄ essentiam ei n̄
e possibile ut gnetur ex eo n̄ q. simile e nat
ure eius ↄ conueniens ei qm omnis forma
subs suat nūm suam ↄ essentiam suā uig
orans q. sibi simile e faciens i ipso augm̄
tum sicut calitas. Inuenimus namq
ipam seruantem nūm suam ↄ facientē
forte q. e ei simile ↄ augm̄tum i ipso fa
cientem. elm uo no e ita. Inuenim n.
ipm relinquere nūm suam ↄ essentiam ↄ
pmutari ad nūm gnati ex eo. Cū g i ita
sit. tūc generatio gnatorum ex elo no e pp
nūm ↄ essentiam ei. Immo pp fortitudinē ex ipm
ↄ agentem i ipm. Elm g no e unum. Et
optimus quidem ypo. iam ↄ̄tradixit ei q dixit
q. elm e unum artificiose ↄ dixit. Si
elm eet unum. ho no doleret n; pateretur
ↄ si pateretur. no oporteret q. eet eius pas
sio semp i una. nec ut eius sanatio ↄ re
ductio ad dispōnem primam eet i regimi
ne uno ↄ medicina una. Inquit ypo. apte
ea q dolor no e n̄ sr rei aīal naturali
rei cū exitu a n̄ ut essentia sua ad id q di
uisum e ab ea ↄ g ↄ̄trariū. tūc si elm e unū
no erit i corpib; gnatis ex eo ↄ̄rietas n;
discordia n; pmutatio de dispōe ad dis
pōnem a qua dol puenat. ↄ similiter
no o; ut sit pas. Qm cum no sint res q̄
ad inuicem opponunt. ↄ agant ad inuicē
ↄ paciantur ad inuicē. no o; euenire pas

siõem & si passio accidat ꝓp causas nouas
corpi extinsecus aduenientes. nõ oꝫ ut sit pa
ssio ñ una semp. qm̃ õtrium unius rei est
unitum & simplr̃ nõ oꝫ ut sit sanitatio et
sanitas ñ medicinã & regimine uno. sicq̃ aut
nõ inuenimus ĩ ita. Inuenim̃ n. homiẽ
pati pas. plimas & pmutari ad res diuer
sas & otrarias sic. ca. & hu. f. & sic. & Inueni
mus eius sanatõm & sanitate õsiste me
dicinis diũsis & õriis. Iam g̃ manifm ẽ q corpus
pus homis ẽ gnatum ex rebꝫ diũsis & opp
ositis. s. ca. & f. h. & s. cũ ipm nõ alterer ñ eis
& ñ pmutet ñ ad eas nisi sanet ex passiõe
ñ cum eis similibꝫ. hõ g õpositus ẽ ex elẽis ẽ
elẽa ñ sũt aliq̃ absq̃ qualitatibꝫ ul' ipa
enumeratã qualitatibꝫ suis. nisi q̃litate
aliq̃. absq̃ elẽis nominate nominibꝫ ipoꝝ. cũ
n. igne dicas iam enũcias calitate & sicci
& qñ dicas ca. & sic. enuncias igne cũ nõ sit
ca. & sic. ñ & actu simul ñ ignis. nisi ignis ñ
ca. & sic. ñ & actu simul. ¶ Et si dixerit q̃s. cũ
corp̃s humanũ sit õpositum ex elẽis nũ
q̃re eius nutrimentum nõ ẽ ex eis cũ sit
simplicia & pura. Dicem̃ ei q̃ ĩ ẽ q̃m ipa
sunt ĩ corpore humano õposita & õmixta
& simplex q̃dẽ nõ nutit õpositum nisi agit
in ipo sic õpositum nutrit õpositum & a
git in ipo. & ĩ q̃ẽ ẽ ꝓpea q̃ silat ei ĩ õpõne
& qm̃ cum nos afferimus corpori aliq̃ cõ
positum ex eis. q̃ nos afferam̃ ei ipa eadẽ
cum õpositũ ex eis nõ sit ex ipa. Et si nõ
multociẽs utam̃ eis cum sint simplicia
ꝓ seruitam iuuamĩti nõ ꝓ seruitam nutri
menti. ponamus n. aq̃m frigidam assidue
ad infrigidand' calitatem accidentalẽ in
nobis. ad siccand' uapore & ad humectãd'
abũ & ad hĩ ut ei uia & cursus fiat faciles
ĩ corpe. & attrahimus aerem assidue ꝓpt
ea q̃ indigemus eo ĩ expulsiõe uapoꝝ a cor
de & ĩ nutriendo a corde spm uitalem et
temperando ipm. & calefacimus nos ad
ignẽ ut expellamus frigus a nob. & balne
amus nos aq̃ ca. ad leniend' cor' nra &
humectandã ipa. Et inuenim̃ quedã ai
malia que ex tra nutiũtur solũ ꝓptea q̃d

ipa sunt ꝓpinq̃ nate tre & similia. Qd' si di
xerit cum hõ sit et nõ fiat sentiẽs apphẽdens
dolorẽ & delectõm ñ q̃ ille ẽ õpositus ex elẽis di
uisaꝝ naturaꝝ q̃ꝫ unaq̃q̃ delectat' eo q̃d s'
similat' & õuenit & refugit & dẽh ex eo q̃
sibi diuisum & õtrium. q̃re g̃ nõ sunt arbor
es & plante & similĩa. cum ipe sint õposite ex
elẽis diũsis. Dicemus ei qm̃ sensus ẽ ꝓ tres mo
dos uidelicet ẽ nalis & aĩalis & intellẽalis & sensus q̃
absolutus ẽ sensus rei absolute ẽ col' extra
ñ sua & ẽẽntia sua ad diũsum ꝓ q̃ ipa ẽ & õ
trium ei. Et delectatio q̃ absoluta ẽ sens'
rei absolute cũ delectiõe ei q̃ õuenit ñ rei
ẽẽntie. Si g̃ sentiens fuit nalis eius sensus
ẽ naturalis. & si fuit animal. erit sensus
ipius animalis. & si fuit intellẽalis erit
sensus ipius intellẽalis. Et sensus q̃ nalis
ẽ q̃ ẽ ꝓpius arboribꝫ & plantis & qm̃ ipe s'
silia & nõ animalia & ꝓp h' sentiũt sensu
nali q̃ õuenit ñ & õplexi sue ex nutrimento
& delectant' eo & recipiunt ipm assidue &
& refugiunt ab eo q̃ diũsum ẽ a ñ & õplo
ne ipoꝝ & expellunt ipm a se. Signũ ei h'
ẽ q̃ ipa recipiũt aq̃s dulces & delectant' a
qua dulci. pingui tra. aere tẽpato & cali
ditate leni. & refugiũt ab aq̃s nitrosis
& aluminosis & sulfureis & tra calefca
& aere supflue caliditatis & siccitatis. Sig
est aũ que signt ĩ ẽ q̃ uidem̃ de augm
to & fructificatiõe ipaꝝ ĩ tra pingui & aq̃
dulci & aere õmensurato & exsiccatiõne
ipaꝝ penuria nutrimenti & extenuatiõe
& fructuositate in tra & aq̃s & aere diũ
sis ab illis. Iam g̃ manifm ẽ q̃ arbores &
plante q̃muis nõ sentiũt sensu aĩali tñ
sentiunt sensu nali & delectant' eo q̃ ẽ eis
õueniens ex nutrimento & refugiunt ab
eo & q̃ ab eis diuisum ẽ. & ĩ q̃ signũ ex
nobis nũs. Inuenimus n. ca. delectari eo
q̃ õuenit suũ cor' & recipe ipm ad se & si
nõ sentiant ĩ & refugere ab eo q̃ ab eis di
uisum ẽ & expellere ipm a se & si ñ sentiat
ĩ sensu aĩali. Qd' si q̃s dixerit nob ꝓ elẽa ipa
& dixerit. Qd' g̃ dicas de elẽis. sunt ipa sen
tientia aut nõ sentientia. & si sentien

cia sunt. que ē significatio sensibilitatis ipsorum. et
si nō sunt sentiencia. qualiter ergo ē possibile ut fi
at sentiens ex nō sentiente. Dicemus ei
ipsos nō dicam quod sensus insit corporibus gene
ratis ex elementis et quod sequitur quod nos interrogas
sermo ex sermone meo nō ē meam nisi quod sensus
inest animalibus iii. s. aie uegetabili et aie
animali et rōnali. Et uegetabili quidem est
sensus illius quo sentit in nutrimento et augmē
to suo. et alii inest cum sensu illi sensus a
nimalis quo sentit dolorem corporeum et mo
uetur uoluntarie et rōnali inest cum sensu
illi et sensu animali intellectualis sensus qui ē
inspiratio et discretio et perscrutatio et colo
catio et cognicio rerum secundum ueritatem. Ex
eis autem que significant uidetur quod inuenimus a corporibus cum
ab eis separetur aie. remouit sensum. Se
sus ergo inest animalibus nō corporibus et anima non
ē generata ex elementis immo ex creatione et noua
tione. et propter hoc facta sunt uegetabilia sperea
quia in eis non est nisi anima uegetabilis ani
mancia sensum illum solum sicut desiderium nu
trimenti et ei quo fiunt fortia et mansiua
et completur motus naturalis scilicet augment
In animalibus uero cum nō sit cum anima desideratiua
animalis aggregantur in eis cum nutrimento et augmē
to et motu illi motus uoluntarius et sen
sus corporeus sicut uisus auditus et gustus et que sunt
illis similia. In homine autem sperea quoniam ē cum
iii animabus anima rōnalis aggregantur in ipso cum nutri
mento et augmento et sensu corporeo sen
sus spiritualis et inuestigatio et discretio et prop
ter hoc factus ē cui precipitur prohibetur remuni
abilis dampnabilis. Quod si dixerit. Ego nō
dico quod elementum licet sit unum sit mobile et pas
sibile cum ex sermone meo ē quod ē unum immo
bile et nō paciens. Dicemus ei quod ubi hoc
ē manifestioris commotionis quoniam permu
tatur primo et propter hoc in . . . Unde corpus et quod communium
nup . . . dixerim quod dolor ē permutatio rei . . .
ad non similem et omnis permutatio ii indiget
rebus agente et paciente. Ut sit ex agē
te actus et ex paciente sensus cum dolo
re. Si uero priuatur una duarum rerum scilicet sens
et pas. nō erit dolor penitus. Istud autem significat

ex corporibus celestibus et corporibus uegetabilibus
Corpora namque celestia senciencia sunt sed
nō sunt pacientia quia sunt impermutabilia animantis
cia sua et propter hoc nō dolent. Corpora uero uegeta
bilia paciuntur sed nō senciunt passiones quia propter
nō dolent. Planum ergo ē quod sequitur ut non fiat
dolor nisi sensu et passione simul. Modus autem
secundus ē. Quod si elementum esset immobile. nō esset possibilis
generatio generatorum ex eo. Res namque secundum iii
modos existit secundum quod declarauimus ante. aut crea
bilis aut naturalis aut artificialis. Si ergo
dicas quod ē secundum semitam creabilis et nouationis
sermo est manifeste destructionis. Creabit
namque ē qui prius ē actioni creatoris glori
osi et sublimis quoniam ipse generat causas ex nichilo scilicet ge
nerat generata ex priuatione uidelicet et non
existente sed priuatio nō ē forma existens . . .
inueniente ante generationem generatorum ex ea. elementum
autem ē desertis existens fixum ante generationem
generatorum ex eo priuatio autem nō ē elementum aliam
Cum ergo illud ita sit. tunc iam remouetur quod
generatio generati ex elemento sit secundum semitam crea
tionis et nouationis. Si autem dicas quod ē secundum semi
tam artis operis. est primo et destruendum ex ii.
partibus quarum una ē ex parte formis et altera ex parte
actionis in se ipsa. Et cum quidem destructio ex
parte formis. ē propter id quod declarauimus multociens
de sermone philosophi et quod continuimus demonstrationes in
les quod elementum existit in generato ex eo potencia non actu
forma artificialis nō existit in generato ex eo in
potentia in actu. Scriptor nō existit in scripta
in potentia in actu. Et cum quidem destructio ex
parte actionis in se ipsa ē. quod actio fit secundum ii
modos. aut secundum semitam operationis aut secundum semi
tam artis. et actio quidem operativa ē que cessa
nescat et finitur cum quiete facientis ipsam sicut
sermo quidem finitur et intersecatur cum qui
ete loquentis. et similiter ambulatio que finitur
et intersecatur cum quiete facientis ipsam sicut — sit abiciens
sermo qui finitur et intersecatur cum quiete am
bulantis. Et actio quidem artificialis ē cuius
forma sit mansiua et perseuerat post quietem facien
tis ipsam sicut forma anuli in argento.
Ipsa namque permanet et sigillum post faciem hominis
et finem operis artificis ipsam facientis. Igitur

manifestum ē q̄ actio artificiat ē aduentus forme exīnec i forte existente nō corrupto nec alterato ĩ figura tm̄. argentum n̄ ē ĩ re motum nec alteratum a natura argenti p̄ q̄ pueniet ex eo anulus. elm aūt nō ē ita. q̄m re soluit̄ ⁊ alterat̄ ⁊ separat̄ eī forā ⁊ pmutat̄ ad formā gñati ex eo. g° nō ē generatio gñatorū ex dō s̄ semitam artis nec s̄ semitam operationis. Q̄ꝫ si dicas q̄ ē s̄ semitam actionis naturalis ⁊ nō ē elm mobile. n̄ oꝫ ut sit elm. q̄m gñatio filii nō fit n̄ motu ⁊ pmutatōne ⁊ exitu eius q̄ ē ĩ elō de pō ad actum sicut embonis motus ex pō ad actum sicut emboris motus et pmutatio ipius ⁊ exitus eius q̄ ē ĩ ipo de forā ali de pō ad actum ⁊ exitus seminū [illegible] fructuum q̄ exitus dicitur ē hūt ut p [illegible] sicoꝝ nuclei ⁊ pmutatō ipsoꝝ ad arbo [illegible] orem. Et si nō euanescunt ulla q̄ [illegible] n̄ actionum n̄ ē n̄ pncipium motꝰ ⁊ quietis. Cum g° remouent motꝰ ⁊ q̄es ⁊ auferuntur naturalia. euanescit natura. visus aūt testificat̄ diuisum ab h̄ q̄m illa sunt p̄senaa ꝯphensa. Q̄ꝫ si dixit ego nolo cum dico q̄ elm ē unū inobile n̄ potenciā c̄atoris gl̄osi ⁊ sublimis. q̄m potencia c̄atoris aūt sublimis ē fama nō ē mobil' aliquo modoꝝ motus cum motꝰ s̄ q̄ declarauim̄ ⁊ dix̄ imp̄e ē q̄n sit aut in s̄ba sicut motus generationis ⁊ corruptionis. Aut ĩ q̄ntitate sicut motus augm̄ti ⁊ diminucōis. Aut ĩ qualitate sicut motꝰ alterationis ⁊ permutationis in locis. Motus aūt n̄ sequitur creatorē gl̄iosum ⁊ sublimem. pō g° ē c̄atoris ē in nichilo ⁊ elm ē inobile dicemus ei. Jam p̄cessit ex nob̄ de ꝯfusiōe aliquid in quo sufficiencia existit ⁊ puenimus ad ipm cum demonstrōnibꝫ manifestis ⁊ ostendimꝰ q̄ elm ē cui forma separatur ⁊ pmutatur ad formam gñati ex eo ⁊ existit ĩ gñato ex ipō pō n̄ actu. Et sublevatur c̄ator gl̄osus ⁊ excelsus ab h̄ plurm. q̄m alteratio ⁊ corruptio n̄ conseq̄unt̄ ipm cui ipi sublimi ⁊ glōso nō ē forma a q̄ pmutet̄ ⁊ figet̄ aliq nate

a quibꝫ remoueat̄ ⁊ pmutet̄ ad diūsitatē ab eo nec gl̄oso ⁊ excelso sit pō ĩ aliq̄ reꝝ n̄ s̄ semitā nouationis ⁊ c̄ationis ⁊ impssionis. q̄m ĩ p̄ssio eius bn̄dcti ⁊ exaltati existit ĩ opationibꝫ suis. Jam g° pꝫ q̄ pō c̄atoris gl̄osi ⁊ sublimis n̄ ē elm q̄m ipa creat res ⁊ nouat eas ex nichilo. Et aūt qui dicit q̄ elm ē unum finitum sp̄e infinitum indiuiduis. dicim̄ q̄ nō s̄ ex. q̄m sp̄es aūt sit diuiditua aūt n̄ indiuidua. Si g° ipa ē indiuidua ⁊ ē finita. sunt indiuidua unū. sunt ⁊ ipa finita unum. Et si ipa nō sunt indiuidua. ⁊ ē elm. n̄ sunt indiuidua innata ĩ diffinitione eloꝝ q̄m ipa sunt sp̄es ⁊ sp̄es ē elm. Jā g° euanescit q̄ elm unum sp̄e sit ⁊ plurim̄ ĩ diuiduis q̄m indiuidua egressa sunt ab elementis. Q̄ꝫ si dixit q̄ dico q̄ sp̄es ē indiuiduorum ex pte q̄ ipa ē sūma ⁊ ulitas eoꝝ ⁊ n̄ ē ap̄ diuisiōnem ipoꝝ ⁊ separatōnem sic dicim̄ denarius ē sūma unitatum ⁊ ulitas ipaꝝ ⁊ ē n̄ ipe ap̄ separatōem ⁊ diuisionem ipaꝝ. Dicemus ei. Cum g° sp̄es ap̄ te sunt ulitas ipoꝝ ⁊ sūma indiuiduoꝝ ⁊ in se ipa sit finita ⁊ ꝯphensa in sūa. erunt indiuidua ĩ sūma ipsoꝝ finita ⁊ ꝯphensa ĩ sūa ē n̄ sit sp̄es ād n̄ ulitas indiuiduoꝝ. Et similit̄ indiuidua ē sint in summa ⁊ ulitate sua ipa sp̄es ⁊ sit ĩ se ipis infinita ⁊ nō ꝯphensa. erit ⁊ sp̄es infinita ⁊ nō ꝯphensa ē nō sit n̄ summa ⁊ ulitas ipoꝝ. Et si sꝰ concedit. erit unaq̄q̄ sp̄es ⁊ ulitas indiuiduoꝝ finita ⁊ infinita simul ⁊ h̄ q̄dē ē manifestus inconueniens. Q̄ꝫ si dixit ego n̄ dixi q̄ indiuidua sit infinita n̄ s̄ p̄ possibilitatē assidue addicionis ĩ eis dicemus ei. Q̄d g° dicet de eis q̄ꝝ quodlibet ad gñationē futurū ē assidue an intrant ĩ sp̄em recipientia nom̄ ⁊ diffinicōem [illegible] ⁊ eius [illegible] n̄ recipiencia nom̄ ⁊ diffinicōem eī. Si g° dixit q̄ sunt ex [illegible] oportet ut sit indiuidua q̄ n̄ intrant ĩ sp̄em ⁊ sic euanescit ut sit ĩ oībꝫ indiuiduis sp̄es. ⁊ si dixit ex eo q̄ ea q̄ꝝ quodlibet ad gñationē futurū ē q̄ hūt q̄ n̄ diu existūt intrant ĩ sp̄em recipiencia nom̄ ⁊ diffinicōne eī. Faciet necessitatem possibilitatē addicōis ĩ sp̄em semp ⁊ erit infinita. ⁊ hec q̄dē erit di

ſiſtat ab eo q̄ dr̄ elīa. Q̄ ſi gūtr q̄ñi
ad nos ⁊ dixit h̄ ñ dnt elīa q̄ ſpēs ſit ꝯ
phenſe ⁊ diffinitr ap̄ intellm̄ ⁊ ꝓ h̄ ñ ſolli
cīti ſūnt phi pſcrutari de eis. dicemus ei
q̄ q̄n phs̄ dixit q̄ ſpēs ſunt ꝯphenſe ⁊ dif
finite ap̄ intellm̄. nō intēt n̄ ad diffinitoēs
ꝯphendentes eas declaratās natās eaꝝ reper
tas in unoq̄ꝫ individuoꝝ ipoꝝ. ⁊ nō ſunt eiꝰ
intētio ad h̄ q̄ ſpēs ſit fons exiſtens ex q̄
fiant individua. ſꝫ unaq̄ꝫ ſpēs ē ꝯphenſa
⁊ nota ap̄ intellm̄ diffinitoē ſua enuncia
tiua nature ipiꝰ. Individua uō ſūt ig
nota ⁊ nō cōphenſa ꝓ poſſibilitatē ad
dictionis in eis ⁊ que ex eis egrediunt̄ ad
gn̄ōm ex eis. recipiunt nom̄ ſpēi ſue ⁊ eiꝰ
diffinitoēm nō ſ q̄ ea q̄ ex eis exeunt ad ge
nerationē accipiunt ſ q̄d ⁊ que nō exeūt in
ueniunt de ſpē. Spēs namq̄ꝫ ē antiq̄ ⁊ ꝯſiſ
tit eius ēēntia ⁊ diffinitio enunciatiā ñ
eiꝰ ap̄ intellm̄. Iam ḡ ꝯſultūr deſtr̄tōēs
q̄ ſpēs nō ē elm̄ q̄m elm̄ ē fons ꝯſiſtens
⁊ reſoluitur ⁊ ſepat̄ eius forma cū n̄ ⁊ ꝑ
mutatur ad formam gn̄ati ex eo ſꝫ ipiꝰ
ſpēs uō nō relinquīt nom̄ ⁊ ēēntiaꝫ ſuam
q̄m ē ꝯphenſiua individuoꝝ ſemꝑ dās
ei nom̄ ⁊ diffinitoēm ſuam. Q̄ui aūt dīc
q̄ elm̄ ē unum finitum mobile ⁊ ꝯſtitu
unt q̄ ſit ignis tm̄. aut aer tm̄ aū aq̄
tm̄ aut t̄ra tm̄. ſimilr̄ ē eoꝝ ſmo ma
feſte deſtructiōis. Nam ſi corpa hominū
ēēnt gn̄ata ex igne tm̄. ꝑuarent ñui ⁊
oſſa ⁊ cartillagines ⁊ que ſūt eis ſimilia
ꝓ ꝓhiōm gn̄onis illoꝝ ex igne ꝓ leuitat
em ⁊ ſubtilitatē ſuam ⁊ ꝑuaret̄ ⁊ ſangis
⁊ cō. ni. ⁊ f̄la ⁊ nō ēēt poſſibile ut ī eis ēēt
ūtus digeſtiā ⁊ retentā uꝫ expulſiua q̄m
ūt digeſtiā ē ca. ⁊ hu. ⁊ retentā f̄ra ⁊ ſic.
⁊ expulſiua f̄ra ⁊ hu. Et de hiis q̄ ꝓhibet̄
ē ut ſit gn̄atio illoꝝ ex n̄ ſinguli ca. ⁊ ſic.
Et ſimilr̄ ſi corpa animalium ēēnt ge
nata ex t̄ra tm̄. ꝑuaret ſangis ⁊ reliqui
⁊ cō. t̄ra. ⁊ illud ēēt ꝑ̄le. ꝑuaret̄ ⁊ ūt
attractiua ⁊ digeſtiā ⁊ expulſiua ꝓ ꝓ
hibitoēm gn̄onis illoꝝ ex n̄ f̄ra ⁊ ſic. Et
ſi ēēnt corpa animalium gn̄ata ex aere

tm̄. ꝑuarent oſſa ñui ⁊ cartillagines ⁊ n̄
ēēt ꝑ̄le ut in eis ēēt ūt attractiā aut retē
tiua aut expulſiua ꝓ ꝓhiōm gn̄onis
illoꝝ ex n̄ humida ⁊ rara. Et ſi cōr ēēnt
gn̄ata ex aq̄ tm̄. ꝑuaret̄ ñui ⁊ oſſa ⁊ re
liq̄ m̄bra dura ⁊ fortia ⁊ nō ēēt ꝑ̄le ut ī
eis ēēt ūt attractiā nec retentiua ſꝫ di
geſtiuā ꝓ ꝓhiōm gn̄onis illoꝝ ex a
qua ⁊ ꝓ curſum ⁊ aquoſitatē eiꝰ ⁊
f̄ratē ⁊ hu. Q̄ ſi dixit. Ego nō dico q̄
cōr ſint gn̄ata ex igne gn̄one abſoluta
ſꝫ dico q̄ q̄n ignis inſpiſſatur fit aer.
⁊ q̄n augmentat̄ ſpiſſitudo eiꝰ fit aq̄. ⁊
q̄n finitur in ſpiſſitudine ſua. fit t̄ra.
Cum ḡ ꝑmutatur ad qualitates iiij ge
nerantur ex eo ſpēs hominis. Dicemus ei ſi
te tuus ſmo deſtruit̄ iiij modis. unū ē cō
feſſio tua q̄ cōr gn̄antur ex iiij q̄
tuor. Et ſcd̄m ē q̄m ī ſmone tuo .ſ. igit
cū inſpiſſetur fit aer. ē q̄ fiat nece
ſſariū ut ſit ei paſſio. ⁊ cum ſit paſſi
o. indigꝫ nāāo agente ⁊ mouēte ut ex
eat de raritate ſua nl̄i ad ſpiſſitudinē
accidentalem ⁊ extraneam ⁊ ī in hoc
⁊ ē q̄ remouꝫ ab elō nom̄ unī q̄m ⁊
mouens ⁊ motū nō ſunt unū ī ꝯdicē
do ill' qui dīt q̄ elā ſunt pauciora ut
pla iiij. Alij dīt q̄ ſunt duo. ⁊ ſunt
creator gloſus ⁊ m̄. Et alij dixūt ⁊ q̄d
ſūt t̄a. ⁊ ſūt m̄ ⁊ fōr ⁊ mot. ⁊ alij dix
unt q̄ ſunt vi. .ſ. m̄. iiij. ⁊ ꝯuenētia
⁊ diſcordia. Alij ſunt qui dixerūt q̄d
ipa ſunt ſūma denarij q̄m ipē ē ꝯplem
tum unī ⁊ ꝑfectio eiꝰ. Q̄ui ꝯ dixunt q̄
ipa ſunt iij. ⁊ ſunt c̄itor ſublimis ⁊ gl
orioſus ⁊ m̄. ⁊ q̄ dixunt q̄ ſ̄t iij. ⁊ ſunt
m̄ ⁊ fōr ⁊ motus. ꝯſequit̄ ē error eoꝝ
ꝑ nōia. Ipi uō nominānt ꝑncipia elā
diffīa a mr̄ ꝑncipia ⁊ elā ē q̄ altant̄
elā ⁊ reſoluūt ⁊ ſepant̄ ipoꝝ forme ⁊
ꝑmutant̄ ad fōrm gn̄ati ex eis. ⁊ exiſ
tunt in gn̄ato ex eis ꝑ̄. ꝑncipia aū n̄
ſ̄t ita q̄m ipa nō ſunt ꝑtes rei ex eis n̄
exiſtunt in ipſo. ⁊ nec ē ꝑ̄le ut ſint elm̄.
aūq̄ꝫ componantur ⁊ fiāt maīe ⁊ re

nui

capiant qualitates et fiant per hec elementa. Corporum
que dixerunt quod sunt sex et estimaverunt quod sunt e
lementa illorum et convenientia et discordia. Sermo est
manifesti erroris duobus modis. Unus est modus quod con
venientia et discordia sunt dispositiones conven
ientis et discordantis sed dispositiones sunt accidentia
et sermo est quod accidens separabile sit elementum substantie mansi
ve. Et eius qui dixit quod ipsa sunt summa denarii
quoniam denarius est complementum numeri sermo est man
ifeste destructionis duobus modis. Unus eorum est convenientia
et discordia non sunt corpora sed passiones corpor
um. Et secundus modus est quod convenientia et discor
dia sunt dispositiones convenientis et discordantis
sed dispositiones sunt accidentia et sermo est quod separabi
le accidens sit elementum substantie mansive. Et eius qui
dixit quod ipsa sunt summa denarii quoniam de
narius est complementum numeri est manifeste destruc
tionis duobus modis. Unus eorum est quoniam denarius non est
summa numeri secundum veritatem quoniam quamvis sit complem
tum numerorum est tamen complementum centenariorum
sicut unum est principium numerorum et centum cen
tenorum et mille millenorum. Si dixerit quod denarius
non est solus principium decenorum nisi quia est denar
ius sed quoniam ipse est unum decenorum sicut est unus quod
est unum unorum. Et ex eis que significant hoc est quod
nos invenimus hominem cum incipit
ab uno et multiplicat ipsum ascendere semper
donec pervenerit ad x. deinde stat. Cumque volu
erit numerare decenos incipiet a x. et faciet
ipsum unum eis et ascendit ex illo ad c. Di
cemus ei ex sermone tuo afferatur tibi super re
dixisti et quod quoniam homo incipit ab uno numer
are ascendit sursum usque pervenerit ad x.
deinde incipiat numerare a x. usque ad nona
ginta. deinde a nonaginta usque ad nonage
nos. Non ergo numeri complementum est denarius. Immo prin
cipium decenorum. Jam ergo manifestum est ex veri
tate sermonis tui quod denarius comparatione sui ad numeros
est complementum unorum et comparatione sui ad decenos
est minor numerus decenorum. Ipse ergo est comparatione sui
ad unos elementum eorum quoniam ipse est complementum
unorum et comparatione sui ad decenos non est elementum e
orum quoniam ipse est principium decenorum. Ipse ergo est
elementum et non est elementum simile. Et hoc quidem est manifesti
erroris et destructionis. Modus vero secundus est

quoniam elementum secundum quod declaravimus per sermonem philosophi est corpus
quoniam non est secundum veritatem cum nichil precedat ipsum ex quo
ipsum generetur. Denarius vero est generatus ex unis cum
sit non multiplicatio unius x. vicibus. Ergo unum sit
eius causa materialis et multiplicatio unius x. vicibus
est eius forma et ipsius complementum. Jam ergo re
movetur ab elementalitate procul dubio.

Explicit liber elementorum Ysaac
Israelite filii Salomonis.

1138

A. S.
THEORICA
PRACTICA

89